NAZIONALE
BIBLIOTECA
204
14G
22
CENTRALE V. E. II
ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

Pertinet Illmæ Familiæ Filippi

Digitized by Google

204. 14 G. 22

VOLUMEN STATUTORUM,

Et Ordinationum tàm Civilium, quàm Criminalium

INCLYTÆ CIVITATIS

VELITRARUM

IN QUINQUE LIBROS DIVISUM.

Unà cum Capitulis Gabellæ Communis ejuſdem Civitatis.

Cum Indice locupletiori in principio, & in fine Alphabetico ordine accommodato.

EDITIO SECUNDA

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VELITRIS, MDCCLII.

Typis Friderici, & Cæſaris de Sartorijs
Ante Platèam S. Martini.
SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

TYPOGRAPHI FRATRES *LECTORI BENEVOLO* SALUTEM.

CUM ea ſit humanarum rerum viciſſitudo, ut temporum vetuſtate memoranda quæque paulatim decidant, & prolabantur, hinc factum eſt, ut propriorum Statutorum antiqui Voluminis pauciſſimæ dumtàxat in hac Civitate Veliterna noſtris hiſce temporibus copiæ ſupereſſent. Nos igitur non modò iteratis Nobilium, aliorumque prudentum Virorum ſuaſionibus, verùm etiam peculiari erga tàm inclytam Patriam noſtram amòre Librum hunc cupienti animo ex officinæ noſtræ umbris noviter in lucem edere opere pretium duximus, ut ex multarum copiarum numero, & temporis eludatur edacitas, & faciliùs ſcitu ſit apud omnes, quid Lex jubeat. In hujus itaque Operis impreſſione nihil prorſus addidimus, nihil imminuimus, ſed ex Prototypo jam ſub anno Domini MDXLIV. Romæ Typis excùſo per Valerium Doric. & Ludovicum Fratres Brixianos, fideliter, ac omni cura, & ſolertia tranſumpſimus. Hoc tantùm curavimus, ut quàmplures abbreviationes haud ita ab omnibus captu faciles, propria ſignificatione produceremus; & inciſiones, ac puncta in dictionibus ad majorem claritatem, & intelligentiam adderemus. De cætero ſi aliquas rerum dictiones parùm latinè expreſſas inveneris, id fidelitatis noſtræ gratià factum exiſtimes, & Antiquitati tribuas, quam ad Sapientum, & Inſipientum intelligentiam ſcripſiſſe credendum eſt. Quicquid verò pro viribus noſtris Reipublicæ commodo compilavimus, tibi ſit noſtri ſtudij erga te argumentum. Vale igitur candide Lector, noſtriſque vigiliis fruere, atque laboribus.

Digitized by Google

SOMMI PONTEFICI
Che anno confermato lo Statuto della Città di Velletri con Bolle.

SISTO IV. confermando tutti li Privilegj, Indulti, Grazie, e favori conceduti alla Città di Velletri da Sommi Pontefici ſuoi Anteceſſori, appruova, e conferma l'antichi Statuti della Città. Come per Breve, che comincia = *Promeretur veſtra in Nos, Sanctamque Apoſtolicam Sedem &c. Dat. Romæ apud S. Petrum VIII. Idus Junii MCDLXXVII. Pontificatus Anno Sexto.*

Theuli. Teatro Iſtorico di Velletri. L. 2. pag. 174.
Borgia. Iſtoria della Chieſa, e Città di Velletri. Lib. IIII. Secolo XV. num. 66. *pag.* 376.

PAOLO III. appruova, convalida, e conferma i Privilegj, e Statuti di Velletri, ed inſieme ordina, che tutte le cauſe civili, e criminali, e miſte debbano deciderſi in Velletri non ſolo in prima, ma anch' in ſeconda iſtanza, ne poſſino portarſi nè Tribunali di Roma, ſe non che in terza iſtanza; e quelle, che non eccedono il valore di 24. ſcudi d'oro del Sole, non poſſino trarſi in Roma giammai, e che tutte dette cauſe debbano conoſcerſi, e deciderſi à tenor de' Statuti di Velletri. Come per Breve, che comincia = *Devotionis, & Fidelitatis integritas &c. Dat. Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ MDXXXVI. Kal. Jun. Pont. anno ſecundo.*

Theuli. L. II. pag. 177., *e* 178.
Borgia. Bulla per extenſum, Lib. IIII. Sec. XVI. num. 44. *pag.* 414.

PIO IV. parimente conferma li Statuti, grazie, e privilegj, conceſſioni, ed indulti di Velletri, come per Breve, che incomincia = *Sinceræ devotionis affectus. Dat. Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die prima Sept.* 1563. *Pont. an. IV.*

Theuli. Lib. 2. *pag.* 160., *e* 178.
Borgia. Lib. IIII. Sec. XVI. num. 87. *pag.* 440.

REIMPRIMATUR.

Si videbitur A. R. P. Magiſtro Sacri Palatii.

J. B. Bartolucci Vic. Generalis.

REIMPRIMATUR.

F. Carolus Franciſcus Paparelli A. & S. T. D. Ord. Min. Conventualium Rmi P. Mag. S. P. Apoſt. Vicarius.

INDEX

Eorum omnium, quæ in hoc Volumine Statutorum Civilium, & Criminalium Civitatis Velitrarum continentur.

A

Abſentia Officialium facienda, vel non. Lib. 1. cap. 16. pag. 8.
Accuſatio falſa. Lib. 3. cap. 54. pag. 107.
Accuſatio facienda per vicinum damnum paſſi. Lib. 4. cap. 5. pag. 133.
Accuſationem non probantis pœna. Lib. 3. cap. 58. pag. 108.
Accuſare nullus poſſit de pœna conventionali poſt receptum debitum. Lib. 3. cap. 113. pag. 124.
Accuſare quot annis Majores poſſint. Lib. 3. cap. 128. pag. 128.
Accuſare de damno dato, qui poſſint. Lib. 4. cap. 1. pag. 132.
Accuſare aliquem non poſſint Famuli Poteſtatis. Lib. 1. cap. 51. pag. 50.
Accuſationem injuſtam non probantis pœna. Lib. 3. cap. 58. pag. 108.
Accuſatoris pars. Lib. 4. cap. 2. pag. 132.
Actionem ſuam contra commune nullus donet. Lib. 2. cap. 33. pag. 78.
Adulterium, & Stuprum. Lib. 3. cap. 45. pag. 103.
Advocatus non debet patrocinari niſi pro una parte tantùm. Lib. 2. cap. 43. pag. 82.
Advocatus ſe abſentans. Lib. 5. cap. 6. pag. 160.
Ædificare volens habeat de Lignaminibus Sylvæ Communis, Lariani, & Fagiolæ. Lib. 4. cap. 59. pag. 148.
Ædificare volentes juxta vias, & Plateas publicas. Lib. 5. cap. 119. pag 200.
Ædificare, vel reficere Domum de novo volentes. Lib. 5. cap. 76. pag. 180.
Ædificans in Locis communis. Lib. 5. cap. 124. pag. 201.
Ætatis minoritas prætextus non excuſat à damnis. Lib. 4. cap. 11. pag. 135.
Ambaſciatores Communis, & eorum Salarium. Lib. 5. cap. 37. pag. 167.
S. Antonii Merco mercantes Porcum. Lib. 3. cap. 76. pag 113.
S. Antonii Figura, & Sacchetta retinenda in molendinis. Lib. 5. cap. 78. pag. 182.
Animalium Societas. Lib. 5. cap. 130. pag. 202.
Anni, quibus Majores poſſint accuſare. Lib. 3. cap. 128 pag. 128.
Annonæ Præfecti, ſive Graſcerii. Lib. 1. cap. 37. pag. 33.
Appellationes non recipiendæ, & expenſæ reficiendæ. Lib. 3. cap. 100. pag. 120.
Apum examen licet cuique recuperare. Lib. 3. cap. 109. pag. 123.
Aquaticum non recipiendum. Lib. 5. cap. 20. pag. 167.

 A qua-

Digitized by Google

Aquarum Molendinorum curſus deguaſtantes.	Lib. 5.	cap. 125.	pag. 200.
Aqua Petròli.	Lib. 1.	cap. 56.	pag. 52.
Aqua Montani non proijciatur per vias publicas.	Lib. 5.	cap. 82.	pag. 183.
Aquæ, ubi oritur, non appropinquent Porci.	Lib. 4.	cap. 51.	pag. 146.
Aquæ Vivolæ in forma aliquem offendens.	Lib. 3.	cap. 137.	pag. 130.
Aquæ Vivolæ in Via Siliciata facienda.	Lib. 5.	cap. 122.	pag. 200.
Arbitrium Poteſtatis, & Judicis Communis.	Lib. 3.	cap. 1.	pag. 83.
Arbitrium puniendi Officialis non poſſit petere.	Lib. 1.	cap. 14.	pag. 8.
Arbores incidens, ſeu ſubornans.	Lib. 3.	cap. 69.	pag. 111.
Arbor Caſtaneæ damnificata.	Lib. 4.	cap. 41.	pag. 143.
Arbores cadentes in viis publicis.	Lib. 5.	cap. 129.	pag. 202.
Arbores fructiferas quilibet tenetur plantare in Vineis.	Lib. 4.	cap. 24.	pag. 138.
Arcus Domus non ſubjacent executioni.	Lib. 3.	cap. 123.	pag. 127.
Archibuſio nullus trahat ſuper Eccleſias, vel Domos.	Lib. 3.	cap. 60.	pag. 109.
Archibuſerii non baliſtent in viis publicis.	Lib. 3.	cap. 61.	pag. 109.
Archibuſium portans in rixis.	Lib. 3.	cap. 29.	pag. 98.
Area. De redditibus aſſignandis in area.	Lib. 5.	cap. 27.	pag. 165.
Area aliena non comburatur.	Lib. 3.	cap. 50.	pag. 106.
Aream nullus remittat, ſeu excutiat paleas.	Lib. 5.	cap. 23.	pag. 164.
Aream relinquentes.	Lib. 5.	cap. 24.	pag. 164.
Arenam vendentes, & Puzzolanam.	Lib. 5.	cap. 15.	pag. 162.
Arma ad cuſtodiendum Bladum de nocte licet portare.	Lib. 3.	cap. 12.	pag. 88.
Arma portandi licentia.	Lib. 3.	cap. 13.	pag. 88.
Arma quòd deponant Hoſpitator dicat Forenſibus.	Lib. 3.	cap. 9.	pag. 88.
Armatos ducere ad Conſilium non poſſint Poteſtas, & Judex.	Lib. 3.	cap. 11.	pag. 88.
Armaturas alienas retinentes.	Lib. 3.	cap. 79.	pag. 114.
Armigeras Gentes mittentes in Civitatem.	Lib. 3.	cap. 103.	pag. 122.
Armis percutiens, quâ pœnâ puniatur.	Lib. 3.	cap. 19.	pag. 90.
Armorum illicita portatio.	Lib. 3.	cap. 8.	pag. 87.
Aromatariorum, & artificum debita poſt tempus non ſolvenda.	Lib. 5.	cap. 135.	pag. 203.
Artifices poſſunt incidere raubam, ſeu Veſtes diebus feſtivis.	Lib. 5.	cap. 11.	pag. 161.
Artium faculæ.	Lib. 5.	cap. 7.	pag. 160.
Artificum quæſtiones decidendæ inter eos.	Lib. 5.	cap. 9.	pag. 161.
Aſſallimentum, & ejus pœna, & qualiter aſſallimentum intelligatur.	Lib. 3.	cap. 22.	pag. 93.
Aſſignatio termini, ſeu Cartutiæ:	Lib. 2.	cap. 18.	pag. 73.
Aſſignatio Terminorum ſuper debitis.	Lib. 2.	cap. 14.	pag. 72.

Aſſi-

Digitized by Google

Aſſignatio Inſtrumentorum, & eorum executio. Lib. 2. cap. 15. pag. 72.
Aſſocìantes diffidatum, & dantes neceſſaria ad victũ. Lib. 3. cap. 97. pag. 119.
Aurifices, & argentum laborantes. Lib. 5. cap. 3. pag. 159.
Aurum Judæi non portent. Lib. 5. cap. 111. pag. 193.
Auxiliantes in Maleficiis. Lib. 3. cap. 143. pag. 131.
Auxilium Baroni non præbeant Veliterni. Lib. 3. cap. 90. pag. 117.

B

Baliſta aliquem percutiens. Lib. 3. cap. 29. pag. 98.
Baliſtarij non baliſtent in viis publicis. Lib. 3. cap. 61. pag. 109.
Banchæ Communis Notariorum Officium. Lib. 1. cap. 42. pag. 39.
Banchæ Notariorum Salarium, & merces. Lib. 1. cap. 43. pag. 39.
Banderiæ ordinandæ, quando itur ad exercitum generalem. Lib. 5. pag. 31. pag. 166.
Bannitus, vel Diffidatus. Lib. 1. cap. 27. pag. 13.
Bannitorum, & Mandatariorum Officium. Lib. 1. cap. 45. pag. 41.
Barba adultera. Lib. 3. cap. 106. pag. 122.
Barones, & Domini moleſtantes Comune Velitrarũ. Lib. 3. cap. 66. pag. 110.
Baroni obligans Perſonam, & Bona. Lib. 3. cap. 91. pag. 117.
Baroni auxilium Veliterni non præbeant. Lib. 3. cap. 90. pag. 117.
Baronem recceptantes. Lib. 3. cap. 88. pag. 116.
Beſtiæ deprædatæ emptæ à diffamatis. Lib. 3. cap. 83. pag. 115.
Beſtiæ, quando poſſunt ſtare in territorio Veliterno. Lib. 4. cap. 58. pag. 148.
Beſtia deprædata non emenda. Lib. 3. cap. 85. pag. 116.
Beſtia Caprina damnum dans in lupinali alieno. Lib. 4. cap. 34. pag. 141.
Beſtiæ damnum dantes in Vitibus domeſticis. Lib. 4. cap. 39. pag. 143.
Beſtiæ Forenſium venientium ad arandum. Lib. 4. cap. 40. pag. 143.
Beſtiæ Forenſium damnum dantes in tenimento Communis. Lib. 4. cap. 76. pag. 156.
Beſtiæ forenſes inventæ in territorio Veliterno. Lib. 4. cap. 44. pag. 144.
Beſtiæ non ambulent per novalia temperata. Lib. 4. cap. 52. pag. 146.
Beſtiæ non ambulent per ſtipulas. Lib. 4. cap. 53. pag. 146.
Beſtiæ Bubalinæ damnum dantes in vineis, & Canapinis. Lib. 4. cap. 57. pag. 147.
Beſtiæ groſſæ mittendæ in territoriũ cauſa macellandi. Lib. 5. cap. 84. pag. 184.
Beſtiæ minutæ damnum dantes. Lib. 4. cap. 42. pag. 143.
Beſtiæ armentitiæ non debeant ſtare, vel paſcere in campo Veliterno. Lib. 4. cap. 37. pag. 142.
Beſtiæ non mittendæ in Sylvam, ſeu Tenutas. Lib. 4. cap. 64. pag. 150.
Beſtias mittens ubi eſt Linum. Lib. 4. cap. 32. pag. 141.
Beſtias habentes contribuant in compoſitione facienda per Commune. Lib. 5. cap. 60. pag. 175.

Be-

Beſtias armentitias Poteſtas non poſſit tenère in Territorio Veliterno.	Lib. 1. cap. 25.	pag. 12.
Bladæ remittendæ in Civitate Veliterna.	Lib. 5. cap 28.	pag. 165.
Bladæ non portandæ alibi, quàm ad Vrbem.	Lib. 5. cap. 41.	pag. 169.
Bladarum damnum à Kalendis menſis Aprilis.	Lib. 4. cap. 70.	pag. 152.
Bladum habentibus liceat portare arma de nocte ad cuſtodiendum.	Lib. 3. cap. 12.	pag. 88.
Boves portent Tintillos.	Lib 4. cap. 36.	pag. 142.
Boves, ſeu operarios conducens, ſi pluit eo die.	Lib. 2. cap. 41.	pag. 81.
Bovatterij, & eorum Conſules.	Lib. 1. cap. 47.	pag. 46.
Bouacteriorum Conſulibus Poteſtas præſtet familiã.	Lib. 1. cap. 24.	pag. 12.
Bravium.	Lib. 3. cap. 75.	pag. 113.
Bubali inventi ſine Paſtore, & de Trahinis.	Lib. 4. cap. 35.	pag. 141.
Bubulcus, quando poſſit verberare Buctarum ſuũ.	Lib. 3. cap. 37.	pag. 100.
Bubulci, quando faciunt Novalia, faciant ſulcos.	Lib. 4. cap. 29.	pag. 139.
Burgenſes gaudeant privilegiis, honoribus, & dignitatibus, ſicut Cives.	Lib. 1. cap. 60.	pag. 58.
Buſſula Regimenti.	Lib. 1. cap. 32.	pag. 20.
C		
Calcararij.	Lib. 5. cap. 16.	pag. 162.
Caldararij.	Lib. 5. cap. 4.	pag. 159.
Calumniæ juramentum.	Lib. 2. cap. 4.	pag. 65.
Calzularij.	Lib. 5. cap. 13.	pag. 162.
Calzularij, quando pluit, non teneant ſcandellas in foro.	Lib. 5. cap. 108.	pag. 192.
Camerarii Communis officium.	Lib. 1. cap. 57.	pag 52.
Campana pulſanda de nocte, & de ſero.	Lib. 3. cap. 14.	pag. 89.
Campi, vel Vineæ Laboratores.	Lib. 5. cap. 26.	pag. 164.
Canales Domorum non ſubjaceant executioni.	Lib. 3. cap. 123.	pag. 127.
Canapem, vel Linũ macinulantes, aut extendentes.	Lib. 5 cap. 19.	pag. 163.
Canapem macerantes.	Lib. 5. cap. 17.	pag. 163.
Canapem comburentes.	Lib. 3. cap 49.	pag. 105.
Canapinæ damnificatæ à Beſtiis Bubalinis.	Lib. 4. cap. 57.	pag. 147
Cancellarij electio.	Lib. 1. cap. 40.	pag. 35.
Cancellarij DD. Priorum officium.	Lib. 1. cap. 41.	pag. 35.
Cannæ menſura.	Lib. 5. cap. 44.	pag. 170.
Cannas, & Fraſchones damnificans.	Lib 4. cap. 13.	pag. 135.
Capitaneorum Officium.	Lib. 1. cap. 54.	pag. 51.
Captiuus fugiens de carcere.	Lib. 1. cap. 13.	pag. 7.
Captivos ad cuſtodiendũ non poſſunt cogi Veliterni.	Lib. 1. cap. 11.	pag 7.
Caput, vel Pes non ponderandus cum carnibus.	Lib. 5. cap. 96.	pag. 189.

Ca-

Caput viginti quinque.	Lib. 1. cap. 53.	pag. 51.
Carbonariæ non faciendæ in viis publicis.	Lib. 5. cap. 128.	pag. 202.
Carbonarias nullus incidat.	Lib. 5. cap. 74.	pag. 180.
Carcer privatus.	Lib. 3. cap. 32.	pag. 99.
Carceratus liberandus ad cautiones fideijuſſorias.	Lib. 1. cap. 20.	pag. 11.
Carcerare, ſeu capere aliquem aliter, quàm per Curiam Veliternam.	Lib. 3. cap. 104.	pag. 122.
Carnes porcinæ teneãtur ſemòtim ab aliis Carnibus.	Lib. 5. cap. 87.	pag. 187.
Carnis Privij diebus offendens aliquem.	Lib. 3. cap. 142.	pag. 131.
Cartularium Dativarum.	Lib. 5. cap. 61.	pag. 176.
Caſareni, Plateæ, & Horticelli reparandi.	Lib. 5. cap. 75.	pag. 180.
Caſeum bubalinum vendentes, & ejus pretium.	Lib. 5. cap. 103.	pag. 191.
Caſtagnetum alienum damnificans.	Lib. 4. cap. 27.	pag. 139.
Caſtaneæ. Porci inventi ſub Caſtaneis.	Lib. 4. cap. 45.	pag. 145.
Caſtaneas, & Nuces colligentes.	Lib. 4. cap. 14.	pag. 136.
Caſtrati, & Porci ducti pro Macello non extrahendi.	Lib. 5. cap. 92.	pag. 187.
Caſtrati non teneantur inter Pecudes.	Lib. 5. cap. 97.	pag. 189.
Caſtrati tenẽdi in Territorio Veliterno pro Macello.	Lib. 5. cap. 94.	pag. 188.
Caſtratos habens teneatur ſcribi facere, & macellare tertiam partem.	Lib. 5. cap. 93.	pag. 188.
Caſus, in quibus augumentantur pœnæ.	Lib. 3. cap. 130.	pag. 129.
Caſus, in quibus poteſt per inquiſitionem procedi.	Lib. 3. cap. 1.	pag. 83.
Caſus, in quibus non poteſt per inquiſitionem procedi lapſu temporis.	Lib. 3. cap. 3.	pag. 85.
Caſus, in quibus debet dari Libellus.	Lib. 2. cap. 7.	pag. 67.
Cathaſtum Communis reficiendum.	Lib. 1. cap. 50.	pag. 50.
Cathaſtum.	Lib. 1. cap. 49.	pag. 49.
Cauſarum Civilium Notariorum officium.	Lib. 1. cap 42.	pag. 39.
Cauſæ Fideijuſſorum ſummariè expediantur.	Lib. 2. cap. 27.	pag. 77.
Cauſæ inter Cives, & Forenſes.	Lib. 2 cap. 32.	pag. 78.
Cauſæ omnes per Judicem terminandæ.	Lib. 2. cap. 11.	pag. 70.
Cautio præſtanda per Forenſes litigãtes cũ Civibus.	Lib. 2. cap. 42.	pag. 81.
Celſi frondes colligentis pæna.	Lib. 4. cap. 18.	pag. 137.
Ceræ dona, ſeu Gratiæ.	Lib. 5. cap. 73.	pag. 180.
Cera Intortitiorum, ſeu de Spetiariis.	Lib. 5. cap. 12.	pag. 161.
Chriſtianus non mutuet ſub Uſuris.	Lib. 3. cap. 105.	pag 122.
Citadinantiam jurantes.	Lib. 5. cap. 56.	pag. 174.
Citatio.	Lib. 2. cap. 1.	pag. 63.
Citatio in maleficiis.	Lib. 3. cap. 5.	pag. 85.
Citatus per Senatorem certioretur de citatione.	Lib. 1. cap. 28.	pag. 13.
Citatus de ſero debet comparere de mane.	Lib. 2. cap. 8.	pag. 67.

Cita-

Digitized by Google

Citatus ter, ſemiplenè convictus, habeatur pro confeſſo. Lib. 3. cap. 129. pag. 129.
Citatus tribus vicibus non compàrens. Lib. 2. cap. 10. pag. 68.
Citantes, ſeu citari facientes Poteſtatem, & alios Officiales. Lib. 3. cap. 93. pag. 1,8.
Civis, & Incola poteſt auferre Forenſi pignus, & ſignum. Lib. 4. cap. 3. pag. 133.
Cives, ſeu Incolæ jurantes citadinantiam teneantur ſolvere Datam. Lib. 3. cap. 99. pag. 120.
Cives, & Incolæ poſſunt vinum vendere ſine ſolutione Dohanæ. Lib. 5. cap. 80. pag. 183.
Cives macellare volentes. Lib. 5. cap. 89. pag. 187.
Clerici conjugati. Lib. 5. cap. 134. pag. 203.
Clerici habentes Poſſeſſiones proprias ſoluant Collectas. Lib. 5. cap. 69. pag. 178.
Cohaclam habentes. Lib. 5. cap. 118. pag. 200.
Collecta qualiter ſolvẽda per plures ſimul habitãtes. Lib. 5. cap. 58. pag. 175.
Collectam non ſolvens non poteſt habere de lignamine Sylvarum. Lib. 4. cap. 66. pag. 150.
Collectores Dativarum offendentes. Lib. 3 cap. 139. pag. 131.
Comburentes molendinum. Lib. 3. cap. 52. pag. 106.
Comburentes Portam, cooperimentum Baſchæ, linum, canapem, ſeu frumentum. Lib. 3. cap. 49. pag. 105.
Commune Velitrarum nullus trahat ad aliã Curiã. Lib. 3. cap. 92. pag. 118.
Communis Procurator. Lib. 2. cap. 44. pag. 82.
Compromiſſum faciendum inter Conſanguineos. Lib. 2. cap. 13. pag. 70.
Condemnatus de Simonia. Lib. 3. cap. 64. pag. 110.
Condemnatorum executio. Lib. 1. cap. 9. pag. 6.
Condemnatus per contumaciam de confeſſo non audiatur poſtea. Lib. 3. cap. 96. pag. 119.
Condemnandus citetur uno die pro altero. Lib. 3. cap. 125 pag. 128.
Confitenti delictum ſexta pars remittatur. Lib 3. cap. 120. pag 126.
Confinia. Lib. 3. cap. 140. pag. 131.
Conjunctorum injuriæ ad invicem. Lib. 3. cap. 39. pag. 101.
Conſanguineum offenſoris offendens. Lib. 3. cap. 136. pag. 130.
Conſanguineorum ad voluntatem Judex conſtringat Maleviventes. Lib. 5. cap. 2. pag. 159.
Conſiliariorum Officium. Lib. 1. cap. 38. pag. 34.
Conſilium Sapientis quærere, quando quis ſe ſentit gravatum. Lib. 3. cap. 101. pag. 121.
Conſiliũ in adventu Poteſtatis, Judicis, vel Rectoris. Lib. 1. cap. 6. pag. 4.

Con-

Conſuetudines, & Statuta Civitatis Velitrarum. Lib. 1. cap. 1. pag. 2.
Conſules Bouacteriorum. Lib. 1. cap. 47. pag. 46.
Conſulibus Bouacteriorũ Poteſtas præſtet Familiam. Lib. 1. cap. 24. pag. 12.
Conſulum Sylvarum Sententiæ teneatur Poteſtas facere executionem. Lib. 4. cap. 67. pag. 151.
Conſulum, & Cuſtodiæ Sylvæ Communis, Tenutæ Lariani, & Fagiolæ Officium. Lib. 1. cap. 46. pag. 44.
Conteſtatio Litis. Lib. 2. cap. 4. pag. 65.
Contractuum reſciſſiones, & præſcriptiones. Lib. 2. cap. 45. pag. 82.
Contradæ ſint XII. Lib. 4. cap. 74. pag. 155.
Contumaces in quæſtionibus civilibus. Lib. 2. cap. 9. pag. 68.
Coranos offendentes. Lib. 3. cap. 30. pag. 98.
Corrigia facenda, vel non. Lib. 5. cap. 71. pag. 179.
Corrigium, vel Corruptum. Lib. 3. cap. 134. pag. 101.
Currere ad rumorem, vel ignem cuilibet licet. Lib. 5. cap. 36. pag. 167.
Curia cogat Debitores ad voluntatẽ Fidejuſſorum. Lib. 2. cap. 28. pag. 77.
Curiæ mandatis nolens parère. Lib. 3. cap. 74. pag. 113.
Cuſtodia Captivorum. Lib. 1. cap. 12. pag. 7.
Cuſtodum Officium. Lib. 1. cap. 63. pag. 59.

D

DAmnificati culpa alterius conſervãdi indemnes. Lib. 2. cap. 31. pag. 78.
Damnum datum in Bladis à Kalendis Aprilis Lib. 4. pag. 70. pag. 152.
Damnum datũ in arbore Caſtaneæ, ſeu liguamine. Lib. 4. cap. 41. pag. 143.
Damnum datum per Beſtias groſſas. Lib. 4. cap. 31. pag. 140.
Damnum datum per Beſtias minutas. Lib. 4. cap. 42. pag. 143.
Damnum datum per Beſtias Forenſes in Tenimento Communis. Lib. 4. cap. 76. pag. 158.
Damnum datum per Beſtias in Vitibus domeſticis. Lib. 4. cap. 39. pag. 143.
Damnũdatũ per Beſtias in Vineis, & neſcitur per quas. Lib. 4. cap. 55. pag. 147.
Damnum datum in Grano, & aliis ſegetibus. Lib. 4. cap. 54. pag. 147.
Damnificantes granum, & alias ſegetes. Lib. 4. cap. 7. pag. 134.
Damnum dantes in Quercubus Sylvæ cuſtoditæ. Lib. 4. cap. 8. pag. 135.
Damnũ datũ in Laborerio extra Tenimentũ Velitrarũ. Lib. 4. cap. 9. pag. 135.
Damnum datum per Paſtorem. Lib. 4. cap. 30. pag. 140.
Damnum paſſus poſſit extimare, & extimare facere damnum ſuum. Lib. 4. cap. 69. pag. 151.
Damnum Vicini caveat immittens ignem in ſuo. Lib. 3. cap. 53. pag. 107.
Damna data, & modus procedendi in illis. Lib. 4. cap. 4. pag. 133.
Damna in accuſatione damnorum datorum. Lib. 4. cap. 56. pag. 147.
De damno dato, qui poſſint accuſare. Lib. 4. cap. 1. pag. 132.
Dativa non colligenda, niſi fuerit factus calculus. Lib. 5. cap. 62. pag. 176.

Dati-

Digitized by Google

Dativæ, & Collectæ. Lib. 5. cap. 54. pag. 172.
Dativam non ſolventes non poſſint facere ligna in diſtrictu Vinearum. Lib. 4. cap. 20. pag. 138.
Debita non excomputanda in datis. Lib. 5. cap. 65. pag. 177.
Debita quædam cum Aromatariis, & Artificibus poſt tempus non ſolvenda. Lib. 5. cap. 135. pag. 203.
Debitum Mariti. Lib. 1. cap. 10. pag. 6.
Debitores cogat Curia ad voluntatem Fidejuſſorũ. Lib. 2. cap. 28. pag. 77.
Debitores poſt terminum detineantur. Lib. 2. cap. 19. pag. 73.
Debitorum termini. Lib. 2. cap. 14. pag. 72.
Deceptio, ſeu Gabbum. Lib. 5. cap. 104. pag. 192.
Defenſio Sanctæ Matris Eccleſiæ. Lib. 1. cap. 4. pag. 3.
Dejerantis ſuper denuntiatione pæna. Lib. 3. cap. 33. pag. 141.
Delegati, & Notarii eorum. Lib. 1. cap. 61. pag. 58.
Delictum ad defenſionem ſui commiſſum. Lib. 3. cap. 28. pag. 98.
Delictum confitenti remittatur ſexta pars. Lib. 3. cap. 120. pag. 126.
Denuntiationes damnorũ datorũ,& de modo tenẽdi. Lib. 4. cap. 71. pag. 152.
Denuntiationum Notarius. Lib. 4. cap. 72. pag. 154.
Deo maledicens, & Sanctis. Lib. 3. cap. 112. pag. 124.
Depoſiti Inſtrumenta valeant per quinque annos. Lib. 2. cap. 21. pag. 75.
Diffidati ut revertantur nullus proclamet. Lib. 3. cap. 94. pag. 119.
Diffidat io probetur per publicum Inſtrumentũ. Lib. 3. cap. 95. pag. 119.
Diffidatus, vel Banditus per aliã Curiã nõ capiẽdus. Lib. 1. cap. 27. pag. 13.
Diffidatum aſſociantes. Lib. 3. cap. 97. pag. 119.
Diffidatus bis non poſſit reaffidari. Lib. 3. cap. 82. pag. 115.
Diffidatum, ſeu exbanditum receptantis pæna. Lib. 3. cap. 62. pag. 109.
Diffamatus de furto inventus de nocte. Lib. 3. cap. 15. pag. 89.
Dilatio, & terminus dandus ad probandum. Lib. 2. cap. 5. pag. 65.
Dirutio Domorum non fiat per Officiales. Lib. 3. cap. 124. pag. 127.
Diſrobata in Territorio Veliterno. Lib. 1. cap. 18. pag. 10.
Diſorbatio Stradarum. Lib. 3. cap. 47. pag. 105.
Diviſio rei Communis. Lib. 2. cap. 35. pag. 79.
Dohana Tabernarum. Lib. 5. cap. 42. pag. 169.
Domus, vel Poſſeſſio Communi vendenda. Lib. 2. cap. 36. pag. 80.
Domus non diſcooperiendæ. Lib. 5. cap. 105. pag. 192.
Domum de novo volentes ædificare, vel reficere. Lib. 5. cap. 76. pag. 180.
Domnicaliam reſtituere teneatur Poteſtas. Lib. 3. cap. 121. pag. 127.
Dona non facienda tempore Sponſalium. Lib. 5. cap. 70. pag. 178.
Dotis reſtitutio. Lib. 5. cap. 66. pag. 177.
Dotata, vel dotanda Mulier non ſuccedat. Lib. 2. cap. 23. pag. 76.
Duo homines ponendi ad revidendum damna. Lib. 4. cap. 56. pag. 147.

Dupli-

Duplicatio pœnarum Maleficiorum commiſſorum de nocte. Lib. 3. cap. 141. pag. 131.
Dupleria, ſeu Faculæ Artium. Lib. 5. cap. 7. pag. 160.

E

ECcleſiæ S. Matris defenſio. Lib. 1. cap. 4. pag. 3.
Eccleſia. Jacentis de ſero in aliqua Eccleſia. Lib. 3. cap. 16. pag. 89.
Electio Magiſtratuum, & Officialium Civitatis, & forma faciendi Buſſulam. Lib. 1. cap. 32. pag. 20.
Electio Cancellarij. Lib. 1. cap. 4. pag. 35.
Electio Poteſtatis. Lib. 1. cap. 5. pag. 3.
Electio Officialium facienda per DD. Priores. Lib. 1. cap. 34. pag. 31.
Electio Judicis Communis Velitrarum. Lib. 1. cap. 35. pag. 32.
Eleemoſina facienda Fratribus, & aliis. Lib. 5. cap. 52. pag. 171.
Electorum ad Caput xxv. Officium. Lib. 1. cap. 53. pag. 51.
Equum occidentis, & ſimilia. Lib. 3. cap. 86. pag. 116.
Examen Apum. Lib. 3. cap. 109. pag. 123.
Exbanditum, ſeu Diffidatum receptantis pœna. Lib. 3. cap. 62. pag. 109.
Excambium. Lib. 5. cap. 32. pag. 166.
Exceptionem de maleficiis nullus opponat extra Civitatem contra Concivem. Lib. 1. cap. 59. pag. 88.
Excommunicationem impetrantes contra Officiales Communis. Lib. 3. cap. 81. pag. 115.
Executio terminorum, & pronuntiationum Judicis. Lib. 2. cap. 17. pag. 73.
Exequiæ Mortuorum. Lib. 5. cap. 72. pag. 179.
Executio faciēda perPoteſtatē contra condemnatos. Lib. 1. cap. 9. pag. 6.
Executio nō fiat in bonisMulieris pro debitoMariti. Lib 1. cap. 10. pag. 6.
Executio nō faciēda in Canalibus, &Arcu Domorū. Lib. 3. cap. 123. pag. 127.
Expenſæ reficiantur in appellationibus. Lib. 3. cap. 100. pag. 120.

F

FAbricæ Mœnium Civitatis officiū Præfectorum. Lib. 1. cap. 63. pag. 59.
Faculæ artium. Lib. 5. cap. 7. pag. 160.
Facturas facientes, & Maleficia. Lib. 3. cap. 77. pag. 114.
Falciantes herbas alienas. Lib. 4. cap. 28. pag. 139.
Familiam ſuam corripere unicuique licet. Lib. 3. cap. 35. pag. 100.
FāuliOfficialiū nihil recipiāt pro cuſtodia captivorū. Lib. 1. cap. 12. pag. 7.
Famuli nō petentes ſalarii infra ſex, & duos menſes. Lib. 2. cap. 20. pag. 75.
Famuli Poteſtatis non poſſint accuſare aliquem. Lib. 1. cap. 51. pag. 50.
Feneſtræ, & ſpurcities. Lib. 5. cap. 117. pag. 199.
Feriæ introductæ. Lib. 1. cap. 3. pag. 2.
Feſtivitatum SS. Dei veneratio. Lib. 1. cap. 2. pag. 2.
Fidejuſſoria cautio pro carcerato liberando. Lib. 1. cap. 32. pag. 11.

Fidejuſſores, & Securitates præſtandæ ad mandatum Poteſtatis. Lib. 5. cap. 1. pag. 158.
Fidejuſſores Communis. Lib. 2. cap. 30. pag. 78.
Fidejuſſor poteſt defendere Poſſeſſionem, de qua fuit inveſtitus. Lib. 3. cap. 68. pag. 111.
Fidejuſſores conſervandi indemnes. Lib. 2. cap. 24. pag. 76.
Fidejuſſorum cauſæ ſummariè expediantur. Lib. 2. cap. 27. pag. 77.
Fidejuſſorum ad voluntatẽ Curia cogat debitores. Lib. 2. cap. 28. pag. 77.
Fidejuſſores pro Forenſibus. Lib. 2. cap. 29. pag. 78.
Fidejuſſio pro Forenſe. Lib. 2. cap. 25. pag. 77.
Fedejuſſio pro aliqua Civitate. Lib. 2. cap. 26. pag. 77.
Figura S. Antonii, & S. Jo: retinenda in Molendinis. Lib. 5. cap. 78. pag. 182.
Finiũ occupatorũ quæſtiones terminãdæ per Judicẽ. Lib. 2. cap. 34. pag. 79.
Fontana nova, & Fons Portæ Superioris. Lib. 4. cap. 78. pag. 156.
Fontana aquæ Roſatæ, & aliæ Fontanæ. Lib. 5. cap. 116. pag. 198.
Fontanarum ſpurcities. Lib. 5. cap. 115. pag. 198.
Fontis de Horto Via aptanda. Lib. 5. cap. 120. pag. 200.
Forenſes contrahentes Matrimonium cum Mulieribus Veliternis. Lib. 2. cap. 40. pag. 81.
Forenſes offendentes Veliternos. Lib. 3. cap. 25. pag. 96.
Forenſes veniẽtes ad Civitatẽ cauſa offendẽdi Civẽ. Lib. 3. cap. 144. pag. 131.
Forenſes damnum dantes cum beſtiis in tenimento Communis. Lib. 4. cap. 76. pag. 156.
Forẽſes habitatores Veliterni teneãtur ire in exercitu. Lib. 5. cap. 34. pag. 167.
Forenſes non ponendi in excambium. Lib. 5. cap. 32. pag. 166.
Forenſis emens Poſſeſſiones. Lib. 5. cap. 68. pag. 178.
Forenſibus dicat Hoſpitator, ut deponant arma. Lib. 3. cap. 9. pag. 88.
Forenſes non habentes bona allibrata in Cathaſto. Lib. 5. cap. 58. pag. 175.
Forenſes litigantes cum Civibus præſtent cautionem. Lib. 2. cap. 42. pag. 81.
Forenſes & inter Cives cauſæ. Lib. 2. cap. 32. pag. 78.
Forenſes non extrahant lignamina de Sylvis. Lib. 4. cap. 68. pag. 151.
Forenſi p pgnus liceat Civi auferre. Lib. 4. cap. 3. pag. 133.
Forenſium Beſtiæ venientium ad arandum. Lib. 4. cap. 40. pag. 143.
Forenſium Beſtiæ inventæ in Territorio Veliterno. Lib. 4. cap. 44. pag. 144.
Forma faciendi Buſſulam Regimenti. Lib. 1. cap. 32. pag. 20.
Forma Juramenti Poteſtatis, Judicis, vel Rectoris. Lib. 1. cap. 7. pag. 4.
Forma ſervanda in quæſtionibus civilibus, & de compromiſſo inter Conſanguineos. Lib. 2. cap. 13. pag. 70.
Fractio, & ſcaſſatio Domorum. Lib. 3. cap. 48. pag. 105.
Fractio Pacis. Lib. 3. cap. 111. pag. 123.
Fractæ incidendæ. Lib. 5. cap. 43. pag. 170.

Fra-

Digitized by Google

Fraſchones, & Cannas damnificans. Lib. 4. cap. 13. pag. 133.
Fratribus Minoribus Legata facta. Lib. 5. cap. 53. pag. 172.
Fratribus, & aliis Eleemoſinæ faciendæ. Lib 5. cap. 52. pag. 171.
Frondes Celſi colligentis pæna. Lib. 4. cap. 18. pag. 137.
Fructus alienos damnificantis pæna. Lib. 4. cap. 6. pag. 134.
Fructus, & poma non ſua portãns. Lib. 4. cap. 15. pag. 136.
Fructus non maturos portantes. Lib. 4. cap. 22. pag. 138.
Fructus à non habentibus Poſſeſſiones nullus emat. Lib. 4. cap. 26. pag. 139.
Frumentum comburentium pæna. Lib. 3. cap. 49. pag. 105.
Funarii. Lib. 5. cap. 14. pag. 162.
Funes vendentes, & alias res ad paſſus. Lib. 5. cap. 50. pag. 171.
Furtum, ſeu diſrobatio in tenimento Veliterno. Lib. 1. cap. 18. pag. 10.
Furtum, & Simonia. Lib. 3. cap. 64. pag. 110.
Furtum, & pæna Furtorum. Lib. 3. cap. 46 pag. 104.
Furti diffamatus inventus de nocte. Lib. 3. cap. 15. pag. 83.

G

Gabbum, ſeu Deceptio. Lib 5. cap. 104. pag. 192.
Gentes armigeras in Civitatem mittentes. Lib. 3. cap. 103. pag. 122.
Grani damnum. Lib 4. cap. 54. pag. 147.
Granum damnificantis pæna. Lib. 4. cap. 7. pag. 134.
Gratiæ, ſeu dona facienda de Cera. Lib. 5. cap. 73. pag. 180.
Graſcerii, & Graſciam deferentes. Lib. 5. cap. 40 pag. 169.
Graſcerii, & Præfecti Annonæ. Lib. 1. cap. 37. pag. 33.
Gregnas Grani nullus portet ad Civitatem. Lib. 4. cap. 10. pag. 135.

H

Habitatores Velitrarum teneantur ſolvere collectam per duos annos. Lib. 5. cap. 55. pag 174.
Habitantium ſimul Rixæ. Lib. 3. cap. 36. pag. 100.
Hæbreorum Juramentum. Lib. 5. cap. 112. pag. 195.
Herbas alienas falciantes. Lib. 4. cap. 28. pag. 139.
Herbatici venditio. Lib. 4. cap. 75. pag. 155.
Hæretici. Lib. 1. cap. 4. pag. 3.
Hæreditatis petitio terminanda. Lib. 2. cap. 39 pag. 81.
Homicidium commiſſum in perſona Judæorum. Lib. 3. cap. 27. pag. 98.
Homicidium, vel Delictum ad defenſionem. Lib. 3. cap. 28. pag. 98.
Homicidii pæna. Lib. 3. cap. 26. pag. 97.
Hordei Gregnas nullus portet ad Civitatem. Lib. 4. cap. 10. pag. 135.
Hortum S. Franciſci &c. damnificans. Lib. 4. cap. 12. pag 135.
Horticelli reparandi. Lib. 5. cap. 75. pag. 180.
Hortus. Terra rubea non tollenda de hortis. Lib. 4. cap. 77. pag. 156.
Hoſpitator dicat Forenſibus, ut deponant arma. Lib. 3. cap. 9. pag. 88.

 Ignem

I

IGnem immittens in ſuo caveat de damno Vicini. Lib. 3. cap. 53. pag. 107.
Ignis in Paleari alieno. Lib 3. cap. 51. pag. 106.
Ignis, vel rumor. Lib. 5. cap. 36. pag. 167.
Ignem immittens in area aliena. Lib. 3. cap. 50. pag. 106.
Impedimentum præſtantes currentibus ad Bravium. Lib. 3. cap. 75. pag 113.
Impoſitores Dativarum offendentes. Lib. 3. cap. 139. pag. 131.
Incidentes, ſeu ſuburnantes arbores. Lib. 3. cap. 69. pag. 111.
Incidentes in Sylvis Communis pro Poteſtate, Judice, & aliis Officialibus. Lib. 4. cap. 63. pag 150.
Incidentes in Lapillis, & Carbonariis. Lib. 5. cap. 74. pag 180.
Ineptitudinem contra Libellum opponentes. Lib. 2. cap. 6. pag. 67.
Infirmitas Officialium. Lib. 1. cap. 21. pag. 11.
Injuriam factam alicui reimproperantes. Lib. 3. cap. 33. pag. 99.
Injurians Vendentes Mercantias ſuas in foro. Lib. 3. cap. 73. pag. 113.
Inimicitias habenti concedenda eſt licentia portandi arma. Lib. 3. cap. 13. pag. 88.
Injuriæ inter Conjunctos ad invicem. Lib 3 cap. 39. pag. 101.
Inquiſitio lapſu temporis. Lib. 3. cap. 3. pag. 85.
Inquiſitio. Quibus caſibus poteſt per inquiſitionem procedi. Lib. 3. cap. 1. pag. 83.
Inſerta, & Inſita facienda per Bubulcos. Lib. 4. cap. 23. pag. 138.
Inſtrumenta ſine Indictione. Lib. 2. cap. 16. pag. 73.
Inſtrumenta Depoſiti, & mutui, & termini valeant per quinque annos. Lib. 2. cap. 21. pag. 75.
Inſtrumentum falſum conficientis pæna. Lib. 3. cap. 56. pag. 107.
Inſtrumentum contra Commune Velitrarum conficientis pæna. Lib. 5. cap. 5. pag. 159.
Inſtrumentorum aſſignatio, & executio. Lib. 2. cap. 15. pag. 72.
Intrantes aliunde, quàm per Portam. Lib. 5. cap. 39. pag. 169.
S. Joannis figura retinenda in molendinis. Lib 5. cap. 78. pag. 182.
Jollarii. Lib. 5. cap. 64. pag. 177.
Judæi. Lib. 5. cap 109. pag. 192.
Judæi non portent Aurum. Lib. 5. cap. 111. pag. 193.
Judæorum homicidium. Lib. 3. cap. 27. pag. 96.
Judex debet terminare omnes cauſas. Lib. 2. cap. 11. pag. 70.
Judex non debet mittere proceſſum, & ſententias latas ad Conſilium Sapientis. Lib. 3. cap. 102. pag 121
Judex, quæ teneatur facere pro bono ſtatu Communis Veliterni. Lib. 1. cap. 17. pag. 8.
Judex poſſit terminare cauſas per ſe. Lib. 2. cap. 12. pag. 70.

Judex terminet quæſtiones finium occupatorum. Lib. 2. cap. 34. pag. 79.
Judicis præteriti pronunciationum executio. Lib. 2. cap. 17. pag. 73.
Judicis Communis Officiũ, Poteſtatis, & Rectoris. Lib. 1. cap. 8. pag. 6.
Judicis Communis Officium. Lib. 1. cap. 30. pag. 14.
Judicis Communis electio. Lib. 1. cap. 35. pag. 32.
Judicum Salarium, & Sportulæ. Lib. 1. cap. 43. pag. 41.
Judicum Paſtores. Lib. 4. cap. 38. pag. 142.
Judicis Communis arbitrium. Lib. 3. cap. 2. pag. 84.
Juramentum calumniæ. Lib. 2. cap. 4. pag. 65.
Juramentum Hebræorum. Lib. 5. cap. 112. pag. 195.
Juramentum Notariorum, & Poteſtatis. Lib. 1. cap. 31. pag. 17.
Juramenti forma Poteſtatis, Judicis, vel Rectoris. Lib. 1. cap. 7. pag. 4.
Jurans alicui Vaſſallagium. Lib. 3. cap. 89. pag. 117.
Jurantes Citadinantiam. Lib. 5. cap. 56. pag. 174.
Juriſdictioni Communis nolens ſe aſtringere. Lib. 3. cap. 82. pag. 115.

L

LAboratores, & Laboreria. Lib. 5. cap. 22. pag. 163.
Laboratores mali. Lib. 5. cap. 29. pag. 165.
Laboratores Vineæ, vel campi. Lib. 5. pag. 26 pag. 164.
Laboratores laborantes extra territorium debent etiam laborare in Territorio Veliterno. Lib. 5. pag. 131. pag. 202.
Laborerium extra tenimentũ Velitrarũ damnificans. Lib. 4. cap. 9. pag. 135.
Lapides. Lib. 3. cap. 42. pag. 102.
Lapides de nocte projicientes. Lib. 3. cap. 59. pag. 108.
Lapilli, & Carbonariæ. Lib. 5. cap. 74. pag. 18.
Lariani, & Fagiolæ Conſules. Lib. 1. cap. 46. pag. 44.
Lectos ad præſtandum Poteſtas non gravet aliquos. Lib. 1. cap. 22. pag. 11.
Legata facta Fratribus Minoribus. Lib. 5. cap. 53. pag. 172.
Legitimatio Procuratoris. Lib. 2. cap. 3. pag. 64.
Libelli oblatio. Lib. 2. cap. 2. pag. 63.
Libellus. Lib. 2 cap. 6. pag. 67.
Libellus, in quibus caſibus debeat dari. Lib. 2. cap 7. pag. 67.
Licentiam de ſuo loco quilibet poſſit dare. Lib. 4. cap. 19. pag. 137.
Licentia portandi arma habenti inimicitias. Lib. 3. cap. 13. pag. 88.
Ligna non poſſint facere Dativam non ſolventes, Lib. 4 cap. 20. pag. 138.
Lignamina Sylvæ Communis, Lariani, & Fagiolæ dentur volentibus ædificare. Lib. 4. cap. 59. pag. 148.
Lignamen non extrahendum de Sylvis, & Tenutis. Lib. 4. cap. 62. pag. 149.
Lignamen damnificatum. Lib. 4. cap. 41. pag. 143.
Lignamen non poſſint habere non ſubjecti Curiæ Velitrarum. Lib. 4. cap. 66. pag. 150.

Digitized by Google

Lignamina non extrahantur de Sylvis per Forenſes.	Lib. 4. cap. 68.	pag. 151.
Lignaminis portandi de Sylvis, ſeu Tenutis pretium.	Lib. 4. cap. 61.	pag. 149.
Lignaminis damnum datum .	Lib. 4. cap. 41.	pag. 143.
Linum , & Beſtiæ .	Lib. 4. cap. 32.	pag. 141.
Lino Vineam ligantes .	Lib. 4 cap. 17.	pag. 137.
Linum comburentes .	Lib. 3. cap. 49.	pag. 105.
Linum macerantes .	Lib. 5. cap. 17.	pag. 163.
Linum macinulantes , & extendentes .	Lib. 5. cap. 19.	pag. 163.
Linum macinulantium Salarium .	Lib. 5. cap. 21.	pag. 163.
Literas Magnatum impetrantes .	Lib. 3. cap. 78.	pag. 114.
Litis conteſtatio .	Lib. 2. cap. 4.	pag. 65.
Litigantium cum Civibus cautio præſtanda .	Lib. 2. cap. 42.	pag. 81.
Loca teneantur continuè excomburata .	Lib. 5. cap. 125.	pag. 201.
Ludentes ad Taxillos .	Lib 3. cap. 18.	pag. 90.
Ludentes in die Veneris Sancti .	Lib. 5. cap. 81.	pag. 183.
Lupinalem alienum damnificans .	Lib. 4. cap. 34.	pag. 141.
Lupos occidentes .	Lib. 5. cap. 106.	pag. 192.

M

MAcellare volentes .	Lib. 5. cap. 89.	pag. 187.
Macellarij , qui intelligantur .	Lib. 5. cap. 89.	pag. 189.
Macellariorum pondera .	Lib. 5. cap. 85.	pag. 184.
Macellarius non debet intereſſe in aliquo Conſilio.	Lib. 5. cap. 91.	pag. 187.
Macellarius non teneat Pecudes inter Caſtratos .	Lib. 5. cap. 97.	pag. 189.
Macelli Sociorum Taglia .	Lib. 5. cap. 90.	pag. 187.
Macellarij , & Macella .	Lib. 5. cap. 83.	pag. 184.
Macellariorum Spurcitiæ .	Lib. 5. cap. 88.	pag. 186.
Macerantes Linum , vel Canapem .	Lib. 5. cap. 19.	pag. 163.
Macinulantes, & extendentes Linum, vel Canapem.	Lib. 5. cap. 17.	pag. 163.
Mœnia Civitatis .	Lib. 1. cap 63.	pag. 59.
Magiſter in Grammaticalibus .	Lib. 4. cap. 79.	pag. 157.
Maglium ad tenebras nullus portet .	Lib. 3. cap. 98.	pag. 120.
Magnatum literas impetrantes .	Lib. 3. cap. 78.	pag. 114.
Majores quot annis poſſint accuſare .	Lib. 3. cap. 128.	pag. 128.
Maledicens Deo , & Sanctis .	Lib. 3. cap. 112.	pag. 124.
Maleficiorum pactum .	Lib. 3. cap. 3.	pag. 85.
Maleficia mandantes .	Lib. 3. cap. 143.	pag. 131.
Maleficia commiſſa de nocte .	Lib. 3. cap. 141.	pag. 131.
Maleficium commiſſum in Platea Curiæ .	Lib 3. cap. 131.	pag. 129.
Maleficium commiſſum in Platea Plani .	Lib. 3. cap. 132.	pag. 129.
Maleficium commiſſum in Platea Superiori .	Lib. 3. cap. 133.	pag. 129.
Maleficium ultionis committens.	Lib. 3. cap. 135.	pag. 130.

Male-

Maleficiorum citatio. Lib. 3. cap. 5. pag. 85.
Malefici, & facientes facturas. Lib. 3. cap. 77. pag. 114.
Maleviventes Judex conſtringat ad voluntatem
Conſanguineorum. Lib. 5. cap. 2. pag. 159.
Mandatariorum Officium. Lib. 1. cap. 45. pag. 41.
Mandatis Curiæ nolens parère. Lib. 3. cap. 74. pag. 113.
Marcum Communis. Lib. 5. cap. 45. pag. 170.
Marmor Plateæ Plani. Lib. 5. cap. 101. pag. 190.
Matrimonium Forenſiũ cum Mulieribus Veliternis. Lib 2 cap. 40. pag. 81.
Medicus ſe abſentans. Lib. 5. cap. 6. pag. 160.
Menſura Cannæ. Lib. 5. cap. 44. pag. 170.
Menſura Palmi, Pedis, & Paſſus. Lib. 5. cap. 47. pag. 170.
Merces, & Salarium Scripturarum Notariorum
Banchæ, & Maleficiorum. Lib. 1. cap. 43. pag. 39.
Mercantias ſuas vendentes in foro, & de pæna in-
jurantis eos. Lib. 3. cap. 73. pag 103.
Mercatores Pannorum. Lib. 5. cap. 10. pag. 161.
Merco S. Antonii mercantes Porcum. Lib. 3. cap. 76. pag. 113.
Metretum Olei. Lib. 5. cap. 48. pag. 171.
Modus procedendi in damnis datis. Lib. 4. cap. 4. pag 133.
Modus procedendi in quæſtionibus civilibus contra
contumaces. Lib. 2. cap. 9. pag. 68.
Modus tenendus in denuntiationibus damnorum.
datorum. Lib. 4. cap. 71. pag. 152.
Molendinarii, & Molendina. Lib. 5. cap. 77. pag 180.
Molendinum comburens. Lib. 3. cap. 52. pag. 106.
Montanarii facientes Oleum. Lib. 5. cap. 18. pag. 163.
Montanarii ſalciantes herbas alienas. Lib. 4. cap. 28. pag. 139.
Montani aquæ non proijciantur per vias publicas. Lib 5. cap. 82. pag. 183.
Mortuorum exequiæ. Lib. 5. cap. 72. pag. 179.
Mortuorum Sepulturæ. Lib. 4. cap. 70. pag. 146.
Mortis percuſſi dubium. Lib. 3. cap. 21. pag. 93.
Mulier dotata, ſeu dotanda non ſuccedat. Lib. 2. cap. 23. pag. 76.
Mulier cauſa examinandi non aſcendat Palatium. Lib. 3. cap. 7. pag. 86.
Mulier bonæ famæ, & Mulier malæ famæ. Lib. 3. cap. 34. pag. 100.
Mulierum in bonis non fiat executio pro debitis
Mariti. Lib. 1. cap. 10. pag 6.
Mulierum portaturæ. Lib. 5. cap. 67. pag. 178.
Multum ementes, & vendentes. Lib. 5. cap. 49. pag. 171.
Mutui Inſtrumenta valeant per quinque annos. Lib. 2. cap. 21. pag. 75.

Noctis

Digitized by Google

N

Noctis tempore percuſſiones. Lib. 3. cap. 23. pag. 95.
Noctis tempore, vel de die Converſantes cum Officialibus. Lib 3. cap. 107. pag. 122.
Noctis tempore inventus diffamatus de furto. Lib. 3. cap. 15. pag. 89.
Noctis tempore Maleficia commiſſa. Lib. 3. cap. 141. pag. 131.
Noctis tempore proijcientes Lapides. Lib. 3. cap. 59. pag. 108.
Noctis tempore portare arma liceat habentibus Bladum. Lib. 3. cap. 12. pag. 88.
Noctis tempore, & de ſero Campana pulſanda. Lib. 3. cap. 14. pag. 89.
Noctis tempore jacens in aliqua Taberna. Lib. 3. cap. 17. pag. 89.
Noctis tempore jacens in aliqua Eccleſia. Lib. 3. cap. 16. pag. 89.
Noctis tempore qui poſſint ire. Lib. 3. cap. 10. pag. 88.
Notarius Denuntiationum. Lib. 4 cap. 72. pag. 154.
Notariorum Officium, & Juramentum. Lib. 1. cap. 31. pag. 17.
Notariorum Cauſarum civilium, & Banchæ Communis Officium. Lib. 1. cap. 42. pag. 39.
Notariorum Paſtores. Lib. 4. cap. 38. pag. 142.
Notarius Conſulum, & Cuſtodiæ Sylvæ Communis, Tenutæ Lariani, & Fagiolæ. Lib. 1. cap. 46. pag. 44.
Notariorum Banchæ, & Maleficiorum Salarium, & Merces ſcripturarum. Lib. 1. pag. 43. pag. 39.
Notarii Delegatorum. Lib. 1. cap. 61. pag. 58.
Novalium Societas. Lib. 5. cap. 130. pag. 202.
Novalia temperata. Lib. 4. cap. 52. pag. 146.
Nuces colligentes, vel Caſtaneas alienas. Lib. 4. cap. 14. pag. 136.
Nuptiæ, ſeu Cortigium. Lib. 3. cap 134. pag. 130.
Nuptiarum tempore dona non facienda. Lib. 5. cap. 70. pag. 178.

O

Oblatio Libelli. Lib. 2. cap. 2. pag. 63.
Obligans perſonam, vel bona ſua Baroni. Lib. 3. cap. 91. pag. 117.
Occidentes equum, & ſimilia. Lib. 3. cap. 86. pag. 116.
Occidentes Lupos. Lib. 5. cap. 106. pag. 192.
Occidentis Porcos pœna. Lib. 3. cap. 87. pag. 116.
Occiſi in exercitu. Lib. 5. cap. 33. pag. 116.
Offendentes Poteſtatem, & alios Officiales. Lib. 3. cap. 24. pag. 96.
Offendentes Veliternos. Lib. 3. cap 25. pag 96.
Offendentes ſe invicem extra Civitatem. Lib. 3. cap. 31. pag. 99.
Offendens aliquem ad Nuptias, ſeu cortigium. Lib. 3 cap. 134. pag. 130.
Offendens conſanguineum offenſoris. Lib. 3. cap. 136. pag. 130.

Offen-

Offendens Collectores, ſeu Impoſitores Dativarũ. Lib. 3. cap. 139. pag. 131.
Offendens redeuntes à confinibus. Lib. 3. cap. 140. pag. 131.
Offendens aliquem diebus Carnis Privij, & aliorum Sanctorum. Lib. 3. cap. 142. pag. 131.
Officium Cancellarij DD. Priorum. Lib. 1. cap. 41. pag. 35.
Officium Conſiliariorum. Lib. 1. cap. 38. pag. 34.
Officium Conſulũ, & Cuſtodiæ Sylvæ Communis. Lib. 1. cap. 46. pag. 44.
Officium Capitaneorum. Lib. 1. cap. 54. pag. 51.
Officium Camerarii Communis. Lib. 1. cap. 57. pag. 52.
Officium Cuſtodum. Lib. 1. cap. 64. pag. 59.
Officium electorum ad caput XXV. Lib. 1. cap. 53. pag. 51.
Officium Magiſtrorum Stratarum. Lib. 1. cap. 36. pag. 32.
Officium Mandatariorum, & Bannitorum. Lib. 1. cap. 45. pag. 41.
Officium Judicis Communis. Lib. 1. cap. 30. pag. 14.
Officium Notariorum Poteſtatis, & de eorum juramento. Lib. 1. cap. 31. pag. 17.
Officium Notariorum cauſarum Civilium, & Banchæ Communis. Lib. 1. cap. 42. pag. 39.
Officium Poteſtatis, Rectoris, & Judicis Communis. Lib. 1. cap. 8. pag. 6.
Officium Præpoſitorũ ad reparandum Cathaſium. Lib. 1. cap. 49. pag. 49.
Officium Præpoſitorum ſuper damnis. Lib. 1. cap. 52. pag. 50.
Officium Portarariorum. Lib. 1. cap. 55. pag. 51.
Officium Præpoſitorum ſuper Aqua Petrôli. Lib. 1. cap. 56. pag. 52.
Officium Præfectorum Fabricæ mœnium Civitatis. Lib. 1. cap. 63. pag. 59.
Officium DD. Priorum. Lib. 1. cap. 33. pag. 24.
Officium Syndicatoris. Lib. 1. cap. 58. pag. 55.
Officium Syndici Communis. Lib. 1. cap. 48. pag. 47.
Officium Syndici ordinati ad Officiales ſyndicandos. Lib. 1. cap. 39. pag. 35.
Officium Rectoratus. Lib. 1. cap. 29. pag. 13.
Officiales vadant ad officia Sanctorum. Lib. 5. cap. 8. pag. 161.
Officiales non cogant Veliternos ad cuſtodiendum Captivos. Lib. 1. cap. 11. pag. 7.
Officialis non poſſit petere arbitrium puniendi. Lib. 1. cap. 14. pag. 8.
Officialis de quibus pœnis poteſt habere, vel non habere partem. Lib. 1. cap. 15. pag. 8.
Officiales, quæ facere teneantur pro bono ſtatu Communis Velitrarum. Lib. 1. cap. 17. pag. 8.
Officialis Communis Veliterni non exerceat aliud Officium, niſi Officium ſibi commiſſum. Lib. 1. cap. 23. pag. 12.
Officiales, qui medio anno ſteterint in officio, nõ poſſint ad illud, vel ad aliud eligi infra biennium. Lib. 1. cap. 26. pag. 12.

Offi-

Digitized by Google

Officiales non faciant pactum de Maleficiis.	Lib. 3.	cap. 4.	pag. 85.
Officiales non poſſint caſſare Statuta.	Lib. 3.	cap. 108.	pag. 123.
Officiales offendentes aliquem tempore ſui Offcij.	Lib. 3.	cap. 138.	pag. 130.
Officialium abſentia facienda, vel non.	Lib 1.	cap. 16.	pag. 8.
Officialium infirmitas.	Lib. 1.	cap. 21.	pag. 11.
Officialium Civitatis, & Magiſtratuum electio.	Lib. 1.	cap. 32.	pag. 20.
Officialium Paſtores.	Lib. 4.	cap. 38.	pag. 142.
Oleum ad metretum.	Lib. 5.	cap. 48.	pag. 171.
Olivæ. Porci inventi ſub Olivis.	Lib. 4.	cap. 45.	pag. 145.
Operarios conducens, ſi pluerit eo die.	Lib. 2.	cap. 41.	pag. 81.

P

Pacis fractio.	Lib. 3.	cap. 111.	pag. 123.
Pactum Maleficiorum non fiat per Officiales.	Lib. 3.	cap. 3.	pag. 85.
Palatium nulla Mulier aſcendat cauſa examinandi.	Lib. 3.	cap. 7.	pag. 86.
Paleare alienum comburens.	Lib. 3.	cap. 51.	pag. 106.
Paleæ non remittendæ in Area.	Lib. 5.	cap. 23.	pag. 164.
Paleæ quando poſſint reponi in Civitate.	Lib. 5.	cap. 30.	pag. 166.
Paleare damnificatum per Porcos.	Lib. 4.	cap. 47.	pag. 145.
Palos, vel Sarmenta portantes.	Lib. 4.	cap. 16.	pag. 136.
Pannorum Mercatores.	Lib. 5.	cap. 10.	pag. 161.
Pars tangens Accuſatorem.	Lib. 4.	cap. 2.	pag. 132.
Partes niſi vellent compromittere.	Lib. 2.	cap. 12.	pag. 70.
Paſtor volens fugere a Domino ſuo.	Lib. 3.	cap. 38.	pag. 101.
Paſtores Judicum, Notariorum.	Lib. 4.	cap. 38.	pag. 142.
Paſſus, Pes, Palmus.	Lib. 5.	cap. 47.	pag. 170.
Pecudes ſuper Sepulturis mittentes.	Lib. 4.	cap. 50.	pag. 146.
Pecudum reium recollectio.	Lib. 3.	cap. 110.	pag. 123.
Pecudes non teneat Macellarius inter Gaſtratos.	Lib. 5.	cap. 97.	pag. 189.
Pecudes pro Macello occidendæ infra annum.	Lib. 5.	cap. 98.	pag. 189.
Pennone.	Lib. 5.	cap. 123.	pag. 201.
Percuſſiones manu vacua.	Lib. 3.	cap. 20.	pag. 92.
Percuſſiones factæ cum armis.	Lib. 3.	cap. 19.	pag. 90.
Percuſſiones factæ de nocte.	Lib. 3.	cap. 23.	pag. 95.
Percuſſiones factæ per jocum.	Lib. 3.	cap. 41.	pag. 102.
Percuſſi de morte ſi dubitetur.	Lib. 3.	cap. 21.	pag. 93.
Percuſſi in exercitu.	Lib. 5.	cap. 33.	pag. 166.
Percutiens aliquem cum Archibuſio, vel baliſta.	Lib. 3.	cap. 29.	pag. 98.
Perjurii pœna.	Lib. 3.	cap. 57.	pag. 108.
Pes, & Caput non ponderandus cum carnibus.	Lib. 5.	cap. 96.	pag. 189.
Petitio hæreditatis terminanda.	Lib. 2.	cap. 39.	pag. 81.
Petroli Aqua.	Lib. 1.	cap. 56.	pag. 52.

Pigno-

Pignora. Lib. 2. cap. 22. pag. 76.
Pignus non auferendum ante ſententiam. Lib. 3. cap. 122. pag. 127.
Pignus Forenſi poteſt Civis Velitrarum auferre. Lib. 4. cap. 3. pag. 133.
Piſciaroli, & Piſcivenduli. Lib. 5. cap. 99. pag. 190.
Pizicaroli. Lib. 5. cap. 102. pag. 191.
Platea Curiæ. Lib. 3. cap. 131. pag. 129.
Platea Plani, Lib. 3. cap. 132. pag. 129.
Platea Superior. Lib. 3. cap. 133. pag. 129.
Plateæ reparandæ. Lib. 5. cap. 75. pag. 180.
Plateæ Plani marmor. Lib. 5. cap. 101. pag. 190.
Plateæ publicæ mundandæ per homines aſtantes in eis. Lib. 5. cap. 114. pag. 196.
Pluvia eò die, quo quis Boves, ſeu Operarios conducit. Lib. 2. cap. 41. pag. 81.
Pœna Captivi fugientis de carcere. Lib. 1. cap. 13. pag. 7.
Pœna offendientium Poteſtatem, & alios Officiales Lib. 3. cap. 24. pag. 96.
Pœna jacentis in fero in aliqua Eccleſia. Lib. 3. cap. 16. pag. 89.
Pœna jacentis de nocte in aliqua Taberna. Lib. 3. cap. 17. pag. 89.
Pœna ludientium ad Taxillos. Lib. 3. cap. 18. pag. 89.
Pœna Homicidii. Lib. 3. cap. 26. pag. 90.
Pœna offendentium Coranos. Lib. 3. cap. 30. pag. 97.
Pœna portantis Archibuſium, & baliſtam, & percutiens aliquem. Lib. 3. cap. 29. pag. 98.
Pœna reimproperantis injuriam factam alicui. Lib. 3. cap. 33. pag. 98.
Pœna Furtorum. Lib. 3. cap. 46. pag. 99.
Pœna comburentium Molendinum. Lib. 3. cap. 52. pag. 104.
Pœnæ conventionales poſt receptum debitum. Lib. 3. cap. 113. pag. 106.
Pœnæ conventionales ſummariè exigendæ. Lib. 3. cap. 114 pag. 124.
Pœnam non potentes ſolvere. Lib. 3. cap. 115. pag. 124.
Pœnæ in quibus caſibus augmentantur. Lib. 3. cap. 130 pag. 125.
Poma, & fructus non ſuos portans. Lib. 4. cap. 15. pag. 129.
Poma, & Fructus non maturos portantes. Lib. 4. cap. 22. pag. 136.
Pondera Macellariorum. Lib. 5. cap. 83. pag. 138.
Pondera falſa, & mancha. Lib. 5. cap. 86. pag. 184.
Pondera recta habeant vendentes ad pondus. Lib. 5. cap. 133. pag. 185.
Porci inventi ſub Olivis, & Caſtaneis. Lib. 4. cap. 45. pag. 203.
Porci inventi ſub Quercubus. Lib. 4. cap. 46. pag. 145.
Porci damnum dantes in Vineis, & Paleari. Lib. 4. cap. 47. pag. 145.
Porci Mandareni non vadant ſoluti per Civitatem. Lib. 4. cap. 48. pag. 145.
Porcos campeſtres non ſit licitum tenere in Civitate. Lib. 4. cap. 49. pag. 145.
Porci non appropinquent prope aquam, ubi oritur. Lib. 4. cap. 51. pag. 146.

Porci, & Caſtrati ducti pro Macello.	Lib. 5. cap. 92.	pag. 187.
Porcus emptus à Porcario ſine voluntate Domini.	Lib. 3. cap. 84.	pag. 116.
Porcum Mercantes Merco S. Antonii.	Lib. 3. cap. 76.	pag. 113.
Porcos occidentis pœna.	Lib. 3. cap. 87.	pag. 216.
Porcos nullus mittat in ſtipulis.	Lib. 4. cap. 43.	pag. 144.
Porcos habens teneatur ſcribi facere, & macellare tertiam partem.	Lib. 5. cap. 93.	pag. 188.
Porta, & cooperimentum Baſchæ.	Lib. 3. cap. 42.	pag. 105.
Portatio illicita armorum.	Lib. 3. cap. 8.	pag. 87.
Portariorum Officium.	Lib. 1. cap. 55.	pag. 51.
Portaturæ Mulierum.	Lib. 5. cap. 67.	pag. 178.
Poſſeſſiones debentes ſolvere dativam.	Lib. 5. cap. 63.	pag. 176.
Poſſeſſiones ſcaſſatæ, & mali Laboratores.	Lib. 5. cap. 29.	pag. 165.
Poſſeſſiones emptæ per Forenſem.	Lib. 5. cap. 68.	pag. 178.
Poſſeſſio Communi vendenda, vel permutanda.	Lib. 2. cap. 36.	pag. 80.
Poſſeſſio turbata.	Lib. 3. cap. 65.	pag. 110.
Poteſtatis electio.	Lib. 1. cap. 5.	pag. 3.
Poteſtatis, Judicis, vel Rectoris in adventu Conſilium.	Lib. 1. cap. 6.	pag. 4.
Poteſtatis, Judicis, vel Rectoris forma Juramenti.	Lib. 1. cap. 7.	pag. 4.
Poteſtatis, Rectoris, & Judicis Communis Officiũ.	Lib. 1. cap. 8.	pag. 6.
Poteſtas, quæ teneatur facere prò bono ſtatu Communis Velitrarum.	Lib. 1. cap. 17.	pag. 8.
Poteſtas ſe repræſentet quolibet menſe in Conſilio.	Lib. 1. cap. 19.	pag. 10.
Poteſtas non gravet aliquos ad præſtandum lectos.	Lib. 1. cap. 22.	pag. 11.
Poteſtas præſtet Familiã Conſulibus Bovacter iorũ.	Lib. 1. cap. 24.	pag. 12.
Poteſtas non poſſit tenere Beſtias armentitiàs in campo Veliterno.	Lib. 1. cap. 25.	pag. 12.
Poteſtatis Officium, & juramentum.	Lib. 1. cap. 31.	pag. 17.
Poteſtas attributa Officialibus Communis.	Lib. 3. cap. 1.	pag. 83.
Poteſtatis arbitrium.	Lib. 3. cap. 2.	pag. 84.
Poteſtati, & Judici non ſit licitum ducere armatos ad Conſilium.	Lib. 3. cap. 11.	pag. 88.
Poteſtatem, & alios Officiales citantes.	Lib. 5. cap. 93.	pag. 118.
Poteſtas, & Judex non mittant Proceſſum, & ſententias ad Conſilium Sapientis.	Lib. 3. cap. 102.	pag. 121.
Poteſtas teneatur reſtituere domnicaliam.	Lib. 3. cap. 121.	pag. 127.
Poteſtas teneatur executionem facere de Sententiis Conſulum Sylvarum.	Lib. 4. cap. 67.	pag. 151.
Pozzulanam, & arenam vendentes.	Lib. 5. cap. 15.	pag. 162.
Prædulæ non tenendæ in Platea Plani.	Lib. 5. cap. 51.	pag. 171.

Digitized by Google

Præfecti Annonæ, ſeu Graſcerii. Lib. 1. cap. 37. pag. 33.
Præpoſitorum Officium ad reparandum Cathaſtum. Lib. 1. cap. 49. pag. 49.
Præpoſitorum ſuper damnis Officium. Lib. 1. cap. 52. pag. 50.
Præſcriptiones venditionũ, & aliorum Contractũ. Lib. 2. cap. 45. pag. 82.
Prætextus minoris ætatis non excuſat à damnis datis Lib. 4. cap. 11. pag. 135.
Pretium lignaminis extrahendi de Sylvis, & Tenutis Lib. 4. cap. 51. pag. 46.
Priorum Officium. Lib. 1. cap. 33. pag. 24.
Procuratoris legitimatio. Lib. 2. cap. 3. pag. 64.
Procurator nõ debet patrocinari, niſi pro una parte. Lib. 2. cap. 43. pag. 82.
Procurator Communis. Lib. 2. cap. 44. pag. 82.
Procurator ſe abſentans. Lib. 5. cap. 6. pag. 160.
Proditores. Lib. 3. cap. 44. pag. 103.
Pronunciationum Judicis præteriti executio. Lib. 2. cap. 17. pag. 73.
Pugnantes ad calces, pugnos, vel lapides. Lib. 3. cap. 42. pag. 102.
Puniendi Arbitrium non poteſt petere Officialis. Lib. 1. cap. 14. pag. 8.
Putei cooperiendi. Lib. 5. cap. 107. pag. 192.

Q

Quercus Sylvæ cuſtoditæ damnificans. Lib. 4. cap. 8. pag. 135.
Quercus. Porci inventi ſub Quercubus. Lib. 4. cap. 45. pag. 145.
Queſtiones civiles. De modo procedendi contra Contumaces. Lib. 2. cap. 9. pag. 68.
Quæſtionum civilium forma. Lib. 2. cap. 13. pag. 70.
Quæſtiones finium occupatorum terminandæ per Judicem. Lib. 2. cap. 34. pag. 79.
Quæſtiones, & tormenta. Lib. 3. cap. 119. pag. 126.
Quæſtiones vertentes inter Artifices decidendæ inter eos. Lib. 5. cap. 9. pag. 161.

R

Radicata terrarum cadens in Viis publicis. Lib 5. cap. 129. pag. 202.
Rectoris, Poteſtatis, & Judicis Communis Officium. Lib. 1. cap. 8. pag. 6.
Rectores, quæ facere teneantur pro bono ſtatu Communis Velitrarum. Lib. 1. cap. 17. pag. 8
Rectoratus Officium. Lib. 1. cap. 29. pag. 13.
Redditus aſſignandi in Area. Lib. 5. cap. 27. pag. 165.
Redditio rationis facienda per Tutores. Lib. 2. cap. 38. pag. 80.
Repræſaliæ, & ſequeſtra. Lib. 3. cap. 38. pag. 168.
Res Communis dividenda. Lib. 2. cap. 35. pag. 79.
Res ad paſſus vendentes. Lib. 5. cap. 50. pag. 171.
Res allibratæ in cathaſto Communis non vendendæ alicui non ſolventi Dativam. Lib. 5. cap. 57. pag. 174.

Re-

Reſciſſiones, & præſcriptiones venditionum, & aliorum contractuum.	Lib. 2.	cap. 45.	pag. 82.
Reſtitutio Dotis.	Lib. 5.	cap. 66.	pag. 177.
Retium Pecudum recollectio.	Lib. 3.	cap. 110.	pag. 123.
Reviſio damnorum datorum.	Lib. 4.	cap. 56.	pag. 147.
Rixa in Palatio Communis, dum redditur Jus.	Lib. 3.	cap. 43.	pag. 102.
Rixæ intervenientes inter ſimul habitantes.	Lib. 3.	cap. 36.	pag. 100.
Rixæ, & Verba habita, & reconciliatio.	Lib. 3.	cap. 40.	pag. 101.
Rumor, vel Ignis.	Lib. 5.	cap. 36.	pag. 167.

S

Sacchetta, & figura S. Joannis retinenda.	Lib. 5.	cap. 78.	pag. 182.
Salarium, & Merces Scripturarum Notariorũ.	Lib. 1	cap. 43.	pag. 39.
Salarium, & Sportulæ Judicum.	Lib. 1.	cap. 44.	pag. 41.
Salarium non petentes infra ſex, aut duos menſes.	Lib. 2	cap. 20.	pag. 75.
Salarium macinulantium Linum, vel Canapem.	Lib. 5.	cap. 21.	pag. 163.
Salarium Ambaſciatorum Communis.	Lib. 5.	cap. 37.	pag. 167.
Sanctis, & Deo maledicens.	Lib. 3.	cap. 112.	pag. 124.
Sanctorum diebus offendens aliquem.	Lib. 3.	cap. 143.	pag. 131.
Sanctorum ad officia vadant Officiales.	Lib. 5.	cap. 8.	pag. 161.
Sarmenta portantes, & Vineam non habentes.	Lib. 4.	cap. 16.	pag. 136.
Scandellas Calzularii non teneant in foro.	Lib. 5.	cap. 108.	pag. 192.
Scaffatio Domorum.	Lib. 3.	cap. 48.	pag. 105.
Sciattatio.	Lib. 5.	cap. 110.	pag. 193.
Scribens aliquid in Cartulario Dativarum.	Lib. 5.	pag. 61.	pag. 176.
Securitates præſtandæ ad mandatum Poteſtatis.	Lib. 5.	cap. 1.	pag. 158.
Segetes damnificantis pœna.	Lib. 4.	cap. 7.	pag. 134.
Segetes, & Granum damnificantes.	Lib. 4.	cap. 54.	pag. 147.
Semiplenè convictus, ter citatus.	Lib. 3.	cap. 129.	pag. 129.
Sententiæ ferantur in Palatio ad banchum Juris.	Lib. 3.	cap. 126.	pag. 128.
Sententiæ, quæ leguntur pro Notarium valeant.	Lib. 3.	cap. 127.	pag. 128.
Sequeſtra, & Repræſaliæ.	Lib. 5.	cap. 38.	pag. 168.
Simonia.	Lib. 3.	cap. 63.	pag. 109.
Simoniæ condemnatus.	Lib. 3.	cap. 64.	pag. 110.
Societas animalium, vel Novalium.	Lib. 5.	cap. 130.	pag. 202.
Spoliatus reducendus in poſſeſſione ſua.	Lib. 3	cap. 67.	pag. 111.
Spetiarii pro duplerius de Cera.	Lib. 5.	cap. 12.	pag. 161.
Spurcitiæ Macellariorum.	Lib. 5.	cap. 88.	pag. 186.
Spurcitiæ non proijciendæ ad portam S. Luciæ.	Lib. 5.	cap. 113.	pag. 195.
Spurcities in Fontanis.	Lib. 5.	cap. 115.	pag. 198.
Spurcities in Fontana Aquæ Roſatæ, & aliis Fontanis.	Lib. 5.	cap. 116.	pag. 198.
Spurcitiem per feneſtram proijcientis pœna.	Lib. 5.	cap. 117.	pag. 199.

Statera. Lib. 5. cap. 46. pag. 170.
Statuta Civitatis Velitrarum. Lib. 1. cap. 1. pag. 2.
Statuta non poſſint caſſari per Officiales. Lib. 3. cap. 108. pag. 123.
Steccatum Communis deguaſtantium pœna. Lib. 3. cap. 72. pag. 12.
Stipulæ, Lib. 4. cap. 53. pag. 146.
Stratarum Magiſtri Officium. Lib. 1. cap. 36. pag. 32.
Stratarum diſrobatio. Lib. 3. cap. 47. pag. 105.
Stuprum, & adulterium. Lib. 3. cap. 45. pag. 103.
Subgrundæ tollendæ. Lib. 5. cap. 136. pag. 204.
Sulchi faciedi per Bubulcos, quando faciunt Novalia. Lib 4 cap. 29. pag. 139.
Sylvæ cuſtoditæ Quercus damnificantis pœna. Lib. 4. cap 8 pag. 135.
Syndici Officium ad Officiales ſyndicandos. Lib. 1. cap. 39. pag 35.
Syndici Communis Officium. Lib 1. cap. 48. pag. 47.
Syndicatoris Officium. Lib. 1 cap. 58. pag 55.

T

Abernarum Dogana. Lib. 5. cap. 42. pag 169.
Tabernarii. Lib. 5. cap. 79. pag. 182.
Taberna. Jacentis de nocte in aliqua Taberna pœna. Lib. 3. cap. 17. pag. 89.
Taglia Macelli. Lib. 5. cap. 90. pag. 187.
Terra rubea non tollenda de hortis. Lib. 4. cap 77. pag. 156.
Taxilli, Pœna ludentium ad Taxillos. Lib. 3. cap. 18. pag 90.
Tellines vendentes. Lib. 5. cap. 107. pag. 190.
Tenebræ, & Terminuti. Lib. 3. cap. 98. pag. 120.
Tenutæ Lariani, & Fagiolæ Conſulum Notarius. Lib 1. cap. 46. pag. 44.
Terminus dandus ad probandum. Lib. 2. cap. 5. pag 65.
Terminorum aſſignatio ſuper debitis. Lib. 2. cap. 14 pag. 72.
Terminorum executio. Lib. 2. cap. 17. pag. 73.
Terminus valeat per quinque annos. Lib. 2. cap. 21. pag. 75.
Terminus dandus in maleficiis comparentibus. Lib. 3. cap. 6. pag. 86.
Termini ad recolligendum pignora. Lib. 2. cap 22. pag. 76.
Terminos tollentium de loco Communis pœna. Lib. 3. cap. 70. pag. 112.
Teſtium falſorum pœna. Lib. 3. cap. 55. pag. 107.
Teſtes non tormentandi. Lib. 3. cap. 116. pag. 125.
Teſtes admittendi. Lib. 3. cap. 117. pag 125.
Teſtes minores 18. annorum. Lib. 3. cap. 118 pag. 125.
Tintillos portent Boves. Lib. 4. cap. 36. pag. 142.
Tormenta, & quæſtiones. Lib. 3. cap. 119. pag 12.
Torcularia. Lib. 5 cap. 25. pag. 164.
Tortæ non faciendæ in Sylva, ſeu Tenutis. Lib. 4. cap. 65. pag. 150.
Trabes extrahendi de Sylvis, & Tenutis. Lib. 4. cap. 60. pag. 148.
Trabem faciens in Caſtagneto alieno. Lib. 4. cap. 27. pag. 139.

Trahe-

Digitized by Google

Trahecta, vel Via publica. Lib. 4. cap. 21. pag. 138.
Turbata Poſſeſſio. Lib. 3. cap 65. pag. 110.
Tutores. Lib. 2. cap. 38. pag. 80.

V

VAſſallagium jurans alicui. Lib. 3. cap. 89. pag. 117.
Veliterni nõ cogiendi ad cuſtodiendũ Captivos. Lib. 1. cap. 11. pag. 7.
Venditionum reſciſſiones, & præſcriptiones. Lib. 2. cap. 45. pag. 82.
Venditio herbatici. Lib. 4. cap. 75. pag. 155.
Vendentes Tellinas. Lib. 5. cap. 100. pag. 190.
Vendentes ad pondus habeant pondera recta. Lib. 5. cap. 133. pag. 203.
Veneris Sancti die ludentes. Lib. 5. cap. 81. pag. 183.
Veneratio Feſtivitatum SS. Dei. Lib. 1. cap. 2. pag. 2.
Verba habita in rixis. & reconciliatio facta. Lib. 3. cap. 40. pag. 101.
Veſtes, poſſint Artifices incidere diebus Feſtivis. Lib. 5. cap. 11. pag. 161.
Vexillum Communis quilibet ſequi tenetur. Lib. 5. cap. 35. pag. 167.
Vexillum, & Pennone. Lib. 5. cap. 123. pag. 201.
Via danda non habentibus ad Poſſeſſionem. Lib. 2. cap. 37. pag. 80.
Via publica, vel Trahecta. Lib. 4. cap. 21. pag. 138.
Via ad fontem de Horto aptanda. Lib. 5. cap. 120. pag. 200.
Via aquæ Vivolæ ſiliciand. Libi 5. cap. 122. pag. 200.
Via cupa reparanda. Lib. 5. cap. 132. pag. 203.
Viæ publicæ aptandæ. Lib. 5. cap. 126. pag. 201.
Vias deguaſtantes occaſione Plenæ. Lib. 5. cap. 127. pag. 201.
Vicini damnum caveat immittens ignem in ſuo. Lib. 3. cap. 53. pag. 107.
Vicinus damnum paſſi. Lib. 4 cap. 5. pag. 133.
Vindẽiatores nõ portent de Uvis loci, quẽ vindẽiant. Lib. 4. cap. 25. pag. 139.
Vineam cum lino attaccans, ſeu ligans. Lib. 4. cap. 17. pag. 137.
Vinea. Porci damnum dantes in Vineis. Lib. 4. cap. 47. pag. 145.
Vineam Beſtiæ damnificantes, & neſcitur per quas. Lib. 4. cap. 55. pag. 147.
Vinea damnificata per Beſtias Bubalinas. Lib. 4. cap. 57. pag. 147.
Vineæ, vel Campi Laboratores. Lib. 5. cap. 26. pag. 164.
Vineam non habentes & ſarmenta portantes. Lib. 4. cap. 16. pag. 136.
Vinum, vel Græcum portantes in Barilibus. Lib. 1. cap. 62. pag. 59.
Vinũ vendere ſine ſolutiõe Doganæ poſſunt Cives. Lib. 5. cap. 80. pag. 183.
Vinum vendens, ſeu ludens in die Veneris Sancti. Lib. 5. cap. 81. pag. 183.
Vir bonæ famæ poteſt verberare Mulierẽ malæ famæ. Lib. 3. cap. 34. pag. 100.
Vitores ponendi de alia contrada. Lib. 4. cap. 73. pag. 155.
Vites domeſticæ damnificatæ per Beſtias. Lib. 4. cap. 39. pag. 143.
Uluræ. Lib. 3. cap. 105. pag. 122.
Vvas, vel alios fructus nullus emat à non habentibus in Poſſeſſionibus. Lib. 4. cap. 26. pag. 139.

FINIS.

IN NOMINE SANCTÆ,
ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,
PATRIS, FILII, ET SPIRITUS SANCTI. AMEN.

Glorioſiſſimæ, & Sanctiſſimæ Virginis Mariæ, Apoſtolorum Petri, & Pauli, Bartholomæi, Sanctorum Clementis, Pontiani, & Eleutherii, Advocatorum, & Protectorum hujus Almæ Civitatis Velitrarum, totiuſque cæleſtis Curiæ triumphantis, Amen.

INCIPIUNT STATUTA CIVITATIS VELITERNÆ

Reformata, compoſita, & adaucta ad laudem, & honorem omnipotentis Dei, pacificum ſtatum, & pacem Civitatis ipſius, Ex ordine, decreto, mandato, & commiſſione Reverendiſſ. & Illuſtriſſ. Domini D. Jo. Dom. de Cuppis Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi Oſtienſis, & Velitrenſis Card. Tranenſis vulgariter nuncupati, ejuſdem Civitatis Velitrarum Protectoris, & Gubernatoris perpetui, inſtauratoriſque optimi, ac ſumma cum pietate juſtiſſimi per Excel. U. J. Doct. Magnificum virum Dominum Hieronymum Tempeſtivum de Montefalco ejuſdem Dominationis ſuæ Reverendiſſ. & Illuſtriſſ. Auditorem meritiſſimum; Et D. Jubentium de Catelinis, Dominum Quintillanum De Chriſpinis, Dominum Nicolaum Antonium de Gregnis Audientiæ litterarum contradictarum Domini Noſtri Papæ Procurarorem, & Syndicum. J. U. Doctores. D. Hieronymum de Gregnis, Dominum Nicolaum Torutium, D. Baptiſtam Colutium, & Dominum Sebaſtianum Lannum Cauſidicos, & Notarios egregios Veliternos in conſilio ejuſdem Civitatis ad idem favorabiliter electos, & deputatos reformata, emendata, & adaucta prout inferiùs.

RERUM omnium Plato & actuum naturam inſpiciens advertit in omni ſermone ſuo de Reipublicæ inſtitutione propoſito, infundendum eſſe animis amorem juſtitiæ, ſine qua non ſolùm Reſpublica, ſed nec exiguus hominum cœtus, nec domus quidem parva conſtabit; & quia ſapientum mores temporum varietate mutantur, & humana conditio continuis recipit exercitiis incrementum: Ad hoc ut hæc Civitas cum juſtitia gubernetur, quia ipſa juſtitia circa regimen obtinet principatum; expedit hujus florentiſſimæ Civitatis quàmplura antiquorum ſtatutorum diſperſa volumina lacerata, & deleta in unum reducere, ac non ſolùm reficere, ſed in meliùs reformare, & conſideratis præteritis, futuriſque prævifis, præſentia taliter ordinare, quod ipſa Civitas utroque tempore bellorum, & pacis rectè poſſit gubernari, & ipſa gubernatio (gratia favente divina) adverſitates, & calumniantium iniquitates expellat, & ſemper gaudeat pacis ſerenitate tranquilla. Idcirco præfatus Reverendiſſ. & Illuſtriſſ. Dominus Cardinalis Protector, & Gubernator ut ſupra, per ſupradictos Excel. & Mag. viros D. Auditorem, & deputatos hoc præſens Statutorum volumen in quinque libros partiri, in eiſque multa corrigi, non nulla deleri, aliqua augeri, & quàm plurima inſuper addi, & prout expediens, ac neceſſarium viſum fuit denovo adjungi, ac perpetuò inviolabiliter in omnibus obſervari, prout ſequitur, ordinavit, conſtituit, ſancivit, decrevit, atque mandavit, nec non imprimi juſſit ad perpetuam rei memoriam.

§. *De Statutis, & Conſuetudinibus Civitatis Velitrarum.* Cap. 1.

IN primis Chriſti, & Beatiſſimæ Virginis, & omnium ſanctorum ejus nominibus invocatis, ſtatuimus, & ordinamus, quòd omnes, & ſingulæ conſuetudines, & omnia ſtatuta, & quilibet uſus, qui, vel quæ erunt, vel ſunt in civitate Velitrarum, contra contenta in hoc volumine Statutorum, ſint caſſæ, irritæ, & inanes, & nullius roboris, vel momenti, & omnia, & ſingula ſtatuta in hoc volumine redacta obſerventur, & obſervari debeant per Poteſtatem Judicem, & alios Officiales Civitatis Veliternæ ad pœnam. xxv. lib. vicequalibet pro quolibet contrafaciente, non obſtante quacumque contraria conſuetudine, ſalvis ſemper aliis pœnis ſpecialiter impoſitis in hoc volumine Statutorum.

§. *De veneratione Feſtivitatum Sanctorum Dei.* Cap. 2.

IN Civitate Veliterna infraſcripti dies feſti obſerventur, & celebrentur, & nullus dictis infraſcriptis diebus poſſit, vel debeat aliquam ſervilem operam exercere, nec mercemoniam operari. Sed tantùm merces, quas habent intra domos eorum, poſſint forenſibus, & laboratoribus vendere pro eorum tantùm uſibus. Nec etiam poſſit aliquis dictis diebus aſportare, vel aſportari facere cum beſtiis, vel ſine, aliqua lignamina, niſi eſſet forenſis, non habitans in Civitate Veliterna, exceptis Ferrariis, qui poſſint etiam dictis diebus medicare ſine pœna, & qui contrafecerit in prædictis, ſit in pœna decem ſollorum, nec licentia alicujus Officialis ipſum excuſet; niſi per Dominos Priores eſſet aliter forſan reformatum. Qui dies feſti ſint iſti: videlicet feſtum Natalis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, & ejus vigilia, Sanctorum Stephani, Joannis Evangeliſtæ, Innocentium, Silveſtri, Circumciſionis Domini, dies Veneris Sancti, & Sabbati Sancti uſque quo fuerint divina officia de mane celebrata, Reſurrectionis Domini Noſtri Jeſu Chriſti cum duobus diebus ſequentibus, & non reddatur jus per VII. dies antea, & per VII. dies poſt dictum feſtum Reſurrectionis, Joannis Baptiſtæ, omnium feſtivitatum Virginis Mariæ, omnium Apoſtolorum, omnium Evangeliſtarum, Michaelis Archangeli, feſtum omnium Sanctorum, videlicet prima die Novembris, Aſcenſionis Domini, Pentecoſtes cum duobus ſequentibus, die Jovis quando celebratur officium Corporis Chriſti, Sancti Laurentii, Sancti Nicolai, Sanctæ Luciæ, Sanctæ Catherinæ, Sancti Clementis, Sancti Eleutherii, Pontiani, Geraldi, Gregorii, Martini, & Sancti Antonii de Padua, & Sancti Antonii de Vienna, & Beati Rocchi, & Sancti Sebaſtiani, & omnium Dominicorum.

§. *De Feriis introductis ob neceſſitatem hominum.* Cap 3.

JUdex Communis Veliterni cum conſcientia, & deliberatione dominorum Priorum, vel majoris partis eorum tempore Meſſium, & Vindemiarum poſſit, & debeat indicere ferias, quando ei videbitur, & pro eo tempore, quo dictis Judici, & Prioribus, vel majori parti ipſorum videbitur expedire.

De

§. *De defenſione S. Matris Eccleſiæ, & de Hæreticis, & Patharenis.* *Cap.* 4.

POteſtas, & Judex, Rectores, & cœteri Officiales Civitatis Veliternæ toto eorum poſſe manuteneant, & defendant Sanctam Matrem Eccleſiam, ejuſque juriſdictionem.

§. *De eodem.*

Omnes Hæretici, & Patharemi cujuſque ſexus, vel conditionis exiſtant, ſint perpetua diffidatione, & infamia damnati, banniti, atque exules à dicta Civitate Veliterna, & omnia bona eorum confiſcentur, & applicentur Communi Veliterno, & eorum filii à bonis, & à ſucceſſione talium ſint excluſi, cum longè graviùs ſit æternam, quàm temporalem offendere Majeſtatem.

§. *De electione Poteſtatis.* *Cap.* 5.

STatuimus, & ordinamus, quòd omnibus futuris temporibus poſt lapſum quatuor menſium officii Poteſtatis dictæ Civitatis Velitrarum D. Priores, qui per tempora erunt debeant congregari facere Conſilium minus, in quo prædicti D. Priores teneantur, et debeant nominare, & proponere tres Cives Romanos idoneos ad dictum officium Poteſtariæ, et ſi fuerint approbati in dicto Conſilio, ſint, & eſſe debeant, ac habeantur pro electis in Poteſtates dictæ Civitatis, & facta dicta approbatione Cancellarius teneatur, & debeat ſcribere electionem dictorum approbatorum in forma conſueta, & dictam electionem tranſmittere ad Reverendiſſ. & Illuſtr. Protectorem, ut unum ex dictis electis approbet, & confirmet in Poteſtatem dictæ Civitatis pro uno ſemeſtre, & ſi dictus ſic electus, & approbatus à Reverendiſſ. noluerit acceptare, tunc ſtatim, & incontinenti liceat præfatis Dominis Prioribus, & Conſilio Forenſes, undecumque fuerint, ſecundùm formam, de qua ſupra, eligere idoneos; qui Poteſtas ſic electus, & approbatus habeat pro ſuo ſalario à dicta Communitate Velitrarum ſingulis duobus menſibus Duc. de Carl. Quinquaginta, & unum, & ſalarium ultimorum duorum menſium non ſolvatur, donec fuerit ſyndicatus, et habere poſſit, & debeat partem pœnæ delationis armorum, & inventorum de nocte poſt tertium ſonum Campanæ, et ludentium ad ludum prohibitum ſecundùm formam Statutorum, et blaſphemantium, & maledicentium Deo, & Sanctis, & dictus Poteſtas teneatur ſuis ſumptibus, & expenſis retinere unum expertum Notarium in maleficiis, & unum bonum, & expertum militem forenſes. Item octo famulos, ſeu birruarios, & unum equum pro ornamento officii ad equitandum; Et ſi non retinuerit dictos famulos, ſeu equum, defalcetur de ſuo ſalario ſumma decem librarum pro quolibet famulo, & quolibet menſe, quo defecerit, & tantumdem pro equo. Et Dominus Poteſtas teneatur de dictis Notario, milite, famulis, & equo monſtram, & reſignam facere in platea curiæ quolibet menſe ad requiſitionem D. Priorum, & Syndici, et ſi facere recuſaverit puniatur, ac ſi nullum famulum retineret, ſeu equum. Quæ reſigna, ſeu monſtra ſcribatur per Cancellarium Civitatis in libro reformationum, & Syndicator teneatur de præmiſſis dictum Poteſtatem ſyndicare, & eundem

eundem condemnare, aliàs teneatur ipſe de ſuo proprio reſarcire Communi dictæ Civitatis omne damnum, & intereſſe, quod ex cauſa prædicta pateretur. Item teneatur dictus Poteſtas facere omnes executiones tam reales, quàm perſonales, contra quoſcumque cives, vel forenſes, ſeu incolas debentes ſolvere aliquam pecuniarum ſummam dicto Communi, vigore pœnarum, bannorum, dativarum, ſolutionis ſalis, Gabellæ banchi civilium ſyndicationis, duanæ, cenſus, locationis, vel quacumque alia occaſione, vel cauſa ad petitionem D. Priorum, Camerarii, Syndici, collectorum, dativarum, & ſalis Gabellariorum, vel quorumcumque aliorum Officialium ſine aliquo ſalario, vel munere, niſi ex forma Statutorum concedatur. Item dictus Poteſtas, quando facta fuerit aliqua accuſatio, ſeu reclamatio de civibus, ſeu incolis Veliternis fortè damnum dantibus in tenutis, & territoriis Forenſium, teneatur dare dictis accuſatis copiam cum termino ad ſe excuſandum ſecundum, quod ex forma Statutorum dare debet in damnis datis commiſſis in territorio Velitrarum, & ſimiliter ſuper his feratur ſententia, & non poſſit aliquo modo cogere, vel aſtringere illum, qui fuerit accuſatus, ſeu reportatus ad ſolvendum aliquod ad pœnam. xxv. lib. denariorum vice qualibet, qua fuerit contrafactum. Et teneatur obſervare ſtatuta, & deliberationes factas, & faciendas per D. Priores, & conſilium Civitatis ejuſdem ad pœnam præſtiti juramenti.

§. *De Conſilio fiendo in adventu Poteſtatis, Judicis, vel Rectoris.* *Cap.* 6.

IN Adventu novi Poteſtatis fiat Conſilium in Eccleſia Sancti Clementis, in qua dictus Poteſtas cum ſuis Officialibus jurare debeat tactis Sacris Scripturis ſuum officium fideliter, & legaliter exercere, & obſervare omnia ſtatuta, & conſuetudines bonas, quæ non eſſent contra Statuta præſentia, deliberationes Conſilii, & Dominorum Priorum dicti Communis factas, & fiendas ſecundum formam infraſcriptam, & nihil aliud fieri debeat in dicto conſilio, & ſi quid aliud factum fuerit eodem conſilio, ſit irritum, & inane, & aliter præſtitum dictum juramentum, & ejus officium non valeat ipſo jure, et quilibet de Conſilio minori teneatur, & debeat ad dictum Conſilium accedere ad pœnam. x. ſollorum.

§. *De forma juramenti Poteſtatis, Judicis, vel Rectoris.* *Cap.* 7.

FOrma juramenti ſit talis: Ego talis Poteſtas, Judex, vel Rector Civitatis Veliternæ electus ad tale officium Poteſtariæ, Judicatus, vel Rectoriæ tactis Sacroſanctis Scripturis juro, & promitto ad ſancta Dei Evangelia Communi, & Univerſitati, et hominibus Civitatis prædictæ regere, & gubernare Commune, & homines Civitatis, & Diſtrictus ipſius in bono ſtatu pacifico, & tranquillo, benè, fideliter, & legaliter toto tempore mei regiminis, ac obſervare omnia Statuta, & ordinationes, & conſuetudines approbatas dictæ Civitatis, ac deliberationes factas, & fiendas in dicta Civitate Veliterna per Conſilium minus, vel majus, & Dominos Priores Civitatis prædictæ, dum tamen dictæ deliberationes non ſint contra præſentia Statuta, & contra ea nullo quæſito colore venire ad pœnam centum librarum, & perjurii. Item quòd omnes, & ſingulas

gulas pœnas, & banna exigam, & exigi faciam, & omnes delinquentes pœna debita puniam, juxta formam Statutorum, & Ordinamentorum Civitatis prædictæ, & faciam toto poſſe, quòd omnes, et ſinguli proventus Communis Velitrarum perveniant ad manus Camerarii dictæ Civitatis, et omnes partes pœnarum ad manus accuſantium ſecundùm formam Statutorum ipſorum. Item quòd ero contentus ſalario meo pœnis, et bannis mihi conceſſis, ſeu promiſſis, et ultra dictum ſalarium nihil recipiam, ſeu recipi faciam per me, ſeu alium, ſeu alios meos Officiales. Item quòd ſtabo perſonaliter cum milite, Notariis, et tota familia toto tempore mei officii ad regimen Civitatis præfatæ, et non me abſentabo, et ſi aliquibus diebus me abſentarem excomputabo de meo ſalario proprio pro rata dicti temporis abſentiæ. Item quòd ſerviam toto dicto tempore perſonaliter, et non per Subſtitutum, ſeu Vicarium, et ipſo officio finito, promitto ſtare perſonaliter cum tota mea familia in dicta Civitate octo diebus continuis in ſyndicatione fienda contra me, et dictam meam familiam per Syndicatorem eligendum ſecundùm formam Statutorum de talibus loquentium, et promitto ſolvere, et reſtituere omne id, in quo condemnatus forſitan eſſem ego, vel aliqui de mea familia per Syndicatorem prædictum, nec diſcedere de Civitate prædicta, donec fuerint completi dicti octo dies Syndicationis, et ſi contrafecero, promitto, et haberi volo pro confeſſo, et convicto de omnibus oppoſitis, et petitis contra me, et dictam meam familiam per dictum Commune, et ſpeciales perſonas ipſius Civitatis; Promitto etiam à ſententia meæ Syndicationis non appellare, nec contradicere, nec recurſum petere, ſed ex nunc, et ex certa ſcientia ipſam approbo, et ratifico etiam quòd ex ſententia fuerim læſus: Promitto etiam facere generalem refutationem, et quietationem per me, et dictam meam familiam dicto Communi, et ſpecialibus perſonis ipſius de omni eo, quòd poſſem per me, et dictam meam familiam petere ab eiſdem, et propterea non inquietabo, nec accuſabo per me, vel alios in aliqua Curia Eccleſiaſtica, vel ſæculari, et ſi contrafecero promitto reſarcire omnia damna, quæ dictum Commune, vel ſpeciales perſonæ ipſius ſubſtinerent, vel incurrerent, propterea quoquomodo, vel qualitercumque, et nihilominus promitto nomine pœnæ, ſi contrafecero, ſolvere ſcutos auri centum applicandos Communi prædicto, pro quibus omnibus, et ſingulis obſervandis volo tàm me, quàm meos fidejuſſores dandos per me coram ipſis Syndicatoribus eſſe ſolemniter obligatum. Item promitto non petere, quòd ante finitum officium mei regiminis fiat Syndicatus de me, et aliis meis officialibus, et familiaribus. Item promitto obſervare, et manutenere toto poſſe conſocietatem, pacem, et fraternitatem antiquam inter Civitatem Velitrarum, et Commune Coranum. Item ſi contigerit me forſitan amoveri à dicto officio per Superiores, vel ipſam Communitatem, vel per mortem, vel alio quoquomodo, et non explevero ſervire, promitto eo caſu non petere ſalarium per me, vel hæredes meos, niſi pro rata temporis, quo ſtetero ad règimen dicti officii, et idem intelligatur

ligatur de juramento fiendo per Judicem dicti Communis, ut prædicta omnia juret obſervare, ſi Judex ſimul venerit cum Poteſtate, aliàs dictus Judex jurare debeat coram Conſilio minori, et Dominis Prioribus, ubi major pars dicti Conſilii, et Dominorum Priorum dicti communis interſit; et qui eum aliter jurare permiſerit, ſit in pœna xxv. librarum.

§. *De officio Poteſtatis, Rectoris, & Judicis Communis.* *Cap.* 8.

POteſtas, Rector, et Judex, vel quicumque alius Officialis dicti Communis non audeat per ſe, vel eorum familiam, vel alios quoſcumque mittere pro capiendo aliquem, vel aliquam exequutionem facere contra quoſcumque extra Territorium, et Campum Civitatis ejuſdem, ſine licentia, et voluntate Dominorum Priorum ad pœnam xxv. librarum pro quolibet ipſorum.

§. *De executione fienda per Poteſtatem contra Condemnatos.* *Cap.* 9.

POteſtas, et Judex Communis procedere debeant contra condemnatos de aliquo maleficio tam tempore ſui officii, quàm Prędeceſſorum, et ipſos condemnatos capi facere, et detinere donec pœnam condemnationum ſolverint cum effectu, et ſi eos capi facere non poterunt, faciant capi bona eorum, et vendi, et apprehendi per Syndicum Communis uſque ad debitam ſatisfactionem de condemnationibus prædictis, et ſi aliquis opponeret, et diceret bona ipſa condemnatorum eſſe ſibi obligata pro aliqua quantitate, vel vigore cujuſcumque contractus non admittatur, nec audiatur, niſi conſtet legitimè de dicta obligatione contracta per unum annum ante condemnationem ipſam, et ubi dictus condemnatus haberet fidejuſſorem, et non repræſentaret principalem, vel ipſe principalis non reperiretur, vel ſi inveniretur, et non eſſet ſolvendo, prædicti Officiales cogant, et cogere debeant dictum fidejuſſorem ad ſolvendum dictam condemnationem, et inveſtire debeant prædictum fidejuſſorem de bonis dicti principalis ad pœnam x. librarum pro quolibet Officiali contrafaciente, et ſi oſtenſum fuerit per partem bona dicti condemnati fore ſibi legitimè obligata per annum ante, ut ſupra eſt expreſſum, tunc ponantur duo boni homines, unus pro parte Camerarii Communis cum conſenſu Judicis, alius pro parte partis prætendentis dicta bona fore ei obligata, et illi duo cogantur per Judicem ſine ſtrepitu, et figura Judicii de facto ad extimandum bona prædicta, et ſi aliquid ſupererit de quantitate, et extimatione prædicta, cogatur ipſe prætendens obligationem prædictam ad ſolvendum dicto Communi reſiduum, et ſi dicti Arbitri fuerint diſcordes, Judex Communis ponat tertium, vel ipſe Judex determinet concordando ſe cum illo, quid judicio ſuo meliùs extimaverit.

§. *Quod non fiat exequutio in bonis Mulieris pro debito Mariti.* *Cap.* 10.

NEc Poteſtas, nec aliquis Officialis aliquam executionem faciat in bonis propriis Mulieris, vel in bonis Mariti, vel alterius obligatis pro dote ipſius Mulieris prætextu alicujus debiti, ſeu maleficii commiſſi per Maritum, niſi prius ſatisfactum fuerit mulieri pro dote prædicta, nec faciant aliquam executionem in bonis prædictis dotalibus, vel obligatis pro dote pro debito mari-

Mariti, niſi dictum debitum ipſius Mariti fuerit contractum cum hypotheca ante contractum matrimonium inter ipſum, et uxorem ejus, vel ante obligationem dotalem prædictam, ad pœnam decem librarum proviſionis pro quolibet Officiali contrafaciente, et nihilominùs recipiens aliquid contra dictam formam de dote prædicta, teneatur reſtituere cum effectu.

§. *Quod Officiales non cogant Veliternos ad cuſtodiendum Captivos. Cap.* 11.

NEc Poteſtas, nec alius Officialis cogere poſſit aliquem civem, ſeu incolam Veliternum ad cuſtodiendum homines, qui detinentur in Palatio, vel carceribus dicti Communis, et ſi mandaretur eis, quod cuſtodirent prædictos, ipſi cives, et incolæ non teneantur obedire, niſi ſuper prædictis fuerit aliter proviſum per Superiorem, vel Conſilium dictæ Civitatis.

§. *Quòd nihil recipiant famuli alicujus Officialis pro cuſtodia captivorum. Cap.* 12.

NUllus Officialis, vel de ejus familia poſſit, vel debeat aliquid recipere, vel habere pro cuſtodia alicujus captivi, vel pro ferratura, ſeu sferratura compedum, vel aliqua executione fienda, nec etiam pro pignoratione aliqua, et nihil debeant recipere, quandò irent ad aliquid diluendum, vel pignorandum pro delictis, et aliis occurrentiis Communis, & famulus qui contra fecerit, expellatur per Poteſtatem de dicta Civitate, et ejus officio, et ſi fuerit contrafactum ſit pœna Poteſtati, et militi xxv. lib. et quòd dicti Officiales ad petitionem cujuſque volentis portare aliquid ad comedendum, et bibendum dictis carceratis aperire debeant bis in die ad pœnam prædictam, ſalvo tamen Statuto loquente de mercede exequutionis militis.

§. *De Captivo fugiente de carcere, & de ejus pœna. Cap.* 13.

SI quis detentus, vel captivus pro aliquo delicto, vel maleficio in Palatio, vel carceribus Poteſtatis aufugerit, habeatur pro confeſſo de maleficio, pro quo erat detentus, et ſi culpa Poteſtatis, vel famulorum, ſeu officialium ejus aufugerit, teneatur reſarcire Communi, et parti damnum, quòd Commune, vel ſpecialis perſona ſuſtineret dicta occaſione, de ſuo proprio, et ſi captivus ipſe fidejuſſorem dederit de ſe repræſentando, etiam cum clauſula toties quoties, poſtquam ipſe fidejuſſor ipſum captivum Poteſtati, et Judici aſſignaverit, ipſeque Poteſtas, et Judex eum in ſua poteſtate receperint, et poſtea aufugerit, fidejuſſor ipſe non teneatur amplius eum repræſentare, ſed à fidejuſſione, et pœna ſit ſolutus, et exemptus, ac talis fugiens, teneatur pro fuga ad pœnam xxv. lib. Si verò vigore alicujus debiti aliquis fuerit detentus in dicta Curia, et aufugerit, habeatur pro confeſſo pro toto debito, et quantitate petita, et pro ipſa fuga puniatur in decem libris, et tam de maleficio, quàm de delicto, et pœnis prædictis poſſit, et debeat fieri exequutio in bonis ipſius, quouſque de prædictis, et quolibet prædictorum fuerit integrè ſatisfactum, Summariè, et de plano, ſine ſtrepitu, et figura judicii, et ſine aliquo proceſſu.

Quod

Digitized by Google

§. *Quod nullus Officialis poſſit petere arbitrium puniendi*. Cap. 14.

NUllus Officialis poſſit, vel debeat petere arbitrium puniendi, vel poteſtatem puniendi, procedendi, vel etiam condemnandi in aliquo conſilio ſuper quibuſcumque culpis, vel maleficiis, et delictis commiſſis, vel committendis à quacumque perſona, et ſi petierit, et fuerit ſibi conceſſum, non valeat ipſo jure conceſſio ipſa, et concedentes, et deliberantes ſint in pœna per quemlibet vice qualibet quinquaginta librarum.

§. *De quibus pœnis poteſt, vel non poteſt Officialis partem habere*. Cap. 15.

POteſtas, vel alius Officialis non poſſit recipere per ſe, vel interpoſitam perſonam, aliquam partem pœnæ pertinentis alicui perſonæ, ſeu ipſi Communi, prætextu cujuſcumque condemnationis, ſeu exbannimenti, de eo quòd læſo, ſeu parti, vel ipſi Communi pertineret, et ſi receperit, tam recipiens, quàm dans, quadruplum ejus, quod datum fuerit, Communi ſolvere teneatur, ad quod probandum, ſufficiat probatio unius teſtis fide digni, cum publica fama.

§. *De eodem*.

Poteſtas non poſſit habere aliquam partem alicujus condemnationis, ſeu exbannimenti facti ante tempus, et tempore ſui regiminis, niſi in caſibus ſcriptis in ſecundo Capitulo quarti Libri, et nec per Conſilium ſibi concedi poſſit contrarium, nec per Camerarium ſibi aliquid concedi, et ſolvi poſſit de aliis pœnis, ſive condemnationibus, et ſi contra prædicta, aliquam exequutionem faceret dictus Poteſtas contra dictum Camerarium in perſona, vel aliter, exequutio ipſa non valeat ipſo jure, et ſi Camerarius fuerit propterea detentus, poſſit recedere abinde ſine licentia Poteſtatis, Statuto aliquo non obſtante, et etiam in prædictis Domini Priores valeant, prout eis meliùs videbitur, providere.

§. *De abſentia Officialium fienda, vel non fienda*. Cap. 16.

POteſtas, Judex, et Notarii, et cæteri Officiales forenſes dicti Communis, vel aliquis eorum non poſſit ſe abſentare ab eorum officio à Civitate Veliterna niſi per ſex dies tantùm, toto tempore ſui officii, et tunc demum cum licentia Dominorum Priorum, et ipſis diebus ſerviant per Subſtitutum ſuis propriis ſumptibus (niſi ardua, et neceſſaria cauſa ſubeſſet) arbitrio Dominorum Priorum penitùs declaranda, quo caſu prædicti Domini Priores poſſint eis, et cuilibet eorum, dare licentiam toties quoties, eorum judicio fuerit opportunum.

§. *Quæ teneantur facere Poteſtas, Judex, Rectores, & alii Officiales pro bono ſtatu Communis Velitrarum*. Cap. 17.

POteſtas prædictus nullo modo poſſit contradicere proceſſibus, mandatis, ſententiis deffinitivis, interlocutoriis, ſeu interlocutionibus, præceptis, terminis, et aliis actis, actibus, et actitatis, factis, et fiendis per Judicem Communis, nec ipſe Poteſtas facere valeat proteſtationes in contrarium, et ſi fecerit non admittantur, nec habeant roboris firmitatem, et ipſe

pote-

Poteſtas teneatur ad pœnam decem lib. ad requiſitionem Dominorum Priorum, et ad petitionem Notarii Bancæ Cauſarum Civilium, vel alterius eorum, et Judicis Communis dare, et mittere familiam ſuam ad faciendum exequutiones, contrà condemnatos, et alios, ſecundùm qnod fuerit opportunum, arbitrio dictorum petentium.

§. *De eodem*.

Poteſtas non poſſit auferre, nec anferri facere, alicui Forenſi venienti ad Civitatem Veliternam cum beſtiis aliquam beſtiam tranſeuntem ſine damno per territorium Veliternum, ſcilicet per vias publicas, occaſione paſſagii, niſi fortè pro pœna banni, vel damni dati. Quo caſu ſi voluerit tranſiens, vel Dominus earnm ſolvere pœnam, nullo modo poſſit beſtias recipere ad pœnam xl. ſoll. pro quolibet contrafaciente, et nihilominns teneatur beſtiam emendare, et credatur de valore Sacramento Domini beſtiæ, vel paſtoris ejuſdem.

§. *De eodem*.

Poteſtas prædictus ad omnem requiſitionem, et mandatum Dominorum Priorum compellat, ſeu compelli faciat omnes illos, qui poſiti ſunt, vel erunt ad aptandum, et reparandum vias publicas, quod ipſas vias debeant aptare, & reparare, & aptari, & reparari facere, & ſi Poteſtas fuerit negligens, ſit in pœna vicequalibet centum ſollorum.

§. *De eodem*.

Poteſtas, Judex, vel alius Officialis non poſſit, nec debeat dare licentiam alicui extrahendi de Civitate Velitrarum aliquam graſciam, ſine licentia Dominorum Priornm ad pœnam xxv. librarum, & dicti Domini Priores poſſint in premiſſis dare licentiam pro eorum velle, ſine licentia Poteſtatis, & abſque pœna.

§. *De eodem*.

Judex cum aliquid mandat fieri oretenus, vel in ſcriptis per Mandatarium, vel aliter, poſſit imponere pœnam quinque ſollorum tantùm. Et ſi mandato ipſius non obediretur, toties poſſit mandare ad dictam pœnam, quòd aſcendat ad ſummam decem librarum.

§. *De eodem*.

Poteſtas omnes proceſſus, exeqnutiones, et commiſſiones, & conſilium, tam ſuper maleficiis, et damnis datis, & extraordinariis, quàm etiam ſuper civilibus cauſis, & accuſationibus, & inquiſitionibus, denuntiationibus, excuſationibus, et in omnibus actibus curiæ agere, ordinare, et facere, et proferre, et exequi debeat in omnibns, et per omnia de conſilio, et deliberatione Judicis Communis. Et ſi contrarium fecerit, non valeat ipſo jure, et quod contrafactum fuerit, ſit irritum, et inane. Et teneatur ipſe Poteſtas de ſuo proprio reſarcire omne damnum dicto Communi, quòd incurreret ex præmiſſis, et pœnam nihilominus xxv. lib. incurrat de ſuo ſalario retinendam, ſine alia ſententia.

§. *De eodem.*

Poteſtas Civitatis Velitrarum poſſit facere præceptum oretenus, vel in ſcriptis, ad pœnam decem librarum. Quæ pœna poſſit minui, & ad minorem quantitatem reduci, & in totum tolli, pro ut ipſi Poteſtati, ſimul cum Dominis Prioribus, vel majori parte ipſorum videbitur expedire, facti qualitate,& perſonarum conditione penſatis, Statuto primo ſituato in quinto libro ſemper ſalvo.

§. *De eodem.*

Si Poteſtas aliquem carceravit, non poſſit ſine Conſilio Judicis talem carceratum retinere, & ubi Judici videbitur fore relaxandum, & non relaxaverit, incidat in pœnam xxv. librarum tempore ſui ſyndicatus per Camerarium Communis de ſuo ſalario retinendarum. Et nihilominus teneatur tali injuſtè capto ad damna, & intereſſe.

§. *De eodem.*

Poteſtas non poſſit carcerare, nec carceratum tenere aliquem ex Dominis Prioribus, Syndicum, & Camerarium Communis tempore eorum Officii ad pœnam. L. librarum. Excepto de crimine læſæ Majeſtatis, rebellionis, homicidii, &aliis caſibus, in quibus pœna perſonalis veniret imponenda.

§. *De eodem.*

Poteſtas non poſſit, nec debeat alienare res mobiles, vel immobiles pertinentes ad dictum Commune Velitrarum, nec etiam nomina debitorum ipſius Communis poſſit in ſe, vel in alium transferri facere modo quolibet, abſque ſpeciali licentia ipſius Communis. Et ſi contra fecerit alienatio ipſa ſit nulla. Et incurrat nihilominùs pœnam xxv. lib.

§. *De Diſrobatis in Territorio Veliterno.* Cap. 18.

QUando denuntiatum fuerit Poteſtati, quod aliquis Forenſis fuerit diſrobatus in tenimento Velitrarum, dictus Poteſtas teneatur mittere Syndicum cum uno ſocio idoneo ad locum, ubi quis diſrobatus fuerit, ad inquirendum,in cujus territorio diſrobatus fuerit. Et cum ſibi conſtiterit per dictam inquiſitionem de dicta diſrobatione, & de loco ipſo, & perſonis committentibus provideat contra diſrobatores unà cum Dominis Prioribus de remedio opportuno.

§. *Quòd Poteſtas ſe repræſentet quolibet menſe in Conſilio.* Cap. 19.

POteſtas ad requiſitionem Dominorum Priorum, & Syndici Communis ſemel in menſe in Palatio Communis, vel in platea dicti Palatii debeat ſe repræſentare, & oſtendere totam ſuam familiam, & equum, & de eis monſtra facere. Et ſi inventus fuerit non habere totam familiam, vel equum, teneatur ſolvere tempore ſuæ ſyndicationis pro quolibet deficiente decem libras. Et ſi dictus Poteſtas prædicta non fecerit requiſitus, aut facere recuſaverit, teneatur, ac ſi nullum famulum, & equum retineret, & ſolvere debeat pro quolibet famulo, & equo libras decem, & Domini Priores, & Syndicus Communis teneantur quolibet menſe prædicta adnotari facere, & de ſalario dicti

Pote-

Poteſtatis, quantitates prædictas per Camerarium Communis retineri facere tempore ſyndicationis Poteſtatis, & ſi dicti D. Priores, Syndicus, & Camerarius fuerint negligentes in prædictis, teneantur de eorum propriis bonis, ſatisfacere Communi tempore eorum ſyndicatus.

§. *De Carcerato liberando ad fidejuſſorias cautiones.* Cap. 20.

SI quis fuerit carceratus in Cancellaria, vel alibi de mandato Poteſtatis, ratione, ſeu occaſione alicujus Criminis, Maleficii, vel delicti, de quo, ſeu quibus non ingeratur pœna capitalis, vel pœna abſciſſionis membri, ſeu aliter punitionis in perſonam, & detentus, vel alius pro eo ſit paratus præſtare idoneam fidejuſſoriam cautionem de ſtando, & parendo juri, & judicatum ſolvendo, & obedire mandatis Curiæ, & de ſe præſentando in curia quoties per ipſam curiam fuerit requiſitus ſuper illo maleficio, vel delicto dumtaxat, pro quo captus, & detentus fuerit, ita quod ipſi curiæ ſit cautum; Prædicti Poteſtas, & Judex teneantur dictum carceratum liberare à dicto carcere, præſtita dicta fidejuſſoria cautione, ad pœnam xxv. librarum pro quolibet contrafaciente, & nihilominus Domini Priores in præmiſſis providere poſſint de remedio opportuno, & in caſu quo dictus præſtans dictam cautionem fidejuſſoriam de ſe repræſentando commiſſerit aliquod delictum, propter quod ipſe eſſet exbandiendus, vel puniendus in majori quantitate, vel pro majori delicto, etiam ſi principaliter eſſet exbandiendus, nihilominus prima fidejuſſio præſtita firma maneat. Et ſi non repræſentat eum fidejuſſor, teneatur ad pœnam promiſſam per eum, & ad omnia contenta in ſtipulatione, & promiſſione, ſeu fidejuſſione jam facta; de exceſſibus verò poſtea commiſſis per principalem, non teneatur, niſi quatenùs promiſiſſet expreſsè in dicta ſtipulatione promiſſionis, & fidejuſſionis.

§. *Si contingat aliquem Officialem infirmari.* Cap. 21.

SI Poteſtas, & Judex, vel aliquis alius Officialis forenſis Communis Velitrarum durante eorum Officio infirmaretur, & propter ipſam infirmitatem non poſſet in ipſo Officio principaliter ſervire, vel morte, ſeu alio juſto impedimento fuerit impeditus, nullo modo talis Officialis infirmus, vel mortuus, vel impeditus poſſit per ſubſtitutum ſervire, nec petere ſalarium, niſi pro tempore, quo in ipſo Officio principaliter ſervierit, ſalvo tamen, quòd in caſibus præmiſſis ſtare poſſit Velitris Officialis prædictus infirmus, vel aliter, ut ſupra impeditus per octo dies tamen, & ſervire per Subſtitutum, et habeat tunc dictis octo diebus ſalarium ſuum pro rata temporis, niſi ſperaretur de brevi liberatio, quo caſu ex deliberatione Dominorum Priorum etiam poſſit pluribus diebus ſervire per Subſtitutum, et habere ſalarium ſuum.

§. *Quòd Poteſtas non gravet aliquos ad præſtandum lectos.* Cap. 22.

POteſtas, vel aliquis alius Officialis Communis, vel alius de eorum familia, non gravet, nec gravari faciat aliquem Veliternum ad præſtandum, & commodandum eiſdem, vel alicui ipſorum lectos, mataratia, cultra, lintea-

mina, et hiis ſimilia, contra voluntatem præſtantis ad pœnam xxv. librarum proviſionalium, & nihilominùs Domini Priores in caſu præmiſſo teneantur ad pœnam centum ſoll. defendere gravatum.

§. *Quod Officiales Communis Veliterni non exerceant aliud Officium, niſi Officium ſibi commiſſum.* *Cap.* 23.

NEc Poteſtas, nec alius Officialis Communis Velitrarum dum eſt in Officio ipſius Communis habeat, vel exerceat aliud Officium per aliam quamcumque curiam in Civitate prædicta, vel ejus territorio ad pœnam xxv. lib. proviſionalium de ſuo ſalario retinendam, & Syndicus Communis tempore ſuæ ſyndicationis ſibi petere teneatur ad pœnam centum ſoll. & prædicti Domini Priores provideant circa prædicta, prout meliùs viderint expedire ad pœnam xxv. librarum proviſionalium pro quolibet contrafaciente, & nihilominùs ipſi contrafacientes, & quilibet ipſorum, Poteſtas contrafaciens deſinat eſſe Officialis ipſo facto.

§. *Quòd Poteſtas debeat pręſtare familiam Conſulibus Bovacteriorum.* *Cap.* 24.

POteſtas, & alii Officiales dicti Communis Velitrarum teneantur dare, & præſtare, eorum Officiales, & Familiares Conſulibus bobacteriorum, & eorum Notario ad eorum petitionem in omnibus, & ſingulis, quæ occurrunt ipſis Conſulibus facienda ratione ipſorum Officii, ut eis obediatur ab omnibus hominibus Velitrarum ſecundùm, quòd per ipſos Conſules ordinatum fuerit. Ita ſervetur, & idem ſtatuimus in omnibus capitibus, & caput artibus aliarum artium facientibus dupplerium in feſto Sanctæ Mariæ de menſe Auguſti ad pœnam decem librarum de ſuo ſalario retinendam pro quolibet Officiali requiſito, & contrafaciente.

§. *Quòd Poteſtas non poſſit tenere Beſtias armentitias in territorio Velitrarum.* *Cap.* 25.

POteſtas, & Judex, vel alii Officiales forenſes Velitrarum non poſſint, neque debeant tenere, nec teneri facere, vel habere in territorio Civitatis, & ejus pertinentiis aliquas beſtias armentitias magnas, vel parvas ad pœnam 25. librarum de ſuo ſalario retinendarum vice qualibet, Et quilibet poſſit contrafacientem accuſare coram dictis Dominis Prioribus, qui per tempora erunt, & ipſam accuſationem recipiat, & conſervet Notarius Dominorum Priorum, & tempore ſyndicationis dicti contrafacientis ſollicitet, & oſtendat Syndicatori ad pœnam decem librarum. Et cuilibet accuſanti cum uno teſte bonæ famæ credatur, & habeat quartam partem pœnæ, & Poteſtas, vel Judex non poſſit dare licentiam alicui Forenſi, vel Veliterno mittendi, vel tranſeundi beſtias aliquas per territorium Veliternum ad pœnam prædictam.

§. *Quòd Officiales Veliterni, qui medio anno fleterint in Officio, non poſſint ad illud, vel aliud eligi infra biennium.* *Cap.* 26.

POteſtas, Judex, Notarii, miles Poteſtatis, & Notarius Dominorum Priorum, & quilibet eorum, qui per tempora erunt in Officio dicti Communis

ſſunis per medium annum, non poſſint in eodem Officio in dicta Civitate Velitrarum ad illud, vel ad aliud Officium admitti, ſeu eligi uſque ad duos annos completos à die finiti dicti eorum Officii ad pœnam xxv. librarum proviſionalium, non obſtante aliquo ſtatuto in contrarium fortè loquente. Et Officiales dicti Communis, qui ipſos, vel ipſorum aliquos elegerint contra formam præſentis Statuti, eàdem pœna puniantur. Et nihilominus electio, & Officium non valeat ipſo jure.

§. *De Bannito, vel Diffidato per aliam curiam non capiendo.* Cap. 27.

POteſtas, Rector, & quicumque alius Officialis Velitrarum, vel aliquis familiaris ipſorum non poſſint dare licentiam capiendi, vel capere, ſeu capi facere, detinere, vel detineri facere aliquem civem, vel incolam Veliternum exbannitum, vel condemnatum realiter, vel perſonaliter, ſeu quacumque alia de cauſa, niſi exbannitus, condemnatus, vel diffidatus fuerit per curiam Veliternam, & non per aliam curiam; & forenſis non poſſit capi ſine licentia Superioris, niſi eſſet condemnatus pœna capitali, et ſi fuerit contrafactum, non valeat ipſo jure, & captus, ſive detentus vigore cujuſcumque alterius diffidationis poſſit impunè recedere liberè pro ſuo libito voluntatis, ſine licentia, & alia pœna. Ita quòd occaſione prædicta nullatenus poſſit moleſtari, & contra faciens pœnam xxv. lib. incurrat auferendam ab eo tempore ſuæ ſyndicationis de facto, & ſine proceſſu, & hoc ſtatutum tolli non poſſit Conſilio, vel arrenga.

§. *Quod citatus per Senatorem certioretur de citatione.* Cap. 28.

SI aliquis citatus fuerit per Senatorem, vel Officiales Capitolii, vel per quamcumque aliam curiam, ſeu de eorum mandato ad comparendum ibidem, & citatio pervenerit ad manus D. Priorum, Poteſtatis, Judicis, vel aliorum Officialium Communis Veliterni, Poteſtas ipſe faciat, & mandet exemplari citationem ipſam per unum Notarium, & denuntiari faciat dicto citato citationem ipſam, & ejus continentiam per Mandatarium dicti Communis, & ſi Mandatarius fuerit negligens in præmiſſis, & ex hoc citatus damnum aliquod incurreret, Poteſtas ipſe compellat dictum Mandatarium ad reficiendum damnum dicto citato; & Poteſtas, vel Notarius ſi fuerit negligens in præmiſſis, teneantur ad omne damnum, et expenſas, quod, et quas incurreret damnum paſſus ex præmiſſis, de quibus damnis, et expenſis ſtetur, et credatur Sacramento ipſius citati, et ſi aliquis Veliternus citatus fuerit occaſione dicti Communis expenſas habeat à dicto Communi.

§. *De Officio Rectoratus.* Cap. 29.

QUandò Officium Poteſtariæ vacare contigerit in dicta Civitate Veliterna Domini Priores, et Conſilium poſſint, et debeant providere ad dicta Officia exercenda per unum, vel duos, et non plures Rectores cum uno Notario, et tribus famulis uſque ad Adventum novi Poteſtatis, vel pro quindecim diebus, prout ipſis Dominis Prioribus, et Conſilio videbitur, expedire, et habeant quolibet die ſolidos xl. et non ultra cum parte conſueta

ſueta damnorum datorum, & habeant poteſtatem procedendi, & inquirendi ſuper maleficiis, & aliis extraordinariis, pro ut Poteſtas ipſe facere poteſt, qui Notarius exercere poſſit, & debeat Officium maleficiorum. Qui Rectores, & Notarius eligantur per dictos Dominos Priores in quacumque contrada dictæ Civitatis Veliternæ, vel alibi extra Civitatem, ubi habiliùs habere poterunt ad pœnam decem librarum pro quolibet contrafaciente. Et finito dicto Officio, dicti Rectores, et familiares eorum ſtent, et ſtare debeant ad ſyndicatum coram Syndicatore, pro ut alii Officiales dictæ Civitatis; Et ſimiliter dicti Domini Priores provideant, quando moritur Judex Communis, vel Notarius D. Priorum, vel alius Officialis Communis, vel quandocumque eorum Officium, vel alicujus eorum qualitercumque vacare contigerit, videlicèt de ponendo aliquem idoneum Subſtitutum loco præmortui, vel aliter impediti, uſque ad adventum novi Officialis, et debeant providere ipſis de gagiis, et proventibus Communis, prout eis videbitur commodiùs expedire uſque in quinque florenos Judici pro quolibet menſe pro rata temporis, quo poſitus fuerit in dicto Officio ad rationem quinque florenorum in menſe. Quorum Rectorum ſaltem unus ſit literatus, et probus vir.

§. *De Officio Judicis Communis.* *Cap.* 30.

SI Poteſtas negligens fuerit in exequutione præſentium Statutorum, vel aliquorum ex eis, quòd Judex Communis facere teneatur omnes proceſſus, et exequutiones ſollicitè in omnibus caſibus occurrentibus, et Officiales Communis, qui ſibi obedire noluerint, ſint in pœna pro quolibet vice qualibet decem librarum, et Poteſtas ſit in pœna viginti quinque librarum, et ſi Judex prædictus fuerit negligens in præmiſſis ſit in pœna xxv. librarum.

§. *De eodem.*

In Palatio Communis, vel in bancho dum redditur, ſeu ventilatur jus in Cauſis civilibus dictus Judex, non debeat interrogare aliquem ſuper cauſis criminalibus, et è converſò, dum redditur, ſeu ventilatur jus in cauſis criminalibus, ſeu ſuper maleficiis non interroget teſtes ſuper Cauſis Civilibus, ſed quæſtiones ipſas ſemòtim, et ſeparatim audiat, et determinet, et immediatè poſt prandium revertatur Judex ad expediendum proceſſus maleficiorum; Et ſi contrafecerit in prædictis, ſeu aliquo præmiſſorum vice qualibet, ſit in pœna xx. ſollorum.

§. *De eodem.*

Si aliqua nova cauſa occaſio, vel aliquis novus caſus acciderit, qui non comprehenderetur in præſentibus Statutis, vel aliquo ipſorum, quòd Judex præfatus Communis procedat, et determinet imponendo pœnam de ſimilibus ad ſimilia, et ubi nullum ſimile reperiretur una cum D. Prioribus poſſit pœnam imponere, ſecundùm quòd eis meliùs videbitur, et quicquid in præmiſſis per ipſos ordinatum fuerit, obſervetur, et obſervari debeat omnino. Quæ declaratio fieri debeat cum effectu per dictos Judicem, et Dominos Priores infra

ſra terminum trium dierum proximorum futurorum à die requiſitionis factæ per Judicem, vel per partem, & ſi dicti Domini Priores fuerint negligentes in prædictis ſit in pœna quilibet negligens vice qualibet x. librarum.

§ *De eodem.*

Judex habitet ſemòtim à Poteſtate in Palatio Communis, ubi videbitur Dominis Prioribus, & non comedat aliquis de Civitate cum eo exceptis de fructibus, & exceptis Dominis Prioribus, Syndico, Camerario, Cancellario, & aliis Officialibus forenſibus dicti Communis ad pœnam centum ſollorum pro quolibet ipſorum comedentium vice qualibet, & ad eamdem pœnam teneatur Judex.

§. *De eodem.*

In Maleficiis, in quibus pęna excedit ſummam xl. ſollorum Dominus Judex ſit præſens cum Notario, & cum uno de Dominis Prioribus Communis ad interrogandum teſtes, & partes de ipſis maleficiis, & Notarius ſcribat tantùm, et non interroget, & ſi Judex non fuerit præſens dictæ examinationi proceſſus, non valeat ipſo jure, et ex eo ſententia ſequi non poſſit, & ſi fuerit ſequuta non valeat, & ſi Judex, qui fuerit in culpa ſit in pœna x. librarum, et de hoc credatur, et ſtetur dicto Camerarii, vel unius ex Dominis Prioribus, qui interfuerit dictæ exàminationi cum juramento.

§. *De eodem.*

Ad requiſitionem cujuſcumque dictus Judex interponat, & interponere poſſit, & valeat auctoritatem ſuam, & dicti Communis in Tutelis, Curis, Inſtrumentis, & in omnibus aliis actibus, in quibus auctoritas ejus, & dicti Communis fuerit neceſſaria ad pœnam x. librarum, & recipiat pro ſuo ſalario ſollos x. & teneatur Judex dictare inſtrumenta fienda in utilitatem Communis ad dictam pœnam.

§. *De eodem.*

Judex Communis ferat ſententias abſolutorias, quandocumque fert ſententias condemnatorias, & ferat ſententias, de quibus Poteſtas habet partem ſemòtim ab aliis ſententiis, de quibus Poteſtas non habet partem ad pœnam xl. ſollorum, & ſemòtim intelligatur in proferendo tantùm, licèt ſimul reperiantur cum aliis ſententiis in eodem quaterno.

§. *De eodem.*

Judex Communis vadat menſe quolibet cum Syndico Communis, & Magiſtris ſtratarum, ſeu cum illis, qui poſiti ſunt ad recuperandum bona Communis, ubicumque eis commodiùs videtur pro bono dicti Communis, & recuperent bona dicti Communis ab illis, qui detinent occupata, vel aliter apprehenderunt, aut faciunt, vel tenent aliquid, quòd præſtet impedimentum in viis publicis, vel vicinalibus dicti Communis, & bonis, ſeu locis ſpecialium perſonarum, & poſſint, & debeant mandare reſtitui dicta bona Communi, & tolli, & removeri, quodcumque impoſitum fuerit pro impedimento dictarum viarum, & quilibet teneatur obedire ad pœnam decem librarnm imponendam eis contrafacientibus per dictum Judicem, & Officiales, & ſi dictus

Judex

Digitized by Google

Judex negligens fuerit in præmiſſis teneatur ad pœnam decem lib. & dicti Syndicus, & Magiſtri ſtratarum ſi negligentes fuerint in prædictis,teneantur ad pœnam xl. ſollorum vicequalibet, & quicumque fuerit repertus tenere, vel apprehendere bona dicti Communis teneatur ad pœnam decem lib. et cogatur de facto ſine ſententia reſtituere, & reſignare ipſa bona, & ſolvere dictam pœnam. Et quicumque occupaverit,deſtruxerit, ſeu deguaſtaverit viam publicam, ſolvat de facto, & ſolvere cogatur decem libras, et viam reſtituat vacuam, et illæſam, et de prædictis quilibet poſſit accuſare, et credatur ſibi cum juramento, et dicto unius teſtis bonæ famæ, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *De eodem.*

Judex Communis teneatur, et debeat omnes, et ſingulas Cauſas criminales, et civiles finire, et terminare infra ſpatium xl. dierum, cauſas guaſti damnorum datorum infra 15. dies, extraordinariorum infra decem dies à die conteſtationis litis in antea numerandos, vel ſaltem ſuppleat terminationes ipſas infra tempus exercitii ſui Officii ad pœnam decem lib. et omnes teſtes productos coram eo ſuper accuſationibus, vel inquiſitionibus, et ſuper articulis ad defenſam debeat examinare, ſi fuerint præſentes, et poſſit refrænare numerum teſtium productorum, prout eidem Judici videbitur; dum tamen examinet ad minùs in qualibet cauſa ad defenſam preſentis ſex teſtes,quos producens duxerit eligendos,et ſi abſentes fuerint teſtes, det eidem præſenti competentem terminum ad productionem teſtium eorumdem, prout ei Judici videbitur. Et ſi in examinando dictos teſtes,dictus Judex fuerit negligens, puniatur pœna centum ſollorum. Et ſi viderit dictus Judex aliquam partium malitiosè examinari non facere ſuos teſtes, præfigat ei terminum ad examinari faciendum, qui ſibi videbitur,poſt cujus termini lapſum non audeat dictos teſtes examinare, ſed procedat in cauſa uſque ad finem, juſtitia mediante.

§. *De eodem.*

Quilibet Judex Communis teneatur, & debeat ad pœnam decem librarum, qualibet ſeptimana ſui regiminis ſemel ad minùs perquirere, & inſpicere omnia acta, inquiſitiones, accuſationes, & condemnationes, et alia acta, et actitata, et exequutionem debitam ipſorum, & cujuslibet eorum ſollicitare pro poſſe fieri facere per Poteſtatem, vel Rectores, qui tunc erunt per tempora.

§. *De eodem.*

Nullus Juriſperitus, qui eſſet vaſſallus alicujus Comitis, vel Baronis, vel qui haberet conſanguineos, vel affines uſque ad tertium gradum in ipſa Civitate, poſſit eligi in ipſa Civitate Veliterna ad aliquod Officium exercendum, etiam ſi renuntiaverit vaſſallagio. Et qui talem Judicem elegerit, ſeu in electione conſenſerit, ſit in pœna 25. librarum vice qualibet, et nihilominùs talis electio non valeat ipſo jure, et non poſſit exercere Officium, et geſta per eum non valeant ipſo jure, etiam ſi taciturnitate fuerit pertranſitum. Et prædicta locum habeant etiam in Syndicatoribus, Rectoribus, & Notariis forenſibus.

§. *De*

§. *De eodem*.

Si aliquod dubium verteretur in aliquo Capitulo præſentium Statutorum ſtetur, & ſtari debeat interpretationi, & declarationi dicti Judicis, & dictorum Dominorum Priorum, vel majoris partis ipſorum non attinentium aliquam partium in caſu occurrenti occaſione conſanguinitatis, & affinitatis uſque ad tertium gradum, & illa declaratio obſervetur.

§. *De eodem*.

Propter ineptitudinem, vel aliquam omiſſionem, & ſolemnitatem in proceſſu de aliquo maleficio per Judicem, ſi fortè omiſerit ſubſtantialia judicii, ſive proceſſus, Judex ipſe non abſolvat aliquem ab ipſo maleficio, ſed ſtatim reincipiat, & reincipere poſſit, & debeat ipſum proceſſum, & inquiſitum, ſeu accuſatum puniat pœna Statuti. Et ſi contrafecerit, Judex pœnam centum ſollorum incurrat: Sed in proceſſu facto ſi aliquis actus ſubſtantialis, vel non ſubſtantialis omiſſus fuerit, & Poteſtati, & Judici liquèret de veritate negocii, vel maleficii, Poteſtas una cum ipſo Judice procedat ad determinationem negocii, Juſtitia mediante, non obſtante defectu, & ſi aliquis oppoſuerit, vel allegaverit defectum prædictum nullàtenus audiatur.

§. *De eodem*.

Idem Judex poſſit contra omnes, & ſingulos Macellarios delinquentes in eorum arte contra formam præſentium Statutorum procedere, & pœnitus ipſum punire ſecundùm formam præſentium Statutorum ſummariè, & de plano ſine ſtrepitu, & figura Judicii.

§. *De eodem*.

Judex Communis plenum, & liberum arbitrium habeat, & liberam auctoritatem, & poteſtatem procedendi, & puniendi ſuper omnibus damnis datis, & bannis contra quoſcumque infamatos de dictis bannis, & damnis occaſione animalium in poſſeſſionibus, & rebus aliorum, & Communis factis, & fiendis cum beſtiis, vel ſine, ſtudioſè, vel fugiendo in meſſibus, ſegetibus, vel bladis cujuſcumque generis, & etiam ſuper quibuſcumque generibus fructuum, & lignorum ad denunciationem, vel accuſationem recipientis damnum, non obſtante quocumque Statuto contrario forſan, & puniat damnum dantes prædictos ſecundùm formam Statutorum, et emendari faciat damnum patienti ſummariè, & de plano, ſine proceſſu, & ſcriptura, prout ei viſum fuerit, & quicquid in prædictis per ipſum Judicem factum fuerit ſit ratum, & firmum, nec poſſit haberi recurſus ad D. Priores propter hoc. Et ſi aliquod dubium verteretur ſuper aliquo Capitulo de damnis datis non loquenti fortè clarè in caſu occurrenti, fiat interpretatio, & declaratio de eo per dictum Judicem, et quatuor providos viros eligendos per D. Priores, prout ſuperiùs eſt expreſſum in alio Capitulo.

§. *De Officio Notariorum, Poteſtatis, & primò de eorum juramento*. *Cap*. 31.

NOtarii Poteſtatis Communis primo die, quo inceperint exercère Officium eorum, infraſcriptum juramentum debeant præſtare quilibet eorum de

 per

per ſe hoc modo videlicet. Ego talis Notarius curiæ Poteſtatis Communis Veletr. juro ad ſancta Dei Evangelia per me corporaliter manu tactis Scripturis benè, diligenter, fideliter, & legaliter juxta meam conſcientiam exercère Officium Notariatus, ad quod ſum deputatus in curia Velletri, & obſervare omnia Statuta Veliterna, tàm facta, quàm fienda, quæ ad me ſpectant, & juro bona dicti Communis pro poſſe manutenere, et defendere, ne in aliquo defraudentur, & ſcribere omnes ſententias, de quibus Poteſtas debet habere partem in uno quaterno ſemòtim ab aliis ſententiis, de quibus non debet habere partem dictus Poteſtas ad pœnam 20. ſollorum, et quòd nihil recipiam, nec recipi faciam à dicto Communi, et ſpecialibus perſonis ipſius publicè, vel occultè, vel aliquo quæſito colore, niſi ſecundùm formam præſentium Statutorum loquentium de ſcripturis meis, et ſi contrafecero promitto ſolvere quadruplum ejus, quòd recepero, et reſtituere illud, quod recepi, ei, à quo recepero, et nihilominùs, ſi contrafecero, volo Officio meo eſſe privatus, et Poteſtas, quandò Notarius ipſius contrafecerit in præmiſſis ad petitionem Syndici Communis, teneatur eum ab Officio removere, et privare, quod ſi non fecerit, Poteſtas ipſe ipſo facto perdat centum ſollos de ſalario ſuo; et ſimiliter caput. 25. teneatur facere jurare omnes homines de Velletro, qui eis videbuntur, ſi volunt aliquid dicere Notarii Communis, et Poteſtatis ſi aliquo modo ultra debitum aliquid ſoluerunt dictis Notariis, ſive alicui ipſorum, et dicere, et revelare Syndicatori ad pœnam centum ſollorum pro quolibet.

§. *De eodem.*

Notarius Poteſtatis ad maleficia deputatus teneatur, et debeat ſcribere omnes, et ſingulas diffidationes, ſeu exbannimenta, & ſententias tàm condemnatorias, quàm abſolutorias, et ipſas ſententias ſcribere, et legere quandocumque Judex requiſiverit eum, ſive mandaverit ſibi, et ipſis ſententiis lectis reſignare debeat Cancellario Communis Velletri, qui per tempora fuerit ad pœnam 25. librarum, et nullus in dicto quaterno debeat ſcribere aliquam ſolutionem, ſeu reaffidationem, niſi Notarius Dominorum Priorum ad pœnam decem librarum proviſionalium. Et dictus Notarius Poteſtatis teneatur legere ſententias abſolutorias, et condemnatorias ſine ſalario aliquo ad pœnam prædictam vice qualibet. Volumus, etiam quòd dictus Notarius Poteſtatis teneatur, et debeat ſcribere omnia nomina condemnatorum, et quantitates, in quibus condemnati ſunt ante aſſignationem dictarum ſententiarum fiendam dicto Cancellario ad hoc, ut ipſe Poteſtas non poſſit pretendere ignorantiam de ipſis ſententiis exequendis, et exequutionibus fiendis ad pœnam prædictam vice qualibet, qua contrafecerit.

§. *De eodem.*

Notarii Poteſtatis finito eorum Officio teneantur, et debeant reſignare omnes quaternos, quos ſcripſerit tempore eorum Officii in Civitate eadem, et omnia alia acta Communis, et quaſcumque alias Scripturas ipſius Communis

nis

nis publicas, vel non quæ occurrerent tempore eorum Officii, et quæ eſſent, vel fuiſſent penès eos, vel alterum eorum numeratis pro cartis ipſis ſignatis, et ſigillatis ſigillo Communis ultimis octo diebus ante ſinem eorum Officii, et ponere in manibus Cancellarii dicti Communis, qui per tempora erit in dicta Civitate ad pœnam x. librarum. Et nullam copiam de ipſis Scripturis, quæ continentur in ipſis quaternis, ſeu ipſorum aliquo poſſint portare à dicta Civitate, nec aliquam ex ipſis Scripturis in publicam formam redigere, quæ eſſet contra Commune prædictum, vel ſingulas perſonas ipſius, et ſi contrafecerit ſit infamis, et inſtrumentum, quod exinde extraxerit, non valeat, nec detur ei fides, et ipſa acta non aperiantur, nec oſtendantur alicui, nec aliquid ibi ſcribi, vel fieri permittatur ab aliquo quouſque Syndicator veniat ad ſyndicandum Officiales prædictos, vel Poteſtas novus venerit, et ſuum Officium juraverit exercere. Volumus tamen, quòd Domini Priores unà cum Conſilio generali circa aperturam pro expeditione ipſorum actorum poſſint providere, et deliberare, prout eis meliùs videbitur, et placebit.

§. *De eodem.*

Notarii Poteſtatis teneantur ſcribere omnia, quæ Judex Communis dictaverit, et dixerit eis ad pœnam quinquaginta ſollorum pro quolibet, vice qualibet, et ipſi Notarii, vel aliquis ipſorum non poſſint, vel debeant formare aliquam inquiſitionem, vel aliquem proceſſum, nec poſſint recipere aliquam accuſationem de aliquo, vel eas ponere in libro, niſi de conſcientia Judicis, et quòd Judex eam dictet ad pœnam centum ſollorum proviſonalium pro qualibet vice, et nihilominùs ſi contrafactum fuerit, et videbitur Judici non eſſe benefactum, ſubitò ipſe Judex poſſit pronunciare, non eſſe procedendum ſuper ipſis incerta occaſione, reincipiat alium proceſſum ſecundùm, quòd Judici videtur, et Notarius teneatur ſcribere ſecundùm mandatum ſibi factum per Judicem ad pœnam prædictam, et pro dictis inquiſitionibus ſic annullatis, vel ſcecatura ipſarum, nihil recipere poſſit ipſe Notarius ad pœnam prædictam, ſed ipſas cancellare debeat ſine mercede.

§. *De eodem.*

Notarii Poteſtatis teneantur, et debeant omnia, et ſingula, quæ Judex dixerit eis, et acta curiæ Communis, et omnes proceſſus ſub fide, et legalitate ſua tenere ſecreta, ac etiam omnes ſententias, donec fuerint publicatæ in banco ſententialiter tenere privata, et alicui non pandere, nec oſtendere ad pęnam centum ſollorum pro quolibet vice qualibet, qua contrafactum fuerit, poſſint tamen, teneantur, et debeant denuntiare, et manifeſtare, et privatim dicere ſine pęna Judici, et Camerario Communis omnia de quibus Poteſtas intendit habere lucrum tàm pro ſe, quàm pro Communi Vellitrarum.

§. *De eodem.*

Supradicti Notarii Poteſtatis non poſſint, nec debeant facere aliquod inſtrumentum publicum, quod inſtrumentum publicum, quod pertineat ad

 Com-

Digitized by Google

Commune Velitrarum, vel ad aliquam ſpecialem perſonam de Velletro, aliter ſi contrafecerit, inſtrumentum non valeat, nec detur ei fides, & ſit in pena 20. ſollorum pro qualibet vice.

§. *De eodem.*

Notarii Poteſtatis teneantur, & debeant omnes actus Judiciarios, ac omnia inſtrumenta, & cauthelas per litigantes productas reponere fideliter, & legaliter conſervare in actis,& quaternis dictæ curiæ Communis ſcribere, & non in cedulis ad pœnam decem lib. et non poſſit ſuper eiſdem ferri ſententia,ſi aliter factum fuerit, & pro aſſignatione dictorum inſtrumentorum nihil recipiant.

§. *De eodem.*

Notarii ipſi teneantur ſcribere dicta teſtium ſub unoquoque Capitulo extenſe uſque ad finem, prout dixerit teſtis examinatus, & dictaverit dictus Judex, & non ſcribat breviter vera eſſe, & ſi contrafecerit, non valeat ipſo jure, quod fecerit, & teneatur ad pœnam decem librarum vice qualibet. Et ſi teſtis lecto ſibi illo,de quo quæritur,dixerit vera eſſe,ſcribatur,& interrogetur de cauſa ſcientiæ, et ipſa cauſa ſcientiæ extendatur de verbo ad verbum ſecundùm, quòd teſtes dixerint,& Judex dictaverit,& tunc dictum ipſius valeat, & valere debeat de jure, & reſtringatur ad rationem ſui dicti,& ſemper teſtis interrogetur in cauſa ſcientiæ videlicet quòmodo ſcit illud, quòd teſtificatur, et interrogetur de loco, quibus præſentibus, & quo menſe ſecundum, quòd facti qualitas poſtulat, et requirit ad pœnam decem librarum pro quolibet contrafaciente.

§. *De eodem.*

Notarii ipſi non recipiant aliquam inquiſitionem occultam ad petitionem alicujus ſine conſcientia Judicis, niſi in ea appareat nomen denuntiantis, & accuſantis, & tunc recipiat, & non admittat, nec ſcribat in actis, niſi ſecundùm, quòd Judex mandaverit, et quicumque denuntiaverit, vel accuſaverit juret denuntiationem, vel accuſationem eſſe veram, & denuntiatus, vel accuſatus non poſſit, nec debeat cogi ad reſpondendum, niſi priùs detur ei copia denuntiationis, vel accuſationis, et prædicti Notarii teneantur dare copiam ſine pretio, & omnes inquiſitiones, denuntiationes, & accuſationes ſcribere in quaternis curiæ actorum Communis prædicti, & non in cedulis ad pœnam x. librarum pro quolibet Notario, & vice qualibet.

§. *De forma faciendi buſſulam regimenti, & de electione Magiſtratuum, & Officialium Civitatis. Cap.* 32.

REverendiſſ. & Illuſtriſſ. in Chriſto Pater, & Dominus D. Joannes Dominicus de Cuppis Epiſcopus Hoſtienſis, & Veliternenſis ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Dranenſis vulgariter nuncupatus ejuſdem Civit. Velitr. Protector,& Gubernator perpetuus intendens novum regimen Magiſtratuum,& Officialium Civitatis ipſius pro ejuſdem Civitatis decore,utilitate,pacifico,ac quieto ſtatu facere conſtituere,& ordinare anno Domini Milleſimo quingenteſimo quadrageſimo primo die vigeſima menſis Octobris ſtatuit,ordinavit, & perpetuis futuris temporibus decrevit, ut ſequitur. Im-

§. Inprimis, quòd in poſterùm, & perpetuis futuris temporibus, Deo Optimo Maximo favente, fiat in ipſa Civitate quarto quoque anno per duos menſes ante finem anni, novum regimen Magiſtratuum, & Officialium ipſius Civitatis per octo bonos viros in Conſilio majori eligendos, duos videlicet pro qualibet decarcia Sancti Salvatoris, Caſtelli, Portellæ, & Collicelli in præſentia Dominorum Priorum, qui pro tempore erunt, & cum interventu, & auctoritate magnifici D. Auditoris, & Commiſſarii, vel alterius deputati à ſua Reverendiſſima, & Illuſtriſſima Dominatione ad hoc, ut res magis pacificè, & quietè, & abſque ulla fraude fiant, & gerantur. Qui octo boni, & probi Viri ut ſupra electi cum præſentia, interventu, & auctoritate ſupranominàtorum debeant inprimis, & ante omnia jurare ad Sancta Dei Evangelia, quòd ad dictum regimen conficiendum, accedent pro bono pacis, quietis, & utilitatis ipſius Civitatis dumtaxàt, amoris ab eiſdem omni particulari, & privato affectu, ira, odio, amore, & omni privata, & humana gratia: Deinde eligent de toto corpore Civitatis tot idoniores, & magis probos, & veridicos viros, qui poſſint, & valeant benè, & diligenter, ac laudabiliter Officium, & Magiſtratum magnificorum Dominorum Priorum pro dictis quatuor annis proximè futuris exercère, ita ut ſint quatuor Priores quolibet bimeſtri, & ſemper unus dictorum quatuor ad minus ſit homo, & probus, & litteratus, poſſint tamen alii tres eſſe litterarum pœnitus ignari, dummodò aliàs ſint probi, & morigerati viri, & majores viginti quinque annorum, & deſcribantur nomina omnium dictorum Dominorum Priorum in cartutiis pergamenis ſeparatis, ita ut quælibet cartutià ſuos quatuor Priores contineat, omneſque cartutiæ ceteris palluctis circumdentur ejuſdem magnitudinis, & coloris, ita quòd una ab alia dignoſci nequeat: ponanturque omnes palluctæ ſic factæ in capſula ad id particulariter deputata, quæ capſula benè, & fideliter conſervari debeat, et conſervetur in Sacriſtia Eccleſiæ Sancti Franciſci, proùt hactenùs ſolitum eſt, claudaturque, et continuè clauſa maneat duabus bonis, et ſecretis ſeris cum duabus diverſis clavibus, quarum unam tenere debeant, et teneant magnifici D. Priores, qui pro tempore erunt, alteram verò Guardianus ejuſdem Monaſterii, et Eccleſiæ Sancti Franciſci. Nec aliquis prædictorum poſſit, aut valeat aliquo quæſito colore accedere àd aperiendam dictam capſulam, immò nec omnes ipſi Domini Priores, et Guardianus ſimul poſſint, aut valeant eamdem aperire, niſi ſolùm, et dumtaxat temporibus congruis, et deputatis inferiùs deſcriptis ſub pœna centum ducatorum auri ipſo facto ab ipſis, et quolibet ipſorum vice qualibet auferendorum, necnon privationis omnium, et ſingulorum Officiorum, et Magiſtratuum ejuſdem Civitatis in perpetuum. Debeant tamen ipſi Domini Priores, qui pro tempore erunt per quindecim dies ante finem Magiſtratus eorum ſolemniter, et cum Conſiliaris Conſilii minoris, tubarum ſono præcedente, more ſolito ad dictam Eccleſiam, et ſacriſtiam accedere, et capſulam ipſam ante ipſos in Palatium Domini Poteſtatis portari, facere,

ibique

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ibique ad banchum juris è dicta capſula extrahi facere per eorum Cancellarium omnes palluctas Dominorum Priorum in ea exiſtentes, illaſque numerari facere per eundem publicè, et palàm; ita quòd omnes aſtantes videant, et unam ex dictis palluctis per Puerum quempiam, vel aliam ſimplicem, et probam perſonam ſorte extrahi facere, extractamque in manibus ipſius Cancellaaii conſignari, qui Cancellarius ſimiliter palàm, et apertè omnibus videntibus eamdemmet palluctam diſſolvere, et decerare debeat. Nominaque futurorum D. Priorum in cartutia ibi incluſa alta, et intelligibili voce legere, et nominare. Qui D. Priores ſic extracti, electi, et nominati, ſint, et eſſe debeant Priores et in ſupremò Magiſtratu ipſius Civitatis pro duobus tunc immediatè ſequentibus menſibus, et nullo modo poſſint, aut debeant dictum Officium, et Magiſtratum recuſare ſub pœna viginti quinque ducatorum.

§. Item ſimili modo ſupradicti octo probi viri, ut ſupra electi cum præſentia, et auctoritate ſupranominatorum D. Auditoris, ſeu Commiſſarii, et Priorum debeantè tota ipſa Civitate eligere centùm viginti probos, et magis idoneos viros in Conſiliarios ejuſdem Civitatis, in quibus centum viginti-hominibus ipſi etiam Domini Priores, ut ſupra in alio Capitulo electi, et palluctati intelligantur, annumerentur, et includantur, qui centùm viginti homines ſint, et eſſe intelligantur, faciant, et repræſentent Conſilium majus Civitatis ipſius. Quod Conſilium ſiquando vocari, et coadunari contigerit pro occurrentiis Civitatis, et ſecundùm ordinem inferiùs deſcriptum poſſit, et valeat conſulere, tractare, decidere, reſolvere, determinare, et decretare omnia, et ſingula negocia ipſius Civitatis pro bono tamen pacis, quietis, et utilitatis ejuſdem modo, et forma infraſcriptis videlicet, quòd ſemper convenire in unum, et coadunari debeant in Palatio Dominorum Priorum duæ ſaltem partes, è tribus dictorum centùm viginti hominum, aliàs non intelligatur, nec ſit ſufficiens, et legitimus numerus dicti Conſilii majoris, et poſtquam coadunati fuerint Mag. Domini Priores per eorum Cancellarium legi faciant alta, et intelligibili voce partita, et propoſitiones per ipſos Dominos Priores priùs concluſas, et per Cancellarium in ſcriptis redactas, ſuper quibus partitis, ſeu propoſitionibus poſſit, et debeat dicere, et conſulere quicquid ſibi meliùs, et utiliùs videbitur, dummodò ſurgat pedibus, et rectus continuè maneat, dum loquitur, niſi eſſet ſenex, vel aliter impeditus, qui de licentia Domini Poteſtatis, ſeu Judicis, et D. Priorum ſedere poſſit, dum loquitur, et donec unus ex dictis Conſiliariis, ut ſupra perficiat loqui conſulere, et intentionem ſuam exprimere, ac declarare, nullus alius de dicto Conſilio poſſit, aut valeat aliqua ratione, vel cauſa illum loquentem, conſulentem impedire, vel prohibere ſub pœna quinque librarum ipſo facto à quolibet, et vice qualibet auferenda, et Communi applicanda, ad quam pœnam ſolvendam ipſi dicti Poteſtas, vel Judex, et Domini Priores poſſint, & debeant ſub pœna dupli effectualiter aſtringere illum, qui ut ſupra alium loquentem impedivit, nec permittere, ut ullo

modo

Digitized by Google

modo de Palatio diſcedat,antèquam pœnam ipſam integraliter perſolverit.Poſtquam autem omnes, qui ut ſupra recti, apertè, & palàm loqui voluerint, perfecerint loqui, et nullus alius voluerit ſurgere ad conſulendum, liceat per aliquod honeſtum intervallum Conſiliariis ipſis inter ſe ſuper propoſitis, & conſultis aliqualiter differere, & pro invenienda meliori deliberatione diſputare, dummodò à jurgiis, & maledictis, ſeu injuriis abſtineant ſub pœna dupli pœnæ ſuperiùs expreſsæ. Quandocumque autem per Dominos Priores, ſeu eorum Cancellarium indictum fuerit ſilentium,quilibet debeat tacere ſub pœna viginti ſollorum, & tunc acceptis per famulum D. Priorum pallučtis, quilibet Conſiliarius accipiat palluctam ſuam, & ſuper conſulta, & partito per ipſos Dominos Priores propoſita, & palluctanda, prout quiſque meliùs, et utiliùs pro Communitate ſibi videbitur, ponat palluctam ſuam in buſſula viridi, ſi partitum ſibi videbitur executioni demandandum eſſe, ſin autem in buſſula rubea. Et nunquam intelligatur obtentum aliquod partitum, niſi duæ partes ipſorum Conſiliariorum præſentium palluctam in viridi buſſula poſuerint,quicquid autem per dictas duas partes modo prædicto concluſum, et obtentum fuerit, plenam habeat roboris firmitatem, & perinde valeat, ac ſi à toto populo concluſum, determinatum, et obtentum fuiſſet, aliàs non valeat ipſo jure,& hoc locum habeat, niſi in aliquo caſu aliter per Statuta determinatum eſſet, ſeu determinaretur.

§. *De eiſdem.*

Item prænominati octo probi Viri electi cum præſentia, & auctoritate prædictis debeant dictum Conſilium majus centum, & viginti hominum dividere in quatuor partes, & in qualibet parte ponere triginta ex dictis hominibus tàm de literatis, quàm illiteratis, ita ut ſingulo ſemeſtri triginta ex dictis hominibus ſint, & eſſe intelligantur, & faciant Conſilium minus dictæ Civitatis, & ante finem primi ſemeſtris per quindecim dies, ut dictum eſt de Prioribus extrahantur, & publicentur alii triginta homines, qui ſimiliter ſint de Conſilio minori per alios ſex menſes,& ſic ſucceſſivè fiat uſque ad finem quatrienii,quòd Conſilium triginta hominum congregari poſſit, & debeat per Magnificos D. Priores pro omnibus occurrentiis ipſius Civitatis, quotieſcumque eis videbitur, & fiant in eo deſcribantur, & proponantur, & ad buſſulas, & palluctas determinentur, & obtineantur omnia, & ſingula partita, et propoſitiones eodem modo, et ordine prout ſupradictum eſt in Conſilio majori, et nemo debeat alium impedire loquentem, ſeu conſulentem, ut dictum eſt in eo, ſub eadem pœna, nec etiam injurare, vel maledicere, et quicquid etiam obtentum fuerit in dicto Conſilio minori modis, et formis prædictis, valeat, et teneat, ac ſi à toto populo obtentum, et decretum fuiſſet, niſi in aliquo particulari caſu ipſis dictis Prioribus, et Conſilio minori congruum, et expediens viſum fuerit convocare Conſilium majus ante finalem concluſionem, et decretum: Quod quidem majus Conſilium pro minori hominum, et civium incommodo convocare non poſſint ipſi Domini Priores ſoli, niſi de conſenſu, et commiſſione Conſilii

filii minoris ; Si verò aliquis urgeus , et valdè neceſſarius , et inopinatus caſus univerſæ Civitati occurreret, pro cujus reſolutione videretur Dominis Prioribus , et Conſilio majori convocare generale Conſilium totius Populi, unius videlicet hominis pro foculari, tunc , et eo caſu dumtaxat, et non aliter , nec alio modo dictum generale Conſilium per Dominos Priores convocari poſſit,et valeat, præcedente ſcilicet in quolibet Conſilio citatione, ſono campanæ, et tubæ, ut moris eſt;ſufficiat tamen in generali Conſilio loco citationis præcedere publicum proclama voce Præconis , quoniam difficile, et longum eſſet ſingulos quoſque Cives particulariter citari , et quicumque vocatus fuerit ad qualecumque Conſilium , ad illud accedere debeat ſub pœna decem ſollorum ſtatim exigendorum, debeant etiam omnes Conſiliarii accedere ad Conſilium togati ſub eadem pœua .

§. *De Officio Dominorum Priorum* . *Cap.33*.

DOmini Priores ſint , et eſſe intelligantur ſupremus , et principalis Magiſtratus ſupra omnes alios Officiales Civitatis Velitrarum , et poſt Dominos Poteſtatem , et Judicem omnes alios Officiales dignitate, honore, et Poteſtate antecellant,ſintque ſuperintendentes non ſolùm aliorum Officialium Civitatis ipſius , ſed in concernentibus obſervantiam Statutorum etiam ipſorum Poteſtatis , et Judicis, cùm principale eorum Officium ſit , et eſſe debeat continuè , et diligenter invigilare pro bono pacis, quietis , & utilitatis Civitatis, & Civium , ut Statuta ipſa obſerventur, delinquentes puniantur , boni foveantur, & juſtitia ſemper locum ſuum obtineat .

§. *De eiſdem* .

Teneantur Domini Priores effectualiter executioni demandare omnes, & ſingulas propoſitiones , & concluſiones , ordinationes , & decreta tempore officii ipſorum in Conſiliis factas,& obtentas,facta et obtenta,quàm primùm fieri poterit , ita ut nullo modo elabi ſinant quindecim dies poſt celebratum Conſilium ſub pœua decem librarum pro quolibet Priore negligente , et vice qualibet .

§. *De eiſdem* .

Quoniam rectiùs , et maturiùs cuſtoditur, et providetur , quod à pluribus decernitur , et deliberatur, non poſſint, nec valeant ipſi Domini Priores diſponere, ordinare , aut aliquo modo , vel cauſa alienare de bonis ſtabilibus, ſeu mobilibus, vel etiam pecuniis Communis Velitrarum ſine conſenſu , et deliberatione Conſilii minoris ; poſſint tamen ſine Conſilio diſponere de pecuniis Communitatis uſque ad ſummam unius ducati . Item decernere, diſponere , et declarare circa res minimas , & quotidiè occurrentes , ut puta reſpondere litteris Superiorum,aliorum Nobilium, ſeu Communitatum, providere circa obſervantiam Statutorum , ut alii inferiores Officiales eorum officia ritè , et rectè exerceant , & exequantur , proùt etiam ſupradictum eſt , & iis ſimilia .

§. *De eiſdem* .

Ipſi Domini Priores debeant continuam Reſidentiam facere in Palatio eorum ſolitæ

ſolitæ reſidentiæ, in eoque communitèr vivere, & comedere ad unam menſam, habeantque pro expenſis, ſeu eorum ſalario ducatos decem, & quartas quinque grani pro quolibet, ex quo auctus eſt numerus Servitorum, & pallia, veſtes, ſeu mantella ſuis ſumptibus facere teneantur.

§. *De eiſdem*.

Veſtire debeant ſeipſos præfati Domini Priores honeſtis veſtibus, ita ut veſtes exteriores, hoc eſt pallia, ſeu mantella non poſſint, nec valeant portare alterius coloris, quàm nigri, aut violacei, ſeù paonatii, debeantque eſſe longa uſque ad talaria, vel propè ipſa.

§. *De eiſdem*.

Non poſſint Domini Priores èxire de Palatio, niſi pro honeſta, & neceſſaria cauſa, & tunc non poſſint incedere ſoli, ſed uno ſaltem famulo comitati, nec tunc poſſint firmare ſe ſe in plateis, in apothecis, aut aliis publicis, vel privatis locis, niſi pro utilitate tantùm reipublicæ id occurreret.

§. *De eiſdem*.

In principalioribus feſtivitatibus Paſcharum, Nativitatis, & Aſcenſionis. D. Nac etiam Corporis Chriſti, Advocatorum Civitatis Sancti Clementis, Pontiani, Eleutherii, & Geraldi, quandò Domini Priores ibunt ad Eccleſias ad audiendum Miſſas, & alia divina Officia, teneantur, & debeant omnes de Conſilio ſaltem minori longis palliis induti comitari, & inſequi ipſos D. Priores tàm in eundo, quàm redeundo ſub pœna quinque librarum pro quolibet contrafaciente, & vice qualibet.

§. *De eiſdem*.

Singulo quoque menſe teneantur Domini Priores congregare Conſilium querelarum in Eccleſia Sancti Franciſci ad audiendum querelas omnium more ſolito.

§. *De eiſdem*.

Domini Priores non poſſint, nec debeant ſine Conſilio minori tranſmittere Oratores, ſeu Ambaſciatores ad Urbem, cum in ea habeant eorum Procuratorem continuò exiſtentem, ad quem faciliùs, & cum minori impenſa litteras pro quotidianis occurrentiis dirigere poſſunt; niſi evidens, & maxima cauſa occurreret, quæ non pateretur moram, & tunc ipſi ſoli Domini Priores poſſint.

§. *De eiſdem*.

Supradicti Domini Priores electi ut ſupra, non poſſint, nec debeant facere, nec conſentire, quòd aliqua poſitio fiat in Conſilio, quæ eſſet contra formam præſentium Statutorum, vel alicujus ex eis, non obſtante aliquo Statuto, ſeu Capitulo, per quod eiſdem forſan contrarium concederetur, quod Capitulum in contrarium ex nunc ſit caſſum, irritum, & inane, ſalvis, & reſervatis ipſis poteſtate, & juriſdictione eis conceſſa ratione eorum officii per alia Statuta dicti Communis, quæ infallibiliter obſerventur. Et Judex Communis, & Notarius reformationum, & quilibet ipſorum teneatur dicere, & notificare ipſis Dominis Prioribus, ſi Poteſtas faceret contra formam præſentium Statutorum, &

ſi non notificaverint, ſint in pœna x. librarum proviſionalium, & tunc non teneantur dicti Domini Priores ad aliquam pœnam.

§. *De eiſdem.*

Si aliquis caſus, vel aliqua ambaſciata veniret dicto Communi pro aliquo Edicto miſſo dicto Communi, vel pro quacumque alia cauſa, cùm litteris, vel ſine, dicendo dictum Commune, vel ſpeciales perſonas ipſius teneri alicui, vel aliter peteretur aliquid contra dictum Commune, vel aliquam ſpecialem perſonam ipſius, quòd dicti Domini Priores teneantur, & debeant providere, ne dictum Commune, vel ſpecialis perſona ipſius aliquod damnum, vel læſionem incurrat. Et Poteſtas, & Judex ad petitionem, & requiſitionem dictorum Dominorum Priorum poſſint cogere dictum Commune, vel ſpeciales perſonas, ad ſolvendum dictum debitum, ad quod fortè teneretur, vel ad defendendum vel ad componendum cum parte adverſa, prout viderint dicti Domini Priores expedire, & ſi opus fuerit ad proviſionem ipſorum congregari faciant Conſilium ordinarium, ſeu generale, & quicquid determinatum fuerit in dicto Conſilio, inviolabiliter obſervetur, & executioni celeri mandetur per Poteſtatem, & Judicem, & Dominos Priores. Et ſi per negligentiam ipſorum Poteſtatis, Judicis, & Dominorum Priorum, vel alterius ex eis dictum Commune, vel ſpecialis perſona ipſius incurreret damnum aliquod ex prædictis, negligens ipſe puniatur vicequalibet pœna 25. lib. proviſionalium. Sed excuſentur Domini Priores, ſi per eos non ſteterit, & proteſtati fuerint in dicto Conſilio, quòd per eos non remanet, quin ſuper prædictis provideatur, & deliberetur, ac executioni mandetur, quæ proteſtàtio ſcribi debeat per Notarium D. Priorum, & credatur ſcripturæ ſuæ, & ſi requiſitus ab eis dictus Notarius noluerit ſcribere dictam proteſtationem ſit in pœna x. lib. proviſionalium vice qualibet.

§. *De eiſdem.*

Domini Priores, qui per tempora fuerint, teneantur, & debeant omni via, modo, & forma taliter providere, prout eis meliùs videbitur, quòd Cancellarius Dominorum Priorum in civitate prædicta ſyndicetur, & ſyndicari debeat, quandò ſyndicantur Domini Priores, non obſtante aliquo Statuto in contrarium facto, vel fiendo, & quicumque ipſorum Dominorum Priorum contrafecerit, puniatur vice qualibet pœna decem librarum tempore eorum ſyndicationis auferenda.

§. *De eiſdem.*

Nec Poteſtas, nec Judex, nec aliquis Officialis Communis poſſit, vel debeat dare licentiam alicui foreſi, vel Velitrenſi, aut incolæ immittendi, vel tranſeundi aliquas beſtias per territorium Veliternum, vel ejus tenimentum ad pœnam 25. librarum proviſionis; poſſint tamen Domini Priores licitè, & ſine pœna dare licentiam immittendi, & tranſeundi dictas beſtias per dictum territorium per duos dies tantùm, & ipſis duobus diebus ſi ipſam licentiam dederint, debeant mittere Cuſtodes, ut cuſtodiant, nec ultrà dictos duos dies teneantur

tur

tur dictæ beſtiæ in dicto territorio, & ipſam licentiam dare poſſint dicti Domini Priores ſemel tantùm in menſe, & non ultrà cuilibet petenti, niſi aliter per alia Statuta provideatur, & quilibet contrafaciens in prædictis, puniatur pœna decem librarum. Et pro qualibet morra Pecudum habeant unum agnum.

§. *De eiſdem.*

Domini Priores in Conſilio minori eligant,& eligere debeant Macellarios, qui publicè macellent, vel publicè artem macelli faciant,& non occultè ad pœnam x. librarum.

§. *De eiſdem.*

Quandò fit Conſilium, Domini Priores adſint in Conſilio pro factis Communis, tanquàm Conſiliarii dicti Communis, & poſſit haberi ad eos recurſus per homines Civitatis ejuſdem, qui fuerint gravati per Poteſtatem, Judicem, vel alios Officiales Communis in civilibus, criminalibus, extraordinariis, & damnis datis, & prædicti Domini Priores provideant omnimodè, omni via, modo, & forma, quibus eis videbitur, quòd nullus gravetur injuſtè.

§. *De eiſdem.*

Quicumque Civis, Incola, vel Forenſis diceret (ſeu diceretur ab aliquo) ſe recipere injuſtitiam, vel aliquod gravàmen à Poteſtate, Judice, vel aliis Officialibus Velitrenſibus, quòd ad petitionem petentis dicti Domini Priores debeant ſeſe congregare, & eſſe cum dicto Officiali, qui dictum gravàmen inferret, & dicere ſibi, quòd omninò debeat ſe à dicto gravàmine abſtinere, & ſi ſemel, aut bis rogatus, à dicto gravàmine non ceſſaverit, quòd tunc dicti Domini Priores, debeant providere, & ordinare in prædictis, ſecundùm quòd eis meliùs videbitur, & placebit. Et quicquid per eos, vel majorem partem ex eis fuerit ordinatum ſervari debeat per dictos Officiales ad pœnam quinquaginta librarum, & in caſu, quo diceretur pro parte Officialium ſeſe facere juſtitiam, et non gravàmen, & per partem D. Priorum diceretur contrarium, tunc ſtatim D. Priores prædicti unà cum Judice ſi Poteſtas, vel alius Officialis eſſet, qui hoc faceret. Et ſi Judex hoc faceret, Domini Priores, unà cum Poteſtate debeant expenſis petentis mittere ad conſilium Sapientis ad aliquem Juriſperitum, ſecundùm quòd ipſis D. Prioribus videbitur, et obſervetur quicquid per conſilium Sapientis extiterit ordinatum, et determinatum ad pœnam prædictam, et ſi dictum Conſilium eſſet recuſatum per dictos Officiales, Domini Priores valeant providere cum Conſilio minori.

§. *De eiſdem.*

Si aliquis Civis, ſeu Incola fuerit condemnatus per Officiales dictæ Civitatis, vel expectaret ſententiam condemnatoriam pro aliquo maleficio, vel alio quocumque modo, uſque ad quantitatem x. librarum, et ſupra, vel ſi aliquis teneretur dare dativas, vel retractas dativarum Cameræ Communis uſque ad quantitatem xl. ſollorum, vel ultrà, non poſſit habere in dicta Civitate Officium aliquod, niſi priùs condemnatus extiterit, et condemnationem infià triduum ſuæ electionis Communi prædicto ſolverit pœnam, ad quam tenere-

D 2 tur

Digitized by Google

tur; & etiam ipſas dativas, et ſi fuerit contrafactum, electio non valeat ipſo jure; & tàm electus, quàm eligens puniatur pœna x. librarum.

§. *De eiſdem.*

Domini Priores eligere debeant portararios portarum Civitatis ejuſdem quolibet ſemeſtre, ſicut eligunt alios Officiales dicti Communis, quorum portarariorum officium duret per idem tempus tantùm, et ſi dicti Domini Priores fuerint negligentes, quilibet negligens vice qualibet puniatur pœna x. librarum, et habeant ligna, quæ dicti portararii obtulerint.

§. *De eiſdem.*

Officiales Poteſtatis, et Judicis non converſentur in tabernis, et aliis locis, ubi venditur vinum publicè, et palam, vel etiam ubi luderetur ad ludum prohibitum, et ſi contrafecerint D. Priores immediatè; quòd ad eorum notitiam pervenerint, debeant eſſe cum Poteſtate, et Judice, et dicere eis, quòd talis famulus; vel familia ſua committit hoc inconveniens, et ſtatim ipſe Poteſtas, vel Judex debeat infra triduum dictum familiarem expellere, aliàs dicti Domini Priores poſſint providere de remedio opportuno unà cum Conſilio minori.

§. *De eiſdem.*

Dicti Domini Priores, et ipſorum quilibet tempore eorum officii teneantur, et debeant approbare omnes cautiones, et fidejuſſiones idoneas, quæ dabuntur in curia Veliterna, et recipientur per ipſam curiam ſuper omnibus maleficiis, et exceſſibus, ſeu quibuſcumque aliis cauſis, & ſi tales approbati non eſſent, vel non reperientur idonei, & ſufficientes, talis approbans teneatur de ſuo proprio reſarcire Communi, & parti reſiduum dictæ pœnæ, in qua damnificarentur partes, & Commune prædictum, & aliter cautiones in maleficiis non recipiantur, & ſi fuerint receptæ, non valeant ipſo jure. Et Officialis aliter recipiens, pœnâ quinquaginta librarum puniatur.

§. *De eiſdem.*

Dicti Domini Priores teneantur, & debeant ordinare, & ſtatuere pondera in dicta Civitate Velletri, cùm caſus neceſſitatis advenerit, cùm quibus ponderetur granum, & frumentum, quandò portatur ad macinandum, & farina cùm reportatur ab inde, & ordinent, & ſtatuant dicti Domini Priores capitula, & ordinationes cùm pœnis, & aliter, ut videbitur, ut prædicta ſine fraude procedant, ipſaque capitula, & ordinationes mutare valeant, corrigere, addere, & minuere, pròut eiſdem videbitur pro bono ſtatu Communis prædicti, & qui contrafecerint, ſint in pœna vice qualibet pro quolibet x. librarum proviſionis.

§. *De eiſdem.*

Dicti Domini Priores toto tempore eorum Officii non poſſint, nec debeant aliquo modo facere aliquod exercitium vile, ſive artem mechanicam ad pœnam centum ſollorum per quemlibet contrafacientem; et vice qualibet.

§. *De eiſdem.*

Supradicti Domini Priores teneantur, & debeant in principio eorum officii fieri

ſieri facere ſignaculum, causâ ſignandi ſolas, quòd ſignaculum ſemper ſit pœnes Graſcerios, ad quod ſignaculum debeant omnes calzularii, & ſolas vendentes ſignare, & vendere, & cuilibet ſit licitum habere unum ſignaculum ad menſuram illius, & non minorem ad pœnam xl. ſollorum pro quolibet dictorum D. Priorum, & aliorum, qui contrafecerint in prædictis.

§. *De eiſdem.*

Dicti Domini Priores poſſint, debeant, & teneantur temporibus debitis providere unà cum Graſceriis de abundantia carnium quarumcumque beſtiarum groſſarum, & minutarum; & in venditione ipſarum pretium, & taxationem ponere pro eorum velle, conſiderata qualitate temporis, fertilitatis ſcilicet, & penuriæ beſtiarum, & carnium, & ſi contra prædicta fecerint, puniantur vice qualibet pro quolibet in libris x.

§. *De eiſdem.*

Dicti D. Priores debeant pro tempore Officii eorum habere unum Procuratorem Communis, et rerum Communis, qui debeat habere ſalarium ſex ducatorum; et non ultrà pro ſex menſibus dumtàxat, qui procurator debeat aſſiſtere Communi, et ipſum Commune defendere in judicio toto poſſe, qui debeat imbuſſulari, et extrahi unà cùm Syndico, et Camerario. Et illi tantùm imbuſſulentur, qui publicè, et pàlam, et revèra ſunt Procuratores, et cauſas in judicio tuentur, et defendunt, et non omnes Notarii indifferenter, cum experientia comprobatum fuerit Communitatem multoties ob imperitiam procuratorum hactenùs electorum, et cauſas Communis defendere ignorantium, maxima etiam damna, et intereſſe paſſam fuiſſe. Qui Procurator debeat intereſſe in omnibus Conſiliis, unà cum dictis D. Prioribus.

§. *De eiſdem.*

Dicti Domini Priores poſſint congregare Conſilium minùs, ſeu majus, ſeu et generale pàlam, et privatim in loco Sancti Franciſci, et alibi ubi, et quandò eis videbitur pro utilitate dicti Communis de die, et de nocte in caſu neceſſitatis.

§. *De eiſdem.*

Dicti Domini Priores debeant providere quolibet anno, et procurare habere unum Procuratorem in Urbe, ut dictum Commune, et ſpeciales perſonæ ipſius non incurrant aliquod damnum, ex aliqua cauſa, et eidem Procuratori providere, et deliberare poſſint, pro eorum ſalario ducatos 24. per annum, et non ultrà, et quicquid fecerint in prædictis, ſit ratum, et firmum, et ſi ipſi Domini Priores fuerint in prædictis negligentes, puniantur vice qualibet pro quolibet negligente in 25. librarum.

§. *De eiſdem.*

Ipſi Domini Priores in principio eorum officii ad pœnam centum ſollorum pro quolibet contrafaciente, teneantur eligere novem comeſtabiles peditum Civitatis Velletri, qui aſſiſtant Poteſtati, et ipſis Dominis Prioribus, et aliis Officialibus dicti Communis contra omnes, qui eſſent contra bonum ſtatum,

et pa-

et pacificum dicti Communis ; quibus Officialibus debeant aſſiſtere dicti comeſtabiles in præmiſſis ad pœnam centum ſollorum, pro quolibet contrafaciente, quorum officium duret per ſex menſes, et quilibet de populo teneatur, et debeat in occurrentibus eis, et alteri ipſorum obedire ad pœnam centum ſollorum vice qualibet, pro quolibet contrafaciente.

§. *De eiſdem.*

Supradicti Domini Priores teneantur ad pœnam centum ſollorum pro quolibet contrafaciente, fieri facere inventarium de omnibus, et ſingulis bonis, et rebus Communis prædicti. Et ſollicitare Syndicum, et Judicem Communis, quòd ſollicitè faciant inquiſitionem de occupatis, et puniant occupantes, prò ut in Capitulo ſuperiori particulariter exprimitur.

§. *De eiſdem.*

Dicti Domini Priores, pro utilitate, et honore dicti Communis poſſint, et valeant, unà cùm Conſilio minori donare, enſenniare nomine dicti Communis Cardinalibus Epiſcopis, vel quibuſcumque aliis Officialibus Sanctæ Matris Eccleſiæ venientibus in Civitatem ipſam, et providere poſſint, et debeant ipſi Domini Priores de domibus, in quibus morari, et habitare debeant dicti Domini venientes, prout eis commodiùs videtur pro honore dicti Communis, et etiam piis locis. Et quicquid factum fuerit per eos cùm dicto Conſilio, valeat, et teneat ipſo jure, non obſtante Statuto in contrarium loquente, dum tamen fraus aliqua non committatur.

§. *De eiſdem.*

Quia plerùmque fieri ſolet fraus per illos, qui ſunt deputati ſuper ponderibus, et menſuris, Domini Priores debeant fieri facere menſuras, et pondera, juſtas, et juſta ad menſuram Romanam, et illas, et illa retinere in domo ipſorum D. Priorum, et Forenſibus vendere volentibus commodari facere per eorum Magiſtrum domus, et nil aliud recipi poſſit prò commoditate dictarum menſurarum, et ponderum, niſi illud, quod ſoliti erant recipere Graſcerii, et quatuor deputati ſuper dictis ponderibus, et menſuris. Et nullus civis poſſit vendere, vel ponderare cùm eorum menſuris, et ponderibus, niſi priùs fuerint adjuſtatæ cùm ponderibus, et menſuris dicti Communis, et ſigillatæ ſigillo Communis ad pœnam x. librarum.

§. *De eiſdem.*

Prædicti Domini Priores, vel alius Officialis Communis, non poſſint imponere alicui civi, vel incolæ tagliam, ſeu compellere aliquem ad faciendum aliquod mutuum Commune, niſi primò congregatum fuerit ad prædicta Conſilium majus, & ſi deliberatum fuerit in ipſo Conſilio, ita ſervetur, & fiat, & ſi aliter fieret, non valeat ipſo jure, & quilibet contrafaciens incurrat pœnam decem librarum vice qualibet, & ſi ſecundùm deliberationem dicti Conſilii dicti Domini Priores, vel alius Officialis fecerint dictam tagliam alicui, & compulerint aliquem ad faciendum dictum mutuum dicto Communi, illud mu-

mutuum reſtitui faciant dicto mutuanti infrà tempus determinandum in ipſo Conſilio. Et Camerarius poſſit, & debeat infra dictum tempus reſtituere, aliàs de ſuo proprio teneatur, & ad tantùndem teneantur nomine pœnæ pro medietate applicandæ dicto Communi, & pro alia medietate mutuanti prædicto, ad quàm ſolvendam cogatur dictus contrafaciens per Judicem dicti Communis, vel per Syndicatorem, proùt elegerit dictus mutuans; prædicta verò reſtitutio mutui fieri non debeat mutuanti, ſi ei impoſitum fuerit dictum mutuum, ſive taglia occaſione alicujus delicti, ſive maleficii commiſſi per eum.

§. *De eiſdem.*

Domini Priores, Camerarius, Syndicus, Procurator Communis, Gabellarii, et Notarii bancæ, et damnorum datorum, durante eorum officio, poſſint pro eorum libito voluntatis portare arma prohibita ſine pœna, et banno, Statuto aliquo non obſtante.

§. *De eiſdem.*

Nullus de dictis Dominis Prioribus, nec Camerarius, aut Syndicus dicti Communis, durante tempore eorum officii, poſſint contra aliquem agere, vel etiam aliquem convenire civiliter, niſi pro factis Communis, niſi uſque ad quantitatem xl. ſollorum, et ſi aliter fieret, quicquid ſequeretur per ſententiam, vel aliter per pronuntiationem, non valeat ipſo jure. Et qui contrafecerit puniatur vice qualibet pœna centum ſollorum.

§. *De electione Officialium fienda per Dominos Priores. Cap* 34.

PRædicti Domini Priores, cum fuerint electi, et praſtiterint eorum juramentum, prout ſuperiùs eſt expreſſum, teneantur, et debeant infra octo dies eorum regiminis eligere facere, creare, et ordinare omnes, et ſingulos infraſcriptos Officiales in Decarciis, et numero infraſcriptis videlicet: Duos Conſules Sylvæ, et unum Notarium ipſorum Conſulum, duos Gubernatores, et unum Notarium Lariani, et duos Gubernatores, et unum Notarium Fagiolæ in qualibet Decarcia, pròut tangit unaquæque Decarciarum ſecundùm conſuetudinem antiquam Civitatis ejuſdem. Item unum Syndicum, qui interſit ſyndicationi, quandò ſyndicantur Officiales tàm forenſes, quàm terrigenæ. Item Mandatarios ſex. Item octo Proviſores damnorum, videlicet duos in qualibet Decarcia bonos, et idoneos Maſſarios. Item duos bonos Maſſarios, unum in platea Sanctæ Mariæ de Trivio, alium in platea plani ad providendum argentum, quòd laboratur per aurifices, ut ſignetur ad modum Romanum, quorum relationibus ſtetur, aut credatur. Item caput 25. ut ſolitum eſt, et duos Capitaneos, et non ultrà: Item tres bonos homines in Decarcia Salvatoris, et duos in Caſtello ad ordinandum, quòd aqua Petroli veniat ad fontem aquæ Roſatæ. Qui omnes prædicti Officiales, et ipſorum quilibet ſit ætatis ad minùs 25. annorum, et debeat habere quilibet ipſorum bona ſtabilia valentia ad minùs, uſque ad quantitatem quinquaginta librarum accataſtatarum in cataſto Communis. Et dicta eorum Officia eis commiſſa jurent ad Sancta Dei Evangelia corporaliter tacta per eos exercère benè, legaliter,

Digitized by Google

liter, et fideliter pro bono ſtatu dicti Communis, ac ipſa exerceant per medium annum, et non ultrà, et pro exequutione officiorum eorundem, quilibet ipſorum mandàre poſſit ad pœnam 20. ſollorum applicandorum dicto Communi: Et ſi prædicti Domini Priores fuerint neglıgentes in prædictis Officialibus faciendis, vel defecerint in aliquo ipſorum, teneatur ipſorum quilibet contrafaciens ad pœnam decem librarum tempore eorum ſyndicationis auferendam ab eis.

§. *De electione Judicis Communis Velitrarum.* *Cap.* 35.

STatuimus, et ordinamus, quòd D. Priores, qui per tempora fuerint uno menſe ante finem officii Judicis debeant eligere tres Judices forenſes Doctores diſtantes ad minùs per viginti milliaria à Civitate Velitrarum cùm ſalario octoginta florenorum pro ſex menſibus, et facta dicta electione de dictis tribus Judicibus, præfati D. Priores proponant in Conſilio minori dictos tres Judices electos, et qui fuerit approbatus in dicto Conſilio, ſit, et eſſe debeat Judex dictæ Civitatis pro dicto ſemeſtri, incipiendo à die præſtiti juramenti. Et electio aliter facta non valeat ipſo jure, et contrafacientes puniantur tempore eorum ſyndicationis pęna 25. librarum pro quolibet, et vice qualibet: Et geſta per Judicem aliter electum non valeant ipſo jure, non obſtante, quòd per cives, vel incolas Veliternos fuerit reputatus Judex, et juridicè electus, et tunc error Communis non faciat jus: Et ſi contigerit eundem Judicem refirmari, proponatur in dicto Conſilio per dictos D. Priores, et ſi in eo fuerit approbatus, ſit, et eſſe debeat Judex pro ſex aliis menſibus cùm dicto ſalario, et dictus Judex, ſic refirmatus teneatur dare Communitati unum cratèrem de argento valoris ſex ducatorum, cui remitti non poſſit ad pœnam 25. librarum pro quolibet contrafaciente. Qui Judex ſic electus, ſeu refirmatus non poſſit habere, petere, ſeu recipere aliquod pretium pro pronuntia, ſeu interlocutoria, niſi ſit ſententia definitiva lata in cauſa libellaria, vel ſummaria, in qua fuerit facta petitio, producti articuli, examinati teſtes, et datæ exceptiones ad pœnam x. librarum, et ad reſtitutionem illius, quod receperit.

§. *De Officio Magiſtrorum Straturum.* *Cap.* 36.

MAgiſtri Straturum procurent in primis, quòd Stratæ omnes Civitatis Veliternæ, maximè Principalis, quæ per mediam Civitatem tendit ab una porta ad aliam, ſilicentur, externantur petignis, et ab omni ſpurcitia mundæ remaneant. Item poſſint, et valeant projicere, diruere, & ſolo æquare angulos domorum, parietes, ſchalas, porticus, et alia hujuſmodi, quæ impedimentum aliquid præſtarent ipſis ſtratis pro ipſarum, et Civitatis ornamento, faciendo ſatisfieri Dominis, qui propterea damnum aliquod ſentirent, ſeu paterentur ſumptibus vicinorum, et in convicinia habitantium.

§. *De eiſdem.*

Et quoniam ædificiis Civitates exornantur, quandòcumque aliquis vellet in Civitate Velitrarum domos ædificare, vel reficere, et propè ipſas eſſent caſalenum,

num, hortus, aut aliqua parva domus, teneatur Dominus ipſorum, dummodò ipſe non habitet in eis, vendere dictam caſam, caſalenum, aut hortum vicino ædificare volenti pro juſto pretio à Peritis æſtimando, & ad prædicta Magiſtri ſtratarum cogere poſſint brevi manu ſine ſtrepitu, & figura Judicii, & ſine ſcriptis.

§. *De eiſdem.*

Debeant Magiſtri ſtratarum manutenere, & reaptare fontes, quandò opus fuerit, ita ut aquæ ad eos decurrant, & non perdantur.

§. *De eiſdem.*

Debeant inſuper in qualibet Parochia excavari, & fabricari facere unam Ciſternam, in qua aqua pluvialis decurrat, & conſervetur pro uſu Parrochianorum convicinium, & Civitatis, ad quòd Parrochianos ipſos, & vicinos cogere poſſint, & valeant, poſſint ſimiliter cogere illos cives, quos ſciverint ad id habere commoditatem, & facultates ſufficientes ad fabricandum in ipſorum domibus ciſternam unam, pro quolibet juxtà cujuſque qualitatem, & conditionem.

§. *De eiſdem.*

Procurent etiam, ut Stratæ etiam, & viæ extrà Civitatem ipſam ſint, & conſerventur mundæ, & ab omni impedimento expeditæ, reaptarique facere omnes malos paſſus, ita ut per eas tàm à civibus, quàm forenſibus, & aliis viatoribus, liberè, & ſecurè iri, & iter fieri poſſit, cogendo etiam ad id habentes prædia convicina.

§. *De eiſdem.*

Procurent omni ſabbato mundari facere omnes ſtratàs publicas Civitatis, ipſaſque munditias extrà Civitatem projici, & portari faciant.

Inſuper debeant ſingulis ſeptimanis, ſeu hebdomadis ſemel ad minùs ſe præſentare coram D. Prioribus, & ipſis eorum geſta referre, eorumque auxilium, ac etiam Conſilii minoris, ſi opus fuerit invocare.

Liceat eiſdem Magiſtris ſtratarum, pro exequutione eorum Officii quaſcumque pœnas imponere, dummodò ſummam trium ducatorum vice qualibet non excedant, quarum pœnarum quarta pars ſit executoris, quarta alia ipſorum Magiſtrorum ſtratarum, & duæ reliquæ quartæ partes Communis, pro quarum exactione, & omni alia occurrentia ad ipſorum Officium ſpectanti tàm Poteſtas, & Judex, quàm Domini Priores, & Conſilium præſtare debeant omne licitum auxilium, & favorem ſub pœna dupli de eorum ſalario retinenda.

§. *De præfectis Annonæ, ſeu Graſceriis.* Cap. 37.

PRocurent inprìmis Graſcerii, quòd in Civitate Veliterna fiat, & vendatur omni tempore panis ſufficienter, & abundanter ſufficiens, benè confectus, benèque coctus, & pro juſto, & convenienti pretio, & non ultrà pro temporum qualitate, & idem dicimus de vino, ut juſto pretio vendatur.

Simili modo ſtudeant, ut carnes piſces, & alia comeſtibilia ad uſum hominum fiant, & vendantur in dicta Civitate juſto, & convenienti pretio, et quòd talia ſint bona, et recipientia; curam inſuper habeant, ut artifices, pizica-

zicaroli, & alii vendentes ſimilia ad victum humanum facientia, idonea pariter, & recipientia vendant juſto pretio.

Provideant nè macella fiant in plateis, neque in principaliori ſtrata publica, nè ſpurcitiæ, & alia inhoneſta ſeu fœtorem, & lippitudinem inducentia in talibus præcipuè locis appareant. Sint tamen, & fiant in dictis macellis toto anno, temporibus tamen congruis, carnes non ſolùm bubalinæ, ſed, & vervècum, ſeu caſtratorum, vitellarum, & aliarum vaccinarum, ita quòd nullo modo ſaltem in æſtate caro caſtratorum in Civitate deficiat.

Et quia nil ſanctiùs, nihil magis Chriſtianum, & pium, nil honorificentiùs in Civitate, quàm procurare, ut viatores in hoſpitiis benè tractentur, id inprìmis ipſi Graſcerii omni ſtudio procurent, & obſervari faciant.

Curam habeant, & diligentèr non ſolùm omnium rerum ſpectantium, ut dictum eſt, ad victum hominum, ſed etiam ſpectantium, & pertinentium ad veſtitum, & alium domeſticum uſum neceſſarium, ita ut omni tempore nundinarum præcipuè vendantur, & mercentur juſto, & convenienti pretio, neque vendatur unus pannus pro alio, vel alia res pro alia, & demùm, ut omnes fraudes, & deceptiones abſint.

Qui Graſcerii teneantur ſemel ſaltem in hebdomada præſentare ſe coram D. Prioribus reddituri rationem geſtorum per ipſos, & inſuper toties quoties ab ipſis D. Prioribus vocati fuerint, nihilque gerere, vel exercere, neque pretium rebus imponere contra voluntatem ipſorum Dominorum Priorum. Non tamen poſſint ipſi Domini Priores prohibere ipſos Graſcerios, ne ipſorum officium exerceant, dummodò ritè, & rectè, & ſine fraude illud exerceant.

§. *De eiſdem.*

Dicti Graſcerii debeant in principio cujuslibet menſis Septembris facere requiſitionem omnium prædictarum menſurarum, & ponderum cujuſcumque conditionis, vel quantitatis exiſtant, & repertos culpabiles accuſare, & menſuras, ſive pondera repertas contra formam Statutorum deguaſtari faciant ad pœnam x. librarum pro quolibet eorum contrafacientium, & quolibet anno debeant alias menſuras ſigillare de novo.

Et Officium ipſorum Graſceriorum, & Magiſtrorum ſtratarum duret, & durare poſſit per annum tantùm, & non ultrà.

§. *De Officio Conſiliariorum. Cap.* 38.

QUandò tractatur aliquid in Conſilio, quòd pertineat ad aliquem de Conſiliariis, vel quamlibet aliam perſonam de vocatis ad Conſilium, vel patrem, vel filium, vel nepotem ipſorum, vel cujuslibet eorum, idem Conſiliarius diſcedat de Conſilio ſub pœna centum ſollorum, & ſi non diſceſſerit, non valeat Conſilium, & hoc prædicari faciat Judex in ipſo Conſilio ad petitionem Syndici, vel aliorum Officialium ad pœnam centum ſollorum.

§. *De eiſdem.*

Conſilium unà cum dictis Dominis Prioribus imponere poſſint pœnam x. librarum,

brarum, ubi Statutum non loquitur. Sed ubi per Statutum pœna imponitur, dictum Conſilium, vel dicti Domini Priores non poſſint, vel debeant pœnam addere, vel minuere.

§. *De eiſdem.*

Dictum Conſilium, & Domini Priores, nec aliquis ipſorum non poſſint, nec debeant abſolvere aliquem Officialem finito officio, nec dare licentiam Syndicatoribus vocatis ad ſyndicandum Poteſtatem, & Judicem, vel ipſorum aliquem, nec etiam ipſi Syndici ipſos Officiales abſolvere poſſint de malè geſtis per eos contra formam præſentium Statutorum. Sed ſi eos culpabiles reperierint, ipſos condemnent, vel abſolvant; demùm completa ſyndicatione, & reddita ratione plenariè per ipſos Officiales ſingulis conquerentibus de eiſdem. Et ſi per Conſilium, vel Syndicatores, aut alios Officiales fuerit contrafactum, abſolutio nihil valeat, & contrafacientes ſint in pœna centum ſollorum, quam pœnam novus Poteſtas exigere teneatur, & nullus Conſiliariorum poſſit ſe excuſare à ſolutione alicujùs collectæ, vel impoſitæ in Civitate Vellitrarum.

§. *De Officio Syndici ordinati ad Officiales ſyndicandos. Cap.* 39.

SYndicus ordinatus contra Officiales ſyndicandos teneatur, & debeat facere, & fieri facere unà cùm Notario ſyndicationis omnes copias de iis, quæ petentur ab Officialibus veteribus, & ipſas copias dare eiſdem, & nihil recipere poſſint, vel debeant de ipſis copiis ad pœnam decem librarum pro quolibet. Et teneatur nihilominùs Camerarius retinere de eorum ſalario tantum, quantum de prædictis receperit, et non ultrà, & facta publicatione proceſſus, & datis copiis, ſi fuerint petitæ, diſcedat, & ampliùs non accedat ipſe Syndicus ad domum dicti Syndicatoris ad pœnam prædictam.

§. *De electione Cancellarii. Cap.* 40.

ITem ſtatuimus, & ordinamus, quòd Domini Priores, qui pro tempore erunt uno menſe, ante finem Officii Cancellarii, debeant eligere unum probum, & idoneum virum Notarium Forenſem in Cancellarium, & illum proponere in Conſilio minori, & ſi in dicto Conſilio fuerit approbatus, ſit, & eſſe debet Cancellarius Communis Civitatis Vellitrarum, & habeat pro ejus ſalario julios triginta tres pro quolibet menſe, & expenſas ad menſam D. Priorum, & ſi contigerit ipſum refirmari, ſimiliter uno menſe ante finem ſui Officii proponatur in dicto Conſilio, & ſi in eo refirmatus fuerit, ſit, & eſſe debeat Cancellarius dictæ Civitatis per aliud ſemeſtre, cùm eodem ſalario, & electio, & refirma aliter factæ ipſo jure non valeant, & contrafacientes pœnâ 25. librarum puniantur.

§. *De Officio Cancellarii Dominorum Priorum. Cap.* 41.

CAncellarius Dominorum Priorum debeat exercere Officium Cancellariatus Communis per medium annum, et ſcribere omnia, et ſingula, quæ ſpectant ad ejus Officium ſecundùm formam præſentium Statutorum, ac etiam omnia alia facere, exercere, et adminiſtrare, quæ fuerint ei impoſita per di-

ctos Dominos Priores, dum tamen non ſint contra formam Statutorum in hoc volumine contentorum. Sed ea, quæ ſcripta ſunt in hoc volumine obſervari debeant per D. Priores, et ipſum Cancellarium ad pœnam in ipſis Statutis contentam. Et nihil aliud petere, vel habere poſſit à dicto Commune, niſi, quòd conceditur ex forma Statuti in hoc volumine comprehenſi. Et ſi dicti Domini Priores contrarium deliberaverint, puniantur in quadruplum ejus, quòd ſolverint, vel deliberaverint, et deliberatio ipſa non valeat, et de prædictis debeant ſyndicari: Poſſit tamen D. Cancellarius refirmari ad aliud ſemeſtre, vel plura ſemeſtria de conſenſu Conſilii minoris per D. Priores.

§. *De eodem*.

Cancellarius Communis teneatur continuè ſtare, et permanere in Palatio dicti Communis, quandò ſententiæ maleficiorum feruntur per Poteſtatem, Judicem, Rectores, vel Syndicatores dicti Communis, quas ſententias Notarius Maleficiorum dicti Poteſtatis, vel Rectorum ſcribere teneatur in chartis membranis, et non in aliis chartis, et ſcriptas, et lectas debeat aſſignare dicto Cancellario ad pœnam x. librarum ſinè domnicalia, qui Cancellarius expenſis dicti Communis fieri faciat armaria de tabulis in ſolario Cancellariæ dicti Communis, in quibus armariis teneat omnia, et ſingula acta dicti Communis, et acta cujuslibet Poteſtatis tàm præſentia, quàm futura ſemòtim, et ſeparatim acta unius Poteſtatis ab actis alterius, et ſimiliter faciat de actis cujuslibet Syndicatoris. Ita quòd acta ipſa ſint ligata in uno ſacculo ſemòtim cùm ſcripturis deſuper quâ ſcripturâ dicat, Hæc ſunt Acta talis Poteſtatis, et talis Syndicatoris, & quilibet Cancellarius Communis teneatur, et debeat fieri facere inventarium per manus D. Priorum de omnibus, et ſingulis actis dictæ Cancellariæ, et ipſum inventarium finito ſuo officio reaſſignare debeat Cancellario ſucceſſori ſuo, et teneatur benè, et diligenter cuſtodire dicta acta, et quilibet ipſorum, et ſimiliter faciat de libris dativarum ſeu collectarum, et de libris Notarii bancæ, Notarii D. Priorum reformationum, et de libris Camerariorum; Privilegia verò, et inſtrumenta publica, apodiſſas, et omnes, et ſingulas ſcripturas dicti Communis Cancellarius ipſe cuſtodiat, et teneat in una capſa benè clauſa cùm duabus ſeris, et clavibus, quarum unam teneat Syndicus, aliam teneat ipſe Cancellarius, et ſi aliquid de dictis actis, privilegiis, vel inſtrumentis, vel aliis prædictis Scripturis dicti Communis defraudatum, vel diminutum fuerit, vel non inveniretur, puniatur Cancellarius ipſe vice qualibet pœna quinquaginta librarum proviſionis ſinè domnicalia, et teneatur reſarcire omne damnum, qui Cancellarius teneatur aſſiſtere, requirere, et ſollicitare Poteſtatem, ſeu Rectores dicti Communis, quòd de ſententiis Maleficiorum extraordinariorum, et ſyndicatus exequutionem faciant, et quòd pecunia, ſcù alia bona condemnatorum perveniant ad manus dicti Communis, volentes, quòd quandò ſyndicatur Poteſtas, Judex, vel Rector, Notarii Poteſtatis, vel Rectoris, Cancellarius ipſe portet acta aſſignata ei per Officiales tem-

tempore eorum, et ipſi diſſigillare, oſtendere, et aſſignare debeat Syndicatori, qui ſyndicabit dictos Officiales, vel aliquem ipſorum, ut ſi aliquid in dictis actis fecerint, vel geſſerint tempore eorum officii contrà formam Statutorum, puniantur pœnis debitis, et expleta dicta ſyndicatione ſigillentur, reportentur, et reponantur per ipſum Cancellarium, in dicta Cancellaria, tenenda ibìdem per eum, uſque ad adventum novi Poteſtatis, ut moris eſt, qui Cancellarius teneatur, et debeat in principio ſui officii, poſt præſtitum juramentum dare, et præſtare in dicta curia idoneam cautionem de centum librarum, de ſtando, et parendo ſyndicationi, de adminiſtratione ſui officii. Et ſi dictus Cancellarius in præmiſſis, vel aliquo præmiſſorum negligens fuerit, vel contrafecerit, vice qualibet puniatur pœna x. librarum, ſinè domnicalia, et quilibet accuſans habeat quartam partem pœnæ, reliquum ſit Communis.

§. *De eodem.*

Omnes, et ſingulæ Bannèriæ tàm Communis Veliterni, quàm Baliſteriorum, et aliæ Bannèriæ, quæ eſſent ad arma Communis, cuſtodiantur, et eſſe debeant in Cancellaria dicti Communis ſub cuſtodia, et cura dicti Cancellarii, nec exindè extrahi poſſint, ſive inhaſtari, aut in altum levari, aut aliquo portari ſine deliberatione, et voluntate D. Priorum, Poteſtatis, et Judicis ad pœnam centum florenorum auri, pro quolibet contrafaciente, vice qualibet exigenda de facto ſine proceſſu, et ſententia, et aliquà Scripturà, et qui accuſaret de prædictis, habeat quartam partem pœnæ, ut ſuperiùs eſt expreſſum.

§. *De eodem.*

Dictus Cancellarius, qui per tempora erit, non debeat recipere aliquam pecuniam de ſcripturis fiendis per eum, pro Commune dicti Civitatis publicè, vel occultè. Et ſi contra prædicta aliquid receperit, ſit in pœna quadrupli tempore ſuæ ſyndicationis auferenda, et ſi ipſas ſcripturas recuſaverit facere ad petitionem cujuſcumque petentis, ſit in pœna xl. ſollorum vice qualibet.

§. *De eodem.*

Nullus poſſit eligi ad officium Cancellariatus Dominorum Priorum, qui ſit conſanguineus, vel affinis alicujus civis Veliterni, uſque ad tertium gradum incluſivè, nec etiam compàter alicujus ad pœnam x. librarum pro quolibet eligente, et electo, et electio ipſa non valeat ipſo jure, etiam ſi fuerit taciturnitate approbata.

§. *De eodem.*

Prima hebdomada exercitii ſui officii, ipſe Cancellarius Dominorum Priorum teneatur videre, et inſpicere pro poſſe Statuta Communis, et ſpecialiter librum ordinatum ſuper maleficiis, et omnia alia, quæ ſpectant ad officium Dominorum Priorum, et exponere eis illud, quòd ſpectat ad eorum officium, et ſpecialiter Capitulum de executione fienda per Poteſtatem. Et ſi ipſe Poteſtas fuerit negligens in executione fienda ſecundùm formam Capituli in civilibus, et criminalibus infrà terminum ſibi Statutum, dicti Domini Priores requirere debeant ad pœnam proprii juramenti dictum D. Poteſtatem, ut infrà triduum

Digitized by Google

triduum exequatur ſententias latas per ipſum, et prædeceſſorem ſuum, aliòquin illud, quòd recipi deberet ex dictis condemnationibus, ſive ſententiis, ſi exequutæ fuiſſent, teneantur dicti Domini Priores deducere de ſalario dicti Poteſtatis.

§. *De eodem.*

Dictus Cancellarius D. Priorum ſcribat, et ſcribere debeat omnes proceſſus Maleficiorum ultimis octo diebus officii Poteſtatis commiſſorum in Civitate Veliterna, et ejus territorio, et ubicumque, et contra quaſcumque perſonas, quæ ad ejus notitiam pervenerint, ſuper quibus novus Poteſtas procedere debeat ad condemnationem, vel abſolutionem, ut juſtum fuerit. Et ſi ſecus fieret per dictos Poteſtatem, et Judicem, et Notarium non valeat ipſo jure. Et nihilominùs contrafaciens teneatur ad pœnam 25. librarum. Et Syndicus Communis, et dictus Cancellarius Dominorum Priorum dictis octo diebus ſtet die quolibet in Palatio ad exercendum prædicta ad pœnam centum ſollorum pro quolibet contrafaciente.

§. *De eodem.*

Ipſe Cancellarius ſcribere debeat omnes poſitiones fiendas in Conſilio per D. Priores, et Judicem, antequàm congregetur Conſilium, ſalvo, et reſervato, quòd ſi aliquid aliud de novo emerſerit in neceſſitate Communis, et non ſpecialium perſonarum, et niſi evidenter damnum, et periculum ipſum Commune incurreret, tunc ponere, et ſcribere poſſit in Conſilio ipſo, pròut D. Prioribus videbitur, vel majori parti ipſorum.

§. *De eodem.*

Dictus Cancellarius ſcribere teneatur omnes ſolutiones factas juxta ſententias datas in quaterno ſententiarum tàm maleficiorum, quàm damnorum datorum, et extraordinariorum, nec ipſæ ſolutiones ſcribantur per Notarium Poteſtatis, vel alium ad pœnam x. librarum pro quolibet ſcribente, & vice qualibet, & omnis ſcriptura ſcripta juxtà dictas ſententias, quæ non ſit de manu Notarii D. Priorum, nihil valeat ipſo jure. Et Camerarius Communis nullo modo poſſit ſyndicari de his, quæ non pervenerunt ad manus ejus ſinè ſua culpa.

§. *De eodem.*

Finito ſuo officio Cancellarius D. Priorum debeat ſyndicari de furto, rapina, ſimonìa, dolo, fraude, negligentia gravi, & de omnibus aliis adminiſtratis per eum tempore ſui officii per Syndicatorem, cùm uno Notario de Civitate eligendo per D. Priores in Conſilio minori, qui debeat ſtare ad ſyndicatum prædictum principaliter, et non per Subſtitutum.

§. *De eodem.*

Cancellarius D. Priorum prædictus ultrà contenta in proximè dictis Capitulis, videlicet in Conſiliis, & deliberationibus fiendis per D. Priores, & Conſiliarios, nihil ſe debeat intromittere, nec aliquid debeat arrengare, vel dicere, ſed ſolummodò ſcribat ea, quæ ipſi Domini Priores, vel Conſilium deliberaverint, vel mandaverint ad pœnam decem librarum denariorum vice

qua.

Digitized by Google

qualibet. Et hoc niſi de mandato dictorum Dominorum Priorum, vel ad eorum requiſitionem faceret.

§. *De officio Notariorum cauſarum civilium, & bancæ Communis.* Cap. 42.

NOtarii cauſarum civilium, & bancæ communis tempore eorum ingreſſus jurent in manibus Dominorum Priorum ad Sancta Dei Evangelia ſuum officium fideliter, & legaliter exercere, & ſervare Statuta omnia præſertim loquentia de ſalario ſcripturarum Notariorum bancæ, & omnes cauſæ primæ inſtantiæ ſint, & eſſe debeant dictorum Notariorum, qui Notarii, & non alter debeant in illis ſcribere, & de eis rogari, & finito eorum officio debeant omnes actus, de quibus ſint rogati, & omnes libros per eos confectos, ſive cauſæ fuerint ordinariè, ſive commiſſariæ, dummodò ſint in prima inſtantia in dicto officio relinquere, & ſuo ſucceſſori, ſeu ſucceſſoribus aſſignare rogato Cancellario Communis, & bullatis omnibus chartis librorum, & ut faciliùs omnes libri, & acta quorumcumque Notariorum inveniantur, debeant dicti Notarii omnes eorum libros ponere in una ſacchetta de panno lini, ſeu canapatio, & ab extrà annotare annos Domini, & nomina ipſorum Notariorum, & ſic dictis ſucceſſoribus aſſignare, qui teneantur benè, & diligenter dictos libros, & acta durante eorum officio conſervare.

§. *De ſalario, & mercede ſcripturarum Notariorum banchi, & Maleficiorum.* Cap. 43.

NOtarii banchi, & Maleficiorum pro mercede ſcripturarum per eos fiendarum non debeant, niſi infraſcriptam ſummam recipere pro eorum ſcripturis, videlicet pro qualibet petitione bolognenos duos, pro quibuſcumque exceptionibus quatrenos ſex, pro terminis ad probandum bolognenum unum, pro terminis ad ſolvendum ſollum unum pro quolibet termino, pro qualibet productione etiam ſi plura inſtrumenta actus, ſeu jura in eodem actu producantur, non debeant habere niſi quatrenos ſex, pro qualibet copia articulorum, teſtiū, & aliorum actorum bolognenos duos, pro qualibet regiſtratione inſtrumentorum bolognenos ſeptem cùm dimidio, pro rogitu cujuslibet ſententiæ bolognenos tres, & pro commiſſione citationis ad ſententiam bolognenum unum, pro relatione dictæ citationis bolognenum unum, pro qualibet fidejuſſione bolognenos duos, pro examine teſtis cujuslibet bolognenos duos, pro ſententia ſeu laudo in publicam formam carolenos tres, pro qualibet copia inſtrumenti cujuslibet bolognenos ſeptem cum dimidio, pro publicatione proceſſus bolognenum unum, pro contumacia teſtium bolognenum unum, pro Procuratorio abbreviato in actis bolognenum unum, & ſi contigerit illud in publicam formam extenſum dari parti petenti bolognenos quindecim, pro rogitu compromiſſi bolognenum unum per partem, & ſi contigerit illud parti volenti publicari bolognenos qnindecim: pro prima contumacia quatrenos duos, & pro aliis nihil recipiat pro rogitu cujuslibet inſtrumenti, ſi fuerit intrà Civitatem bolognenos quinque: ſi extrà Civitatem bolognenos decem. Et Notarii

tarii banchi præfati teneantur, & debeant in qualibet cauſa, poſtquàm erit concluſum, in ipſa cauſa facere copiam omnium actorum utriuſque partis in forma regeſtri, et non poſſit petere, nec habere, niſi tantum, quantum poſſunt recipere pro rogitu ſecundùm formam prædictam, et quælibet pars teneatur ſolvere pro actis ſuis, quod regeſtrum dicti Notarii debeant feciſſe infrà terminum octo dierum, poſtquàm fuerit petitum, et mandatum per Judicem, et detur primò actori, ſecundò reo, et nullus poſſit retinere ultrà tres dies, et deinde conſignetur Notario, qui fideliter Judici oſtendat, et deinde conſervet ad publicam utilitatem in archivio Communis poſt finitam cauſam, quâ durante, ſinè aliqua mercede teneatur oſtendere, et commodare toties quoties opus fuerit coram quibuſcumque Judicibus, et nullus Judex poſſit proferre aliquam ſententiam, niſi fuerit priùs factum modo prædicto dictum regeſtrum ad pœnam 25. librarum, cæteri verò Notarii Civitatis debeant habere pro quolibet rogitu cujuslibet inſtrumenti bolognenos quinque per partem, et pro quolibet inſtrumento publico debeant habere ad rationem trium pro centenario.

§. *De eodem*.

Dictus Notarius poſt aperturam, et publicationem proceſſus factam, oſtendere teneatur partibus, et Procuratoribus ipſarum omnia dicta teſtium ſcriptorum in cartulario, et de dictis ipſorum teſtium dare teneatur copiam petentibus ad voluntatem partium, Advocatorum, et Pro curatorum ipſarum ad pœnam x. librarum proviſionis ſententiarum.

§. *De eodem*.

Dictus Notarius teneatur ad pœnam x. librarum dare copiam reo, et actori accuſato, denuntiato, vel inquiſito libelli petitionis, et aliorum actorum, accuſationis, denuntiationis, vel inquiſitionis, vel aliarum ſcripturarum, quæ fierent in curia ſtatim ſinè mora, poſtquàm fuerit per Judicem decreta copia, et ſi illo die, quo copia petitur, non daretur, non currat terminus petenti, ſivè parti, pro qua petitur, ſed computetur ei à die datæ copiæ, et Notarius teneatur ſcribere diem datæ copiæ, & ſi dictus Notarius copiam dare noluerit, vel non potuerit, tunc Notarius Communis teneatur copiam ipſam fieri facere per alium Notarium, quem pars elegerit, quòd exemplet acta prædicta, tàm in civilibus, quàm in criminalibus cauſis ad pœnam centum ſollorum.

§. *De eodem*.

Notarius ipſe poſſit ſtatuere terminum de conſenſu partium confitenti ad ſolvendum de quantitate, et re valoris xl. ſollorum abſente, vel præſente Judice Communis, et ubicumque, Statuto aliquo non obſtante, niſi per Judicem ſibi imponeretur ſilentium de prædictis, quo caſu obediat mandatis Judicis.

§. *De eodem*.

Si aliquis citatus fuerit ad curiam aliquam forenſem, et citatio pervenerit ad notitiam ipſius Notarii banchi, quòd ipſe Notarius teneatur, et debeat noti-

notificare citationem ipſam citato, et ſi non ſignificaverit, omne damnum, quod ſuſtinèret propterea dictus citatus, teneatur reficere ipſe Notarius banchi. Ita quòd ſtetur juramento dicti citati.

§. *De eodem.*

Dictus Notarius banchi ad petitionem, & inſtantiam partis debeat ſcribere teſtes per Judicem Communis examinandos, ètſi ipſi teſtes fuerint præſentes, ſtatim, & immediatè omni mora poſtpoſita illo die, quo requiſitus fuerit, ad pœnam centum ſollorum vice qualibet, & pro quolibet contrafaciente; et etiam ad perſonas egregias, & honeſtas, vel morbo, ſeu alia cauſa impeditas debeat ire ad domum ad examinandum ipſas perſonas ad pœnam prædictam.

§. *De ſalario, & ſportulis Judicum. Cap.* 44.

JUdices in ordinariis non habeant, nec habere debeant pro qualibet ſententia, ſeu commiſſione exequutionis, ſeu decreto tutelarum, & curarum, & ubi contigerit in inſtrumentis, niſi unum carolenum à decem ducatis infrà, à decem verò ducatis ſuprà, quantacumque ſit quantitas, carolenos duos, & idem dicimus de ſententiis deffinitivis abſolutoriis latis in criminalibus; de aliis verò nihil recipiant; in cauſis autem delegatis non poſſit recipere pro ſportulis, niſi ad ratam duorum pro centenario uſque ad ducentos ſcutos, & abinde ſuprà, quantacumque ſit quantitas, non poſſint excedere ſcutos quatuor, & tunc cenſeatur eſſe cauſa delegata, quotieſcumque juriſdictio alteratur, non autem excitatur.

§. *De officio Mandatariorum, & Bannitorum. Cap.* 45.

BAnnitor, ſeu Præco Communis teneatur mittere bannum per omnes ſtratas, & loca Civitatis, ut moris eſt, publicè, & alta voce, & prout ab antiquo fuit conſuetum, & neceſſarium, & ſi contrafecerit dictus Bannitor ſolvat vice qualibet ſollos quinque; & non debeat aliquid recipere pro banno fiendo per eum pro recommendatis Beatæ Mariæ Virginis; ſed teneatur ipſum bannum preconizare ſinè pretio, ad pœnam decem ſollorum, de qua accuſator habeat medietatem, & reliquam Commune.

§ *De eodem.*

Nullus poſſit eſſe ad dictum officium Præconis, vel Bannitoris, vel Mandatariorum, niſi primò dederit fidejuſſiones idoneas de 25. libris in principio regiminis cujuslibet Poteſtatis, de non fraudando bona Communis, & de obſervando omnia mandàta eis commiſſa, aliàs Judex Communis ipſum ad dictum officium non admittat, & ipſi Mandatarii, ſicut alii Officiales debeant ſyndicari, & debeant eſſe dicti Mandatarii in Civitate quinque, vel pauciores ad voluntatem Dominorum Priorum pro tempore, quo ipſis Dominis Prioribus, vel majori parti ipſorum videbitur, & habeat unuſquiſque ipſorum menſe quolibet, pro ſuo ſalario ſollos centum, quos ſolvere teneatur Camerarius Communis quolibet menſe, quo ſervierint in ipſo officio ad pœnam decem ſollorum.

§. *De eodem.*

Quandò contigerit aliquem de dictis Mandatariis debere aliquem citare ad domum, teneatur ipſum citare alta voce, & citationem ipſam notificare habitatoribus domus citati, vel duobus vicinis propinquioribus, vel uni bono vicino, & habeat quilibet ipſorum, pro qualibet citatione cujuslibet citandi denarios quatuor, & ſi retulerint de citatione facta, & prædicti vicini, ſeu vicinus, qui eſſet bonæ conditionis, dixerit citationem non fore factam, vel dictam notificationem, nec tunc aliter appareret dictam citationem fuiſſe factam, relationi dicti Mandatarii non credatur, & teneantur tunc Mandatarii ipſi ſolvere illis, pro quibus debuit fieri citatio, pro dicta citatione non facta ſollos x. pro pœna, ad quos ſolvendos ſubitò cogat eos Poteſtas.

§. *De eodem.*

Omnes Mandatarii, & Præco, ſeu Bannitor Communis jurent in principio eorum officii, benè, fideliter, & legaliter, & diligenter ſervire prædicto Communi, & omnia eis commiſſa per Officiales diligenter obſervare; et ſemper interſint in Palatio Communis ad minùs unus ex eis ad pœnam x. ſollorum pro quolibet. Et nullus ipſorum accedat extrà civitatem abſque licentia Dominorum Priorum ad pœnam prædictam. Nec etiam ad petitionem alicujus Officialis Forenſis vadat extrà Civitatem ad aliquod ſervitium faciendum, nec ipſi Officiales ipſos mittant extrà Civitatem ad pœnam centum ſollorum pro quolibet contrafaciente vice qualibet.

§. *De eodem.*

Omnes Mandatarii ipſi, vel aliquis eorum non habeant Poteſtatem accuſandi aliquem intùs, vel extrà Civitatem, & ſi accuſaverint, eorum accuſatio non valeat, niſi accuſaverint illos, qui non permiſerunt ſe pignorari ab eis. Et qui non permiſerit ſe pignorari, ſolvat pœnam quadraginta ſollorum de facto, & ſine proceſſu ponendam in cippo, & poni faciendam per Poteſtatem, & Judicem, & hoc ubi permiſſum fuerit ipſi Mandatario, quòd pignoraret. Ita tamen, quòd Mandatarius in convicinio clamet dicendo, talis non permittit ſe pignorari, & credatur tunc Mandatario cum uno teſte de ipſa Civitate. Et ſi aliquis injuriam perſonalem faceret tali Mandatario in exequutione prædicta, pœnâ duplicatâ teneatur, ſi eam privato feciſſet. Item quotieſcumque aliquis Mandatarius de mandato Poteſtatis, vel Judicis aliquem pignorat, teneatur pignus ipſum Camerario dicti Communis aſſignare. Si verò pignoraverit aliquem pro aſſignatione termini, carturæ alicujus, vel inſtrumenti cujuſcumque, illud pignus ſtatim teneatur dare creditori, ad cujus petitionem captum fuerit. Si verò pro exequutione damnorum datorum, vel extraordinariorum, ſubitò pignus ipſum aſſignare teneatur Camerario dicti Communis, ſalvo jure Notarii, quod habere debet in dictis pignoribus ex forma Statuti. Qui Camerarius teneatur facere unum quaternum, in quo omnia pignora capta per Mandatarium, & ſibi aſſignata ſcribi faciat ad pœnam x. lib. Et idem obſervetur in milite pignorante.

De

§. *De eodem*.

Quilibet ipſorum Mandatariorum, ſeu miles Domini Poteſtatis, cui commiſſa fuerit exequutio alicujus termini, ſeu cartutiæ, vel inſtrumenti, exequutionem ipſam facere teneatur uſque ad octo dies proximè futuros poſt commiſſionem ſibi factam, & ſi negligens fuerit, cogatur per Officiales Communis ad ſatisfaciendum creditori illam quantitatem, quæ continetur in termino, cartutiâ, ſeu inſtrumento aſſignato ſibi, niſi legitimo impedimento, arbitrio Dominorum Priorum declarando, retardaretur.

§. *De eodem*.

Nullus dictorum Mandatariorum, ſeu militum Domini Poteſtatis portet aliqua pignora, quæ ceperit cum licentia Poteſtatis, vel ſine, ad Palatium Communis ad pœnam x. ſollorum vice qualibet, quâ contrafecerit, & ſi perderetur pignus, ipſe Mandatarius teneatur emendare de ſuo proprio, de cujus valore ſtetur, & credatur dicto illius, cujus fuerint pignora prædicta, cum juramento. Sed ipſi Mandatarii portent dicta pignora ad domum Camerarii, ſi pertinent ad Commune, & ad domum creditorum ſi pertinent ad particularem, & ſi Poteſtas, vel alius Officialis ſibi mandaverit, quòd ipſa pignora portaret ad Palatium Communis, cadat in pœnam x. librarum proviſionis vice qualibet, volentes, quòd quilibet dictorum Mandatariorum, qui cœperit dicta pignora alicui, non poſſit mutuum recipere ſuper eis ad pœnam xl. ſollorum, & ſimili pœna puniatur, ſi quis eidem ſuper dictis pignoribus mutuaverit ſcienter, et teneatur reddere pignus Domino, vel Patrono ſinè aliqua ſolutione ejus, quod mutuaverit.

§. *De eodem*.

Quilibet dictorum Mandatariorum, ſeu militum pro executione pignorationis, quam facit, teneatur illud pignus accipere, quod voluerit ſibi pignorandus aſſignare, ſi pignus illud fuerit valoris quantitatis petitæ, et pluris tertiæ partis ad pœnam xx. ſollorum, de cujus pignoris valore ſtetur declarationi Camerarii Communis: Si quis verò fuerit electus per Dominos Priores Mandatarius, et officium ipſum recuſaverit nolle exercère, teneatur ad pœnam centum ſollorum pro quolibet, et vice qualibet ſubitò auferendam.

§. *De eodem*.

Nullus dictorum Mandatariorum audeat, vel præſumat pro executione pignorationis prædictæ, vel alia occaſione quacumque aperire, vel ſcaſſare domum aliquam, ubi nullus ſit intùs ad pœnam centum ſollorum; Sed ſi videtur Judici, quòd tales pignorandi malitiosè ſe abſentarent, vel occultarent, tunc debeat mittere militem Poteſtatis, vel Notarium Poteſtatis ad faciendum exequutionem prædictam. Qui miles, vel Notarius poſſit tunc unà cum Mandatario, et duobus aliis bonis hominibus de convicinio, dictam domum clauſam aperire, et facere ipſam exequutionem, pròut à Judice habuit in mandatis.

§. *De officio Conſulum, & Cuſtodiæ Sylvæ Communis, Tenutæ Lariani, & Fagiolæ, & eorum Notarii. Cap.* 46.

NOtarius Conſulum,et Cuſtodum Sylvæ Communis, Tenutarum Lariani, et Fajolæ ſcribat toto tempore officii ipſorum omnes accuſationes ipſorum Conſulum, et Cuſtodum de omnibus bannis, et pœnis contentis in Capitulis Statutorum dictæ Sylvæ, qui Conſules, et Cuſtodes teneantur diligenter, et ſollicitè exercère officium, et accuſare omnes, et ſingulos delinquentes de omnibus, et ſingulis bannis, et pœnis contentis in Capitulis Statutorum loquentium de Sylva, et Tenutis prædictis, et de eis cuilibet ipſorum credatur, cujuſcumque quantitàtis ſit pœna, et oſtendant Judici Communis dictas accuſationes, qui Judex teneatur ferre ſententiam ſinè ſcriptura ſuper iis ad pœnam xl. ſollorum, vice qualibet, et ſecundùm, quòd deliberatum, et ſcriptum fuerit in quaterno dicti Notarii, ita fiat exequutio contrà dictum accuſatum, et de omnibus bannis dictæ Sylvæ, et Tenutarum habeant Conſules cum eorum Notario medietatem, et alia medietas ſit Communis. Teneantur etiam dicti Conſules reddere rationem Camerario Communis quibuslibet duobus menſibus ad pœnam xl. ſollorum, et poſtquàm pignus receperint, vel partem pœnæ pro aliquo banno, debeant notificare dicto Camerario, et ſcribi facere per ſuum Notarium pignus ipſum, vel pecuniam, quam receperint ex quacumque cauſa ad pœnam xl. ſollorum, et non poſſint remittere alicui in totum, vel in partem pœnas dictorum bannorum ſub pœna dupli ipſius banni, nec aliquis dictorum Conſulum poſſit dare licentiam incidendi lignamina propè finem eorum officii per xv. dies ad pœnam centum ſollorum, et teneantur ſaltem ſemel in qualibet hebdomada requirere, et ire ad cuſtodiendum dictam Sylvam, et Tenutas durante tempore eorum officii ad pœnam lx. ſollorum vice qualibet, quâ contrafecerint, de quibus accuſans habeat medietatem, et alia medietas ſit Communis.

§. *De eodem.*

Conſules ipſi non concedant alicui lignamina de Sylva, et Tenutis, niſi pro uſu domeſtico domus ſuæ, et niſi primò aſcribi faciant lignamina, quæ petuntur in cartulario Notarii ipſorum, et idem Notarius teneatur lignamina petita ſcribere, et recipiat ab unoquoque pro ſcriptura bologninum unum dividendum communiter inter ipſum Notarium, et Conſules prædictos. Et pro copia accuſationis tantundem recipiat eodem modo, et non ultrà, ad pœnam decem ſollorum pro qualibet vice, de qua habeat medietatem accuſans.

§. *De eodem.*

Conſules ipſi concedant de dictis lignaminibus illis, qui volunt facere domos cum canalibus, et tegulis, vel volunt ipſas domos recuperare, et etiam cuilibet volenti facere extrà Civitatem ipſam, in tenimento tamen ipſius Civitatis tegetem, ſeu actegiam, ſeu capannam beſtiarum, et non pro reponendo paleas; aliàs, nec ipſi, nec aliquis alius poſſint dare licentiam incidendi lignami-

gnamina prædicta ad pœnam prædictam, et nulla perſona faciat carbones, ſeu carbonatam in dicta Sylva, et Tenutis, vel alibi de lignamine dictæ Sylvæ, et Tenutarum ad pœnam x. librarum, et quilibet poſſit contrafacientem accuſare, et accuſanti cum juramento credatur, et habeat quartam partem pœnæ, et nullus alius Officialis poſſit contra prædicta alicui dare licentiam ad pœnam prædictam, et licentia non valeàt ipſo jure.

§. *De eodem.*

Conſules ipſi non poſſint accuſare aliquem de quibuſcumque lignaminibus dictæ Sylvæ, poſtquàm ipſa lignamina poſita fuerint in aliquo ædificio, vel in aliquo alio opere, nec poſſint perquirere, vel intrare in domum, vel cameram alicujus de Civitate, causâ perquirendi, et videndi lignamina ad pœnam xx. ſollorum pro quolibet, et vice qualibet, cujus pœnæ accuſator habeat quartam partem, pròut ſuperiùs eſt expreſſum. Nec poſſint accuſare aliquem carpentarium de dogis, poſtquàm inceperit laborare in domo, vel in diſtrictu domus, et ſi accuſaverint, non valeat accuſatio, nec poſſint de alio ligno quocumque aliquem accuſare, niſi tempore eorum officii.

§. *De eodem.*

Pignus ablatum alicui per ipſos Conſules, vel Cuſtodes, ſeu de eorum mandato prætextu ipſorum bannorum teneantur, et debeant ipſi Conſules, vel Cuſtodes reſtituere Dominis ipſorum pignorum eorum officii tempore, ſi de pœna fuerit ſatisfactum ad pœnam xx. ſollorum, de qua accuſans habeat quartam partem, et ſi non eſſet ei ſatisfactum dicto tempore de dicta pœna, ſeu non eſſet recollectum pignus, dicti Conſules finito eorum officio ad reſtitutionem dictorum pignorum non teneantur, niſi ipſi Conſules interpellati, et requiſiti à Dominis pignorum cum pecunia parata fuerint, et quandò pignoraverint prætextu dictorum bannorum, credatur Sacramento dictorum Conſulum, et ſi contigerit accuſationes ipſas fieri per eos circa finem ſui officii, et duraret terminus datus per eos poſt completum eorum officium, Judex Communis poſſit, et debeat ſuper dictis accuſationibus poſt lapſum termini ferre ſententias ſinè ſcriptis cum Notario veteri dictorum Conſulum, et accuſatores habeant partem earum dictarum pœnarum, ac ſi officium non eſſet finitum.

§. *De eodem.*

Dicti Conſules debeant ſyndicari de ſimonia commiſſa per eos in officio, vel ſi contrà præſentia Capitula venerint pertinentia ad eorum Officium, et non de exequutione facta per eos, nec de accuſationibus, et de condemnationibus accuſationum ipſarum.

§. *De eodem.*

Conſules ipſi, dum ſunt in officio ipſo, non poſſint habere aliud Officium in Civitate eàdem, et teneantur ſuper dictis accuſationibus omni menſe de Conſilio Judicis Communis ferre ſententias ſine ſcriptis, et exequutioni mandare, et aſſignare pecuniam dicto Camerario. Ita quòd apud ipſos Conſules

nul-

nullum pignus, vel pecunia àliqua remaneat, niſi quòd ſortem contingentem eoſdem, ſecundùm formam Statutorum recipiant per manus dicti Camerarii. Qui Camerarius nullo modo diſtrahat, vel expendat dictam pecuniam in totum, vel in partem, niſi primò, & antè omnia ſatisfaciat dictis Conſulibus, & accuſatoribus de parte eos tangente, ad pœnam centum ſollorum auferendam ab eo per Poteſtatem, & Judicem, & quilibet accuſans habeat quartam partem pœnæ, & Poteſtas ipſe teneatur in omnibus prædictis facere exequutionem, quam ſi non fecerit infrà decem dies, ſolvat de ſuo ſalario, & Domini Priores ſcribi faciant per Notarium Communis ad ſalarium Poteſtatis.

§. *De eodem*.

Conſules, & Cuſtodes ipſi non incidant, nec incidi faciant per ſe, vel ad eorum utilitatem in Sylva, ſeu Tenutis, nec aucellent, nec aucellari faciant in eàdem Sylva, & Tenutis in præjudicium ipſarum ad pœnam x. ſollorum, & quilibet poſſit contrafacientem accuſare, & ſibi credatur cum juramento, & cum uno teſte bonæ famæ, & habeat quartam partem dictæ pœnæ, quæ accuſatio fieri debeat coram Notario Dominorum Priorum, qui Notarius teneatur in ea procedere, & Judex Communis indè debeat ferre ſententias, & Poteſtas teneatur eas exequutioni mandare ad pœnam prædictam, & de prædictis ipſi Conſules, & Cuſtodes poſſint ſyndicari, & debeant, etiam ſi non fuerint accuſati.

§. *De eodem*.

Poſt finitum eorum Officium, nulla exequutio de condemnationibus Sylvæ, & Tenutarum ad petitionem, & utilitatem eorum fieri poſſit, niſi tantùm de accuſationibus factis per eos, ſeu Cuſtodes eorum ultimo menſe officii eorum, ſed ipſæ aliæ accuſationes, & earum pœnæ non exactæ ſint Communis Veliterni, & ſi contigerit aliquo tempore ignem eſſe immiſſum in Sylva, & Tenutis prædictis, quòd Conſules ipſi debeant currere ad extinguendum ipſum ignem toto poſſe ad pœnam xl. ſollorum, & vocare debeant cuſtodes, & ſocios, ut vadant cum eis, qui teneantur ire ad pœnam x. ſollorum.

§. *De eodem*.

Itèm quòd nullus tàm civis, & incola, quàm Forenſis aliquo quæſito colore, vel cauſa audeat immittere ignem in dictam Sylvam, & Tenutas ſub pœna decem ſcutorum applicanda pro tertia parte accuſatori, cui credatur cum juramento, & uno teſte fide digno, pro alia executori actualem executionem facienti, & alia Communi Civitatis Veliternæ, & inſuper talis immittens ignem, teneatur ad omnia damna, & in intereſſe propterea paſſa tàm Communi ipſi, quàm particularibus perſonis; Et poſſit procedi per accuſationem, denuntiationem, & inquiſitionem.

§ *De Bovateriis, & eorum Conſulibus*. *Cap*. 47.

OMnes, & ſinguli Bobaterii, & boves habentes in Civitate Veliterna, ejuſque territorio, & diſtrictu, teneantur, & debeant ſemel in anno primo Dominico menſis Auguſti ſimul in unum congregari in Eccleſia Sancti Fran-

Franciſci more ſolito, & eligere, & ordinare duos ex eis bonos, & idoneos viros ſufficientes ad eorum Conſulatus officium bovacteriorum exercendum in Civitate, qui quidem Conſules habeant Poteſtatem ordinandi, mandandi, & omnia, & ſingula faciendi, pròut eis meliùs videbitur expedire pro utilitate, & conſervatione exercitii, & ſocietatis dictorum bovacteriorum; & poſſint, & debeant adeſſe ſingulis Conſiliis generalibus, quæ per tempora fierent in Palatio Communis prædicti, & ſecundùm quòd alii Conſiliarii in dicto conſilio vocem habeant, & Commune, & ejus Officiales teneantur, & debeant ad eorum petitionem, & requiſitionem quolibet anno mittere Imbaſciatores ad Dominos Superiores petendum, & impetrandum ab ipſis ea, quæ utilia eſſent pro utilitate communi ſocietatis, & ſpecialium perſonarum dictorum bovacteriorum expenſis dicti Communis. Qui Conſules inter ipſos bovacterios imponere poſſint pœnam xx. ſolidorum; & Poteſtas, et Judex teneantur facere exequutionem per eorum familiam ad petitionem dictorum Conſulum ſub vinculo præſtiti juramenti, et teneantur dicti bovacterii eiſdem Conſulibus obedire ad dictam pœnam, de qua pœna dicti Poteſtas, et Judex exequentes habeant quartam partem, reſiduum verò dictæ pęnæ dividatur in duas partes, quorum una ſit Communis Velitrarum, alia ſit ſocietatis bovacteriorum, et ſocietas ipſa teneatur dictos Conſules conſervare indemnes ab omni damno, et periculo, quod incurrerent occaſione prædicta eorum ſumptibus, et expenſis; et Communitas ipſa debeat ipſos Conſules favorabiliter defendere, et manutenère; qui Conſules, ex quo fuerint in Conſiliis debeant ſyndicari, ſi fecerint aliquod contra formam Statutorum, et nullus ex dictis bovacteriis poſſit eligi ad officium dicti Conſulatus, ſeu Cameratiatus ipſorum Conſulum, niſi haberent tres boves domitos: Et ſi contrà prædicta facta fuerit dicta electio, non valeat ipſo jure, et eligens, et acceptans pęnam centum ſolidorum incurrant auferendam per Poteſtatem, et Judicem de facto, et ſinè ſententia, ut ſupra, volentes, quòd Conſules, qui per tempora fuerint in dicto officio teneantur, et debeant ſyndicari facere alios Conſules prædeceſſores, et Camerarios, et Notarios ſuos ad pęnam decem librarum auferendam ab eis, ut ſupra.

§. *De officio Syndici Communis*. *Cap.* 48.

UNiverſitas, et Commune Velitrarum habeat unum Syndicum, ſeu Actorem in omnibus, et ſingulis cauſis, et negotiis peragendis intùs, vel extrà Civitatem, vel ejus territorium, et diſtrictum, qui interſit Conſiliis, et aliis deliberationibus ipſius Communis, ſyndicationibus, et calculis rationum, et in omnibus ſumat curam, et ſollicitudinem pro bono, et utilitate Communis prædicti; proteſtetur etiam, cùm viderit expedire contrà Poteſtatem, et Judicem, et Notarium, et alios Officiales ipſius Communis non ſervantes Statuta, vel conſuetudines, et præcipuè ſi donaverint aliquid de bonis dicti Communis; et ubi tractaretur in Conſilio, vel alibi in populo de utili-

utilitate ipſius Communis, & eſſet diſcordia aliqua inter eos, faciat ſcribi nomina illorum dicentium contra utilitatem Communis, & dicta eorum perquirat, & cuſtodiat, & etiam habeat curam de bonis, & rebus Communis prædicti tam de mobilibus, quàm de immobilibus bona fide, & ſinè fraude, & faciat confici inventarium de bonis, & rebus Communis, quas aſſignet Poteſtati in principio ſui regiminis, & in fine de contentis in inventario recipiat ab eo rationem, & de tota quantitate contenta in eodem tempore ſuæ ſyndicationis, & pœnas inſpiciat, in quibus ipſe Officialis incurriſſet; qui Syndicus juret in principio, & teneatur vinculo juramenti prædicta omnia, & ſingula exercere benè, fideliter, & legaliter obſervare, & ſinguli Notarii, et præcipuè Notarius reformationum teneantur ſcribere proteſtationes, & dicta quas, & quæ ipſe Syndicus ad utilitatem Communis fecerit, & exercuerit ad petitionem ipſius Syndici, & habeat ipſe Syndicus quolibet menſe pro ſuo ſalario ſolidos xxv. proviſionis, & teneatur requirere muros Civitatis prædictæ, & ſi aliquid eſſet diſſipatum, vel ruinæ ſubjacèret, teneatur, & debeat dicere in Conſilio, & Conſilium debeat ſtatim providere. Item teneatur ad communem uſùm providere vias intùs, & extrà Civitatem Velletri, & Syndicus ipſe cum duobus Magiſtris teneatur, & debeat requirere formas fontium de Velletro bis durante ſuo Officio, et Camerarius Communis teneatur dare ipſi Syndico pecuniam pro recuperatione ipſorum fontium ad pœnam xl. ſollorum vice qualibet, & prædicta omnia, & ſingula facere teneatur Syndicus ipſe ad pœnam centum ſollorum, vice qualibet, de qua pœna accuſans habeat tertiam partem, & reliquam partem habeat Commune.

§. *De eodem.*

Syndicus ipſe, cum Magiſtris Stratarum, & Cancellario requirat omni menſe vias publicas Civitatis, & ipſæ viæ reparentur, ſicut Magiſtris Stratarnm videbitur, & poſſint imponere pœnam uſque ad quantitatem xl. ſollorum. Item dictus Syndicus cum eiſdem ponat terminos in omnibus viis, & locis extrà Civitatem, ubi eſt neceſſe.

§. *De eodem.*

Dictus Syndicus teneatur ad pœnam centum ſollorum pro quolibet anno facere incidi hæderas exiſtentes in muris dictæ Civitatis, & etiam arbores, quæ præſtarent impedimentum, & darent damnum in muris prædictis expenſis Communis, quas Camerarius Communis ſolvere teneatur ad requiſitionem dicti Syndici ad pœnam prædictam, de quibus pœnis accuſans habeat quartam partem, reliquæ ſint dicti Communis.

§. *De eodem.*

Dictus Syndicus ad pęnam centum ſollorum, teneatur ſtatim latis ſententiis de contumacia, & confeſſo contra diffidatum petere à Cancellario D. Priorum, quòd ſententias ipſas ſtatim exemplet, et Camerarius Communis ſub eadem pęna unà cum dicto Cancellario D. Priorum fieri faciat diligentem inquiſitio-

ſitione de omnibus bonis juribus, et actionibus ipſis diffidatis ſpectantibus, et pertinentibus quocumque jure, et de ipſis bonis dictorum diffidatorum, pro parte Communis ſe inveſtiat, et Poteſtas, et Judex teneantur proprio juramento eum inveſtitum, et exequutionem defendere, ut tenentur, et debent in dictis bonis, et non factam exequutionem facere, pro utilitate dicti Communis, et dictus Notarius D. Priorum teneatur ſub dicta pœna facere dictam inquiſitionem, et exemplationem, unà cum dicto Syndico ad petitionem ipſius: Quæ pœnæ, ſi contrafecerint, auferantur ab eis, et ipſorum quolibet per Poteſtatem, et Judicem ſubitò, de facto, et ſinè ſententia, et contra dictam apprehenſionem, et tenutam dictorum bonorum non poſſit per aliquem obiici, vel opponi, de jure, vel de facto, et ſi opponeretur, talis oppoſitio non valeat, et opponentes non audiantur, et poſt factam dictam inquiſitionem bonorum dicti condemnati, et diffidati prædicti, prædictus Syndicus immediatè de ipſis bonis faciat ſcribi, et adnotari in inſtrumento publico à Cancellario Dominorum Priorum, et prædicta bona adſcribi in eo; Ita quòd tempore aliquo defraudari non poſſint, et ipſa bona ſic ſcripta reaſſignare teneatur alii Syndico ſucceſſori ſuo, et ſic ſucceſſivè fiat in futurum ad pœnam 25. librarum, de qua pœna accuſantes habeant quartam partem, et reliquum ſit Communis, ſalvo tamen, quòd præmiſſis tribus ſubhaſtationibus, Syndicus ipſe bona prædicta vendat, et vendere poſſit, et debeat plus offerenti, vel ſi non poteſt vendere, locet, vel ad penſionem concedat, pròut meliùs ſibi, et Dominis Prioribus, aut majori parti ipſorum videbitur, et placebit, et pecunia indè percipienda aſſignetur Camerario Communis, ſalvis ſemper in omnibus prædictis dotibus mulierum, circa quas dotes obſervetur Statutum loquens ſuper tali materia. §. *De eodem.*

Syndicus unà cum Dominis Prioribus habeat plenam auctoritatem, et Poteſtatem locandi Civibus Veliternis tantùm, et non forenſibus in perpetuum uſque ad decem rubra de terreno non Syluato tenntæ Lariani cum redditu octavæ partis fructuum percipiendorum quolibet anno, et quòd locatarius, id quod locaverit, debeat excotiſſe; ita quòd fructus ex ipſa re locata infrà tres annos percipiantur, aliàs ipſo jure privati ſint de dicta locatione facta, et non poſſit aliquid petere de eo, quod in dicta re locata fecerit, vel repoſuerit, et ſimiliter poſſit locare de dicto terreno ad vineam, cum redditu ſeptimæ partis fructuum ibidem recolligendorum, et aliis conditionibus ſupraſcriptis. Et hoc locum habeat in omnibus locationibus tàm factis, quàm fiendis, quòd ſemper reſponderi debeat Communi octava pars frumenti, et ſeptima vini ibidem recolligendorum, primævà formâ locationis, et conductionis, ſecùs forſitan facta non obſtante.

§ *De officio Præpoſitorum ad reparandum cathaſtum.* *Cap.* 49.

DE omnibus, et ſingulis poſſeſſionibus venditis, permutatis, donatis, et in dotem datis, vel aliter quomodocumque alienatis, quòd ille, ad quem

Digitized by Google

dicta poſſeſſio pervenerit, teneatur, et debeat ſolvere dativam, ſeu collectam Communi prædicto pro ipſis poſſeſſionibus ad eum pervenţis, et notificare teneatur eas quatuor antepoſitis per D. Priores ad pœnam 50. ſolidorum vice qualibet, et ipſi quatuor antepoſiti cum eorum Notario debeant aptare caſtaſtum dicti Communis, et ſcribere, ſeu ſcribi facere omnes, et ſingulas poſſeſſiones noviter perventas ad dictas perſonas, et pro illis bonis poſſeſſores eorum dativas, ſeu collectas ſolvant, et quicumque dictum cataſtum deguaſtaverit, vel falſificaverit, teneatur nomine pœnæ in centum libris proviſionis. Et tanquam falſarius mittetur, prout Judex mandaverit. Ita quòd perpetuò remaneat infamis, et ſit omni officio, honore, et dignitate ipſo jure privatus, et non admittatur ad aliquos actus legitimos, et quicumque accuſaverit eum, habeat quartam partem dictarum centum librarum, et reliquum ſit Communis.

§. *De Cataſto reficiendo.* Cap. 50.

DOmini Priores primi, et futuri, qui poſt præſentes Dominos Priores erunt, omni occaſione remota, teneantur, et debeant reficere de novo cataſtum Communis infrà quatuor menſes à primo die eorum Officii in antea numerandos expenſis Communis ad pęnam 50. librarum proviſionalium ſummariè, et de facto auferendam ab eis tempore eorum ſyndicationis, et pro quolibet eorum. Et nihilominùs, ſi non fecerint, teneantur ſucceſſivè ſequentes D. Priores, et ſucceſſivè alii, qui per tempora erunt, facere refici ipſum cataſtum ad pœnam prædictam, et Camerarius ad dictam pœnam teneatur, et debeat ſolvere de pecunia Communis expenſis, pro cataſto prædicto.

§. *Quòd Famuli Poteſtatis non poſſint aliquem accuſare.* Cap. 51.

FAmuli Poteſtatis Curiæ Velletri non poſſint aliquem accuſare de aliquo maleficio, vel delicto, niſi de injuria eis facta, nec poſſint eſſe teſtes ſuper aliqua accuſatione, denunciatione, vel inquiſitione, niſi ut ceteri homines Veliterni, et non tanquam Officiales; nec poſſint inquirere pro armis, niſi cum vadunt cum milite, vel Notario Poteſtatis rimando per terram, pro armis, et cum cuſtodibus, et tunc ſi invenerint aliquem cum armis prohibitis poſſint ipſos arma prohibita portantes, ducere captivos de mandato militis, vel Notarii ad curiam dictæ Civitatis puniendos pœnâ Statuti, et accuſare eos, et eorum accuſationi, et dicto credatur, et ſtetur.

§. *De Officio Præpoſitorum ſuper damnis.* Cap. 52.

PRoviſores damnorum datorum plenam habeant Poteſtatem extimandi omnia, et ſingula damna data per quoſcumque in territorio, et Civitate Veliterna cum beſtiis, vel ſinè, unuſquiſque, ſcilicet in damno dato hominibus in decarcìa ſua, et non in aliena decarcìa, et ſi contrafecerit pœnam centum ſolidorum incurrat, et extimatio non valeat, et de eorum proprio damnũ emendet patienti, et cum requiſitus eſt per eum, qui paſſus eſt damnum, debeat perſonaliter accedere, et oculatim videre, et extimare damnum ipſum, et non

et non committere alicui vices ſuas, ad pœnam xl.ſolidorum vice qualibet, pro quolibet contrafaciente,et viſores,qui habere debeant a patiente damnum, pro eorum ſalario per quemlibet, videlicet ſi iverint uſque ad ſtradam denarios xviii. et uſque ad redinas ſolidos ii. et extrà redinas per totum tenimentum ſolidos 3. et extrà tenimentum ſolidos 4. et credatur ipſi proviſori, ſi unus fuerit uſque ad quantitatem xl. ſolidorum, ſi fuerint plures credatur eis de toto damno, et eorum relationi ſtetur, et poſſint extimare damnum, quod viderint tempore eorum officii, etiam poſt amotionem dicti eorum officii.

§. *De Officio Electorum ad Caput vigintiquinque. Cap 53.*

QUilibet, qui eſt caput xxv. in decarcia ſua habeat xxv. homines,et quilibet eorum, qui eſt caput, juret Poteſtati, ac jurare faciat ſuos xxv. more ſolito ſub pœna xxv. ſolidorum, et quilibet teneatur obedire illi, qui eſt ſuum caput ad pœnam v. ſoliorum, per quemlibet, et vice qualibet, et credatur ipſi, qui eſt caput.

§. *De eodem.*

Quotieſcumque contigerit homines Veliternos ire ad aliquem exercitum, caput xxv. quilibet in ſua Decarcia faciat ſcribi, et aſſignari hominibus euntibus ad ipſum exercitum illos equos, quos viderint eis neceſſarios eſſe ducendos, et conſervandos per aliquos minùs aptos ad prælium, et nemo ducat in exercitum aliquem alium equum præter illos aſſignatos ad pœnam xx. ſolidorum, de qua pœna quilibet accuſans habeat quartam partem, pròut ſuperiùs eſt expreſſum.

§. *De Officio Capitaneorum. Cap. 54.*

CApitanei, qui per tempora erunt, ſi contigerit, quòd Commune Veliternum vadat in exercitum, habeant, et habere debeant ſalarium, ita ipſi quàm eorum Cancellarii, et illam auctoritatem, et Poteſtatem tàm circa impoſitionem pœnarum, et illarum exactionem, quàm circa alia neceſſaria, pròut per Dominos Priores, et Conſilium generale fuit proviſum, et eis conceſſum, et ſi aliquis baliſtarius, vel non baliſtarius incideret in ipſam pœnam impoſitam per dictos Capitaneos, dicta pœna auferatur eidem per Capitaneos ſupradictos ſubitò, et defactò ſinè ſententia, et ſcriptura, et applicetur pro tertia parte Capitaneis, et pro aliis partibus Communi prædicto.

§. *De Officio Portarariorum. Cap. 55.*

POrtararii Civitatis Vellerri teneantur claudere portas Velletri, et clauſas tenère à prima pulſatione campanæ noctis uſquequò dicetur Matutinum Sancti Clementis, excepto tempore recollectionis, ut tunc non claudantur uſque ad pulſationem campanæ Sancti Franciſci, et poſtquàm clauſæ fuerint dictæ portæ, teneantur portararii ipſi eas aperire hominibus accedentibus, et redeuntibus pro factis eorum, ſalvo ſemper, ſi in præmiſſis, et quolibet præmiſſorum tempore neceſſitatis Conſilium, ſeu Domini Priores aliud providèrent, et qui contrfecerint, ſint in pœna xx. ſolidorum, per quemlibet,

et credatur juramento cujuslibet accuſantis, et habeat quartam partem pœnæ, & in hoc Domini Priores providère, et aliter ordinare poſſint cum Conſilio, & ſinè, conſiderata qualitate, & neceſſitate temporis, pròut eis meliùs videbitur expedire.

§. *De Officio Præpoſitorum ſuper aqua Petroli.* *Cap.* 56.

MAgiſtri Stratarum teneantur providère cum effectu, quòd aquæ Petroli, & vitricis, & dellipezzi ducantur ad fontem de novo factum, et habeant Poteſtatem mandandi, uſque ad x ſolidos illis omnibus, quibus viderint opportunum, & quilibet teneatur eis obedire ad pœnam ei impoſitam, cujus pœnæ medietas ſit ipſorum præpoſitorum, alia medietas ſit Communis, & ſi negligentes fuerint ipſi præpoſiti tempore eorum Officii in exequutione prædictorum, quilibet eorum negligens teneatur ad pœnam x. librarum, de qua quilibet accuſans habeat quartam partem, & reliqua ſit Communis.

§. *De Officio Camerarii Communis.* *Cap.* 57.

CAmerarius Communis Velitrarum non poſſit, nec debeat aliquo quæſito colore ſolvere, ſeu pagare, aut aliter ſatisfacere aliquod debitum antiquum dicti Communis ſinè expreſſa licentia, & commiſſione D. Priorum, & Conſilii minoris ſub pœna dupli, & amiſſionis pecuniarum, ſeu aliarum rerum ſolutarum. Et omne debitum contractum ante incæptum officium ipſorum, quoad hoc, ſit, & eſſe intelligatur debitum antiquum; nec poſſit ſolvere, aut ſatisfacere debita contracta tempore ſui Officii ultrà ſummam unius ducati abſque licentia, & mandato Dominorum Priorum; teneatur tamen omnia debita contracta, ut dictum eſt, tempore Officii ipſius ſolvere, & ſatisfacere de mandato dictorum Dominorum Priorum ſub eadem pœna: Nec poſſit aliquam liberationem, ſeu liberantiam facere alicui perſonæ ſine licentia Dominorum Priorum, & cum licentia, nonniſi uſque ad ſummam unius ducati; poſſit tamen ſolvere, & ſatisfacere ſtipendia, proviſiones, & ſalaria ordinaria, ut ſolitum eſt.

§. *De eodem.*

Nulla perſona perſolvat aliquam condemnationem, niſi Camerario Communis, & ſi aliter ſolverit, perdat, quod ſolverit, & nihilominùs ad petitionem dicti Camerarii Poteſtas, & Officiales cogant dictum condemnatum, iterum ad ſolvendum pecuniam ipſam dicto Camerario Communis, & ſi Poteſtas, & Judex, vel alius Officialis pœnam ipſam acceperit, vel non ſcribi fecerit in actis, vel non fecerit pervenire ad introitum, Camerarius Communis reſtituat totum, quod receperit, & perdat jus, ſi quod in dicta condemnatione haberet, & incidat in pœnam x. librarum, vice qualibet, & ſimiliter à condemnatis ipſe Camerarius non recipiat minorem pœnam, quàm quis fuerit condemnatus, ſalvis, & reſervatis beneficiis à Statuto cuilibet conceſſis, puta, pacis, confeſſionis, & ſolutionis infrà terminum, & aliis beneficiis expreſsè conceſſis, & teneatur, & debeat idem Camerarius ſcribi facere receptiones, & ſolutiones pecuniæ dicti Communis per Cancellarios D. Priorum, & omnia pigno-

Digitized by Google

pignora, quæ ad ipſius manus pervenerint tempore ſui officii in quodam quaterno; & ſi contrafecerit, teneatur vice qualibet in x. libris, & eàdem pœnâ teneatur Cancellarius D. Priorum, ſi prædicta non ſcripſerit in libro Camerarii, de qua pœna accuſator habeat quartam partem, ut ſuprà dictum eſt.

§. *De eodem.*

Dictus Camerarius poſſit, & debeat accuſare Conſules Sylvæ, & Tenutarum Lariani, & Fajolæ Civitatis Veliternæ, ſi non poſuerint cum eo rationem de pecunia recepta per eos de condemnationibus, & accuſationibus ipſorum de cuſtodia Sylvæ, & Tenutarum ſecundùm formam Statutorum. Et dicti Poteſtas, & Judex ad petitionem ipſius Camerarii cogant dictos Conſules Sylvæ ad ponendum rationem de prædictis coram Camerario.

§. *De eodem.*

Camerarius, & Poteſtas Veliternus, et quilibet ipſorum non poſſint minuere, vel donare de parte contingente Cuſtodes, vel alios accuſatores de condemnationibus, in quibus quis fuerit condemnatus, et ſecundùm eas condemnati eidem Camerario ſolvere teneantur; et ſi contrafactum fuerit Camerarius per Syndicatorem condemnetur ad ſolutionem, et reſtitutionem dupli partis ſibi donatæ, vel diminutæ, et diminuens, vel donans teneatur vice qualibet pœna xl. ſolidorum.

§. *De eodem.*

Camerarius, vel aliquis alius non poſſit expendere aliquid in aliquo ludo de pecunia ipſius Communis, et ſpecialiter in picturis ad petitionem Poteſtatis, vel Judicis in Palatio Communis, vel aliter, niſi, prout continetur expreſsè in Statutis, et non poſſit contrarium deliberari in Conſilio, nec Cancellarius D. Priorum ſuper hoc ſcribat, vel faciat aliquam poſitionem ad petitionem ipſius; et ſi contrarium fecerit, teneatur ipſorum quilibet arrengans in ipſo Conſilio in xl. ſolidis, et deliberatio ipſa non valeat; poſſit tamen idem Camerarius in feſto Sancti Eleutherii, et in die ultimo carnis privii expendere in annulis quinquaginta bolognenos pro quolibet.

§. *De eodem.*

Camerarius ipſe fieri faciat in feſto Sanctæ Mariæ de menſe Auguſti unum dupplerium ceræ ponderis unius decenæ, et quod ſupererit de cera poſt factum feſtum more ſolito, ſit ipſius Eccleſiæ, ut moris eſt. Item in feſto Sancti Pontiani unum dupplerium ponderis mediæ decenæ ceræ. Item in feſto Sancti Clementis ſimile dupplerium. Item in feſto Sancti Eleutherii dupplerium mediæ decenæ, & quod ſupererit, detur Eccleſiæ Sancti Clementis. Item Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Trivio in viſitatione Sanctæ Eliſabethæ ſecunda Julii dupplerium mediæ decenæ. Item Eccleſiæ Sancti Petri de Velitris ad honorem Sancti Bartholomæi, et ipſius Sancti Petri, et in feſto S. Luciæ unum dupplerium mediæ decenæ ceræ, et in feſto Sancti Angeli de menſe Maii unum dupplerium mediæ decenæ ceræ; et in feſto Sanctæ Mariæ de menſe Augu-

Auguſti in Eccleſia Sanctæ Mariæ de Trivio unum duppleriūm ceræ quinque librarum. Et in feſto Sancti Georgii unum dupplerium mediæ decenæ ceræ, & in feſto Sancti Martini, & in feſto Sancti Salvatoris, Sancti Franciſci, Sancti Laurentii unum dupplerium, pro qualibet ipſarum Eccleſiarum ponderis mediæ decenæ ceræ. Item in feſto Sancti Sebaſtiani, Sancti Rocchi, Sancti Antonii de Padua, Sancti Joannis de plagiis, & Eccleſiis dictorum Sanctorum, & aliis Eccleſiis ſolitis, & conſuetis, ut moris eſt decenam mediam ceræ pro quolibet. Quæ duppleria dictis Eccleſiis per dictos D. Priores in dictis eorum feſtivitatibus offerantur. Nec plùs in dictis feſtivitatibus dictus Camerarius poſſit expendere, nec in vigilia Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, niſi pro Tubettis, naccharis, cornamuſà, ſeu ciarambella, & tamburro, quibus poſſit ſolvere carolenum unum per quemlibet, & non debeat alias expenſas facere, niſi contentas in Statutis ad dictam pœnam.

Pro honore,& utilitate Communis in ſuſpitionibus belli,quæ aliquandò contigere, & evenire ſolent, & eſt neceſſe ire nocte per Civitatem cum luminariis accenſis, pròut aliás accidit etiam in diſcordiis civium, & de nocte tàm ad conſilia, quàm ad alia neceſſaria negocia Communitatis ſolet accedi cum lumine, debeant fieri faces cereæ, prout ſolitum eſt, quæ faces debeant dari in feſto Sancti Clementis Prioribus, qui tunc reſidebunt, & omnibus aliis, qui eodem anno reſedèrunt, & Doctoribus ponderis trium librarum; Cauſidicis autem, Magiſtris Stratarum, & aliis Officialibus duarum librarum.

§. *De eodem.*

Omni anno in feſto Sancti Clementis teneatur Bannitori ipſius, ſeu Præconi facere de pecunia ipſorum Mandatariorum, & Præconum unam Tunicam diviſæ Communitatis, quolibet anno ſemel, ad pœnam x. librarum, & damni reficiendi per eum, & præſtari facere idoneam cautionem de centum libris, de exercendo benè,& legaliter officium ſibi commiſſum, de ſtando principaliter,ſi vixerit, ſyndicationi ipſius, & de ponendo calculum Communis de adminiſtratione ſui officii, & ſi contrà prædictam formam electus fuerit, electio non valeat ipſo jure, & ſit in pœna xxv. librarum eligens, & quilibet accuſans habeat quartam partem pœnæ, & ipſa pœna ſolvi debeat per illos, qui eum non ſic idoneum imbuſſulaverint, ſeu elegerint.

§. *De eodem.*

Camerarius ipſe in feſto Sancti Eleutherii ad ipſius Sancti reverentiam, & honorem teneatur expendere de pecunia dicti Communis pro bravìis currendis more ſolito, & debeat facere ſolitas colationes in feſtivitatibus ſolitis, & expendere illud, quod ſolitum eſt.

§. *De eodem.*

Quando contigerit carpentarios, muratores, & fractores lapidum mandato Poteſtatis, vel aliorum Officialium Velitrarum ire ad faciendum aliquod opus pro bono dicti Communis, Camerarius ipſe teneatur facto, dicto, opere ſolvere

merce-

mercedem arbitrio D. Priorum, & in prædictis debeant ipſi carpentarii, muratores, & fractores obedire ipſi Officiali ad pœnam xl. ſolidorum pro quolibet, & vice qualibet, quam exequutionem Poteſtas ipſe ſubitò facere teneatur ad pœnam centum ſolidorum, & Camerarius teneatur cum inſtantia petere ad pœnam prædictam, ſalva ſemper excuſatione legitima abſentiæ, vel infirmitatis ipſorum carpentariorum.

§. *De eodem.*

Dictus Camerarius poſt finitum ſuum officium infrà 15. dies debeat aſſignare alii Camerario ſucceſſori ſuo omnem, & totam pecuniam, & alias res mobiles dicti Communis, quæ tunc fortè reperirentur penès ipſum, et idem dicimus de collectoribus dativarum, et aliis perſonis, ad quarum manus pervenerit pecunia dicti Communis, quòd ipſam pecuniam infrà quindecim dies poſt denuntiationem eis factam ſimpliciter per gridam, vel bannum, quod fuerit factum ex parte Poteſtatis, Judicis, et D. Priorum reſtituant, et aſſignent dicto Camerario Communis ad pœnam quadrupli, quæ denuntiatio ſcribatur per dictum Cancellarium D. Priorum.

§. *De eodem.*

Dictus Camerarius ſyndicari debeat per ejus Syndicatorem infrà menſem poſt finitum ipſius officium, et finita ſyndicatione Priores, qui pro tempore erunt, teneantur, et debeant effectualiter exigere ab ipſo Camerario infrà alterum menſem omne id, et totum, in quo condemnatus erit ad reficiendum Communi per ſuos Syndicatores ſub pœna viginti quinque ducatorum pro quolibet Syndicatore, et Priore ipſo facto incurrenda.

§. *De Officio Syndicatoris. Cap.* 58.

AD refrænandum malitiam Officialium dicti Communis, quòd Domini Priores, cæterique Officiales dicti Communis, et ipſorum quilibet, finitis eorum officiis, teneantur, et debeant ſyndicari per Syndicatorem eligendum per Dominos Priores dicti Communis cum ſalario, et pro tempore ſecundùm quòd ipſis Dominis Prioribus meliùs videbitur, et poſtquàm fuerint electi per Dominos Priores legantur, et publicentur in Conſilio minori, et ſi in dicto Conſilio fuerint approbati, mittatur pro eis, aliàs non. Nec aliàs facta electio ipſorum Syndicatorum, et Notarii valeat ipſo jure, et Domini Priores, qui aliter dictam electionem fecerint, ſint in pœna quilibet ipſorum decem librarum proviſionis, et ſyndicari debeant Domini Priores per Syndicatorem ipſum, et ejus Notarium de furto, rapina, ſimonia, dolo, fraude, et gravi negligentia commiſſa in eorum officiis tantùm, propter quam dictum Commune, et aliæ ſpeciales perſonæ ipſius damnum aliquod incurrerint in quacumque curia, et de ſingulis, quæ exercère, et adminiſtrare obmiſerint, quæ ſpectabant ad eorum officium, quæ facere debebant, ſecundùm formam Statutorum, et de omnibus, et ſingulis geſtis, et adminiſtratis per eos in Officio contra formam Statutorum, et de prædictis, et quo-

et quolibet prædictorum poſſint puniri, et condemnari ſecundùm formam Statutorum, et ubi Statutum non loquitur, ſecundùm jus Commune, et prædicta locum habeant in ſyndicatione Poteſtatis, Judicis, et aliorum Officialium Forenſium; Judex, qui etiam de imperitia, prout juris fuerit, ſyndicari debeat, nec poſſint ipſi Officiales, per Syndicatorem, qui fuerit in officio, cum eiſdem ſyndicari, & ſi contrà prædicta fuerit facta, ſyndicatio ipſa ipſo jure ſit nulla, & Syndicus pœnam 25. librarum ipſo facto jure incurrat, de ſuo ſalario retinendarum per Camerarium Communis, & Domini Priores ad pœnam prædictam, & Notarius D. Priorum omninò debeat ſyndicari per ipſum Syndicatorem, quandò ſyndicantur ipſi Domini Priores, etiam ſi ejus officium non ſit finitum.

§. *De eodem*.

Syndicator Poteſtatis, Judicis, & aliorum Officialium teneatur ad pœnam centum ſolidorum die, quo inceperit ſyndicationem ipſam evocari, & venire facere coram ſe omnes, qui ſunt Caput 25. et ab eis, & quolibet eorum exigere novum juramentum ad pœnam, quæ ſibi videbitur, mandet eis ut ab unoquoque de ſua decarcla exquirant cum juramento, ſi dederint aliquid, vel ſciunt aliquem dediſſe Poteſtati, Judici, & Notariis Forenſibus, vel aliis Officialibus Civitatis, ſeu alii dederint pro eis contra formam Statutorum, & ſi aliquid invenerit de prædictis contrà dictos Officiales, teneantur dicti Officiales ad reſtitutionem, & pœnam dupli, & credatur cujuslibet ipſorum relationi, cum juramento ipſorum Caput 25. & habeat plenam probationem.

§. *De eodem*.

Coram Syndicatore, qui erit ad ſyndicandum Poteſtatem, Judicem, & Notarios, & eorum familiam non teneatur, qui conquerens de ipſis Officialibus, vel aliquo ipſorum dare petitionem, ſeu declamationem in ſcriptis uſque ad quantitatem xl. ſolidorum, ſed verbotenùs teneatur ipſe Syndicator ipſos conquerentes audire, & ipſas quæſtiones terminare: à xl. verò ſolidorum ſuprà, procedatur ſummariè, ſine ſtrepitu, & figura Judicii, & ſinè libello, ſimplici petitione oblata ad ſenſum, & utilitatem conquerentium ſummariè ſine ſtrepitu, & figura judicii, quæ petitio irritari, vel annullari non poſſit, quàmvis fuerit malè concepta, vel ineptè formata, dummodò voluntas, & intentio petentis declaretur, & intelligatur, & talis opponens aliter nullatenùs audiatur, & quilibet conquerens teneatur ſuam intentionem ſaltem probare per unum teſtem fide dignum, qui deponet, & probet de jure per ſuum Sacramentum.

§. *De eodem*.

Syndicator dictorum Officialium teneatur, & debeat ad pœnam centum ſolidorum, condemnare ipſos Officiales in duplum, de his, quæ ipſi, vel aliquis ipſorum, vel de eorum familia receperint ultrà, quàm conceſſum

eſt eis

eſt eis per Statutum, cum reſtitutione ejus, quod receperit, & dantes ipſis Officialibus contrà dictam formam, teneantur ipſi Communi in tantundem ejus, quod dederint, ſi non panderent ipſi Syndicatori, de quo etiam ipſe Syndicator poſſit eos condemnare, & ſi condemnatus per Syndicatorem appellaverit, vel alio modò moleſtaverit ipſum Commune, vel ſpeciales perſonas occaſione dictæ ſyndicationis, novus Poteſtas, & Commune Vellitrarum teneantur, & debeant cauſam ipſam appellationis proſequi cum effectu, & compellat fidejuſſores Officialis condemnati ad dandum, ſeu ſolvendum expenſas opportunas in præmiſſis, & ſi Poteſtas novus negligens fuerit in præmiſſis, teneatur ad pœnam 25. librarum proviſionis auferendam ab eo tempore ſuæ ſyndicationis, & ad refectionem damnorum, & expenſarum.

§. *De eodem.*

Poteſtas, Judex, Notarii, & famuli ipſorum, finito eorum Officio, poſſint habere, quilibet ipſorum, qui ſemòtim ſyndicantur, unum Advocatum, & unum Procuratorem, & non plures, qui Advocatus, & Procurator requiſiti per eos debeant præſtare patrocinium eiſdem cum ſalario competenti ad pœnam centum ſolidorum, & ſi alius Advocatus, quàm electus advocaret pro eis, teneatur ad pœnam centum ſolidorum, qui Officiales debeant ſyndicari in Eccleſia Sancti Martini, & debeant tempore eorum ſyndicationis ſtare in domibus ubilibet, exceptis domibus Sancti Martini, in quibus nullo modo debeat morari, & ſi commodè non poſſint ſtare in Eccleſiis, poſſint ſtare, & morari in hoſpitiis, & aliorum civium domibus ſinè pœna.

§. *De eodem.*

Nullus civis, aut incola mutuet, vel aliquam credentiam faciat in Civitate eadem Poteſtati, Judici, vel alicui Officiali Forenſi, dum ſunt in Officiis, & qui contrarium fecerit, & finito officio illud petierit, ſolvat duplum ejus, quod petierit, Communi, & Officialis nihilominùs abſolvatur à petitione ſibi facta.

Nullus Officialis, qui eſſet condemnatus in ſua ſyndicatione per Syndicatorem Communis, incurrat aliquam infamiam, nec propterea repellatur ab aliquo legitimo actu, vel honore, ſed gaudeat omnibus privilegiis, & prærogativis, quibus gaudent alii cives Civitatis prædictæ, ac ſi non fuiſſet condemnatus, & opponens contra eos, vel aliquem eorum nullatenùs audiatur.

§. *De eodem.*

Omnes Syndicatores, qui erunt per tempora ad ſyndicandum Officiales Communis, vel eorum Notarii, non poſſint recipere aliquam pecuniam de copiis, vel aſſignatione capitulorum dandorum per eos Officialibus antedictis ad pœnam xl. ſolidorum, vice qualibet.

§. *De eodem.*

Dicti Poteſtas, vel alius Officialis dicti Communis, & eorum familia ſtent, & ſtare debeant in dictis ſyndicationibus eorum perſonaliter, unus quiſque ſcilicet. eorum per octo dies continuos, ante quorum dierum lapſus nullus alius officialis, vel Conſiliarius dicti Communis conſulat, vel arrenget directè, vel per obliquum de liberatione, et abſolutione ipſorum ad pœnam x. librarum proviſionis de facto, et ſine ſententia auferendam, et contrafaciens ſit infamis, & repellatur ab omni legitimo actu.

§. *De eodem.*

Quicumque de Dominis Prioribus in ejus ſyndicatione fuerit condemnatus per Syndicatorem, non poſſit teſtificari de aliquo contrà D. Priores reſidentes, quorum tempore fuerit condemnatus, quandò ſcilicet ſyndicatur, illi reſidentes, & ſi teſtimonium tulerint contrà eos, illud teſtimonium nihil valeat.

§. *Quòd nullus opponat exceptionem aliquam extrà Civitatem contrà Concivem.* Cap. 59.

PRo utilitate, & commodo ipſius Communis nullus civis, ſeu incola per ſe, vel per alium opponat, vel opponi faciat per ſuum Procuratorem extrà Civitatem ipſam, ſcilicet in curia Capitolii comitis campaneæ hoſtienſis, vel ejus Vicàrii, vel alibi ubicumque contrà civem ſuum aliquam diffidationem, ſeu condemnationem, de quibuſcumque maleficiis exceſſibus culpis, & delictis, criminibus, vel quaſi, & cauſis quibuſcumque unam, vel plures, & qui contrarium fecerit, puniatur pœnâ centum librarum auferendarum per Poteſtatem de facto in triduum in perſona, vel bonis contrafacientis, de qua exequutione Poteſtas ſyndicari non poſſit, ſed ipſo facto ſit abſolutus.

§. *Quòd Burgenſes gaudeant privilegiis, honoribus, & dignitatibus, ſicut alii cives.* Cap 60.

OMnes, & ſinguli burgenſes, & homines de burgis gaudeant omnibus privilegiis, honoribus, dignitatibus, & immunitatibus, ſicut gaudent alii concives Velitrarum, & ſint unius corporis, & in una eadem Parrochia cum omnibus Parrochianis Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Trivio, & admittantur ad omnes honores, reformationes, & ordinationes, & privilegia, ſicut alii Parrocchiani.

§. *De Delegatis, & Notariis eorum.* Cap. 61.

QUilibet Notarius Veliternus admittatur ad ſcribendum cum Judice delegato, quem ſcilicet Notarium elegerint partes litigantes, & Notarius ipſe ſcribat coram ipſo delegato libellos, & omnia alia acta in quæſtionibus, quæ fiunt coram ipſis in quaternis ejus per ordinem purè, & legaliter, & ſi contrafecerit reſarcire teneatur omne damnum, quod

par-

partes incurrent, & nihilominus puniatur vice qualibet pœna 50. ſolidorum, de qua accuſans habeat tertiam partem, & reliqua ſit Communis.

§. *De portantibus vinum, & græcum in barilibus*. *Cap.* 62.

BArilarii, ſeu portantes vinum, vel græcum cum barilibus teneantur, & debeant habere ſex, vel quatuor barilia ſigillata ſigillo Communis, quorum quilibet ſit capacitatis quatuor cognorum, & cum eis debeant menſurare, & portare tàm vinum latinum, quàm græcum, & non cum aliis, ad pœnam centum ſolidorum per quemlibet contrafacientem, de qua accuſator habeat quartam partem, & reliqua ſit Communis.

§. *De Officio Præfectorum fabricæ mænium Civitatis*. *Cap.* 63.

QUòd præfecti, & electi ſuper fabrica murorum Civitatis Velitrarum debeant omninò principium dare in nomine altiſſimi, pro cuſtodia, & tuitione Civitatis, & per totum menſem Novembris proximè futurum advocare, & advocari facere architectorem, & peritum in hujuſmodi, prout jam deſignatum, & concluſum fuit, ipſique Domini Priores ad ipſorum præfectorum requiſitionem teneantur, & debeant mittere pro dicto architectore, & perito, habeantque ipſi præfecti de conſenſu Dominorum Priorum poteſtatem, & auctoritatem erogandi, & expendendi de pecuniis Communitatis ad ipſam fabricam jamdiù deſtinatis, & de aliis etiam, ſi eiſdem viſum fuerit expediens. Et idem facere poſſint, & debeant alii ſucceſſores, & pro tempore exiſtentes præfecti, & deputati. Et officium ipſorum præfectorum fabricæ duret, & durare poſſit per annum tantùm, & non ultrà.

§. *De Officio Cuſtodum*. *Cap.* 64.

CUſtodes eligantur per Dominos Priores ſecundùm modum, & ordinem ſupraſcriptum, ut in titulo de electione omnium Officialium, & non poſſint portare arma, niſi quandò vadunt per guardiam cum curia; & Poteſtas non poſſit eis dare licentiam portandi arma ad pœnam decem librarum, qui Cuſtodes ſint homines bonæ famæ, & habeant in bonis ſtabilibus quilibet eorum ad minùs ducatos 25. & ſint ætatis viginti quinque annorum, aliàs accuſatio facta per eos non valeat. Qui ſint de die, & nocte ad exercendum dictum officium ad pœnam xl. ſolidorum, vice qualibet, & per quemlibet, et aliter facta electio non valeat ipſo jure, et tàm eligens, quàm electus ſi acceptaverit ſit in pœna xl. ſolidorum. Volumus etiam, quòd dicti Cuſtodes debeant facere inquiſitionem de damnis datis in hortis, vel vineis, et aliis locis intus, vel extra Civitatem Velletri cum beſtiis, vel ſine, et quòd debeant, et poſſint interrogare homines cum juramento, et ſi invenerint damnum dantem, teneantur ipſum accuſare ad pœnam xl. ſolidorum, et accuſatus teneatur ſolvere bannum, et etiam emendare damnum datum, et ſuper iis requiratur per Poteſtatem, vel Dominos Priores. Vicarius Domini Epiſcopi, vel vice Domini, quòd man-

mandet omnibus Clericis de Velletro, quòd ad requiſitionem dictorum cuſtodum inquirentium, Clerici ipſi jurent ſuper inquiſitione ipſa, et dictus Vicarius cogat quemcumque Clericum, quem invenerint dicti Cuſtodes, damnum dediſſe per dictam inquiſitionem, ad emendam faciendam damnum paſſo, et ad ſolvendum bannum, et ejus partem ipſi cuſtodi, et ſi dictus Vicarius prædicta facere noluerit, prædicti Cuſtodes non teneantur, nec debeant cuſtodire bona dictorum Clericorum, nec accuſare damnum dantes in eis cum beſtiis, vel ſine, nec teneantur ad emendam damni. Nec Judex Communis, nec aliquis alius officialis audiat dictos Clericos in prædictis, et ſi aliquis poneret fictitiè ad cataſtum poſſeſſionem alterius ſibimet, et in rei veritate poſſeſſio non eſſet verè ſua, ſit in pœna decem librarum.

§. *De eodem.*

Cuſtodes, & ſuprà Cuſtodes, & alii quibus ex prærogativa Statuti, vel ex deliberatione Conſilii creditur, non poſſint accuſare poſt triduum à die inventionis, ſed infrà triduum, exceptis paſtoribus denuntiatis, qui poſſint accuſari per eos, etiam poſt triduum infrà terminum à curia dandum, & ſi ſecus facta fuerit accuſatio, non valeat ipſo jure, & teneantur ipſi Cuſtodes dicere, & indicare omne bannum propterea emiſſum, & credatur in præmiſſis uni tantùm cuſtodi accuſanti de damno, & pœnis uſque ad quantitatem xl. ſolidorum, & de ſimplo, & de pœnis excedentibus ſummam xl. ſolidorum, & de duplo ſi pœna dupli deberetur, ſi accuſaverit, vel de majori, reducatur ad pœnam, & ſummam xl. ſolidorum, exceptis accuſationibus pecudum, & caprarum, & de bobariis, & cuſtodibus ipſorum, in quibus credatur uſque ad ſummam xxx. ſolidorum tantùm Cuſtodi, ſi unus fuerit, & ſi plures fuerint accuſatores, vel unus cum uno teſte poſſint accuſare de toto banno, ſecundùm formam Statuti, & famuli Poteſtatis, vel unus cuſtos in accuſatione alterius non poſſint eſſe teſtes, nec ipſi famuli poſſint accuſare, & prædicta ſerventur, de quibus bannis, & pœnis Cuſtodes, & quilibet accuſans habeat quartam partem, & reliquæ partes ſint Communis prædicti, & quòd uni ſoli Cuſtodi nullo modo credatur ſinè teſte, niſi uſque ad quantitatem xl. ſolidorum.

§. *De eodem.*

Accuſatio facta in prædictis per aliquem ex dictis Cuſtodibus, qui propterea fuerit incarceratus, vel aliter incluſus, ut accuſationem ipſam faciat, non valeat ipſo jure, ſi incarceratio ipſa, vel detentio probetur per unum teſtem bonæ famæ, qui cuſtos ad petitionem accuſati interrogari poſſit ſuper prædictis per Judicem Communis, & cum præſtatione juramenti, ſi accuſatus petierit, & ejus dictum cum juramento teneatur dictus Judex ſcribi facere per quemcumque Notarium de Velletro ad petitionem accuſati, & ejus ſcripturæ credatur, & prædicti Poteſtas, Judex, vel quicunque alius Officialis, qui contrà præmiſſa fecerit, puniatur vice qualibet pœna x. librarum.

De

Digitized by Google

§. *De eodem*.

Non credatur totaliter Sacramento Cuſtodum accuſantium de percuſſionibus, de incurſu domorum, de aſſalimento, nec de injuria illata alicui verbis, vel facto, niſi, ut cæteris privatis perſonis, niſi quando vadunt, cum curia Judice, vel Notario, et familia Poteſtatis, nec ducant aliquem ſecum, dum vadunt per guardiam, & ſi ducerent unuſquiſque eorum contrafaciens ſolvat pœnam x. ſolidorum, & de ipſo officio privetur.

§. *De eodem*.

Accuſati in damnis datis, guaſtis, vel aliis extraordinariis quibuſcumque à Cuſtodibus, vel aliis poſſint, et eis ſit licitum, et cuilibet ipſorum probare contrarium ejus, de quo eſt accuſatus, et ſi probaverit manifeſtè ipſam accuſationem malitioſam, vel calumnioſam, cuſtos, vel aliter accuſans teneatur ad refectionem expenſarum omnium, quæ factæ fuerint, vel fierent per accuſatum prætextu accuſationis prædictæ, et ſolvere teneatur Communi pœnam, quam ſolvere teneretur idem accuſatus, prætextu verò malæ accuſationis, vel falſæ, vel ſi cuſtos portaverit fructus alienos, Poteſtas teneatur eum removere à ſuo officio, quod ſi non fecerit ad petitionem ipſius accuſati, puniatur tempore ſuæ ſyndicationis in centum ſolidis, et teneatur ad refectionem damnorum, et expenſarum dicto accuſato, et de cætero ejus accuſatio non valeat, nec Judex poſſit ſuper ea procedere, et Poteſtas, qui talem non amoverit de officio, puniatur tempore ſuæ ſyndicationis in centum ſolidis.

§. *De eodem*.

Cuſtodes Communis eo die, quo faciunt guardiam, teneantur ire ad molendina exiſtentia intus, vel extra Civitatem eandem, et quos invenerint delinquentes contrà formam Statutorum accuſare, et eorum accuſationibus credatur, ſalvis ſemper ipſis accuſatis defenſionibus ſuis legitimis, et ſimiliter cum de nocte ibunt per guardiam, teneantur requirere portas Civitatis ejuſdem, et ſi eas non invenerint clauſas tempore, quo claudi debent ipſæ portæ, accuſare debeant portararios, et quilibet ipſorum contrafaciens teneatur vice qualibet ad pœnam xx. ſolidorum.

§. *De eodem*.

Durante tempore officii Cuſtodum illi, quos ipſi Cuſtodes accuſaverint de aliquo damno dato, maleficiis, vel extraordinariis, non poſſint de eiſdem ipſos Cuſtodes accuſare ſinè uno teſte, qui ſit homo bonæ famæ, conditionis, et vitæ, et ſimiliter dictus cuſtos non poſſit accuſare eum, qui ipſum Cuſtodem accuſaverit, nec aliquem de domo ſua ſine uno teſte toto tempore ſui officii, et ſi accuſaverit, non valeat ipſo jure.

§. *De eodem*.

Nullus Cuſtos, Mandatarius, vel alius quicumque familiaris, vel famulus Poteſtatis, Judicis, vel aliorum Officialium dicti Communis det, vel faciat

ciat damnum in vineis, hortis, vel aliis rebus quibuſcumque hominum Civitatis Velletri, nec abinde colligant, vel aſportent poma, uvas, vel alios fructus ſine voluntate Domini rei, portando ea ad curiam, vel alibi ubicumque, niſi ipſos emerit de voluntate Domini eorum ad pœnam xl. ſolidorum, et emendationis damni vice qualibet, et quilibet bonæ famæ poſſit eos accuſare, et habeat tertiam partem pœnæ, et duæ partes ſint Communis, et ſi non fuerit ſoluta pœna prædicta, teneatur Poteſtas tempore ſuæ ſyndicationis ſolvere de ſuo proprio.

§. *De eodem.*

Quandò ſit accuſatio in damnis datis, et extraordinariis per aliquem cuſtodem, et eſt aſcripta per Notarium damnorum datorum, ſimili modo, et forma cuſtos idem eam porrigat, et aſcribi faciat per Notarium D. Priorum ad pœnam xl. ſolidorum, vice qualibet, ut ſi dictus Notarius damnorum datorum exequutionem in ea non fecerit, vel Poteſtas, vel Judex dolum, vel fraudem in ea commiſſerit, ut exequutio ipſa non fieret, Notarius ipſe, & Domini Priores exequutionem ipſam facere teneantur, ut Commune, Cuſtodes, & alius quicumque accuſans, in aliquo non decipiatur, & ſi Notarius Dominorum Priorum contrafecerit, ſit in pœna xl. ſolidorum, pro qualibet vice.

§. *De eodem.*

Quando aliqui ipſorum Cuſtodum accuſaverint de prædictis aliquem Hebræum, ea omnia obſerventur in hujuſmodi accuſatione, ſicut, & quandò accuſaſſet aliquem Velliternum, ut ſuperiùs eſt expreſſum, et nullus alius poſſit accuſare de præmiſſis aliquem hebræum, ſi non fuerit Cuſtos, niſi cum uno teſte.

EXPLICIT LIBER PRIMUS.

REFOR-

Digitized by Google

REFORMATIO SECUNDI VOLUMINIS STATUTORUM CIVITATIS VELITERNÆ.

§. *Et primo de Citatione.* Cap. I.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi aliquis civis, vel incola Veliternus voluerit libellariè agere contra aliquem in cauſis Civilibus, in quibus ex forma Statutorum requiritur libellus, quòd tunc volens agere debeat adire Judicem Communis, & petere ab ipſo Judice, quòd placeat committere Mandatario tunc præſenti, quòd citet illum, cum quo vult agere ad comparendum legitimè coram ipſo Judice horâ cauſarum Juridicâ, & conſuetâ die ſequenti, vel alio die ſtatuendo, ſeu tunc Statuto per Judicem, ad recipiendum libellum, quem talis intendit porrigere contra eum; & tunc Judex ad petitionem petentis committat dicto Mandatario, quòd citet illum, cum quo agere intendit, & die ſequenti, vel alio die pro quo facta fuit dicta citatio, ipſe Mandatarius teneatur ad pœnam. 5. ſolidorum facere relationem dictæ citationis Notario banchi. Qui Notarius dictas commiſſionem, citationem, & relationem ſcribat in actis Curiæ, & iſtud ſit principium Cauſæ.

§. *De oblatione libelli.* Cap. 2.

FActis dictis citatione, & relatione, ut ſuperiùs eſt expreſſum agens, & ad cujus petitionem eſt facta dicta citatio, ſequenti die poſt citationem prædictam comparère debeat legitimè coram Judice, & libellum in ſcriptis cum copia præſente parte, vel ejus Procuratore porrigere, & Judex ſtatim dictum libellum recipiat, & aſcultari faciat cum copia ſupradicta, & facta auſcultatione, & correctione, ſi eget aliqua correctione, Notarius banchi ſe ſubſcribat dictæ copiæ, & ſcribat in actis curiæ poſt prædictas commiſſionem, Citationem, relationem, & oblàtionem dicti libelli, & quomodò data eſt copia de verbo ad verbum parti, & tradat ipſam copiam dicti libelli reo convento, ſeu alteri pro eo comparenti legitimè, & petenti, & producens libellum teneatur ad expenſas etiam copiæ dicto Notario, quo recepto Judex immediatè ſtatuat terminum duorum dierum proximè futurorum reo convento ad declarandum, an velit cedere, vel contendere, ac ad opponendum, & excipiendum contra dictum libellum, quo termino elapſo ſi fuerit aliquid oppoſitum dicto libello, propter quod ſecundum formam præſentium Statutorum libellum ipſe

Digitized by Google

ipſe rejici debeat, dictus Judex libellum fore rejiciendum pronuntiet, & partem in expenſis, uſque ad quantitatem xxxx. ſolidorum & infrà, prout ipſius diſcretioni videbitur, condemnet, ultrà verò non. Quam pronuntiationem omninò Judex infra tres dies à die exceptionis oppoſitæ, ſi petitum fuerit, facere debeat ad pœnam decem librarum. Si verò invenerit dictas exceptiones eſſe frivolas inadmittendas, vel non obſtare ſecundùm formam Statutorum, illomet ſequenti die poſt earum aſſignationem ipſas exceptiones non obſtare, et litem eſſe conteſtandam per partes pronuntiare debeat, ſi non fuerit comparitum per Procuratores, ſi verò per Procuratores, mandet legitimari perſonas.

De legitimatione Procuratoris. Cap. 3.

ITem ante litis conteſtationem, ſi ambæ partes, vel aliqua ipſarum per Procuratorem comparuerit, Judex teneatur inſpicere ipſas procurationes, & earum Scripturam, & ſi fuerint apud acta, ſufficiat, quòd reperiatur in actis Notarii banchi, talis præſens ſponté apud acta conſtituit, & ordinavit ſuum Procuratorem talem præſentem, vel abſentem in cauſam, quam habet, vel habere intendit cum tali occaſione tali, & generaliter etc. relevans ipſum etc. promittens, etc. et conſtito dicto Judici de dicta conſtitutione Procuratoris, ut ſuprà dictum eſt, ſtatim pronuntiet dictos Procuratores fore legitimos, et legitimè Conſtitutos ſuper dicta cauſa, et facta legitimatione prædicta per Judicem, ille taliter Conſtitutus habeatur pro vero, et legitimo Procuratore, et poſſit in illa cauſa, et pro conſtituente agere, et conveniri tanquam verus, et legitimus Procurator, nec poſſit tacitè per partem revocari, ſed expreſsè, et alium conſtituere, vel per ſe litigare; ſi verò dicti Procuratores, vel aliquis ipſorum extra Judicium conſtituti fuerint, comparère, et admitti non debeant, niſi primò, et ante omnia portaverint ipſa inſtrumenta Procurationis in publicam formam, et copiam ipſorum Inſtrumentorum, de verbo ad verbum, et ſi Procuratores cum dictis inſtrumentis, et copiis parati iſto modo venerint, Judex ſtatim parti petenti dictam copiam aſſignari faciat, facta priùs auſcultatione cum originali per Notarium banchi, et ſolutione mercedis Copiæ per producentem eidem Notario, ac ſi dictam copiam ſcripſiſſet, et Judex tunc ſtatuat terminum unius diei utilis ad opprimendum dicto Procuratorio, et ſi infrà dictum terminum aliquid oppoſitum fuerit, propter quod videatur Judici dictum Procuratorium non valère, ſequenti die contra ipſum producentem pronuntiet, et eum in expenſis, uſque ad quantitatem xx. ſolidorum, vel infra, et non ultrà condemnet. Si verò exceptiones oppoſitæ frivolæ fuerint, et non obſtantes, Judex pronuntiet Procuratores fore legitimos, et opponentes dictas exceptiones in ſcriptis, in expenſis uſque ad ſummam decem ſolidorum, vel infra, et non ultrà condemnet, et facta pronuntiatione per Judicem, dicti Procuratores habeantur pro veris, et legitimis, et non poſſint revocari, niſi expreſsè per aliud Inſtrumentum publicum, et geſta per ipſos Procuratores valeant, donec revocatio in Judicium deducta fuerit, et parti nota, et à prædictis legiti-

gitimatione, et pronuntiationibus nullo modo appellari poſſit, nec admittatur appellans, ſed ipſæ appellationes in deffinitiva ſententia reſerventur, & nihilominùs procedatur in cauſa ad litis conteſtationem, & ad ulteriora.

§. *De Litis conteſtatione, & juramento Calumniæ*. *Cap.* 4.

ITem immediatè prima die juridica poſt prædicta abſque alia citatione fienda ad petitionem alicujus partium petentis de mandato Judicis per partes fieri debeat litis conteſtatio per narrationem, & reſponſionem hoc modo videlicet, quia dicat actor, vel Procurator ejus, ego talis principalis, vel ego talis Procurator ejus Procuratorio nomine ipſius, & pro eo animo, & intentione litem conteſtandi, dico narrata prout narrantur, & petita prout petuntur, vera fuiſſe, & eſſe, & ea fieri debere, & juro ad Sancta Dei Evangelia, tactis ſcripturis, quòd non animo calumniæ, vel aliqua malitia peto. Et econversò reus dicat, ego talis, vel ego Procurator talis Procuratorio nomine ipſius, & pro eo, animo, & intentione litem conteſtandi, dico narrata prout narrantur, & petita, prout petuntur, non fuiſſe, nec eſſe vera, & fieri non debere, et juro ad Sancta Dei Evangelia, tactis ſcripturis, quòd non animo calumniæ, vel aliqua malitia me defendo, ſed pro veritate tantùm.

§. *De Dilatione, & termino dando ad probandum*. *Cap.* 5.

ITem ſtatim facta litis conteſtatione modo prædicto, ſtatim, & immediatè Judex ſtatuat terminum octo dierum continuorum proximorum futurorum actori præſenti, vel ejus Procuratori, ad probandum de juribus ſuis in ipſa cauſa, & libello, infra quem dictus actor debeat producere Capitula, teſtes, & alia jura, quæ habet, & probare de juribus ſuis, & elapſis dictis octo diebus continuis, Judex ad petitionem cujuslibet partium petentium ſtatuat conſimilem terminum reo ad probandum de juribus ſuis in ipſa cauſa, & ad excipiendum, & opponendum contra producta, quo termino elapſo, dictus Judex ad petitionem unius ex litigantibus ſtatuat terminum ſex dierum proximè futurorum ambabus partibus, ad excipiendum, replicandum, triplicandum, probandum, & probatum habendum per omne genus probationis, declarantes omnes dilationes, et terminos prædictos eſſe communes; ita quòd tàm actor, quam reus poſſit in qualibet earum producere, & probare de juribus eorum, & ſi infra dictam dilationem fuerint per aliquem partium productæ poſitiones, ſeu Capitula, vel articuli, producens prædicta debeat unà cum eis producere copiam ipſorum de verbo ad verbum, & auſcultari per Notarium banchi, & producentem, & poſtea Notarius banchi ſe ſubſcribat; & ſi fuerint poſitiones, Notarius banchi copiam illarum parti non det, nec illas oſtendat parti, donec per ipſam reſponſum fuerit, & Judex ſtatuat terminum illi, contra quem fuerint productæ, uſque ad primam diem juridicam proximè futuram horâ cauſarum juridicâ ad reſpondendum ipſis poſitionibus per ſe ipſum, & non per Procuratorem, niſi quando principalis verè eſſet abſens, & Procurator eſſet conſtitutus ad ſic reſpondendum, aliàs nullus Procurator admittatur

 ad reſ-

ad reſpondendum dictis poſitionibus, ſed ipſe principalis tanquàm meliùs informatus debeat per ſe ipſum reſpondère, niſi Judicem aliqua cauſa juſta moverit, propter quam ſibi videatur admittere Procuratorem ad reſpondendum poſitionibus; quo caſu antequàm eum admittat, recipiat juramentum ab ipſo Procuratore volente reſpondère in animam ipſius Procuratoris, quòd animo calumniæ ipſe Procurator non petit ſe admitti ad reſpondendum, & hoc juramento præſtito admitti debeat, & ſi infra dictum terminum à Judice ſtatutum, pars contra quam dictæ poſitiones ſunt productæ, recuſaverit reſpondère ipſis poſitionibus per ſe, vel per Procuratorem, ubi Procurator admitti deberet ſecundùm formam prædictam, ipſo termino elapſo, dictæ poſitiones productæ habeantur pro confeſſatis; poſſit tamen Judex ante lapſum dicti termini dati ad reſpondendum, ubi juſta cauſa ſubeſſet, ipſum terminum prorogare ſecundùm quòd ipſi Judici viſum fuerit, & facta reſponſione ſuper dictis poſitionibus, immediatè dicta copia tradatur parti, cum termino duorum dierum ad excipiendum contra ipſas poſitiones, & capitula. Si verò fuerint producta capitula non poſitiones, illomet mane, quo producuntur ipſa capitula, ſive articuli, facta auſcultatione copiæ, & ſubſcriptione per Notarium banchi, tradatur ipſa copia parti cum termino prædicto ad excipiendum contra dicta Capitula, & omnia iſta debeant fieri, & ordinari per Judicem, & Procuratores infra dictas dilationes litigantibus ad probandum de juribus eorum datas. Et ſupradictis omnibus dilationibus elapſis, Judex immediatè ad petitionem ipſarum partium, vel alterius earum, publicet, & aperiat totum proceſſum, & dicta, & àtteſtationes teſtium pro utraque parte examinatorum, & ſtatuat terminum illomet die publicationis proceſſus trium dierum proximorum futurorum, et poſt datam copiam ſi petita fuit utrique parti ad opponendum contra teſtes, et eorum dicta poſtea immediatè ad replicandum, et excipiendum contra oppoſita teſtibus duorum aliorum dierum, et ipſa replicata, et oppoſita probandum, et probatum habendum per omne genus probationis. Et his omnibus ſic peractis, et terminis elapſis Judex immediatè ad petitionem cujuſcunque partis petentis concludat in cauſa, etiam ſi aliqua partium recuſaret, et ipſa concluſione ſic facta ulteriùs aliæ probationes non recipiantur, niſi fortè tantùm inſtrumenta de novo reperta ad probandum ſolùm ea, quæ in ſupradictis dilationibus fuerint poſita, excepta, vel petita, et an ſint inſtrumenta de novo reperta ſtetur juramento principalis producentis, et poſt hoc immediatè dato termino trium dierum proximè futurorum, quandò inſtrumenta prædicto modo fuerint producta ad excipiendum contra ipſa inſtrumenta, et contenta in eis, et ipſas exceptiones probandum, et probatum habendum, ſtatuat terminum trium dierum dumtàxat ad allegandum dictis partibus litigantibus oretenus, vel in ſcriptis, et auditis allegationibus, quandò Judici videbitur, proferat ſententiam ſecundùm jus, et juſtitiam, et injuſtè judicans faciat litem ſuam, nec excuſari poſſit in ſyndicatu, quòd cauſa ſibi fuerat commiſſa

miſſa per reſcriptum, ſeu literas Superioris, et lata ipſa ſententia, ſi non fuerit appellatum infra decem dies proximos futuros à die latæ ſententiæ ſecundùm formam juris Communis, in caſu quo licet appellare ex forma Statutorum, Judex, et Poteſtas Velterni ipſam ſententiam faciant omnimodò debitæ executioni mandari. Et ſi infra x. dies fuerit appellatum, ſervetur modus poſitus infra in titulo de appellandi in tertio Libro.

§. *De non opponendo contra Libellum de ineptitudine*. *Cap.* 6.

ITem, quòd contra libellum productum per aliquem non poſſit opponi de ineptitudine libelli ipſius, dummodo in ipſo libello contineatur in ſcriptis nomen Judicis, actoris, et rei, et cauſa propter quam agitur, et concluſio quid petatur. Quibus poſitis, et inſertis per nullam aliam exceptionem libellus ipſe poſſit infringi, vel annullari, et omninò alia exceptio ceſſet, ſed procedatur in cauſa ipſa ad omnes, et ſingulos actus legitimos, ſecundùm formam ſuperiùs traditam uſque ad deffinitivam ſententiam incluſivè, exceptis exceptionibus rei judicatæ, finitæ, tranſactionis; refutationis, ſeu pacti de non petendo. Quæ exceptiones dumtàxat habeant litis conteſtationem retardare. Et ſi aliud opponeretur, opponens non audiatur, ſed procedatur in cauſa, Juſtitia mediante.

§. *In quibus cauſis debeat dari Libellus*. *Cap.* 7.

ITem, quòd in omnibus cauſis Civilibus pecuniariis à vigintiquinque ducatis infra, et in omnibus aliis cauſis, in quibus peteretur aliqua res mobilis, vel ſtabilis valoris vigintiquinque ducatorum, et infra, præcedente tantùm ſummariè petitione, Procuratorum legitimatione, ubi per Procuratores comparitum fuerit litis conteſtatione, terminis àd probandum Judicis arbitrio præfigendis, publicatione proceſſus ad inſtantiam partis petentis, et receptis exceptionibus contra teſtes, Judex ad deffinitivam procedat ſententiam. Et à decem ducatis infra, ſive in re, ſive in pecunia condemnatio fiet, non poſſit appellari, ſed loco ſententiæ mandatum detur executivum. Et à x. ducatis ſuprà uſque ad ſummam quinquaginta ducatorum, ſi bis conformiter fuerit per aliquem partium obtentum, non poſſit ſecundò provocari, [illegible] refectis expenſis in lite per obtinentem factis, etiam quòd in illis non fuerit condemnatus, et ipſis refectis infra decem dies à die latæ ſententiæ, taxatione Judicis præcedente, poſſit ſecundò provocare; in aliis ſummis majoribus ſervetur ordo præcedentis Statuti forma juris, et Statuti, ut ſupra in præcedentibus Statutis tradita.

§. *Quòd Citatus de ſero debeat comparere de mane*. *Cap.* 8.

ITem, quòd quicumque fuerit citatus de ſero in Civilibus de mandato dictæ curiæ per mandatarium Communis, compareat ſequenti die de manè horà cauſarum in eadem curia in Palatio Communis, et non diſcedat abinde ſine licentia Judicis, et qui contrafecerit ſit in pœna duorum ſolidorum, et ille, qui fecerit eum citari, ſi non comparuerit per ſe, vel per Procuratorem, puniatur in duplum, quarum pœnarum Mandatarius habeat tertiam partem, et reliquum

ſit Communis, et accuſantis contumaciam pro medietate, et citatus perſonaliter ante horam tertiam de mane pro veſperis teneatur in dicta curia comparère pro dicta hora, niſi juſta cauſa impedimenti allegaretur per Procuratorem ſeu legitimum defenſorem, vel conjunctam perſonam ipſius, et ſi aliquis fuerit præſens in dicta curia, licèt non fuerit citatus, Judex cognoſcat de cauſa abſque alia citatione, ſi cauſa fuerit ſummaria; et quandò de mane fieret Conſilium, Judex illo mane non ſedeat ad banchum, ſed de ſero hora veſperorum, et citatus teneatur in veſperis ipſius diei, et non de mane comparère, et ſi aliter factum fuerit, non valeat, quod fieret ipſo jure.

De modo procedendi in quæſtionibus Civilibus contra contumaces. *Cap.* 9.

ITem ſi aliquis fuerit citatus in dicta curia pro debito aſcendente uſque ad ſummam viginti ſolidorum, vel infra, & citatus perſonaliter non comparuerit, conſtito ipſi curiæ de eredito per juramentum creditoris petentis, dicta curia, habita relatione Mandatarii, ſtatuat terminum dicto abſenti ad ſolvendum dicto creditori petenti quantitatem ipſam infra terminum Judicis arbitrio præfigendum, & ab ipſo citato nulla pœna contumaciæ exigatur; liceat tamen dicto citato infra terminum trium dierum poſt intimationem dicti termini ſibi factam comparère, et facere citari creditorem ſuum, & exponere de jure ſuo coram Judice, refectis expenſis primæ citationis, & ſcripturæ dicti termini dicto petenti.

De Citato tribus diverſis vicibus non comparente. *Cap.* 10.

ITem, quòd ſi aliquis fuerit ultra ſummam viginti ſolidorum perſonaliter ſemel citatus, & bis citatus ad domum diverſis diebus per aliquem Mandatarium, & non comparuerit coram Judice in dicta curia horis debitis, & conſuetis, dum retinetur jus in dictis citationibus legitimè per ſe, vel Procuratorem, teneatur dictus Judex habita relatione dicti Mandatarii, et accuſantis contumacias in qualibet dictarum citationum, recepto priùs Sacramento ab ipſo actore, ſtatuere terminum contra dictum contumacem uſque ad ſummam centum ſolidorum ad ſolvendum infra terminum unius menſis, vel minùs pro modica ſumma arbitrio i[illegible]s Judicis. Qui terminus notificetur dicto contumaci, vel ad domum habitationis ipſius, vicinis audientibus, & exprimatur in dicto termino per Mandatarium ipſum cauſa, propter quam dictus terminus datus fuerit, & ad cujus petitionem, aliàs non valeat datio ipſius termini: Quam contumaciam contumax ipſe purgare poſſit infra tres dies à die notificationis dicti termini, dum tamen primò ſolvat actori pro ſatisfactione damni paſſi per ipſum actorem videlicet, pro prima contumacia ſolidos duos, pro 2. ſolidos tres, pro 3. contu. ſolidos 4. & eidem actori reſpondeat in petitis per eum, & Notarius curiæ teneatur ſcribere diem notificationis ipſius, ac etiam comparitionis, & purgationis prædictæ; à centum verò ſolidis ſuprà teneatur dictus Judex creditorem per ſuam pronuntiationem inveſtire, ſeu facere inveſtiri de bonis mobilibus, & immobilibus dicti contumacis uſque ad quantitatem

tem

tem petitam, & expenſas factas per eum in cauſa, præcedente primò taxatione Judicis, & recepto priùs Sacramento actoris petentis; poſſit tamen dicta perſona contumax dictam contumaciam purgare infra ſpatium x. dierum à die dictæ pronuntiationis in antea numerandi, ſi ſumma petita fuerit uſque ad x. libras, & infra à x. libris, & ſupra uſque ad xxv. infra viginti dies, à xxv. verò libris, uſque ad 50. infra menſem, abinde ſuprà uſque ad quadraginta dies computandos ut ſupra, reſtitutis primò per eum dicto actori omnibus expenſis legitimis, & aliis damnis taxandis, ut ſupra, & det nihilominùs cautionem idoneam de Judicio Sixti, & judicatum ſolvendo, & ſi reus ipſe comparuerit ante pronuntiationem Judicis, & ſolvat actori pœnas prædictarum contumaciarum, damna, & expenſas prædictas modo prædicto, præſtita dicta fidejuſſoria cautione, Judex pronuntiet eum eſſe audiendum de juribus ſuis, non obſtantibus contumaciis prædictis, aliàs eundem reum Judex non audiat, ſed ad pronuntiationem procedat modo prædicto. Si verò dictam contumaciam contumax non purgaverit modo prædicto, præfatus Judex ad petitionem ipſius actoris teneatur, & debeat ex 2. decreto dictam tenutam, & poſſeſſionem confirmare pro menſura debiti declarati ſecundùm, quòd Judici videbitur inſpecta qualitate, & quantitate prædicta, per quod ſecundum decretum actor poſſit facere vendi dictam tenutam, & poſſeſſionem plùs offerenti, & ſi factis tribus diverſis ſubhaſtationibus per præcones diverſis diebus, emptor non reperiatur, ipſe actor efficiatur verus poſſeſſor, & Dominus rerum ſibi aſſignatarum, adeo quòd nullo umquam tempore contra prædicta, vel aliquid prædictorum, vel contra actorem aliquid poſſit objici, vel opponi, & ſi objiceretur, vel opponeretur, non audiatur opponens, & ſi Judex talem opponentem audierit, teneatur ad pœnam xxv. librarum, de quibus bonis poſſeſſor poſſit etiam diſponere, contrahere, & alienare, & de eis facere quicquid ſibi placuerit, ut verus Dominus, & poſſeſſor facere poteſt de re ſua propria, lege aliqua non obſtante. Si verò contumax ipſe non habuerit bona ſtabilia, vel mobilia, de quibus ſatisfieri poſſit dicto actori modo præmiſſo, Judex ipſe teneatur, & debeat ipſum contumacem [illegible]ndire à dicta Civitate Veliterna, & ejus territorio in omni quantitate petita, & expenſis, et ſi durante dicto exbandimento, exbanditus venerit ad ipſam Civitatem, vel ejus territorium, qualibet vice puniatur pœnâ centum ſolidorum, ſine Domnicalia, & Poteſtas Communis ad omnem petitionem ipſius actoris teneatur ipſum exbanditum facere capi perſonaliter per ſuos familiares, ſi poteſt haberi, et ipſum tenère captivum, donec dicto actori fuerit integrè ſatisfactum de petitis, et expenſis, et damnis. Si verò actor petat aliquam rem immobilem ſervatis dictis citationibus, et contumaciis, ac præſtatione Sacramenti, ut ſuperiùs eſt expreſſum, Judex prædictus in contumacia ipſius citati faciat ipſum petitorem poni in poſſeſſionem rei petitæ, et induci per Mandatarium, ut dictum eſt; poſſit tamen contumax dictam ſuam contumaciam purgare infra

unum

unum menſem tantùm cum refectione dictarum pœnarum, et expenſarum, et damnorum, et præſtatione fidejuſſoriæ cautionis, et ſi contumacias non purgaverit, ut dictum eſt, actor inveſtiatur ex 2. decreto, et habeatur pro vero poſſeſſore dictæ rei, et nihil poſſit opponere contra eum, ut ſuperiùs eſt expreſſum. Si autem perſonaliter numquam fuerit citatus, tunc quarta contumacia, et citatio ad domum notari debeat, et taliter citatus, et contumax ad reficiendum expenſas habeat duplex tempus, et dilationem ejus, quod ſupra datum fuit ei, qui ſemel perſonaliter citatus fuit.

§. *De omnibus cauſis per Judicem terminandis.* Cap. 11.

ITem, quòd Judex Communis poſſit, et debeat cognoſcere de omnibus, et ſingulis controverſiis, litibus, ſeu cauſis Civilibus, Criminalibus, et mixtis cujuſcumque quantitatis, ſeu conditionis exiſtent, et eas fine debito terminare ſecundùm formam Statutorum.

§. *Quòd Judex poſſit, & debeat cauſas terminare per ſe, niſi præſentes vellent compromittere.* Cap. 12.

ITem Judex Communis poſſit, ſi voluerit de conſenſu partium, vel ubi aliqua partium non contradixerit, vel ſuſpitionem allegaret, unam cauſam, vel plures alicui Juriſperito committere, vel delegare, reſervata ſibi ſententia deffinitiva, vel non reſervata, ſi ſibi videbitur, volentes, quòd ſi actor elegerit de petitis per eum ſtare Sacramento rei, quòd Judex ipſe compellat reum jurare, vel juramentum referre; & ſi jurare noluerit reus, vel juramentum referre actori recuſaverit, quòd dictus reus habeatur, ac ſi eſſet convictus, et confeſſus de petitis ab eo, et nulla fiat alia probatio; de quæſtionibus verò religioſorum, et cauſis locorum piorum, pauperum, et miſerabilium perſonarum, alimentorum viduarum, pupillorum, et orphanorum Judex Communis procedat, et eas determinet ſecundùm, Juſtitiam ſine ſalario ſummariè, et de plano ſine libello, et conteſtatione litis, et ſtrepitu, et figura Judicii, et ſine ſolemnitate, et ſubſtantialibus ordinis judiciorum cum ſcripturis, vel ſine ſcripturis, prout ei videbitur omni tempore, non obſtantibus feriis, niſi prænominatis in primordiis Statutorum in honorem Dei tantùm, et etiam ad deciſionem rerum Communium, quas haberent dicti privilegiati cum aliqua perſona de dicta Civitate, vel incola provocare, et provocari, & dictas quæſtiones decidere ſummariè, et de plano, prout ſuperiùs dictum eſt.

§. *De forma ſervanda in quæſtionibus Civilibus, & de compromiſſo fiendo inter Conſanguineos.* Cap. 13.

ITem, quòd pro expeditione creditorum Judex Communis omni tempore non prohibito cuilibet jus dicere, reddere, et facere teneatur, ſalvis ſemper diebus feriatis ſupra in titulo de feriis declaratis, et ſalvis etiam feriis aliis ob neceſſitatem inductis videlicet, Meſſium, et Vindemiarum, qui dies ſic feriati ſint, et eſſe intelligantur, quotieſcumque Judex unà cum D. Prioribus dictæ Civitatis declaraverint eſſe feriati pro meſſibus, et vindemiis dumtaxat,

ſalvis

ſalvis ſemper cauſis perſonarum privilegiatarum, ſupra proximo capitulo declaratum. Quæ omni tempore non feriato in honorem Dei ſupra in capitulo proximo declarato cognoſci, & terminari poſſint. Qui Judex omnes quæſtiones debeat cognoſcere, & terminare ſecundùm formam Statutorum in hoc volumine ſcriptorum, niſi aliter, & expreſsè de voluntate partium proceſſerit, quo caſu illud quod per partes expreſsè fuerit promiſſum, & declaratum, tàm in procedendo, quàm in terminando obſervetur, & fiat, non obſtantibus aliis Statutis in contrarium loquentibus. Et ſi litigantes prædicti eſſent conſanguinei, vel affines uſque ad tertium gradum incluſivè, teneantur, & cogantur ipſæ partes compromittere in duobus conſanguineis, vel affinibus communibus, & ſi conſanguinei, vel affines communes idonei non reperirentur, in duobus probis viris per ipſas partes eligendis, & his partibus non concordantibus datis ſuſpectis, & confidatis per ipſas partes per ipſum D. Judicem, & hoc niſi aliud de voluntate ipſarum partium proceſſerit, quod compromiſſum fieri fiet per Judicem, ſive antè libelli oblationem, ſive poſt uſque ad publicationem proceſſus, ſi peteretur per aliquam ipſarum partium; poſt verò publicationem proceſſus Judex ipſe non poſſit dictas partes cogere ad compromittendum, ſed ſi ſpontè voluerint compromittere, poſſint dictæ partes. Et prædicta locum non habeant, ubi apparèret terminus in actis curiæ, vel inſtrumentum publicum, videlicet depoſiti, mutui, dotis, & ultimæ voluntatis defunctorum, nam tunc nullo modo partes cogantur compromittere, niſi vellent, & niſi eſſent quæſtiones, & lites inter parentes, & liberos; nam tunc ſemper compromittere teneantur, & cogantur, non obſtantibus quibuſcumque terminis, & inſtrumentis prædictis. In aliis autem caſibus procedatur ſecundùm formam ſuperiùs declaratam. Et ſi contigerit aliquod compromiſſum fieri de voluntate partium, vel aliàs juxtà formam Statutorum, quòd arbitri ipſi teneantur, & debeant de ipſa quæſtione cognoſcere, & eam terminare ſummariè, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura Judicii altè, & baſsè infra xv. dies, ſi quæſtio fuerit à x. libris infra. Si verò à x. libris ſuprà infra ſpatium unius menſis à die, quo ad eorum notitiam pervenerit, quòd dicta quæſtio ſit compromiſſa in eos, & ſi infra dictum terminum non terminaverint cauſam, ſint in pœna x. librarum pro quolibet contrafaciente, & etiam ad determinationem dictæ cauſæ poſſint dicti arbitri cogi per Poteſtatem, Judicem, & Dominos Priores, & poni in Palatio Communis, & ibidem detineri per quinque dies ante terminum prolationis ad petitionem cujuslibet ipſorum compromittentium, & non diſcedant de dicto Palatio Communis, donec dictam quæſtionem terminaverint, vel parati fuerint ad proferendum ſententiam infra terminum eis datum ad pœnam prædictam, & ſi dicti arbitri non poſſent ſe adinvicem concordare, quòd dicti arbitri unà cum Judice Communis eligant, & ponant tertium arbitrum, & tunc ubi duo ex eis concordaverint, ſententia eorum valeat, et à ſententia arbitrorum appellari non poſſit, nec

peti,

peti, quòd reducatur ad arbitrium boni viri, niſi per corruptionem pecuniæ, vel evidentem gratiam fuerint arbitrati. Sed omninò partes ipſæ debeant parère, & obedire ſententiæ prædictæ ad pœnam xxv. librarum proviſionis pro medietate parti, & pro altera Communi Velitrenſi, & ſententia nihilominus executioni mandetur tàm pro parte, quàm pro Commune, quæ pœna, & ſententia executioni mandentur per Poteſtatem, et Judicem ſine ſtrepitu, & figura Judicii abſque alia accuſatione, vel libelli oblatione, & Judex debeat, & teneatur ſatisfieri facere arbitris per litigantes de ſalario competenti ſecundùm ipſius Judicis diſcretionem qualitate, & quantitate cauſæ penſatis. Et ſi Poteſtas, & Judex ſuper omnibus in hoc capitulo dictis fuerint negligentes, quilibet negligens ipſorum teneatur ad pœnam xxv. librarum tempore ſuæ ſyndicationis auferendam, de quo ſpecialiter, & expreſsè debeant ſyndicari.

§. *De terminis dandis ſuper debitis, & eorum aſſignatione.* *Cap.* 14.

ITem, quòd Judex Communis ſtatuat terminum confitenti coram eo ad ſolvendum debitum à xx. ſolidis, et infra uſque ad decem dies, vel minorem ſuo arbitrio. Et ſi fuerint ultrà xx. ſolidis, det terminum unius menſis, et plùs vel minùs, prout ipſi Judici meliùs videbitur, quantitate debiti, ac rerum petitarum, et qualitate perſonarum conſideratis. Qui creditor ante aſſignationem dicti termini requirat, aut requiri faciat ſuum debitorem perſonaliter, vel ad domum ipſius debitoris, et de requiſitione credatur Mandatario Communis, vel ipſi creditori cum uno teſte bonæ famæ. Et idem dicimus de cartulia damnorum datorum, quòd ipſum debitorem requirere teneatur, aliàs aſſignatio ſit ipſo jure nulla, et reficere teneatur expenſas, quas incurreret debitor prædictus. Et Notarius banchi, qui ſcribit terminum, teneatur exquirere à partibus cum ſacramento, ſi datus fuerit, vel detur dictus terminus prætextu inſtrumenti, vel alterius cauſæ, et de hoc faciat mentionem in actis. Et de damnis, et expenſis credatur Sacramento Accuſatoris, quòd Sacramentum habeatur pro vera probatione.

§. *De aſſignatione inſtrumentorum, & eorum executione.* *Cap.* 15.

ITem, quòd pro expeditione creditorum infraſcriptus modus ſervetur, quòd ſi creditor oſtenderit, ac aſſignaverit Judici publicum inſtrumentum debiti, vel alterius contractus legitimi, depoſiti, dotis, aliarumque promiſſionum, ſeu pactorum contra aliquem debitorem ſuum, vel ejus hæredes, et inſtrumentum non habeat executionem paratam, ac ſi eſſet terminus Judiciarius, Judex Communis ſtatuat terminum ſex dierum futurorum peremptoriè dicto debitori, vel ejus hæredi ad probandum exceptiones falſitatis ſolutionis factæ, prorogationis termini, vel non completi, et alias exceptiones evidentes ex inſpectione inſtrumenti. Qui terminus abſenti debitori intimetur per Mandatarium Communis, et in actis Notarii curiæ intimatio ſcribatur, et ſi infra dictum terminum dictus debitor nihil probaverit de prædictis, vel aliquo prædictorum, tunc Judex ſtatuat terminum debitori abſenti, vel præſenti ſex men-

menſium futurorum, et non ultra, minùs autem ejus arbitrio ſtatuere poſſit, inſpecta qualitate perſonarum,& quantitate debita cum condemnatione expenſarum, & dicto termino elapſo,& ipſo debitore non ſolvente,procedatur contra ipſum, & ejus bona realiter, & perſonaliter ad electionem creditoris juxta formam inferioris Statuti, quòd debitores poſt terminum detineantur Cap.xix. Juxta quod Statutum ſimiliter procedatur,quandò producitur inſtrumentum habens executionem paratam,ac ſi eſſet terminus Judiciarius. Et nulla alia exceptio poſſit objici, vel opponi; niſi ut ſuperiùs eſt expreſſum.

§. *De inſtrumentis ſine indictione. Cap.* 16.

SI Contractus deſcripti, & redacti in prothocollo, ſeu acts Notarii publici celebrati inter Veliternos, ſeu habitatores, qui ſine indictione, vel Pontificatu ſint, quòd dicti contractus, non obſtantibus prædictis, valeant, & teneant, & habeant roboris firmitatem, dummodò contineant diem, menſem, & annum, & alia ſubſtantialia contractus celebrati, & nomina, & cognomina contrahentium. Inſtrumentum verò in forma publica redactum in charta membrana, ſive pergamèna, ac aſſumptum ex dicto prothocollo, niſi contineat indictionem, vel Pontificatum, & nomen Notarii, et alia ſubſtantialia non valeat, niſi ſecundùm quòd de jure communi valet, et tenet.

§. *De executione terminorum, & pronuntiationum Judicis præteriti. Cap.* 17.

OMnes, & ſinguli termini, & pronuntiationes facti, ſeu dati in bancho Juſtitiæ dicti Palatii Communis per Judicem præteritum, ſive jam amòtum, vel alibi per Notarium banchi deſcripti inter cives, & incolas Veliternos mandentur executioni per Poteſtatem, & Judicem, ſecundum quòd reperiuntur aſcripti dicti termini, & pronuntiationes. Quam executionem dicti Poteſtas, & Judex exequi teneantur ad pœnam xxv. librarum per quemlibet. Et non poſſit opponi contra executionem prædictam, niſi exceptio ſolutionis termini non completi, & falſitatis, vel appellationis interpoſitæ, ſi appellatum fuerit legitimè, & appellatio fuerit admiſſa, non aliàs. Et qui alias exceptiones oppoſuerit, ſit in pœna vice qualibet x. librarum proviſionalium.

§ *Quòd nullus aſſignet terminum,ſive cartutiam,de quibus eſt ſatisfactum.Cap.* 18.

QUicumque aſſignaverit in dicta curia terminum, inſtrumentum, ſeu cartutiam debiti, de quo fuerit ſibi integrè ſatisfactum, puniatur in xx. libris, & reficiat expenſas, & damna,quas incurrerint illi, contra quos facta fuerit aſſignatio prædicta, de quibus damnis, expenſis, & intereſſe credatur Sacramento accuſatoris, prout ſuperiùs continetur.

§. *Quòd Debitores poſt terminum detineantur. Cap.* 19.

POteſtas, & Judex teneantur ex proprio juramento cogere debitorem ad ſolvendum debitum realiter, & perſonaliter, prout creditor elegerit, & voluerit, ſi terminus elapſus fuerit, non obſtante quòd ceſſerit bonis. Et idem faciant de ipſo principali debitore ad petitionem fidejuſſoris, non obſtante quòd non ſint in dicto termino teſtes ſcripti, vel locus appoſitus, vel Pontificatus

Digitized by Google

ficatus, dum tamen, quòd contineant annum menſem, & diem. Niſi infra ſex dies proximos futuros, pro peremptorio termino aſſignatos debitori, dictus debitor probaverit dictam cartutiam debiti eſſe falſam, vel prorogationem dicti termini, vel exceptionem non completi termini, vel ſolutionem eſſe factam, et interim detineatur in Palatio ad petitionem creditoris, vel ſaltem debitor ipſe det actuale depoſitum in pecunia numerata, vel re mobili, ſeu immobili petita, penès Camerarium Communis, ſeu Notarium cauſæ pro ſumma, vel quantitate petita, & expenſis, & ſi actuale depoſitum dederit, non detineatur perſonaliter. Sed ſi non probaverit infra dictos ſex dies, Judex ſtatim appellatione poſtpoſita, mandet conſignari depoſitum, & quolibet tempore feriato, vel non (exceptis Sacratiſſimis Paſcalibus diebus, Nativitatis Domini Noſtri cum duobus ſequentibus. Aſcenſionis, Corporis Chriſti, Annuntiationis, Nativitatis, & Aſſumptionis Beatæ Virginis) in quibus nulla exequutio ex quavis cauſa contra cives, & incolas fieri poſſit, & facta, ſit ipſo jure nulla, & exequutor perdat executionem, & libras decem pœnæ nomine ſolvat per medietate ei, contra quem exequutionem fecerit, pro alia Communi fiat exequutio terminorum, ut ſuperiùs eſt expreſſum. Si verò debitor infra terminum appoſitum in termino, vel cartutia non ſatisfecerit ſuo creditori, ſolvere teneatur nomine pœnæ Notario banchi pro ipſo Commune recipienti quantitatem ſubſcriptam ſine Domnicalia; videlicet ſi debitum non excedat x. Solidos, ille contra quem fuerit aſſignatus dictus terminus, ſolvat Communi pro pœna denarios xii. Si verò debitum excedat ſummam x. ſolidorum, uſque ad viginti ſolidos, ſolvat pro pœna ſolidos 4. Et ſi excedat ſummam xx. ſolidorum uſque ad tres libras, ſolvat vi. ſolidos. A' tribus verò libris, uſque ad centum ſolidos, ſolvat pro pœna ſolidos 8. à centum verò ſolidis uſque ad decem libras ſolvat xv. ſolidos denariorum, à decem verò libris uſque ad xx. libras ſolvat ſolidos xx. à xx. verò libris ſupra, ſolvat ſolidos xxx. Quæ omnes, & ſingulæ pœnæ ſint Notarii emptoris banchi Veliterni, & teneatur ſolvere omnes expenſas, quas fecit dictus creditor, & faciet prætextu dictæ executionis. Et Poteſtas, & Judex requiſiti à creditore teneantur ex proprio juramento ad pœnam x. librarum facere executionem ipſam per Officiales dictæ curiæ, & Mandatarios dicti Communis per captionem debitoris, et pignorationem rerum ſuarum. Et pro executione prædicta miles Poteſtatis, familiares, et Mandatarii nihil poſſint recipere ultra quantitatem infraſcriptam videlicet, ſi quantitas pro qua deberet fieri executio fuerit x. librarum, et infra, poſſint inter omnes habere, et recipere pro executione ipſa denarios 12. per libram, à decem verò libris uſque ad xx. libras poſſit recipere denarios 8. per quamlibet libram, à xx. verò libris uſque ad quinquaginta, ſex denarios pro qualibet libra, à quinquaginta libris uſque ad centum, pro qualibet libra denarios quatuor, à centum verò libris, et ultra quantuncumque ſit quantitas, ſolidos quinquaginta dumtàxat inter omnes, et ſi fieret executio

in bonis ſtabilibus habeatur ratio extimationis, & valoris rei, in qua fit executio ſecundùm modum, et quantitatem prædictam, et ſi dicti Officiales, famuli, vel Mandatarii ultra dictam quantitatem receperint, ſint in pœna dupli tempore eorum ſyndicationis de facto auferenda, et eadem executio, et modus fiat, et obſervetur in executione cartutiarum damnorum datorum. Et ſi dicti Poteſtas, et Judex in præmiſſis fuerint negligentes, quilibet eorum puniatur in x. libris pro qualibet vice, adjicientes, quòd ſi non appareat terminus in dicta curia, ſed aliàs ſit debitum ex juſta cauſa, quòd nulla perſona audiatur, quæ vellet dare aliquid creditori ſuo de bonis ſuis inſolùtum pro quantitate debiti, quæ petitur ab eodem, niſi debitor in pecunia ſolvere nequeat; tunc enim res immobilis, quam debitor meliorem habet, dare poſſit inſolùtum creditori prædicto. Et hæc omnia locum habeant inter cives, et incolas non uſurarios. In inſtrumentis autem ſeu terminis, et debitis publicorum uſurariorum Poteſtas, et Judex teneantur facere executionem in medietate debiti tantùm, et valeant ipſa inſtrumenta, et eorum cartutiæ, et termini per annos quinque tantùm, ultra quos non valeant exigi, vel exequi per Officiales præfatos.

§. *De non petentibus ſalarium operarum ab eorum Dominis infra ſex, & duos menſes.* Cap. 20.

SI aliquis ſteterit ad ſervitia pro famulo alicujus civis, vel habitatoris Veliterni, ſeu aliàs præſtiterit operas diètim, vel vecturas, non poſſit, nec debeat petere ſalarium ſibi promiſſum, vel mercedem ſibi debitam poſt lapſum ſex menſium à die, quo diſceſſerit à Domino ſuo, cum quo ſteterit pro famulo, et duorum menſium à tempore præſtitarum operarum, et ſervitii, et ab inde in poſterum petens non audiatur, ſed ſemper præſumatur fuiſſe ſibi ſatisfactum, et in contrarium probatio admitti non debeat, et Judex, vel alius Officialis, qui Dominum coegerit ad ſatisfaciendum contra formam præſentis Statuti, teneatur de ſuo, tempore ſyndicatus ad reſarciendum ſolventi omne id, et totum, quod ſolvere faceret, vel mandaret; Niſi talis famulus, vel operarius ſe legitimè impeditum docuerit, vel quòd antè lapſum termini petierit, et ſi quis operas ſuas ad certum determinatum tempus locaverit, et ante finitum tempus abſque legitima cauſa diſceſſerit, mercedis pro tempore decurſo, quo ſervivit, non niſi duas partes de tribus petere poſſit.

§. *Quòd inſtrumenta Depoſiti, & Mutui, & Termini valeant per* v. *annos.* Cap. 21.

INſtrumentum Depoſiti, vel Mutui, quod aliquis haberet contra aliquem civem, ſeu incolam, vel Terminus datus per curiam ad ſolvendum, valeant per quinque annos tantùm à die termini contenti in ipſo inſtrumento, et ubi terminus non eſſet præfixus, à die ſcripti contractus, elapſis verò dictis quinque annis dicta inſtrumenta, et termini exigi non poſſint, nec ullam obtineant roboris firmitatem. Sive ipſa inſtrumenta, vel termini eſſent infra terminum producta in judicio, ſive non, ſi ſteterint per dictos annos, quòd ipſam pecuniam, ſeu inſtrumenta non exegerint, et hæc locum non habeant contra illas perſonas, quæ ſunt abſentes.

§. *De terminis ad recolligendum pignora.* Cap. 22.

FActa executione in re mobili, vel immobili ad inſtantiam creditoris vigore deffinitivæ, vel vim deffinitivæ habentis ſententiæ inſtrumenti terminicaututiæ damni dati, & alterius cujuſcunque contractus, præterquam pronuntiationis ex primo decreto, in quibus ſervetur forma à Statuto tradita ſub Cap. x. de citatis tribus diverſis vicibus, & non comparentibus, Judex inſpecta qualitate perſonarum, & quantitate debiti, ſtatuat terminum ad reluendum ſuo arbitrio, non minùs octo dierum pro quacumque quantitate etiam minima, & elapſo dicto termino, abſque alia requiſitione, liceat creditori vendere dictum pignus, et de pretio retinere illud, quod debet habere, & ſi ultra debitum vendiderit, illud plús teneatur reſtituere debitori infra tres dies poſt venditionem dicti pignoris ſub pœna decem librarum pro tertia pignorato accuſanti, & ſe reclamanti, et pro duabus Communi Veliterno.

§ *Quòd Mulier dotata, ſeu dotanda non ſuccedat.* Cap. 23.

AD conſervandas Agnationes, et familiarum dignitates, quas per maſculos, non fœminas conſervari notiſſimum eſt, hac in perpetuum valitura lege ſancimus, ſtatuimus, et ordinamus, quòd Mulier dotata, vel dotanda à Patre, Matre, Avo, Avia, vel alio Aſcendente per lineam Paternam, à fratre ſeu fratribus utrimque conjunctis, vel ex parte Patris tantùm, aut à talium fratrum filiis maſculis non ſuccedat in bonis dotantis, nec alicui ipſorum, dummodò ab uno ex prædictis competenter dotata fuerit, vel dotetur, inſpecta conditione perſonarum, et viribus Patrimonii, ità quòd ſufficiat, quòd unus tantùm ex prænominatis dotaverit, ſeu dotare parâtus ſit. Et talis mulier ſic dotata, aut dotanda congruenter excludatur, et penitùs excluſa intelligatur, et ſit à ſucceſſione omnium ſupra nominatorum in perpetuum ab inteſtato morientium ſtantibus fratribus ipſius Mulieris, aut fratrum filiis maſculis, quibus non ſuperexiſtentibus ſuccedatur, prout de jure. Si verò prænominati, vel aliquis ipſorum fecerit teſtamentum, ſive aliquid reliquerit, ſive non, tali mulieri, ut ſupra dotatæ, vel dotandæ, teſtamentum valeat, et plenam habeat roboris firmitatem, et nihil aliud petere poſſit eadem fœmina dotata, vel dotanda aliqua cauſa, vel prætextu, niſi illud tantùm, quod ſibi relictum eſſet, ſtantibus prænominatis maſculis, ut ſuprà, aliàs forma juris Communis ſervetur. Et præſens Statutum non habeat locum in fœminis, quæ tempore publicationis ipſius reperiuntur dotatæ, in quibus Statuta antiqua locum habeant.

§. *De Conſervandis fidejuſſoribus indemnibus.* Cap. 24.

POteſtas, Judex, et ipſorum quilibet teneatur ad inſtantiam fidejuſſoris, qui per triennium ſteterit in fidejuſſione alicujus cogere illum principalem, pro quo fidejuſſor fidejuſſit ad liberandum, et ſervandum indemnem fidejuſſorem à fidejuſſione, quam fecit, ſive conſequutus fuerit damnum, ſive non, mandando ſub pœnis mandandis, et terminis, quibus eis videbitur opportunis, et ſi dictus debitor eum non liberaverit, vel non ſolverit debitum, ad

quod interceſſerit fidejuſſor, detineatur dictus debitor expenſis ſuis, donec dictum debitum ſolverit, vel fidejuſſorem liberaverit, non obſtante quòd bonis ceſſerit, et ſi non poſſet capi, de perſona diffidetur, et non poſſit reaffidari, niſi ſolverit debitum ipſum, et quicumque fidejuſſorem ſuum negaverit per ſe fidejuſſiſſe, et probatum fuerit per ſe fidejuſſiſſe xx. libras amittat, et nihilominùs cogatur ad liberandum ipſum fidejuſſorem, hoc addito, quòd ſi fidejuſſor peteret à debitore ſuo, quòd daret ſibi alium fidejuſſorem idoneum de conſervando indemnem, quòd audiri debeat, et ad hoc compelli debeat ipſe debitor; fidejuſſor verò gravari non poſſit per creditorem, dum bona debitoris ſufficientia reperiuntur, niſi per publicum inſtrumentum appareat principaliter, et in ſolidum fidejuſſiſſe, et renuntiaſſe de primo principali conveniendo; et Poteſtas, et Judex teneantur omnia prædicta perducere ad effectum ad pœnam x. librarum per quamlibet, et prædicta locum habeant etiam in hæredibus principalis, et fidejuſſoris.

§. *Quòd nullus fidejubeat pro forenſe.* Cap. 25.

NUllus civis, ſeu incola fidejubeat pro aliquo forenſe penès aliquem Hebræum, et ſi fidejuſſerit, non valeat contractus fidejuſſionis, et nihilominùs cadat in pœnam xl. ſolidorum proviſionis, et quicumque accuſaverit eum, habeat medietatem dictæ pœnæ, et reliqua ſit Communis.

§. *Quòd nullus fidejubeat pro aliqua Civitate.* Cap. 26.

NUllus civis, vel incola fidejubeat, pro aliqua Civitate, Caſtro, vel villa prætextu alicujus graſciæ ibidem deferendæ per ipſas promiſſiones ad pœnam xx. librarum proviſionis, et ſi commune prætextu fidejuſſionis prædictæ, quàm aliquis faceret, aliquod damnum pateretur, quòd fidejuſſor ipſe reſtituat dicto Communi omne damnum, quod propterea pateretur, determinandum ſacramento Syndici dicti Communis.

§. *Quòd cauſæ fidejuſſorum ſummariè expediantur.* Cap. 27.

CAuſæ, ſeu quæſtiones, quæ fierent inter cives, et incolas Veliternos prætextu fidejuſſionis præſtitæ, expediantur ſummariè ſine libelli oblatione, et in eis ſummaria cognitio fiat.

§. *Quòd Curia cogat debitores ad voluntatem fidejuſſorum.* Cap. 28.

SI fidejuſſor ſolverit creditori pro ſuo debitore principali Curia ipſa cogat, et cogere teneatur ipſum debitorem, vel hæredes ejus ad voluntatem fidejuſſoris, ut ſibi reſtituatur, quod ſolverit: non obſtante, quòd ceſſerit fortè bonis, et ſi Poteſtas requiſitus à creditore fuerit, incarceretur fidejuſſor, vel hæredes ejus pro debiti quantitate, & impartiatur auxilium fidejuſſori volenti pignorare debitorem ipſum principalem, dum tamen appareat debitor in fidejuſſione ipſa per publica documenta. Quæ habeant locum inter cives, et incolas tantùm, et ſi prædicti Officiales in prædictis requiſiti non dederint auxilium, ut dictum eſt, de ſuo ſalario teneantur ad pœnam x. librarum.

Digitized by Google

§. De fidejuſſoribus præſtitis per cives, ſeu incolas Veliternos pro forenſibus. Cap 29.

QUicumque civis, ſeu incola pro aliquo extraneo, vel forenſe fidejuſſerit, procuret taliter quòd, nec Civitas Velitrarum, nec ſpecialis perſona Civitatis ejuſdem propterea damnum incurrat. Et ſi damnum dicto Communi, vel alii ſpeciali perſonæ propterea eveniret, fidejuſſor ſolvere, & reſarcire teneatur. Et ſi quod damnum fidejuſſor ipſe propterea ſubſtineret, Commune ipſum non præſtet aliquod auxilium pro recuperatione dicti damni, nec ſibi repræſaliæ, vel ſtagmenta concedi debeant, & ſi concederentur, non valeant ipſo jure.

§. Quòd fidejuſſores Communis defendantur expenſis Communis. Cap. 30.

OMnes Fidejuſſores obligati pro ipſo Commune defendantur, & conſerventur indemnes ab ipſis fidejuſſionibus per Officiales dicti Communis, & expenſis dicti Communis.

§. De damnificatis culpa alterius conſervandis indemnibus. Cap. 31.

QUicumque civis, aut incola Veliternus damnificatus fuerit in perſona, vel bonis culpâ alterius debitoris fortè cujuſque, talis aſſertus culpabilis debeat cogi, & compelli ad inſtantiam damnificati per Poteſtatem, & Judicem ad ſatisfaciendum damnificato illud, in quo damnificatus fuerit ſummariè, & de plano, ſola veritate inſpecta; Sit tamen ſalva illi aſſerto culpabili omnis legitima excuſatio, & defenſio in prædictis contra illum, ad cujus inſtantiam quis damnificatus fuit, & Communitas ipſa teneatur, & obligata ſit præſtare omnem favorem, & auxilium eidem, ſi in veritate non eſſet debitor, vel culpabilis etiam faciendo conſimiles repræſalias. Et ſi poteſtas, vel Judex, vel D. Priores negligentes fuerint in prædictis, reſpectivè ipſorum quilibet ſit in pœna quinquaginta librarum de eorum ſalario auferenda.

§. De cauſis inter cives, & forenſes. Cap 32.

SI aliquis forenſis peteret in Civitate Veliterna Juſtitiam miniſtrari de aliquo cive, ſeu incola prætextu alicujus fidejuſſionis, vel alia quavis cauſa teneatur civis, ſeu incola reſpondère ei coram Poteſtate, vel Judice. Qui Poteſtas, & Judex teneantur ſub proprio eorum juramento, quàm citiùs poterunt expedire, ſtatuendo terminum ſemel, bis, & ter in die, & quoties eis videbitur opportunum, nullo juris ordine ſervato. Et in omnibus aliis cauſis civilibus prædictorum forenſium, Judex Communis ſuo arbitrio dilationes, & terminos dare poſſit, & ſtatuere, Conſilio, vel Statuto aliquo non obſtante. Et quicquid fecerit, vel pronuntiaverit in præmiſſis, pro lege ſervetur.

§. Quòd nullus donet actionem, quam habet contra Commune. Cap. 33.

NUllus donet, cedat, vel concedat alicui civi, aut incolæ, vel extraneo aliquo titulo, vel colore actionem ſuam, quam habet contra Commune in totum, vel in partem verè, vel fictè, niſi ille, qui hoc fecerit, manifeſtam violentiam, vel calumniam ab ipſo Commune patiatur, quo caſu cedere poſſit

poſſit concivi, aut incolæ tantùm, & qui contrafecerit, ſi concivis ſit, puniatur pœnâ extimationis dupli rei, vel pecuniæ, de qua prædicta fecerit. Et ſi fuerit extraneus, amittat rem, vel pecuniam, de qua dictum contractum fecerit, & tantumdem pœnæ nomine puniatur, & in prædict s contractus ipſe non valeat, nec teneat ipſo jure. Et dictæ pœnæ dicto Communi applicentur.

§. *De quæſtionibus finium occupatorum terminandis per Judicem*. Cap. 34.

ITem, quòd ſi Judex Communis requiſitus fuerit, quòd iret ad videndum aliquam quæſtionem finium, vel occupatorum, vel aliter apprehenſorum, teneatur perſonaliter ire, & habeat per quamlibet pàrtium, ſi acceſſerit intra Civitatem ſolidos quinque. Si verò extra Civitatem ſolidos decem, & ſi non acceſſerit requiſitus, ut dictum eſt, vel ultra receperit tempore ſuæ ſyndicationis puniatur in centum ſolidis. Et Judex ipſe terminet quæſtionem ipſam fine debito, hoc modo, quod ponantnr duo boni viri antiqui per ipſum Judicem, qui habeant poſſeſſionem in dicto loco vicinam, ubi eſt quæſtio, et unà cum eis determinet quæſtionem ipſam ſuo Conſilio, quandò dicti homines eſſent in diſcordia, aliàs ipſi duo determinent, prout ipſis meliùs videbitur. Qui duo cogantur per ipſum Judicem ad prædicta, & habeat quilibet eorum medietatem ejus, quod habere debet Judex. Qui ſi prædicta facere neglexerint, ſint in pœna arbitrio Judicis imponenda, cujus declarationi, et mandato omnino ſtetur in prædictis.

§. *De re Communi dividenda*. Cap. 35.

ITem, quòd quicumque habet rem Communem tàm mobilem, quàm immobilem, vel ſemoventem cum aliquo, & peteret aptante, vel Judice Communis, vel ipſorum altero, quòd dicta res Communis divideretur inter eos, quòd dicti Poteſtas, & Judex teneantur ex eorum proprio juramento ad poſtulationem petentis cogere partes ad dividendum rem communem prædictam, infra ſpatium xv. dierum, & qui contrafecerit, vel non obedierit, ſolvat vice qualibet pœnam x. librarum & ſi minor xxv. annis habuerit rem communem cum aliquo, tutor, vel curator ipſius poſſit diviſionem petere dictæ rei Communis, & qui non obedierit puniatur pœnâ prædictâ, & nihilominus ipſam diviſionem facere teneatur; tutor verò, vel curator ipſe ad prædicta provocari non poſſit. Et poſt diviſionem prædictam ſi aliquis ipſorum conſortium, vel dividentium voluerit intra medium ponere, & claudere inter ipſum, & conſortem cum gratitio, vel pariete ad telaro, alius conſors debeat conferre medietatem expenſarum fiendarum, vel reſtituere ſtatim dictam medietatem expenſarum illi, qui fecerit clauſuram prædictam. Et credatur de expenſis gratitii, ſeu parietis ſacramento ipſius ædificantis, ſeu claudentis. Et gratitium ipſum, ſeu paries ſit communis. Si verò aliquis conſortium vellet claudere de muro inter ſe, et conſortem ſuum, poſſit claudere, & conſors teneatur dare medietatem terreni, ubi murus fieri debet, & alias expenſas non teneatur reddere conſorti facienti murum, niſi vellet habere utilitatem ex muro,

ro, nam tunc reſtituat medietatem expenſarum, et omnem utilitatem poſſit ex eo muro habere, quam poteſt habere conſors, qui ædificavit, aliàs murus ſit illius, qui ædificavit eum. Et nullus prædictorum conſortium præſtet impedimentum facienti gratitium, ſive parietem, vel murum ſub pœna x. lib. applicanda pro medietate dicto Communi, & pro alia medietate parti ſervanti præſens Statutum. Et Poteſtas teneatur proprio juramento facere obſervari prædicta.

§. *De Domo, vel Poſſeſſione communi vendenda, ſeu permutanda.* Cap. 36.

ITem, quicumque habuerit aliquam rem, domum, vel poſſeſſionem communem cum aliqua perſona, vel, quæ aliàs diviſa fuerit, vel ſteterit ad unum terminum, & unus ipſorum vellet vendere, ſeu permutare partem ſuam cum contingentem, primò debeat requirere illum, cum quo habet ipſam rem communem, vel aliàs diviſam, vel ſtantem ad unum terminum, & ſi conſors emere, vel permutare voluerit pro eo pretio, vel re conſimili, quod, vel quam ab alia perſona inveniretur de ea, volens vendere, vel permutare ipſam rem, teneatur vendere, ſeu permutare ſuo conſorti, ſeu vicino pro dicto pretio, ſeu ſimili re vendere, aut permutare volenti, qui infra decem dies debeat declarare, an velit emere, vel permutare, & ſi contrafactum fuerit, venditio, & permutatio non valeat ipſo jure, & dicta res vendi, & permutari debeat dicto conſorti, ſeu vicino, ut ſupra, & nihilominùs tàm venditor, quàm emptor, ſeu permutator ſolvat Communi Velitrarum de facto, & abſque proceſſu, & ſententia nomine pœnæ libras denariorum 25. & juri retrahendi ſeu retractandi venditionem, ſeu permutationem ſecus factam, quandò de requiſitione non appàret, præſcribatur biennio.

§. *De via danda non habentibus ad poſſeſſionem.* Cap. 37.

ITem, quòd quicumque haberet aliquam poſſeſſionem, vel terram in territorio Velitrenſi, & non haberet viam accedendi ad dictam terram, vel poſſeſſionem, Judex unà cum Magiſtris ſtradarum teneatur dari facere, & aſſignare viam per proximiores vicinos, unde minùs damnum perveniret, ſoluto priùs competenti pretio Domino poſſeſſionis, per quam aſſignatur via, ſecundùm, quòd dictis Judici, & Magiſtris ſtradarum videbitur; qui acceſſerint ad dictum locum, & ſit licitum illi, cui aſſignata fuerit dicta via, ire, accedere, & redire per dictam viam ſine pœna. Et cum requiſiti fuerint dicti Judex, & Magiſtri ſtradarum habeant pro eorum ſalario ſolidos decem pro quolibet. Et ſi quæſtio eſſet inter aliquos, quòd ipſorum aliquis prætenderet ſe habere viam per locum alienum, ſi aliquam viam non habeat, ipſam viam habere debeat, undè minùs lædit vicinum, non obſtante quòd per aliquod tempus aliter iverit. Et Judex Communis finaliter hoc determinet.

§. *De redditione rationis fienda per Tutores.* Cap. 38.

ITem, quòd Tutores pupillorum, qui per tempora erunt, teneantur, & debeant finita tutela ad inſtantiam, & petitionem ipſorum pupillorum, ſeu adultorum, dato eis curatore per ipſam curiam, reddere rationem de adminiſtratis, & geſtis per eos coram duobus conſanguineis adultorum, vel pupillorum ipſorum

rum eligendis per Judicem Communis, & quicquid per prædictos duos homines arbitratum, & mandatum fuerit, plenum habeat robur. Et ad inſtantiam ipſorum per Poteſtatem, & Judicem executioni celeri demandetur, & Judex Communis nihil determinet in prædictis. Sed prædicti duo conſanguinei eligendi ipſas quæſtiones cognoſcant, & determinent, & quàm citiùs poterint ſine fraude ad pœnam x. librarum. Et hoc locum habeat in præſentibus, & futuris tutoribus. Et ſi dicti duo non eſſent concordes, ipſe Judex ſit tertius.

§ *De petitione hæreditatis terminanda. Cap. 39.*

ITem, quòd ſi aliqualis cauſa, ſeu quæſtio, vel controverſia verteretur, ſeu verti ſperaretur inter aliquos cives, vel incolas prætextu hæreditatis, & bonorum alicujus mortui ab inteſtato, & ſine filiis legitimis, quòd ipſa Quæſtio, lis, ſeu controverſia compromittatur, & compromitti debeat per litigatores, ſeu litigare volentes in duos bonos homines eligendos per ipſos litigantes partibus non ſuſpectos. Qui homines electi habeant plenam, & liberam poteſtatem ipſam quæſtionem cognoſcendi, terminandi, & finiendi ſecundùm conſuetudinem patriæ altè, & baſsè, ſummariè, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura Judicii, juris ordine prætermiſſo, prout prædictis electis videbitur, & placebit pro expeditione dictæ cauſæ, non obſtante aliqua lege, vel Statuto forſè contrariis, & prædicta fiant ad petitionem cujuslibet partis petentis. Et ſi non fuerint concordes, Judex ſit tertius.

§. *De Forenſibus contrahentibus matrimonium cum mulieribus Veliternis.Cap.40.*

ITem, quòd ſi quis de aliqua Civitate, vel caſtro contraxerit matrimonium cum aliqua Veliterna, qui aliàs non fuerit ſubditus, vel ſubjectus omnibus oneribus Communis Velitrarum, Poteſtas, & Judex poſſint eum cogere, & inter ipſum. & uxorem ejus cognoſcere etiam de contractu inito per eum ante dictum matrimonium, ſicut, & inter alios cives Veliternos.

§. *Si pluerit eo die, quo quis boves ſeu operarios conduxerit. Cap.* 41.

ITem, quòd ſi contigerit eo die pluere, quo aliquis civis, vel incola conduxerit boves ad Jornatam, ſeu diètam, & propter malum tempus non potuiſſet laborari facere cum eis eo die, quòd non teneatur ad ſolvendum aliquam mercedem pro prædictis bobus, & operariis, niſi pro rata temporis, quo laboraverint. Et de his ſtetur, & credatur ſacramento illius, qui boves, ſeu operarios ipſos conduxerit cum uno teſte.

§. *De cautione præſtanda per forenſes litigantes cum civibus. Cap.* 42.

ITem, quòd ſi aliquis non ſubjectus Communi prædicto cujuſcumque ſtatus, & conditionis exiſtat, traxerit, vel trahi fecerit aliquem civem, vel incolam Veliternum ad Judicium ipſius curiæ, ſeu moverit, ſeu movère fecerit aliquam quæſtionem civilem, vel criminalem contra eum, quòd Judex, & Poteſtas dicti Communis non debeant ipſum non ſubjectum audire, niſi primò, & antè omnia dederit idoneas cautiones de reſtituendo omnes expenſas in caſu, quo ſuccumberet in cauſa, et de ſtando juri, et judicatum ſolvendo

L in cau-

in cauſa reconventionis. Et ſi Poteſtas, et Judex contrafecerint in præmiſſis, pœnam x. librarum vice qualibet incurrat quilibet ipſorum.

§. Quòd quilibet Advocatus, vel Procurator non debeat patrocinari, vel procurare, niſi pro una parte tantùm. Cap. 43.

ITem, quòd quilibet Advocatus, ſeu Procurator non debeat patrocinari, vel procurare, niſi pro una parte tantùm, & non pro ambabus partibus litigantibus in eadem cauſa ad pœnam centum librarum proviſionis, pro quolibet contrafaciente. Et quilibet bonæ famæ poſſit de prædictis eum accuſare, & credatur ſuo ſacramento cum uno teſte bonæ famæ. Et quilibet Advocatus, vel Procurator in prædictis delinquens expellatur per unum annum continuum de Civitate Veliterna, & ejus territorio per Poteſtatem, & Judicem dictæ Civitatis ad pœnam prædictam auferendam à dictis Poteſtate, & Judice, ſi contrafecerint tempore eorum ſyndicatus.

§. De Procuratore Communis. Cap. 44.

ITem, quòd pro bona defenſione habenda da cauſis tangenribus ipſum Commune, Procurator dicti Communis, qui per tempora fuerit in cauſis criminalibus, & Civilibus tangentibus ipſum Commune, habere debeat copiam totiùs proceſſus, vel ſaltem dictorum teſtium examinatorum in cauſa, prout ipſe eligerit, quas copias Notarii ipſi dare teneantur, & debeant eidem Procuratori ad petitionem ejuſdem, quandò eaſdem petierit ſine ſalario aliquo; & nihilominùs, nec Notarius maleficiorum, nec Notarius banchi debeat habere aliquid à Commune occaſione ſcripturarum quarumcumque fiendarum in favorem Communis, & in qua vis cauſa, ſed illas ſine ſalario facere teneantur ad pœnam x. librarum, vice qualibet, qua contrafecerint, de quibus ſacramento dicti Procuratoris credatur.

§. De reſciſſionibus, & præſcriptionibus venditionum, & aliorum contractuum. Cap. 45.

ITem ſtatuimus, & ordinamus, quòd in materia, & cauſis reſciſſionum emptionum, & venditionum, aliorumve contractuum ex remedio L. ii. C. de reſcind. vend. de cætero procedatur ſervata forma Juris, & Statutorum tàm coram Ordinario, quàm aliis Iudicibus delegatis, & ne lites fiant immortales, elapſo decennio à die celebrati contractus rerum immobilium, nullo modo liceat dictum remedium intentare; in rebus verò mobilibus, & ſemoventibus remedium, ſive actio ſpatio trium annorum præſcribatur, & Judex ſecus faciens pœna 25. librarum puniatur, & nihilominùs ſententia ſecus lata ſit ipſo jure nulla.

EXPLICIT LIBER SECUNDUS.

INCI-

LIBER TERTIUS VOLUMINIS STATUTORUM CIVITATIS VELITERNÆ.

§. *In quibus caſibus poteſt per inquiſitionem procedi per Officiales Communis, & de Poteſtate eis attributa.* Cap. 1.

IN primis ſtatuimus, et ordinamus, quòd de infraſcriptis delictis, et criminibus, videlicet de verbis injurioſis, improperiis, et de adulterio, et de aliis actibus, ubi non ſint percuſſiones, et de aliis, de quibus per Statutum ſimpliciter, et expreſsè prohibetur, inquiſitio fieri non poſſit per Poteſtatem, et Judicem Communis; ſed in eis procedatur per accuſationem, vel denuntiationem, Juſtitia mediante. In omnibus, autem maleficiis, et aliis exceſſibus, et culpis procedi poſſit per ipſam curiam omni tempore non prohibito, per accuſationem, inquiſitionem, vel denunciationem. In quibus quandò proceſſum fuerit, injuriatus in perſonam propriam, vel in perſonam uxoris, vel filii, parentis viri, fratris, vel ſororis carnalis, vel in bonis ipſorum habeat tertiam partem condemnationis, ſalvis ſemper omnibus Statutis, quæ loquuntur ſpecialiter de alia parte condemnationis applicanda parti. Et Poteſtas, et Judex ultimo menſe ſui regiminis, et quilibet ipſorum poſſint proceſſus breviare, et dilationes diminuere, prout eis videbitur pro utilitate, et commodo dicti Communis, ita et taliter, quòd maleficia non remaneant impunita. Et non poſſint ferre ſententiam, nec abſolvere aliquem tàm in Civilibus, quàm Criminalibus ultimis 8. diebus eorum regiminis. Nec etiam poſſint interrogare teſtes. Nec publicationes facere ſuper maleficiis, et ſi contrafecerint, non valeat ipſo jure. Et in caſibus, in quibus ex officio curiæ procedi poteſt, ſervetur infraſcripta forma, videlicet, quòd antequam citetur perſona, contra quam debet fieri inquiſitio, Judex debeat examinare teſtes ſuper ipſa inquiſitione, et ſi probatum fuerit ſaltem per unum teſtem fide dignum, citetur perſona delinquens ad reſpondendum, et procedatur contra eum de contentis in dicta inquiſitione. Et ſi aliter facta fuerit, non valeat inquiſitio, nec ex ipſa condemnatio ſequi poſſit, et ſi ſequeretur, non valeat ipſo jure, ſalvo, quòd ſi perſona delinquens, ſeu contra quam fit inquiſitio, confeſſa fuerit aliquid contra ſe, et illud ſcriptum fuerit in actis curiæ, tunc ſtetur ipſius confeſſioni, et credatur, et ex ea condemnatio ſequi poſſit, et debeat, non

obſtantibus ſupradictis,vel quòd dictus ordo non fuerit obſervatus,vel ſubſtantialia Judicii fuerint omiſſa, et contra talem inquiſitionem, nihil objici, vel opponi poſſit, propter quod proceſſus ſive ſententia valeat retractari, et talis opponens nullatenùs audiatur, contra verò ſuſpectos, et infamatos de infraſcriptis delictis videlicet, de homicidio, prodimento, mutilatione membrorum, deturpatione faciei, diſrobatione ſtradarum, et de furto intus, vel extra Civitatem Velitrarum, Curia ipſa poſſit per inquiſitionem procedere, et ad citationem, et condemnationem ſecundùm formam aliorum Statutorum, non obſtante quòd non proceſſerit examinatio unius teſtis. Quàm formam dicti Officiales teneantur etiam obſervare contra incendiarios, fures, domorum ſcaſſatores, fractores pacis, falſarios, violatores virginum, ſeu cognoſcentes, et volentes eas carnaliter cognoſcere per vim; vel ubi fuerit facta percuſſio cum ſanguine noctis tempore, ac etiam contra infamatos de gravibus, et enormibus delictis. Et contrà delinquentes procedatur ad exactionem pœnarum ſecundùm formam Statutorum, ubi Statutum loquitur, vel aliàs ſecundùm conſuetudines, vel jura Civilia, vel jura Canonica. Et ſi Officiales ipſi proceſſerint contra aliquem prætextu prædictorum maleficiorum, et citatus tèr legitimè contumax fortè eſſet, qualibet executio facta per ipſos Officiales in bonis ipſorum diruendo, defodendo, diſſipando, vel comburendo, quando conceditur per Statutum, ut in homicidio, omnino computetur in pœna, in qua eſſet dictus contumax de jure condemnandus, vel condemnatus; et ipſi Officiales inquirentes, et exequentes non poſſint de prædictis aliqualiter condemnari, et antequam contra aliquem delinquentem, carceratum, vel non carceratum in caſibus, ubi admittitur Procurator, deveniatur ad torturam, ſeu ſententiam, detur copia omnium inditiorum.

§. *De arbitrio Poteſtatis, & Judicis Communis. Cap. 2.*

STatuimus, & ordinamus, quod Poteſtas & Judex Communis ſimul cum voluntate, & ſcientia D. Priorum, ſeu majoris partis ipſorum habeant Poteſtatem plenam, & liberum arbitrium procedendi modis omnibus, quibus viderentur expedire contra omnes, & ſingulos, qui publicè, vel privàtim per ſe, vel per alium, ſeu alios, dirècte, vel per obliquum facerent, ordinarent, vel procurarent aliquam malam, & ſuſpectam conventiculam, adjurationem, unionem, vel confœderationem illicitam, jurellas, & telellam contra bonum, & pacificum ſtatum Communis Velitrarum, & Officium guidamenti, et regiminis ipſorum Officialium, et puniendi eos in perſonis, vel rebus, et eos confirmare, ſeu relegare, et confinatos, ſeu relegatos tenère intus, et extra Civitatem eandem ad arbitrium ipſorum Officialium, ſicut, et qualiter eis videbitur, et ſecundùm qualitatem perſonarum, et exigentiam maleficii, culpæ, ſeu delicti, ſeu ſuſpitionis. Et ſimile arbitrium habeant, quandò per aliquas perſonas cujuſcumque ſtatus, vel conditionis exiſterent, orirerur ſcandalum aliquod, vel turbatio Civitatis, ſeu boni, et pacifici ſtatus ipſius, ſeu fieret

Digitized by Google

fieret mala, et ſuſpecta converſatio, ſeu demonſtratio, ſeu fierent, vel eſſent aliqua ſuſpecta inditia publicè, vel occultè, et poſſint Officiales ipſi in præmiſſis, et quolibet præmiſſorum inquiſitionem facere per aliquem teſtem bonæ famæ contra ſuſpectos de prædictis, ſola ſuſpitione legitima præcedente, arbitrio Judicis declaranda, quamvis prædicta non commiſerint, et ſi invenerint ipſos, ſeu ipſorum aliquem delinquentes, vel ſaltem ſuſpectos de prædictis ex dicto eorum arbitrio poſſint, et debeant quemlibet ipſorum delinquentium, ſeu ſuſpectorum pœnâ centum librarum punire ſine Domnicalia ſummariè, et de plano, dicto arbitrio, et omnibus prædictis firmis manentibus.

§. *In quibus caſibus non poteſt per inquiſitionem procedi lapſu temporis.* Cap 3.

STatuimus, et ordinamus, quòd non poſſit procedi per inquiſitionem de aliquibus maleficiis, ſeu delictis ab uno anno retro commiſſis. Nec per accuſationem, nec per denuntiationem, aliàs proceſſus factus per curiam in præmiſſis, non valeant ipſo jure, nec ſententia lata ex dicto proceſſu teneat, exceptis caſibus enormibus ſupraſcriptis, et infraſcriptis, videlicet de furto, rapina, homicidio, pacis fractione, falſitate, proditione, membri mutilatione, et omnibus percuſſionibus cum ſanguine, undè pax, vel reconciliatio facta non fuerit; in quibus procedi poſſit, non obſtante aliquo lapſu temporis.

§. *Quòd de maleficiis non fiat pactum per Officiales.* Cap. 4.

STatuimus, et ordinamus, quòd nulla perſona, ſeu Officialis poſſit facere pactum, vel tranſactionem cum Poteſtate, Camerario, vel alio Officiali Civitatis ejuſdem ante ſententiam, vel poſt de aliquo maleficio, culpa, vel delicto, nec etiam damnis datis per homines, vel beſtias. Et ſi prædicti Officiales contrafecerint, teneatur quilibet contrafaciens pœna xl. librarum proviſionis, ſine Domnicalia, et nihilominùs pactum, ſeu tranſactio facta non valeat. Volentes, quòd ſi accuſatus, videlicet denuntiatus, vel inquiſitus faceret tale pactum, vel tranſactionem, habeatur pro confeſſo, et convicto, et teſtibus ſuperato de maleficio, de quo accuſatus eſſet, aut quomodolibet inquiſitus.

§. *De citatione in maleficiis.* Cap. 5.

STatuimus, et ordinamus, quòd quilibet, contrà quem de aliquo maleficio procedetur, debeat citari tribus diverſis vicibus, et diebus ad reſpondendum. Et ſi non comparuerit per ſe, vel legitimum defenſorem, ubi defenſor de jure admittitur, diffidetur, et banniatur de mandato Poteſtatis, et Judicis voce præconis ad ſonum tubæ, in banco juſtitiæ, et in convicinio illius, contra quem proceditur per accuſationem, inquiſitionem, vel denunciationem, in caſibus, in quibus poteſt per inquiſitionem procedi ſecundùm Statuta. Et aſſignetur ei terminus trium dierum, infra quem comparère poſſit in dicta curia, ſi vult, ad comparendum, et obediendum mandatis ipſius curiæ. Et ſi infra dictum terminum non venerit, habeatur pro confeſſo, et convicto,

et te-

et teſtibus ſuperato de crimine, de quo proceditur contra eum. Quibus tribus diebus elapſis ſtatim Poteſtas, et Judex ſententiam proferant contra eum tanquam contra confeſſum. Et Camerarius Communis ſcribi faciat omnia bona ipſius damnati, vel contumacis ſecundùm formam alterius Statuti, donec de maleficio cognoſcatur, quæ bona cedant in ſolutum pœnæ condemnationis fiendæ de ipſo contumace. Et ſi citatus comparuerit quandocumque ante ſententiam, admittatur ad reſpondendum, dum tamen primò, et ante omnia ſolvat in cippo Communis pro qualibet contumacia ſolidos decem, poſteà procedatur contra eum poſt reſponſionem per eum factam, ſecundùm quòd poſtulat ordo juris, ſecundùm Statuta Veliterna.

§. *De termino dando in maleficiis comparentibus ad defenſam*. *Cap.6*.

STatuimus, et ordinamus, quòd ſi accuſatus, inquiſitus, vel denunciatus perſonaliter venerit ad ipſam curiam ad reſpondendum inquiſitioni, accuſationi, vel denuntiationi, et reſponderit perſonaliter, Judex ſeu Notarius de mandato Judicis teneatur dare eidem terminum ore proprio, & non per Mandatarium ſex dierum proximè futurorum ad ſe defendendum, & excuſandum ab ipſa inquiſitione, ac accuſatione, ſeu denunciatione. Ita tamen, quòd dies dicti termini non computetur in ipſo termino, infra quem terminum Judex, et Notarius maleficiorum debeat examinare omnes teſtes, examinando ſuper dicto proceſſu, et ipſo termino elapſo immediatè aperiatur, & publicetur proceſſus, & detur terminus partibus ad opponendum teſtibus, & eorum dictis, trium dierum proximè futurorum. Et hoc, in caſu quo pars negaverit inquiſitionem, accuſationem, vel denunciationem. Ubi verò confeſſio facta fuerit per partem, contra quam proceditur per inquiſitionem, vel denunciationem, vel accuſationem, & non fuerint factæ aliæ probationes, ſeu exceptiones juridicæ, non fiat alia publicatio proceſſus; ſed immediatè elapſo termino, poſſit, & debeat per Judicem procedi ad diffinitivam ſententiam condemnationis, vel abſolutionis, ſecundùm merita cauſæ, & prout jus poſtulat, et requirit. Et ſi pars ſpontè renunciaverit ipſis terminis, admittatur ejus renunciatio in caſibus, ubi non ingeritur pœna ſanguinis; in quibus caſibus nullo modo poſſit reus renunciare, & ſi renunciaverit, renunciatio non valeat ipſo jure, excepto crimine læſæ Majeſtatis, in quo nulla regula obſervetur; & quidquid fieret in procedendo, & ſententiando, ſive terminis renunciando, valeat & teneat ipſo facto.

§. *Quòd nulla Mulier cauſa examinandi, aſcendat Palatium*. *Cap. 7*.

STatuimus, & ordinamus, quòd nulla Mulier cauſà interrogationis, vel examinationis aſcendat Palatium Communis. Et ſi contigerit aliquam mulierem debere examinari ſuper aliquo maleficio, ſeu cauſa pro perhibendo teſtimonium veritatis, Judex, & Notarius deſcendant de Palatio, & interrogent, ſeu examinent eam in Eccleſia Sancti Angeli in præſentia unius ex Prio-

ex Prioribus, & ſi contrafactum fuerit dictum ejus non valeat, & Judex, & Notarius contrafaciens ſolvant pro quolibet ſolidos centum.

§. *De illicita portatione Armorum*. Cap. 8.

STatuimus, & ordinamus, quòd nulli liceat portare per dictam Civitatem ſpadam, acceptam, cultellum feritorium, ſeu malitioſum, Cerbellariam, barbutam, bacilectum, panſeriam, ſeu corellum, et alia arma permiſſa tàm ad offenſam, quàm ad defenſam, & puniatur pœnâ centum ſolidorum contrafaciens vice qualibet. Et qui portaverit per ipſam Civitatem, vel ſecum tenuerit Bordoncellum, ſeu quatrellectum pœnâ duplicatâ teneatur, & puniatur. Et faber faciens bordoncellum, ſeu quatrellectum puniatur pœna centum ſolidorum vice qualibet, & quod ſit bordoncellum, ſeu quatrellectum, ſtetur declarationi Judicis Communis cum uno ex D. Prioribus. Qui verò de nocte portaverit per dictam Civitatem arma prædicta, puniatur pœna duplicata, quàm ſi de die portaret. Et licitum ſit Poteſtati, Rectori, & militi ipſorum, & Notario ipſius per ſe, & eorum familiares cum cuſtode Communis, & ſine, inquirere omnes, & ſingulos portantes arma prædicta per Civitatem ipſam. Quæ arma debeant Officiales ipſi auferre portantibus, ipſaque aſſignare Camerario Communis. Et ſi deferens arma, dare recuſaverit, ſit in pœna centum ſolidorum ultra pœnam delationis armorum; & quicumque non permiſerit ſe inquiri, ſive portaverit arma, ſive non, habeatur pro confeſſo, ac ſi portaſſet illa duo arma, pro quibus major pœna imponitur, ſecundùm formam Statutorum. Volumus tamen, quòd dicta arma redimi poſſint à Communi pro medietate veri valoris pro quolibet genere armorum. Et prædicta locum non habeant in illis, qui irent, & redirent extra Civitatem ſine fraude tamen, de quo ſtetur ſacramento ipſius, dum tamen nullam moram faciat in aliquo loco Civitatis prædictæ cum armis eiſdem. Et idem ſervetur in illis, qui accurrerent ad rumorem, volentes, quòd quilibet currat, & currere debeat ad rumorem ad pœnam xl. ſolidorum. Item minor 12. annorum non teneatur ad dictam pœnam armorum. Nec etiam teneatur aliquis pro armis, ſi ipſa arma portaverit ad aptandum, dum tamen ipſa arma portet ligata, & ſine fraude, ut dictum eſt. Addentes, quòd nullus famulus, ſeu vaſſallus, vel familiaris alicujus Domini portet arma per Civitatem eandem ad pœnam prædictam. Et ſub eadem pœna nullus portet cultellutium affictapane per Civitatem ipſam, vel alium cultellutium ultra menſuram deſignatam in bancho Palatii Communis. Quæ pœnæ armorum poſſint per Poteſtatem, & Judicem auferri ſummariè, & de facto, ſine aliquo proceſſu, ubi pars confiteretur, & excuſationem legitimam non prætenderet; ubi verò prætenderet excuſationem legitimam, & eſſet dubium, tunc formetur proceſſus per Judicem, & ipſe Judex ſummariè per ſententiam determinet, & an excuſatio prætenſa ſit juſta, vel non, relinquatur diſcretioni, & arbitrio Judicis. Et dictæ pœnæ armorum debeant applicari pro quarta parte Poteſtati, & pro quarta parte cuſto-

cuſtodi, quandò cuſtos accuſaverit, vel alteri accuſatori pro reſiduo, debeat applicari Camerario Communis pro ipſo Communi recipienti. Et quandò eſt inventus cum armis ipſis per militem Poteſtatis, vel aliquem Officialium ejus, inventus non habeat beneficium confeſſionis. Et ſi accuſaretur ab aliquo, tunc habeat, & habere debeat beneficium confeſſionis. Volentes, quòd per inquiſitionem deportationem armorum, ubi non fuerit inventus per aliquem Officialem, non poſſit aliquo modo procèdi.

§. *Quòd Hoſpitator dicat forenſibus, quòd deponant arma. Cap.9.*

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque hoſpitatus fuerit aliquem forenſem in Civitate eadem, in domo ſua, nunciare debeat ſibi, quòd depònat arma, et ea non portet per ipſam Civitatem, eo, quòd eſt pœna centum ſolidorum, & ſi hoſpitator non nunciaverit, ut dictum eſt, teneatur ipſe ſolvere illam pœnam armorum, quam ſolvere deberent ipſi forenſes inventi, & forenſes inventi, vel accuſati de armis, liberentur. Et quòd hoſpitator nunciaverit ipſi forenſi, ſtetur, & credatur juramento dicti hoſpitatoris.

§. *De illis, qui poſſunt ire de nocte. Cap. 10.*

STatuimus, & ordinamns, quòd Medici, qui vocarentur ad aliquem infirmum, & Notarius, & teſtes, qui vocarentur ad teſtamentum alicujus, & ſocii eorum, & omnes qui verè, & non fictè pro dicta cauſa accederent, & Sacerdotes, vel meneſcalci, & euntes ad vocandum, & ſociandum ipſos, poſſint ire, & redire per Civitatem de nocte, et ſine igne, de quibus credatur, & ſtetur juramento inventi.

§. *Quòd non ſit licitum Poteſtati, ſeu Judici ducere aliquos armatos ad Conſilium. Cap. 11.*

STatuimus, & ordinamus, quòd non ſit licitum Poteſtati, vel Judici ducere aliquos armatos ad Conſilium præter ejus familiam, cuſtodes, & Mandatarios, & nullus vadat ad dictum Conſilium armatus, etiam ſi licentiam habuerit: Et qui contrafecerit pœnam dupli ſolvere teneatur. Videlicet ejus pœnæ, quæ fuit Statuta contra deferentes arma. Et Poteſtas de prædictis, nec de armis portandis, non poſſit dare licentiam aliquam, & ſi dederit non excuſet portantes.

§ *Quòd liceat habentibus bladum, de nocte portare arma ad cuſtodiendum. Cap. 12.*

STatuimus, & ordinamus, quòd liceat cuicumque habenti bladum, ſeu victualia de nocte in platea, ſine pœna tenère arma ibìdem. Et ſi Dominus victualium non jacèret ibìdem, liceat ſibi unum, vel duos famulos, ſeu domeſticos ad plùs dimittere cum armis impunè. Et quòd bladum, ſeu victualia ſint ſua, & quòd prædictos ibìdem dimiſerit, ſeu tenuerit, credatur juramento ipſius.

§. *De licentia concedenda portandi arma, habenti inimicitias. Cap 13.*

STatuimus, & ordinamus, quòd Poteſtas, & Judex cum conſenſu D. Priorum teneantur ad pœnam. x. librarum, dare licentiam portandi arma per Civitatem Velitrarum cuilibet petenti, habenti inimicitiam cum aliquo forenſe,

renſe, vel aliquo exbannito, ſeu foriſcito de Civitate eàdem; quæ inimicitia ſit publica, & capitalis, videlicet ubi ſaltem intervenerit percuſſio cum armis, de qua teneatur ante licentiam dandam facere plenam fidem, & dummodò ſatisdet de non offendendo aliquem alium de Civitate, vel incolam ſub pœna dupli pœnarum contentarum in Statutis, & majori eorum arbitrio, inſpecta qualitate perſonarum, & delictorum.

§. *De campana pulſanda de nocte, & de ſero. Cap.* 14.

STatuimus, & ordinamus, quòd Poteſtas ipſe faciat pulſare campanam pro cuſtodia noctis tribus vicibus, & diverſis horis, ut conſuetum eſt, ita ut poſt ipſam pulſationem, dentur tres tintilli, ſeu tocchi immediatè. Et quicumque fuerit inventus per Cuſtodem, unà cum familia curiæ poſt ultimum ſonum campanæ per Civitatem eandem ſine igne, vel tizone ignito, vel lumine, longè à domo ſuæ habitationis ultra ſex domos, ſolvat pro pœna ſolidos decem, in quibus domibus computentur plateæ, & domus platearum, & etiam caſoleni, horti, & Eccleſiæ, & domus ipſius inventi, & domus ubi inventus quis fuerit, & ipſæ domus computentur à quocumque latere placuerit invento.

§. *De diffamato de furto invento de nocte. Cap.* 15.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque diffamatus de furto inventus fuerit de nocte poſt tertium ſonum campanæ per familiares Poteſtatis, ſeu curiæ capiatur, et ducatur ad Palatium, et detineatur quouſque ſolverit libras xx. et duobus ictibus funis illicò torqueatur, et nihilominùs procedatur per inquiſitionem contra eum, ſi eſt perſona, contra quam aliàs procedi poſſit, et ſi capi non poterit, diffidetur.

§. *De pœna Jacentis in ſero in aliqua Eccleſia. Cap.* 16.

STatuimus, et ordinamus, quòd nulla perſona permaneat, ſeu jaceat in aliqua Eccleſia de ſero, in vigilia fortè feſtivitatis dictæ Eccleſiæ poſt celebrationem vigiliarum ad pœnam decem librarum, de qua accuſator habeat quartam partem pœnæ, et credatur ſacramento cujuslibet bonæ famæ accuſantis, exceptis Vigiliis Nativitatis Domini Noſtri, Sancti Antonii, et Sanctæ Luciæ.

§. *De pœna jacentis de nocte in aliqua taberna. Cap.* 17.

STatuimus, et ordinamus, quòd ſi quis fuerit inventus poſt ultimum ſonum campanæ Scaranæ in taberna, vel alibi ubicumque ubi vinum venditur, ſolvat pro banno ſolidos decem, et tabernarius tunc puniatur in x. ſolidis, ſive teneat tabernam apertam tunc, ſive clauſam, quandò potantes ſunt ibi intus. Sub pennali autem dictæ tabernæ, vel in via publica, vel in ipſa taberna, vel antè ipſam tabernam bibere quis poſſit uſque ad ſonum ultimum campanæ, et non ante domos aliorum convicinorum, nec etiam tunc tabernarius teneatur; Forenſibus autem liceat comedere, et bibere in taberna poſt ultimum ſonum campanæ, ſi in dicta taberna fuerint hoſpitati. Et nemo tunc temporis teneat aliquem forenſem in dicta taberna, niſi ibidem fuerit

rit hoſpitatus, vel conduxerit aliquem ad aliquod officium faciendum illo die; vel eum charitativè receptaverit. Et nullus tabernarius, vel vinum vendens teneat tabernam, vel domum, inqua vinum vendit, apertam poſt ultimum ſonum campanæ prædictæ ad pœnam decem ſolidorum, & quilibet accuſans habeat quartam partem pœnæ prædictæ, et credatur accuſatori, ſuo ſacramento, cum uno teſte bonæ famæ. Et miles Domini Poteſtatis poſſit, et debeat de ſero, quandò vadit poſt Scarànam perquirere dictas tabernas, et repertos culpabiles punire de facto, et ſine proceſſu pœnis prædictis, cum uno accuſatore guardiano, et medietas pœnæ applicetur Camerario Communis pro ipſo Commune recipienti, et alia medietas ſit ipſorum militis, et accuſatoris, ſive Cuſtodis. Et de prædictis credatur militi cum uno teſte, vel cum uno Cuſtode ſine alio teſte.

§. *De pœna ludentium ad Taxillos.* Cap. 18.

STatuimus, et ordinamus, quòd nulla perſona ludat ad taxillos in Civitate Veliterna, vel ad aliquem ludum taxillorum, ſeu chartarum, excepto ludo taxillorum ad abatallinum tantùm, chartarum ſmenchiatæ, ſeu tarochi, et ronfæ, et ludo ſcacchorum, quibus ludis liceat ludere in locis non occultis, et ſine fraude, et blasphemiis, & aliis malis artibus, ad pœnam centum ſolidorum, & de prædictis quilibet bonæ famæ poſſit accuſare ludentes, & ejus accuſationi cum juramento credatur cum uno teſte bonæ famæ, & habeat quartam partem pœnæ, reſidui medietas ſit Poteſtatis, & medietas Communis, & eàdem pœna puniatur Dominus domus, ſive loci, in quo ludetur de ejus conſcientia, & præſumatur de ejus conſcientia luſiſſe, ſi Dominus fuit præſens in dicto ludo. Et nullus poſſit, nec debeat mutuare ad dictos ludos, nec aliquem contractum facere cum aliquo ludente verbis, vel conſenſu, & qui contrafecerit, ſimili pœna puniatur, et talia contractus non valeat ipſo jure, et Judex quemlibet de prædictis querelantem non audiat. Et quod perdiderit, ſeu mutuaverit, præſtans perdat omninò, et quilibet poſſit accuſare de prædictis, et credatur ſuo juramento cum uno teſte, ut ſupra.

§. *De percuſſionibus factis cum armis, & earum pœnis.* Cap 19.

STatuimus, et ordinamus, quòd quicumque cum armis ferreis, lapidibus, baſtone, aſta, mazza, vel alio quocumque genere armorum prohibitorum percuſſerit aliquem cum ſanguinis effuſione in collo, vel à collo ſuprà, puniatur pro qualibet percuſſione in libris centum. Item ſi quis percuſſerit aliquem in alia parte corporis videlicet à collo infra cum prædictis armis, et effuſione ſanguinis, vel aliquo dictorum armorum, puniatur pro qualibet percuſſione in libris ſexaginta. Item ſi quis cum dictis armis percuſſerit aliquem à collo infrà, et exfondaverit, ſeu penetraverit corpus ab una parte in aliam, ſive intra viſcera, ſive intra corpus, ita quòd ſit exfondatum illud, quòd eſt concave, ſeu coſtam, aut coſtas fregerit, puniatur pro dicta exfondatione, ſeu penetratione qualibet in libris centum quinquaginta. Item ſi quis cum dictis

armis,

armis, vel aliquo ipſorum percuſſerit aliquem à collo ſupra, ſeu in ipſo collo ſine ſanguinis effuſione, pro qualibet percuſſione puniatur quilibet eorum in libris quinquaginta. Item ſi quis, cum prædictis armis percuſſerit aliquem à collo infra ſine ſanguinis effuſione, pro qualibet percuſſione puniatur quilibet eorum in libris vigintiquinque. Item ſi quis cum dictis armis, vel aliquo ipſorum armorum inciſerit alicui aliquod membrum, vel etiam debilitaverit, ſeu accioncaverit, vel naſum mozaverit, ſive inciſerit, ita quòd naſus, ſeu pars naſi fuerit, et ſit ſeparata; vel effoderit, ſeu cæcaverit oculum, ita quòd oculum amiſerit, vel alia ſimilia arbitrio Judicis declaranda fecerit, ſive commiſerit, puniatur pro qoolibet prædictorum ſic debilitato, vel abſciſſo, in libris proviſionis trecentis. Et in tantumdem parti percuſſæ pro ejus ſatisfactione condemnetur, et puniatur. Item ſi quis alicui digitum inciſerit quomodocumque, et qualitercumque; ita quòd digitus in totum, vel in parte ſit ſeparatus à manu, pro quo digito, ſeu parte digiti in libris centum; et in tantumdem parti læſæ condemnetur. Item quicumque alicui dentem extraxerit, ſeu cadere fecerit contra ejus voluntatem, ultra pœnam percuſſionis, pro quolibet dente in libris xx. condemnetur, et puniatur. Item quicumque cum aliquibus armis prohibitis percuſſerit aliquem in facie, et ex illa percuſſione facies percuſſi eſſet deturpata, ſeu mercata, ſeu ibi eſſet cicatrix, ſive ſignum vituperabile, condemnetur pro qualibet percuſſione cum dicta qualitate, vel aliqua earum in libris proviſionis trecentis, applicandis pro medietate parti, et pro alia medietate Communi. Reſervatis tamen in dictis caſibus Statutis loquentibus de duplicatione pœnarum, quo ad curiam, non quo ad partem. Et Poteſtas teneatur ad pœnam xxv. librarum omni occaſione remota facere aſſignari ipſi offenſo partem eum tangentem de dictis pœnis ſecundùm formam præſentis Statuti. Item quicumque projecerit aliquem lapidem adverſus aliquem, et non percuſſerit, condemnetur, et puniatur pro qualibet projectione in libris decem. Item quicumque receperit ad manus, et non projecerit, et non percuſſerit, condemnetur, et puniatur in ſolidis centum. Item quicumque arma prædicta ferrea contra aliquem extraxerit, et non micaverit, neque percuſſerit, condemnetur in libris x. Item quicumque micaverit, vel fecerit ſe teneri, et tirari cum dictis armis evaginatis, ſive fecerit retentus per aliquem, condemnetur, et puniatur in libris vigintiquinque denariorum. Item quicumque fecerit ſe teneri, et tirari cum armis non evaginatis, condemnetur, et puniatur in ſolidis centum, et non poſſit quis puniri, vel condemnari, niſi de tribus micationibus dumtàxat in una rixa tantùm, et non de pluribus. Item ſi quis fecerit ſe teneri, et tirari contra aliquem ſine armis, ſit in pœna quinquaginta ſolidorum. Item ſi quis impugnaverit, ſeu poſuerit manum ad arma contra aliquem, ſit in pœna pro qualibet vice ſolidorum centum. Item quicumque percuſſerit aliquem cum coltellutio affectapane, et cum ſanguinis effuſione, percuſſionibus ſupra ſpecificatis, vel qualiter-

litercumque cum ſanguine, puniatur duplici pœna, qua puniretur, ſi cum aliis armis ferreis percuſſiſſet ; exceptâ pœna homicidii, quæ firma maneat, etiam ſi cum dicto cultello affectapane eſſet commiſſum. Item ſtatuimus, & ordinamus, quòd minores x. annorum ad dictas pœnas nullatenùs teneantur, ſed aliter caſtigentur, & puniantur arbitrio Judicis, & cum conſenſu Dominorum Priorum, vel majoris partis ipſorum. Item ſtatuimus, & ordinamus, quòd ſi delinquens aliquis pœnas prædictas, vel aliter Statutorum pęnas ſolvere non poſſet, puniatur ſecundùm formam Statuti loquentis de non potentibus ſolvere pœnam. Item ſtatuimus, et ordinamus, quòd ſi in aliquo caſu verteretur aliquod dubium videlicet, an vulnus eſſet exfondatum, ſive perforatum, vel membrum aliquod debilitatum, ſive ſturciamentatum, ſive accioncatum, vel an facies eſſet deturpata, ſive mercata, ſeu cum cicatrice, vel ſigno vituperabili, vel naſum amputatum, ſive coſta rupta, quòd in omnibus his, & ſimilibus ſtetur declarationi Judicis cum conſilio Medicorum, & omnes, & ſingulæ dictæ pœnæ duplicentur, ſi offenſio facta fuerit in perſonam alicujus Doctoris, Procuratoris, ſeu Notarii, et eorum uxorum.

§. *De percuſſionibus manu vacua.* Cap. 20.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque percuſſerit aliquem manu vacua ſine armis in facie, cum ſanguinis effuſione, puniatur pęna quinquaginta librarum, & ſi percuſſerit in capite vel à ſpatulis ſupra, & non in facie cum ſanguinis effuſione, condemnetur, & puniatur in libris denariorum vigintiquinque, & ſi percuſſerit aliquem in facie manu vacua, ſine ſanguine, condemnetur, & puniatur in libris vigintiquinque. Et ſi percuſſerit manu vacua, à collo ſupra, ſine ſanguine, non in facie, condemnetur, et puniatur in libris decem. Item quicumque percuſſerit aliquem à collo infra, condemnetur, et puniatur pro qualibet percuſſione manu vacua, ſine ſanguine in libris tribus. Et ſi percuſſio fuerit cum ſanguine, condemnetur, et puniatur in libris decem. Item quicumque ceperit aliquem per capillos, & tiraverit, condemnetur in libris decem. Item quicumque ſcraſſignaverit, ſeu raſchiaverit aliquem cum ungulis, et cum manu in facie cum ſanguine, puniatur pro qualibet ſcarſignatione pœnâ xxv. librarum, etſi cum omnibus digitis ſcraſſignaſſet una vice tantùm. Item ſi aliquis animo corrigendi, ſeu corripiendi, verberaverit aliquem leviter, puta, filium, diſcipulum, fratrem, vel alium attinentem, minorem 12. annorum ſine armis, tunc nullo modo puniatur, de quo ſtetur juramento corripientis. Item quicumque ſine armis dejecerit quocumque modo dentem alicui, pro quolibet dente dejecto, ſive extracto puniatur pęna quinquaginta librarum. Item quicumque ſine armis qualitercumque cæcaverit oculum alicui, puniatur pœna centùm quinquaginta librarum. Si verò ambos oculos cæcaverit, puniatur pœna trecentarum librarum. Et omnes dictæ pœnæ ſine domnicalia exigantur. Item ſi quis cum dentibus, et cum ſanguinis effuſione momorderit in facie alicujus, puniatur in xxv. libris. Et ſi

in alia

in alia parte corporis puniatur in ſolidis centum. Item quicumque inciſerit, ſeu mozaverit, ſeu ſcarporaverit alicui aurem, puniatur in libris quinquaginta. Item ſi quis totonderit alicui barbam, vel ipſam barbam pelaverit de aliquibus pilis, puniatur in libris quinquaginta ſine domnicalia. Item, ſi quis caſtraverit, vel alicui virgam inciſerit, vel Teſticulos extraſſerit, puniatur in libris trecentis (Salvis ſemper pœnis homicidii, ſi homicidium inde ſequeretur.) Et in tantumdem parti pro ſatisfactione condemnetur. Item quicumque inciſerit, ſeu mozaverit alicui mulieri triccias, puniatur in libris quinquaginta, niſi eſſet maritus ejus, qui de hoc nullatenùs teneatur. Item ſi quis inciſerit, ſeu mozaverit pannos alicui mulieri à latere anteriori, ſeu poſteriori injurioſè à centura infra, condemnetur in libris ducentis. Item ſi quis alios actus ſimiles, vel alios injurioſos actus fecerit alicui mulieri bonæ famæ, honeſtæ conditionis, & vitæ, procedendo de ſimilibus ad ſimilia, arbitrio Judicis puniatur. Item quicumque ſtudioſè, et malo propoſito fecerit aliquam mulierem abortiri prægnantem, puniatur, et condemnetur pœna quingentarum librarum. Item quicumque elevaverit pannos de capite alicujus, caputeum, vel birretum injurioſè, condemnetur, et puniatur pœna decem librarum. Item ſi aliquis elevaverit pannos de capite alicujus mulieris honeſtæ vitæ contra ejus voluntatem, condemnetur, et puniatur in libris viginti. Si verò fuerit mulier elevans Pannos prædictos condemnetur, et puniatur in medietate dictæ pęnæ. Item ſi quis proſtraverit aliquem ad terram, et dederit ſibi calcem à collo ſuprà, cum ſanguinis effuſione, puniatur pœna centum librarum; Et ſi ſine ſanguine, puniatur pœna quinquaginta librarum. Et ſi in alia parte corporis ſine ſanguine, puniatur pœna decem librarum. Et ſi cum ſanguine, pœna viginti librarum. Et ſi tantùm proſtraverit ad terram, puniatur in decem libris. Et ſi ceperit eum per capillos, & proſtraverit eum ad terram, puniatur in ſolidis centum. Item quicumque inſugaret aliquem cum armis, condemnetur, & puniatur in libris viginti. Et ſi inſugàret aliquem ſine armis, condemnetur, & puniatur pœna decem librarum. Et in omnibus prædictis caſibus, vice qualibet intelligatur; & omnes, & ſingulæ dictæ pœnæ duplicentur, ſi offenſio facta fuerit in perſonam alicujus Doctoris, Procuratoris, vel Notarii, & eorum uxorum, ratione tamen officii eorum.

§. *Si dubitetur de morte percuſſi.* *Cap.* 21.

SI quis percuſſerit aliquem, & percuſſus fuerit in periculo mortis, & potuerit capi percutiens, detineatur in carceribus curiæ, donec ſciatur utrum percuſſus moriatur, vel non ex illis percuſſionibus, & ſi moreretur, non relaxetur, imò puniatur pœna homicidii.

§. *De Aſſallimento, & ejus pœna, & qualiter aſſalimentum intelligatur.* *Cap.* 22.

STatuimus, et ordinamus, quòd quicumque excogitatè, & appenſatè cum armis fecerit aſſalimentum, ſive inſiluerit, movendo ſe de loco ad locum, con-

contra aliquem morantem in domo habitationis ſuæ, vel in domo propria, licèt continuè non habitaverit, vel in prædio, vel alia quacumque re propria, vel aliter ſibi conceſſa, vel in pertinentiis eorum, & commiſerit in dicto aſſalimento homicidium, tunc ipſum aſſalimentum confundatur cum homicidio, & puniatur pœna homicidii, tàm pro aſſalimento, quàm pro homicidio. Item ſi quis commiſerit dictum aſſalimentum, ſeu inſultum contra morantem, vel exiſtentem in aliquo dictorum locorum, vel ubi recuperaverit fugiens intra oſtium, vel extra oſtium domus ſub porticu, pennali, ſeu pertinentiis domus cum armis, puniatur pro ipſo aſſalimento in libris proviſionis quinquaginta. Item ſi quis intraverit domum alienam præſente Domino domus, vel abſente, cum armis, cauſa percutiendi, vulnerandi, vel interficiendi aliquem, qui in dicta domo aufugerit, ſeu recuperaverit, puniatur eàdem pœna, & animus prædictus, ſive cauſa præſumatur ſtatim, quòd intraverit domum prædictam, & in omnibus prædictis caſibus aſſallimenti Curia poſſit per inquiſitionem procedere, & debeat. Item ſi quis cum armis aliqua alia commiſerit turpia in domo aliena, arbitrio Judicis declaranda, & non commiſerit aſſalimentum, nec percuſſerit, puniatur uſque ad quantitatem xxv. librarum, arbitrio Judicis aliquando minus, ultra verò non, & cum conſenſu, & voluntate Dominorum Priorum. Item ſi quis aſſaliverit aliquem in aliis locis, quàm ſuperiùs expoſitis, & declaratis cum armis, vel moverit ſe de loco ad locum contra aliquem, puniatur pro ipſo inſultu per eum in libris vigintiquinque; ſalvis ſemper omnibus Statutis de duplicatione pœnarum, & de prædictis in his duobus capitulis proximè declaratis, Curia non poſſit per inquiſitionem procedere, ſi non intervenerint percuſſiones; ubi verò intervenerint percuſſiones, poſſit procedere de ipſis percuſſionibus, & omnibus aliis actibus intervenientibus. Et ſi contra formam præſentis Statuti procederetur per curiam, vel per Notarium Poteſtatis, proceſſus non valeat ipſo jure, & nihilominùs Judex debeat cancellari facere, & aboleri facere ipſum proceſſum per Notarium, qui ſcripſerit ad pœnam xxv. librarum pro quolibet contrafaciente, & pro cancellatione ipſa Notarius nihil recipere poſſit ad pœnam prædictam. Item ſi quis aſſaliverit in aliquo dictorum locorum, & non percuſſerit aliquem, ſed tantùm verba injurioſa dixerit, ultra pœnam dictorum verborum puniatur pro inſultu in libris decem. Item ſi quis inſultum tantùm fecerit ſine armis contra morantem in aliquo dictorum locorum, & non percuſſerit, nec aliqua verba injurioſa dixerit, nec arma portaverit, pro dicto ſimplici inſultu puniatur in ſolidis centum. Item ſi quis commiſerit aſſallimentum in aliis locis, vel loco quocumque contra aliquem, præterquam in locis ſuperiùs nominatis, ſine armis, & ſine percuſſionibus, & ſine verbis injurioſis, pro ipſo ſolummodò inſultu puniatur in ſolidis quinquaginta. Et de prædictis ſine armis commiſſis, ubi non intervenerunt percuſſiones, Curia non poſſit per inquiſitionem procedere. Si verò intervenerint percuſſiones, procedat de omnibus præter omnem modum, &

ſolùm

ſolùm contra ipſum; qui percuſſionem commiſerit, ſive fecerit; contra alium verò, qui non percuſſerit, non procedatur, niſi accuſaretur, vel denunciaretur per partem ad prædictam pœnam. Item ſi quis commiſerit prædicta, vel aliquod prædictorum adverſus mulierem non bonæ famæ, vel malæ famæ, quo ad aſſallimentum, & alias injurias (præter percuſſiones) condemnetur ſolummodò in quarta parte ejus, quòd condemnaretur, ſi adverſus hominem commiſſa eſſent, & Curia nullo modo poſſit per inquiſitionem procedere, & ſi intervenerint percuſſiones, obſerventur prædicta omnia, & procedatur ad integram pœnam de percuſſionibus tantùm. Item quicumque tranſeundo cum armis ante domum alicujus, dixerit malo modo verba injurioſa, vel animoſa in perſonam Domini, vel habitatoris, dicendo fortè, eſci fore roguaglioſo traditore, & his ſimilia, & ſteterit ante oſtium domus, & expectaverit, an ille exiret foras, vel non, puniatur tunc pœnâ xxxxx. librarum ſuperiùs expreſſa, & ſi ſine armis prædicta commiſſa fuerint, in medietatem dictarum pœnarum tantummodò puniatur. Item quicumque aſſociaverit aliquem ad committendum prædicta aſſallimenta, vel aliquod prædictorum, condemnetur, & puniatur eàdem pœna ſupra ſpecificata, in omnibus caſibus ſupradictis, & prædictæ omnes pęnę in hoc capitulo de aſſalimento contenię exigantur ſine domnicalia, ſalvis ſemper aliis Statutis loquentibus de duplicatione pœnarum, quibus per hoc Statutum nullatenùs derogetur. Quod quidem aſſallimentum, tunc intelligatur aſſallimentum eſſe in omnibus caſibus ſupradictis, quandò appenſatè, & deliberatè quis fecerit aſſallimentum, hoc eſt in alium ſaltum, vel aggreſſuram, animo, & intentione injuriam faciendi, vel dicendi, movendo ſe ex hac cauſa de loco ad locum contra injuriatum. Si verò in aliqua rixa quis contra alium fecerit inſultum, ſive aſſallimentum incogitatum, vel ſi ille, qui primò fuerit inſultatus, eodem inſtanti, & eodem loco, ubi fuerit inſultatus reinſultaverit inſultantem etiam in caſu, quo reinſultatio de jure ſibi non conceditur, quòd tunc ſolummodò in medietate dictarum pœnarum ſupra ſpecificatarum condemnetur, & prædictæ omnes, & ſingulæ pœnæ duplicentur, ſi aſſallimentum factum fuerit in perſonam alicujus Doctoris, Procuratoris, vel Notarii, & eorum uxorum, occaſione ſcilicet officii eorum. Et quo ad declarationem aſſallimenti, vel an inquiſitus, denunciatus, vel accuſatus commiſerit aſſallimentum excogitatum, vel non, & quæ pœna debeat imponi ſibi pro aſſallimento commiſſo per eum, relinquimus arbitrio, & diſcretioni Judicis Communis, cujus declarationi, & diſcretioni ſtetur omninò.

§. *De percuſſionibus factis de nocte.* Cap. 23.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque fuerit percuſſus de nocte in Civitate Veliterna, credatur ſacramento percuſſi nominantis maleſactorem cum uno teſte, & ſi percuſſus unum tantùm vulnus habuerit, unum tantummodò percuſſorem poſſit nominare, ſeu accuſare de percuſſione. Et in caſu quo maleficium ipſum non poſſit probari per unum teſtem, ſufficiat ſacramentum

tum

tum percuſſi ad condemnationem, dummodò conſtet evidenter de percuſſione cum armis, & cum effuſione ſanguinis; ita tamen, quòd eàdem hora, quà quis percuſſus fuerit, antequam ad domum ſuam perveniat, ſive revertatur, nominet percuſſorem coram duobus teſtibus ad minus, legitimis tamen defenſionibus, & probationibus dicto nominato reſervatis.

§ *De pœna offendentium Poteſtatem, & alios Officiales.* Cap. 24.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi quis deliquerit verbis, vel facto per ſe vel per alium in Poteſtatem, Judicem, Priores, Cancellarium, Notarium bancæ, Camerarium, Syndicum, vel alios Officiales dicti Communis tempore eorum officii, pœna quadrupli puniatur, qua quis alias puniretur, ſi contra alios commiſiſſet. Et ſi commiſerit aliquis prædicta contra prædictos Officiales, vel aliquem ex eis poſt finitum officium, ratione tamen geſtorum in officio, duplici pœna puniatur; niſi ad ſui defenſionem quis fecerit, cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ. Et tunc Notarius Poteſtatis nihil ſcribat, ſi offenſio facta fuerit in Poteſtatem; ſed Cancellarius Dominorum Priorum ſcribat ſine eis, cum Judice tamen Communis abſque Poteſtate, & ſua curia, & proceſſus fiat in domo dicti Judicis. Et ſi injuria illata eſſet ipſi Judici, tunc dicti D. Priores cum Cancellario eorum proceſſum faciant cum alio Judice eligendo per eos, & ſimiliter fiat proceſſus de quolibet ipſorum Officialium injuriatorum, & ſi aliter factum fuerit, non valeat, & procedatur contra eum. Et ſimili duplici pœna puniatur, ſi quis offenderit aliquem alium de Civitate, vel forenſem prætextu Advocationis, vel Procurationis, quam exercuerit, ſeu exercet. Et præſumatur offenſus prætextu Advocationis, ſeu Procurationis, quandò offenderetur ab aliquo, contra quem fuiſſet Advocatus, ſeu Procurator à tribus annis retro, alia urgentiori cauſa non apparente. Et quicumque offenderit, ſeu deliquerit in aliquem ex familiaribus Poteſtatis, ſeu Judicis, puniatur ea pœna, qua puniretur, ſi offenderet Veliternum; ſi verò aliqui Magnates, vel Baro, vel eorum familiares, vel vaſſallus alicujus Baronis, vel Comitis per ſe, vel per alium offenderet, vel offendi faceret ubicumque aliquem Officialem dicti Communis prætextu officii, quod exercuerit durante officio, vel non proximiores conſanguinei, & affines ipſius, ſi fortè habet in Civitate, pœna ducentarum librarum puniatur præter pœnam Statutorum, in qua tenerentur, qui committerent maleficium ſupradictum.

§. *De Forenſibus non ſubjectis Communi Veliterno offendentibus Veliternos* Cap. 25.

STatuimus, et ordinamus, quòd ſi aliquis Forenſis, vel aliquis alius non ſubjectus juriſdictioni Communis Velitrarum aliquod delictum, ſeu maleficium commiſerit contra civem, vel incolam in perſonam, vel in bonis, pœna duplici puniatur, qua puniretur civis, ſeu incola, & quilibet ſocius dicti criminis offenſoris ipſius, ſive civis, vel alius cum armis, vel ſine, incurrat pœnam eandem, ac ſi principaliter commiſiſſet, & ſi quis offenſorem

ipſum

ipſum, vel dictum ſocium receptaverit quandocumque, teneatur pro maleficio commiſſo, ac ſi ipſe principaliter commiſiſſet.

§. *De pœna Homicidii.* *Cap.* 26.

STatuimus, et ordinamus pro bono, & pacifico ſtatu Communis Velitrarum, quòd quicumque de cetero occiderit aliquem civem, vel incolam in Civitate prædicta, ejuſque territorio, & diſtrictu, vel ad dictum homicidium committendum dederit, vel præſtiterit auxilium, mandatum, conſilium, vel favorem cooperativum, ſi quidem in fortiam Communis pervenerit, vel ad manus dictæ Curiæ, decapitetur, vel ſuſpendatur in furcis, ita quòd penitus moriatur in illis, ſecundùm quòd decreverit Poteſtas, & Judex Communis ipſius, perſonarum qualitate inſpecta. Niſi infra decem dies poſt latam ſententiam contra eum habuerit pacem cum hæredibus occiſi, quo caſu centum ducatos dicto Communi ſolvere teneatur. Et de dictis Civitate Veliterna, & ejus territorio per tres annos continuos exul exiſtat. Qui anni incipiant currere à die quo ſolutionem ipſam fecerit cum effectu, de qua ſolutione fidem faciat per publicum inſtrumentum, ſeu per apodiſſam Camerarii Communis, quibus tribus annis durantibus, ipſam Civitatem, & ejus territorium intrare non poſſit ad pœnam xx. ducatorum, vice qualibet qua contrafecerit, & pro quolibet die, quo in ipſa Civitate ſteterit, & inventus fuerit; ſi verò aufugerit, vel capi non poterit, diffidetur capitaliter, & diffidatus perpetuò maneat in capite à dicta Civitate, ejuſque territorio, & diſtrictu. Et inventus in dicta Civitate, territorio, & diſtrictu poſſit impunè à quocumque etiam à principali inimico offendi, uſque ad mortem incluſivè, & talis offendens ipſo facto lucretur, & habere debeat à Communi Velitrarum præmium xxv. ducatorum, & ſi quis taliter bannitum vivum in fortiam curiæ duxerit, duplicatum præmium 50. ducatorum conſequatur, ut ſupra. Et Poteſtas, & Judex ſi dictus homicida capi non poſſit, ſubitò teneatur procedere, & debeat ad dirutionem domus, in qua dictus homicida tunc habitabat, & non ad dirutionem aliarum domorum, licèt plures haberet hoc modo, videlicet, quòd dirui faciat tectum, & omnes ſolarios dictæ domus, & non alia; poſſint etiam, & debeant dicti Poteſtas, & Judex lignamina dictæ domus, quæ moveri poſſunt, & omnes lectos repertos in dicta domo combùri facere pro libito voluntatis, & non alia bona. Et Syndicus dicti Communis tunc ſubitò ire teneatur ad ipſam domum, & accipere per inventarium ſcriptum manu Cancellarii omnia bona mobilia ibidem exiſtentia, & medietatem ipſorum bonorum hæredibus occiſi reſignare teneatur, & aliam medietatem pro dicto Communi tenère, & conſervare, & vendere, & vendi facere plus offerenti, & pecuniam, ſeu pretium Camerario ipſius Communis pro ipſo Commune aſſignare Salvis ſemper tamen, & reſervatis juribus dotalibus uxoris delinquentis, ſecundùm formam alterius Statuti; & dicti Poteſtas, & Judex ad aliam exactionem in bonis dicti homicidæ procedere non poſſint; & ſi prædicti Poteſtas, & Judex, & Syndicus

in prædictis, ſeu quolibet præmiſſorum negligentes fuerint, puniatur ipſorum quilibet vice qualibet pœnâ xxv. librarum. Et quicumque ipſi diffidato dederit auxilium, conſilium, vel favorem, vel eum aſſociaverit, ſeu receptaverit, pœnâ centum librarum proviſionis puniatur vice qualibet. Et quocumque tempore ipſe diffidatus in fortiam Communis pervenerit, decapitetur, vel ſuſpendatur in furcis; niſi pacem habuerit cum hæredibus occiſi, & pœnam ipſam ſolverit cum effectu, prout ſuperiùs eſt expreſſum.

§. *De Homicidio commiſſo in perſonam Judæorum.* Cap. 27.

STatuimus, et ordinamus, quòd quicumque occiderit, interfecerit, vel percuſſerit, ſeu aliquam offenſam fecerit Judæis, vel alicui eorum, in omnibus, & per omnia puniatur, ac ſi Chriſtianum offendiſſet ſecundùm formam Statutorum.

§. *De Homicidio, vel delicto ad defenſionem ſui commiſſo.* Cap. 28.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque homicidium, vel delictum commiſerit, ſe defendendo, vel vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ, nullam pœnam delinquens propterea patiatur, & ſimiliter ſiquis invenerit hominem de nocte intra domum ſuam, & voluerit ipſum capere, ſeu expellere, & non potuerit, & propterea occiderit eum, nullam pœnam propterea patiatur, & ſemper præſumatur ad defenſionem ſui, & rerum ſuarum feciſſe, & ad probandum prædicta, nulla alia probatio neceſſaria exigatur, niſi, quòd corpus mortuum de mane ſequenti repertum fuerit ibidem, vel ſi probaretur, quòd fuerit percuſſus in domo, & poſteà aufugerit, licèt ibidem non remanſerit mortuus, vel occiſus, & fama publica vicinorum operetur in hoc, niſi probaretur evidenter, quòd alibi eum percuſſerit, vel occiderit, & ad ſuam domum portaverit fraudolenter. Et idem obſervetur de homicidio commiſſo per virum invenientem aliquem adulterantem, vel adulterari volentem uxorem ſuam, ut etiam liceat ipſi marito talem, ſic repertum occidere ſine pœna.

§. *De pœna portantis, ſeu ſagiptantis, vel percutientis aliquem cum Archibuſio, & baliſta.* Cap. 29.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi quis baliſtando, vel ſagiptando cum baliſta contra aliquem cum guarello, vira, ſagitta, ſeu archibuſio in rixa, & aliquem percuſſerit, pœnâ centum librarum puniatur, & ſi non percuſſerit pœnâ xxxxx. librarum puniatur, & ſi aliquis portaverit baliſtam ad aliquam rixam, pœnam xxv. lib. ſolvat. Si verò cum archibuſio percuſſerit, vel ſcaricaverit, et non percuſſerit, vel ad rixam archibuſium portaverit, duplici pœna puniatur. Quæ pęnæ intelligantur ultrà, & præter pęnas percuſſionis, ſeu cujuſcumque dicti comprehenſi in capitulis Statutorum, & omnes pęnæ prædictæ ſine domnicalia exigantur.

§. *De pœna Veliternorum offendentium Coranos.* Cap. 30.

STatuimus, & ordinamus, ut antiqua fraternitas conſervetur inter Coranos, & Veliternos. Ut quicumque Veliternus civem Coranum offenderit, vel aliter

Digitized by Google

aliter quamcumque ſibi injuriam intulerit verbis, vel facto, puniatur tamquam ſi Velitranum civem offendiſſet, vel injuriaſſet. Niſi contrarium Statutum in terra Coræ eſſet, quandò ipſi offenderent Veliternum.

§. *De offendentibus ſe invicem extra Civitatem Veliternam.* Cap. 31.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque Veliternus commiſerit aliquod maleficium extra territorium ipſius Civitatis contra alium civem, vel habitatorem Civitatis ejuſdem in perſona, vel bonis qualitercumque, vel quomodocumque, puniatur per Curiam pœna Statutorum loquentium de illo maleficio, quod commiſit. Non obſtante quòd per aliquam curiam, vel alios Officiales fuerit proceſſum, vel condemnatio aliqua fuerit ſequuta contra ipſos delinquẽtes.

§. *De privato carcere.* Cap. 32.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi aliquis ceperit aliquem civem, ſeu aliam perſonam, & ipſum recluſerit, ligaverit, vel aliter captivum tenuerit in domo ſua propria, vel conducta, vel agro, vel aliquo loco proprio, ſeu conducto, vel aliter ſibi conceſſo per unam diem, vel ſaltem per unam horam ad minus, privando ipſum propria libertate, non animo ducendi eum ad Curiam, pro tali carceratione in quingentis libris proviſionis, ſine domnicalia, puniatur, pro medietate parti carcerato, & pro alia medietate Communi Velliterno. Si verò captivum duxerit ad Curiam, non committat privatum carcerem, niſi eum retinuerit ultra ſpatium neceſſarium ad eum ducendum ad Curiam. Et ſi aliquis injuriam eidem intulerit, puniatur pœna in Statutis contenta; ſi verò aſſallimentum ad domum alicujus factum fuerit, & aſſallitus per timorem ſe reclauſerit in domo propria, vel alterius, & per diem, vel horam incluſus ibidem ſteterit, talem incluſionem privatum carcerem non cenſemus. Si Poteſtas, Judex, miles, vel aliquis Notariorum dicti Poteſtatis offenderit verbo, vel facto aliquem de D. Prioribus, Syndicum, Camerarium, vel Procuratorem Communis Velitrarum, vel Cancellarium D. Priorum, puniatur eà pœnà, qua puniretur civis, ſi prædictos, vel aliquem ipſorum offendiſſet; niſi pro eorum defenſione id facerent, vel aliter in rixa ſeparando partes rixantes. Si verò contra aliquem alium civem, vel habitatorem Velitris deliquerit, puniatur pœna dupli ejus, quo puniretur alius civis, & ſi familiares eorum deliquerint in præmiſſis, puniantur, ut alii cives, & Officiales ipſi teneantur, ut alii cives, ſolvere pœnam pro eorum famulis.

§. *De pœna reimproperantis injuriam factam alicui.* Cap 33.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque reimproperaverit alicui injuriam injuriandi animo, ſeu dixerit aliquam injuriam ſibi aliàs factam, patri, matri, fratri, ſorori, filiis, vel uxori, vel alicui conſanguineo, vel affini ſuo uſque ad ſecundùm gradum incluſivè, ſive dixerit alicui roguaglioſo, falſo traditore, & his ſimilia, in centum ſolidis pro quolibet verbo dictorum verborum, & aliorum ſimilium ſine domnicalia puniatur, & quicumque dixerit alicui mulieri bonæ famæ, puttana tantùm, & his ſimilia, puniatur eàdem

Digitized by Google

pœna, & an ſit honeſta, & bonæ famæ, credatur duobus teſtibus fide dignis de fama; ſi verò alia verba minùs injurioſa quis dixerit alicui præſenti, vel abſenti, pœnâ xx. ſolidorum, ſine domnicalia puniatur. Salvis ſemper capitulis de duplicatione pœnarum. Et Judex poſſit augère, & minuere dictas pœnas in omnibus caſibus prædictis arbitrio ſuo, inſpecta qualitate perſonarum.

§. *Quòd, vir & mulier bonæ famæ poſſit verberare mulierem malæ famæ*. Cap. 34.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi aliqua mulier malæ famæ dixerit, vel fecerit injuriam alicui mulieri, vel viro bonæ famæ, bona mulier, & homo, bonæ famæ poſt ſibi dictam, vel illatam injuriam, infra quatuor dies per ſe, vel aliquem ſuum conſanguineum, vel affinem, uſque ad tertium gradum incluſivè, poſſit eam verberare ubique, & etiam ſi ſanguinem extraxerit, non teneatur ad pœnam, dummodò ſine armis, manu vacua id fiat, & ſi aliqua mulier, vel homo bonæ famæ dixerit injuriam mulieri malæ famæ, non teneatur ad pœnam, et utrum ſit malæ famæ, vel non, ſtetur famæ publicæ vicinorum dictæ mulieris; reſervatis tamen ſibi legitimis defenſionibus, ſi haberet ultra prædicta.

§. *Quòd ſit licitum cuilibet corripere familiam ſuam*. Cap. 35.

STatuimus, et ordinamus, quòd ſi quis animo corrigendi, vel caſtigandi verberaverit familiam ſuam, vel paſtores, vel alios minores xiv. annorum, filium, diſcipulum, vel alium ſibi attinentem, et ſanguinem modicum, licèt effuderit, non puniatur aliqua pœna, et credatur ſacramento corripientis, et ita obſervetur de uxore, et filiis habentibus familiam. Si verò quis percuſſerit prædictos, vel aliquem prædictorum cum armis, et cum ſanguinis effuſione, teneatur ad pœnam Statuti. Si verò quis percuſſerit uxorem ſuam ſine armis de ferro, dummodò ex percuſſione non ſequatur mors, ſeu mutilatio, vel debilitatio membri, ſeu deturpatio faciei, quòd tunc non teneatur ad aliquam pœnam.

§. *De rixis intervenientibus inter ſimul habitantes*. Cap. 36.

STatuimus, et ordinamus, quòd ſi plures habitaverint ſimul, et communiter vixerint, et rixam ad invicem facerent; ita quòd habeant victum inſimul communiter, et vivant ſimul, non poſſit per Curiam de tali delicto procedi, niſi ad accuſam offenſi, et etiam quòd offenſus accuſaſſet, ſi ante ſententiam ſequatur inter eos reconciliatio, ad medietatem pœnæ teneatur offendens, excepto ſi ſe occiderint, vel ſe ſe læſerint graviter, ut tunc puniantur pœna Statutorum.

§. *Quando liceat Bubulco verberare Buctarum ſuum*. Cap. 37.

STatuimus, et ordinamus, quòd liceat cuilibet Bubulco corrigere, et verberare Buctarum ſuum, ſive bovacterium, tamen ſine membri abſciſſione, et debilitatione, et fractura oſſium, et ſine armis, et ſine fraude, quandocumque ſibi videbitur opportunum, ſine banno, et pœna, et quòd ob caſtigationem fecerit, credatur juramento bubulci, et volumus, quòd bubulci bis tan-

tantùm, poſſint venire Velitras in hebdomada, et qui contrafecerit, ſit in pœna xxi. ſolidorum, vice qualibet, et nihilominùs teneatur emendare Domino boum omne damnum, quòd Dominus ipſe paſſus fuiſſet aliis diebus, quibus contra Statutum veniſſet, & Dominus ipſe boum poſſit qualibet vice, qua venerint dicti bubulci ultra duas vices in hebdomada minuere, & excomputare ſolidos v. & buctarus ipſe, ſi ultra unam vicem in hebdomada venerit ad Civitatem eandem, Dominus boum poſſit vice qualibet excomputare ſolidos quinque. Non obſtante, quòd renunciaverint quibuſcumque pactionibus, ſeu conventionibus factis ad invicem cōntra prædicta.

§. *Quando Paſtor vult fugere à Domino ſuo.* Cap.38.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi paſtor vellet aufugere à Domino ſuo ante tempus completi ſervitii, quod promiſerit facere, liceat ſibi Domino expoliare ipſum paſtorem, & auferre ſibi pannos, & calceamenta data ſibi per ipſum Dominum ſine aliqua pœna, relicta tamen ſibi paſtori camiſia, cum ſerrabulis, & ſi aliquis bubulcus, vel Buctarus luſerit ad aliquem ludum, & perdiderit aliquid de bonis dicti patroni, quòd ille, qui vicerit, teneatur illud, quòd vicerit, reſtituere patrono prædicto. Et ſi reſtituere recuſaverit, teneatur ad pœnam centum ſolidorum, & nihilominùs illud, quòd vicerit reſtituere teneatur, de qua accuſator habeat quartam partem pœnæ, reliqua ſit Communis.

§. *De injuriis inter Conjunctos ad invicem.* Cap.39.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi perſonæ conjunctæ inter ſe ad verba injurioſa pervenerint, ut filius cum patre, vel matre, frater cum fratre, vel ſorore carnali, vel conſobrino, nepos cum patruo, vel inter alios collaterales, vel affines uſque ad tertium gradum incluſivè, & proceſſum fuerit per dictam Curiam per accuſationem, vel inquiſitionem, ſeu denunciationem, uſque ad ſententiam excluſivè, Curia ipſa non puniat eos, ſi reconciliatio, ſeu pax facta fuerit inter eos; ſi verò prædicti percuſſerint ſe adinvicem cum ſanguine, vel ſine, cum armis, vel ſine armis quomodocumque, vel qualitercumque præter homicidium, ſeu atrocem offenſam, ſi intervenerit reconciliatio, ſeu pax facta fuerit inter eos ante ſententiam, quòd fiat abolitio, ſalvis ſemper aliis probationibus, & defenſionibus offendentis, & probationes, & defenſiones ipſæ fieri poſſint uſque ad ſententiam excluſivè, non obſtante termino dato per Curiam ad defendendum, & de parentèla ſtetur famæ publicæ vicinorum, ſeu loci alterius cujuſcumque, cui ſtetur omnino in omnibus ſupradictis.

§. *De rixis, & verbis habitis, & reconciliatione facta.* Cap. 40.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque ad aliquam rixam cum verbis injurioſis, vel ad aliquos actus injurioſos pervenerint, ſed reconciliationem, vel pacem fecerint ante litem conteſtatam, ſeu ante eorum reſponſionem ad Curiam, quòd ad aliquam pęnam non teneantur, ſi percuſſio non intervenerit; ſi verò percuſſio intervenerit inter eos, ſine armis, & ſine ſanguine, facta reconciliatione, ſive pace prædicta, ante eorum reſponſionem,

tunc

tunc remittatur eis dimidia pars pœnæ per Statutum declaratæ, dummodò de dictis pace, vel reconciliatione conſtet legitimè; & Poteſtas, & Judex, vel alius eorum in omnibus præmiſſis nullo modo, vel alio colore quæſito, compellant, vel compelli faciant aliquem de prædictis, quòd pacem faciant ſub pœna, vel obligatione aliqua, aliàs omnis promiſſio, & obligatio pœnalis ipſis Officialibus facta non teneat ipſo jure.

§. *De percuſſionibus factis per Jocum*. *Cap.* 41.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi caſus evenerit, quòd aliquis percuſſerit aliquem cum manu, cum ſanguine, vel ſine, vel ceperit per capillos, vel per perſonam occaſione ludi, vel truffæ, ita quòd percuſſus non advocaret prædicta ad ſuum animum, talis percutiens non teneatur ad pœnam aliquam, & de prædictis ſtetur, & credatur ſacramento percuſſi, vel læſi, ſeu injuriam paſſi, ſi ratione ludi prædicta intervenerint, & ad animum ſuum prædicta non revocaverint.

§. *De pugnantibus ad calces, pugnos, vel lapides*. *Cap.* 42.

STatuimus, & ordinamus, quòd homines Veliterni non poſſint, nec debeant facere, ſeu ludere ad calces, pugnos, ſeu cum lapidibus, videlicet homines unius contradæ cum hominibus alterius contradæ ad pœnam centum ſolidorum per quemlibet contrafacientem. Et nullus ſimiliter faciat baptaliam cum lapidibus, & flondis, ad pœnam prædictam, & quilibet poſſit accuſare de prædictis, & habeat quartam partem pœnæ, & poſſit licitè flondas ipſas auferre; minores verò xii. annorum non teneantur ad pœnam. Sed aliter caſtigentur arbitrio Poteſtatis, Judicis, & D. Priorum.

§. *De facientibus rixam in Palatio Communis, dum redditur jus*. *Cap.* 43.

STatuimus, et ordinamus, quòd quicumque animosè fecerit rixam, ſeu quæſtionem in Curia Palatii Communis, dum redditur jus, et dum Poteſtas, et Judex ſederint pro tribunali, vel in banco Communis, vel ubicumque in præſentia Poteſtatis, Judicis, vel militis Poteſtatis, quantumcumque partes ipſæ non percuſſerint ſe ſe ad invicem, vel aliqua verba injurioſa non dixerint, ſed ſolummodò faciant ſe teneri, et tirari unus contra alterum, ipſorum quilibet vice qualibet ſolvat xl. ſolidos, antequam diſcedant de Palatio, Camerario Communis; et ſi aliquod verbum injurioſum, vel improperatorium, vel aliam injuriam dixerint ibìdem, eàdem pœna puniantur ſine domnicalia, de facto, et abſque proceſſu, et ſententia, ultra alias pœnas Statutorum. Nec ſimiliter aliquis præſumat in Conſilio aliquam injuriam dicere, vel facere, contra aliquem præſentem in ipſo Conſilio, et qui contra prædicta fecerit, pœna duplici puniatur, quâ aliàs puniretur ſecundùm formam Statuti, et plus arbitrio Poteſtatis, et Judicis, inſpecta qualitate delictorum, et perſonarum, et ſtatim Poteſtas, et Judex faciant contrafacientes capi, et poni in carceribus Communis, nec eum relaxent, niſi ſolùta pœna prædicta.

De

§. De Proditoribus. Cap. 44.

STatuimus, et ordinamus, quòd quicumque prodiderit Civitatem Veliternam, vel prodimentum aliquod fecerit contra Commune, ignis incendio concremetur, & bona ejus omnia confiſcentur, & applicentur Communi, & expellantur propterea de Civitate eadem filii, nepotes, & fratres carnales ipſius proditoris, & nullo tempore redeant ad Civitatem eandem, eorumque domus funditùs diruantur, & in deteſtationem tanti criminis ſemper remaneant ruinoſæ; uxores tantummodò proditorum dotes datas per eas recuperare poſſint, ſi fuerint inſontes à crimine ſupradicto, & nihil conſequi poſſint de domo viri donationis titulo, vel relicti, vel alterius contractus, vel cauſa, vel alio quoquomodo. Et ſi proditor haberi non poterit per Curiam Communis, diffidetur perpetuò de Civitate eadem, & notificentur prædicta Communitatibus, Caſtris, & locis convicinis, & poſſit ab unoquoque occidi impunè, & executio prædicta in bonis ejus, filiis, fratribus, & nepotibus carnalibus in exilio remanentibus fiat. Nec ullo tempore poſſint reaffidari in Civitate prædicta; ſintque poſtremò tales perpetua egeſtate, & infamia notati, ut eis mors ſit ſolatium, & vita ſupplicium.

§ De Adulterio, & Stupro. Cap. 45.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque virginem violenter violaverit, vel aliam quamcumque mulierem bonæ famæ violenter, vel per aliquam magicam artem carnaliter cognoverit in Civitate eadem, vel ejus pertinentiis, & diſtrictu, pœnà capitis, vel ſuſpendio furcarum, ſecundùm conditionem perſonæ irremiſſibiliter puniatur; niſi infra x. dies poſt ipſum commiſſum maleficium, ſive delictum, à die commiſſi maleficii in antea numerandos, pacem, vel concordiam habuerint cum ea, quæ paſſa fuerit, & tunc pœnam mortis evitet, & ducentàs libras denariorum ſolvat pro pœna Camerario Communis; ſi quis autem violenter poſuerit eam ad terram, & effectum non habuerit, vel per vim intraverit domum alicujus mulieris, vel ejus habitationis, cauſa eam cognoſcendi carnaliter, & effectum non habuerit, ſi cum armis acceſſerit, præter pœnam armorum ſolvat pro pœna ipſius delicti libras trecentas; & ſi ſine armis, ſolvat pœnam centum librarum, & nihilominùs plus puniri poſſit de præmiſſis per aliqualem relegationem arbitrio Judicis, & D. Priorum, inſpecta qualitate perſonarum. Et etiam Poteſtas, & Judex poſſint contra eos procedere per inquiſitionem de aliis maleficiis per tormenta, perſonarum qualitate inſpecta. Niſi intrans domum ſine armis fuerit conſanguineus mulieris, uſque ad quartum gradum incluſivè, & fuerit homo bonæ famæ, conditionis, et vitæ, in quo non cadat ſuſpitio de prædictis. Et ſi quis amplexatus, vel oſculatus tantùm fuerit mulierem bonæ famæ, ſolvat pro pœna libras centum, & aliter puniri poſſit per aliquam relegationem, ut ſupra. Si verò quis ſollicitaverit aliquam tantùm dictarum mulierum, vel etiam requiſiverit, vel eam requiri fecerit de actu illicito, mittendo lenam, vel aliter, in-

ſequen-

ſequendo eam in domo habitationis propriæ, vel in vicis, et viis, vel extra terram, vel aliter qualitercumque turpiter, pœnam xx. librarum incurrat; Et ſi mulier bonæ famæ offenderit lenam, quandò vadit ad eam pro lenocinio, non teneatur ad pœnam; præterquam ſi offenderit eam ad mortem, quo caſu, ſi eam occiderit teneatur ad pœnam decem librarum tantùm. Et quòd fuerit lena, ſufficiat fama publica vicinorum lenæ, vel aliorum. Si verò aliquis cognoverit aliquam mulierem non nuptam violenter, quæ non fuerit bonæ famæ, ſolvat tantùm 50. libras, ſine domnicalia. Et an fuerit bonæ famæ, vel non, credatur convicinio, ut ſupra. Si quis tamen cognoverit carnaliter fęminam maritatam, vel aliam fęminam bonæ conditionis, non per vim, nec per violentiam, ſed de ejus ſpontanea, et plana voluntate, pœnam centum librarum incurrat, et puniatur aliqua relegatione, ut ſuprà. Si verò aliquis cognoverit carnaliter aliquam mulierem non nuptam, vel aliter non bonæ famæ, non per vim, ſed de ejus ſpontanea voluntate, tunc nulla pœna puniatur; in caſu verò, quo aliqua mulier maritata adulterium cum aliquo commiſerit, vel ejus maritum dimiſerit, et alteri homini ſe adhæſerit, amittat ejus dotem applicandam ejus viro, et puniatur adulter pœna ducentarum librarum, et de prædictis, et quolibet prædictorum Poteſtas, et Judex per inquiſitionem procedere non poſſit, ſed procedant ad denunciationem, vel accuſationem mulieris paſſę, viri, patris, vel matris, fratris carnalis, ſororis, vel filiorum, tutoris, vel curatoris ipſius mulieris, vel alterius eorum, et non aliorum, et ſi prædicti, vel alter ipſorum non denunciaverint, vel accuſationem fecerint infra 8. dies à die commiſſi criminis, et ſcientia in antea numerandos, ulteriùs non audiantur.

§ *De Furtis, & pœna furtorum. Cap.* 46.

STatuimus, et ordinamus, quòd quicumque furatus fuerit x. ſolidos, vel infra alicui perſonæ, vel de aliquo loco, vel rem valoris x. ſolidorum tantùm, aut infra, ſolvat pœnæ nomine centum ſolidos, ſine domnicalia. Item ſi quis furatus fuerit rem valoris à x. ſolidis ſupra uſque ad xx., condemnetur in lib. xx. ſine domnicalia. Item qnicumque furatus fuerit à xx. ſolidis ſupra uſque ad tres lib. denariorum, vel rem hujuſmodi valoris, ſolvat nomine pęnæ xxv. lib. denariorum, ſine domnicalia. Item ſi quis furatus fuerit à tribus libris, uſque ad centum ſolidos, vel rem hujuſmodi valoris, ſit in pęna quinquaginta librarum, ſine domnicalia. Item ſi quis furatus fuerit à centum ſolidis ſupra, uſque ad 300. ſolidos, vel rem hujuſmodi valoris, ſolvat centum libras denariorum, ſine domnicalia: A' 300. ſolidis ſupra, vel rem valoris hujuſmodi quicumque furatus fuerit, pęnâ quinquaginta ducatorum puniatur ſine domnicalia pro primò furto, pro ſecundò autem fuſtigetur per loca ſolita, et conſueta Civitatis Velitrarum, et perpetuò exbandiatur, pro tertiò autem furto furcarum ſuſpendio condemnetur, et per gulam apud locum juſtitiæ ſuſpendatur. Ita et taliter, quòd penitùs moriatur. Si autem furatus

fuerit

Digitized by Google

fuerit magnam ſummam pecuniarum, vel rem magni valoris, pro unico tantùm furto ſuſpendatur, ut ſupra; et de valore, et quantitate rerum furatarum, omninò declarationi, et pronunciationi Judicis Communis ſtetur, habito priùs juramento, et informatione ab illis, qui dictas res amiſerunt. Et quòd dictum eſt de furto rerum, et pecuniarum, habeat locum in vi bonorum raptorum, videlicet in rebus per vim raptis, ſive ablatis, ita tamen, quòd duplex pœna ſit, ubi pecunialiter puniri debet: Item quicumque furatus fuerit Statuta Communis, pœnâ capitis puniatur, niſi infra x. dies, à die latæ ſententiæ, quingentas libras denariorum Communi ſolverit cum effectu, & Statuta integraliter reſignaverit Communi prædicto, & ſi capi perſonaliter non poterit perpetuò diffidetur de Civitate eadem, & ejus territorio, & diſtrictu, & numquam poſſit per Officiales aliquos reaffidari. Et ſi aliquis Officialis ipſum reaffidare voluerit, pœnâ centum librarum, ſine domnicalia puniatur; & quicumque de dictis Statutis aliquid deleverit, ſtincaverit, ſcecaverit, moczaverit, inciſerit, vel laniaverit, ſeu ſtracciaverit malitioſè, & ſtudioſè, pœnâ xxv. lib. puniatur. Et plus arbitrio Judicis, & Dominorum Priorum.

§. *De diſrobatione Stratarum.* *Cap.* 47.

STatuimus, & ordinamus, quòd diſrobatores, & aggreſſores ſtratarum, tàm publicarum, quàm aliorum locorum tàm ruſticorum, quàm urbanorum quorumcumque, contra quos publica laborat infamia, furcarum laqueo ſuſpendantur omninò. Ita, & taliter, quòd penitus moriantur, et eorum animæ ab eorum corporibus ſeparentur, etiam pro unico furto, ſeu diſrobatione.

§. *De fractione, ſeu ſcaſſatione Domorum.* *Cap.* 48.

QUicumque fregerit, ſeu ſcaſſaverit violenter portas alicujus domus cum armis, vel lapidibus, causà intrandi illuc, & non intraverit, puniatur pœnà 50. librarum, & ſi violenter intraverit, puniatur pęna centum librarum, etiam ſi nihil tandem furatus fuerit, vel etiam ſi aliquid enorme ibi non commiſerit, vel ſi aliqua commiſerit, puniatur de geſtis, & factis per eum, ſecundùm formam Statuti loquentis in materia, ultra pœnas prædictas, & ſi quis oſtium, vel clauſuram ipſius, vel ferraturam, vel peſculum cum armis tantùm percuſſerit, ſit in pœna 100. ſolidorum, ſine domnicalia, & eàdem pœna puniatur de fractura ferraturæ poſitæ in aliquo horto, vel cancello, & quicumque fregerit, vel ſcaſſaverit cancellum, vel oſtium exiſtens in horto, vinea, arenario, vel cupellario alieno, ſit in pœna 300. ſolidorum, ſine domnicalia, & quilibet accuſare poſſit cum uno teſte, & habeat tertiam partem pœnæ, & ejus accuſæ credatur, & ad emendandum damnum paſſo teneatur.

§. *De pœna comburentium portam, cooperimentum, baſchelinum, canapam, ſeu frumentum.* *Cap.* 49.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque ſtudioſè combuſſerit aliquam portam, ſeu attegiam, vel aliquod cooperimentum baſchæ, ſit in pœna quinquaginta librarum, & ſi canapam, ſeu linum, pęna xxv. librarum denariorum

vice qualibet, & teneatur reſarcire damnum patienti. Et qui ſtudioſè combuſſerit metam grani, vel ordei, vel aliquod genus bladi in campo, aut in area, vel alibi, ſit in pœna centum librarum proviſionis. Et ſi quis combuſſerit, vel ignem poſuerit ſtudioſè cauſa comburendi aliquam domum, in qua habitaretur in Civitate eàdem, pœnà centum ducatorum puniatur; ſi verò non habitaretur, centum librarum pœna plectatur, et ſi condemnatus de prædictis, vel aliquod prædictorum condemnationem non ſolverit cum effectu, infra decem dies proximos futuros, à die latæ ſententiæ in antea numerandos, amputetur ei manus dextera, ita quòd ab ejus brachio penitus ſeparetur; et ſi non ſtudioſè, ſed levi culpa, vel negligentia factum fuerit aliquod præmiſſorum, ſit in pœna delinquens centum ſolidorum, emendato damno illi, qui paſſus fuerit infra tres dies, poſtquam de damno conſtiterit, et ſi capi non poterit talis delinquens propterea diffidetur, et diffidatus remaneat, donec de pęna, et de damnis prædictis fuerit per eum, ut ſupra dictum eſt, integraliter ſatisfactum. Et ſit licitum petenti damnum paſſo capere malefactorem cum conſanguineis, et amicis ubicumque ipſum invenerit, dummodò in fortiam dicti Communis duxerit eum. Et in prædictis, et quolibet prædictorum, cujus ſcilicet culpa levi, lata, vel leviſſima, ſeu dolo damnum fuerit datum, ſive factum per ignem quomodolibet, quo ad pęnas prædictas, et damnum emendandum ſtetur declarationi Judicis, et trium ex D. Prioribus, et quod per eos fuerit in hoc declaratum perpetuò obſervetur.

§. *Quòd nulli liceat immittere ignem in Area aliena. Cap.* 50.

ITem, quòd nulli liceat immittere ignem in area aliena cum palea, uſque ad exitum menſis ſeptembris anni cujuslibet, ad pęnam centum ſolidorum vice qualibet, et quilibet bonæ famæ poſſit accuſare immittentem ignem, et ſibi cum juramento credatur, et habeat quartam partem pęnæ, et nihil opponi poſſit contra ipſam accuſationem.

§. *De pœna immittentis ignem in Paleari alieno. Cap.*51.

ITem quicumque impoſuerit, vel immiſerit ignem in paleari alieno ſtudioſè, ſeu malitioſè, ſit in pęna qualibet vice decem librarum, et damnum emendet, et de combuſtione, et damno credatur ſacramento cujuslibet bonæ famæ accuſantis, et habeat quartam partem pęnæ.

§. *De pœna comburentis Molendinum. Cap.*52.

SI quis combuſſerit molendinum alienum, pęnà ducentum librarum puniatur. Si verò ignem immiſerit, vel lapides fregerit, vel damnum dederit in domibus molendinorum, vel aliquod artificium ibìdem exiſtens devaſtaverit, ſive fregerit, vel disferraverit, vel amoverit, pęnà quinquaginta librarum condemnetur, & emendet damnum, & de iis ſtetur ſacramento unius teſtis plenè probantis, & bonæ famæ, & poſſit ſubjici ſuſpectus de talibus quæſtionibus, & tormentis arbitrio Judicis.

Qui

§. *Qui poſuerit ignem in ſuo, caveat de damno vicini.* Cap. 53.

ITem quicumque poſuerit ignem in campo ſuo, vel alieno, in vineis, vel campitellis, & diſtrictu vinearum tenutæ Velitrarum, procuret taliter ne vicini, vel alii damnum incurrant, & ſi contrafecerit, emendet damnum patienti, & Communi teneatur pœnæ nomine in centum ſolidis, & ſi probari non poſſit immittens, vel immitti faciens dictum ignem, præſumatur ipſo facto dictum ignem fore immiſſum, & poſitum per Dominum, vel laboratorem dicti Campitelli, vel loci, in quo apparèret dictum ignem priùs fuiſſe appoſitum, ſeu immiſſum. Et Judex Communis ad petitionem petentis cujuslibet, teneatur ibidem unum hominem mittere ad videndum, & declarandum, ubi primò, ſeu ante ignis fuerit immiſſus, poſitus, ſeu inceptus, cujus relationi ſtetur. Reſervatis tamen aliis defenſionibus juris accuſato, ſeu inquiſito de prædictis. Et diſtrictum vinearum intelligimus ſecundùm quòd in capitulo damnorum datorum pleniùs continetur. Et nemini liceat immittere ignem in ſtipulis, ante declarationem fiendam per D. Priores, ſub pœna centum ſol.

§. *De pœna facientis falſam accuſationem.* Cap. 54.

SI quis falſam accuſationem, vel malitioſam, vel calumnioſam contra aliquem civem, ſeu incolam de damnis, & pœnis omnibus quibuſcumque fecerit, & accuſatus legitimè ipſam accuſationem probaverit falſam, malitioſam, ſeu calumnioſam eſſe, quòd talis accuſans puniatur, & puniri debeat illa pœnâ, quâ puniri deberet accuſatus, ſi accuſatio legitimè probata fuiſſet contra eum, & omne damnum, & expenſas, quas propterea dictus accuſatus paſſus fuerit, ſibi accuſator reficere teneatur.

§. *De pœna falſorum Teſtium.* Cap. 55.

SI quis tulerit contra aliquem falſum teſtimonium, ſit in pœna centum librarum proviſionis, ſine domnicalia, & portet mordacchiam in ore à Palatio Communis, uſque ad portam Epiſcopi, & ab inde uſque ad portam Pontonis, & cogatur reſarcire omne damnum paſſo de bonis ipſius falſarii; aliòquin ſi haberi non poterit, perpetuò diffidetur. Et poſt bannimentum diffidationis ipſe contra quem dictum fuerit falſum teſtimonium, poteſtatem habeat per ſe, vel per alium offendere eum ſine aliqua pœna, & banno. Et ſi tunc interficeret eum, ſit ſolùm in pœna centum librarum proviſionis, & Curia auferat tali teſti falſo omnia bona ſua, & ſatisfaciat damnum illi, contra quem dictum eſt falſum teſtimonium, exceptis juribus uxoris ſuæ, et tertia parte bonorum ejus, ſi habeat filios. Quæ jura, & tertia pars bonorum ſerventur illæſa pro filiis prædictis, & eàdem pœna puniatur, qui ſcienter produxerit falſum teſtem, poſſit tantùm redimere mordachiam portandam pro xx. libris, ſi majori parti D. Priorum, et Judici videbitur.

§. *De pœna conficientis, ſeu fieri facientis falſum Inſtrumentum.* Cap. 56.

STatuimus, et ordinamus, quòd quicumque tabellio, ſive ſcriptor repertus fuerit ſcienter, et doloſè ſcribere, vel ſcripſiſſe, conficere, vel con-

feciſſe falſum inſtrumentum, ſeu chartam aliquam publicam falſam, debeat mitriari, & mitriatus ducit à Porta Pontonis, uſque ad Portam Epiſcopi, & abinde debeat duci uſque ad Palatium Communis, & infra triduum numerandum à die mitriationis, debeat ſolvere centum libras Communi ſine domnicalia. Et ſi infra triduum non ſolverit ipſas centum libras Communi prædicto, amputetur ſibi manus, cum qua prædicta ſcripſerit, quæ ſuſpendatur in furcis, & deinde deſinat eſſe Notarius., & non poſſit conficere inſtrumenta, & ſuper prædictis volumus, quòd omni tempore procedatur, & procedi poſſit per accuſationem, denunciationem, vel inquiſitionem; & ſimili pœna puniatur ſi quis confici fecerit chartam falſam, vel inſtrumentum falſum; poſſit tamen tàm Notarius, quàm producens, ſive confici faciens redimere portationem mitriæ, pro ducentis libris ſolvendis Communi, ſi D. Prioribus,& Judici videbitur, & perpetuò nihilominùs ſit, & remaneat infamis, & omni honore, & dignitate privatus.

§. *De pœna Periurii.* Cap.57.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque fuerit accuſatus, ſeu inquiſitus, aut denunciatus aliquo maleficio, ſeu injuria, quæ conſiſtat in facto, & juraverit dicere veritatem, & negaverit maleficium commiſiſſe, præter pœnam maleficii puniatur pro perjurio in xx. ſolidis, ſine domnicalia, ſi de maleficio legitimè convictus fuerit, & non per coarctionem ipſius.

§. *De pœna non probantis accuſationem inſtitutam.* Cap.58.

SI quis accuſaverit aliquem de aliquo maleficio, exceſſu, vel delicto, & ipſam accuſationem legitimè non probaverit, ſi quidem pœna præpoſiti delicti aſcendat ad ſummam x. librarum proviſionis, vel infra, Actor non probans pœna xl. ſolidorum puniatur. Si verò decem lib. ſupra uſque ad xxv. lib. incluſivè, pœnà centum ſolidorum puniatur. Et ſi à xxv. lib. uſque ad quinquaginta lib. incluſivè, puniatur pœna xxv. lib. denariorum. Si verò à centum libris ſuprà, pœna qninquaginta lib. puniatur accuſator. Et nihilominùs damna,& expenſas reficiat accuſato, taxatione Judicis præcedente. Si verò accuſaverit quis aliquem de maleficio,ex quo veniret imponenda pęna perſonalis,et ipſam accuſationem non probaverit,puniatur pęna 100. lib. denariorum, et ſi veniret imponenda pęna mutilationis membri,puniatur pęna quinquaginta lib.

§. *De pœna proiicientis lapides de nocte.* Cap.59.

STatuimus,et ordinamus,quòd quicumque proiecerit lapides de nocte ſuper domo, vel oſtio domus alicujus, ſolvat pro pęna viginti lib. et probatio tunc admittàtur per ſacramentum injuriati, et per famam publicam vicinorum, et credàtur eiſdem, et ſi de die quis projecerit, ſolvat centum ſolidos, et damnum etiam in præmiſſis caſibus emendet, excepto minore duodecim annorum, qui non teneatur ad pęnam prædictam, ſed aliter caſtigetur, prout videbitur Judici Communis,et tribus ex D. Prioribus,& eàdem pęna puniatur ille,de cujus domo de nocte, vel de die projectus fuerit lapis, ſi de ejus conſcientia, vel conſenſu proceſſit.

Quòd

§ *Quòd nullus baliſtet, ſeu trahat cum baliſta, vel archibuſio ſuper Eccleſias, vel domos. Cap. 60.*

STatuimus, et ordinamus, quòd nullus baliſtet, ſeu trahat, vel ſagiptet, aut proijciat cum baliſta, vel arcu cum palluctis, ſeu pulſa ſupra aliqua Eccleſia, ſeu domo alicujus ad pęnam 60. ſolidorum, vice qualibet de facto auferenda, ſine prolatione ſententiæ, et de prædictis credatur accuſatori bonæ famæ cum juramento, et habeat accuſator quartam partem pęnæ, et duplici pęna puniatur, qui archibuſium ſcaricaverit.

§. *Quòd Baliſtarii, & Archibuſerii non baliſtent in viis publicis. Cap. 61.*

STatuimus, et ordinamus, quòd Baliſtarii, et Archibuſerii non baliſtent in viis publicis, cum baliſta, et archibuſio, nec aliquis alius, nec ſagittando transverſet viam cum guarrello vel vira ad verſaliam ad pœnam 100. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et habeat quartam partem pœnæ. Et duplici pœna, qui ſcaricaverit archibuſium.

§ *De pœna receptantis diffidatum, ſeu exbanditum. Cap. 62.*

STatuimus, et ordinamus, quòd quicumque receptaverit diffidatum, ſeu exbanditum de homicidio, puniatur in centum lib. denariorum, ſine domnicalia. Si verò quis receptaverit furem, vel aliquem alium diffidatum de aliquo alio maleficio (præter homicidium) teneatur ad pœnam xxv. lib. ſine domnicalia. Et ſi tunc diffidatus offenderet aliquem, receptator quicumque puniatur de dicta offenſione, ac ſi ipſe perſonaliter commiſiſſet. Si verò aliquis diffidatus, vel exbanditus aſſalliverit, vel percuſſerit aliquem in Civitate eadem, vel extra, omnes exiſtentes, ſive aſtantes in dicto loco, ubi fit aſſallimentum, ſive percuſſio, poſſint, et debeant ipſum aſſallitum defendere, & aggredientem offendere, & capere ſine pœna; quòd ſi non fecerint juxta eorum poſſe, ſit eorum quilibet in pęna centum ſolidorum, & aſſallitus de prædictis non auxiliantes accuſare poſſit, et credatur ſuo juramento cum uno teſte bonæ famæ.

§. *De Simonia. Cap. 63.*

SI quis promiſerit, ſolverit, dederit, vel obtulerit per ſe, vel per aliquam perſonam, quantitatem pecuniæ pro habendo aliquod officium in Civitate, videlicet, ut efficiatur Rector, Judex, vel Prior, puniatur pœna centum librarum. Et pro habendo officium Conſulatus, vel Syndicatus, vel Conſiliariatus, vel ſimile officium, tunc puniatur in xxv. libris, et pro habendo officium cuſtodis ſilvæ, teneatur ad pœnam x. librarum, et nihilominùs ipſum officium non habeat, et in tantumdem puniatur ille, qui ipſam ſimoniam receperit occaſione prædicta, et quilibet poſſit accuſare, et credatur ſibi cum uno teſte, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *De eodem.*

ITem ſi aliquis promiſerit, vel dederit per ſe, vel interpoſitam perſonam, Poteſtati, Judici, vel alicui alii Officiali banchæ in totum, vel in partem condemnationem ſpectantem ad ipſum, vel ad aliquem ſuum conſanguineum,

vel

vel aliquod aliud, quod deberet recipere ab aliquo, vel aliquam aliam corruptionem commiſerit, teneatur ad pœnam x. lib. denariorum, ſine domuicalia, & Officialis recipiens, pœnà duplici ejus, quod receperit, tempore ſuæ ſyndicationis puniatur; & de prædictis quilibet poſſit accuſare, & ejus juramento credatur cum uno teſte bonæ famæ, & D. Priores unà cum Judice Communis teneantur facere inquiſitionem de prædictis, quandò non tangeret Judicem, & quandò tangeret Judicem, ipſi D. Priores unà cùm Cancellario eorum, & Camerarius Communis ad petitionem Syndici, & D. Priorum poſt diſceſſum ipſius Officialis, qui reciperet dictam ſimonìam, eum dipingi faciat in Palatio, expenſis Communis, cum aſcripto nomine, & titulo ſuper eum, ad pœnam decem librarum, & hoc locum habeat in quolibet genere ſimonìæ.

§. De condemnatis de Simonìa. Cap. 64.

ITem ſi aliquis Officialis in Civitate eadem condemnatus fuerit de ſimonìa, rapina, vel furto per eum commiſſo, vel etiam fama publica divulgaret publicè contra eum, nullo tempore in ipſa Civitate valeat exercère Officium aliquod, nec aliquis eligere eum poſſit in Officialem, & quicumque eligeret eùm, ſit in pœna vice qualibet decem librarum.

§. De turbata poſſeſſione. Cap. 65.

STatuimus, & ordinamus, quòd nullus per ſe, vel per aliam interpoſitam perſonam inquietet, vel moleſtet aliquem in poſſeſſione pacifica alicujus rei immobilis ſuæ, vel quam aliter teneat, non permittendo laborare, vel colere, ſeu cultivare dictam terram, vel locum, ſive domum, vel fructus exinde percipere, vetando, vel aliter impediendo, vel aliter intraverit, & coluerit domum, & poſſeſſionem ſine conſenſu Domini ad pœnam xxv. lib. et ſi fecerit per audaciam, vel potentiam alicujus Domini, ſit in pœna duplici quantitatis prædictæ, & ſi fecerit pacem moleſtans cum moleſtato ante reſponſionem, ſi non ſint conſanguinei uſque ad ſecundùm gradum incluſivè, remittatur eis tantùm medietas pœnæ prædictæ; ſed ſi ſint conſanguinei uſque ad dictum gradum incluſivè, poſſint facere pacem uſque ad ſententiam excluſivè, & remittatur tunc eis pœna prædicta.

§. De Baronibus, & Dominis moleſtantibus Commune Velitrarum. Cap. 66.

STatuimus, et ordinamus, quòd ſi aliquis Dominus, vel Baro turbaverit, vel moleſtaverit, aut vim aliquam intulerit, per ſe, vel per alios contra Commune Veliternum, vel aliquem civem, aut incolam in poſſeſſione, tenuta, Dominio, aut fructibus, vel laborerio alicujus rei immobilis exiſtentis in territorio Civitatis ejuſdem, aggregando eam territorio caſtri ſui, vel prætendendo eam eſſe de territorio ſui caſtri, quòd tunc Commune prædictum teneatur, & debeat viriliter, & potenter defendere, et recuperare dictam rem turbatam, & occupatam, vel impeditam, & quouſque durat dictum litigium inter ipſum Dominum, & ipſum Commune, ipſe Dominus, vel alius de domo ejus non poſſit, nec debeat eligi ad Poteſtarìam Civitatis ejuſdem,

& nul-

& nullus civis, aut incola Veliternus in tenimento ipſius mercetur cum eo, nec cum vaſſallis ejus, nec communionem aliquam habeat cum eiſdem, & qui contrafecerit, ſit in pœna decem librarum, vice qualibet ſine domnicalia, & plus damnari poſſit uſque ad quantitatem viginti lib. ad arbitrium Judicis Communis, & D. Priorum.

§. *De reducendo ſpoliatum in Poſſeſſione ſua, unde fuerit ſpoliatus.* *Cap.* 67.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi aliquis expulerit aliquem poſſeſſorem propria auctoritate, de poſſeſſione, quam poſſidet, ſive expellens fuerit Dominus illius poſſeſſionis, ſive non, puniatur pœna quinquaginta lib. proviſionis; & Poteſtas, & Judex teneantur, & debeant infra xv. dies à die reclamationis eis factæ per ſpoliatum, reponere, & immittere, ſeu reponi, & immitti facere expulſum in priſtinum ſtatum poſſeſſionis, ad pœnam xxv. lib. denariorum, tempore eorum ſyndicationis auferendam, & nihilominùs dictus expellens teneatur reficere omnes expenſas dicto ſpoliato, quas incurrerit, ſeu fecerit ratione dictæ ſpoliationis, & ſi cum armis expellens prædicta commiſerit, fiat prædicta executio, & obſerventur omnia ſupradicta, & nihilominùs expellens ipſe puniatur pœnâ portationis armorum, vel etiam pœnâ aſſallimenti, ſi aſſallimentum commiſerit in prædictis.

§. *Quòd liceat fidejuſſori defendere Poſſeſſionem, de qua fuerit inveſtitus.* *Cap* 68.

STatuimus, & ordinamus, quòd liceat fidejuſſori cum armis, & ſine, cum conſanguineis, & vicinis defendere, uti, & frui poſſeſſione, de qua inveſtitus fuerit occaſione fidejuſſionis, & exinde percipere fructus, & de ea facere velle ſuum, quouſque de fidejuſſione facta, fuerit extractus illæſus, & ad aliquod damnum, vel pœnam minimè teneatur, occaſione prædicta, & quòd occaſione hujuſmodi factum fuerit, & de damnis, & pœnâ, credatur ſacramento fidejuſſoris, & nihilominùs moleſtator, ſive turbator hujuſmodi ſit in pœna quinquaginta librarum denariorum.

§. *De incidente, ſubornante, vel devaſtante Arbores.* *Cap.* 69.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque inciſerit, vel ſubornaverit arbores fructiferas alienas, ſit in pœna pro qualibet arbore, decem librarum, & ſi arborem non inciſerit, vel ſubornaverit, ſed ramum ejus tantùm inciſerit, ſit in pœna centum ſolidorum, pro quolibet ramo. Et quicumque inciſerit vitem exiſtentem in arbore, ſive in palo, vel vineis, eàdem pœnâ puniatur. Si verò furatus quis fuerit ligna, ſuper quibus vitis exiſtat, puniatur in ſexaginta ſolidis. Et ſi alia ligna exiſtentia in terram, quis furatus fuerit, puniatur pœna quadraginta ſolidorum, vice qualibet; Item quicumque ſubornaverit aliquam arborem, vel eam inciſerit licèt non fructiferam, in qua vitis domeſtica extiterit, ſimili pœna, ut de arbore fructifera, puniatur; & ſi inciſerit vites uvarum de vinea, pro qualibet vite ſolvat centum ſolidos. Si verò aliquam vitem Græcam aliquis inciſerit, ſit in pœna, pro qualibet vite x. lib. Si verò inciſerit, ſeu ſchiantaverit de plantis arboris de celſo, pœnâ centum ſolido-

ſolidorum, puniatur. Si verò ſubornaverit ipſam arborem celſi, ſit in pęna x. lib. Addimus, quòd quicumque torcular, vel concham, ſeu fontes fregerit, ſit in pęna x. lib. & prædictæ omnes pęnæ, & quælibet earum ſine domnicalia exigantur; in omnibus autem prædictis caſibus fiat emendatio damni, & ſi ſolvere non poterit dictas pęnas, & damna, vel ipſorum quodlibet, vel etiam capi non poſſit damnum dans, publicentur omnia bona ejus, & diffidetur perpetuò, & diffidatus remaneat, & reaffidari non poſſit, niſi primò ſolverit pęnas prædictas, ſecundùm caſum occurrentem, & emendaverit damnum paſſo. Inſuper volumus, quòd ſi de prædictis facta fuerit diligens inquiſitio per Curiam, & proceſſus debitus, & committens prædicta non poterit inveniri, de bonis Communis patienti damnum favorabiliter emendetur, et immediatè extimato damno prædicto, arbitrio duorum bonorum hominum ponendorum per D. Priores. Et prius damnum paſſus jurare teneatur, ſi habet, vel ſcit committentem prædicta, vel ſi habet aliquem ſuſpectum in prædictis. Et ſi non habet aliquem ſuſpectum, extimetur ipſum damnum cum ſacramento ejuſdem, inſpecta qualitate perſonarum loci, et arborum, et nihilominùs contra ſuſpectum, et notatum procedatur ad tormenta, vel aliter arbitrio Judicis, inſpecta qualitate perſonarum.

§ *De pœna tollentium Terminos de locis Communis. Cap. 70.*

STatuimus, et ordinamus, quòd quicumque abſtulerit, vel damnum dederit, vel evulſerit terminos, et fines immiſſos in locis Communis, et maximè in burgo empto per Commune à Domino Nicolao Domini Angeli, et à Domino Nicolai Domini Andreæ, ſit in pęnà xxv. librarum, et credatur ſacramento cujuslibet accuſantis, et habeat quartam partem pęnæ, et ſi unum tantùm evulſerit, vel devaſtaverit, puniatur pęna decem librarum.

§. *De pœna evellentium Terminos ſingularum perſonarum. Cap 71.*

STatuimus, et ordinamus, quòd nulla perſona amoveat, ſeu evellat per ſe, vel per aliquam perſonam de aliqua poſſeſſione alicujus ſpecialis perſonæ terminum finalem, nec occultet, ſeu devaſtet, ſeu devaſtari faciat, et contrafaciens puniatur in vigintiquinque libris proviſionis, pro quolibet termino finali ſine domnicalia; et ſimiliter nullus amoveat, evellat, ſeu devaſtet ſteccatum hortorum alienorum ad pęnam centum ſolidorum, et emendet nihilominùs damnum paſſo, et de prædictis, quilibet accuſare poſſit cum ſacramento, et credatur ſibi cum uno teſte, et habeat quartam partem pęnæ.

§. *De pœna devaſtantis Steccatum Communis. Cap. 72.*

STatuimus, et ordinamus, quòd nulla perſona poſſit, vel debeat devaſtare ſteccatum Communis, ſeu diſtruere in totum, vel in partem, nec impedimentum aliquod facere in eiſdem, nec detrahere, vel aſportare, ſeu invadere de ipſo ſteccato aliquam ſpalangam ad pęnam ducentorum ſolidorum, ſine domnicalia, et quilibet bonæ famæ poſſit de prædictis accuſare, et ejus accuſæ credatur cum uno teſte, et habeat quartam partem pęnæ.

Quòd

§. *Quòd liceat unicuique vendere mercantias ſuas in foro, & de pœna injuriantis eos. Cap. 73.*

STatuimus, et ordinamus, quòd ſit licitum unicuique tenère in foro, & vendere mercantias ſuas extra columnas loci fori, & ſi aliquis eſſet ibidem ante vendentem, & injuriaretur verbis, ſolvat pro pœna 100. ſolidos ſine domnicalia, & ſi malo modo tangeret mercantiam ſuam, vel ipſam expelleret de ipſo loco, ſit in pęna centum ſolidorum, & nihilominùs teneatur ad pęnam cujuſcumque alterius delicti commiſſi propterea; ſecundùm formam Statutorum.

§. *De pœna nolentis parère mandatis Curiæ. Cap. 74.*

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque fuerit renitens, ſeu rebellis, & noluerit parère mandatis Curiæ, pro dicta rebellione in decem libris, ſine domnicalia, puniatur, & ſi de conſcientia D. Priorum fuerit pulſata campana per Officiales contra ipſum committentem prædicta, ſeu rebellantem, pœnam xxv. lib. incurrat, & ſi pro rebellione prædicta Officiales fecerint coadunare ſocietatem, & conneſtabiles baliſtariorum, & alios de populo, & ad domum ipſius rebellis cum banderiis iverint, talis rebellis pœnâ centum librarum, ſine domnicalia puniatur, & poſſit domus dicti rebellis, dum in ipſa rebellione perſiſteret, dirui funditùs, & bona mobilia ſua pro dicta pœna tolli per Officiales, & applicari Communi, pro ipſo Commune, ſine aliqua ſententia, ſeu proceſſu. Et ſi tunc per dictum rebellem, vel aliquem, qui ſteterit in favorem ipſius fuerit commiſſum aliquod maleficium contra Officiales Communis, pro commiſſo maleficio, pœnâ quadrupli puniatur, quæ aliàs eſſet Statuta, ſine domnicalia, pro quolibet delinquente, & vice qualibet.

§. *De pœna præſtantium impedimentum currentibus ad bravium. Cap. 75.*

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque in feſto beati Eleutherii, & aliarum feſtivitatum equeſter, vel pedeſter impedimentum præſtaverit qualitercumque equitantibus, vel Jumentariis, vel peditibus currentibus ad bravium in dicto feſto, pœnam x. lib. incurrat ipſo facto ſine domnicalia, et ſi aliquis in dicto feſto arma portaverit, pœnâ dupli puniatur, quæ alia eſſet Statuta contra arma portantes.

§. *De pœna mercantis aliquem porcum merco Sancti Antonii. Cap. 76.*

STatuimus, & ordinamus, quòd nullus de cetero ſignare audeat fictivè porcum, vel aliam beſtiam ſuam ſigno Sancti Antonii, quo ſignantur porci, vel aliæ beſtiæ dicti ordinis in Civitate eadem, & ſi contrafactum fuerit, liceat Fratribus dicti Ordinis exiſtentibus in dicta Civitate, ipſam beſtiam ſic ſignatam càpere, & captam occidere, & facere velle eorum. Et nihilominùs dictus ſignans, pro qualibet beſtia, quàm ſignaverit in xl. ſolidis ſine domnicalia puniatur, & quilibet bonæ famæ poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *De maleficiis, & facientibus facturas.* Cap. 77.

Quicumque affacturaverit, vel affacturari fecerit aliquem, ita quòd affacturatus propterea moriretur, vel fatuus, ſeu demens efficeretur, vel infirmaretur, vel aliquod membrum perderet, igńis incendio concremetur, et ſi aliud leve nocumentum, vel nullum ſentiret affacturatus, puniatur arbitrio Judicis Communis, et D. Priorum, ſeu majoris partis, conſiderata, et inſpecta qualitate perſonarum, et facti. Si verò quis affacturaverit capras, porcos, pecudes, vel alias beſtias, puniatur pœnâ decem lib. proviſionis, et teneatur emendare omne damnum paſſo, et credatur de prædictis ſacramento cujuslibet bonæ famæ accuſantis, cum uno teſte bonæ famæ, et habeat quartam partem pœnæ, et Poteſtas, et Judex poſſint procedere ad tormenta, ſi habent aliquod inditium de prædictis, et ſi pœnam ſolvere non poterit, nudus fuſtigetur; vel nuda per Civitatem per loca ſolita, et perpetuò de ipſa Civitate diffidatus remaneat, et poſſit de prædictis Judex per inquiſitionem procedere, non obſtante aliquo alio Statuto.

§. *De pœna impetrantium litteras ab aliquo Magnate.* Cap. 78.

Statuimus, et ordinamus, quòd quicumque impetraverit literas, vel nuntium ab aliquo Magnate, Barone, vel alio Domino quocumque, vel ab aliqua Curia, generali, dirigendo preces ad Poteſtatem, Judicem, vel Conſilium, vel Commune, vel ad D. Priores, ut pœna, vel condemnatio ſibi, vel alicui remittatur, vel pro aliqua gratia, ut ſibi fiat in totum, vel in parte de aliquo maleficio, vel quod non procedatur contra aliquem, ſit in pœna xxv. lib. proviſionis, tàm impetrans, quàm is, pro quo fuerit impetrata. Et is ſemper intelligatur impetraſſe, pro quo gratia fuerit poſtulata, et ſi fuerint litteræ minatoriæ, ſit impetrans in eadem pœna 25. lib. Quas litteras Poteſtas, ſive alius Officialis, àd quem pervenerint, teneatur ſine dilatione recipere, ſi ille, pro quo dictæ litteræ venerint, vel impetrans non fuerit ſubjectus Curiæ, tunc Poteſtas faciat banniri per Civitatem, quòd nullus laboret poſſeſſionem ipſius, fratris, vel patris ipſorum, nec habitet in domibus eorum aliquis ad pœnam centum ſolidorum. Et prædicta locum non habeant in his; qui dictas litteras impetraverint, pro Juſtitia facienda, vel obtinenda, et ſi Poteſtas, vel Judex, in prædictis fuerint negligentes, ſit quilibet ipſorum negligens in pęna xxv. librarum.

§. *De retinentibus armaturas alienas in domibus depictas.* Cap. 79.

Statuimus, et ordinamus, quòd nullus civis, vel habitator ipſius faciat, ſeu fieri faciat, vel retineat antè domum ſuam, vel habitationis ſuæ, aliquam armaturam, vel ſignum armæ alicujus Domini, vel Baronis depictam ad pęnam xxv. librarum proviſionis per quemlibet, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum juramento, et uno teſte bonæ famæ credatur, et habeat quartam partem pęnæ. Et nihilominùs dictam armaturam, ſive ſignum devaſtare, et delère teneatur. Ita quòd non appareat ad pęnam prædictam.

Quòd

§. *Quòd bis diffidatus amplius reaffidari non poſſit.* Cap. 80.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi aliquis fuerit bis diffidatus de Civitate Veliterna de exceſſibus commiſſis per eum, & meruerit gratiam, & miſericordiam ex dictis diffidationibus ab Officialibus Communis ipſius, & poſtmodum iterum extiterit diffidatus de Civitate prædicta, quòd ulterius reaffidari non poſſit, niſi integram pœnam ſolverit de omnibus malè geſtis per eum, & de quibus etiam extiterit diffidatus, reaffidatus de gratia, & ſi aliter fuerit reaffidatus, non valeat ipſo jure.

§. *De impetrantibus excommunicationem contra Officiales Communis.* Cap. 81.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi aliquis civis, aut incola ordinaverit, vel tractaverit publicè, vel occultè, quòd fiat aliqua monitio, excommunicatio, vel mandatum contra Officiales Curiæ Velitrarum per Curiam Reverendiſſimi Domini Cardinalis Oſtienſis, & Veliternenſis, ſeu ejus Vicarium, de non procedendo, vel exequendo contra condemnatos, & denunciatos, inquiſitos, vel accuſatos in Curia Civitatis ejuſdem de quibuſcumque maleficiis, delictis, ſeu debitis, vel quibuſcumque aliis cauſis per Officiales ipſos, vel per eos in prædictis fuerit ſententiatum, vel pronunciatum, vel quòd non exequantur termini, et dilationes contra cives aliquos, & ſubjectis Civitatis ejuſdem, quòd talis procurans prædicta, ſit in pęna quinquaginta lib. denariorum, ſine domnicalia, & nihilominùs cogatur ad extrahendum Commune, & ſpeciales perſonas indemnes, ſalvo niſi procederetur contra aliquem obtinentem Eccleſiam in Civitate, tunc non teneatur ad dictam pœnam, & ſi aliqui non ſubjecti impetraverint prædicta, fiat executio contra eos, prout ſupra proximè declaratur de pœna impetrantium literas a Magnate.

§. *De nolentibus ſe aſtringere juriſdictioni Communis.* Cap 82.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi aliquis cujuſcumque conditionis, & ſtatus exiſtat, & habitet in Civitate Velitrarum, vel alibi, & habeat bona in dicta Civitate, vel territorio, & non aſtrinxerit ſe voluntariè bannis, et pœnis, & ſingulis conſtitutionibus in præſenti Statuto contentis, et aliis ordinationibus, & conſuetudinibus dictæ Civitatis, quòd cum caſus acciderit, ſeu opus fuerit, exigere ab eo aliquam pœnam, vel bannum ſecundùm formam Statutorum, quòd dicti Poteſtas, & Judex, una cum D. Prioribus poſſint, & debeant recurrere ſuper poſſeſſionibus, & rebus immobilibus ſupradictis, & pœnas ipſas exigere, prout fuerit opportunum.

§. *De beſtiis deprædatis emptis à diffamatis.* Cap. 83.

STatuimus, & ordinamus, quòd ſi aliquis civis, aut incola ab aliquo diffamato emerit aliquam beſtiam vivam, vel mortuam, ante denunciationem factam Curiæ, vel poſt, reſtituat, quod emit, Domino, vel Communi, & ſi ſcienter hoc fecerit, decem libras ſolvat pro pœna, & teneatur ad omne damnum Communi, vel ſpeciali perſonæ, quod propter hoc incurrerit, pro quibus damnis talis emens, & diffamatus teneatur dare ido-

neam fidejuſſionem, ad hoc ut commune prædictum, & ſpeciales perſonæ ipſius conſerventur illæſæ.

§. *De Porco empto à Portario ſine voluntate Domini.* Cap. 84.

STatuimus, & ordinamus, quòd nulla perſona emat, vel recipiat ab aliquo Porcario alicujus aliquem Porcum, vel ſuem, ſive ſcrofam lactantem, vel non, ſine Domini Porcorum voluntate, ſub pœna quinquaginta lib., & nihilominùs reſtituat, quòd acceperit, vel emerit, & quilibet accuſans habeat quartam partem dictæ pœnæ, & ſimiliter ſervetur in omnibus aliis beſtiis emptis à cuſtodibus ſine voluntate Domini.

§. *De Beſtia deprædata non emenda.* Cap. 85.

STatuimus, & ordinamus, quòd nullus civis, vel incola emat, vel alio modo recipiat aliquam beſtiam, quæ fuerit deprædata, ſeu de aliqua præda ablata à quocumque, vel per quemcumque, & à quacumque Civitate, Caſtro, vel Communitate, Perſona, ad pœnam decem librarum pro qualibet beſtia, & utrum fuerit deprædata, vel non, ſtetur, & credatur ſacramento trium bonorum hominum, qui dicant ſe hoc ſcire, & quilibet accuſans habeat quartam partem pœnæ.

§. *De pœna occidentis Equum, & ſimilia.* Cap. 86.

QUicumque occiderit equum, jumentum, mulum, vel aſinum, vel bovem, vel eorum aliquem, vel mortem quocumque modo præbuerit, emendato priùs per eum damno patienti, arbitrio duorum bonorum virorum poſitorum propterea à Judice, & D. Prioribus, incurrit pœnam xxv. lib. ſine domnicalia, ſi fecerit ſtudiosè; ſi verò non fecerit ſtudiosè, emendet damnum, & non ſolvat pœnam prædictam, & quod fecerit ſtudiosè, vel non, ſtetur juramento videntis, vel famæ publicæ.

§. *De pœna occidentis Porcos.* Cap. 87.

QUicumque interfecerit porcum alterius ubicumque, emendet porcum Domino porci, taxatione præcedente per Judicem, et ſi facta fuerit reclamatio, interficiens ipſum, ſolvat v. lib. et ſi porcus, vel alia beſtia alicujus damnum dederit alteri, Dominus beſtiæ damnum patienti emendet, et de damno, et emenda credatur juramento Domini damnum paſſi uſque ad decem ſolidos.

§. *De pœna receptantis Baronem.* Cap. 88.

STatuimus, et ordinamus, quòd nullus civis, vel incola præſumat aliquem Baronem, undecumque fuerit, in ſua domo intra Civitatem eandem receptare, vel recuperare, niſi tribus diebus tantùm, abſque licentia D. Priorum, ad pœnam centum ſolidorum; poſſint tamen D. Priores providère de majori, et minori tempore, prout eis videbitur, quæ pœna in quolibet prædictorum caſuum à contrafaciente de facto auferatur, et quilibet accuſans habeat quartam partem pœnæ, reliqua ſit Communis.

De

§. *De pœna jurantis alicui Vaſſallagium*. *Cap.* 89.

STatuimus, et ordinamus, quòd nullus civis jurare debeat vaſſallagium, alicui Domino, vel perſonæ potenti ſine conceſſione feudi, ad pœnam xxv. lib. & ſi habuerit feudum, vel non, ſtetur inveſtituræ.

§. *De non præbendo per Veliternum auxilium Baroni*. *Cap.* 90.

SI aliquis Dominus, vel Baro habuerit brigam, guerram, litem, cauſam, ſeu quæſtionem, rixam, aut diſcordiam cum alio Domino, vel quacumque alia perſona, vel Civitate, Caſtro, vel Univerſitate, nullus civis, vel incola poſſit, vel debeat ire in ſuum ſervitium, præbendo ſibi adjutorium, vel favorem cum armis, vel ſine; niſi fuerit ejus feudatarius, vel conſanguineus, ſive affinis, uſque ad ſecundùm gradum incluſivè, qui tales tunc cum tribus ſociis accedere poſſint, & qui contrafecerit, ſit in pœna xxv. lib. Et eàdem pœna puniatur, qui rogaverit, vel duxerit aliquem ad dictum locum, ſeu Dominos, vel procuraverit, quòd literæ mittantur ad aliquem civem, aut incolam, vel ad Commune, quòd aliqui mittantur per Commune in ſervitium dicti Domini, et ſi fuerit dubium, vel veriſimile, quòd prædicti, qui ibidem vellent ire, aliquod ſcandalum, vel turbationes ponerent in Civitate, vel aliàs propter aliam juſtam cauſam, Poteſtas, Judex, Conſilium, & D. Priores poſſint prohibere eos, quòd non vadant, & totaliter impedire eorum viagium, ad pœnam eorum arbitrio auferendam, quam exigere poſſint de facto, ſine proceſſu, & ſine prolatione ſententiæ. Et ſi non obedirent, & damnum ipſum Commune Velitrarum incurreret, occaſione prædicta, quòd dicti euntes teneantur ipſum Commune, & ſpeciales perſonas ipſius conſervare indemnes, & damna, & expenſas reficere, quas, & quæ propter hoc dixerit incurriſſe, de quibus damnis, & expenſis credatur juramento Syndici dicti Communis, & nihilominùs pœna eis impoſita auferatur per Poteſtatem ipſo facto.

§. *De pœna obligantis perſonam, vel bona ſua alicui Baroni*. *Cap.* 91.

STatuimus, & ordinamus, quòd quicumque tractaverit, vel ordinaverit publicè, vel occultè per ſe, vel per alium obligare ſua bona, vel ſe obligaverit alicui Baroni, vel potenti Perſonæ, pœnâ ducentarum lib. ſine domnicalia puniatur, applicandâ Communi Veliterno, ſi per inquiſitionem procederetur. Si verò per accuſationem, medietas dictæ pœnæ ſit accuſatoris, & alia medietas ſit Communis. Et quilibet bonæ famæ poſſit accuſare, ad cujus accuſationem ſola fama publica, & dictum unius teſtis fide digni ſufficiat; aliis verò legitimis defenſionibus ſemper ſalvis, & quicumque prædictam obligationem, promiſſionem, vel ſtipulationem receperit, vel recipi fecerit, ſimili pœna puniatur dividenda, ut ſupra, & nihilominùs, quòd agitur, non valeat ipſo jure; ſi verò talia committens fuerit Clericus, tunc proximior ejus conſanguineus puniatur in quolibet caſu ſuo, quod Statutum locum habeat in præſentibus, præteritis, & futuris temporibus, Lege, & Statutis in contrarium non obſtantibus.

Quòd

§. *Quòd nullus trahat Commune Velitrarum, vel aliam perſonam ad aliam Curiam, quam Veliternam. Cap. 92.*

SI contigerit aliquem civem, ſeu incolam trahere, vel citari facere ipſum Commune, vel ſpecialem perſonam ipſius ad aliam Curiam, quam ad Curiam Velitrarum abſque licentia Poteſtatis, Judicis, vel Conſilii ſolvat nomine pœnæ x. lib. denariorum, ſine domnicalia. Et teneatur reficere omnia damna, & intereſſe litis, & extra, quas Commune, & ſpecialis perſona vocata propterea ſubſtinuerit, & donec ipſas reſarciat, ſtare, vel morari non poſſit in Civitate eadem, ſi fuerit habitator Civitatis ejuſdem, aliàs teneatur proximiorAgnatus uſque ad tertium gradum ad refectionem expenſarum prædictarum præcedente taxatione Judicis, & nullatenus in poſſeſſionibus ejus, intra, vel extra Civitatem laboret, & qui laboraverit poſt ipſam prohibitionem factam per bannum, ſit in pœna xxv. lib. quam pœnam poſſit dicta Curia exigere de facto, & ſine prolatione ſententiæ.

§. *De pœna facientis citari Poteſtatem, & alios Officiales. Cap. 93.*

ITem ſi quis civis, vel incola citaverit, vel citari fecerit per ſe, vel per alium in Civili, vel Criminali cauſa Poteſtatem, Judicem, vel Notarium Curiæ, in alia Curia, quàm in Curia Veliterna, per Mandatarium, citationem, ſive edicta directa ipſis, ſeu alteri ipſorum ad dictam Curiam vel ejus Officiales pœna xxv. lib. puniatur vice qualibet, & nihilominùs nemo Procurator, vel Advocatus pro eo patrocinium præſtet. Nec aliquis de conſilio dictæ Civitatis pro eo in conſilio, vel extra, dicat, vel loquatur aliquid, & nemo in ſuis poſſeſſionibus laboret, nec domos ejus habitet, & qui contrafecerit, ſeu fieri procuraverit pęnam xxv. lib. denariorum incurrat. Quam pœnam Poteſtas de conſilio Judicis Communis, & ſine conſcientia ipſorum D. Priorum, & Conſilii abſque alia ſententia incontinenti exigat. Quod ſi non fecerit ipſe Poteſtas pœnam decem librarum, incurrat, ſi verò dictus Procurator, vel Advocatus, qui contra prædicta fecerit, non eſſet ſubjectus juriſdictioni Civitatis ejuſdem, Poteſtas, & Judex ipſum Advocatum, vel Procuratorem ad præmiſſa, vel ad alia quæcumque perpetuò non admittat, nec aliquis civis per ipſum Procuratorem inſtrumenta, & ſcripturas publicas fieri faciat, quòd ſi factum fuerit decernimus non valere, adjicientes, quòd nullus laboret in poſſeſſionibus prædictorum, ad pœnam centum lib. Et ſi aliquis occaſione prædictarum pœnarum, & proceſſuum prædictorum, recurſum habuerit ad D. Priores, tunc ipſi D. Priores non teneantur, nec debeant mittere illud ad conſilium ſapientis, quæ omnia locum habeant, ſi ille, qui dictam citationem, vel mandatum procuraverit infra triduum computandum à die citationis factæ, à dicta citatione, vel mandato non deſiſteret, et quilibet de prædictis poſſit accuſare, et ſibi cum juramento, et uno teſte bonæ famæ credatur, et habeat quartam partem pœnæ, et Curia Veliterna poſſit per inquiſitionem procedere, et nihilominùs quicumque Officialis dicti Commu-

nis

nis, ſive fuerit forenſis, ſive civis, ſi citatus, vel vexatus, aut moleſtatus fuerit in alia Curia, quàm in Curia prædicta prætextu ſeu officii, quod habuerit in ipſa Civitate, Poteſtas, Conſilium, et Commune per dictum Camerarium debeat omnia damna, et expenſas ſolui facere, quæ, et quas ſubſtinuiſſet pro prædictis.

§. *Quòd nullus proclàmet, quòd diffidati revertantur.* Cap. 94.

STatuimus, et ordinamus, quòd quicumque in Conſilio, vel alibi, ubi multitudo hominum fuerit congregata, aliquem exbanditum, vel diffidatum de Civitate, et furto, homicidio, violentia mulierum, rapina, robaria, incendio, arborum inciſione, prodimento, vel alia occaſione ſimili, vel ubi eſſet eadem ratio, vel major, ſua voce proclamaverit, vel tractaverit, quòd revertatur, vel aliqua gratia ei fiat, pœnam xxv. lib. incurrat, et nihilominùs quid factum, vel proclamatum fuerit in dicto Conſilio, nullam obtineat roboris firmitatem, niſi ipſum Conſilium fuerit in caſibus licitis, et permiſſis ſecundùm formam Statutorum.

§. *Quòd probetur diffidatio per publicum inſtrumentum, etiam ſi ſcripta non reperiatur in actis.* Cap. 95.

SI aliqua perſona diffidata appareret quacumque de cauſa per publicum inſtrumentum, ſeu publicam ſententiam, pro diffidato habeatur, et de Civitate eadem, et ejus territorio. Non obſtante quòd in actis Communis non appareret, vel reperiretur ſententia diffidationis, nec aliquis proceſſus factus contra dictam perſonam, niſi reaffidatio, et remiſſio publicè appareat de dicta perſona.

§. *Quòd condemnatus per contumaciam de confeſſo, non audiatur poſtea.* Cap. 96.

SI contigerit aliquem fore, vel fuiſſe diffidatum, et condemnatum de confeſſo ratione ſuæ contumaciæ per ſuo maleficio, quòd diffidatus, et condemnatus non audiatur, nec aliquis pro eo volens opponere contra proceſſum, et condemnationem, exceptionem ineptitudinis, proceſſus ſive nullitatis, vel aliquam aliam exceptionem; Niſi ſecundùm formam Juris appellaverit, et infra tempus, à Statuto conceſſum, et ſi aliter factum fuerit, ſit ipſo jure nullum, quidquid inde proceſſerit.

§. *De pœna aſſocianti diffidatum, vel danti ſibi neceſſaria ad victum.* Cap. 97.

STatuimus, et ordinamus, quòd nullus aſſociet aliquem diffidatum de Civitate, vel ejus territorio, vel ei miniſtret, ſeu ſibi mittat neceſſaria ad victum, et ſi contrafactum fuerit, et diffidatus prædictus in territorio offenderet, vel offendi faceret aliquem, teneatur dictus contrafaciens ad pœnam dupli ejus, quod teneretur offendens de offenſionibus commiſſis per eum, ſi verò ſine offenſione diffidatum aſſociaverit, vel ei miniſtraverit, ut ſupra, pœnâ xxv. lib. ſine domnicalia puniatur, et de prædictis quilibet poſſit accuſare, et ejus ſacramento credatur cum uno teſte bonæ famæ, et habeat quartam partem pœnæ.

Quòd

Digitized by Google

§. *Quòd nullus portet Maglium ad tenebras, ſeu Terminutos*. Cap. 98.

STatuimus, et ordinamus, quòd nullus ad Terminutam portet Maglio, ſive Acceptam in hebdomada ſancta, & nullus tollat aliquod lignum exiſtens ante domum alterius, quod fuerit valoris ultra quatuor ſol. ad pœnam x. ſol.

§. *Quòd Cives, ſeu Incolæ jurantes cittadinantiam alicui Civitati, vel Domino teneatur ſolvere datam*. Cap. 99.

QUicumque civis, vel habitator Velitrarum juraverit cittadinantiam alicui Domino, vel Baroni, ſeu cuicumque ſingulari perſonæ, vel Domino, Caſtro, Collegio, vel alicui univerſitati, vel alteri de juriſdictione alterius, quòd Communi prædicto ſolvere teneatur, & debeat collectas, & dativas, & ſubire omnia alia onera, tàm realia, quàm perſonalia, quæ, & quas ſolvunt, & ſubeunt cæteri cives dictæ Civitatis, ſi in eadem Civitate habitaverit. Si verò non habitaverit, ad onera tantùm realia teneatur. Et qui contra prædicta, vel aliquod prædictorum fecerit, nihilominùs pœnâ xxv. lib. proviſionis, vice qualibet puniatur per Poteſtatem auferendam de facto abſque alio proceſſu, & ſententia, & quilibet de prædictis poſſit accuſare, & ſibi credatur cum juramento, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De appellationibus non recipiendis, & de expenſis reficiendis*. Cap. 100.

STatuimus, & ordinamus, quòd nulli liceat, & nullus poſſit in cauſa Civili, vel Criminali, dummodò non excedat ſummam xx. lib. proviſionis à pronuntiatione, ſeu ſententia Judicis appellare, ſeu appellari facere in ſcriptis, vel viva, voce poſſit tamen petere recurſum, ut ſententia, vel pronuntiatio jam facta per eum in meliùs reformetur ad pœnam xl. ſolidorum, vice qualibet, & quando appellatum fuerit in caſu permiſſo infra x. dies tantùm, Judex Communis teneatur ad pœnam decem lib. dati facere copiam proceſſus, infra tempus, infra quod ſcribi poterit expenſis appellantis, inſpecta qualitate, vel quantitate chartarum, & proceſſus, & ſententiæ, & habita dicta copia appellans teneatur infra 8. dies, à die aſſignati ſibi proceſſus numerandos, portare reſponſum, quòd præſentatus fuerit proceſſus Judici, ad quem fuerit appellatum, & nihilominùs appellans, appellationem ipſam, tàm in Civili, quàm Criminali infra ſex menſes, proſequi, & finire debeat, & niſi conſtiterit de prædictis infra tempora ſupradicta, vel eorum quolibet, ſententia ipſa rata, grata, & firma maneat, & ulterius ſeu aliter non valeat appellare, & nihilominùs quicumque appellaverit ad aliquam Curiam in caſu permiſſo, & ſuccubuerit in cauſa appellationis, teneatur reficere omne damnum, & expenſas, quod & quas ejus adverſarius ſubſtinuerit, & Commune teneatur proſequi cauſas appellationis, & defendere ſententias latas, quæ ſpectaverint ad ipſum Commune expenſis, & ſumptibus ipſius Communis, & qui ſuccubuerit cum eo litigando, reficiat expenſas, utſupra, et pœnam xxv. lib. incurrat, & Poteſtas habeat liberum arbitrium procedendi ſupra prædictis, & inde ſyndicari non poſſit; qui quidem ordo, & terminus datus in proſecutione, & finitione ipſarum

ium

rum cauſarum appellationibus proceſſit de mera, et expreſſa voluntate hominum Communis Veliterni pro bono ſtatu ipſius Communis, et ne lites fiant immortales, vel pereant, pro ut hactenus fieri ſolebant, renunciantes expreſsè temporibus appellationum à jure introductis, et volentes prædicta obſervari per pactum, et conventionem expreſſam habitam inter eos.

§. *De mittendo ad conſilium Sapientis, quandò quis ſentit ſe gravatum.* Cap.101.

IN quacumque cauſa civili, vel criminali, quæ excedat ſummam, vel valorem 50. lib. in qua lata fuerit ſententia, et aliqua partium ſentiret ſe gravatam à dicta ſententia, quòd D. Priores unà cum Judice Communis debeant, et teneantur ad pœnam xxv. lib. per quemlibet ad petitionem petentis mittere ad conſilium ſapientis partibus non ſuſpecti extra Civitatem, non ad hominem de Civitate, receptis juribus, et allegationibus, quæ, et quas dare voluerint ambæ partes mittendis unà cum actis, et actitatis in ipſa cauſa deſtinandis per Judicem, ita quòd ipſis partibus non pandatur conſultor, et petens conſilium ſapientis teneatur per totam diem ſequentem ponere pecuniam pro habendo conſilium in manibus Notarii bancæ limitandam per Judicem, et D. Priores, vel majorem partem ipſorum, et ſuſpectos in ſcriptis dare alias ipſo die tranſacto, et ipſa pecunia non aſſignata, nec nominatis ſuſpectis, conſilium ipſum amplius peti non poſſit, et ſententia firma maneat, quæ petitio ad conſilium fieri poſſit ante ſententiam deffinitivam, et admiſſa ſi fuerit, non poſſit iterum peti poſt ſententiam latam, nec admittatur de cartutiis ſuper denunciationibus, in quibus nominatæ fuerint beſtiæ fuiſſe in damno, et in aliis cauſis, quæ ſunt diſcutiendæ ſummariè abſque proceſſu, et ordine Judiciorum, et poſtquam miſſum fuerit ad conſilium, et habitum fuerit reſponſum per conſultorem confirmatorium ſententiæ latæ, non poſſit, nec debeat ab ipſis ſententiis, nec aliqua ipſarum, à partibus appellari, ad pœnam xxv. lib. denariorum, per quemlibet contra facientem de facto, et ſine proceſſu ſolvendam, et auferendam, ultra pœnam condemnationis, in qua fuiſſet per ſententiam condemnatus, et ſi dicti D. Priores in prædictis fuerint negligentes, in præbendo, ſeu mittendo ad dictum conſilium, teneantur ad pœnam x. lib. et de hoc poſſint, et debeant ſpecialiter ſyndicari, et per hoc Statutum nolumus, quòd ſit derogatum Statuto de civilibus quæſtionibus, in titulo de dilationibus, et termino dando partibus, circa finem.

§. *Quòd Poteſtas, & Judex non debeant mittere proceſſum, & ſententias latas tempore proceſſorum ſuorum ad conſilium Sapientis.* Cap.102.

STatuimus, et ordinamus, quòd Poteſtas, et Judex, vel aliquis ipſorum, vel aliorum Officialium dicti Communis, qui habeant juriſdictionem, non debeant mittere ad conſilium ſapientis, aliquem proceſſum, vel aliquam ſententiam latam tempore alterius Poteſtatis, et Judicis, nec tempore ipſorum poſt terminum x. dierum à die illati gravaminis in antea numerandorum; et ſi contrarium fecerint, non valeat ipſo jure, et teneatur ipſorum quilibet contra-

Digitized by Google

faciens, pœnâ xxv. lib. tempore eorum ſyndicationis auferenda, Statuto, vel Lege contrariis non obſtantibus; etiam ſi eſſet exceptio, per quam Judicium redderetur retro nullum, vel exceptio reſtitutionis in integrum, vel alia quæcumque juris, vel facti, ita quòd nullatenus audiatur.

§. *De pœna mittentis Gentes armigeras in Civitatem.* *Cap.* 103.

QUicumque clam, vel palam immiſerit, vel immittere procuraverit gentem, equitem, vel peditem armigeram forenſem in Civitatem ultra decem, ſine conſcientia, et deliberatione D. Priorum, et pro briga ibidem facienda, vel etiam aliquo tempore alicujus brigæ, vel diſſenſionis, inducentis libris puniatur ipſo facto, ſi verò pauciores x. immiſerit, pro quolibet forenſe puniatur pęnà x. lib. Et ſi tunc aliquis ipſorum forenſium homicidium commiſerit, illi qui eum duxerit, vel duci fecerit, vel in domo ipſum tenuerit, puniatur eàdem pœna, quà puniri deberet forenſis ex forma Statuti, et ſi aliquis offenderit aliquem ipſorum forenſium in perſona, vel in bonis in eundo, vel redeundo, vel ſtando in dicta Civitate, non teneatur ad pęnam.

§. *De procurantibus capere aliquem aliter, quàm per Curiam Veliternam.* *Cap.* 104.

STatuimus, et ordinamus, quòd quicumque civis, vel habitator aliquem habitatorem, vel exiſtentem in Civitate eadem, vel ejus territorio, capi procuraverit, ſeu fecerit ab aliquo, ſeu aliqua alia curia, quàm ab officialibus, vel curia Velitrarum, puniatur xx. lib. et plus, et minùs, inſpecta qualitate facti, et conditione perſonæ.

§. *Quòd nullus Chriſtianus mutuet ſub uſuris.* *Cap.* 105.

STatuimus, et ordinamus, quòd nullus Chriſtianus mutuet deinceps alicui Chriſtiano, vel Judæo pecuniam ſub uſuris, per ſe, vel interpoſitam perſonam, tacitè, vel expreſsè, ad pęnam quingentarum librarum per quemlibet, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum uno teſte fide digno ad minus, homine bonæ famæ credatur, et habeat quartam partem pęnæ. Et ipſo facto ſint infames, et inhabiles ad omne officium, et dignitatem.

§. *De portantibus barbam adulteram.* *Cap.* 106.

ITem, quòd nulla perſona cujuſcumque conditionis exiſtat per Civitatem, ejuſque territorium, et diſtrictum de die portet barbam adulteram, ad pęnam xxv. lib. denariorum. De nocte verò pęnà duplici puniatur, et nihilominùs ſi illa die, aut nocte aliqua maleficia facta fuerint in Civitate, et ejus tenimento, et alius malefactor non inveniretur, quòd puniatur propterea ille, qui dictam barbam adulteram portaverit, et quilibet portantem talem barbam poſſit accuſare, et ejus juramento, et duobus teſtibus bonæ famæ credatur, et habeat quartam partem pęnæ.

§. *De converſantibus de nocte, vel de die cum Officialibus.* *Cap.* 107.

ITem, quòd nullus civis, vel habitator comedat, vel frequentet domeſticè, nec de nocte dormiat in domo Poteſtatis, vel Judicis, nec eis famuletur ſine ſpeciali licentia, et conceſſione D. Priorum, exceptis Notariis,

Procu-

Procuratoribus, et Advocatis, aliàs tàm dicti Officiales, quàm dicti converſantes cum eis pęnam centum ſolidorum incurrant. Et qui in conſuetudinem duxerint prædicta, tempore dictorum Officialium agere non poſſint, nec in Judicio experiri, ſine ſpeciali licentia Conſilii generalis, et ſi tales converſantes cum dictis Officialibus fuerint de vitio ſimoniæ convicti, vel mediatores dicti ſceleris fuerint, pęnam xxv. lib. vice qualibet incurrant, et eàdem pęna puniatur quæcumque alia perſona fuerit actatrix, vel mediatrix dictæ ſimoniæ, et ſi eſſet perſona Eccleſiaſtica, D. Priores eam accuſare teneantur ejus Superiori, et eidem dicere, quòd moneat Clericos, et perſonas illas, quòd non frequentent Curiam ſæcularem, nec domum Judicis, niſi palam horis congruis pro litigio, vel cauſa fortè eum tangente, ad pęnam prædictam.

§. *Quòd Officiales non poſſint caſſare Statuta.* Cap. 108.

POteſtas, et Judex, et cæteri Officiales poſtquam juraverint Statuta Communis obſervare, non poſſint aliquo modo delère, vel delèri facere aliquod Capitulum Statutorum, vel partem ipſorum ad pęnam quinquaginta lib. Et eàdem pęna puniatur quicumque civis, vel alius delinquens in prædictis, de quibus Curia poſſit, et debeat per inquiſitionem procedere, et ſi Poteſtas non fecerit inquiſitionem de prædictis, teneatur ad dictam pœnam, ex eo quòd præſumatur per eum, vel ſuam familiam fore factum, et repertus culpabilis cogatur immediatè facere reparari illud, quòd devaſtaverit, ſive delèverit, vel laceraverit ſuis expenſis.

§. *Quòd ſit licitum unicuique recuperare examen ſuum Apum.* Cap. 109.

SI alicui de ſua poſſeſſione, vel loco quolibet aufugerit examen Apum, et poſuerit ſe in loco alterius, licitum ſit eidem Domino Apum ſine pęna, ire, et intrare locum, arborem, vel rem, ubi examen aufugit, et ipſum examen recolligere, et recipere, et reportare, etiam ſine conſenſu, et requiſitione Domini loci, et nullus præſtet ei impedimentum ſub pęna centum ſolidorum pro qualibet vice, auferenda ſibi de facto ſine proceſſu, et ſententia, et quilibet bonæ famæ poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, et habeat quartam partem pęnæ.

§. *De recollectione retium Pecudum.* Cap. 110.

NUlla perſona recolligat retia aliena pro pecudibus, vel incidat, ſive furetur in Civitate, vel extra ad pęnam centum ſolidorum. Et eàdem pęna puniatur receptator, et cuilibet accuſanti cum uno teſte credatur, et habeat quartam partem pęnæ.

§. *De fractione Pacis.* Cap. 111.

QUicumque fregerit pacem, vel violaverit, committendo homicidium, ſi capi poterit, capite puniatur, et ad pęnam conventionalem procedatur contra eum, et nihilominùs puniatur pęnâ Statuti ſupra de homicidio. Si verò aliter violaverit, quàm per homicidium, ultra pęnam conventionalem, manus, quæ erraverit, ei amputetur, et idem fiat, ubi nulla pęna conventionalis appoſita eſſet.

§. *De pœna maledicentis Deo, & Sanctis*. Cap. 112.

QUicumque maledixerit Deo, vel Beatæ Mariæ Virgini ejus matri, dicendo maledicto, vel renegato, vel ſconfitto, vel, à deſpetto, vel ſanguinolento Dio; vel Sancta Maria, vel alia verba ſimilia, arbitrio Judicis declaranda, vel ficus fecerit erga Deum, vel ſilerculum, ſit in pęna x. lib. proviſionis, ſine domnicalia. Si verò maledixerit alicui de duodecim Apoſtolis Chriſti, vel quatuor Evangeliſtis, vel Beato Clementi, Eleutherio, et Pontiano, puniatur vice qualibet in centum ſolidis, ſine domnicalia. Si verò maledixerit aliis Sanctis modo prædicto, ſit in pęna xl. ſolidorum ſine domnicalia, qui verò dixerit in Curia, per Corpus, vel Sanguinem Dei, ſit in pęna quinque ſolidorum. Et ſi quis maledixerit de aliquo prædictorum Dei Sanctorum, et Sanctarum in Curia, duplici pęna puniatur ejus, in quo puniretur in aliis locis. Et ſi quis percuſſerit imaginem Salvatoris Domini Noſtri Jeſu Chriſti, vel Sanctæ Mariæ ejus matris cum aliquo genere armorum, incidatur ei manus dextera, quæ aliquo modo redimi non poſſit, vel cauſa, et ſi imagines aliorum Sanctorum percuſſerit, pęna 50. lib. denariorum puniatur, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi credatur cum juramento, ſi fuerit homo bonæ famæ cum uno teſte, et habeat tertiam partem pęnæ; volentes, quod de prædictis Curia non poſſit per inquiſitionem procedere, niſi vel percuſſionibus imaginis, vel figuræ Dei, et Sanctorum prædictorum, et niſi prædictæ maledictiones, vel aliqua earum fierent, vel eſſent commiſſæ, ſive committerentur in Palatio Communis, vel in domo Judicis, vel D. Priorum, vel in aliqua Eccleſia, vel ubicumque coram aliquo Officiali, videlicet Poteſtate, Judice, Milite, Notario maleficiorum, et Notario extraordinariorum, quibus caſibus Curia de omnibus debeat, & poſſit per inquiſitionem procedere, & repertum culpabilem punire, ſecundùm formam præſentis Statuti. Et ſi prædictas pœnas talis maledicens ſolvere non poſſit, vel non ſolveret cum effectu, infra 8. dies, à die latæ ſententiæ numerandos, ipſa die numerata, portet mordachiam à Palatio Communis uſque ad portam Epiſcopi, & abinde uſque ad portam Pontonis, & fuſtigetur nudus abinde.

§. *Quòd quis non poſſit accuſari de pœna conventionali poſt receptum debitum*. Cap. 113.

STatuimus, & ordinamus, quòd nullus accuſari poſſit de pœnis conventionalibus in compromiſſis, vel aliis inſtrumentis appoſitis, poſtquam receperint debitum principale. Nec Curia procedere valeat modo aliquo in præmiſſis, non obſtante quòd proteſtatus fuerit de reſervatione pœnæ prædictæ, & de pœnis conventionalibus non poſſit per inquiſitionem procedi, ſalvo Statuto de fractione pacis ſupra poſito.

§. *De pœnis conventionalibus ſummariè exigendis*. Cap. 114.

STatuimus, et ordinamus, quòd ubicumque, & qualitercumque pœna conventionalis applicatur Curiæ, & Communi Velitrarum in aliquo inſtrumen-

mento pacis, vel compromiſſi, vel depoſiti, vel in aliquo alio inſtrumento, cujuſcumque conventionis, & pacti, & inſtrumentum ipſum producatur per partem ſe reclamantem, quòd obſervata non fuerint contenta in inſtrumento, quòd conſtito ſummariè Poteſtati, & Judici, de præmiſſis, per Poteſtatem ipſum, ſeu Judicem exigi poſſit, & debeat pœna ipſa pro Communi, et parte cujus intereſt, ad petitionem dictæ partis ſummariè, & ſine libelli oblatione, ſeu aliqua alia ſolemni accuſatione, ſtrepitu, & figura Judicii, prout in dicto inſtrumento continetur, & ſi Poteſtas, & Judex fuerint negligentes in præmiſſis, vel aliquo præmiſſorum, pœnâ xxv. lib. tempore ſuæ ſyndicationis incurrant.

§. *De non potentibus ſolvere pœnam.* Cap. 115.

QUicumque aliquod maleficium commiſerit, & pœnam, in qua eſſet condemnatus, ſecundùm formam Statutorum ſolvere non poterit, puniatur in perſonam juxta arbitrium Judicis, & D. Priorum, vel majoris partis ipſorum, inſpecta qualitate perſonarum, & criminis, ſalvis tamen Statutis propterea pœnam perſonalem imponentibus, vel aliter expreſsè loquentibus in caſu occurrenti.

§. *De Teſtibus non tormentandis.* Cap. 116.

POteſtas non ponat aliquem teſtem ad tormenta, nec timorem, nec aliquam cohactionem ſibi inferat, niſi in caſibus à Jure ſibi permiſſis, & cum deliberatione Judicis, & ſi contrafecerit, dictum ipſius teſtis non valeat, nec præjudicium aliquod afferat ei, contra quem fuerit interrogatus, & Poteſtas ipſe ſit in pœna xxv. librarum.

§. *De Teſtibus admittendis.* Cap. 117.

TEſtes producti in Curia Velitrarum ſuper maleficiis, exceſſibus, & aliis proceſſibus, ac etiam denunciationibus, & accuſationibus, non poſſint redargui, vel repelli à teſtimonio propter aliquam infamiam, niſi probatum fuerit per aliquem, quòd ſint infames, de homicidio, latrocinio, falſitate, & proditione, pacis fractione, incendio, de furto, violentia mulierum, et de perjurio, & quòd de dictis caſibus fuerit condemnatus in Curia Civitatis ejuſdem; mulier autem malæ famæ, vel publicè diffamata ad teſtimonium contra perſonas bonæ famæ nullatenus admittatur, & quòd fuerit, vel ſit malæ famæ, ſtetur, & credatur dicto D. Priorum, aut majoris partis ipſorum ſtetur, & credatur; aliæ autem mulieres bonæ famæ admittantur in teſtes in criminalibus, & civilibus, lege aliqua non obſtante.

§. *De Teſtibus minoribus 18. annorum.* Cap. 118.

SI in cauſa criminali minor 18. annorum producatur in teſtem, ſit in arbitrio Judicis Communis, & ejus providentiæ dare fidem ipſi teſti, vel non, ſecundùm facti, vel perſonæ conditionem, non obſtante exceptione minoris ætatis, minor autem 14. annorum ad teſtimonium nullatenus admittatur. In denunciationibus, aut damnorum datorum admittantur minores, dummodò ſint majores decem annorum.

De

§. *De quaſtionibus, & tormentis.* Cap. 119.

STatuimus, & ordinamus, quòd quæſtiones, & tormenta arbitrio Judicis fiant, & quòd nullus bonæ famæ ſubijciatur quæſtionibus, ſive tormentis, niſi in caſibus infraſcriptis, videlicet homicidio, diſrobationibus ſtratarum, vel domorum, furto, membri abſciſſione, vel mutilatione, pacis fractione, violatione mulierum, vel per violentiam cognoſcentibus, item proditionibus, deturpationibus, offenſionibus in Poteſtatem, & Judicem, in aſſallimento, & de aſſallimento ad domum, & in aliis gravibus, & enormibus exceſſibus, maleficiis, & delictis de nocte, vel de die commiſſis, in quibus pœna excederet xxv. libras. In quibus caſibus ſupradictis tormenta habeantur moderatè, vel aliter inſpecta conditione perſonarum, & delicti qualitate. Ita tamen, quòd unus teſtis ad minus, vel fama publica manifeſtet eum eſſe culpabilem, vel alia legitima inditia de jure ſufficientia ad tormenta præcedant arbitrio Judicis declaranda; mulieres bonæ famæ autem tormentari non poſſint, nec detineri in Palatio, niſi ex deliberatione Conſilii, unà cum Judice Communis, ſed ſi Judici videbitur, poſſint cum deliberatione dicti Conſilii detineri in dicta Curia, tamdiu donec confiteantur delictum, vel etiam tormentari ſi ſemiplena probatio per unum teſtem, vel famam publicam, vel alia legitima inditia, Judicis arbitrio declaranda præceſſerint contra eas, & nihil in præmiſſis, & quolibet præmiſſorum fieri poſſit, ſine deliberatione Judicis, quæ redigatur in actis, & fiant in ejus præſentia omnia, & ſingula ſupradicta, aliàs quod factum fuerit non valeat, nec proceſſus, nec ſententia, vel executio fieri poſſit, etiam ſi confeſſio libera appareret; in prædictis verò caſibus enormibus ſuperiùs primò nominatis præcedentibus ſupradictis inditiis, Judex Communis poſſit procedere ad tormenta; volentes, quòd in omnibus caſibus ubi adhiberi debent tormenta, Judex debeat vocare, ſeu vocari facere duos ex D. Prioribus, vel unum ad minus, niſi ſubſit juſta cauſa ſuſpitionis, ut intereſſe debeant tormentis fiendis, et aliter tormentare non valeant ſine eorum requiſitione, & præſentia, & ſi dicti D. Priores requiſiti noluerint intereſſe, tunc Poteſtas, & Judex ad actum torturæ poſſint procedere, Juſtitia mediante, & nihilominùs D. Priores recuſantes pro quolibet teneantur ad pœnam xxv. lib. Et de dicta requiſitione debeat legitimè conſtare, & ſi Poteſtas, & Judex, vel eorum Notarii contrafecerint in præmiſſis, vel quolibet præmiſſorum pœnam xl. lib. denariorum vice qualibet, & pro quolibet contrafaciente incurrant.

§. *Quòd remittatur ſexta pars confitenti delictum.* Cap. 120.

SI contra aliquem civem, vel incolam fuerit per dictam Curiam proceſſum per accuſationem, denunciationem, vel inquiſitionem de quocumque maleficio, vel exceſſu, ubi pœna pecuniaria per Statutum imponeretur, & ille contra quem proceſſum fuerit in Judicio, in prima reſponſione ſua, de illo maleficio ſpontè confeſſus fuerit, ſine alia exceptione, & proteſtatione remitta-

mittatur ei ſexta pars pœnæ, ad quam aliàs teneretur pro illo maleficio, quod commiſerit, non obſtante domnicalia ei remiſſa. Et prædicta locum non habeant in his, in quibus propter ſemiplenam probationem coguntur ad confitendum, quantumcumque reus tunc ſpontè confiteatur.

§. *Quòd Poteſtas teneatur reſtituere domnicaliam.* Cap. 121.

STatuimus, & ordinamus, quòd Poteſtas teneatur dare, vel reſtituere domnicaliam, ſcilicet tertiam partem de omnibus bannis, & pęnis, ſalvis omnibus Capitulis Statutorum loquentibus, quod non extrahatur domnicalia, non obſtante aliquo alio Capitulo Statutorum, ſi condemnatus non ſolverit condemnationem, infra x. dies, à die latæ ſententiæ in antea numerandos, non remittatur domnicalis de ipſa condemnatione, ſed integram quantitatem, in qua fuerit condemnatus perſolvat; de pœnis tamen conventionalibus nulla extrahatur domnicalia, aliquo capitulo non obſtante.

§. *De pignore non auferendo ante ſententiam.* Cap. 122.

POteſtas nulla pignora auferat, vel auferri faciat alicui civi, vel incolæ, niſi fuerit Judicis ſententia condemnatus. Et ſi contrafecerit ad dictum, ſeu requiſitionem Judicis Communis, ipſum pignus, vel pœnam ſolutam reſtituere teneatur, & ſi ad dictum ipſius Judicis non reſtituerit, Judex ex tunc contra ipſum pignoratum nullum proceſſum faciat, & ſi fecerit, non valeat, & pœna 100. ſolidorum puniatur, & in totidem Poteſtas, qui contrafecerit.

§. *De executione fienda in canalibus, & arcu domus.* Cap. 123.

STatuimus, & ordinamus, quòd Poteſtas, vel alius Officialis non faciat executionem, nec fieri faciat pro aliqua re, vel cauſa in canalibus alicujus domus, frangendo canales, vel frangi faciendo, vel auferri, niſi in caſibus à Statuto conceſſis, ad pœnam xx. lib. de ſuo ſalario perſolvendam. Et ſimiliter Poteſtas, vel alii familiares ipſius, vel ipſorum aliquis non fodant, vel fodi faciant, vel deſtruant aliquem arcum lapideum alicujus domus, prætextu alicujus executionis, vel aliqua ratione, vel cauſa ad pœnam prædictam, pro quolibet contrafaciente, & omne damnum emendet patienti, de quo ſtetur juramento ipſius paſſi, niſi aliter eſſet in aliquo caſu, propter aliquod Statutum conceſſum, & Syndicatores teneantur ad petitionem paſſi damnum ipſos Officiales condemnare, aliàs ipſi teneantur de ſuo proprio reſarcire.

§. *Quòd Officiales non procedant ad dirutionem domorum.* Cap. 124.

STatuimus, et ordinamus, quòd Poteſtas, Judex, Vicarius, ſeu Rector, vel quivis alius Officialis quocumque nomine cenſeantur, ad dirutionem domorum, ſeu canalium accedere, ſeu attingere non audeant, ad pœnam xl. librarum, pro quolibet contrafaciente cum refectione damnorum Communi, & parti ſine licentia Conſilii, niſi in caſibus à Statuto conceſſis. Et ſi quis electus, vel poſitus fuerit ad colligendum dativam in Civitate non poſſit, nec valeat pro ipſa dativa ſolvenda detegere, ſeu ſcooperire, ſeu diruere, vel devaſtare aliquam domum dictæ Civitatis, ad pœnam x. lib. pro qualibet, &

vice

vice qualibet, & quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pœnæ, & ſi aliter Communi non poſſet ſatisfieri de bonis dicti debentis ſolvere dativam prædictam, Commune teneatur, & debeat recipere dictam domum coopertam, ſicut ſtat, per Camerarium ipſius Communis,& ipſe Camerarius recipiat penſionem de ipſa domo, donec de ipſa dativa ipſius anni, vel ſequentium annorum ipſo Communi ſolvat integraliter, & collectores in præmiſſis nullo modo poſſint ipſas domos diruere, vel diſcooperire, ſeu detegere, ſed ipſas domos Camerario Communis debeant aſſignare, ſicut ſtant,pro ſatisfactione dictæ dativæ, & facta dicta aſſignatione dicti collectores liberentur, & vigore illius tantùm dativæ, quam debebant ſolvere dicti Domini domus, non potentes aliter ſolvere ulteriùs moleſtari non poſſint.

§. *Quòd condemnandi citentur uno die pro altero.* Cap. 125.

STatuimus, & ordinamus, quòd omnes, & ſinguli ſententiandi, ſeu condemnandi prætextu alicujus delicti perſonaliter, vel ad domum habitationis eorum, una die pro alia ad ipſam ſententiam audiendam citentur per Mandatarium Curiæ, non obſtante quòd fuerit facta proclamatio generalis ad ſententias audiendas, & ſi, ut dictum eſt, à talibus ipſa facta non fuerit, ſententia lata contra aliquem non valeat, nec exequi poſſit, ſi condemnatus in ea conquereretur, & hoc allegaret.

§. *Quòd ſententiæ ferantur in Palatio ad bancum Juris.* Cap. 126.

ITem, quòd omnes ſententiæ maleficiorum, et damnorum datorum ferantur in Palatio ad bancum juris Civitatis, et aliter latæ non valeant; ſufficiat tamen ſolum bannimentum fieri, expulſatione Con ſilii,licèt non coadunaretur ipſum Conſilium, et tunc ſententiæ ferri poſſint, et valeant.

§. *Quòd ſententiæ, quæ leguntur per Notarium,valeant.* Cap. 127.

ITem, quòd omnes, et ſingulæ ſententiæ, quæ leguntur, lectæ, et recitatæ fuerint per Notarium Civitatis,et per Officialem Curiæ licèt forenſem,habeant roboris firmitatem, ac ſi ipſe Judex pronunciaſſet eaſdem, dum tamen ipſe Notarius legat, et recitet eas ipſo Judice præſente, et de ipſius Judicis Poteſtate,voluntate,conſilio, et mandato, non obſtante aliquo Statuto, et Lege in contrarium loquentibus.

§. *Quot annis Majores poſſint accuſare.* Cap. 128.

STatuimus, et ordinamus, quòd major 18. annis ſi fuerit filius familias, ſive non, poſſit accuſare, & reſpondere ſuper accuſatione, inquiſitione, ſive denunciatione maleficiorum, ſine conſcientia patris, ſeu curatoris, & ejus accuſatio, vel reſponſio valeat, & teneat, ac ſi pater, vel curator filii conſenſiſſet, & in cauſis civilibus major 14. annorum poſſit agere, & conveniri, jure aliquo non obſtante, & pro majore xxv. annorum habeatur, & ſic talis proceſſus habitus contra eum valeat, ac ſi factus eſſet cum Majore,non obſtante, quòd in eo juris Communis ordo non fuerit ſervatus, & ſolemnitates, ſeu ſubſtantialia Judicii juris Communis non fuerint obſervata.

Quòd

§. *Quòd ſemiplenè convictus ter citatus habeatur pro confeſſo*. Cap. 129.

SI quis fuerit ſemiplenè convictus per unum teſtem, vel alia inditia veriſimilia, & fuerit ter citatus, quòd veniat ad confitendum, quòd ſemiplenè probatum fuerit, & non venerit, habeatur pro convicto, & confeſſo de omni eo, quòd ſibi petitur, & poſſit contra dictum ferri ſententia deffinitiva, cujuſcumque quantitatis extiterit, quemadmodum ſi confeſſus fuiſſet maleficium de quo inquiritur, vel per accuſationem, ſive inquiſitionem proceditur, & hoc ſolùm locum habeat in criminalibus.

§. *In quibus caſibus augumentantur pœnæ*. Cap. 130.

QUicumque percuſſerit aliquem, vel aliquod maleficium commiſerit in perſonam alicujus exiſtentis in Palatio D. Poteſtatis, ſeu D. Priorum intus ipſum Palatium, vel in ſcalis ipſius Palatii, vel in domo habitationis Notarii banchi civilium Judicis, pœnâ quadrupli puniatur ejus, quod aliàs puniretur, de quibus omnibus poſſit per inquiſitionem procedere.

§. *De pœna committentis maleficium in Platea Curiæ*. Cap. 131.

QUicumque commiſerit aliquod maleficium, vel delictum in platea Curiæ, ſolvat pœnam dupli ejus, quod aliàs teneretur, quæ Platea intelligatur ab angulo domus D. Quintiliani de Criſpinis verſus plateam ſuperiorem, & uſque ad angulum Cellarum, & Camerarum Eccleſiæ ſancti Angeli, & uſque ad angulum domus D. Franciſci de Caſignis, aliàs finocchio verſus ipſam plateam, & à portis Eccleſiarum Sancti Angeli, Sancti Mariæ in ſanguine incluſivè, & ab angulo domus D. Judicis verſus domum hæredum Criſpini de Lunis, & prout ſe extendit dicta platea, ipsâ plateâ incluſa.

§. *De pœna committentis maleficium in Platea plani*. Cap. 132.

QUicumque commiſerit Maleficium, ſeu delictum in platea plani, ſolvàt ſimiliter pœnam dupli ejus, quòd aliàs teneretur, ſi alibi commiſiſſet, & plateam ipſam intelligimus iſto modo: à parte inferiori ab angulo domus Hieronymi Venturæ uſque ad angulum domus hæredum q. Jo: Venturæ, & abinde ad murum domus Perſii de Rubeis, & ad angulum domus Petri Thomai, & volvendo ad domum hæredum Ludovici de Mathæis de Urbe, quæ eſt cenſualis Capellaniæ Sancti Blaſii in Eccleſia Sancti Clementis; à parte ſuperiori, ab angulo domus Camilli Captiverii pro uxore, ſequendo per directum uſque ad domum Petri Accallociæ pro uxore, & ſequendo uſque ad portam Bernardini Caleſci, & voluendo inferiùs verſus domum Joan. Antonii Pappantis, ſequendo uſque ad angulum domus D. Sebaſtiani Gregnæ, voluendo per directum ad domum Franciſci Gallinellæ, & ſequendo inferiùs omnibus apothecis dictæ Plateæ incluſis.

§. *De pœna committentis maleficium in Platea ſuperiori*. Cap. 133.

SI aliquis commiſerit delictum, ſeu maleficium in platea ſuperiori, pœnâ dupli puniatur, ut ſupra proximè dictum eſt, quæ platea intelligatur à domo Joannis Pauli Roſcetti pro uxore, tranſverſando viam per directum uſque ad angu-

angulum domus hæredum q. Sciovizari, à parte inferiori verſus portam. Et ab angulo domus Sebaſtiani de Paulis pro uxore, ſequendo per directum ad domum magiſtri Clementis Lanni, & abinde volvendo ad domum Eccleſiæ Sancti Martini uſque ad angulum Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Trivio propè cœmeterium. Et à domo Jacobi Carnevalis, & ab angulo domus Petri Teſte, tranſverſando viam per directum uſque ad domum D. Matthæi de Lanuiis, & ab angulo domus Sacriſtiæ Sanctæ Mariæ tranſverſando viam per directum uſque ad domum Dominici Adriani, omnibus apothecis ipſius plateæ incluſis.

§. *De pœna offendentium aliquem ad nuptias, ſive cortigium, vel corruptum. Cap. 134.*

SI quis percuſſerit aliquem, vel injuriam verbalem, vel manualem alicui fecerit in domo habitationis injuriati, vel alibi ubi fuerint nuptiæ, vel ludus ob nuptias, aut cortigium, aut corruptum ad mortuos, vel in Eccleſiis, & earum cœmeteriis, pœnam dupli perſolvat, ad quam aliàs teneretur, ſi alibi commiſiſſet; ſimiliter pœnâ dupli puniatur, ſi aliquis aliquem percuſſerit, vel aliam injuriam verbalem, vel manualem intulerit alicui, ubi populus Veliternus eſſet congregatus, vel major pars ipſius populi pro exercitu, vel quacumque alia occaſione, vel etiam aliàs homines eſſent congregati ad opus Communis, ſeu alicujus contradæ Civitatis ejuſdem, vel etiam in foro.

§. *De pœna committentis maleficium ultionis octo diebus Officii Poteſtatis. Cap. 135.*

SI quis offenderit aliquem ultimis octo diebus Officii Poteſtatis, & Judicis duplici pœna puniatur.

§. *De pœna offendentis Conſanguineum Offenſoris. Cap. 136.*

SI quis commiſerit, vel injuriam intulerit in conſanguineum, vel affinem aliquem offenſoris ſui uſque ad tertium gradum incluſivè, vel parentibus, aut cauſa vindicandi, & injuriam ſibi factam, vel uxori ſuæ, vel alicui conſanguineo, vel affini ſuo uſque ad tertium gradum incluſivè, vel parentibus, vel filiis, vel alicui ipſorum ad pœnam centum ducatorum ultra alias pœnas, ad quas teneretur ex forma Statutorum. Et ſemper præſumatur ad vindictam, niſi aliæ inimicitiæ inter percuſſorem, & percuſſum ob aliam cauſam interveniſſe probetur, & ſi non poterit ſolvere in bonis, ſolvat in corpore.

§. *De pœna offendentis aliquem in forma Aquæ Vivolæ. Cap. 137.*

SI quis percuſſerit, vel offenderit aliquem in forma aquæ vivolæ, vel arenario, & ante etiam per decem paſſus, teneatur ad pœnam dupli, & ſacramento injuriati credatur, ſi loqui poterit, aliàs ſtetur famæ publicæ.

§. *De pœna Officialium offendentium aliquem tempore ſui Officii. Cap. 138.*

SI quis de D. Prioribus, Camerariis Communis, Mandatariis, Cuſtodibus, percuſſerit aliquem cum armis, vel aliam injuriam fecerit manualem tempore eorum Officii, pœnâ duplici puniatur, quà aliàs puniretur, ſi non eſſet Offi-

Officialis, niſi feciſſet ad ſui defenſionem, vel cauſa dividendi rixantes, quia tunc eo caſu ad nullam pœnam teneantur.

§. *De pœna offendentis collectores, ſeu impoſitores dativarum.* Cap. 139.

QUicumque offenderit collectorem, ſeu impoſitorem dativarum verbaliter, vel manualiter, ſolvat pœnam duplam in capitulis aliis comprehenſam, & credatur ſacramento dicti impoſitoris, ſeu collectoris cum uno teſte.

§. *De pœna offendentis redeuntes à confinibus.* Cap. 140.

SI quis offenderit aliquem per ſe, vel per alium, dum accederet, vel rediret à confinibus, vel ad confinia, ſive extra, dum fuerit ſibi impoſitum, vel mandatum per Poteſtatem, & Judicem Communis, vel dum moratur in ipſo exilio, vel expulſione, teneatur talis offendens ad pœnam quadrupli ejus, quo aliàs teneretur.

§. *De duplicatione pœnarum maleficiorum commiſſorum de nocte.* Cap. 141.

ITem, quòd omnes pœnæ maleficiorum duplicentur, ſi de nocte committerentur, & nox intelligatur ab occaſu ſolis uſque ad ortum ſolis arbitrio Judicis. Et ſi contigerit dictas pœnas aliter duplicari ſemper ſimplum duplicetur.

§. *De offendentibus aliquem diebus carnis privii, & aliorum Sanctorum.* Cap. 142.

SI quis commiſerit aliquod maleficium cum armis, vel ſine in die carnis privii, vel in diebus Dominicis, vel in aliis feſtivitatibus in primo libro Statutorum deſcriptis, pœnâ duplici puniatur, quâ aliàs puniretur, niſi feciſſet ad ſui defenſionem.

§. *De pœna mandantis, vel auxiliantis in maleficiis.* Cap. 143.

SI quis mandaverit aliquod maleficium, vel delictum committi, & fuerit commiſſum, videlicet committendo ipſum maleficium, ſeu in maleficio ipſo opem conſilium, & favorem præſtiterit ante ipſum maleficium in ipſo maleficio, quorum alterum ſufficiat, puniatur ſimili pœna perſonali, vel pecuniaria, quâ deberet puniri committens.

§. *De forenſibus ſtudiosè venientibus ad Civitatem cauſa offendendi civem, vel incolam.* Cap. 144.

ITem pro ſalubri, & tranquillo ſtatu Civitatis, ſtatuimus, & ordinamus, quòd ſi aliqui forenſes non habitantes in Civitate venerint in Civitatem prædictam, ſive in ejus territorium, & diſtrictum, ſeu in ſocietate cum aliquo cive, ſive habitatore dictæ Civitatis, ſive ſolus, de per ſe animo offendendi aliquem civem, vel habitatorem Civitatis prædictæ, cum armis prohibitis, & ipſum civem, vel habitatorem realiter, & cum effectu percuſſerit, vel ad actum proximum percuſſionis devenerint, inſultando, inſugando, ſive cum dictis armis micando, vel inſequendo, duplici pęna Statutaria puniatur, & poſſint dicti forenſes impunè offendi à quocumque cive, vel habitatore uſque ad mortem incluſivè, abſque banno, & pœnâ.

EXPLICIT LIBER TERTIUS.

LIBER QUARTUS VOLUMINIS STATUTORUM CIVITATIS VELITERNÆ.

§. *Qui poſſunt accuſare de damno dato.* Cap. 1.

INprimis ſtatuimus, & ordinamus, quòd quilibet civis, & incola Veliternus habeat Poteſtatem accuſandi beſtias, ſive homines damnum dantes in re ſua propria, vel quam tenèret dotalem, vel alia re, qualitercumque eam poſſideat, vel in re Domini, ſeu Patroni, ſive Pupilli, vel Adulti, cujus tutèlam, vel curam gerat, & ſi invenerit damnum dantes, credatur juramento accuſatoris tam de inventione, quàm de damno, niſi per accuſatum legitimè probaretur aliud. Si verò non invenerit damnum dantes, nec eum videret, credatur juramento accuſatoris cum uno teſte bonæ famæ. Et ſi accuſatus legitimè ſe excuſaverit, accuſator in xx. ſolidis pro pœna puniatur, cum refectione damnorum, & expenſarum, niſi accuſator ipſe fuerit cuſtos, ut tunc pœnâ ſtatuta in aliis capitulis Statutorum de officio Cuſtodis puniatur. Si verò accuſator invenerit floccam porcorum à Kalendis Auguſti in Vineis, donec fuerint uvis plenæ, vel in frumentis, aut aliis bladis à Kalendis Maii, donec fructus ipſi fuerint ab agro aſportati, vel in ſiluis, & tenutis Communis, vel caſtagnetis privatarum perſonarum à Kalendis Septembris per totum menſem Decembris, poſſit interficere unam beſtiam pro flocca abſque aliqua pęna, vel banno, cujus beſtiæ occiſæ medietas ſit Communis, & alia medietas ſit occidentis. Volumus etiam, quòd de beſtiis euntibus per tenimentum contra formam Statutorum damnificantibus rem alicujus, credatur ſacramento accuſatoris de damno ipſo, & inventione beſtiarum, ſi accuſator ipſe eſt homo bonæ famæ, aliàs ſibi cum uno teſte credatur, & an fuerit, ſive ſit homo bonæ famæ, vel non, credatur dicto Camerarii, & famæ publicæ.

§. *De parte tangente Accuſatorem.* Cap. 2.

STatuimus, & ordinamus, quòd omnes, & ſinguli, qui accuſabunt in Curia Veliterna aliquem de damno dato cum beſtiis, vel ſine beſtiis, & ſibi credatur ex forma Statuti, vel cum uno teſte probaverit, habeat quartam partem condemnationum, exceptis capitulis, & caſibus Statutorum expreſsè loquentium, quòd habere debeat accuſator ipſe aliam partem, & ipſam partem dandam accuſatori, Camerarius Communis ſtatim ſoluto banno dare teneatur

neatur cuſtodi, ſive accuſatori, aliàs ſi dare recuſaverit, ſolvat pro pœna tempore ejus ſyndicatus ſolidos xx. illi, cui dictam partem ſuam non dederit. Et nihilominùs partem ejus prædictam dicto accuſatori ſolvere teneatur. Declarantes, quòd omnia banna, & pœnæ damnorum datorum ſint, & eſſe debeant Communis Velitrarum detracta domnicalia, quæ detrahi debet, ac parte ipſius accuſatoris, ſalvis aliis Capitulis, ubi aliàs li querentur.

§. *Quòd liceat civi, & incolæ Velitrarum auferre forenſi pignus, ſeu ſignum.* Cap. 3.

STatuimus, & ordinamus, quòd liceat cuilibet civi, & incolæ propria auctoritate capere, & auferre res, ſeu de rebus, quas ſecum defert forenſis, quem invenerit per ſe ipſum, vel cum ſuis beſtiis damnificantibus in loco ſuo prædicto abſque pœna, & banno. Et credatur ſacramento inventoris, dummodò portet, & aſſignet dictas res ablatas Camerario, ſeu Syndico Communis pro pœna, in qua dictus forenſis inciderit eodem, ſcilicet die, vel ſequenti, de qua accuſator ipſe habeat ſuam partem condemnationis damnorum, ut ſuperiùs eſt expreſſum. Liceat tamen dicto forenſi, ſi vult probare contrarium, videlicet, ſi vellet probare ſe non dediſſe damnum, vel res ſuas fuiſſe ſibi ablatas per cives, aut incolas alia de cauſa, & in alio loco, quàm in re ſua. Quo caſu ſi probaverit, civis, vel incola, qui dictas res acceperit, puniatur ſecundùm formam Statutorum.

§. *De modo procedendi in damnis datis.* Cap. 4.

QUotieſcumque aliquis accuſatus fuerit in damnis datis debeat per Mandatarium Communis citari ad ſe excuſandum cum termino trium dierum, & dicto termino elapſo debeat citari ad ſententiam deffinitivam, & Judex Communis habita relatione dictarum citationum procedat ad ſententiam, prout juris fuerit, & ubi contigerit appellari à ſententia, cauſa devolvatur ad Dominos Priores, qui ſint Judices talium appellationum, & cauſas ipſas infra xxv. dies finire, & terminare omnino debeant, & illis elapſis inſtantia ſit perempta, & cauſa deſeratur, deſinant eſſe Judices, & ſententia primo loco firma remaneat.

§. *De accuſatione facienda per Vicinum damnum paſſi.* Cap. 5.

QUilibet teneatur ſervare, & cuſtodire pro poſſe bona vicini ſui. Et ſi quis Dominus, vel Laborator alicujus poſſeſſionis in re vicini ſui homines, et beſtias viderit, vel invenerit damnificantes contra formam Statutorum, ipſos accuſare poſſit, & ſibi cum juramento credatur; vicinum autem intelligimus Dominum, vel Laboratorem vineæ, vel terræ junctæ terræ, vel vineæ damnificatæ, quam laborat, vel poſſidet ſuo, vel alieno nomine. Et quicumque damnum dederit in re vicini ſui, ſolvat duplum ejus, quod teneretur, ſi damnum daret in re aliena non conjuncta rei ſuæ.

Digitized by Google

§. *De pœna damnificantis fructus alienos.* Cap. 6.

Quicumque damnum dederit, ſive collegerit de quibuſcumque fructibus, ſeu pomis vinearum, ſeu hortorum alienorum poſitorum in Civitate, ſeu ejus territorio infra vineas, vel diſtrictu vinearum, ſit in pœna xl. ſolidorum vice qualibet de die. Si verò de nocte duplum ſolvat. De olivis verò vinearum, ſeu camporum ſit in pœna centum ſolidorum, ſi collegerit per altum. Si verò per terram, ſit in pœna quinquaginta ſolidorum. Et de nocte duplicetur dicta pœna. Si verò aliquis damnum dederit in hortis extra diſtrictum vinearum à Kalendis menſis Februarii uſque ad exitum menſis Auguſti, ſit in pœna quadraginta ſolidorum de die, de nocte verò ſolvat duplum. Et hoc de omni damno intelligatur, aliis verò temporibus non teneatur ad pęnam. De fructibus Zaffaraminis, Salvia, & aliis herbis odoriferis exiſtentibus in vinea, vel horto, qui damnum ibi dederit, vel ipſas eradicaverit, ſit in pœna xx. ſolidorum. Si verò aliquis celaverit, vel negaverit ſibi nomen proprium ipſius, non dicendo rectè nomen ſuum, vel nomen Domini beſtiarum cuſtodi, vel aliis accuſatoribus, ſit in pœna dupli ejus, quod teneretur ipſe, vel beſtiæ pro damno dato. Volentes, quòd de omnibus damnis datis contra omnes delinquentes, qui non poſſident poſſeſſiones in Civitate, vel ejus tenimento, Curia poſſit, & debeat per inquiſitionem procedere, & repertum culpabilem punire ſecundùm formam Statutorum, & ſi Curia reperiret aliquem habentem de fructibus, vel aliis rebus, & ille habens non haberet poſſeſſionem, unde veriſimiliter dictos fructus, vel res poſſet percipere, puniat ipſum ſecundùm formam Statuti, ac ſi repertus fuiſſet in loco alieno; niſi expreſsè ipſe inventus probaret legitimè ſibi illos fructus fuiſſe conceſſos, vel legitimi habuiſſe ab aliquo.

§. *De pœna damnificantis granum, & alias ſegetes.* Cap. 7.

Quicumque meſſuerit ſine Domini voluntate granum, ordeum, vel quodcumque genus meſſis alienæ, ſolvat pro pœna viginti lib. de die; de nocte verò duplum. Si inventus fuerit metere, vel furari farraginem alienam, ſit in pœna xl. ſolidorum de die; de nocte verò duplum, & ſi meteret herbas de prato alieno, ſeu falciaret alias herbas, ſit in pœna xx. ſolidorum; de nocte verò duplum; ſi verò inventus fuerit aliquis portare, ſeu portari facere per quemcumque locum de nocte, puniatur, ac ſi inventus eſſet furari farraginem, niſi probaret ſe habere locum cum farragine per illam viam, & contradam, ubi inventus eſſet, vel aliter oſtenderet donantem, vel vendentem farraginem ipſam, et hoc credatur ſacramento donantis, ſeu vendentis. Si verò fecerit herbam exiſtentem intra granum, ordeum, vel fabas, vel linum, ſit in pęna 30. ſolidorum. Et eàdem pęna puniatur, ſiquis fecerit herbas in diſtrictu vinearum, vel hortorum habentium caules, cepas & alia, & quicumque abſtulerit paleas de paleari alieno, ſolvat pro pœna xl. ſolidos, & emendet paleas, & ſi ibi aliquis damnum dederit cum beſtiis, ſolvat Paſtor xxi. ſolidos

Digitized by Google

lidos; & ſi alicujus caſingus, vel famulus inventus fuerit in committendis dictis damnis, vel aliquo prædictorum, Patronus ejus teneatur ad dictam pœnam. Adiicientes, quòd de prædictis, & quolibet prædictorum credatur dicto cujuslibet accuſatoris hominis bonæ famæ, & habeat quilibet accuſator quartam partem pœnæ, & Curia nihilominùs per inquiſitionem procedere poſſit, & in omnibus, & ſingulis ſupradictis quilibet, qui damnum dederit, teneatur emendare damnum paſſo, de quo credatur ſuo ſacramento uſque ad xl. ſolidos.

§. *De damnum dantibus in quercubus Sylvæ cuſtoditæ. Cap.* 8.

QUicumque inciſerit, vel damnum dederit in quercubus Sylvæ cuſtoditæ alicujus ſitæ in tenimento Velitrarum, ſit in pœna quadraginta ſolidorum vice qualibet, Si verò in aliis quercubus, ſit in pęna 20. ſolidorum, & ſemper damnum emendet.

§. *De pœna damnum dantis in laborerio extra tenimentum Velitrarum. Cap.* 9.

QUicumque damnum dederit, ſive perſonaliter, ſive cum beſtiis in laborerio civium, ſeu incolarum ſeminato extra tenimentum Veliternum, puniatur, ac ſi dediſſet damnum in laborerio ſito infra territorium Civitatis Velitrarum, & damnum emendet.

§. *Quòd nullus portet gregnas grani, vel hordei ad Civitatem. Cap.* 10.

QUicumque portaverit, ſeu portare fecerit gregnas grani, vel hordei, vel fabarum ad Civitatem ſine licentia D. Priorum, puniatur pœnâ decem lib. Niſi de præmitiis de ſuo loco aliquis manipulos portaverit, ut tunc non puniatur aliqua pęnâ, & quilibet bonæ famæ poſſit de prædictis accuſare, & ejus accuſationi credatur, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *Quòd nullus poſſit ſe excuſare de damnis datis prætextu minoris ætatis. Cap.* 11.

NUllus major decem annorum poſſit ſe excuſare de damno dato contra formam Statutorum ratione minoris ætatis, ſed ſemper pro majore habeatur in quolibet caſu, & quolibet Capitulo Statutorum quarti Libri, niſi eſſet minor dicta ætate, quòd tunc arbitrio D. Priorum puniatur.

§. *De pœna damnum dantis in horto Sancti Franciſci. Cap.* 12.

SI quis dederit damnum, ſeu collegerit de caulibus, vel de aliis fructibus, vel pomis exiſtentibus in horto Sancti Franciſci, & Sanctæ Mariæ de Horto, Sancti Rocchi, & Sancti Laurentii, puniatur in duplum pœnæ, quâ puniretur de aliis hortis de die, & ſi de nocte, duplicetur ipſum duplum, & quilibet poſſit accuſare, & ſibi cum juramento credatur, & habeat quartam partem pœnæ, & Curia ad petitionem Guardiani poſſit per inquiſitionem procedere.

§. *De damnum dantibus in cannis, & in fraſchonibus. Cap.* 13.

SI quis abſtulerit, ſeu furatus fuerit, vel furari fecerit cannas, vel fraſchonos de cannetis, vel vineâ alienâ, vel penès aliquem inventæ fuerint

dictæ

dictæ cannæ, vel fraſchones ablati, ſolvat pro pœna decem lib. ſine domnicalia. Et ſi aliquis inventus fuerit portare dictas cannas, ſeu fraſchonos novos, & appareat eo die præcedenti damnum aliquod commiſſum fuiſſe in aliquo canneto, vel vinea aliena in cannis, præſumatur dictus portans dictum damnum dediſſe. Et eàdem pœna puniatur, ac ſi dediſſet, niſi probaret legitimè, & in caſibus præmiſſis de loco ſuo portaſſet, vel oſtenderit donantem, vel vendentem eidem, & nullus ſfrondet cannas, ſeu frondes cannatum portet, ſeu portari faciat de loco alieno ad pœnam xxi. ſolidorum pro quolibet vice qualibet. Et quilibet de prædictis poſſit accuſare, & ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs credatur cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ, & Poteſtas, & Judex poſſint per inquiſitionem procedere ſuper omnibus prædictis. Et non incidat in dictam pœnam, niſi furatus fuerit cannas, ſeu fraſchonos in quantitate aliqua, arbitrio D. Priorum declaranda.

§. *De pœna colligentis Nuces, vel Caſtaneas alienas.* Cap. 14.

QVicumque collegerit nuces, vel caſtaneas alienas ſine Domini voluntate cum manibus de arbore aliena, vel per terram, ſit in pœna xxx. ſolidorum. Si verò cum pertica battiverit, & recollegerit, ſit in pœna decem lib. damno ſemper emendato, & credatur ſacramento cujuslibet accuſantis de inventione, & damno, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De pœna inventorum cum pomis, & fructibus.* Cap. 15.

SI quis inventus, ſeu viſus fuerit portare poma, vel alios fructus per quemcumque locum territorii Veliterni, ſolvat pro banno ſolidos xx., et emendet damnum patienti, ſi eodem die in illo loco, ubi inventus, ſeu viſus fuerit, ſit datum damnum, vel repertum; niſi portans oſtenderet habere locum per illam viam, ſeu contradam., vel oſtenderit donantes, vel vendentes dictos fructus, vel poma. Ita tamen, quòd in loco, per quem ſe excuſaret, ſint arbores producentes poma, vel fructus, quos fuerit inventus portare, & quilibet poſſit accuſare, & credatur ſuo ſacramento, ſi eſt homo bonæ famæ, & habeat quartam pœnæ.

§. *De portantibus Palos, vel ſarmenta, & vineam non habentibus.* Cap. 16.

SI aliqua perſona portaverit palos, vel ſarmenta quocumque modo, vel tempore per quemcumque locum, unde vineas non haberet, ſolvat pœnam xl. ſolidorum, niſi oſtenderit venditorem, vel donatorem, & credatur tunc ſacramento donantis, vel vendentis. Si verò fuerit inventus portare fraſcas ſiccas de loco alieno, ſit in pęna xx. ſolidorum, et eàdem pęna puniatur, ſiquis fecerit, ſeu inciſerit fraſcas, vel ſambucos de fracta juxta vineam, vel hortum alienum, & nihilominùs damnum emendet patienti in præmiſſis, & de damno credatur juramento inventoris, ſeu Domini rei, & quilibet accuſans habeat quartam partem dictæ pęnæ, & ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte.

De

§. *De pœna attacantis, ſeu ligantis vineam cum lino.* *Cap.* 17.

SI aliqua vinea inventa fuerit attaccata, ſeu ligata cum lino, ſit in pœna laborator vineæ xl. ſolidorum; reſervata legitima exceptione accuſato, ſi probaverit cum lino ſuo ligaſſe, vel donantem, vel vendentem dictum linum ſibi.

§. *De pœna colligentis frondes Celſi.* *Cap.* 18.

QUicumque collegerit de pomis, & celſis alienis, ſit in pœna x. ſolidorum de die, de nocte verò duplum. Si verò aliquis collegerit de frondibus celſi alicujus de die, ſit in pœna centum ſolidorum. Et de nocte ſolvat duplum; dummodò in aliqua quantitate arbitrio D.Priorum declaranda; pro parva verò quantitate ſolvat xxı. ſolidos, & damnum emendet, & credatur juramento cujuslibet accuſantis bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pęnæ. Liceat tamen unicuique frondes ramorum celſi pendentium ſupra poſſeſſionem, vel domum ſuam, vel quam teneat aliter quocumque modo, colligere ſine pœna. Et ſi per ramos prædictos ſibi impedimentum infertur in poſſeſſione ſua prædicta, poſſit dictos ramos incidere ſine pœna, & de dicto impedimento arbitrio Judicis ſtetur; item ſi poma, vel fructus aliqui caderent de aliqua arbore in vinea, horto, vel poſſeſſione alicujus, quòd ille, cujus eſt arbor, poſſit intrare dictam vineam, vel poſſeſſionem ad recolligendum dictos fructus, & poma, cum requiſitione tamen Dñi loci, vel laboratoris, & econversò ille, cujus eſt poſſeſſio, in qua cadunt dicti fructus, vel poma, poſſit recolligere dictos, fructus cum requiſitione tamen Domini dictorum arborum, quorum fructuum ſic cadentium ſit medietas illius, cujus eſt arbor, & alia medietas ſit illius, cujus eſt poſſeſſio, in qua cadunt, ſive recolliguntur; liceat tamen Domino arborum ipſos fructus, & poma recolligere ſine pœna; ſalva parte illius, cujus eſt Solum. Si verò contigerit Dominum Soli, vel poſſeſſionis colligere dictos fructus, ſimiliter teneatur medietatem eorum dare Domino arboris, & quilibet contrafaciens teneatur vicequalibet pœna xxi. ſolidorum. Et quilibet poſſit accuſare, & ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte credatur, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *Quòd quilibet poſſit dare licentiam de ſuo loco.* *Cap.* 19.

QVilibet poſſit dare licentiam paſtoribus ſuis, vel aliis quibuſcumque perſonis cum beſtiis, vel ſine, intrandi, morandi, ambulandi, vel paſcendi fructus, poma, & res alias quaſcumque colligendi, in quibuſcumque locis, in quibus Poteſtatem habuerit is, qui licentiam dederit, & accuſatus de prædictis habens licentiam, non teneatur ad pœnam, de qua licentia credatur ſacramento dantis eandem, & quòd locus ſit ſuus, credatur ſimiliter ſacramento ſuo cum fama publica vicinorum.

§. Quòd non ſolventes dativam non poſſint facere ligna in diſtrictu vinearum, & hortorum. Cap. 20.

ITem, quòd nullus montanarius, nec aliquis, qui non contribuit in dativis, & collectis Civitatis poſſit facere, ſeu incidere aliqua lignamina pro ſuo uſu in diſtrictu vinearum, & hortorum, vel caſtagnetis ad pœnam xxi. ſolidorum vicequalibet, quà contrafecerit, vel inventus fuerit; & quilibet poſſit eum accuſare, & ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte ſufficiat, & habeat quartam partem pœnæ.

§. De euntibus per traectam. Cap. 21.

ITem, quòd nulla perſona poſſit ire aliunde, quàm per viam publicam, vel thraectam publicam, vel per loca publica, vel per redinas publicas, ad pœnam xxi. ſolidorum, ſi cum beſtia equina, bovina, aſinina iverit per dicta loca aliena, & etiam cum beſtia mulina; ſi verò ſine beſtia, ſit in pœna x. ſolidorum, & non poſſit procedi, niſi ad accuſam Domini cum uno teſte, vel cum juramento ſuo de viſu, & ſibi credatur, & habeat quartam partem pœnæ, & prædicta habeant locum ſolùm in euntibus per diſtrictum vinearum, & de prædictis non poſſit accuſari, niſi præcedente querela, & reclamatione D. poſſeſſionis, hortorum, vinearum, locorum, pro quo fieret.

§. De portantibus poma, vel fructus non maturos. Cap. 22.

STatuimus, & ordinamus, quòd nullus audeat, vel præſumat colligere, vel portare de loco alieno fructus, vel poma non facta, non debitè matura ad pœnam xxi. ſolidorum vicequalibet, quà contrafecerit, nec aliquis etiam audeat dictos fructus in manibus non maturos portare per dictam Civitatem, & ejus pertinentias, alias præſumatur de alieno collegiſſe, & puniatur pęna prædicta, niſi oſtenderit locum ſuum, unde collegerit, vel oſtenderit vendentem, vel donantem ſibi habentem locum cum ſimilibus fructibus, ut tunc cum ſacramento credatur donantis, vel vendentis, vel ipſius habentis locum; aliàs quilibet poſſit eum de prædictis accuſare, & ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ; aliàs cum uno teſte credatur, & habeat quartam partem pœnæ.

§. De inſertis, & inſitis faciendis per Bubulcos. Cap. 23.

QVilibet Buſulcus teneatur, & debeat anno quolibet inſitare quatuor inſertas de piris adminus in quocumque loco meliùs placuerit ſibi ad pœnam centum ſolidorum per quemlibet non inſertantem, & quòd nullus inſitos ipſos poſſit incidere, vel incìdi facere, ſeu devaſtare ad dictam pœnam, & quilibet poſſit accuſare de prædictis, & ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ; aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ, & prædicta fieri debeant tempore congruo ad inſitandum.

§. Quòd quilibet teneatur plantare Arbores fructiferas in vineis. Cap 24.

QVilibet teneatur, & debeat ponere, & plantare in vinea ſua pira, ceraſa, ficus, perſica, avellanas, & etiam ponere de fabis, caulibus, et ciceribus,

Digitized by Google

ceribus, vel ad minus aliquod prædictorum anno quolibet ad pęnam xl. ſolidorum per quemlibet. Et quilibet poſſit accuſare de prædictis, ut ſupra proximè, & habeat quartam partem pęnæ.

§ *Quòd vindemiatores non portent de vuis loci, quem vindemiant.* Cap. 25.

NUlli vindemiatori, vel vindemiatrici, qui acceſſerint ad vindemiandum arbores, vel aliquam vineam alienam, liceat accipere, vel aſportare de vuis vineæ, vel arbuſti vindemiatæ ultra quinque rappajos uvarum ad pœnam x. ſolidorum pro quolibet, & vice qualibet, & quilibet poſſit accuſare, ut ſupra eſt expreſſum, & habeat quartam partem pœnæ.

§ *Quòd nullus poſſit emere Vuas, vel alios fructus à non habentibus in eorum poſſeſſionibus.* Cap. 26.

NUllus hoſpes, Pizicarolus, ſeu alius quicumque emat vuas, vel alios fructus ab aliqua perſona, quæ dictos fructus non habeat in ejus vinea, ſeu poſſeſſione ſub pœna centum ſolidorum, & amiſſione fructuum, et eandem pœnam incurrat vendens.

§. *De pœna facientis trabem in Caſtagneto alieno.* Cap. 27.

QUicumque inciſerit, vel fecerit trabem in ſiluis, tenutis, ſeu caſtagneto Communis, aut alterius perſonæ, ſine licentia Domini Caſtagneti, ſit in pœna centum ſolidorum ſine domnicalia, pro qualibet arbore. Si verò tantùm ramos inciſerit, ſit in pęna xl. ſolidorum pro quolibet ramo, qui inciſerit, & abinde aſportaverit pro ſuo libito voluntatis ſine ipſius Domini voluntate arborem, vel ramum, duplam prædictam pęnam ſolvat, & ſemper damnum emendet paſſo ſecundùm exſtimationem cum ſacramento ejus, qui paſſus eſt damnum, et ad eandem pœnam teneatur Bubalarius extrahens dictum ramum, vel arborem de caſtagneto prædicto; niſi cum licentia Domini extraxerit, & Poteſtas teneatur in præmiſſis, & quolibet præmiſſorum ad eandem pęnam exequutionem facere ad petitionem patientis damnum, etiam ſine conſcientia Judicis.

§. *De Montanariis falciantibus herbas alienas.* Cap. 28.

NVllus Montanarius, vel aliquis alius, qui non ſolverit in dativis, & collectis Civitatis, poſſit, vel debeat falciare, vel facere falciari herbas de tommoronibus tenimenti Velitrarum, vel de poſſeſſione alicujus hominis de Civitate ſine voluntate, & mandato Domini, cujus eſſet dicta poſſeſſio ad pœnam xxi ſolidorum, & damnum nihilominùs emendet, & de hoc quilibet poſſit accuſare, & credatur ſuo juramento, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte credatur, & habeat quartam partem pęnæ.

§. *De ſulchis fiendis per buſulcos quando faciunt novalia.* Cap. 29.

BVſulci, qui faciunt novalia juxta ſegetem, faciant quinque ſulcos capitales, ne ſegetes devaſtentur ad pęnam 5. ſolidorum, quos ſolvat Patronus ſuus, ſi buſulcus non reperitur, & econtra.

§. *De damno dato per Paſtorem.* *Cap.* 30.

SI aliqua beſtia eſſet in damno reperta, illud damnum debeat emendari per Patronum beſtiæ. Et ſi Patronus ipſe non invenitur in Civitate, Paſtor ejus teneatur emendare. Si verò culpâ, vel propter malam cuſtodiam Paſtoris dictum damnum datum fuerit, tunc ipſe Paſtor teneatur ad emendam damni, et non Domini beſtiarum, non obſtante, quod Patroni, ſeu Domini ipſi promiſerint ipſis Paſtoribus emendare omne damnum, et renuntiaverint huic Statuto; volentes etiam, quòd bovatterii non relinquant, ſeu dimittant boves eorum diebus Dominicis, et feſtivis, niſi buſulcus remanſerit, et ſteterit cum bobus ipſis ſub pęna xxi. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, ut ſuprà dictum eſt.

§. *De damno dato per beſtias groſſas.* *Cap.* 31.

SI beſtia aliqua vaccina, equina, Bubalina, Aſinina, et Mulina damnum dederit in grano, lino, hordeo, fabis, farragine, canape, vel alibi ubi ſemina ſunt à principio, quo ſeminata fuerint uſque ad Kalendas Martii, ſit in pęna Dominus ipſarum pro qualibet beſtia duorum ſolidorum, ex quo ipſa ſeminata ſunt. A Kalendis verò menſis Martii uſque ad Kalendas Julii, et uſquequo fuerint meſſa, ſit in pœna pro qualibet beſtia iv. ſolidorum. Et ſi Paſtor immiſerit, ſeu cuſtodiverit dictas beſtias ſtudioſè in dictis damnis, ſolvat pro perſona ſua ſolidos x. §. De pratis verò guardatis à Kalendis menſis Martii uſque ad medietatem menſis Junii, ſit in pœna 2. ſolidorum; aliis verò temporibus de prædictis beſtiis non teneantur ad pœnam; de lupinali verò à Kalendis Januarii uſque ad Kalendas menſis Aprilis quælibet dictarum beſtiarum ſit in pęna 2. ſolidorum: Aliis verò temporibus non teneantur ad pęnam de dictis lupinalibus. Item de vineis, et diſtrictu ipſarum à Kalendis menſis Martii uſque ad Kalendas menſis Novembris ſit in pęna quælibet dictarum beſtiarum ſolidorum x. aliis verò temporibus ſit in pęna v. ſolidorum, de nocte verò duplum. Et ſi Paſtor, vel alius ſtudioſè cuſtodiverit, vel immiſerit aliquam dictarum beſtiarum in vinea, ſit in pęna xx. ſolidorum; diſtrictum autem vinearum intelligimus illud, quòd eſt inter ſepes vinearum, quantùm extenditur longè à vitibus per quatuor paſſus. Si verò aliqua ipſarum beſtiarum inventa fuerit damnum dare in glandibus, ſcilicet in Bachis de ſylvottis guardatis, ſit in pęna pro qualibet beſtia 5. ſolidorum à feſto Sancti Archangeli uſque ad feſtum Sancti Andreæ; aliis verò temporibus non teneatur ad pęnam, ſi verò in horto cum caulibus, alliis, vel cæpis infra diſtrictum Vinearum, et intra muros Civitatis damnum dederit de die, ſit in pœna x. ſolidorum. De nocte verò duplum. Si verò in hortis cum pomis, et aliis fructibus ſimilibus extra diſtrictum vinearum à Kalendis menſis Aprilis uſque ad exitum menſis Auguſti ſolvat pro qualibet beſtia ſolidos tres; Aliis verò temporibus de dictis hortis ſtatarittiis, ſive æſtivis non teneatur ad pęnam. Si verò in paleario appaleato, vel in ſimilibus damnum dederit, ſit in pęna

2. ſo-

Digitized by Google

2. ſolidorum pro qualibet beſtia. Si verò damnum dederint ipſæ beſtiæ, vel aliqua ipſarum pignonibus, ſeu gregnis grani, hordei, fabarum, vel lini, ſit in pęna iv. ſolidorum pro qualibet beſtia. Si verò in grano, hordeo, et aliis, ut ſupra ſpecificatis, poſtquàm eſt admetatum, ſive in aream deductum, ſit in pęna pro qualibet dictarum beſtiarum ſolidorum iv. Declarantes in beſtiis equinis, Aſininis, et mulinis hoc modo, videlicet, quòd ſi aliqua dictarum beſtiarum inventa fuerit infergiata, vel ligata in vineis, et earum diſtrictu de die, Dominus beſtiæ ſolvat ſolidos xx. de nocte verò duplum. §. Volentes, quòd in præmiſſis, et quolibet præmiſſorum damnum ſemper emendetur paſſo per Dominum beſtiarum, vel Paſtorem, famulum, vel buſulcum, ſi ſtudiosè, vel malitiosè, vel propter malam cuſtodiam aliquod prædictorum acciderit, et credatur ſacramento cujuslibet accuſantis, ſi fuerit bonæ famæ, aliàs ſi cum uno teſte credatur, et habeat quartam partem pęnæ.

§. *De pœna mittentis beſtias, ubi eſt Linum.* Cap. 32.

SI quis Paſtor porcorum, Bubalorum, vel aliarum beſtiarum in macèris, ubi eſt linum ad macerandum, vel extenſum, vel ſi ipſe beſtiæ ibidem inventæ fuerint ſine Paſtore, vel Patrono, ſolvat vice qualibet ſolidos x. pro quolibet trunco porcorum, et pro qualibet beſtia Groſſa ſolidos duos, et damnum emendet, et credatur juramento accuſantis, ſi eſt homo bonæ famæ; aliàs cum uno teſte ſibi credatur, et habeat quartam partem pęnæ.

§. *De pœna dejerantis ſuper denuntiatione.* Cap. 33.

SI quis dejeraverit ſuper ipſa denuntiatione, vel inquiſitione facta de aliquo damno dato, ſit in pęna centum ſolidorum, ſine domnicalia, et nihilominùs teneatur ad emendam totius damni, dummodò fuerit ſibi probatum per duos teſtes legitimos; non obſtante, quòd juris ordo non fuerit obſervatus, quàm pęnam poſſit exigere Notarius denuntiationum ſummariè abſque ſententia Judicis, non obſtante aliqua Lege, vel Statuto, habita priùs collatione cum Judice Communis.

§. *De beſtiis caprinis damnum dantibus in lupinali alieno.* Cap. 34.

SI pecudes, caſtrati, vel capræ inventæ fuerint immiſſæ ſtudiosè in lupinali alieno, vel ubi Paſtor cuſtodiverit, ſive immiſerit, ſive non ſtudiosè immiſerit eas, Dominus ipſarum beſtiarum ſit in pœna xl. ſolidorum per floccam, & ſi minus flocca fuerit, ſolvat ſolidos duos pro qualibet beſtia, & paſtor, qui eam, vel eas cuſtodiverit ſtudiosè, ſive immiſerit malitiosè ibidem, ſimili pœna puniatur. Et nihilominùs ad emendam damni prædicti teneatur; aliàs ſi non ſtudiosè immiſerit Dominus ipſarum beſtiarum, ipſam emendam facere teneatur, et accuſatori cum ſacramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, alias cum uno teſte, & habeat quartam partem pęnæ.

§ *De bubalis inventis ſine paſtore in aliquo loco, & de trabinis.* Cap. 35.

SI beſtiæ buſalinæ inventæ fuerint ſine Paſtore, excepto in Sylva Communis, & in viis publicis, Dominus ipſarum ſolvat pro pęna vice qualibet, et

pro

pro quolibet bufalo ſolidos v. et ſi unus, vel plures inventi fuerint ire cum trahinis per vineam, ſeu locum ſeminatum, ſolvat Dominus ipſorum pro banno ſolidos x. pro quolibet bubalo, et damnum emendet in caſibus prædictis, niſi paſtoris culpa, vel ut malâ cuſtodiâ ipſorum Paſtorum acciderit, ut tunc Paſtor teneatur ad pœnam, & emendet prædictam. Si verò bubali inventi fuerint in lacu fontis aquæ roſatæ, vel in aliquo alio lacu, teneatur Dominus ipſorum pro quolibet bubalo in ſolidos 5. niſi culpâ Paſtoris acciderit, ut ſupra. Et credatur in præmiſſis ſacramento accuſatoris, & habeat quartam partem pęnæ, prout ſuperiùs eſt expreſſum.

§. *Quòd Boves portent tintillos*. *Cap.* 36.

STatuimus, & ordinamus, quòd boves, & bubali aratorii debeant portare tintillos, ſeu campanellas, & ſi inveniretur penès aliquem bos, ſive bubalus aliquis ſine tintillo, Paſtor, qui eum cuſtodiverit, ſolvat ſolidos x. Si verò dictæ beſtiæ inventæ fuerint in caſtagnetis uſque ad octo dies poſt feſtum Sanctæ Luciæ, ſit in pœna pro qualibet beſtia vice qualibet ſolidorum 5. Salvo, quòd beſtiæ ipſe, dum ararent in dictis locis, poſſint ire per dicta loca ſine damno abſque pęna, & quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pęnæ, ut ſuperiùs dictum eſt, & caſu quo dictæ beſtiæ amitterent campanas, ſeu tintillos infra triduum teneantur, & debeant Paſtores, vel Domini reponere dictos tintillos ſub eâdem pœna, ut ſuperiùs dictum eſt, & interim non teneantur ad pœnam.

§. *De beſtiis armentitiis non debentibus ſtare, vel paſcere in campo Velitrarum*. *Cap.* 37.

NUlla flocca beſtiarum indomitarum magnarum de beſtiis armentitiis, ultra tres poſſit ſtare, paſcere, vel ambulare in territorio, & per territorium Communis ullo tempore ad pœnam quinque lib. pro flocca, & ſi minùs flocca fuerit, ſit in pęna v. ſolidorum, pro qualibet beſtia groſſa, & hoc etiam intelligatur de beſtiis equinis, & toties dicta pęna exigatur, quoties contrafactum fuerit. Foreſes verò in præmiſſis duplicatam pęnam ſolvant; poſſint tamen Macellarii tenère dictas beſtias in dicto territorio cauſa macellandi in dicta Civitate ſine pœna, & banno, uſque ad quantitatem eis conceſſam à D. Prioribus per quamlibet ſocietatem macellariorum ipſorum, & non ultra, dum tamen, quòd aſcriptæ fuerint per Cancellarium Dominorum Priorum, niſi aliud tempore brigæ, ſeu belli per Conſilium, & præfatos D. Priores extiterit ordinatum: volentes, quòd in præmiſſis non intelligatur beſtia groſſa minor unius anni. Poſſint tamen ſtare, paſcere, & morari in dicto campo quatuor juvenci vaccini maſculi, inter boves tres vaccæ, & gaudeant privilegio boum domitorum, nec poſſint dicti juvenci vendi foreſibus.

§. *De Paſtoribus Judicum, Notariorum, & aliorum Officialium*. *Cap.* 38.

ITem, quòd pro beſtiis Judicum, Notariorum, & aliorum Officialium foreſium dictæ Civitatis dantibus damnum, Paſtores, ſeu Paſtor ipſorum, ſi in

culpa.

culpa, vel mala cuſtodia fuerit, ſeu ſtudiosè id fecerint, teneantur, & debeant ſolvere pęnas ſtatutarias, & etiam emendare damnum, aliàs obſerventur capitula prædicta, pro quibus, & quolibet præmiſſorum poſſint dicti Paſtores conſtringi, & detineri realiter, & perſonaliter ad petitionem damnum paſſivum, & cujuslibet alterius ejus familiæ, & non relaxari debeant, niſi ſolverint prædicta, etiam ſi voluerint dare cautiones idoneas de ſolvendo.

§. *De beſtiis damnum dantibus in vitibus domeſticis.* Cap. 39.

SI qua beſtia groſſa, ſeu minuta corroſerit, vel fregerit aliquas plantas arborum fructiferorum, ſeu vites exiſtentes in arboribus, ſeu pergula, puniatur pro qualibet beſtia groſſa in ſolidis x. et pro qualibet beſtia minuta in ſolidis v. et ad emendationem damnorum teneatur.

§. *De beſtiis forenſium venientium ad arandum.* Cap. 40.

STatuimus, et ordinamus, quòd forenſes venientes cum beſtiis ad arandum in tenimento Velitrarum poſſint ſtare in ipſo tenimento, ut aliæ beſtiæ civium, vel incolarum, à feſto Sancti Angeli de menſe Septembris uſque ad totum menſem Novembris, et abinde in antea dictæ beſtiæ ſtare non poſſint in dicto tenimento, ſub pœnis in Statutis contentis, niſi ſine dolo, et fraude Domini dictarum beſtiarum facerent novalia in dicto tenimento, quo caſu beſtiæ domitæ ipſorum forenſium ſtare poſſint in dicto tenimento, ut aliæ beſtiæ Civium Veliternorum, et ſi damnum dederint puniantur, ut alii Cives Veliterni pro eorum beſtiis damnum dantibus punirentur.

§. *De damno dato in arbore caſtaneæ, ſeu lignamine.* Cap. 41.

SI quis habuerit arbores caſtanearum, ſeu lignamina carratitia, et ſibi aliqua arbor carratitia inciſa fuerit occultè, ita quòd non poſſit ſciri inciſor, ut tunc, qui habuerit boves, vel bubalos carratitios in Civitate eàdem, vel ejus pertinentiis, teneatur emendare damnum prædictum, ita quod omnes ſimul habentes dictos boves, vel bubalos carratitios teneantur emendare dictum damnum.

§. *De damno dato per beſtias minutas.* Cap. 42.

SI pecudes, capræ, caſtrati, vel porci damnum dederint in grano, hordeo, lino, canape, fabis, vel farragine, et aliis ſimilibus eo tempore, quo fuerint ſeminatæ, uſque ad Kalendas Aprilis, ſit in pœna Dominus pro qualibet beſtia ſolidorum 2. à x. verò ſuprà flocca ipſarum beſtiarum, ſit in pœna quinquaginta ſolidorum, et quantæcumque ſint beſtiæ in una ſocietate, una tantùm flocca cenſeatur, ſi verò porci, capræ, pecudes, vel caſtrati ſteterint intra pignones grani, hordei, vel fabarum, vel lini, ſit in pęna pro flocca ſolidorum quinquaginta, et ſi minùs, flocca ſit in pęna 2. ſolidorum per beſtiam; ſi verò flocca porcorum dederit damnum in grano, hordeo, vel fabis battutis, vel excuſſis exiſtentibus in area, vel dum eſt in area aliqua meta grani, vel infra tres dies, poſtquam eſſet inde grannm excuſſum, vel tritatum, ſit in pęna 60. ſolidorum, ſi minus flocca, pro quolibet porco ſolidos 12. Item ſi floc-

ſi flocca dictarum beſtiarum inventa fuerit damnum dare in horto alieno cum caulibus, alliis, cæpis, vel vitibus, & his ſimilibus intra Civitatem, vel in diſtrictu vinearum, ſit in pœna xl. ſolidorum, Et ſi minùs flocca, denariorum xvi., pro qualibet beſtia. Si verò dictæ beſtiæ damnum dederint in horto cum melonibus, caulibus, & his ſimilibus extra diſtrictum vinearum, ſint in pęna per floccam xxi. ſolidorum. Et ſi minùs flocca, denariorum 8. pro qualibet beſtia. Si verò dictæ beſtiæ inuentæ fuerint in prato alieno à Kalendis menſis Martii uſque ad medietatem menſis Julii, ſit in pœna xl. ſolidorum per floccam, & ſi minus flocca, denariorum 12. pro beſtia, & ſi Paſtor accuſatus fuerit de ſtudioſitate, ſolvat pro perſona ſua ſolidos xxi. de prato verò falciato, & diſcuſſo in aliis temporibus non teneatur ad pęnam, ſed ad emendam damni. Si verò dictæ beſtiæ inuentæ fuerint in lupinali à tempore, quo fuerint ſeminati uſque ad Kalendas menſis Martii, ſit in pœna xxi. ſolidorum pro qualibet flocca. Et ſi minus flocca fuerit, ſolvat deuarios 12. pro qualibet beſtia. Si verò dictæ beſtiæ inventæ fuerint in vineis, & ejus diſtrictu à Kalendis menſis Martii, uſque ad Kalendas Novembris, ſit in pęna xl. ſolidorum per floccam, & ſi minùs flocca, ſit in pœna 2. ſolidorum per beſtiam; aliis verò temporibus ad dimidiam pęnam teneantur, declarantes, quòd dictæ beſtiæ non ambulent, neque ſtent in diſtrictu vinearum per centum paſſus à kal: Auguſti uſque ad kal: Novembris ad pœnã xxi. ſol: per floccam, & ſi minus flocca, denariorum 12. per beſtiam. Exceptis macellariis, qui tunc temporis poſſint retinere tantùm xxx. & plus, & minùs arbitrio D. Priorum beſtias minutas pro qualibet ſocietate macellariorum cauſa macellandi, ſine pœna; ſalvo etiam, quòd ſi aliquis voluerit ſtabulari facere aliquod pratum, ſeu petium terræ, & tunc poſſit immittere pecudes, & capras uſque ad dictum pratum, ſeu petium terræ ſtabulandæ, ſine pęna, & in præmiſſis, & quolibet præmiſſorum damnum ſemper emendetur paſſo, & quilibet poſſit accuſare, & credatur ſibi cum juramento, ſi eſt homo bonæ famæ; aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *Quòd nullus mittat Porcos in ſtipulis in tenimento Velitrarum.* Cap. 43.

NVllus mittat porcos in ſtipulis in tenimento Veliterno à kalendis menſis Februarii uſque ad feſtum Sancti Jacobi de menſe Julii ad pœnam x. lib. per floccam, & ſi minùs flocca, ſit in pœna quatuor ſolidorum pro quolibet porco, & quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pœnæ, ut ſupra dictum eſt.

§. *De beſtiis forenſibus inventis in territorio Veliterno.* Cap. 44.

SI flocca porcorum, pecudum, vel caprarum forenſium inventa fuerit in tenimento Velitrarum, ſeu tenutis quocumque tempore, ſit in pœna Dominus eorum x. lib. denariorum per floccam, & ſi minùs flocca, 2. ſolidorum per beſtiam, & flocca intelligatur à x. beſtiis minutis ſupra; pro beſtia verò bubalina, & qualibet alia beſtia magna armentitia forenſium, ſit in pœna Dominus

minus eorum, x lib. per ſloccam. Et ſi minus flocca, v. ſolidos pro beſtia, & in beſtiis groſſis intelligatur flocca à v. beſtiis ſupra.

§. *De porcis inventis ſub olivis, & caſtaneis.* Cap. 45.

SI flocca porcorum fuerit inventa ſub olivis reſidentibus bachis non dum collectis, vel ſub aliis arboribus domeſticis fructiferis habentibus fructus, ſit in pęna quinquaginta ſolidorum. Et ſi fuerit minus flocca, pro quolibet porco denarios 12. Si verò flocca porcorum inventa fuerit ſub caſtaneis à feſto Sancti Archangeli uſque ad feſtum Sanctæ Luciæ, ſit in pęna xl. ſolidorum, & ſi minus flocca ſit, 2. ſolidorum per porcum, et nullo modo porci ambulent tempore glandium per Sylvam, ſeu tenutas Communis, vel dum durant caſtaneæ, & glandes in dicta Sylva, & tenutis, ad pęnam xx. lib. per floccam, & ſi minus flocca; ſit in pęna 2. ſolidorum per porcum; nec liceat dictos porcos mittere in caſtagnetis uſque ad octo dies poſt feſtum Sanctæ Luciæ ad dictam pœnam, ſive fuerit vendita dicta Sylva, & tenutæ, ſive non, & Poteſtas non poſſit dare licentiam alicui immittendi porcos in dicta Sylva, & caſtagnetis, & tenutis ad pęnam x. lib. pro qualibet licentia auferendam tempore ſui ſyndicatus, & nihilominùs ipſa licentia non valeat, et in quolibet prædictorum caſuum damnum emendetur, & quilibet poſſit accuſare, et habeat quartam partem pęnæ, ut ſuperiùs eſt expreſſum.

§. *De porcis inventis ſub quercubus.* Cap. 46.

SI flocca porcorum inventa fuerit in quercubus, dum ſunt ibi glandes, ſit in pœna xxi. ſolidorum, et ſi minùs flocca, denariorum xii. per porcum, uſque ad feſtum Sancti Andreæ: poſt feſtum Sancti Andreæ uſque ad medium menſis Decembris teneantur tantùm emendare damnum glandium prædictarum, & prædicta omnia intelligantur ſine domnicalia, & de damno credatur accuſanti, & habeat quartam partem pęnæ prædictæ.

§. *De porcis damnum dantibus in vinea, & in paleari.* Cap. 47.

SI flocca porcorum inventa fuerit in vinea, et ejus diſtrictu à kalendis menſis Martii uſque ad Kalendas Novembris, ſit in pęna xl. ſolidorum, ſi minus flocca, ſolidorum 2. pro quolibet porco; aliis verò temporibus dimidiâ pęnâ puniatur: diſtrictus verò vinearum intelligatur, ut ſuperiùs eſt expreſſum: addentes, quòd tempore glandium poſſint ire, et redire per Sylvam, et tenutas Communis per viam publicam, dum tamen ibi non morentur, nec damnum faciant. Si verò flocca porcorum inuenta fuerit, et damnum dederit in paleari alieno appaliato, ſit in pœna xl. ſolidorum, ſi minùs flocca, ſolidorum 3. pro quolibet porco, et in quolibet prædictorum caſuum damnum emendetur paſſo, et credatur accuſatori, et habeat quartam partem pęnæ, ut ſuperiùs eſt expreſſum.

§. *Quòd porci Mandareni non vadant ſoluti per Civitatem.* Cap. 48.

POrci Mandareni non vadant ſoluti, ſeu disligati per Civitatem, hortos, vel alia loca dictæ Civitatis, vel extra, in hortis laboratis, ad pęnam x. ſoli-

ſolidorum per porcum, & qui eos habet, teneat ipſos ligatos, ſeu recluſos ad pęnam v. ſolidòrum, nec aliquis audeat tenère ultra duos porcos ad dictam pęnam x. ſolidorum pro quolibet porco, & vice qualibet, & nulla perſona faciat arollam ante domum ſuam in viis publicis, nec in ea porcum teneat, ad pęnam x. ſolidorum. Nec aliquis teneat porcum ligatum ante domum ſuam ad pęnam v. ſolidorum; liceat tamen cuilibet facere porcellari unam ſcroſam tantùm ante domum ſuam, vel intus domum ſuam, quæ ſcroſa non vadat extra pertinentias domus ſuæ ad pęnam x. ſolidorum pro qualibet ſcroſa vicequalibet,& quilibet poſſit accuſare,& habeat quartam partem pęnæ,ut ſupra.

§. *Quòd non ſit licitum tenère porcos campeſtres in Civitate*. Cap.49.

NOn ſit licitum alicui tenère, vel porcellari facere porcos campeſtres, nec ſcroſas cum porcellis in Civitate, niſi ut ſuperiùs eſt expreſſum, ad pęnam centum ſolidorum. Si verò in diſtrictu vinearum tenuerit, ſit in pena xl. ſolidorum vicequalibet, quà contrafecerit; licitum tamen ſit mercatoribus, quando redierint, & venerint cauſa vendendi porcos, & macellariis tenère porcos, quos volent macellare, &cauſa macellandi ſine pęna, dummodo aſcribi eos faciant per Cancellarium D.Priorum in actis communis,ut ſuperiùs dictum eſt, & Curia poſſit de predictis per inquiſitionem procedere, et quilibet poſſit contrafacientem accuſare, & habeat quartam partem pœnæ, ut ſupra in aliis capitulis.

§. *De pæna mittentis pecudes ſuper ſepulturis mortuorum*. Cap.50.

NUllus ſtari faciat, vel mittat pecudes, vel capras, ſeu porcos ſuper ſepulturis,et cæmeteriis Eccleſiarum, ad pœnā xl. ſolidorum per floccam, & ſi minus flocca fuerit, v. ſolidorum per beſtiam & credatur, & habeat quartam partem pænæ, ut ſupra.

Quod Porci non appropinquent prope aquam, ubi oritur. Cap.51.

ITem, quod porci non appropinquent ſe alicui fonti, ubi aqua oritur per.iiii. paſſus à Kalendis menſis Julii uſque ad totum menſem Auguſti, ad pænam xxi ſolidorum per floccam, & ſi minus flocca, ii. ſolidorum per porcum.

§. *Quod Beſtiæ non ambulent per novalia temperata*. Cap.52.

BEſtiæ prædictæ minutæ non vadant per novalia temperata à kalendis menſis Julii, uſque ad medietatem Octobris, ad pœnam xxi. ſolidorum per floccam, & ſi minus flocca,ad pœnam xii. denariorum per beſtiam, & novalia temperata dicantur tribus diebus poſt pluviam dicti menſis Julii; à tribus verò diebus dicti menſis poſt non teneantur ad pœnam.

§. *Quod Beſtiæ non ambulent per ſtipulas*. Cap.53.

PRædictæ beſtiæ pecudinæ non ambulent per ſtipulas uſque ad medietatem menſis Julii ad dictam penam xxi. ſolidorum per floccam, & ſi minus flocca, xii. denariorum per beſtiam, excepto quod de majori vel minori tempore non eſſet aliter per Conſilium proviſum.

§. *De*

§. *De damno dato in grano, & aliis ſegetibus.* Cap. 54.

SI damnum datum fuerit in grano, hordeo, fabis, canape, vel lino, poſtquam fuerit metitum, paſtores beſtiarum damnum facientium, teneantur emendare illud damnum, & pęnam inde ſolvendam ſolvere, & non teneantur Patroni, non obſtante aliquo pacto, ſeu promiſſione eiſdem paſtoribus per Patronos in contrarium facto. Et ſimiliter dicti Paſtores teneantur emendare damnum, quod dederint cum dictis beſtiis in gregnis, in pignonibus, ſive metis, à Kalendis menſis Junii, uſque ad medietatem menſis Auguſti, & ſolvere pęnam, non obſtante aliquo pacto, & promiſſione habita inter ipſos: adiicientes, quòd ſi paſtor inveniri non poterit, quòd Domini beſtiarum tunc teneantur ad emendam damni, & ſolutionem pęnæ prædictæ; & in præmiſſis quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pęnæ, ut ſuprà.

§. *De damno dato per beſtias in vineis, & neſcitur per quas.* Cap. 55.

SI damnum datum fuerit per beſtias quaſcumque in vineis alienis, & diſtrictu ipſarum, & in quocumque loco, quòd ille, qui labòrat magis propè locum damnificatum dicto menſe, quo damnum datum fuerit, teneatur, & debeat invenire damnum dantem, & ſic notificare paſſo damnum, ut puniatur damnum dans, ſecundùm Statuta, aliàs ipſe teneatur emendare damnum prædictum.

§. *De duobus hominibus ponendis ad revidendum damna in accuſatione damnorum datorum.* Cap. 56.

QUicumque accuſatus fuerit de damno dato, poſſit petere, quòd eligantur homines ad videndum, & referendum, ſi damnum datum fuerit ultra tres ſolidos, & ſi fuerit viſum, & relatum non fuiſſe datum damnum ultra dictam ſummam, accuſati in damnis datis ad aliquam pęnam non teneantur, & hoc locum habeat ſi accuſati infra tres dies, poſtquam fuerint citati ad ſe excuſandum coram Notario damnorum datorum, id petierint, ex tunc in antea non audiantur, & hoc locum non habeat in vineis ipſis, olivis, caſtaneis, glandibus, lupinis, fabis, & ejus diſtrictu, nec in denuntiationibus, & Notarius banchi, & Judex requiſitus dictos homines eligi faciat, & ſi cuſtos, vel alter accuſator duabus vicibus citatus non venerit horà ſibi præfixà coram Judice, puniatur eà pœnà, & banno, quo teneretur accuſatus.

§. *De beſtiis bubalinis damnum dantibus in vineis, & canapinis.* Cap. 57.

QUicumque paſſus fuerit damnum in vinea, horto, ſeu canapina ſua, & viſum fuerit ſibi, illud damnum eſſe datum per beſtias bubalinas, quòd illud damnum extimare poſſit, & ſibi credatur uſque ad quantitatem 20. ſolidorum, & poſſit proindè denuntiare, vel accuſare unum Paſtorem ambulantem per contradam illam cum beſtiis bubalinis. Et ſi beſtia bubalina inventa fuerit in vinea aliena ſine Paſtore, Dominus ipſius ſit in pęna de die x. ſolidorum, de nocte verò xx. ſi apud Dominum inventæ fuerint di-

ſtæ beſtiæ damnum dantes, aliàs ſi apud Paſtorem, Paſtor ſolvere teneatur, & ſi Dominus animalium locaverit dictas beſtias alicui, & beſtiæ ipſe damnum dantes inventæ fuerint apud aliquos conductores, quòd conductor ipſe ſolvere teneatur, & non Dominus beſtiarum, & quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *Quando beſtiæ poſſunt ſtare in territorio Velitrarum.* *Cap.* 58.

OMnes, et ſingulæ beſtiæ tàm groſſæ, quàm minutæ, quæ per Statutum prohibentur ſtare, vel ambulare per tenimentum Communis, vel diſtrictum vinearum, poſſint, et valeant ſine pœna, et banno permanère, et ſtare in dicto territorio, et diſtrictu tempore brigæ, ſeu maximæ evidentis ſuſpitionis, depredationis, ſeu curreriæ per gentem armigeram quærentem offendere cives, vel incolas Veliternos, ſeu exiſtente quacumque alia mala ſuſpitione evidenti, et vehementi, ſine aliqua impetranda licentia, dum tamen ſine damno alicujus Velitrarum; volentes etiam, quòd cives, et incolæ beſtias, vaccas armentitias poſſint tenère, et paſcuare in territorio de menſe Auguſti, et Septembris anni cujuslibet ſine pœna, et banno, dum tamen dicto tempore faciant ipſas beſtias macellare in Civitate, uſque ad quartam partem ad minùs, et debeant dictas vaccas aſcribi facere in quaterno Communis per Cancellarium D. Priorum in principio quando eas, ibìdem ponere voluerint; aliàs teneantur ad pœnam in ſuperioribus Capitulis ſtatutam.

§. *Quòd licitum ſit volentibus ædificare, habere de lignaminibus Sylvæ Communis Lariani, & Fagiolæ.* *Cap.* 59.

QUicumque civis, vel incola Veliternus voluerit domum ædificare in Civitate, ſeu territorio, et ibìdem in Sylva inventa fuerint aliqua lignamina bona ad armandum, et ponendum in ipſa domo ad proviſionem Magiſtrorum, ipſa ibìdem laborari, et poni faciat per Magiſtros, qui domum ipſam facient, et ſi ipſi Magiſtri non poſuerint, ſolvant pro banno ſolidos x. per quemlibet, et omnia alia lignamina recipiat volens ædificare à Sylvis, et tenutis, cum licentia tamen Conſulum Sylvæ, et tenutarum, excepto clauſo, per quo lignamina ipſa non habeat, ſed cooperiat ipſam domum de canalibus; volentes, quòd qui receperit dicta lignamina debeat ædificare ſub tempore Conſulum, ſub quibus receperit, ad pœnam xl. ſolidorum vicequalibet, et ſi aliquis voluerit dictam domum claudere de Cratitio, vel facere voluerit plactatum pro beſtiis, habeat ſpalangas de jacentitiis.

§. *De trabibus extrahendis de Sylvis, & tenutis.* *Cap.* 60.

QUilibet bubalarius, vel alius, qui vadit cum trahinis, poſſit cum licentia Conſulum Sylvæ, et tenutarum Lariani, et Fajolæ ſcripta per Notarium ipſorum Conſulum, incidere, et extrahère de lignaminibus dictæ Sylvæ, et ſi ſine dicta licentia inciſerit, vel extraxerit, vel portaverit ad domum alicujus, niſi illis perſonis, quibus eſt conceſsum per Conſules, tenean-

neantur ad pœnam xl. ſolidorum pro quolibet trahino, et quolibet ligno, quòd inciſerint, vel portaverint, vel extraxerint de dictis Sylvis, et tenutis; declarantes, quòd nullus bufalarius, vel aliquis alius, qui portat lignamina à dictis Sylvis, incidat, vel portet aliquod lignamen prohibitum per Statutum, etiam cum licentia Conſulum ad pęnam xl. ſolidorum, et de hoc teneantur accuſare Conſules, et Cuſtodes dictæ Sylvæ, ſeu tenutarum, et credatur ſacramento cuſtodis, non obſtante aliquo Capitulo Statutorum. Volentes etiam, quòd cuſtodes non poſſint accuſare de accuſis excedentibus ſummam xl. ſolidorum, et quòd nullus bubalarius, vel alius portet lignamina pro argatis fiendis pro græco, ad pęnam xl. ſolidorum. Nec lignamen apportet pro vitibus Græchis, ſeu pro aliqua alia vite ad dicta pęnam, et ſi Conſules in prædictis contra dictam formam Statuti dederint alicui licentiam, pœnam centum ſolidorum incurrant vice qualibet. Et quicumque portaverit trabem aliquam à Sylvis, ſeu tenutis Communis Velitrarum cum beſtiis, portet eam uſque ad convicinium illius, cujus eſt trabs, et ſi alibi poſuerit, ſit in pœna xxx. ſolidorum, et de prædictis, et quolibet prædictorum quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte bonæ famæ, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *De pretio lignaminis portandi de Sylvis, ſeu tenutis.* *Cap.* 61.

QUilibet habens bubalos accipiat, et accipere debeat tantùm de Sylva Communis pro portatura cujuslibet trabis, vel ligni, quòd fuerit tantæ quantitatis, et groſſitatis, quòd unum par bubalorum poſſit portare duos ex eis bolognenos 15. De trahino tamen non poſſit recipere, niſi bolognenos 15. excepto, niſi eſſet lignum tantæ magnitudinis, quòd unum par bubalorum non poſſet commodè portare, niſi unum, et tunc poſſit accipere ut ſupra pro portatura ipſius ligni. De Sylva verò Lariani, et Fagiolæ poſſit recipere pro quolibet trahino portante cum uno pare bubalorum ſolidos xxx. et ſi ultra, pro rata.

§. *De lignamine non extrahendo de Sylvis, & tenutis.* *Cap.* 62.

SI quis, qui non fuerit Bubalarius, vel qui vadat cum trahinis, extraxerit de Sylvis Velitrarum aliquam trabem, ſine licentia Conſulum, ſolvat pro qualibet trabe ſolidos xxx. et ſi extraxit, ſeu inciſerit dogas, vel plancones, pro quolibet ſolvat ſolidos x. Et deferre teneatur ad platèam Sancti Angeli ad catenam, ad pęnam dupli ad mandatum Conſulum, ſeu cuſtodum, quod locum habeat etiam de quolibet alio ligno, et ſimili pęna puniatur. Et ſi penès aliquem inventa fuerint dicta lignamina, puniatur pęnâ prædictâ, niſi oſtenderit licentiam Conſulum, ſeu cuſtodum. Si verò perſonaliter aliquis deferat ſpalangas à Sylvis, ſeu tenutis Communis, ſolvat pro qualibet ſolidos v. ſi eſſet ſicca, ſed ſi eſſet viridis, ſolvat pro qualibet ſolidos x. et ſi aliquis deferret ſine beſtia, pro qualibet ſpalanga, ſive petio ſolvat ſolidos 2. Si verò fecerit, ſive aſportaverit fraſcones de Sylva Veletri de caſtaneis, vel

vel nocchis ſolvat, pro qualibet ſalma ſolidos 40. Et pro qualibet faſcina ſolidos x. et ſi faſcina non fuerit completa, pro quolibet fraſcone ſolidos 2. Si verò aliquis furatus fuerit aliquod lignamen in dicta Sylva, quod fuerit conceſſum alii, et inciſum per alium, ſit in pęna centum ſolidorum, et ſi ipſum lignamen alii conceſſum penès aliquem inventum fuerit, vel repertum, ſimili pęna puniatur. Si verò aliquis inciſerit in dicta Sylva, vel aſportaverit de ipſa Sylva cauſâ faciendi dogas, vel plancones, ſolvat pro pœna vice qualibet ſolidos xl. poſſit tamen quilibet in dicta ſylva incidere, et portare abinde de lignis de applo, et trappino, et de lignis jacentitiis cauſa comburendi ſine banno, et pęna, et de prædictis, et quolibet prædictorum poſſit quilibet accuſare, et credatur ſibi cum juramento, ſi fuerit homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, et habeat quartam partem pęnæ.

§. *Quòd nullus poſſit incidere in ſylvis Communis pro Poteſtate, Judice, & aliis Officialibus. Cap. 63.*

NUlli liceat in ſylvis, ſeu tenutis Communis incidere pro Judice, Poteſtate, et aliis Officialibus Communis, vel ad eorum utilitatem ad pęnam centum ſolidorum, & deferens ipſum lignamen pro aliquo prædictorum, ſimili pœna puniatur.

§. ***De non mittendis beſtiis in ſylva, ſeu tenutis. Cap. 64.***

NUllus immittat, vel immitti faciat pecudes, vel càpras quocumque tempore in ſylva, ſeu tenutis Communis ad pęnam 50. ſolidorum per floccam, & ſi minus flocca fuerit, ad pęnam 2. ſolidorum per beſtiam. Et nulla alia beſtia poſſit accedere, vel ambulare per ſylvas, ubi ſunt glandes uſque ad feſtum Sancti Andreæ ad pęnam xl. ſolidorum per floccam, & ſi beſtia vaccina forenſis inventa fuerit in ſylvis, & tenutis Communis quocumque tempore, Dominus ipſius ſit in pęna pro qualibet ipſarum ſolidorum v. à x. & infra; à x. verò ſuprà, ſit in pœna v. lib. ſine domnicalia.

§. *De tortis non fiendis in ſylva, ſeu tenutis. Cap. 65.*

SI quis inventus fuerit facere tortas de nocchia, vel caſtanea in ſylvis & tenutis Communis, vel inventus fuerit portare eas à dicto loco, ſit in pęna xxi. ſolidorum per ſalmam; ſi verò fuerit minus ſalma, pro qualibet faſcina ſolidorum v. ſine domnicalia, ſi verò inciſerit, vel detulerit ligna viridia de nocchia, ſeu caſtaneis cauſa comburendi, ſit in pęna ſolidorum v. ſine domnicalia, vice qualibet.

§. ***Quòd non ſubjecti Curiæ Velitrarum non ſolventes collectam non poſſint habere de dicto lignamine. Cap. 66.***

SI aliquis non ſubjectus Curiæ Communis inventus fuerit incidere, vel aſportare de lignaminibus dictarum ſylvarum ſine licentia Conſulum contra formam Statutorum, & dicta Curia ipſum punire poſſit ſecundùm formam Statutorum. Et ſimiliter, qui non ſolverit in dativis, & collectis Civitatis, non poſſit, nec debeat habere de lignaminibus dictarum ſylvarum, ſine licentia

centia Conſulum, & dicti Conſules teneantur, ad pęnam centum ſolidorum, dictam licentiam eis non dare, exceptis Eccleſiis, quibus concedatur pro operibus Eccleſiarum tantùm, et ſi aliqua perſona peteret licentiam pro dictis perſonis vetitis, teneatur ad eandem pęnam. Et qui dictum lignàmen pro eis portaverit, ſeu beſtiam eis accomodaverit, ſimili pœna puniatur, & quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pęnæ, ut ſupra.

§. *Quòd Poteſtas teneatur executionem facere de ſententiis Conſulum ſylvarum.* Cap. 67.

ITem, quòd Poteſtas ad requiſitionem dictorum Conſulum, vel Notarii ipſorum, vel alterius eorum, teneatur, & debeat ad pęnam x. lib. tempore ſuæ ſyndicationis auferendam, facere executionem de ſententiis dictarum ſylvarum infra x. dies contra omnes, & ſingulos delinquentes in ipſis ſylvis, vel extra ipſas ſylvas pro lignamine ipſarum ſylvarum, tenendo, vel faciendo portari, & mittere militem, & familiam ſuam pro exequendis prædictis; aliàs præter dictam pęnam, teneatur ad reſarciendum pęnam inde ſtatutam de ſuo proprio.

§. *De lignaminibus non extrahendis per forenſes de ſylvis.* Cap. 68.

NVllus forenſis extrahat, ſeu incidat lignamina ſicca, ſeu viridia in ſylvis, ſeu tenutis Communis ſine licentia D. Priorum, & Conſilii minoris, ad pęnam xxv. lib. ſine domnicalia. Et ſi non ſolverit incontinenti, Poteſtas debeat ipſum mittere in carcerem, & carceratum tenère, donec ſolverit, & quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pęnæ, ſi eſt homo bonæ famæ; aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pęnæ, & eàdem pęnâ puniantur Conſules dictarum ſylvarum, vel alius de Civitate, contra dictam formam, licentiam dantes.

§. *Quòd damnum paſſus poſſit ſuum damnum extimare, & facere extimari.* Cap. 69.

SI aliquis invenerit ſibi fore damnum datum tempore meſſium in bladis ſuis ubicumque exiſtentibus in pignono ſui terreni, vel alterius, quod ipſe coleret, poſſit ipſum extimare cum juramento uſque ad xl. ſolidos, & ſi excederet dictam ſummam, ſeu valorem xl. ſolidorum facere poſſit exſtimari illud per proximiorem vicinum, & laboratores alios de Civitate, ſi invenerit in dicta contrada, aliàs per illum, ſeu per illos, quos ſecum duxerit illo die in ſervitium ejus ad illud bladum, in quo damnum invenerit, & dicti laboratores ad requiſitionem damnum paſſi teneantur duo ſaltem accedere ad videndum, & extimandum dictum damnum, & quilibet habeat illam poteſtatem mandandi ſicut viſores, & habeant pro eorum ſalario ſolidos xxx. pro quolibet, & ſi ultra receperint, vel accedere, & extimare recuſaverint, cum fuerint requiſiti, teneantur pro quolibet in xl. ſolidos, ſinè domnicalia, & quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pęnæ.

Digitized by Google

§. *De damno dato in bladis à Kalendis menſis Aprilis.* Cap. 70.

QUicumque civis, vel incola Veliternus paſſus fuerit damnum per quaſcumque beſtias, & animalia à Kalendis Aprilis uſque ad Kalendas menſis Auguſti anni cujuslibet in grano, lino, hordeo, Paſtores dictarum beſtiarum cogantur ſolvere, ac etiam damnum emendare. Et ſi Paſtor non reperitur, tunc teneatur ſolvere Dominus, ſeu Patronus dicti Paſtoris, & hoc idem obſervetur de damno dato in lino, à feſto Sancti Andreæ uſque ad kalendas Januarii tunc ſequentes.

§. *De modo tenendo in denuntiationibus damnorum datorum.* Cap. 71.

SUper denuntiationibus damnorum datorum, & guaſtorum infraſcriptus ordo ſervetur videlicet, quòd quicumque damnum paſſus fuerit in quibuſcumque rebus, vel locis poſitis in tenimento Velitrarum, & extra ipſum tenimentum, per quoſcumque homines dictæ Civitatis, poſſit, & debeat denuntiare, & notificare damnum ſibi datum duobus ex illis, qui proximiora novalia faciunt per contradam, ubi damnum datum fuerit, ſive ſint bovaterii, ſive Paſtores facientes tamen novalia illo menſe, quo damnum datum fuerit. Et ſi non fierent novalia, non poſſit ipſa denuntiatio fieri, vel extrahi ipſa cartutia contra Paſtores, vel bovatterios non arantes novalia ſua dicto menſe, quo damnum datum fuerit, ſed tunc fiat duobus Paſtoribus euntibus per illam contradam cùm beſtiis. Qui denuntiati citentur, ut moris eſt, ad domum, vel perſonaliter, & comparentes jurent, & reſpondeant ſuo Juramento, ſi fecerunt, vel ſcient facientes dictum damnum. Et ſi nominaverint, damnum dantes cogantur ad reſarciendum damnum paſſo, & expenſas factas per eum vel fiendas, ille vel illi quorum beſtiæ nominatæ fuerunt damnum dediſſe. Si verò dicti duo Paſtores negaverint eos, qui damnum dederint, detur cuilibet eorum terminus peremptorius octo dierum ad inveniendum illos, qui damnum dederint. Et illi quorum beſtiæ repertæ fuerint per eos prædictum damnum dediſſe, infra dictum terminum, vel poſt extractam cartutiam, ante aſſignationem ipſius cartutiæ cogantur ad emendationem damni, & expenſarum faciendam paſſo. Si verò in dicto termino invenire non poterunt damnum dantes, prædicti denuntiati habentes proximiora novalia, vel Paſtores cogantur ad emendationem fiendam ipſi paſſo damnum, tàm de damno, quàm de expenſis. Poſſint tamen dicti denuntiati poſt dictum terminum exquirere, & invenire, ſi poſſunt, dictos damnum dantes, qui ad petitionem ipſorum teneantur reſarcire eis emendam prædictam, & expenſas factas per eos. Et ſi invenire non poterunt, cogantur per capita beſtiarum Patroni, ſeu Domini omnium, & ſingulorum Paſtorum, qui confitebuntur iviſſe, & ambulaſſe per dictam contradam illo menſe, quo prædictum damnum datum fuerit. Si verò dicti duo Paſtores principales, vel alter ipſorum, vel illi, qui citantur ad petitionem, ſeu nominationem eorum, citati fuerint tribus vicibus per Mandatarium Communis legitimè, & non comparuerint, facta relatione

Nota-

Notario, ille qui non comparuerit habeatur pro confeſſo, & ad emendam damni, & expenſarum teneatur, & non Patronus ipſorum. Et ad reſpondendum deinceps ſuper ipſa denuntiatione non admittatur. Si verò nominatæ fuerint beſtiæ una, vel plures ſuper dicta denuntiatione, quòd tollatur prima cartutia, & fiat alia cartutia contra omnes beſtias nominatas in damno prædicto; nullus tamen cujus beſtiæ nominatæ fuerint, nec ejus famuli, poſt extractam contra eos cartutiam, poſſit alias beſtias nominare ad ſui exonerationem, & ſi nominaverit, ſibi non credatur. Illud idem dicimus, ſi extracta fuerit cartutia contra principales habentes proximiora novalia, & ante aſſignationem ipſius cartutiæ fuerint nominatæ beſtiæ in damno, quòd annulletur, & tollatur propria cartutia, & damnum patiens recipiat aliam cartutiam contra damnum dantes. Si verò aliquæ beſtiæ nominatæ eſſent in damno, et aliquis nominatorum efficeretur contumax, tunc fiat cartutia contra eos tanquam confeſſum pro medietate dicti damni, & pro alia medietate fiat contra beſtias jam nominatas in damno, & quando fit cartutia, ponatur in ea dies cum indictione, & ille, qui ſolvere, & emendare debet damnum, habeat terminum 8. dierum à die datæ cartutiæ ad ſolvendum. Et antequam aſſignet cartutiam, requirat eum, qui ſolvere tenetur per octo dies, de cujus requiſitione ſtetur juramento habentis cartutiam. Et ſi non ſoluerit, poſſit cartutia aſſignari coram Notario banchi. Qui Notarius civiliter ipſam cartutiam exigi faciat per Mandatarium, famulos, et alios Officiales dicti Communis, ſecundùm quòd in cartutia continetur. Et nihilominùs ille, contra quem aſſignatur dicta cartutia, ſolvat dicto Notario pœnæ nomine illud, quod ſuperiùs eſt ſtatutum in titulo, quòd debitores poſt lapſum termini detineantur: Et dictam cartutiam non aſſignet alteri, quàm Notario bancæ, ad pœnam xl. ſolidorum vice qualibet, quâ contrafecerit. Qui Mandatarii, et famuli Poteſtatis nullam executionem faciant de cartutiis, niſi eis fuerit commiſſum perdictum Notarium banchi, & cum ipſam executionem faciunt, habeant pro eorum ſalario denarios duodecim per libram, quam pecuniam ſolvere teneatur ille, contra quem aſſignata fuerit dicta cartutia. Et proceſſus ipſos denuntiationum, & damnorum datorum, & guaſtorum conficiat Notarius banchi. Et quod ſuperiùs dictum eſt de bobus, intelligatur etiam, & fiat de omnibus animalibus, per quæ fuerit damnum datum, et tunc fiat denuntiatio duobus pecudariis, caprariis, porcariis, & ſimilibus tàm de beſtiis groſſis, quàm minutis ambulantibus per contradam, ubi damnum fuerit datum, ut ſuperiùs eſt dictum. Et ſi damnum fuerit datum per beſtias in grano, hordeo, fabis, vel lino, poſtquàm appignatum, vel metitum fuerit, Paſtores animalium dictum damnum facientes teneantur emendare illud damnum, & non Patroni ipſorum, non obſtante aliquo pacto, vel promiſſione facta inter eos, niſi Paſtores ipſi non invenirentur, vel aliàs pignorari non poſſint. Et ſi Patronus emendaret, quando teneretur, Paſtor in tantundem Notario pœnæ nomine teneatur.

neatur. Cartutia autem prædicta, poſtquàm extracta fuerit denunciari debeat infra octo dies illis, qui debent damnum emendare,aliàs non valeat ipſo jure, & extrahi debeat infra quatuor menſes, & poſtquàm fuerit extracta, valère volumus per unum annum tantùm; excepto, ſi non eſſet facta executio de eis ex defectu Officialium dicti Communis; & idem dicimus, quòd elapſis 4. menſibus poſt factam dictam denuntiationem,non poſſit extrahi dicta cartutia. Et ſi denuntiatio fieret de bubalis, pecudibus, porcis, vel aliis beſtiis, vel aliquibus ipſarum, & viſores eorum medio juramento, retulerint expreſsè, non potuiſſe alterius generis beſtias, quàm dictas denunciatas damnum dare, tunc in ipſa denunciatione non poſſint alii alterius generis, vel ſpeciei beſtias nominare. Si verò viſores non retulerint certitudinariè, ut ſupra, tunc aliæ etiam beſtiæ alterius ſpeciei nominari poſſint, & Domini nominatarum teneantur pro rata; et ſi aliquis nominaverit beſtias foreuſium incertè, ideſt ſine nomine, & cognomine Domini beſtiarum, nominatio ipſa non valeat ipſo jure, & talis taliter nominans, pœnà quadraginta ſolidorum vice qualibet puniatur applicanda Notariis banchi. Nec poſſit nominari beſtia, quàm ſecum duceret Dominus, qui damnum receperit, dum ad videndum damnum iverit. Et nulla denuntiatio fieri poſſit de duobus menſibus, ſed de uno menſe tantùm, & etiam denuntiatio facta elapſis duobus menſibus, computato menſe damni dati,non valeat ipſo jure, & Paſtores non teneantur reſpondère. Et quemadmodum fit denuntiatio de damno dato per beſtias, ita fieri poſſit denunciatio de damno dato per homines, & mulieres in arboribus, et quercubus alienis, & in grano, fabis, hordeo, & in lino, & his ſimilibus, ut ille, qui paſſus eſt damnum, poſſit facere extimàri per viſores Communis, & denuntiationem facere; non tamen denuntiati teneantur damnum emendare, ſi non reperiantur damnum dantes, nec teneantur etiam per contradam, ſicut dictum eſt in beſtiis. Sed tantùm teneantur, qui fuerint inventi, vel viſi dare damnum perſonaliter, vel per alium in re, de qua facta fuerit denuntiatio de illo menſe. Volentes, quòd de prædictis caſibus dictus Notarius banchi, quando ſibi videtur, poſſit eligere, & deputare Notarium aliquem de Civitate cum conſcientia Judicis, ad videndum quæſtiones vertentes de præmiſſis, & ad eum mittere cartutias prædictas in caſibus non vetitis per Statutum.

§. *Quòd Notarius denuntiationum teneatur totum proceſſum ſcribere in libro ſeparato ab aliis actis. Cap. 72.*

NOtarius denuntiationum teneatur ſcribere totum proceſſum in libris ſeparatis ab aliis actis, tàm ad petitionem petentis, quàm ad petitionem aliorum, uſque ad terminationem totiùs proceſſus, & recipiat pro dicto Communi pro ſcriptura denarios 8. & tantumdem cum extrahitur cartutia, & plùs non recipiat ad pœnam xl.ſolidorum.Et ſi quid plùs receperit,reſtituat. Et ſi ſuper aliquo caſu prædictorum aliquod Statutum indigèret aliquali declaratio-

ratione, Judicis Communis arbitrio declaretur. Qui prædictus Notarius ſcribat diem juramenti Paſtoris in denunciatione. Si dictus Paſtor non nominaverit beſtias, ſervetur modus prædictus.

§. *De viſoribus ponendis de alia contrada.* Cap. 73.

SI propter infirmitatem, vel aliam cauſam legitimam, ille qui paſſus eſt damnum, non poſſet habere viſores de contrada, vel decarcla ſua, liceat eidem paſſo damnum, de licentia Notarii denuntianda, ducere alium viſorem de alia contrada loco ejus, quem habere non poteſt; qui viſor de alia contrada accedere poſſit, & debeat ſine pœna, non obſtante alio Statuto in contrarium loquente.

§. *Quot ſint* 12. *Contradæ modo ſubſcripto.* Cap. 74.

ITem, quòd fiant, & ſint duodecim contradæ, & intelligatur hoc modo: A' nucibus Sancti Clementis de valle ſcura, ſicut vadit via de cathaulis ſupra uſque ad territorium Lariani, ſicut protenditur à vineis extra, vocetur contrada de Curiis. Item à foſſato Joannis Meli cum formalibus, ſicut proceditur ſupra uſque ad puteum Pezze malæ, & ad viam Turricchiæ vocetur contrada Giptii. Item à foſſato Terranzoli cum frondibus quondam Terii Bellitiæ, ſicut currit aqua, & proceditur ad ſiluottam quondam Domini Belzappi, & ſicut vadit via Vallis Maximelli, uſque ad Vulubrum Pugliani, & uſque ad foſſatum Pezze malæ extra vineas, vocetur contrada Greconi. Item à Rivo molendinorum, ſicut protenditur ad puteum Joannis Simeonis uſque ad vallem Maximelli, vocetur contrada Carbonariæ. Item, à redina maledicta ſicut trahitur à plagario viridario, & ſicut protenditur ad molendinum fontis de horto, vocetur contrada de Finylis. Item à Redina maledicta ſicut trahitur à plagario viridario, uſque ad pontem Canini, & ſicut trahit foſſatum, & exit ad campum Colæ Philippi, vocetur contrada Serlione. Item à ponte terranzolo, & à plagario quattro vache, & à ponte malagarii ſuperiori, vocetur contrada de Domanti, & inferiùs uſque ad aquam à ſtrata inferiori, vocetur contrada de Stati. Item, ſub redina maledicta, à foſſato formalis Boni uſque ad vallem Palazolæ, vocetur contrada Silciariæ. Item à redina maledicta inferiùs à Rigo molendinorum, vocetur contrada Calliani. Item Lecterula, vocetur contrada de per ſe. A' fontana nova, ſicut vadit via Romæ uſque ad aquam Luclæ, & ſupra ipſam, vocetur contrada Prætonis.

§. *De venditione Herbatici.* Cap. 75.

QUando videbitur Dominis Prioribus, qui per tempora erunt pro bono Statu Communis prædicti pro neceſſitate fortè occurrente dicto Communi, vel pro alia cauſa augumentationis fiendæ, vendere herbaticum territorii, ſeu tenutæ Communis in totum, ſeu in partem, poſſint dicti D. Priores unà cum Conſilio minori omninò vocatis ad hoc, vendere herbaticum prædictum totiùs tenimenti, vel partis ipſius, prout eiſdem pro utilitate dicti Communis videbitur, ac pro eo tempore, & pro eo pretio, quibus, vel quo

eis meliùs videbitur, & placuerit, & quicquid per eos ordinatum, & factum fuerit in venditione prædicta, ſit ratum, & firmum, & omnino valiturum, & in caſu quo, per Conſilium fuerit deliberatum, quòd dictum herbaticum vendatur, quòd dicti D. Priores, antequàm deliberent dictum herbaticum, debeant facere banniri in platèis publicis Civitatis Velitrarum bis ſaltem ſono tubę, quòd quicumque vult emere dictum herbaticum, veniat in platèam Curiæ, quia plus offerenti deliberabitur, et nullus de cętero immittat, vel teneat beſtias pecudìnas in dicto territorio, ſeu herbatico, ad pęnam x. lib. per floccam beſtiarum prædictarum, et ſi minùs flocca, ſolidorum xx. pro qualibet beſtia, niſi fuerint illorum, qui emerint dictum herbaticum à Commune, vel fuerint Macellariorum, vel aliorum, qui tenère poſſunt in dicto territorio beſtias pro macello, vel aliter ſecundùm formam Statutorum. Et quòd emens dictum herbaticum à Commune prædicto teneatur, et debeat dare idoneas fidejuſſiones approbatas per dictos D. Priores, (Qui fidejuſſores non poſſint eſſe Doctores, Procuratores, vel Notarii) de ſolvendo pretium dicti herbatici, et banna, et pęnas, in quibus inciderent beſtiæ ipſorum, et damnum, quod dederint, emendent ſecundùm formam Statutorum.

§. De forenſibus, & eorum beſtiis damnum dantibus in tenimento Communis. Cap. 76.

STatuimus, et ordinamus, quòd ſi aliqui forenſes damnum dederint in campo, ſylvis, vineis, et aliis arboribus fructiferis, ſeu aliis ſegetibus campi, vel eorum beſtiæ damnum dederint in aliquo dictorum locorum, puniantur, et puniri debeant pęnà in Statutis contentà, niſi aliter de majori pœna cives, vel incolæ Veliterni punirentur pro damno dato per eos, vel eorum beſtias in aliis terris, caſtris, locis, ſeu tenutis; quo caſu homines, et habitatores dictarum terrarum, caſtrorum, locorum, ſeu tenutarum eàdem pœnà puniantur, & cogantur, pròut cives, & habitatores ibidem puniuntur, & hoc ſine aliqua remiſſione, Statuto aliquo non obſtante.

§. De terra rubea non tollenda de hortis. Cap. 77.

NUlla perſona fodat, vel tollat de terra, quæ vulgariter dicitur *terra Roſcia*, vel de alia quacumque terra de hortis alienis, prætextu reparationis domus propriæ, vel aliter quoquomòdo contra voluntatem patroni ipſius horti, ad pęnam 50. ſolidorum vice qualibet, & ſi ex cauſa prædicta Dominus horti pateretur damnum in aliqua arbore fructifera, fodiens terram teneatur illud damnum emendare, & credatur de prædictis juramento accuſatoris, ſi fuerit homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ.

§. De fontana nova, & fonte Portæ ſuperioris. Cap. 78.

NUlla perſona poſſit, vel debeat lavare pannos, ſeu aliquam ſpurcitiem facere in dictis fontibus ad pęnam quadraginta ſolidorum pro quolibet, & vice qualibet.

De

§. *De Magiſtro in Grammaticalibus eligendo per Dominos Priores. Cap. 79.*

STatuimus, & ordinamus, quòd pro bono ſtatu, & augumentatione literatorum virorum ipſius Civitatis, quòd Domini Priores unà cum Conſilio minori, qui per tempora erunt in Civitate eàdem, ordinent, & procurent ita, & taliter cum effectu, quòd continuè in civitate Velitrarum ſit unus bonus, & ſufficiens Magiſter in Grammaticalibus, ad docendum pueros Civitatis ejuſdem, cui Magiſtro poſſint, & debeant Priores prædicti cum dicto Conſilio providère pro ſalario, & labòre ipſius uſque ad ducatos cèntum, & plùs, et minùs, ſecundùm quòd diſcretioni ipſorum Dominorum Priorum, et Conſilii, vel majoris partis ipſorum videbitur, et placebit, vel aliter haberi, ſeu conveniri poterunt, virtutibus, et ſufficientià Magiſtri conſideratis, quolibet anno, quam pecuniam ipſi D. Priores teneantur facere aſſignari dicto Magiſtro eligendo per eos per Camerarium Communis, ad pœnam x. lib. pro quolibet ipſorum contrafaciente, in duabus pachis, videlicet una pacha in primo menſe Octobris, et alia in feſto reſurrectionis Domini noſtri Jeſu Chriſti. Volentes, quòd ipſi D. Priores, et Conſilium minus faciant, et facere debeant ipſam electionem dicti Magiſtri, ſine mora, ulla hebdomada menſis Septembris; et ſi in Civitate Velitrarum reperitur bonus, et idoneus Magiſter habitator, vel civis, ipſum debeant eligere cum ſalario prædicto, alià s debeant eligere forenſem. Qui Magiſter, ſic electus poſſit, ultra ſalarium ſibi conſtitutum, à Scholaribus forenſibus volentibus addiſcere, petere pretium, pròut cum eis convenerit. Et ſcholares, qui ſtudèrent in grammaticalibus, ſi non haberent alios homines in domo, quàm ipſoſmet, non teneantur ire ad cuſtodiam; et ſi prædicti D. Priores, et Conſilium minus fuerint in prædictis negligentes, ſeu quolibet prædictorum, puniatur quilibet ipſorum pœnâ prædictâ tempore eorum ſyndicatus, de facto per Syndicatorem, qui eos ſyndicabit, auferenda, nec non teneantur ad intereſſe dicto Magiſtro electo, vel eligendo, et de hoc debeant ſpecialiter ſyndicari.

EXPLICIT LIBER QUARTUS.

LIBER

Digitized by Google

LIBER QUINTUS VOLUMINIS STATUTORUM CIVITATIS VELITERNÆ.

De Fidejuſſoribus, & ſecuritatibus præſtandis ad mandatum Poteſtatis. Cap. I.

IN primis pro ſalubri, & tranquillo ſtatu habitantium Civitatis Velitrarum, ſtatuimus, & ordinamus, quòd ſi aliquo tempore, aliqua occaſione, vel cauſa, inimicitiæ, ſeu odia, malevolentiæ, vel ſuſpitiones odiorum aliquæ fuerint, vel intervenerint inter cives, vel habitatores, propter quòd aliqua occaſione, vel cauſa, oriri inter eos, vel ſcandalum aliquod evenire, vel offenſæ aliquæ oriri dubitaretur, vel commiſſæ fuerint inter perſonas prædictas; Poteſtas, et Judex ad petitionem eorum, quorum intereſt, vel qualitercumque ad eorum notitiam pervenerit, teneantur, et debeant ad pęnam xxv. lib. ab eis, et quolibet ipſorum tempore eorum ſyndicationis auferendam, de facto ordinare, et ponere inter ipſos odioſos, vel offenſos pacem, et concordiam, et providère taliter, quòd ad arma, et brigam non deveniant, compellendo ipſos ad præſtandum bonas, et idoneas fidejuſſorias cautiones de non offendendo ſe ipſos, vel ſequaces ipſorum tempore regiminis Poteſtatis, et poſt per menſem unum tàm per ſe ipſos, quàm per eorum conſanguineos, et amicos, ſub pęna, et ad pęnam ſicut arbitrio, et diſcretioni dictorum Officialium videretur, inſpecta qualitate perſonarum, et etiam per relegationem, et diffidationem cogere perſonas ipſas poſſint, quòd ab hujuſmodi illicitis deſiſtant, et quòd talia non committant, et qui contra iſtud Statutum fecerint directè, vel indirectè, pęnis prædictis in ipſis cautionibus appoſitis ſummaria condemnatione puniantur: et ſi aliquis de præmiſſis ter citatus fuerit ad præſtandum hujuſmodi cautiones, et eas præſtare contempſerit, puniatur eàdem pęna, ac ſi eas præſtitiſſet, et nihilominùs omnimodè compellatur ad præſtandum dictas fidejuſſorias cautiones: ubi verò offenſæ intervenerint, conſanguinei offenſoris uſque ad tertium gradum incluſivè ſtatim prædictam pacem petere poſſint, et eis concedatur, et præſtetur ab offenſo, et ejus conſanguineis uſque ad tertium gradum cautio prædicta. Si verò ille, à quo petitur cautio prædicta non eſſet de juriſdictione Communis, quòd proximior conſanguineus uſque ad tertium gradum cogatur per dictos Poteſtatem, et Judicem, et alios

et alios Officiales Communis modis omnibus ad præſtandum idoneas cautiones, prout eorum arbitrio videbitur, perſonarum qualitate inſpecta, quòd dictus non ſubjectus Curiæ Velitrarum non offendat ipſum ſubjectum petentem: & hoc Statutum non comprehendat bannitos pro homicidio, & diffidatos, quibus dictæ fidejuſſiones nullo modo proſint. Sed & perſona ipſa offenſoris, & offenſi dictis fidejuſſionibus, & cautionibus non comprehendantur, ſi inter ſe ipſos iterum offendant, ſed pęnâ tantùm juris, & Statutorum plectantur, niſi ad petitionem, vel de voluntate offenſi particulariter inter ipſos cautio præſtita fuerit; ipſe enim offenſus ad dictam cautionem non poſſit cogi, ſed cogere offenſorem, ſi voluerit.

§. *De conſtringendo malè viventes ad voluntatem Conſanguineorum*. Cap. 2.

POteſtas, & Judex, cæterique Officiales Communis teneantur ad pœnam centum ſolidorum tempore eorum Officii compellere, & aſtringere omnes, & ſingulos cives, perſonas, vel habitatores malè, vel prodigè viventes, vel infames, vel diſſipatores bonorum, & ſuam famam denigrantes, & etiam eos caſtigare, & in carceribus ponere ad requiſitionem bonorum, & fide dignorum duorum conſanguineorum ipſorum proximiorum.

§. *De Aurificibus, & argentum laborantibus*. Cap. 3.

NUllus aurifex, qui argentum laborat in Civitate eàdem debeat ipſum laborare de nocte, niſi fuerit proprium argentum ſignatum ad modum romanum, ad pęnam xl. ſolidorum; & illi duo eligendi per D. Priores debeant vidère, & declarare ipſum, ſi eſt modo prædicto ſignatum, vel non; quorum duorum dicto, & aſſertioni credatur cum juramento de bonitate argenti prædicti, & cuilibet accuſatori cum juramento credatur, ſi eſt homo bonę famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pęnæ: volumus tamen, quòd liceat eis laborare argentum, quod datur eis ad laborandum, in eo genere, ſeu in ea liga, in qua eis datur.

§. *De Caldarariis*. Cap. 4.

CAldararii, & alii laboratores æris recipiant tantùm laboraturam de ære, quod reſignabunt, & non aliud, ad pęnam xxi. ſolidorum, & nullus ipſorum debeat laborare, & habere facituram in Civitate, niſi tantùm in inſula, & decarcia plagiarum, & Sancti Stephani, ad pœnam centum ſolidorum, et quilibet bonæ famæ poſſit accuſare contrafacientem, et ſibi cum juramento credatur, aliàs cum uno teſte, et habeat quartam partem pœnæ, et poſſit per inquiſitionem procedi.

§. *De pœna conficientis Inſtrumentum contra Commune Civitatis Velitrarum*. Cap. 5.

SI Tabellio Civitatis ejuſdem ſcripſerit, ſeu confecerit aliquod inſtrumentum contra Commune Civitatis Velitrarum, ſolvat xxv. lib. pro pœna; et teſtes, qui interfuerint in dicto inſtrumento, ſolvant centum ſolidos pro quolibet, et nullum inſtrumentum, vel ſcripturam faciat Notarius contra formam

Digitized by Google

mam alicujus alterius Statuti, vel iſtius, ad pœnam x. lib. et nihilominùs inſtrumentum ipſum non valeat ipſo jure, & eàdem pœnâ puniatur ille, qui dictum inſtrumentum fecerit fieri contra formam Statutorum.

§. *De Medico, Advocato, & Procuratore ſe abſentantibus.* Cap. 6.

SI medicus receperit aliquem ad curandum, & receperit ſalarium aliquod, & poſteà ſe abſentaverit, teneatur admittere alium ſubſtitutum, qui infirmum curet, aliòquin reſtituere teneatur dimidium ſui ſalarii recepti per eum,& credatur de prædictis juramento infirmi, & idem de Advocato, & Procuratore cum eorum clientulis locum habeat.

§. *De duppleriis, ſeu faculis Artium.* Cap. 7.

AD honorem, & reverentiam Glorioſiſſimæ Virginis Mariæ Matris Domini Noſtri Jeſu Chriſti, ſtatuimus, & ordinamus, quòd in feſto ipſius Virginis Glorioſæ de menſe Auguſti anni cujuslibet, omnes homines infraſcriptarum Artium, Societatum, vel Compagniarum debeant per quamlibet artem ordinare duos homines, qui ſint de arte prædicta, & dicti duo homines faciant fieri per quamlibet artem expenſis ipſorum artificum artis cujuslibet unum duplerium, ſeu talamum de cera ponderis ad minus lib. xl. ad pœnam centum ſolidorum pro quolibet contrafaciente, quod duplerium in vigilia ipſius feſtivitatis accendatur in Eccleſia Sancti Clementis, & cum eis vadant per Civitatem cum Salvatore, ut conſuetum eſt, & revertantur ad ipſam Eccleſiam Sancti Clementis, & ibìdem extinguantur, & non accendantur ampliùs, ſed dicti duo homines de qualibet arte electi cuſtodient, & conſervent ipſa dupleria artis cujuslibet pro utilitate ipſius artis, cujus eſt duplerium, & quilibet de dicta arte obediat, & obedire teneatur dictis duobus hominibus, ad pœnam per eos ipſorum arbitrio imponendam; quæ pęna applicetur arti prædictæ, & accipi, ſeu exigi poſſit ſummariè ſine ſententia: & Poteſtas, & Judex ad petitionem dictorum hominum teneantur eis dare Mandatarium, & famulos Curiæ ad pignorandum, & faciendum exequutionem prædictam, prout ipſi poſtulabunt, ad pœnam xl. ſolidorum, vice qualibet de eorum ſalario auferendam tempore ſyndicationis ipſorum: Volentes, quòd tunc quando Imago Salvatoris portatur per Civitatem in medio intra imaginem Salvatoris, & fœminas Terræ ibìdem accedentes, teneantur ire ſex homines armati, prout elegerint Domini Priores, & cum ipſa imagine primò ire duplerium debeat Commendatorum beatæ Virginis, & juxta ipſum dupplerium accedat duplerium Bovatteriorum; poſt quod vadat duplerium Aromatariorum, & juxta ipſum ſequatur dupplerium Ferrariorum, & juxta ipſum duplerium Calzulariorum, & juxta ipſum duplerium Sartorum, & juxta ipſum duplerium Tabernariorum, & Vitrariorum; & juxta ipſum duplerium Macellariorum, et juxta ipſum duplerium Carpentariorum, et juxta ipſum duplerium Muratorum, et juxta ipſum duplerium Pizicarolorum, et juxta ipſum duplerium Molendinariorum; et ſi accideret, quòd in futurum aliquis alius thalamus cujusli-

juſlibet alterius artis de novo adderetur, debeat eidem dari locùs ſolitus, ſecundùm quòd datur in Urbe Roma, et ubi ſolitus Urbis deficeret, ad arbitrium Reverendiſſimi, et Illuſtriſſimi D. Protectoris, et quilibet cum ſua ſocietate accèdat, et prædictum modum quilibet de capite artium ſervare teneatur, et qui contrafecerit, in xl. ſolidos puniatur, et quilibet de ſua compagnia in x. ſolidos. Si verò luſores de prædictis ludere vellent ſecundùm antiquum uſum, omnibus iſtis prædictis modis procedatur, ita quòd, nec rixam, nec rumorem faciant, ſub pœna prædicta, et de hoc cuſtodes poſſint eos accuſare, et credatur eorum ſacramento.

§. *Quòd Officiales vadant ad Officia infraſcriptorum Sanctorum.* Cap. 8.

AD honorem, et reverentiam omnipotentis Dei, et Virginis Matris ejus, et Sanctorum ſuorum, et ad honorem, et ſtatum Communis, et Populi Veliterni ſtatuimus, quòd Poteſtas, et Judex, et Syndicus cum aliis Officialibus Communis, quos ſecum Poteſtas, et Judex duxerint, eligendos, teneantur in feſto ipſius glorioſæ Virginis Mariæ ire, et ſtare, videlicet in vigilia de ſero, et de manè ad Miſſam in Eccleſia Sanctæ Mariæ de Trivio, et in feſto Sancti Clementis, et Sanctorum Eleutherii, et Pontiani in dicta Eccleſia Sancti Clementis, et in feſto Sanctæ Luciæ ad ejus Eccleſiam, et in feſto Sancti Antonii ad locum Sancti Antonii, et in quolibet eorumdem de ſero ad vigiliam, et de manè in feſto ad Miſſam cum tubis, et tamburis more ſolito.

§. *De quæſtionibus vertentibus inter artifices decidendis inter eos.* Cap. 9.

CApita quarumlibet artium poſſint pro eorum motu terminare, decidere, et finire abſque aliquo alio ordine judiciario omnes, et ſingulas quæſtiones vertentes inter homines artis ipſius uſque ad ſummam xx. ſolidorum, ſicut, et qualiter eis viſum fuerit, et quod per eos, vel ipſorum aliquem factum fuerit, ſit ratum, et firmum, et obſervetur, ad pœnam xx. ſolidorum per quemlibet contrafacientem, de quibus credatur ſacramento ipſorum capitum artium, & quilibet accuſator habeat quartam partem pœnæ.

§. *De Mercatoribus pannorum.* Cap. 10.

MErcatores pannorum ad petitionem emptorum, vel eorum proſenetarum debeant oſtendere pannos extra apothecas ipſorum, et non ſit licitum dictis mercatoribus tenère invogliam pannorum ante apothecam ipſorum infra hebdomadas, ad pęnam xl. ſolidorum: liceat tamen eis tenère dictam invogliam die ſabbati cujuſlibet ſeptimanæ ante dictas apothecas, ſine pœna.

§. *Quòd artifices poſſint incidere raubam diebus feſtivis.* Cap. 11.

SIt licitum unicuique artifici de Civitate in diebus Dominicis, et feſtivis poſſe incidere raobam, ſeu veſtes, vel quicquid vult, in eorum apothecis, vel extra ſine pęna.

§. *De Spetiariis.* Cap. 12.

AD hoc, ut in tortitiis, ſeu dupleriis de cera non poſſit aliqua fraus committi, volumus, quòd in qualibet libra ceræ, quæ ponitur in tortitio,

 ſeu

ſeu duplerio, ponantur duæ unciæ de papyro, et non plùs, & qui contrafecerit, vel plùs poſuerit, vel vendiderit contra formam præſentis Statuti, ſit in pęna xl. ſolidorum, et credatur de prædictis juramento cujuslibet accuſatoris bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De Calzulariis*. *Cap.* 13.

NUllus baccinarius, vel calzularius portet ante ortum ſolis in die fori aliquàm ſcandellam in platèa plani, nec habeat, nec teneat, niſi unam ſcandellam tantùm, ad pœnam x. ſolidorum, & quilibet poſſit accuſare, ut ſupra.

§. *De eodem*.

Item ſi aliquis civis, vel incola Veliternus emerit ab aliquo Vaccinario, ſeu Calzulario de Civitate ſolas vaccinas bubalinas, equìnas, vel cujuſcumque generis beſtiarum, vel avantapedes, causâ ſolandî, vel avantapedandi ſibi, vel alicui, & illi, pro quo emerit, non ſufficerent dictæ ſolæ, vel avantapedes, quòd dictus baccinarius, ſeu calzularius vendens ſolvat pro pęna ſolidos v. et amittat ſolas, ſeu avantapedes, & de prædictis ſtetur ſacramento ſic conquerentis, quòd non ſufficerent, & habeat quartam partem pœnæ; teneantur etiam dare dicti Vaccinarii, dùm vendunt ſolas ad ſufficientiam, etiam filellas ſufficientes, ad dictam pęnam, & vendant prædictà ſecundùm menſuram ordinatam per duos poſitos ad hoc ordinandos, ad pęnam xxi. ſolidorum, & quilibet poſſit accuſare, ut ſuprà.

§. *De Funariis*. *Cap.* 14.

NVllus faciat funeś, ſeu fila in viis publicis, ubi tranſverſatur via, vel ubi ſunt domus habitatæ, contra voluntatem vicinorum, ad pœnam v. ſolidorum; & eàdem pœnà puniatur, ſi filaverit, vel funes fecerit in via publica recta à porta pontonis uſque ad portam Epiſcopi; cum voluntate tamen vicinorum, ſeu majoris partis ipſorum ſit licitum facere dictas funes, ſeu fila, ubicumque voluerint in viis publicis.

§. *De vendentibus arenam*, & *puzzolanam*. *Cap.* 15.

QVicumque vendiderit alicui arenam, ſeu puzzulanam, debeat eam vendere ad menſuram Communis, & menſurare eam ad domum illius, qui emerit, expenſis venditoris, & qui fodiunt, vel vendunt puxulanam, non poſſint eſſe niſi duo, & nullus fodiat arenam ſuper formam, & ſubtus fontanam novam, ad pœnam decem lib. & quilibet de prædictis bonæ famæ poſſit accuſare cum juramento, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pęnæ, & ſibi credatur.

§. *De Calcalariis*. *Cap.* 16.

NVllus civis, vel incola ſit venditor, mediator, ſeu accottumator calcarariorum, ſeu calcis per forenſem factæ, niſi vellet pro ſe ipſo, & ſuo ædificio, ad pęnam xl. ſolidorum, & quilibet poſſit accuſare, ut ſupra.

De

§. *De Macerantibus linum, vel canapem.* Cap. 17.

ITem, quòd maceraūtes, qui macerabunt linum, vel canapem, non debeant accipere pro propoſitura, vel exitura lini, vel canapis, niſi tantùm duos mallones pro quolibet mancoſo, dandos eis per Dominum lini, vel canapis, vel nuntium miſſum per eum, & ſuperfluum, quod fortè acceperit reſtituere teueantur, ad pęnam x. ſolidorum, et quilibet bonæ famæ poſſit accuſa re, & ſibi credatur cum juramento, aliàs cum uno teſte, et habeat, ut ſupra.

§. *De Montanariis facientibus oleum.* Cap. 18.

QVilibet Montanarius faciens oleum de olivis ad montànum poſſit, et debeat tantùm accipere de facitura dicti olei de novem partibus ipſius olei unam tantùm, & non ultra, et oſſa, ſive reſiduum oſſorum excuſſorum debeantur omnino Patrono reſtituere, ad pęnam xl ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi credatur cum juramento, et habeat quartam partem pęnæ, et reſtituat oſſa.

§. *De mancinulantibus, & extendentibus linum, vel canapem.* Cap. 19.

SIt licitum omnibus volentibus mancinulare linum, vel canapem, poſſe ſine pœna mancinulare in omnibus locis, exceptà vià publicà, ſeu Magiſtrà ab una porta uſque ad alteram, et exceptà vià, quà itur ad Curiam dictæ Civitatis à platea ſuperiori, ad pęnam xxv. ſolidorum vice qualibet, et quilibet poſſit accuſare, et habeat quartam partem pęnæ, ut ſupra.

§. *De aquatico non recipiendo.* Cap. 20.

NVllus civis, vel incola in territorio Velitrarum poſſit, vel debeat ab aliquo cive, vel incola, vel alio accipere aquaticum occaſione curſus aquarum decurrentium per curſus Velitrarum tantùm, ſcilicet Domini molendinorum, quàm alii de Civitate, nec dare debeant aliquod impedimentum in aqua prædicta, volentibus linum, vel canapem macerare, ad pęnam centum ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et habeat quartam partem pęnæ, ut ſupra.

§. *De ſalario macinulantium linum, vel canapem.* Cap. 21.

QVælibet perſona, quæ macinulat linum, vel canapem, recipiat tantùmmodo denarios ſex pro expenſis, et ſi non fecerit mancoſum recipiat pro rata, ad pęnam x. ſolidorum, et qui macinulaverit linum, vel canapem, non det brancam de lino, vel canape pro macinula, ſed ipſam brancam det de ſuo lino, vel canape, et non de alieno, ad pęnam v. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et habeat quartam partem, ut ſuprà.

§. *De laboratoribus, & laborerriis.* Cap. 22.

QVicumque fecerit aream in ſuo loco proprio, vel conducto, vel aliter ſibi conceſſo, et excuſſione ſua completa, alius, vel alii voluerint ponere, vel adunare granum, vel hordeum ad ipſam aream, quòd teneantur, et debeant ſolvere communiter inter eos volentes facere aream, tres ſolidos, et nemo in dicta area poſſit tritare ſine licentia illius, qui fecerit dictam aream, ad pœnam xxi. ſolidorum, et tunc ſolvat Domino ipſius areæ

 dena-

denarios 12. et quilibet de prædictis poſſit accuſare, et ſibi credatur cum juramento, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte credatur, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De non remittendis paleis in area.* Cap. 23.

NUllus remittat aliquam aream, ſive paleam excutiat, dum ibi meta grani fuerit, ſine Domini terræ voluntate, ad pœnam xl. ſolidorum, & credatur ſacramento Domini metæ, & ſi accuſaverit, ſibi credatur, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De relinquentibus aream.* Cap. 24.

QUicumque fuerit ad tritandum, ſive excutiendum granum, vel hordeum alienum in aliqua area, non poſſit ipſam aream relinquere, nec paleas excutere ipſius areę ſine Domini licentia, ſub pœna centum ſolidorum, & credatur cuilibet bonæ famæ cum juramento, aliàs cum uno teſte ſufficiat, & habeat quartam partem pœnæ, et qui tunc dictam aream reliquerit, teneatur ipſam mundare, & mundatam relinquere, ad pœnam centum ſolidorum.

§. *De Torcularibus.* Cap. 25.

ITem, quòd torcularia, ſive baſchæ, in quibus vindemiatur, cooperiantur per laboratores vinearum, quas laborant, benè de grippolis, ſeu canalibus, ſive de ſcandulia uſque ad Kalendas Septembris proximè futuri, in quibus vineis dicti laboratores habeant dictas baſchas, vel per D. vinearum, ubi non fuerint laboratores, ad pęnam xx. ſolidorum per quemlibet, & habeant de lignamine ſylvæ Communis; & quicumque devaſtaverit dictum cooperimentum, vel ignem poſuerit in dicta baſcha, pœnâ centum ſolidorum puniatur, & damnum emendet, & quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pęnæ, ut ſupra.

§. *De laboratoribus vineæ, vel campi.* Cap. 26.

NVllus laborator vineæ, vel campi alieni debeat de muſto vineæ, quam laborat, & de grano campi, quem laborat, ſine licentia, et requiſitione Domini aſportare partem ſuam; imò antequàm de ipſo grano, et muſto portet, dicat ipſi Domino certam horam, quando portare intendit, & requirat eum uno die pro alio: & ſi quis contrafecerit, pęnam centum ſolidorum incurrat vice qualibet, & credatur ſacramento Domini accuſantis, & habeat quartam partem pœnæ; et ſi Dominus requiſitus fuerit uno die pro alio, ut dictum eſt, à dicto laboratore, et non iverit, vel miſerit ad prædicta, licitum ſit ipſi laboratori aſportare dictam partem ſuam, et laborator tunc non teneatur ſibi cuſtodire muſtum, vel granum ſuum; et de requiſitione Domini credatur juramento laboratoris cum uno teſte bonæ famæ; qui Domini, ſive Patroni primò, et ante omnia poſſint, et debeant ad velle ipſorum accipere medietatem novalium ab illo latere, quòd eis videbitur, et poſteà in alia medietate accipiat ſibi laborator, ſeu Paſtor, et ſi Paſtor, ſeu laborator contradixerit Patrono in prædictis, teneatur excomputare ſibi de ſalario ſuo centum ſolidos proviſionis applicandos dicto Patrono, de quibus credatur juramento Patroni

troni cum uno teſte, et tunc ad querelam dicti laboratoris pro prædictis, Poteſtas, et Judex Communis nullam dicto Paſtori audientiam præbeant.

§. *De redditibus aſſignandis in area.* Cap. 27.

NUllus civis, ſeu habitator recipiens terram ad ſeminandum à quacumque perſona de Civitate, vel extranea in territorio, vel extra, debeat portare redditum ipſarum terrarum ad domum ſuam, vel ad aliquem locum alicujus locatoris, ſed ipſum redditum reddat, et aſſignet, ubi dictum granum tritulatur, vel excutitur, ad pęnam centum ſolidorum, non obſtante aliqua permiſſione, vel pacto habito inter eos, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *De bladis remittendis in Civitate Veliterna.* Cap. 28.

AD hoc, ut Civitas Veliterna in majori fertilitate abundet, et perſiſtat, ſtatuimus, et ordinamus, quòd quicumque de cętero granum, hordeum, ſeu fabas de ſuo laborerio, ſeu ſeminato recollegerit in quocumque loco in territorio, vel extra territorium habuerit ipſum ſeminatum, teneatur, et debeat poſt habitas recollectiones, uſque ad exitum menſis Septembris reportare intra Civitatem dictum laborerium, granum, ſeu hordeum, vel fabas, et illud ibi reponere, non alibi, ad pęnam x. lib. proviſionis, vice qualibet, quà contrafecerit, et infra etiam dictum tempus teneatur dictum granum, hordeum, ſive fabas quandocumque ad mandatum Curiæ ipſius Civitatis portare ad Civitatem eandem, et quilibet poſſit contrafacientem accuſare, et ſibi cum uno teſte credatur, et habeat quartam partem pęnæ, et nihilominùs Curia poſſit de prædictis per inquiſitionem procedere anno quolibet.

§. *De poſſeſſionibus ſcaſſatis, & malis laboratoribus.* Cap. 29.

QVicumque ſcaſſaverit aliquam poſſeſſionem alienam, quam teneat in locationem à Domino poſſeſſionis ipſius cum conſcientia Domini poſſeſſionis, vel non, quòd Dominus ipſe nullam debeat inferre moleſtiam, vel quæſtionem dicto laboratori, et conductori, nec dictam poſſeſſionem locatam à dicto poſſeſſore, ſeu laboratore eripere; et ſi contingat aliquem ſcaſſaſſe rem alienam cum conſcientia Domini rei ſcaſſatæ, et de locatione non appareat inſtrumentum, ſeu ſcriptura, et dictam rem conductor tenuerit per v. annos ſine contradictione Domini rei, quòd tunc in antea habeatur pro verò conductore, ac ſi inſtrumentum apparèret de ipſa re locata; ſi verò locator poſſeſſionis alienæ, ſive laborator uno anno ad uſum boni laboratoris dictam rem locatam non benè laboraverit, quòd in ſequenti anno reſtaurare teneatur, aliàs ſi non reſtauraverit perdat rem locatam, vindemiam, & fructus, & omne jus, quòd habèret in dicta re locata, & remaneat Domino rei, ſalvo ſi fortuitu, & evidenti caſu laborator reſtaurare non potuerit, & utrum malè laboraverit uno anno, vel non, & utrum in ſequenti anno reſtauraverit, vel non, ſtetur dicto duorum bonorumhominum communiter

niter ponendorum, ſalvis pactis, & conventionibus in inſtrumento locationis contentis.

§. *Quando Paleæ reponi poſſint in Civitate Velitrarum, vel non*. *Cap.* 30.

LIceat cuilibet volenti reponere paleas in Civitate, portare in arenariis, griptis, ſeu ſimilibus locis, & in domibus, ubi commodè poteſt poni, & etiam in attegiis diſtantibus per x. paſſus, & alibi ſecundùm quòd per Conſilium eſſet proviſum, & non aliter, ad pœnam xx. ſolidorum, & quilibet poſſit accuſare, & ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pęnæ.

§. *De Banderiis ordinandis, quando itur ad Exercitum generalem*. *Cap.* 31.

QUando homines de Civitate facient, vel ibunt ad Exercitum generalem, fiant, & ordinentur per D. Priores ſex homines cum ſex Banderiis, ſcilicet unum per quamlibet decarciam, qui debeant ſimul, & pariter ambulare ante omnes Veliternos; ita quòd nullus ipſorum ſex præcedat alios, niſi de licentia, et ordinatione ſupraſtantium Comeſtabilium, & qui contrafecerit, ſolvat pro pęna ſolidos xl. & quicumque in reditu diſceſſerit ab exercitu, antequàm Exercitus vineas Civitatis intret, ſolvat pro banno ſolidos xl. quæ quidem Banderiæ Communis, & omnes, & ſingulæ Banderiæ baliſtariorum, & omnes aliæ, quæ eſſent ad arma, ſive inſignia Communis, reponantur tunc pènes Comeſtabiles, & qui portaverit Banderiam in eundo, & redeundo, portet ipſam affixam in alta haſta, ad pęnam xl. ſolidorum vice qualibet, & de prædictis quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pœnæ, ut ſupra.

§. *De forenſibus non ponendis in excambium*. *Cap.* 32.

NUllus ponat ad excambium Forenſem loco ſui, quando debet accedere ad exercitum, vel in ipſo exercitu, vel quando fuerit poſitus ad Civitatis cuſtodiam; & contrafaciens ſolvat equeſter pro banno ſolidos xl., pedeſter verò, vel baliſtarius ſolidos xxi. et quilibet poſſit accuſare de prædictis, & ſibi cum juramento credatur, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De percuſſis, vel occiſis in Exercitu*. *Cap.* 33.

UT detur cunctis materia ſerviendi Communi, & in occurrentiis Communis ipſius præbendi honorem, ſtatuimus, & ordinamus, quòd ſi fuerit Exercitus generalis dicti Communis ad quęcumque loca contra quoſcumque, & ex quacumque cauſa, & tunc aliquis de Civitate percuteretur in dicto Exercitu per adverſarios dicti Communis, quòd ipſe vulneratus curetur expenſis dicti Communis de dicto vulnere, uſquequò extiterit liberatus; ſi verò aliquis de Civitate ex percuſſione, vel vulnere in eum commiſſo per adverſarios Communis tempore dicti exercitus, mortuus, vel occiſus fuerit, quòd illi, qui de jure ſibi ſuccedunt, vel ejus hæredes habeant à Communi quinquaginta ſcuta auri proviſionis, quàm pecuniam tàm pro medicatura prædicta, quàm pro occiſione Camerarius dicti Communis teneatur ſolvere realiter,

& cum

& cum effectu infra xv. dies, ad pęnam x. lib., & ſi beſtia æquina aliqua tunc temporis fuerit percuſſa, vel occiſa, quòd emendetur de pecunia dicti Communis infra dictum terminum, ſecundùm extimationem fiendam per duos homines ponendos per Officiales dicti Communis.

§. *Quòd forenſes habitatores Veliterni teneantur ire in Exercitu*. *Cap.* 34.

OMnes, & ſinguli forenſes habitatores Velitrarum, exceptis Judæis, non obſtante quòd non ſolvant dativas, & collectas in dicta Civitate, et quòd non ſint cives, tamen teneantur, & debeant ire in exercitu, quando ibit exercitus generalis extra Civitatem, & qui contrafecerit, ſit in pœna xx. ſolidorum vice qualibet, & quilibet poſſit accuſare, & ſibi cum juramento credatur, & habeat quartam partem pęnæ.

§. *Quòd quilibet teneatur ſequi Vexillum Communis*. *Cap.* 35.

QUilibet teneatur ire ad flumuum poſt vexillum Communis, ad pęnam xl. ſolidorum, & Curia poſſit per inquiſitionem procedere.

§. *Quòd liceat cuilibet currere ad rumorem*, *vel ad ignem*. *Cap.* 36.

QVando rumor, vel clamor erit ad *arme*, vel *à foco foco*, liceat cuilibet currere ad ipſum rumorem armatus, & non teneatur ad bannum prætextu Armorum, et an occurrat ad rumorem ipſum ſic armatus, vel ſi rumor fuerit, credatur ſacramento ipſius accurrentis cum uno teſte bonę famæ.

§. *De Ambaſciatoribus Communis*, *& eorum ſalario*. *Cap.* 37.

PRo utilitate Communis Velitrarum Ambaſciatores, qui ad aliquam Ambaſciatam faciendam pro Communi, electi fuerint, habeant pro expenſis, & vecturis ſolidis 50. tantùm per diem, ſi iverint longè à Civitate per unum diem, & eodem die redire poſſint Velitras. Si verò in una die ire, & redire non poſſent propter longitudinem itineris, habeant ſolidos lxxv. per quemlibet ipſorum per diem; & Officiales, qui plùs eis darent, teneantur ad pęnam centum ſolidorum per quemlibet, niſi per generale Conſilium, inſpectà qualitate temporis, & perſonarum, aliter fuerit deliberatum; & quando vadunt Ambaſciatores, ſi duo, vel plures fuerint, non ducant niſi unum famulum expenſis Communis, ſalvo quando vadunt, & revertuntur illo eodem die, & tunc non ducant aliquem famulum; niſi aliter in præmiſſis fuerit neceſſariò per D. Priores, & Conſilium ordinatum: & dictus famulus non habeat, niſi ſolidos 15. per diem; et Poteſtas, & Judex cogant Ambaſciatores, quòd vadant in Ambaſciatam Communis commiſſam, ad pęnam centum ſolidorum per quemlibet, & die quolibet, quo fuerit in mora, et plùs, pròut eis videbitur pro utilitate, & neceſſitate Communis, niſi habuerint legitimam excuſationem, de quo ſtetur diſcretioni Dominorum Priorum; & Ambaſciatores ipſi jurent ſemper, ut fideliter faciant Ambaſciatam, et quòd non intromittant ſe de aliqua cauſa, niſi de Ambaſciata Communis, & ſi contrafecerint, vecturas, & expenſas de eorum proprio ſolvant, et ſubſtineant, et nihil habeant, qui, ſolùto eis præmio pro Ambaſciata, ipſimet inveniant ſibi equos,

ſeu

ſeu inveniri faciant eorum ſumptibus, et expenſis, et ſi tunc equus læderetur in ſervitium Communis Veliterni, illi, cujus eſt equus, per Commune prædictum debeat emendari damnum, & quicumque Ambaſciator plùs ſteterit, quàm extiterit deliberatum, vel ordinatum, ſtet ſuis expenſis, & de eo quo plùs ſteterit, non audiatur, plùs petendo, per ſe, vel per alium; & ſi Camerarius plùs ſolverit, de ſuo proprio ſolvat; ſi verò aliquis petierit Ambaſciatam Communi pro negotio ſuo, vel alterius cujuſcumque, Poteſtas, & Conſilium teneantur Ambaſciatores eligere, & dare ſecundùm qualitatem facti, & qui eos petierit, ſolvat eorum ſalarium; & quandocumque aliquos Ambaſciatores ire contigerit, tàm pro Ambaſciata Communis, quàm pro ſpeciali facto, ſcribatur in actis Communis per Cancellarium D. Priorum quicquid imponitur eis, & quicquid referant Ambaſciatores ipſi; ita quòd non poſſint in aliquo deviàre; & ſi contrafecerit, ſeu fecerit unum pro alio in x. lib. proviſionis, & vice qualibet puniatur. Addentes, quòd Poteſtas, ſive Rector, vel Judex, D. Priores, et Notarius ipſorum, vel aliquis prædictorum non poſſint ire in aliqua Ambaſciata pro ipſo Communi, ad pęnam xxv. lib. pro quolibet eos mittente, niſi fuerit deliberatum in Conſilio, quòd ipſi, aut aliquis ipſorum in Ambaſciata pro Communi accedere debeant pro utilitate, & neceſſitate ipſius Communis, & cum ſalario eis dando, pròut in dicto Conſilio fuerit deliberatum.

§. *De repræſaliis, & ſequeſtris concedendis.* Cap. 38.

SI aliquis civis, vel incola debèret aliquid recipere ab aliquo forenſe quacumque de cauſa, dirigantur literæ pro parte Communis prædicti Officialibus, vel Dominis illius Civitatis, Communitatis, Dominii, vel Loci, ubi dictus forenſis debitor habitaverit, vel moram traxerit; & ſi tunc dicti Domini, vel Officiales non fecerint juſtitiam expeditam contra dictum debitorem realiter, & cum effectu, ſeu Veliternus ibìdem non invenerit executionem, ſeu juſtitiam, quòd Domini Priores conſtito priùs eis de debito ipſo, et etiam conſtito eis per literas publicas, vel privatas ſufficienter, vel per teſtes deponentes, vel nuntium ſpecialiter deputandum expenſis creditoris, vel per alias legitimas probationes, quòd Officiales, ſeu Domini Loci dicti debitoris, ſeu ejus Commune denegarunt juſtitiæ complementum ipſi civi ſuper ipſa cauſa, vel poſuerit ipſum creditorem in verbis ipſum per diverſas dilationes protrahendo, poſſint ipſi civi concedere ſtagimentum, ſequeſtrum, & repræſalias in bonis hominum, & perſonarum illius Civitatis, Dominii, Caſtri, Communitatis, Terræ, vel Loci, undè, vel ubi dictus forenſis eſt habitator, quando ipſis D. Prioribus videbitur, & placebit; ita quòd nullus Civis Veliternus jus ſuum amittat; et ille cui facta ſunt ſtagimenta, ſeu repræſaliæ conceſſæ audiri non poſſit in aliquo, niſi primò ſolverit debitum, & expenſas dicto creditori, quas ipſe creditor fecerit, de quibus expenſis ſtari volumus ſacramento dicti creditoris; quæ ſtagimenta, ſi mandata non fuerint executioni tempo-

tempore D. Priorum concedentium, creditor ipſe tempore aliorum D. Priorum eis uti non poſſit, niſi per alios D. Priores ſucceſſores fuerint confirmata: volentes etiam, quòd nulla repræſſalia fieri poſſit, nec aliqua bona poſſint arreſtari in Civitate Veliterna, vel ejus tenimento per quamcumque perſonam de Velitris tribus diebus continuis ante feſtum Sancti Clementis, Sancti Eleutherii, & Sanctæ Mariæ de menſe Martii, & in ipſarum feſtivitatibus, & per octo dies poſteà contra quaſcumque perſonas ex quàcumque occaſione, ad pœnam centum ſolidorum per quemlibet contrafacientem; & ſi aliter facta fuerit, vel conceſſa repræſſalia, vel ſtagimentum, non valeat ipſo jure, & Poteſtas, & Judex, & quilibet ipſorum, qui fuerit requiſitus, dictam repræſſaliam aliter factam faciat relaxari, & bona arreſtata reſtitui ad petitionem cujuslibet, vel ejus ſuo proprio motu.

§. *De intrantibus aliunde, quàm per portam.* Cap. 39.

NUlli liceat intrare, vel exire Civitatem, niſi per portas dictæ Civitatis, ad pœnam centum lib. & quilibet de prædictis poſſit accuſare, & ſibi cum juramento credatur, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De Graſceriis, & Graſciam deferentibus.* Cap. 40.

NUllus civis, vel habitator in Civitate poſſit eſſe Graſcerius per litteras, vel per alios Officiales, quàm per Officiales Curiæ Velitrarum, nec aliquis accipere poſſit aliquam graſciam à venientibus in Civitatem, nec extrahere aliquam graſciam de ipſa Civitate, & ejus territorio prætextu Officii ſibi commiſſi per aliam Curiam, quàm per Curiam, et Officiales Communis, ad pœnam xxv. lib. et idem ſit in Poteſtate, Judice, et aliis Officialibus forenſibus, qui ſint, ſi contrafecerint, in pœna xxv. lib. per quemlibet, et vice qualibet, et ejus officio privetur ſine prolatione ſententiæ.

§. *De bladis non portandis alibi, quàm ad Urbem.* Cap. 41.

NUllus civis, vel habitator Velitrarum, vel alius audeat portare frumentum, farinam, vel hordeum ad mare, vel ad aliquam terram maris, vel ad aliam quamcumque terram, præterquam ad Urbem, ad pœnam centum ſolidorum pro qualibet vice, et ſatisfaciat omne damnum, quòd Commune, vel ſpecialis perſona propterea ſubſtinèret; et de prædictis quilibet poſſit accuſare, ſi eſt homo bonæ famæ, et ſibi cum juramento credatur, aliàs cum uno teſte, et habeat quartam partem pœnæ. Et non poſſit impòni minùs pretium, quàm id, pro quo venditur Romæ, detractà vecturà.

§. *De Dohana Tabernarum.* Cap. 42.

DOhana tabernariorum anno quolibet antequàm vendatur, banniatur per Civitatem Velitrarum tribus diverſis vicibus, et diebus, et factis dictis ſubhaſtationibus, et bannimentis, liberetur per Conſilium plùs offerenti, et eidem vendatur, et detur per Syndicum Communis ad hoc ſpecialiter ordinatum, ſecundùm formam Statutorum dicti Communis, et aliter venditio ipſa non valeat.

Digitized by Google

§. *De fractis incidendis*. *Cap.* 43.

QUilibet civis, vel incola teneatur, & debeat incidere fractas, ſeu redinas juxta poſſeſſiones eorum bis in anno, ſcilicet de menſe Maii, & de menſe Auguſti ſubradere, ad pœnam xl. ſolidorum proviſionis, & quilibet poſſit contrafacientem accuſare, & ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte credatur, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De menſura Cannæ*. *Cap.* 44.

COmmune Velitrarum continuè habeat unam cannam rectam duorum brachiorum ad menſuram Romanam, & mercatam merco romano; & quilibet venditor pannorum teneatur, & debeat habere cannam menſuratam, & levatam à dicta menſura dictæ cannæ Communis, & cum ea vendere, & non cum alia, ad pœnam xl. ſolidorum pro quolibet, & vice qualibet, qua contrafecerit, & quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pœnæ, ut ſupra.

§. *De Marco Communis*. *Cap.* 45.

ITem, quòd dictum Commune ſimiliter habere debeat Marcum unum adjuſtatum, & directum ad poodus menſuræ Romanæ, & quilibet vendens ad pondus, teneatur vendere, & ponderare ad pondera ſimilia dicti Marchi, & non ad alia pondera, vel menſuras, aliàs ſit in pœna vice qualibet ſolidorum xl. & prædicta pondera cannæ, & cochanæ requirantur per ſuprapoſitos per Dominos Priores cum Poteſtate, vel ejus Notariis, vel ſine eis ad eorum libitum, & ubi, & quando Dominis Prioribus videbitur, qui ſuprapoſiti teneantur ex eorum officio accuſare quemcumque invenerint contrafacientem, & habeant quartam partem pœnæ.

§. *De Stateriis*. *Cap.*46.

STateræ hominum Communis Civitatis reducantur ad unum pondus ſtateræ, videlicet ad pondus Marchi Communis; & hoc Domini Priores fieri faciant, et ordinari per antepoſitos ſuper menſuras, et pondera; et ſi quis vendiderit ad aliam ſtateram non adjuſtatam, vel ſigillatam, et directam, puniatur vice qualibet in ſolidis xxi. et ſi prædicti antepoſiti fuerint negligentes in prædictis, ſeu quolibet ſuperiorum Capitulorum, puniatur pœnâ xl. ſolidorum vice qualibet, pro quolibet contrafaciente.

§. *De paſſu, pede, & menſura palmi*. *Cap.* 47.

ITem, quòd paſſus, pes, et palmus ſculpentur, et ponantur in muro Communis, ita quòd ſemper ibi inveniantur affixi, et pateant omnibus volentibus menſurare cum ipſis palmo, pede, vel paſſu, et prædicta fiant infra unum menſem poſt publicationem præſentium Statutorum, ſi ibidem non repeſiantur affixi, et ſculpti ad ſenſum, et proviſionem quatuor antepoſitorum ſuper menſuris, et ponderibus, et ſi prædicti fuerint negligentes in præmiſſis, quilibet ipſorum negligens puniatur penâ xxi. ſolidorum, et Judex Communis prædicta fieri faciat ſub pœna centum ſolidorum.

De

Digitized by Google

§. *De vendentibus Oleum ad metretum.* *Cap.* 48.

OMnes vendentes oleum ad minutum, debeant habere Petittum, et medium Petittum ſigillatum ſigillo Communis, cum quibus debeant vendere, et qui contrafecerit, ſolvat pro pęna ſolidos xl. et ſi vendiderit ad cognitellam oleum, teneatur ipſam habere adjuſtatam, rectam, et ſigillatam ſigillo Communis, quæ ſit capax octo Petittorum, ſicut de cognitella vini dicitur, et qui contrafecerit, prædictâ pęnâ puniatur, et quilibet in præmiſſis poſſit accuſare contrafacientem, et credatur ejus ſacramento, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *De vendentibus, & ementibus Muſtum.* *Cap.* 49.

OMnes vendentes muſtum teneantur dare pro qualibet caballata xvii. cognia muſti ad pœnam xxv. ſolidorum, et quandocumque emerit muſtum latinum ad caballatam, aut græcum, debeat portare cognum ſigillatum ſigillo Communis Velitrarum, ad pęnam xxi. ſolidorum, et quilibet in præmiſſis poſſit accuſare contrafacientem, et ſibi cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, et habeat quartam partem pœnæ.

§ *De vendentibus Funes, & alias Res ad paſſus.* *Cap.* 50.

OMnes vendentes funes, ſpacos, et alias res ad paſſum, teneantur, et debeant vendere, et dare ad menſuram paſſus Communis Velitrarum, ad pœnam xxi. ſolidorum vice qualibet, et Poteſtas, et Camerarius teneantur ex proprio juramento eorum Officii ſingulis menſibus ad minùs ſemel in menſe requirere, et requiri facere funarios, ſi habent paſſus prædictos ſecundùm menſuram Communis, ut dictum eſt, et quilibet de prædictis poſſit accuſare, ut ſuperiùs dictum eſt, et Curia nihilominùs poſſit per inquiſitionem procedere.

§ *De prædulis non tenendis in platea plani.* *Cap.* 51.

NVllus in platèa plani ſcilicet à Palatio olim Communis uſque ad domum Nicolai Maruntiæ, retinère valeat ultrà unam prædulam per domum, et ſit longa quatuor palmorum tantùm, ad pęnam x. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et habeat quartam partem pœnæ, ut ſupra.

§. *De Elemoſynis fiendis Fratribus, & aliis.* *Cap.* 52.

UT altiſſimus conſervet dictum Commune continuè in bono ſtatu, Statuimus, et Ordinamus, quòd ſolvantur anno quolibet Fratribus Minoribus Sancti Franciſci xl. libræ proviſionis in feſto ipſius Beati Franciſci. Item Fratribus hoſpitalis Sancti Antonii xx. lib. proviſionis anno quolibet in feſto ipſius Sancti Antonii. Item Fratribus Prædicatoribus centum ſolidi proviſionis in feſto Sancti Franciſci. Item Monaſterio Sanctæ Mariæ de horto ſolidi centum in feſto Annunciationis. Item Monaſterio Sanctæ Claræ lib. 3. proviſionis in feſto ipſius; dum tamen quòd ſtent ibi Moniales, atque morentur, aliàs non volentes, quòd Camerarius Communis ſolvat, et ſatisfaciat, et D. Priores teneantur anno quolibet per ipſum Camerarium ſolvi, et ſatisfieri facere de proventibus, et redditibus dicti Communis dictis Fratribus, et

Digitized by Google

Monaſteriis modo prædicto, ad pęnam xxv. lib. pro quolibet, et vice qualibet, quà contrafecerint,petendam ab eis tempore eorum ſyndicationis, & hoc præſens Statutum ſi præciſum, & tolli non poſſit, aliquo, in contrarium fortè facto, fiendo, vel etiam aliquo Conſilio, vel arrenga; & in eàdem pœna ſit Poteſtas, & Judex qui contrafecerint, & ſimiliter Sacriſtani Sancti Franciſci, apud quos ſunt omnes capſæ, & catraſti Communis Velitrarum ad laudem ipſius Sancti Franciſci, & pro recognitione ipſorum laborum, quos pro hoc Commune ſubeunt, habeant anno quolibet ſemel à Camerario Communis de pecunia dicti Communis ſolidos xl. quos dictus Camerarius dare eis teneatur infra octo dies poſt requiſitionem eorum, ad pœnam centum ſolidorum, ſi contrafecerit: Volentes etiam, quòd cum contigerit per Conſilium, vel Populum, vel alios Officiales dicti Communis deliberare, et donare aliquid, vel aliquam pecuniæ quantitatem dicto Monaſterio Sancti Franciſci, vel Fratribus ipſius Monaſterii, quòd Camerarius Communis, qui tunc erit, teneatur illud dare, & aſſignare; & D. Priores teneantur, & debeant aſſignari facere per ipſum Camerarium ipſis Fratribus, vel aliis deputandis per eos ad prædicta, infra ſpatium unius menſis cum dimidio numerandi à dicto tempore donationis, & deliberationis factæ, & ad pœnam x. lib. pro quolibet ipſorum; volentes, quòd dictæ pecuniæ, & quælibet ipſarum aſſignentur Procuratoribus ipſarum Eccleſiarum, et locorum, et convertantur in utilitatem ipſarum Eccleſiarum, & locorum, excepto ubi Statutum expreſsè aliter loqueretur.

§. *De Legatis factis Fratribus Minoribus*. *Cap*. 53.

POteſtas, & Judex Communis teneantur, & debeant ad pœnam x. lib. per quemlibet tempore eorum ſyndicationis auferendam de eorum ſalario, compellere exequutores, ac hæredes cujuslibet præmortui teſtati, quòd exequantur realiter, & cum effectu teſtamenta prædicta defunctorum, ac legata ſolvant integraliter, & omnia faciant ſervari, prò ut mandaverint dicti Teſtatores in eorum teſtamentis infra unum menſem, poſtquàm requiſiti fuerint dicti Poteſtas, & Judex à Guardianis Eccleſiarum, et aliorum piorum locorum, quibus aliquid legatum fuerit per Teſtatores eoſdem.

§. *De dativis*, & *collectis*. *Cap*. 54.

NUlla dativa, ſeu collecta imponi poſſit in Civitate, niſi deliberatum, & ordinatum fuerit in Conſilio majori pro debitis, & aliis expreſsè incumbentibus, & occurrentibus neceſſitatibus Communi; & aliter imponi non poſſit, niſi pròut affectata, & impoſita fuerit modo præmiſſo, & Cancellarius D. Priorum teneatur, & debeat ſcribere cauſas, propter quas ipſa dativa imponitur; & ſi impoſita fuerit pro una cauſa, non poſſit expendi in alia cauſa, niſi per Conſilium prædictum fuerit aliter declaratum, & ad colligendum dictam dativam eligantur per D. Priores ſex boni homines maſſarii de Civitate cum ſex ſcriptoribus in ſex decarciis, unuſquiſque ſcilicet ipſorum cum uno ſcriptore in qualibet decarcia ſibi aſſignata per ipſos D. Priores, qui electi

cum

Digitized by Google

cum dictis ſcriptoribus vadat colligendo dictam dativam, & nullus, qui non ſit ſubjectus Curiæ ſcribat, vel colligat ipſam dativam in Civitate. Et omnes ipſi ſcriptores, et collectores faciant, et facere debeant apodiſſam brevem ſolventibus ipſam dativam,ſine aliquo pretio, vel mercede, dicendo, talis ſolvit tantùm pro dicta dativa, et ſic de ſimilibus, cui apodiſſæ, vel ſcripturæ manu dicti collectoris, vel ſcriptoris credatur, et ſtetur; et ſi contrafecerit, ſit ipſorum quilibet in pęna xl. ſolidorum vice qualibet, et nihilominùs ſolventi dativam,non habenti apodiſſam,credatur cum juramento cum uno teſte bonæ famæ, de ſolutione dictæ dativæ, ac ſi haberet apodiſſam; qui collectores cum dictis ſcriptoribus habeant, & habere debeant pro eorum ſalario ſolidos xxx. pro quolibet centenario, quod collegerint, dividendos pariter inter eos; et dicti Domini Priores, qui per tempora erunt, teneantur ad pęnam xxv. lib. pro quolibet ſtatuere certum terminum, ſecundùm quòd eis videbitur, non tamen excedendo ſpatium duorum menſium ſcribendum per Cancellarium eorum in libro reformationum ipſis prædictis collectoribus, et ſcriptoribus dativæ, ad colligendum dictam dativam, et collectam aſſignandum, videlicet cuilibet in ſua decarcia; et ſi dicti collectores, et ſcriptores in prædictis fuerint negligentes, ſeu infra dictum terminum eis aſſignatum non collegerint, et aſſignaverint integraliter pecuniam dictæ dativæ,teneantur de eorum proprio ſolvere, et aſſignare uſque in quantitatem pecuniæ contentæ in cartulariis dativæ, cum quibus ipſam collegerint; non tamen hoc intelligatur pro perſonis illorum, qui dictam dativam nullo modo ſolvere poſſunt, exiſtentes fortè mortui, vel non reperiuntur in Civitate eàdem, nec habeant aliquid, undè ſolvatur; vel quia mortui non habent hæredes ſucceſſores, vel bonorum poſſeſſores, vel bona eorum accatraſtata in cathraſto Communis; et utrùm hujuſmodi poſſint ſolvere, vel non, ſtet in diſcretione Judicis Communis; et qualibet perſona ſcripta in libris dativarum infra dictum terminum præfixum, vel præfigendum teneatur ſolvere dativam ſe contingentem, ſine contradictione, ad pęnam quadrupli ejus, quod ſolvere tenetur,cujus pęnæ tertia pars ſit Communis,tertia Poteſtatis, et alia tertia ſit ipſorum Collectorum, ſive Scriptorum, et Notariorum; et cartularia dictarum dativarum ſemper teneantur pènes Maſſarios Collectores, et non pènes Scriptores: volentes ad hoc, ut dicta dativa celeriùs exigatur, quòd licitum ſit Collectoribus, et Scriptoribus dativarum per ſeipſos, vel cum Mandatariis, vel familià Poteſtatis, vel ſine, pignorare, et pignorari facere quamlibet perſonam habentem ſolvere dativam ipſam, et ſolvere differentem, ſeu renitentem: et ſi pignora non invenirentur in domo ejus uſque ad quantitatem prædictam, hoc eſt, quia non eſſet ſolvendo ſolvere debens ipſam dativam, contra talem non potentem ſolvere ſervetur modus poſitus ſupra in titulo, quòd Officiales non procedant ad dirutionem domorum, et Poteſtas ad petitionem dictorum Collectorum executionem faciat contra omnes, et ſingulos,

gulos, qui non ſolvèrunt ipſam dativam, quando aſſignabuntur ſcripturæ non ſolventium per Scriptores, & Collectores dativarum; qui, ſi non fecerit, teneatur ipſe Poteſtas tempore ſuæ ſyndicationis ſolvere, quantum non fuerit ſolùtum; & ſimiliter ſi non fecerit executionem cartutiarum damnorum datorum, computetur in ejus ſalario illud, quod non fuerit ſolùtum, & utrum fecerit executionem, vel non ipſe Poteſtas, ſtetur, & credatur juramento ipſorum Collectorum, & Mandatarii: Volentes etiam, quòd ſi aliqui recuſaverunt ſolvere ipſam dativam, quocumque prætextu, vel occaſione, & habuerint poſſeſſiones in Civitate, vel ejus territorio, quæ ſint ſcriptæ, & allibratæ in cataſto Communis, quòd laboratores dictarum poſſeſſionum, vel poſſeſſionis, & habitatores domorum ipſorum, qui non ſolverint, teneantur, & debeant ſolvere ipſam dativam impoſitam, vel imponendam pro dictis poſſeſſionibus, quas, vel quam ipſi tenuerint, vel laboraverint; & Poteſtas dicti Communis teneatur, & debeat ſolvi facere dictam dativam à laboratoribus, vel ipſarum poſſeſſionum poſſeſſoribus prædictis, ad pęnam xx. ſolidorum vice qualibet, quà contrafecerit; qui laborator, qui ſoluerit dictam dativam pro poſſeſſione, quàm làbòrat, poſſit ſibi licitè retinère de fructibus, & redditibus dictarum poſſeſſionum, quòuſque fuerit eidem integrè ſatisfactum de eo, quod ſolverit, & de expenſis, & damnis paſſis per eum.

§. *Quòd habitatores Velitrarum per duos annos teneantur ſolvere collectam. Cap. 55.*

QUicumque habuerit, vel ſteterit in Civitate ſpatio duorum annorum teneatur, & cogatur ſolvere dativam, ſeu collectam in Civitate, quemadmodum ſolvunt alii cives, & habitatores in ea, & pro prædictis cogi poſſint realiter, & perſonaliter, & eorum bona capi, & deſtrui modo prædicto abſque juris ſolemnitate per Syndicum Communis, vel per alios prædictos Collectores, vel per alium, qui ad prædicta fuerit deputatus per D. Priores, qui per tempora erunt; niſi aliter per Conſilium fuerit proviſum.

§. *Quòd jurantes Citadinantiam præſtent fidejuſſores de emendo domum Velitris. Cap 56.*

QUicumque juraverit citadinantiam Communi Velitrarum, teneatur, & debeat promittere, & dare idoneas fidejuſſiones de emendo domum in Civitate eàdem infra annum à die ſui præſtiti juramenti computandum, & quòd habitabit in Civitate, & pro dicto anno non teneatur ſolvere dativam, ſive collectam aliquam, & aliter non recipiatur pro cive, & ſi reciperetur, non valeat, nec teneat ipſo jure.

§. *De rebus allibratis in cataſto Communis non vendendis alicui non ſolventi dativas. Cap. 57.*

NUllus rem ſibi allibratam in cataſto Communis poſſit vendere, vel alienare alicui perſonæ, quæ non ſolverit dativam Communi, ſicut alii cives, & habitatores ipſius, & ſi contrafecerit, ipſe venditor ſolvere teneatur

tur dativam pro ipſa poſſeſſione vendita ſecundùm modum dictæ rei allibratæ omni tempore, aliquo Statuto non obſtante, exceptis tamen alienationibus factis, ſeu fiendis in ultimis voluntatibus, & legatis, & relictis Monialibus, & aliis piis locis; & nulla perſona poſſit, aut debeat vendere, aut permutare, ſeu per aliquem alienationis modum alienare bona ſtabilia ſibi allibrata in cataſtro Communis exiſtentia in Civitate, vel ejus territorio, alicui Baroni, vel alicui forenſi, niſi primò dictus forenſis juraverit citadinantiam, & caverit per idoneas cautiones, de ſolvendo omnes, & ſingulas dativas, ſive collectas, quæ imponerentur per Commune prædictum; aliàs vendens cogatur ad ſolutionem dictarum dativarum, ac ſi ipſa bona poſſidèret, & uſufrueretur, Statuto, ſeu lege aliqua contraria non obſtante, & nihilominùs dictus venditor, ſeu alienator puniatur in centum lib. proviſionis vice qualibet, & dictus contractus venditionis, & alienationis non valeat ipſo jure, & ad jurandum citadinantiam dictæ Civitatis, nullus Baro poſſit recipi, vel admitti, & ſi reciperetur, D. Priores, & alii Officiales, qui ipſum receperint, puniantur pœnâ centum lib. proviſionis pro quolibet, & vice qualibet, & nihilominùs non valeat ipſa receptio.

§. *De pluribus habitantibus ſimul qualiter debeant ſolvere collectam. Cap.* 58.

SI plures de una ſtirpe ſtarent in una domo ſimul, & utantur ſimul uno igne, & unus ipſorum ſolvat in dativis, & collectis Communis, habeantur omnes pro civibus dictæ Civitatis; & ſi filius ſeparatus eſſet à patre, & matre, & pater ſolvat in dativis, & collectis Communis, quòd filius habeatur pro cive; & hoc idem dicimus in nepotibus ex filio, & ab eo deſcendentibus per rectam lineam uſque in infinitum, dummodò aliquod non habeat, & ſi haberet aliquid, pro hiis bonis tantùm, quæ tenet, & poſſidet, ſolvere teneatur dictam dativam dicto Communi.

§ *De forenſibus non habentibus bona allibrata in Cataſtro. Cap.*59.

NUllus forenſis habitator dictæ Civitatis, qui non habet in bonis, & poſſeſſionibus ſibi allibratis in cataſto Communis uſque ad quantitatem xxv. lib. in Civitate, vel ejus territorio, habeatur pro cive, nec ſcribatur, nec ſcribi poſſit in cataſto Communis, & ſi ſcriptus apparèret, ex nunc habeatur pro caſſo, & irrito, et nullius valoris.

§. *Quòd habentes beſtias contribuere debeant in compoſitione fienda per Commune. Cap.* 60.

QVotieſcumque, & quantùmcumque ſit aliqua generalis compoſitio per Commune Velitrarum prætextu quorumcumque exceſſuum, vel aliis quibuſcumque cauſis cum populo Romano, vel cum Comite Campaneę, vel aliis quibuſcumque, quòd homines dictæ Civitatis, ſeu habitatores in ea habentes beſtias, & animalia cujuſcumque generis ſolvant, & contribuant in ipſis compoſitionibus quantitatem eis imponendam per Conſilium

lium generale dictæ Civitatis, & etiam partem eos contingentem pro dicta compoſitione fienda, ſolvere teneantur, & debeant pro eorum poſſeſſionibus, atque bonis, ſecundùm quòd alii cives ſolvunt: & hoc Statutum ſit præciſum, & tolli non poſſit Statuto, vel arrengha, & ſi aliter fieret, quòd factum eſſet, non valeat ipſo jure.

§. *De pœna ſcribentis aliquid in cartulario dativarum.* *Cap.* 61.

NUllus audeat addere, vel minuere, vel ſcribere aliquid mutando in cartulario dativæ, ſive in quaterno, ſine licentia illorum, qui colligunt dictam dativam, et ſine licentia Judicis Communis, ad pęnam centum ſolidorum. Et quilibet poſſit contrafacientem accuſare, et ſuo juramento credatur, ſi fuerit homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *De dativa non colligenda, niſi fuerit factus calculus per Judicem.* *Cap.* 62.

NUllus Collector, vel aliqua perſona colligat aliquam dativam Communis cum aliquo cartulario, niſi per Judicem Communis cum Cancellario ſit primò facta ſumma, et calculata ſit ratio de dicta ſumma quantùm aſcendat, ad pœnam x. lib. et dictus Judex teneatur ſe ſubſcribere cum dicto Cancellario ponere in ipſo cartulario ſummam, et quantitatem contentam in ipſo cartulario ad omnem requiſitionem ipſorum Collectorum, et Notarii, ad pœnam prædictam vice qualibet per quemlibet eorum ſolvendam, dicendo hoc modo: ego talis Judex me ſubſcribo in hoc Cartulario dativarum, quòd aſcendit ad ſummam tantæ quantitatis pecuniæ, pro quolibet centenario, qui talis Collector debet recolligere tot centenaria lib. in tali decarcia, et ſimili modo poſt Judicem ſcribat Cancellarius Cartularium dicti Collectoris, et ſecundùm modum prædictum ipſi Collectores recolligant dativam ipſam, et non per alium Cartularium, et de ipſo Cartulario quilibet Collector debeat reddere rationem dativæ, ad pęnam x. librarum.

§. *De poſſeſſionibus debentibus ſolvere dativam.* *Cap.* 63.

QUicumque emerit, vel in dotem receperit, aut titulo donationis, vel alio quovis titulo poſſederit aliquam poſſeſſionem, pro ipſa poſſeſſione teneatur, et debeat ſolvere dativam, et ſi venditor, vel in dotem dans, vel donans, vel aliter transferens dativam ipſam pro ipſa poſſeſſione ſolverit, quòd habens, et poſſidens dictam poſſeſſionem ſolvere, ſatisfacere, et reſtituere teneatur dicto venditori, vel datori, cui dicta poſſeſſio allibrata reperta fuerit, dativam ipſam, quam ſolverit, niſi aliud actum, vel conventum fuerit inter eos; et Poteſtas, et Judex teneantur ad pęnam decem lib. de eorum ſalario auferendam, ad ſatisfaciendum, et ſolvendum eidem ſolventi dativam ipſam, cogere ipſum poſſeſſorem illi, cui reperta fuerit dicta poſſeſſio allibrata, et ſcripta in dicto cataſto Communis; ita, et taliter, quòd eidem ſolventi ſit integrè ſatisfactum de dativa ſolùta per eum, et nihilominùs dicta poſſeſſio elevetur de allibrato illius, qui vendiderit, vel in dotem, vel aliter dederit, et ponatur illi, qui dictam poſſeſſionem tenet, et poſſidet.

De

§. *De Jollariis*. *Cap.* 64.

OMnes Jollarii de Civitate, et qui per tempora erunt in Civitate eàdem, ſint exempti à mediis dativis, et collectis dicti Communis, et à cuſtodiis dictæ Civitatis; teneantur tamen ire cum inſtrumentis in Exercitu dicti Communis Velitrarum ſine ſalario, et in omnibus feſtivitatibus, ut in CapitulisStatutorum continetur,loquentium de prędictis,pulſando ipſa inſtrumenta ad mandatum Poteſtatis, et aliorum Officialium dicti Communis; aliàs, ſi non fecerint, ad ſolutionem dictarum dativarum compellantur præcisè; debeant tamen habère expenſas à Communi,dum iverint ad Exercitum; poſſint tamen Domini Priores, qui per tempora erunt, providère,ſi eis videbitur, pro honore dicti Communis; et quilibet dictorum Jollariorum habeat de pecunia dicti Communis anno quolibet raobam unam valoris florenorum quatuor, ut eas teneant indutas dicti Jollarii, quando vadunt ad feſtum Sancti Eleutherii, et alia feſta.

§. *De debitis non excomputandis in datis*. *Cap.* 65.

NUlla perſona compenſet aliquod debitum, quòd habère debet à Commune quacumque de cauſa in dativa ſibi appoſita, ad pęnam xl. ſolidorum, et Collector dativæ, qui excomputaverit, vel excomputare promiſerit, ſolvat dativam prædictam pro eo, et nihilominùs pęnam centum ſolidorum incurrat auferendam ſibi per Poteſtatem ſubitò, et de facto.

§. *De dotis reſtitutione*. *Cap.* 66.

MOrtuo marito alicujus mulieris hæredes, et ſucceſſores ipſius mariti ex teſtamento, vel ab inteſtato ſtatim poſt mortem ipſius mariti emere, et dare teneantur ipſi mulieri viduæ de bonis quondam ipſius mariti ſui unam tunicam vidualem congruam, et bonam, conſiderata qualitate ipſius dictæ mulieris, ad pęnam x. lib. et teneantur dotes datas per ipſam mulierem eidem reſtituere ſtatim, ſi conſiſtant in bonis ſtabilibus; ſi verò in pecunia, vel aliis rebus appretiatis teneantur reſtituere infra annum à die mortis viri in antea numerandum; aliàs elapſo anno licitum ſit mulieri ſua propria authoritate ſine banno, et pęna per ſe, vel Procuratorem ſuum apprehendere bona, et poſſeſſiones quondam viri ſui obligatas ſibi pro dote tacitè, vel expreſsè, et ipſas tenère inſolùtum, uſque ad quantitatem ſibi debitam pro ſua dote cum expenſis factis per eam, de quibus credatur ſuo juramento, et efficiatur propterea vera Domina, et Patrona, et fructus ſuos faciat, qui in dicta ſua dote nullatenùs excomputentur, et nulla perſona poſſit eam propterea inquietare, vel moleſtare, vel in aliquo ſibi contradicere facere, vel venire, ad pęnam xxv. lib. denariorum: Volentes, quòd infra dictum annum, quòd dicta dos non fuerit reſtituta dictæ mulieri, dicti hæredes, et ſucceſſores ſui quondam mariti teneantur ipſi toto anno pro ſuis expenſis dare eidem mulieri menſe quolibet florenum unum, ad pęnam centum ſolidorum, vice qualibet, quà contrafecerint, quæ pęna, et quælibet prædictarum auferatur per Poteſtatem,

ſtatem, et Judicem ſubitò à contrafaciente, ad petitionem dictæ mulieris: addentes, quòd aſſignationem, traditionem, ſive ſolutionem ipſarum dotum ipſæ mulieres poſſint probare tàm per inſtrumentum publicum, quàm per teſtes, quàm etiam per aliàs legitimas probationes, & dictæ mulieres nihilominùs poſſint conſequi, & habère à dictis hæredibus, & ſucceſſoribus eorum mariti præmortui omnia alia jura ſibi promiſſa, vel conſtituta legitimè per virum, vel etiam relicta in teſtamento; & ſi hæredes, & ſucceſſores in prædictis defecerint, teneantur ad pœnam prædictam, & illud quod locum habet in prædicta muliere vidua, extendatur ad ſuos hæredes ex ſuo corpore legitimè deſcendentes.

§. *De portaturis Mulierum*. *Cap*. 67.

ITem ad decorum, & ornamentum Civitatis ſtatuimus, & ordinamus, quòd nulla mulier de cętero audeat aliquo modo portare mantella, pròut hactenus dum vadunt ad Eccleſias, vel ad alium locum extra domum; ſed in habitu, & more Romano, vel ad minùs cum panno liſtato incedere teneantur, ad pœnam xxv. lib. pro qualibet, & vice qualibet applicanda pro quarta parte executori, pro aliis Communi Velitrarum; ad quam pœnam ſolvendam poſſint etiam cogi parentes pro filiabus, Mariti pro uxoribus, & germani fratres pro ſororibus ſimul habitantibus. Liceat tamen mulieribus viduis portare mantella, dum tamen non portent plicata in capite, ſed ſimplicia, & extenſa à capite ad dorſum, & cętera membra, abſque aliqua pęna, & hoc tamen præſens Statutum non comprehendat præſentes tantùm mulieres ſenes excedentes ætatem xlv. annorum, quibus liceat incedere ad earum libitum.

§. *De poſſeſſionibus emptis per Forenſem*. *Cap*. 68.

SI Maſſarius alterius caſtri, ſeu terræ emeret aliquas poſſeſſiones in Civitate, vendens non teneatur ad pœnam, non obſtante aliquo Capitulo Statutorum; dum tamen dictus Maſſarius juraverit citadinantiam, & habitaverit continuè in Civitate, & promiſerit, & obſervaverit omnia, quæ in Capitulis Statutorum continentur loquentibus de prædictis.

§. *Quòd Clerici habentes poſſeſſiones proprias ſolvant collectas*. *Cap*.69.

SI quis Clericus, vel Presbyteri de Civitate Veliterna aliquam habeat poſſeſſionem propriam ejus non pertinentem ad Eccleſiam ſuam intus, vel extra Civitatem Veliternam, quòd debeant ſolvere collectam, ſeu dativam Communi de dictis poſſeſſionibus, ſecundùm quòd ſolvunt alii cives, & ſi non ſolverit dictus Presbyter Veliternus, quòd proximior conſanguineus ſubjectus Curiæ Velitrarum cogatur ad ſolvendum dictam dativam, ſeu collectam, ut coguntur alii cives Veliterni.

§. *De donis non ficndis tempore ſponſalium, vel nuptiarum*. *Cap*. 70.

NUlla perſona de Civitate tempore ſponſalitiorum, vel nuptiarum, ſeu ſubarrationis Matrimonii filiæ, vel ſororis, & neptis, vel alterius mulieris poſſit, vel debeat per ſe, vel interpoſitam perſonam aliquod donum

dare

dare ſponſo, ſeu marito ipſius mulieris, vel ipſi mulieri, vel alicui perſonæ pro eis recipienti, videlicet nappum argenteum, vel coppam argenteam, vel aliud valoris xx. ſolidorum cujuſcumque generis, ad pęnam x. lib. Et quilibet bonæ famæ poſſit accuſare,& ſibi cum juramento credatur,aliàs cum uno teſte; Et habeat quartam partem pœuæ.

§. *De cortigiis fiendis, vel non. Cap. 71.*

TEmpore ductionis propriæ uxoris, ſeu ſubarrationis, vel nuptiarum, nulla perſona, dum fiunt ſponſalia, & cortigia, poſſit, vel debeat ire ludendo per dictam Civitatem Veliternam cum dupleriis, lanternis, et aliis ſimilibus luminaribus, ad pęnam xl. ſolidorum;poſſit tamen de die facere cortigium cum ludis, & ſonis ante domos eorum; de ſero verò poſt occaſum ſolis non audeat extra ſtare; & ſit licitum eis ipſum cortigium facere ſtare, et manère intra domum ſuam poſt occaſum ſolis cum conſanguineis ſuis uſque ad tertium gradum incluſivè, & cum vicinis circumſtantibus, uſque ad ſex domos incluſivè cum inſtrumentis, et cymbalis, nec alia perſona poſſit illuc accedere ad ludendum, vel aliter, ad dictam pęnam x.lib. et quilibet de prædictis bonæ famæ poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, aliàs cum uno teſte, et habeat quartam partem dictæ pęnæ.

§. *De exequiis mortuorum. Cap. 72.*

QUando moritur aliquis de Civitate, pro prego mortui, vel mortuæ non vadant niſi duo homines equites tantùm, ad pęnam xxi. ſolidorum. Et eàdem pœnà puniatur ille, qui eos mitteret, & Curia poſſit per inquiſitionem procedere.

De eodem.

Item, quòd nulla perſona vadat ad reconſulos faciendos, ſcilicet ad comedendum cum hæredibus præmortui, quando aliquis eſt noviter præmortuus, ad pœnam x. ſolidorum ſcilicet pro, quolibet auferendam per Poteſtatem de facto,ſine ſententia, exceptis conſanguineis carnalibus, et conſobrinis, & vicinis infra tres domos, qui ſine pęna ire poſſint.

De eodem.

Poſtquàm perſona mortua portata, et poſita fuerit in Eccleſia, facta prædicatione, homines recèdant ſine corrupto, et planctu; & nulla perſona poſſit illo die ire ad domum mortui, niſi fuerit in carnali, vel conſobrino gradu; & ſi aliquis fuerit abſens in illa hora corrupti, poſſit ire illuc cum dictis vicinis,et non ultra; & qui contrafecerit, ſit in pœna x. ſolidorum, quæ de facto auferatur:Volentes,quod quando portatur dicta perſona mortua,vel poſtquàm permanet in Eccleſia, antequàm ſepeliatur, nulla mulier proſequatur mortuum poſt eum,ad pęnam 60. ſolidorum; ad dictam verò Eccleſiam accedere poſſint aliquæ mulieres pro pannis reportandis ſine pęna, et prædictæ pęnæ auferantur de facto à contrafaciente, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum uno teſte credatur, et habeat quartam partem pœnæ; et Curia in præ-

miſſis poſſit per inquiſitionem procedere. Nec ulla mulier ſcapilata vadat per vias publicas de Domo in Domum ad pœnam prædictam.

§. *De gratiis, vel donis de cera fiendis.* Cap. 73.

AUxilium, gratia, vel donum, quod fieri debèret de cera per Commune, D. Priores cum Conſilio generali providère poſſint, & debeant deliberare de auxilio, dono, et gratia prædictis, et quod per eos deliberatum fuerit, debeat executioni mandari, non obſtante alio Statuto in contrarium loquente.

§. *Quòd nullus incidat in lapillis, & carbonariis.* Cap. 74.

NUlla perſona fodiat lapillos in carbonaria Sanctæ Mariæ de Valle, ad pœnam v. ſolidorum, & ſimiliter nullus fodiat in carbonariis Civitatis Veliternæ; et nullus incidat ſepes de carbonariis Communis exiſtentibus extra muros Civitatis, nec aliquod damnum ibi faciat, ad pęnam centum ſolidorum; & quilibet poſſit de prædictis accuſare, & ſibi cum juramento credatur, ſi fuerit homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte credatur, & habeat quartam partem pęnæ, et Curia poſſit per inquiſitionem procedere.

§. *De Caſarenis, Platèis, & Horticellis reparandis.* Cap. 75.

QVicumque voluerit Caſarenos, platèam, vel hortos proprios reparare, qui ſunt juxta, vel prope domos, quas habitaverint in viis publicis, debeat ipſa reparare, vel claudere de muro, vel ſpalanghis, & non de ſpinis, ad pęnam centum ſolidorum proviſionis, Et qui contrafecerit, debeat nihilominùs ipſa reparamina de ſpinis elevare, et de prædictis reficere, et pęnam ſolvere, & quilibet bonæ famæ cum juramento poſſit accuſare, & ſibi credatur, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ.

§ *De volentibus ædificare, vel reficere domum de novo.* Cap. 76.

QVicumque voluerit domum novam ædificare in Civitate Velitrarum, vel de novo reficere, quilibet de prego ſuo videlicet per focum tantùm unus debeat ipſum ædificare volentem, vel reædificantem adjuvare, & ſibi adjutorium facere unam operam, vel quinque ſolidos ad minùs, ad pęnam xxi. ſolidorum auferendam de facto, & applicandam Communi ad ſimplicem reclamationem ædificare volentis, & nihilominùs dictam operam vel dictos quinque ſolidos ſolvere cogatur illi, qui ædificare voluerit.

§. *De Molendinariis, & Molendinis.* Cap. 77.

MOlendinarii, & illi qui conducunt centimulos, vel habent eos ad macinandum, teneantur habère ad minùs in quolibet molendino unum tinellum capacitatis xviii. ſcutellarum benè referratum, & calculatum in medio, & in capite, ſicut eſt conſuètum, & debeant habere unam ſcutellam adjuſtatam ad ſcutellam Communis tantùm, & non plùs; ad pœnam xl. ſolidorum, quæ ſit ligata cum catena ferrea cum tremogia, & ſit ſtricta in ore ad modum pignatæ; & tinellus, & medius tinellus prædicti cum ipſa ſcutella ſint ſigillati ſigillo Communis, ad pęnam prædictam, quæ debeat ſtare per duos palmos longè à tremogia, et poſſint molendinarii ipſi accipere de grano eis dato ad macinan-

cinandum pro molitura de xviii. partibus unam tantùm, & non plùs, quàm molituram debeant immittere in ipſis tinello, & medio tinello cum dicta ſcutella, & non cum alio vaſe, ad pęnam prædictam; ac ipſam molituram recipiant cum licentia portantis, vel dantis granum ad macinandum, ſine cujus licentia non ponat manus molendinarius ipſe ad farinam, vel granum ad recipiendum ipſam molituram; de qua licentia ſtetur juramento molendinarii; et ille, qui portaverit, vel dederit granum ad macinandum, teneatur dictam molituram dare dicto molendinario, ad pœnam xx. ſolidorum vice qualibet, quà contrafecerit: Volentes, quòd Conſilium, & Domini Priores teneantur eligere quatuor bonos viros, qui teneantur ad minùs bis in menſe requirere, & menſurare menſuras prædictas dictorum molendinariorum, & referre debeant Curiæ, ſi ſunt juſtæ, quorum relationi credatur; & ſi molendinarii non permiſerint menſurare, habeantur pro confeſſis, et exigatur ab eis pęna prædicta; qui molendinarii debeant aptare capſas molendinorum, ut diſtent circum circa longè à lapidibus molendini per unum palmum, ad hoc, ut farina poſſit benè recolligi ad pœnam x. ſolidorum. Nec poſſit molendinarius ipſe molituram exigere, vel petere de grano, quod portat ad macinandum, antequàm reportet farinam Domino, ad dictam pęnam x. ſolidorum, et de hoc credatur ſacramento ipſius Domini farinæ; & ſimiliter ſi molendinarius aliquis promiſerit alicui perſonæ deferre ad molendinum granum, et non portaverit infra triduum poſt ſuam promiſſionem pęnam x. ſolidorum incurrat; & de hoc credatur ſacramento illius, cui promiſerit. Si verò aliquis conqueratur de farina ſibi ſubtracta, vel defraudata per molendinarium, molendinarius ipſe teneatur ſatisfacere conquerenti, ſecundùm juramentum præſtandum per ipſum conquerentem; dum tamen, quòd illud petere debeat ipſe conquerens uſque ad x. dies numerandos à die, quo portaverint granum ad macinandum; et Poteſtas, et Judex ſtatim in continenti ad pęnam x. lib. tempore eorum ſyndicationis auferendam, teneantur, et debeant cogere dictum molendinarium ad ſatisfaciendum dictæ perſonæ conquerenti ſummariè, et de facto, ſine ſtrepitu, et figura judicii, omni exceptione remota, juris ordine, et ſubſtantialibus Judicii prætermiſſis, ac etiam per detentionem perſonarum omni tempore, non obſtante feriis; et major xii. annorum cenſeatur in prædictis, & quolibet prædictorum pro majore xxv. annorum, & ſic habeatur, & reputetur; & de prædictis, & quolibet prædictorum quilibet poſſit accuſare, & ſibi cum juramento credatur, & habeat quartam partem pœnæ.

De eodem.

Molendinarii molendinorum de pontòne, & pertùſo teneantur remundare lacum ipſorum molendinorum bis in anno, qualiter, et quando eſt conſuètum, & plùs quoties neceſſarium fuerit, expenſis ipſorum, ad pęnam xx. ſolidorum pro quolibet, & vice qualibet; qui molendinarii debeant ponere certos homines antepoſitos ſuper prædictis, & quilibet molendinarius det unam operam

ram ad remundandum dictum lacum, & plùs, pròut antepòſitis ipſis meliùs videbitur, & teneantur obedire ipſis antepoſitis, ad pœnam quinque ſolidorum per quemlibet molendinarium; et ſimiliter ipſi molendinarii aperiant curſum aquarum ante ortum ſolis; et ex quo aperuerint, non claudant ipſum curſum, uſquequò dum fuerit plena cella, ad pœnam xx. ſolidorum, & quilibet poſſit accuſare contrafacientem, & habeat quartam partem pęnę, ut ſupra dictum eſt.

§. *De figura, & ſacchetta retinenda in molendinis pro Sancto Antonio, & Sancto Joanne. Cap. 78.*

AD honorem, & reverentiam Dei, & Beati Antonii, & Sancti Joannis, quilibet molendinarius de Civitate Veliterna teneatur, & debeat habere in ſuo molendino figuram, & ſacchettam Sancti Antonii, & Sancti Joannis, quam ſacchettam hoſpitalia ipſorum Sanctorum, vel eorum Procuratores eidem aſſignaverint in ejus molendino, & ubi ipſas figuras depingi voluerint, ad pœnam centum ſolidorum; & qui neglexerit, vel recuſaverit facere prædicta, prædictam pęnam incurrat auferendam ab eodem de facto abſque prolatione ſententiæ, et quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pęnę, ut ſupra.

De Tabernariis. Cap. 79.

QVilibet tabernarius, vel tabernaria teneatur, & debeat cuilibet petenti vendere vinum, poſtquàm immiſerit ad vendendum, ad pęnam xxi. ſolidorum, & poſtquàm inceperit vendere vinum de una vegete, non poſſit, nec debeat de illa vegete vendere pro majori pretio, quàm inceperit, ad pęnam centum ſolidorum; & debeat quilibet ipſorum tabernariorum vendens vinum ad minutum, tenère, & habere in ejus taberna metretum, ſive petittum, & medium metretum, & foglettam juſtas, & ſigillatas ſigillo Communis conſueto; ita quòd ſigillum non poſſit repòni, nec tolli; & ſi dicta vaſa, vel etiam inter ipſa inventa fuerint alia vaſa non ſigillata, teneantur vice qualibet ad pęnam xx. ſolidorum, exceptis quartaronibus, ſeu amphoris, & aquariis, de quibus non ſigillatis, non teneantur ad pęnam; et hoc locum non habeat in civibus, & incolis vinum ſuum proprium vendentibus honeſto modo, non tenendo tabernam publicam, quod quando fit, arbitrio Judicis relinquatur: & ſi qua perſona inventa fuerit manifeſtè mutaſſe ſigillum Communis, ſeu filum ſigilli, elevando de uno vaſe, & ponendo in aliud vas, ſolvat pro pœna centum ſolidos ſine domnicalia, & in prædictis poſſit Curia per inquiſitionem procedere. Nec etiam aliquis tabernarius, vel tabernaria apparimen, vel ignem aliquem habeat, nec aquam, nec vaſa aliqua non ſigillata juxta vegetem, de qua vinum vendit, per unum paſſum, ad pęnam xxi. ſolidorum, ſed ipſa vaſa prædicta videlicet petittum, medium metettum, & foglettam teneat inboccata, ut frondes, & putredines ceſſent: & quilibet bonæ famæ poſſit accuſare de prædictis, & quolibet prædictorum, & ſibi cum juramento credatur, vel cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ.

De

Digitized by Google

§. *De eodem*.

Nulla perſona permittat in domo ſua tenere tabernam per aliquam perſonam malæ vitæ, vel per aliquem extraneum, vel forenſem; nec domum ad habitandum concedat, vel locet, niſi cum voluntate trium vicinorum. Declarantes, quòd à porta Pontoni uſque ad portam Epiſcopi, & à porta plani uſque ad portam Sancti Clementis, & in omnibus plateis Civitatis nulla mulier malæ famæ, conditionis, & vitæ, vel non habens virum, poſſit vendere vinum, ad pęnam centum ſolidorum. Et nihilominùs dictâ pœnâ ſolutâ, dicta mulier expelli debeat ad requiſitionem dictorum trium vicinorum; & ſimiliter punietur, qui conceſſerit ei domum ad penſionem, ſeu qui ipſam domum tenuerit, & quilibet poſſit de prædictis accuſare, & habeat quartam partem pœnæ, ut ſupra.

§. *Quòd Cives & incolæ poſſint vinum vendere ſine ſolutione dohanæ*. Cap. 80.

Cives, & incolæ liberè, & abſque ſolutione juris Dohanæ tabernæ poſſint vinum vendere, quod recollegerunt de vineis, & locis propriis, omnibus emere volentibus, & ipſum vinum extrahere poſſint de Civitate, et ejus territorio liberè, ſoluto priùs dicto jure Dohanæ; quod locum habeat etiam de oleo, niſi aliud per Conſilium fuerit deliberatum: nullus verò vecturalis, ſeu portator vini debeat vinum portare, ſeu mittere extra ipſam Civitatem, & territorium ſine licentia, & conſcientia emptoris Dohanæ prædictæ, ad pęnam xxi. ſolidorum vice qualibet, & perditionis ipſius vini, prout ſuperiùs in alio Statuto dictum eſt; & nulla perſona, vel Officialis poſſit vetare, quòd non portetur vinum ad aliud Caſtrum, ſeu Civitatem, vel ad aliquem alium locum extra dictam Civitatem, ex quo ſolutum fuerit dictum jus Dohanæ, vel portans fuerit paratus ſolvere, ad pęnam x. lib. niſi Commune haberet brigam cum illo Loco, Terra, vel Civitate, & hoc ſit manifeſtum; & quilibet bonæ famæ poſſit accuſare, & ſibi credatur ut ſupra, & habeat partem, ut ſuprà.

§. *De pœna vendentis vinum, vel ludentis in die veneris Sancti*. Cap. 81.

Nullus debeat vendere vinum in taberna ſua, vel ſuo diſtrictu in die veneris Sancti, ad pœnam x. ſolidorum, quo die etiam nullus audeat ludere ad aliquem ludum, ſub pœna xxi. ſolidorum, ultra pœnas in aliis Statutis poſitas; & quilibet poſſit accuſare, & habeat partem pœnæ, ut ſuperiùs eſt expreſſum.

§ *De non proijciendo aquas Montàni per vias publicas*. Cap. 82.

Nullus, qui habeat Montanum in Civitate, vel aliqua alia perſona poſſit, vel debeat proijcere aquam de montano per vias publicas, nec in grundis, quæ decurrunt in vias publicas, excepto, quando pluet fortiter aquam pluviam; & qui contrafecerit, pęnam centum ſolidorum incurrat. Volentes, quòd ille, cujus ſunt olivæ datæ ad macinandum, poſſit repetere oſſa ipſarum olivarum, & ſi ille, qui eas macinaverit, contradixerit, ſit in pęna xx. ſolidorum, et macinans olivas debeat accipere de novem partibus unam tantùm, & ſi plùs rece-

receperit, teneatur ad dictam pœnam; et quilibet in præmiſſis, et quolibet præmiſſorum poſſit accuſare, & ſuo juramento credatur, ſi fuerit bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *De Macellariis, & Macellis. Cap.* 83.

NUllus macellarius, ſeu vendens carnes in macello, maceller, ſeu teneat ad macellandum malas carnes, vel putridas, morboſas, & morticinas, ſeu mortiferas, ad pęnam centum ſolidorum; et de hoc poſſit Curia per inquiſitionem procedere. Nec etiam aliquis macellarius det unam carnem pro altera, ad pœnam prædictam. Volentes, quòd nullus macellarius occidat beſtiam de nocte in Civitate, à feſto omnium Sanctorum uſque ad quadrageſimam, ſed de die tantùm, et quicumque aliquam beſtiam vaccinam occiderit, teneatur primò de ea venationem facere in platèa plani, & in platèa Sanctæ Mariæ de Trivio, ad pęnam x. ſolidorum, excepto die Sabbati, quando tenetur forum, uſque ad horam nonam; & tunc non poſſit facere dictam venationem, ad pęnam xxi. ſolidorum. Nec etiam aliquis macellarius poſſit occidere, vel occidi facere aliquam beſtiam, ſine licentia ſuprapoſitorum macellariorum, nec audeant de ipſis beſtiis carnes vendere, quas dicti ſuprapoſiti non viderint occidi, ad pęnam xl. ſolidorum vice qualibet; quorum ſuprapoſitorum juramento credatur de hoc. Volentes etiam, quòd nullus macellarius liget, vel ligatum teneat animal bubalinum, vel vaccinum die Sabbati, dum forum retinetur in platèa plani, & ejus circuitu per quatuor domos prope, causà macellandi, vel aliter, nec etiam ſub arcu plani, quòd fuit Communis, nec à domo quondam Mei Baſilis uſque ad domum, quæ fuit olim Recheſatæ, ad pœnam xxi. ſolidorum. Salvo quòd porcum, caſtratum, pecudem, ſeu capram poſſint macellarii tenère ligatam ſub porticu domus ſuæ cum fune medii paſi, ſine pœna, de quibus quilibet poſſit accuſare, & ſibi cum juramento credatur, ſi fuerit bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ.

§ *De beſtiis groſſis mittendis in territorium cauſa macellandi. Cap.* 84.

LIceat cuilibet civi immittere, et immitti facere in territorium Civitatis Veliternæ beſtias ſuas bubalinas, et vaccinas uſque ad numerum decem, et plures, ſi D. Prioribus videbitur pro utilitate ipſius Communis, et expreſsè conceſſerint, causà ſcilicet macellandi in Civitate; dum tamen ipſas faciat ſibi ſcribi per Cancellarium D. Priorum, et det fidejuſſionem de macellando, vel macellari faciendo ipſas ad minùtum; et ſi ipſas non macellaverit, vel macellari fecerit infra medium annum, teneatur ad pęnam x lib. proviſionis; et ſi extraxerit ipſas de territorio, vel extrahi fecerit, pœnam centum lib. incurrat. Volentes, quòd ultra dictum medium annum paſcere, et ſtare per dictum territorium non poſſint, ad dictam pęnam, et de prædictis quilibet poſſit accuſare, ut ſupra.

§. *De Ponderibus Macellariorum. Cap* 85.

QUilibet macellarius habeat, et habère debeat in macello ſuo pondera infraſcripta, ſcilicet pondus mediæ libræ, et unius libræ, duarum librarum, trium

trium librarum, quatuor librarum, et quinque librarum, et quodlibet dictorum ponderum ſit integrum, et unius maſſæ de ferro, et vendant cum eis, et non cum aliis, et ſint ſignata; ita quòd pondus unius libræ habeat unum ſignum, et pondus mediæ libræ habeat medium ſignum, pondus duarum librarum habeat duo ſigna, et ſic de aliis. Et ſi prædicta ſigna apud quemlibet macellarium inventa non fuerint, ſeu cum aliis ponderibus aliquis ipſorum vendiderit, vel ponderaverit in xl. ſolidos vice qualibet puniatur; quæ pondera retineant macellarii in bancho, dum ſtant ad macellandum, ſeu ad vendendum carnes in macello extra apothecam, quòd videantur publicè, ad dictam pęnam, et ſimiliter macellarii ipſi latus cocanæ, in quo eſt pondus, debeant tenère magis infimum, ſive baſſum, quàm latus, in quo ponderant carnes à latere per medium palmum, ad pęnam xxi. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, ſi fuerit homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, et habeat quartam partem pęnæ, & Curia poſſit per inquiſitionem procedere.

§. *De falſis, & manchis ponderibus.* Cap. 86.

QUando Notarius Communis unà cum præpoſitis ſuper macellis vadit ad requirendum pondera macellariorum, præpoſiti portent pondera adjuſtata cum marcho Communis, & cochanas Communis rectas; & primò accipiant omnia pondera macellariorum, & requirant, & ponderent ipſa in macello, & bancho macelli; & ſi inventa fuerint dicta pondera falſa, & minùta, vel mancha, ſeu non juſta, teneatur macellarius, qui ea tenebat, ad pœnam centum ſolidorum pro quolibet pondere falſo, vel mancho, ſeu non juſto; & tunc nullus alius macellarius interſit in dicta ponderatione, niſi ille ſolus, cujus pondera ponderantur, ad pœnam xx ſolidorum. Qui prædicti præpoſiti debeant prędicta pondera requirere, & ponderare ad minùs ſemel in hebdomada qualibet, & plùs quando eis videbitur, & placuerit. & ſi præpoſiti ipſi negligentes fuerint in præmiſſis, & quolibet præmiſſorum, vel aliis ſibi incumbentibus vigòre eorum Officii, ſolvat quilibet ipſorum ſolidos centum proviſionis, & ſuper contentis in capitulis macellariorum, ſeu macellorum, et eorum caſibus, ubi inquiri poteſt, credatur uni teſti bonæ famæ producto ſuper ipſa inquiſitione, ſi contenta in ea probaverit.

§. *Quòd carnes porcinæ teneantur ſemòtim ab aliis carnibus.* Cap. 87.

MAcellarii teneant ſemòtim carnes porci maſculi à ſcrofinis, et verrianis carnibus, nec tenère poſſint ſimul eas in eodem bancho, & qui contrafecerit, vice qualibet ſolvat ſolidos xl. Et teneantur dicere cujus conditionis, et qualitatis ſint carnes, ac teneantur jurare omnia, et ſingula, quæ continentur in capitulis macellariorum obſervare, et obſervari facere, ac exercère fideliter, et legaliter, et in hiis curam, et ſollicitudinem habeant Graſcerii; et teneantur, et debeant ipſi macellarii, et quilibet eorum vendere carnes cuilibet petenti, ſecundùm quòd fuerit eis petitum, et ſecundùm quòd

appoſitum fuerit eis pretium, ad pœnam xxi. ſolidorum. Et eâdem pęnâ puniatur quicumque non vendiderit juſtum pondus ementi, vel aliter quocumque modo deceperit aliquem in pondere, & de prædictis quilibet poſſit accuſare, ſi eſt homo bonæ famæ, & ſibi credatur cum juramento, aliàs cum uno teſte.

§ *De eodem.*

Si in aliquo macello inventus fuerit teſticulus alicujus beſtiæ in quarto poſteriori incìſus, vel variatus, aut diminùtus in aliqua parte ſui, vel mutatus de ſua propria forma, ſolvat pro pœna ſolidos xl. Et idem dicimus, ſi biſſabulum uniùs beſtiæ poſuerit ad aliam beſtiam, vel in aliis carnibus. Nec etiam faciat macellarius aliquis aliquam repletùram, ſeu impletùram de ſepo in arenàta alicujus beſtiæ macellatæ, vel inflet ipſa animalia, ſive beſtias macellatas, ad pęnam xxi. ſolidorum. Nec tenère poſſit ſepum unius beſtiæ ſuper carnes alterius beſtiæ, niſi illius beſtiæ tantùm, cujus eſt ſepum, ad pęnam prædictam; & quilibet de prædictis poſſit accuſare, & teneatur ſecrètus, & habeat quartam partem, dum tamen cum juramento depònat de viſu, vel per unum teſtem probetur ad minùs, quòd contra prædicta, vel aliquod prædictorum factum fuerit.

§. *De ſpurcitiis macellariorum.* *Cap* 88.

MAcellarii, quandò occìdunt aliquam beſtiam groſſam, vel parvam, teneant ſciſum juxtà macellum, ubi cadat ſanguis, vel ſaltem de beſtia groſſa recipiant, ſeu recolligant ſanguinem in dictis ſciſis, ita quòd nulla ſpurcities fiat in Civitate, ad pęnam xxi. ſolidorum per quemlibet contrafacientem, & vice qualibet: declarantes, quòd nulla perſona occìdat beſtiam bubalinam, vel vaccinam in Civitate, niſi tantùm in platèa Communis Cardinalis juxta monnezarium, et juxta portam Sancti Jacobi à Kalendis menſis Martii uſque ad quadrageſimam, & abinde in antea juxta portam Sancti Jacòbi à Kalendis menſis Martii uſque ad quadrageſimam, & abinde in antea juxta portam Sancti Jacobi, ita, & taliter prædicta fiant, quòd nullus macellarius ſpurcitiem faciat, vel projiciat ſanguinem, & viſcera ipſorum in dicta platèa Sancti Jacòbi, ad pęnam xxi. ſolidorum; concedentes tamen ipſis macellariis prædictis, quòd ſit licitum eis cooperire tecto, ſi velint, locum, & loca prædicta, ubi interficiunt beſtias ſupradictis expenſis eorum. Volentes etiam, quòd omnes, & ſinguli macellarii, & ſubſellarii, ſeu calzularii ſtantes circum platèam plani, & platèam Sanctæ Mariæ de Trivio teneantur, & debeant oſſa, taccònes, & aliam ſpurcitiem, quàm faciant ex eorum arte, coadunare ſimul in platèa plani, & Sanctæ Mariæ de Trivio, & omnia ſic cohadunata proijcere extra Civitatem in locis non vetitis ex forma Statutorum quolibet die Sabbati, ad pęnam x. ſolidorum per quemlibet contrafacientem vice qualibet, & de prædictis quilibet bonæ famæ poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ, et poſſit de prædictis per inquiſitionem procèdi.

De

De eodem.

Quilibet forenſis poſſit macellare,& macellari facere in quocumque loco Civitatis pro ſuo libito voluntatis, ſecundùm aſſectum, & ordinem poſitum aliis macellariis de Civitate, qui emunt Dohanam; et nullus macellarius de Civitate poſſit, vel debeat injuriare, vel turbàre eos, nec etiam ipſos accuſare, vel alios ſocios ipſorum forenſium occaſione dicti macelli per ſe,vel per alium, vel alios ſuos conſanguineos uſque ad ſecundùm gradum incluſivè, niſi cum uno teſte non macellario, vel conſorte, vel familiari, vel ſocio, niſi de Dohana non ſolùta; et ſi aliter denuntiaverit, vel accuſaverit, non valeat ipſo jure; et Poteſtas, et Judex, et Domini Priores teneantur, et debeant dictos macellarios forenſes manutenère, et defendere, ne injuriam patiantur, et injuriantes eis ratione dicti macelli, teneantur ad pœnam dupli de injuriis factis per eos.

§. *De civibus macellare volentibus.* Cap. 89.

Licitum ſit hominibus de Civitate, et habitatoribus ipſius Civitatis etiam non macellariis macellare, et macellari facere ſuos porcos, quos habuerint, vel voluerint ad minùtum vendere in Civitate;dum tamen ſolvat pro jure dictæ Dohanæ per quemlibet porcum valentem xl. ſolidos, & infra, denarios viii. & à xl. ſolidis ſupra, denarios xii., de valòre verò dicti porci ſtetur juramento Domini dictorum porcorum: verùm, quòd nullus macellarius de Civitate ſit cum dicto cive, vel incola, dum carnes vendit, ad pœnam xxi. ſolidorum;& ſimiliter liceat cuilibet de Civitate,vel forenſi poſſe macellare in Civitate ſicut alii macellarii, ſi D. Prioribus, & Conſilio videbitur, & placebit; dummodò quòd ſolvat jus Dohanæ de beſtiis, quas macellaverint, ſecundùm formam alteriùs Statuti loquentis de Dohana.

§. *Quòd non poſſint eſſe, niſi duo ſocii per tagliam.* Cap. 90.

IN qualibet taglia macelli non poſſint eſſe niſi duo ſocii tantùm, ad pœnam centum ſolidorum, & quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pœnæ, et Curia poſſit per inquiſitionem procedere, ut ſuperiùs dictum eſt.

§. *Quòd nullus macellarius debeat intereſſe in aliquo Conſilio.* Cap. 91.

NUllus macellarius debeat intereſſe in aliquo Conſilio, dum tractatur de factis macellariorum, et de ipſis macellis, ad pœnam x. ſolidorum per quemlibet, et vice qualibet, et quilibet poſſit accuſare, et habeat quartam partem pœnæ, ut ſupra.

§. *De caſtratis, & porcis ductis pro macello non excedendis de territorio Veliterno.* Cap. 92.

SI aliquis macellarius duxerit, vel duci fecerit aliquos porcos, vel caſtràtos extra tenimentum Velitrarum ad territorium Civitatis ipſius, et in ipſo territorio beſtias ipſas tenuerit, vel tenèri fecerit ſpatio duorum dierum, ipſos porcos, vel caſtratos extrahere de ipſo territorio, vel extrahi facere non poſſit, vel debeat, nec etiam alienare alicui non ſubjecto Curiæ Communis,

ſed macellarius ipſas beſtias macellare, et macellari facere teneatur in Civitate eàdem, et eodem die, quo porcos ipſos, vel caſtratos duxerit, vel duci fecerit ad dictum territorium, ſcribi faciat per Cancellarium D. Priorum quantitatem ipſorum, et diem, quo duxerit eos; et quicumque in prædictis, vel aliquo prædictorum defecerit, ſit in pœna vice qualibet centum ſolidorum proviſionis, et quilibet poſſit accuſare, et habeat quartam partem pœnę, ut ſuprà.

§. *Quòd habentes caſtratos, & porcos teneantur ſcribi facere, & macellare tertiam partem.* Cap. 93.

ITem, quòd habentes, et tenentes beſtias in tenimento dictæ Civitatis tàm in herbatico, quàm ſpicatico, et glandatico ipsius territorii, omnes teneantur ante Kalendas menſis Martii numerum ipſarum beſtiarum, et quantitatem ipſorum porcorum, et caſtratorum ſcribi facere in actis Notarii D. Priorum, et macellare, ſeu macellari facere ad minùtum publicè ad minùs tertiam partem ipſarum beſtiarum in Civitate, ad pęnam decem lib. et quilibet bonæ famæ poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, aliàs cum uno teſte, et habeat quartam partem pœnæ.

§ *De caſtratis tenendis in territorio Veliterno pro macello.* Cap 94.

AD hoc, ut Civitas fertilitate carnium abundet, Statuimus, et Ordinamus, quòd D. Priores, et Conſilium dicti Communis teneantur annuàtim primà hebdomadà Septembris congregari facere præpoſitos macellariorum, hoc eſt Graſcerios, quibus nomine omnium macellariorum aſſignent pro toto anno medietatem dicti territorii, in qua licitum ſit macellariis, & aliis hominibus de Civitate, & etiam foreſibus volentibus ibidem macellare, tenère, & habère caſtratos in numero, quem voluerint, causà macellandi, & ipſas carnes ad minùtum vendendi in Civitate prædicti; & non tenère alibi per reliquum territorii, ad pœnam x. lib. per quamlibet floccam, & ſi minùs flocca ſolidorum x. per beſtiam. Volentes, quòd ante immiſſionem dictorum caſtratorum in ipſo territorio debeant facere ipſos ſcribi per Cancellarium D. Priorum, & debeant præſentare idoneas cautiones coram ipſis D Prioribus ſcribendas per ipſum Cancellarium uno die, antequàm immiſerint dictos caſtratos, & facere mercari ipſos merco Communis, & ipſa mercha caſtratorum reaſſignare illi, qui per ipſos D. Priores fuerit electus ad ipſa merca recipiendum, ad pœnam xxv. lib. ſi contrafactum fuerit, & prædictos caſtratos teneantur, & debeant occidere, vendere, & macellare in Civitate, & alicui alteri perſonæ non debeant vendere, nec extrahere aliquam beſtiam vivam de prædictis, ad pœnam xxv. lib. niſi fortè caſu fortuito, vel causà enxeniandi, vel præſentandi uſque ad numerum duorum caſtratorum id fecerit; et ille qui mercaverit dictos caſtratos debeat habère quatuor ſolidos per centenarium; & quilibet bonæ famæ poſſit contrafacientem accuſare, & ſibi cum juramento credatur, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ.

De

§. *De illis, qui intelliguntur eſſe macellarii.* Cap. 95.

AD hoc, ut inter macellarios odioſa materia non creſcat, Statuimus, & Ordinamus, quòd omnes illi cenſeantur, & ſint macellarii, qui electi fuerint per D. Priores Civitatis Veliternæ per tempora exiſtentes, qui macellarii ſic electi teneantur, & debeant macellare, & facere carnes ad ſufficientiam omni tempore, & ſolvere integram Dohanam ſecundùm formam Statutorum, & poſtquàm electi fuerint per ipſos D. Priores, teneantur, & debeant infra terminum octo dierum facere, & conſtituere inter ſe ipſos duos ex eis antepoſitos, qui antepoſiti dictam Dohanam exigant à macellariis prædictis, quibus præpoſitis dicti macellarii debeant ſolvere Dohanam de hiis beſtiis, quas macellaverint, & non de aliis, & ſi aliquis ex dictis macellariis dictam Dohanam ſolvere recuſaverit, ſit in pœna pro qualibet beſtia, pro qua Dohanam non ſolverit, xxi. ſolidorum, cujus pœnæ quarta pars ſit accuſatoris, & alia Curiæ Civitatis prædictæ; & quilibet macellarius antepoſitus poſſit ipſum delinquentem accuſare, & habeat quartam partem pęnæ, quæ auferatur de facto à contrafaciente, & ſi negligentes fuerint dicti macellarii ad faciendum dictos antepoſitos, ut dictum eſt, quilibet eorum negligens ſit in pœna x. lib. quæ pœna exigatur à delinqnente ſine ſententia, ut dictum eſt, & quilibet poſſit accuſare de prædictis, & ſibi cum juramento credatur, ſi eſt bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pęnę, ut ſuprà.

§. *De capite, vel pede non ponderando cum carnibus.* Cap. 96.

NVllus macellarius debeat ponderare, vel ponere cum carnibus ad pondus, caput, aut pedem, vel pulmònem, cor, vel cannarile, vel aliquid de interioribus quarumcumque beſtiarum, excepto fecato, ſi de voluntate ementis fecatum cum carnibus ponderaverit, cujus ementis ſacramento credatur; poſſit tamen cum carnibus rinate ponderare tantùm unam unciam fécati, & non plùs, & quòd contrafecerit in præmiſſis, et quolibet præmiſſorum, ſit in pęna xl. ſolidorum vice qualibet, et quilibet bonæ famæ poſſit accuſare, aliàs cum uno teſte, et ſuo juramento credatur, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *Quòd nullus macellarius teneat pecudes inter caſtratos.* Cap. 97.

NVllus macellarius debeat retinère pecudes inter caſtratos, ad pęnam xxv. lib per ſloccam, & per quamlibet pecudem, xx. ſolidos, vicequalibet, quà contrafecerit in prædictis, et quilibet poſſit accuſare contrafacientem, et habeat quartam partem pęnæ, ut ſuprà.

§. *De pecudibus miſſis in territorio Veliterno pro macello infra annum occidendis.* Cap. 98.

QVicumque macellarius immiſerit in territorio Velitrarum pecudes, causà macellandi, ipſas macellare, et macellari facere debeat in macello infra menſes ſex, et ſi infra dictum tempus non macellaverit, ſolvat pro pœna xxviii. lib. et herbaticum ad rationem florenorum ſex pro centenario pro tota quantitate ſcripta, quam immiſerit in territorio ipſo, & ſi ipſas extraxerit de terri-

territorio ipſo, pęnam xxv. lib. incurrat; & idem dicimus de aliis civibus immittentibus beſtias in dicto territorio pro macello, quàmvis macellarii non extiterint, & quilibet poſſit accuſare contrafacientem, & habeat quartam partem pœnæ, ut ſuprà.

§. *De Piſciarolis, & Piſcivendulis. Cap.* 99.

SI aliquis civis, aut incola, vel extraneus portaverit, vel portari fecerit in platèam plani, aut in platèam Sanctæ Mariæ de Trivio piſces, causâ vendendi, & in ipſa platèa fuerint dicti piſces, quòd ipſos piſces omnes debeat vendere in ipſis platèis, ad pęnam xxi. ſolidorum, & ſi forenſis fuerit, quòd vendat ipſos piſces ibìdem meliori pretio, quo poterit, nullà aliâ perſonà dictæ Civitatis adhibità, nec alius poſſit ſibi altare, nec etiam adjuvare, nec pretium, vel conventionem facere de dictis piſcibus cum aliquo, ad pęnam xl. ſolidorum vice qualibet, quà contrafactum fuerit. Volentes quòd nullus debeat, nec poſſit accoptumare piſces recentes in Civitate eàdem, & ejus territorio, ad pęnam xl. ſolidorum pro qualibet ſalma, & quicumque voluerit accoptumare, vel accoptumaverit piſces ſiccos, vel ſalitos marinos, vel de aquis dulcibus in Civitate, vel ejus territorio, teneatur ſolvere emptori Dohanæ pro qualibet ſalma denarios xii. vice qualibet, quà accoptumaverit, ad pęnam xx. ſolidorum, & credatur in præmiſſis ſacramento cujuslibet bonæ famæ accuſantis, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem.

§. *De vendentibus Tellinas. Cap.* 100.

QUicumque vendiderit tellinas in Civitate debeat habère menſuram de ære ſigillatam ſigillo, & merco Communis, quæ menſura habeat manicum de ære, vel de ferro; & venditor ipſarum teneatur, & debeat menſuram per manicum tenère, quando ipſas tellinas vendit, & non aliunde; & qui contrafecerit ſit in pęna x. ſolidorum, & quilibet de prædictis poſſit accuſare, ut ſuprà, & ſibi credatur ut ſuprà, & habeat partem, ut ſuprà.

§. *De marmore platèæ plani cooperiendo. Cap* 101.

LOgia platèæ plani, ubi ſunt lapides de marmore ſubtùs, quando expediens fuerit, reparèetur de pecunia Communis, ſcilicet tectum ipſius logiæ; Ita, & taliter, quòd piſces vendentes poſſint commodè ibi ſtare, & piſces tenère volentes; quòd ſi aliquis portaverit aliquam ſalmam piſcium in Civitate, ſive eam vendat, ſive non, ſolvat duos ſolidos, & omnes vendentes piſces in dictis marmoribus teneantur dictos marmores lavare, & mundos tenère, ad pęnam v. ſolidorum, & idem modus, & forma ſervetur in platèa Sanctæ Mariæ de Trivio per duos homines eligendos in loco prædicto per D. Priores: volentes etiam, quòd quilibet vendens piſces recentes, vel ſalitos, exceptà tondinà, aut ſardis de barile debeat ipſos piſces vendere in dictis marmoribus Communis, & non alibi; & illi piſces, qui in dictis marmoribus venduntur uno die, non poſſint vendi ſequenti die in dictis marmoribus, ad pœnam xx. ſolidorum. Sed debeant vendi longè à dictis marmoribus

per

per duos paſſus, ad dictam pęnam; cives autem, aut incolæ, qui portaverint piſces recentes foris in Civitatem, poſſint ipſos piſces portare ad domum, ſi voluerint; & ſi ipſos piſces extrahere voluerint de Civitate, ſive fuerint cives, vel incolæ portantes, ſive forenſes, quòd tertiam partem piſcium, quos portaverint, vendant ad minùtum in Civitate in dictis marmoribus, & qui contrafecerint, ſint in pęna xl. ſolidorum; quicumque verò extraxerit aliquam ſalmam piſcium recentium, vel ſiccorum de Civitate quocumque tempore, teneantur ſimiliter dare, & ſolvere denarios xii. pro ſalma gabellariis dictæ gabellæ, antequàm dictos piſces extrahant, ad pœnam xl. ſolidorum; & ſi fuerit forenſis, & receſſerit, hoſpitator ſolvere teneatur dictum jus, ad pœnam prædictam, & de prædictis, & quolibet prædictorum quilibet poſſit accuſare, & ejus ſacramento credatur, & habeat partem, ut ſuprà.

§. *De Pizicarolis*. *Cap*. 102.

PIzicaroli, & pizicarolæ, & piſcivenduli vendentes ſalsùmen, & qui caſeos, & poma vendunt, non poſſint habère, vel tenère prædicta in logia, ſeu via platèæ plani ad vendendum, ad pęnam x. ſolidorum pro quolibet & vice qualibet, niſi die quo plueret, & tunc poſſint intrare dictam logiam plani cum eorum mercimoniis, & ipſa mercimonia ibidem vendere emere volentibus, abſque pęna, & banno; & pizicaroli, & pizicarolæ intelligantur, & ſint illi, qui mercimonia prædicta tenent ad vendendum continuè, illo ſcilicet tempore, quo illa tenent ad vendendum. Qui nullo modo poſſint accoptumare piſces, aves, vel carnes recentes cujuſcumque generationis ſint, nec ibidem ſtare ad vendendum eas modo aliquo, exceptis carnibus pro ſalſiccis, & carnibus ſiccis ad vendendum, nec debeant accoptumare poma aliqua, ſeu fructus ab aliquo, poſtquàm in platèis, & locis Communis advenerint, ad dictam pœnam; poſſint tamen emere poma non collecta exiſtentia in hortis, vineis, & terris ubicumque poſitis, ſine pęna, & vendere teneantur eorum mercimonia in platèa plani, & platèâ Sanctæ Mariæ de Trivio, & non alibi, ad dictam pœnam; dum tamen quòd nulla pizicarola ponat ad vendendum aliquid in dicta platèa plani ante ortum ſolis, ad pœnam xxi. ſolidorum, excepto tempore meſſium, & vindemiarum, ut tunc non teneantur ad pœnam. Volentes, quòd dum prædictis locis mercimonia ipſa vendunt, aliud exercitium, ſeu laborerium non faciant; nec retineant ipſæ mulieres pizicarolæ interim conocchiam, ſeu rocchiam, ad pœnam prædictam, & quilibet bonæ famæ de prædictis, & quolibet prædictorum poſſit accuſare, & ſibi credatur cum juramento, aliàs cum uno teſte, & habeat partem, ut ſuprà.

§. *De vendentibus caſeum buballinum, & ejus pretio*. *Cap*. 103.

PIzicaroli, vel pizicarolæ, & alii vendentes caſeum buballinum teneantur, & debeant dare mozam recentem per ſex denarios tantùm cuilibet emere volenti, ad pęnam x. ſolidorum vice qualibet, quâ contrafecerit, & quilibet poſſit accuſare, ut ſupra, & ſibi credatur, ut ſupra, & habeat partem, ut ſuprà, niſi aliud per Graſcerios extiterit ordinatum.

De

Digitized by Google

§. *De deceptione, ſeu gabbo.* Cap. 104.

QUicumque promiſerit alicui eum adjuvare, vel aliquid ſibi facere per ſe, vel per alium ad aliquid opus, ſeu ſervitium faciendum de die, vel de nocte, vel aliquid aliud facere promiſerit, & non ſervaverit promiſſionem, ſolvat pro pęna xx. ſolidos, & credatur ſacramento accuſantis, ſi fuerit bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pęnæ.

§. *De domibus non diſcooperiendis.* Cap. 105.

NUlla perſona diſcooperiat aliquam domum in Civitate, vel diſcooperiri faciat, causà vendendi canalia, lignamina, ſeu lapides, ad pęnam xxv. lib. vice qualibet per quemlibet contrafacientem; & quilibet poſſit accuſare, & habeat partem ut ſupra, & ſibi credatur, ut ſupra.

§. *De occidentibus Lupos.* Cap. 106.

QVicumque lupum interfecerit in territorio Veliterno, oſtendendo corium cum capite Camerario Communis, habère debeat à dicto Camerario de pecuniis Communis ſolidos xl. & dictus Camerarius incidat auriculam à dicto corio, & eam ponat cum quodam clavo in portis Palatii Communis prædicti; & ſtetur ſacramento occidentis, ſi in dicto territorio, vel non, occiderit.

§. *De puteis cooperiendis.* Cap. 107.

QVicumque habet puteum ante domum ſuam, teneatur ipſum puteum cooperire, ne aliquis poſſit in eodem cadere, & de nocte teneatur illum tenère coopertum, ut de facili aperiri non poſſit, & qui contrafecerit in præmiſſis, & quolibet præmiſſorum, ſit in pęna xxi. ſolidorum, & quilibet accuſare poſſit, & ſibi credatur, & habeat partem, ut ſupra.

§. *De ſcandellis non tenendis in foro per calzularios, quando pluit.* Cap. 108.

SI contigerit pluere in die fori, quòd calzularii non ponant ſcandellas ſuas, nec coràmen in medio Lovii plani, ad pœnam x. ſolidorum. Sed ipſas tenère teneantur in circuitu dicti lovii, & murellis ipſius lovii, ad pœnam prædictam, & nullus portet menſuram majorem quatuor palmorum, ad dictam pœnam, & quilibet poſſit accuſare, & habeat partem, ut ſupra.

§. *De Judæis.* Cap. 109.

NVllus Judæus habitator in Civitate Velitrarum piſchet, ſeu calcet uvas latinas, vel græcas in aliquo loco, niſi muſtum tantùm eorum, ad pęnam 50. ſolidorum; et qui contrafecerit, poſſit accuſari per cuſtodem cum uno teſte, & quicumque vendiderit muſtum Chriſtiano, & Judæo ſimul, teneatur potiùs dictum muſtum aſſignare Chriſtiano, quàm Judæo, ad pęnam 50. ſolidorum vice qualibet per quemlibet contrafacientem.

§. *De eodem.*

Nulla Chriſtiana allactet aliquam Judaicam creaturam, ad pęnam x. lib. & quilibet poſſit accuſare contrafacientem, et ſibi credatur cum juramento, et habeat quartam partem pœnæ.

De

§. *De eodem.*

Nullus Judæus, vel Judæa diebus Dominicis, et feſtivitatibus principalibus, ſcilicet Paſchæ reſurrectionis Domini, Pentecoſtes, Aſcenſionis Domini, omnium feſtivitatum S. Mariæ Virginis, & omnium Apoſtolorum, Nativitatis Domini cum duobus ſequentibus, Epiphaniæ, Circumciſionis labòret intus, vel extra domum eorum, ſeu habitationis eorum, ad pœnam xxi. ſolidorum vice qualibet & pro quolibet contrafaciente; et feſtivitates alias cuſtodiant, ſicut alii cives, et artifices de Civitate cuſtodierint, et cuſtodìre tenentur, ſcilicet Beati Joannis Baptiſtæ, Sanctorum Clementis, Eleutherii, et Pontiani, S. Nicolai, S. Mariæ Magdalenæ, S. Luciæ, S. Angeli, S. Antonii, et S. Franciſci; ita quòd nullum laborerium faciant extra domos ipſorum, ad pęnam prædictam, et de prædictis quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, ſi fuerit bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, et habeat partem pęnæ, ut ſupra.

§. *De eodem.*

Judæi teneantur anno quolibet facere fabricari in muris Communis quatuor paſſus murorum eorum ſumptibus, et expenſis, ad proviſionem Syndici Communis, et in loco ubi videbitur D. Prioribus, qui nunc ſunt, et per tempora erunt, et eòdem modo, et forma, ut alius murus ædificatur in muris dictæ Civitatis per Communitatem.

§. *De eodem.*

Omnes, et ſinguli Judæi, et Judææ habitantes in Civitate in die veneris Sancti debeant permanère in domibus habitationis ipſorum, nec foràs exìre ſine licentia Poteſtatis, et Judicis, vel D. Priorum, antequàm celebrètur, et compleatur totum Officium Domini Noſtri Jeſu Chriſti in Eccleſiis omnibus, ad pœnam 50. ſolidorum per quemlibet, & vice qualibet, et quilibet poſſit accuſàre contrafacientem, et habeat quartam partem pęnæ; excipimus tamen Medicos à prædictis, qui poſſint ire dicto die medicando, vel aliter, ſine pœna.

§. *De Sciattatione. Cap.* 110.

QUandocumque aliquis Judæus voluerit ſciattare aliquam beſtiam, teneatur ipſam, vel ipſas beſtias de conſcientia D. Priorum ſciattàre, et non aliter, ad pęnam xl. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare contrafacientem cum uno teſte, et habeat quartam partem pœnæ, et nullus macellarius poſſit, vel debeat vendere de carnibus ſic ſciattatis, ad pœnam prædictam, niſi vendiderit denario uno minùs per libram, quàm vendat alias carnes ſimiles non ſciattatas, ſecundùm formam Statutorum.

§. *Quòd Judæi non portent aurum. Cap.* 111.

NUlla Judæa in Civitate Veliterna poſſit, vel debeat in veſtimentis ſuis portàre, tenère, vel habère friſium, ſive zaganam de auro, vel argento, nec cingere ſcajalas audeant de auro, vel argento, ad pœnam xxi. ſolidorum vice qualibet, et pro quolibet contrafaciente. Et de hoc poſſit cuſtos

cum uno teſte accuſare, et habeat quartam partem pœnæ; poſſint tamen centinos de auro, et argento portàre ſub guarnatia, vel alio veſtimento, ita quòd non appareat ab extra, et cum vadunt per civitatem extra eorum vicinatum per ſex domos, teneantur, et debeant dictæ Judeæ deferre bavam in capite coloris crocei modo hebraico, ut conſuètum eſt in Civitate, ut geſta eorum cognoſcantur, et diſcernantur à Chriſtianis, ad pęnam prædictam; et cuſtos poſſit accuſare, et habeat partem, ut ſuprà. Volentes, quòd prædicti Judæi omnes, et ſinguli portent tabarrectum de rubeo panno per Civitatem intra dictam Civitatem ad proviſionem D. Priorum, exceptis Medicis, qui dictum tabarrum portare non teneantur. Dum tamen dicti Judæi ſtant in vicinatu ipſorum, et non vadunt per Civitatem, ſed ſtant propè domum eorum per ſeptem domos, computata domo ipſorum, non teneantur portare tabarrectum prædictum. Et in prædictis quod per dictos D. Priores extiterit ordinatum, ſervètur omninò.

§. *De eodem.*

Hebræi, qui habitant, et morantur in Civitate, ſint exempti ab omnibus operibus Communis tàm fontium, quàm viarum, exceptis reparationibus viàrum ante domos ipſorum ſolummodò, nec aſtringi poſſint per aliquem Officialem ad mutuationem lectorum, vel armorum; et de omnibus aliis angaritiis, et exercitiis, et oppreſſionibus nullatenùs valeant moleſtari, vel inquietàri in perſona, vel in bonis, nec modò aliquo detinèri captivi, occaſione prædicta per Poteſtatem, vel alios Officiales, niſi fuerint accuſati legitimè; et tunc ſi parati fuerint dàre idoneum fidejuſſorem Chriſtianum, vel Hebræum, quòd, præſtita dicta cautione Curiæ prædictæ, non poſſint ulteriùs detineri, ad pœnam xxv. lib. Et dicti Poteſtas, et alii Officiales non poſſint contra eos aliquid innovàre contra formam præſentium Statutorum, ad dictam pęnam; et Domini Priores teneantur ipſos defendère toto poſſe ab omni violentia, et injuria, et prædicta Statuta eis obſervàri facere, ad pęnam præſtiti juramenti, et pro retributione operum, et damnorum, et aliorum, in quibus dicti Hebræi tenerentur, et tenèri poſſent ad contributionem prœdictorum, ſolvant quolibet anno xx. florenos auri in duabus paghis, videlicet ſingulis ſex menſibus x. Camerario Communis, et ſint, et reputentur in omnibus cives Velitrenſes; caſſantes, et annullantes omne aliud Statutum contra præſens Statutum loquens. Item, quòd nullus Judæus, vel Judæa audeat manum immittere in aliquo vaſe, in quo poma ſtant ad vendendum in platèa plani, ad pęnam v. ſolidorum per contrafacientem, vice qualibet; et ille, qui tenuerit ipſa poma ad vendendum, non permittat ipſis Judæis, vel ipſorum alicui in ipſis vaſis manum immittere, ad dictam pœnam v. ſolidorum per contrafacientem, vice qualibet, et quilibet poſſit cum uno teſte accuſare, ut ſupra, et ſibi credatur, ut ſupra, et habeat partem, ut ſupra.

De

Digitized by Google

§. *De juramento Hebræorum, & qualiter eis debeat deferri juramentum.* Cap. 112.

QUandocumque opus fuerit alicui Hebræo deferre juramentum, Judex Communis teneatur, & debeat ipſos Judæos, Judæum, vel Judæam jurare facere ſuper litteris Hebraicis in hac forma, videlicet, tu Judæus, vel Judæa juras tactis hiis Scripturis Hebraicis per Deum vivum, & verum, & per Deum Abraæ, Iſaac, & Jacob, & per Deum, qui fecit Cœlum, & Terram, & per illam Legem, quàm dedit Deus Patribus veſtris in monte Sinai in manu Moyſi, & per duas tabulas lapideas digito Dei ſcriptas, & per arcam fœderis, & per Adonài virum ſanctum, & per patrem Abraam, & ſi terra non te inglutiat, ſicut inglutivit Datan, & Abiron, & ſi lepra non veniat ſuper te, ſicut Deus immiſit in monte rupto, de hiis, de quibus te interroga vero in tua ſide, & per tuam fidem dices, & reſpondebis veritatem purè, fideliter, & legaliter ſine aliqua fraude, vel malitia.

§. *De ſpurcitiis non projiciendis.* Cap. 113.

NVlla perſona projiciat paleas de ſaccombus, vel alias ſpurcitias, vel immunditias ad portam Sanctæ Luciæ, & extra ipſam portam uſque ad portam novam, & qui, vel quæ contrafecerit, ſolvat pœnam xx. ſolidorum vice qualibet, & poſſit quilibet accuſare, & ſibi cum juramento credatur, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De eodem.*

Nulla perſona projiciat immunditiem aliquam, nec aliquam ſpurcitiem, vel aliquam putredinem faciat, vel immittat, aut poni, & immitti faciat, ſeu portet in via extra Hoſpitale Sancti Antonii, et extra lapillum Sanctæ Mariæ de Valle ſub angulo lucernali anterioris, uſque ad angulum muri poſterioris dicti Hoſpitalis, & uſque ad columnam ibi affixam, ad pœnam xx. ſolidorum, & quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, et etiam Fratres, ſeu familiares, et domeſtici Sancti Antonii poſſint accuſare, et poſſint inſtituere cuſtodes ad accuſandum, et eorum accuſationi credatur, et habeat tertiam partem pœnæ.

§. *De eodem.*

Nulla perſona projiciat fimum, ſeu letàmen de ſtabulo prope Eccleſiam aliquam per duos paſſus, ad pœnam xl. ſolidorum. Nec aliquis aliquam putredinem faciat, ſeu immittat ibidem, ad dictam pęnam, et quilibet de prædictis poſſit accuſare, et habeat quartam partem pęnę auferendę ſibi de facto ſine prolatione ſententiæ.

§ *De eodem.*

Nullus projiciat fœnum, paleas, roſiccias, ſures, ſeu joncos in ferraginale, ſeu monnezario poſito juxta domum quondam Joannis Scaſtellani, et viam, ad pęnam v. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi credatur cum juramento, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *De eodem.*

Viæ publicæ Civitatis debeant paràri, et mundari quàlibet hebdomadâ die Sabbati in ſero, à Kalendis Maii uſque ad feſtum Sanctæ Mariæ de menſe Se-

ptembris; et quilibet, qui invenietur non mundaſſe viam ante domum ſuam, ſit in pœna x. ſolidorum, ut ſupra.

§. *De eodem.*

Nulla perſona projiciat in viis publicis Civitatis ſpurcitiem, et qui contrafecerit, ſit in pęna x. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et ſuo ſacramento credatur, ſi fuerit homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte credatur, et habeat quartam partem pœnæ; et ſimiliter nullus proijciat paleas in viis publicis Civitatis ejuſdem, vel vicinalibus viis, ad dictam pœnam, niſi tempore pluviæ, ut tunc liceat mundare tantùm, et quilibet poſſit accuſare contrafacientem, et habeat partem, ut ſupra.

§. *De eodem.*

Quicumque projecerit inbrennàtam, vel calcinàtam, ſeu cenneràtam in via publica à Kalendis menſis Februarii uſque ad Kalendas menſis Octobris; niſi ipſam projecerit tempore aquæ pluviæ, et in tanta quantitate, quòd cum plena ducatur, et non aliter, ſit in pęna x. ſolidorum vice qualibet, et quilibet poſſit accuſare contrafacientem, ut ſupra.

§. *De eodem.*

Nullus baccinarius, ſeu calzularius extendat corium, ſeu coria vaccina, ſeu bubalina, ſomarii, vel equi cruda, vel fœtida in viis publicis, vel ante domos aliquorum a feſto Paſchali Reſurrectionis uſque ad feſtum omnium Sanctorum, ad pœnam x. ſolidorum, et credatur ſacramento cujuslibet accuſantis auferendam, ut ſupra.

§. *De eodem.*

Nullus equus mortuus, vel equa, vel aliqua beſtia mortua cujuſcumque generis, vel conditionis exiſtat, projiciatur in viis publicis in Civitate, niſi longè à domibus Civitatis intra Civitatem per centum paſſus; extra verò ipſam Civitatem poſſit ipſas projicere; dummodò proijciat longè à muris dictæ Civitatis per xv. paſſus, ad pęnam xx. ſolidorum, et credatur, ut ſupra.

§. *De eodem.*

Nulla perſona proijciat fimum, lotàmen, vel aliam ſpurcitiem in platèis Communis, ad pęnam xl. ſolidorum, et nihilominùs proijciens infra ſpatium ſex dierum illud elevare teneatur, ad pęnam prædictam, et quilibet poſſit cum juramento accuſare, ut ſupra, et habeat partem, ut ſupra.

§. *De platèis publicis mundandis per homines aſtantes in eis.* Cap. 114.

OMnes de Civitate habitatores, vel tenentes domos circum circa platèas publicas dictæ Civitatis teneantur, et debeant ad pœnam x. ſolidorum per quemlibet, quolibet die veneris mundàre platèas publicas, ſcilicet ante domum ſuam: videlicet in platèa plani, et in platèa Sanctæ Mariæ de Trivio, ſicut ſunt à Statuto declaratæ à Kalendis menſis Aprilis uſque ad feſtum omnium Sanctorum, et ipſam immunditiem, et ſpurcitiem elevàre de ipſis platèis, et portare extra terram, ad dictam pœnam, et ad prædicta D. Priores tenean-

neantur proprio juramento, et ad pęnam centum ſolidorum per quemlibet eligere quemdam bonum virum in qualibet platèa, & circa executionem omnium prædictorum aſſiſtere; ita, & taliter, quòd dictæ platèæ ſint omninò purgatæ; qui bonus vir teneatur, & debeat accuſare contrafacientem, et habeat medietatem pœnæ, & ejus ſacramento credatur, & ſi negligens fuerit ad prædicta, puniatur vice qualibet pœnà xl. ſolidorum.

§. *De eodem.*

Nulla perſona projiciat fimum, ſeu lotàmen de ſtabulo, vel aliquam immunditiam à porta Pontònis uſque ad ſuppenſiòne, quæ eſt juxta portam, ad pœnam xx. ſolidorum exigendam, ut ſupra.

§ *De eodem.*

Nulla perſona projiciat aliquam ſpurcitiem ad portam Sancti Jacobi juxta muros per x. paſſus, exceptis macellariis, & beſtiam conducentibus, ad pęnam xx. ſolidorum, & nemo poſſit ſe excuſare ratione minoris ætatis, et quilibet poſſit accuſare, ut ſupra, & habeat partem, ut ſupra; & nihilominùs D. Priores de Collicello poſſint eligere unum, vel duos cuſtodes ad accuſandum prædictos, et ſi negligentes fuerint D. Priores prædicti in eligendo, pęnam xl. ſolidorum per quemlibet incurrant; et ita dicimus eſſe ſervandum de porta Epiſcopi.

§. *De eodem.*

Nullus projiciat immunditiam in poſſeſſione aliena intra Civitatem, ad pęnam x. ſolidorum vice qualibet, et quilibet poſſit accuſare cum juramento, et habeat quartam partem pęnæ.

§. *De eodem.*

Nullus proijciat ſpurcitiem intra domum Putii bonę fęminæ, et Adelaphiæ Bartholomæi de Porta, niſi in illo loco, ubi Sacerdos Sanctæ Mariæ de Valle permiſit, ad pęnam x. ſolidorum, et nullus projiciat ſcorpitium in poſſeſſione ſua, ſive aliena intra Civitatem Veliternam, ad pęnam x. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi credatur, ut ſupra, et habeat, ut ſuprà.

§. *De eodem.*

Item, quòd nulla perſona extendat coria conciata, vel non conciata in marmoribus platèæ plani, et platèæ Sanctæ Mariæ de Trivio, ubi venduntur piſces, ad pęnam xl. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi credatur cum juramento, et habeat quartam partem pęnæ, ut ſuprà.

§. *De eodem.*

Item, quòd nulla perſona projiciat, vel projici faciat immunditiem in mondezario poſito in capite de Arengiis Salvatoris juxta domum Nicolai de Ripolæ, niſi à longè à dicta domo per xx. paſſus, ad pœnam x. ſolidorum vice qualibet, et nulla perſona poſſit ſe ratione minoris ætatis excuſare, et teneatur ſecretè accuſans, et ſibi cum juramento credatur, et habeat partem, ut ſupra. Item, quòd nulla perſona projiciat immunditiem in mondezario, quòd eſt juxta rem Meinardi Odonis, et Belli Maſtratii, et quantùm tenet murus Cicci

novelli in antea, ad pęnam x. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et teneatur ſecretus, & habeat partem, ut ſuprà; Item, quòd nulla perſona projiciat immunditiem, ſeu ſpurcitiem in mondezario plateæ Cardinalis, & in via directa, qua itur ad Sanctum Stephanum, ad pęnam x. ſolidorum pro quolibet, & vicequalibet, & nulla perſona poſſit ſe excuſare ratione minoris ætatis, exceptis macellariis, qui poſſint occidere beſtias groſſas in dicto loco, ut eſt conſuètum, abſque pęna, & quilibet de prædictis poſſit accuſare, & ſibi credatur cum juramento, & habeat quartam partem pęnæ.

§. *De facientibus ſpurcitiem in Fontànis*. *Cap*. 115.

LIceat unicuique utilitatem recipere de fonte Sancti Stephani, qui eſt de ſub fonte de palma, & de ipſo fonte aquam extrahere juxta ipſum lavatorium, & lavàre in eo, & juxta eum longè per duos paſſus, excepto tempore vindemiarum, & xv. diebus ante, ut tunc quilibet puniatur pęnis contentis in Statutis de fontanis, ſi contrafecerit. Item, quòd nulla perſona portet aquam de fontana de palma cum cupellis, vel ſalma, nec hauriat aquam extra eam, causà lavandi pannos à Kalendis menſis Aprilis, uſque ad Kalendas menſis Septembris, ad pęnam x. ſolidorum, & credatur ſacramento cujuslibet accuſantis, qui habeat tertiam partem pęnæ; & Poteſtas Velitrarum faciat requìri formas omnium fontium Civitatis, & eas reparàri facere, ut aqua poſſit liberè derivare per eaſdem. Item quòd nulla perſona debeat lavàre, aut ſpurcitiem facere in fontibus contra formam Statutorum, ad pęnam x. ſolidorum; & quilibet cuſtos ſit deputatus ad hoc, & poſſit accuſare, & ſibi cum juramento credatur, & teneatur ſecretus; & nulla perſona faciat ignem juxta aliquam fontanam per tres paſſus, ad pœnam x. ſolidorum, & quilibet poſſit accuſàre, ut ſupra, & habeat partem, ut ſuprà. Item, quòd nulla perſona projiciat immunditiem, lavet pannos, vel faciat aliquam ſpurcitiem in ciſterna Sancti Angeli, & in puteo Communis juxta turrim de Sera, & in puteo Georgii, & in puzarica, & juxta ipſam ciſternam, & ipſos puteos Communis per x. paſſus à longè, ad pęnam x. ſolidorum pro quolibet, & vicequalibet, & habeat quartam partem pęnæ.

§. *De non faciendo ſpurcitiem in Fontana aquæ Rosàtæ, & aliis Fontanis*. *Cap*. 116.

NUlla perſona faciat ſpurcitiem, vel aliud, quod ad putredinem, vel ſpurcitiem perveniat in fontana aquæ rosàtæ, nec in pilo ejus, nec in muris, niſi lavet juxta eos per quatuor paſſus à longè; ita tamen, quòd ſpurcities non fiat in ea, ad pęnam x. ſolidorum. Et hoc idem dicimus de pilo Sancti Stephani, & qualibet fontanà Sancti Stephani, & de Cacaptera, & de ciſternà Caſtelli, & de fontana pontis ciſlùn, de puteo Portellæ, & de puteo Georgii, & de puteo Communis in càpite plani, & de foſſis, & pilo ejus, & de fontana de horto; quòd nulla extrahat aquam de pilis ipſorum fontium ab exitu menſis Martii uſque ad exitum menſis Septembris, ſub eodem banno, & non liceat alicui in pilellis fontis de palma lavàre juxta ipſum fontem, & quilibet

libet

libet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pœnæ, & teneatur ſecretus, ut dictum eſt; & ſi aliqua perſona de familia alicujus Officialis deliquerit in prædictis, duplici pœna puniatur; et idem obſervetur de fontana nova, & in ea lavantibus, pròut in aliis fontibus, non obſtante quocumque alio Statuto in contrarium fortè facto. Item quòd nulla perſona faciat ſpurcitiem in ciſterna Pozaricæ, ad pęnam x. ſolidorum vice qualibet, & de prædicta ciſterna non poſſit hauriri aqua cum cupellis, nec cum caldaria de ære tincta, ad pęnam prædictam, & quilibet poſſit accuſare, ut ſupra. Item quòd nulla perſona mittat lupinos in fontana Formellæ ad macerandum, nec in aliqua alia fontana, pilo ſeu forma, ad pęnam x ſolidorum, & perdat ſaccum, & lupinos; et nullus ſimiliter mittat pelles in pilellis alicujus fontis, ad pęnam xl. ſolidorum, & quilibet poſſit accuſare, ut ſuprà. Item quòd nulla perſona recipiat aquam de fontana ſuperiori Sancti Stephani, & à fonte aquæ roſàtæ, fonte novo, & fonte de foſſis à Kalendis menſis Julii, uſque ad Kalendas menſis Novembris, causà lavandi de ipſis aquis pannos, ad pęnam x. ſolidorum, & credatur juramento cujuslibet accuſantis, ut ſuprà, et habeat partem, ut ſuprà. Item quòd puteus de Georgio aptètur, & remurètur, et puteus Communis in capite plani anno quolibet ad ſenſum, & proviſionem antepoſitorum ſuper fontanis, & curſibus aquarum, et formis fontium, & quilibet eis obediat, ad pœnam v. ſolidorum. Item quòd nulla perſona lavet pannos cineratos, vel filàtum coctum, vel pannum, ubi ſit penna, vel lana, filatum, vel coria in lacu fontis de horto, et in lacu aquæ roſàtæ, et nullus in dictis locis projiciat lapidem, vel alias ſpurcities, et qui contrafecerit in præmiſſis, et aliquo præmiſſorum, puniatur in x ſolidos, et credatur juramento cujuslibet accuſantis, et habeat quartam partem pęnæ. Item quòd fons de horto, & curſus aquæductus ipſius fontis, quando neceſſe fuerit reparàri, reparetur, et aptetur benè expenſis Communis; et Domini Priores, Poteſtas, et Judex teneantur ad pęnam x. lib. per quemlibet aſtringere, et compellere Camerarium Communis ad dandum pecuniam neceſſariam pro reparatione prædicta, quando neceſſe fuerit, ac omnem pecuniam neceſſariam pro magiſtris muratoribus, et aliis perſonis quibuſcumque.

§. *De pœna projicientis ſpurcitiem per feneſtram*. *Cap.* 117.

SI de aliqua domo projiceretur ſpurcities, vel immunditia aliqua pèr feneſtram, ſeu mignànum, vel ſciacquatorium, vel aliunde, publicè, vel privatè in viis publicis, et vidèri non poſſint perſonæ projicientes, Dominus domus, undè projectum quid fuerit, teneatur ad pęnam x. ſolidorum de die, de nocte verò xx. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, et habeat quartam partem pœnæ. Nec etiam aliquis projiciat, vel projici faciat colatam, vel aliquod balneum per vallatorium, ſeu feneſtras in balneis Communis, vel in viis publicis, vel etiam aquam, vel quid aliud in dictis viis publicis offendendo tranſeuntes, vel deturpando, ad pœnam

nam prædictam; et de ſero, vel de nocte teneatur quilibet projiciens bis dicere alta voce: *Quis tranſit?* ita quòd poſſit audiri à tranſeuntibus, vel aſtantibus; & ſi non ita fecerit, ſolvat dictam pœnam, & de ipſo dicto, *quis tranſit*, credatur juramento dicentis, & quilibet poſſit accuſare, ut ſuprà.

§. *De habentibus Coaclam*. *Cap.* 118.

QUicumque habet coàclam, quæ projiciat extra muros in præjudicium vicinorum, faciat ipſas fabricari à foramine uſque ad terram, & faciat puteum, in quem mittat, quòd ejicit de dicto foramine, & qui contrafecerit, ſolvat pœnam xl. ſolidorum Communi. Et nihilominùs prædicta facere teneatur, & credatur juramento cujuslibet accuſantis bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De ædificare volentibus juxta vias, vel platèas publicas*. *Cap.* 119.

SI quis ædificare voluerit in Civitate juxta platèas, vel juxta vias publicas, vel vicinales, vel juxta rem Communis, primò, & antequàm aliquis faciat ædificium requirere teneatur, & debeat Judicem Communis, & Syndicum, & Magiſtros ſtratarum, ut vadant ad videndum locum illum, & capere menſuras, ne Commune decipiatur, & circa hoc diſponere, & ordinare, ſecundùm quòd eis meliùs videbitur; & quicquid in prædictis per eos ordinatum fuerit, ſit ratum, & firmum, & obſervari debeat per ædificare volentes, ad pœnam x. lib. & quod fuerit ædificatum contra prædictam deliberationem dirui debeat ipſo facto.

§. *De via, quà itur ad fontem de horto aptanda*. *Cap* 120.

VIa publica, qua itur ad fontem de horto, aptētur expenſis Communis, quando neceſſe fuerit de ſilicibus, & lapidibus, ita quòd tàm homines, quàm beſtiæ poſſint per ipſam viam commodè ire, & redire ſine impedimento ad proviſionem ponendorum per Conſilium, & Officiales teneantur proprio juramento prædicta ſollicitare. & fieri facere expenſis Communis prædicti.

§. *De pœna deguaſtantium curſus aquarum molendinorum*. *Cap.* 121.

NUlla perſona deguaſtet, vel alio modo impediat, vel impediri faciat curſum, vel aquæductum aquarum, quæ decurrunt per Siluottam Rainerii ad rivum de buſſitulis, qui vadit ad molendina Velitrarum, ad pœnam centum ſolidorum, & Curia poſſit per inquiſitionem procedere ad petitionem cujuſvis, & cujuslibet accuſatoris juramento credatur, ſi eſt bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De ſiliciata fienda in via aquæ Vivolæ*. *Cap.* 122.

CApita artis calzulariorum, qui nunc ſunt, & per tempora erunt in Civitate, teneantur, & debeant anno quolibet expenſis dictorum calzulariorum fieri facere quatuor paſſus ſiliciatę in via, quà itur ad aquam vivolam, ad pęnam x. lib. per quemlibet contrafacientem, de facto eis per Poteſtatem, & Judicem auferendam; & quilibet habens poſſeſſionem juxta ipſam viam, teneatur anno quolibet facere in ipſa via duos paſſus ſiliciatæ, ſeu toſatæ, ad pœnam præ-

Digitized by Google

prædictam auferendam, ut ſupra; & Poteſtas, & Judex, teneantur anno quolibet inquiſitionem facere de prædictis, & repertos culpabiles punire pęnis prædictis, ad pœnam x. librarum, & quilibet etiam poſſit de prædictis accuſare.

§ *De Vexillo, & Pennone.* *Cap.* 123.

COmmune Velitrarum habeat, & habere debeat continuè unum Vexillum, ſive Confalone magnum ad arma Communis Veliterni, quod portetur in exercitu tempore neceſſario, & in aliis locis, ubi expediens fuerit dicto Communi, & unum pendonem pro militibus, & equitibus dictæ Civitatis dictis temporibus opportunis, quos D. Priores, qui per tempora erunt, ſi eos factos non reperirent, fieri faciant de pecuniis Communis; & Camerarius, qui tunc erit, debeat ipſam pecuniam ſolvere, ad pœnam perjurii, et xxi. ſolidorum pro quolibet, et quilibet ipſorum de prædictis debet ſpecialiter ſyndicari.

§. *De facientibus ædificium in locis Communis.* *Cap.* 124.

SI aliquod ædificium factum fuerit in viis, plateis, vel aliis locis pertinentibus ad Commune prædictum, ipſum ædificium removeatur per Poteſtatem infra xv. dies, poſtquam ei denuntiatum fuerit; ad quod exequendum dictus Poteſtas poſſit imponere pęnam, et ſtatuere terminum, prout ſibi videbitur opportunum.

§. *De locis continuè tenendis excomboratis.* *Cap.* 125.

A' Domo quondam Roccaſani uſque ad portam Sanctę Marię de horto, plateæ plani, et alia loca etiam, in quibus retinetur forum juxta ipſam plateam, et à Sancto Jacobo uſque ad planum, ſemper ſit, et eſſe debeat excomboratum lignis, lapidibus, et qualibet alia re, quæ impedimentum præſtaret; et ſi ſtaret aliquod impedimentum, removeatur ipſum uſque ad menſes duos ad plus, poſtquam fuerit mandatum eis, ad quem, vel ad quos pertineret removere, ad pœnam xx. ſolidorum, et nihilominus removeat illud, quod præſtaret impedimentum. Volumus autem, quod ſemper removeantur immunditiæ de platea plani uſque ad mactonatum omni anno per habitantes in ea ad ſenſum Poteſtatis, et hoc idem dicimus de quocumque mactonato, ubicumque ſit.

§. *De aptandis viis publicis.* *Cap.* 126.

QUilibet die Veneris menſis Martii anni cujuſlibet teneatur quilibet unus tantum per domum ire ad aptandum vias publicas, prout ei impoſitum fuerit per caput xxv., ad pœnam xx. ſolidorum, quæ pœna exigi poſſit abſque ſententia, et credatur capiti xxv. Et ſi Poteſtas, Judex, vel D. Priores vel caput xxv. negligentes fuerint, pęnam centum ſolidorum per quemlibet negligentem incurrant, de quibus debeant ſyndicari.

§. *De guaſtantibus vias occaſione plenæ.* *Cap.* 127.

QUicumque guaſtaverit vias occaſione plenæ, teneatur facere fabricari duos paſſus viæ, ad pœnam xl. ſolidorum, et Curia poſſit de prædictis per inquiſitionem procedere, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, et habeat quartam partem pœnæ.

De

§. *De carbonariis non fiendis in viis publicis.* Cap. 128.

NUlla perſona faciat carbonariam in viis publicis, dividendo ipſam viam, ad pœnam xx. ſolidorum, et quilibet poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *De radicàtis terrarum, vel arborum cadentium in viis publicis.* Cap. 129.

SI aliqua radicàta terrarum, vel arborum de aliqua poſſeſſione alicujus Domini caderet, ſeu rueret in viis publicis intra civitatem, vel extra, quòd Domini dictarum poſſeſſionum, de quibus dicta radicàta ceciderit in via publica, teneantur, et debeant remondàre, ſeu remondàri facere viam prædictam ſic impeditam infra terminum unius menſis ad plùs à die, quo dicta radicàta ceciderit, ad pœnam xl. ſolidorum. Et ſi dicta radicàta ceciderit de poſſeſſione alicujus Eccleſiæ, vel alicujus, qui non ſe ſubmiſerit Curiæ Velitrarum, quòd laborantes dictam poſſeſſionem teneantur, et debeant radicàtam prædictam, et viam remondàre, ad pęnam prædictam; et ſi dicta poſſeſſio dicto tempore non laboraretur per aliquem, quòd Procurator, ſeu Procuratores Domini illarum poſſeſſionum teneantur ipſam remondàre, ſeu remondàri facere expenſis dictæ Eccleſiæ, vel perſonæ infra dictum terminum, ad pęnam prædictam, et quilibet de prædictis poſſit accuſare, et ſibi cum juramento credatur, et habeat quartam partem pœnæ.

§. *De ſocietate animalium, vel novalium.* Cap. 130.

ILlæ perſonæ, quæ receperint, contraxerint, vel recipient in futùrum aliquam ſocietatem quorumcumque animalium ab aliquo, teneantur, & debeant finito tempore ſocietatis dividere ſocietatem animalium, & beſtiarum, & novalium, & omnium, quæ ſuccedunt ex dicta ſocietate, & permittant, ac permittere teneantur poſt diviſionem prædictam accipere, & capere primò, & ante omnia eum, qui dedit ſocietatem dictarum beſtiarum, & ipſum mittere, ſeu ponere in partitum, ad pœnam xxv. lib. non obſtante quibuſcumque pactis, ſeu conventionibus habitis inter eos in ſocietate prædicta.

§. *Quòd laboratores laborantes extra territorium debeant etiam laborare in territorio Velitrarum.* Cap. 131.

QUicumque civis, vel habitator Civitatis Velitrarum laboraverit cum bobus domitis, vel laborari fecerit in aliquo territorio extra territorium Velitrarum, teneatur etiam laborare, vel laborari facere in territorio Velitrarum, et etiam in aliis terris, & locis hominum de Civitate exiſtentibus extra territorium medietatem laborerii, quòd, ſeu quantum labòret in territorio alieno, et quòd Boves ipsius non laborantis in territorio, vel in dictis terris, & locis hominum de Velitris exiſtentibus extra territorium, non poſſint moràri, nec intrare ad paſcendum in territorio prædicto, ad pęnam xxv. lib. vice qualibet, & de prædictis poſſit, & debeat Curia Velitrarum per inquiſitionem procedere, & Domini Priores teneantur requirere Poteſtatem, & Judicem, quòd de prædictis procèdant ex Officio, ad

pœnam

pœnam centum ſolidorum, ad quam teneantur dicti Poteſtas, & Judex, & ipſorum quilibet vice qualibet, quà contrafactum fuerit.

§. *De via Cupa reparanda.* Cap. 132.

DOnec reparata fuerit via Cupa, quà itur ad molendina, quæ via èſt poſità juxta Eccleſiam Sanctæ Mariæ de horto, & vocatur aliter la via delle ſelce, præpoſiti molendinariorum cum eorum ſocietate teneantur, et debeant vice, & nomine ipſius ſocietatis fieri facere quolibet ſemeſtri in ipſa via, incipiendo à die publicationis præſentium Statutorum, duos paſſus, videlicet palmos ſenos viæ ſiliciatæ communibus expenſis omnium de ſocietate prædictà, & ipſam viam ſic factam aſſignàre Syndico Communis, qui pro tempore fuerit, & in ſolutionem expenſarum prædictarum quilibet de dicta ſocietate contribuere debeat pro rata eum contingente; & ſi dicti præpoſiti contrafecerint, pęnà x. lib. pro quolibet puniantur, exigenda ab eis ſummariè, & de plano, & quilibet poſſit accuſare, & ejus ſacramento credatur.

§. *Quòd vendentes ad pondus debeant habère pondera recta.* Cap. 133.

SI aliqua perſona vendiderit aliquam rem ad pondus, debeat ipſa pondera habère recta, & integra, & nullum aliud pondus debeat tenère in cocanis, niſi tantùm ſpacum, vel ſetam, cum qua fuerit ligata dicta cocana, ad pœnam x. lib. & quilibet poſſit cum juramento accuſare, & habeat quartam partem pęnę.

§. *Clerici conjugati declinantes juriſdictionem ſæcularem non poſſint eligi ad aliquod Officium, vel dignitatem, etiam ſi ſint extra protectionem Communis.* Cap 134.

OMnes, & ſinguli Clerici conjugati tàm cives, quàm incolæ, quos conveniri contigerit in futùrum in Curia Domini Poteſtatis, ſeu Judicis dictæ Civitatis tàm in civilibus, quàm in criminalibus cauſis, ſi opponent, ſeu allegabunt privilegium Clericatus ad declinandum forum, ſeu juriſdictionem dictorum Poteſtatis, & Judicis, & aliorum Officialium dictæ Civitatis, & ad ſe eximendum à juriſdictione jam dicta, quòd ex tunc dicti tales opponentes & forum declinantes, & ſe eximere volentes non poſſint, nec debeant eligi, nominari, vel aſsùmi ad aliquod Officium, ſeu munus, vel dignitatem dictæ Civitatis, & ſi electus, vel aſſumptus fuerit talis Clericus, electio, vel aſſumptio non valeat ipſo jure, & tales ſic forum prædictum declinantes ſint extra ab omni protectione dictæ Civitatis.

§. *De quibuſdam debitis poſt tempus non exigendis.* Cap. 135.

ITem Statuimus, & Ordinamus, quòd Aromatarii, & alii artifices, qui fidem habent de eorum mercantiis, & mercibus, hoc eſt, qui vendunt res ſuas in credentiam, & de tali venditione nullum contractum, ſeu inſtrumentum faciunt, nec teſtes convocant, ſed tantùm mentionem faciunt in eorum libris, & multoties in longum, & longiſſimum tempus exactionem pretiorum talium rerum protrahunt in grave damnum, ut plurimùm, & quandoque dece-

deceptionem debitorum, & multò magis hæredum ipſorum legitimam talium rerum ignorantiam prætendentium, teneantur, & debeant de cętero ſingulo quoque biennio, ideſt de biennio in biennium rationem ponere cum eorum debitoribus, & cum eiſdem computum facere, & calculum finalem de omnibus datis, et receptis, ac eorum vero valòre; & de omni eo, & toto, de quo quiſque reſtiterit debitor, debeat rogari Notarius, vel ſaltem una ſcripta privata fieri manu alterius perſonæ cum teſtibus, quæ remanère debeat penès ipſum debitorem, & altera conſimilis penès Aromatarium, vel alium Artificem, aliàs elapſo biennio, ſupradictà formà non ſervatà, dicti Aromatarii, & alii Artifices vigòre rerum deſcriptarum in ipſorum libris, etiamſi tales eſſent, quibus plena fides de jure, vel aliter adhiberi debèret, nihil omnìno petere, aut exigere poſſint, ſed cenſeatur facta vera, & integra ſolutio omnium datorum, et receptòrum ante dictos duos annos, ut ſuprà. Et nihilominùs petens, vel exigens aliquid contra præſens Statutum, pœnà xv. lib puniatur

§. *De ſubgrundis tollendis. Cap.* 136.

QUicumque Vicìnus voluerit ædificàre propè domum Vicìni liceat appropiare, et apodiare muros ſuos ad parietem vicini, & in eum trabes immittere, dummodò paries ſit idoneus, & ſufficiens ad ſuſtinendum dicta onera; & volens appropiare, & appodiare, ſeu tignos immittere, ſolvat medietatem parietis arbitrio Magiſtrorum ſtratàrum, & aquam vicini, cujus erat paries per priùs, recipiat, vel per canàlem dedùcat ſine præjudicio, & damno ipſius vicini. Et ſi talis paries non eſſet ſufficiens ad ſuſtinendum ea onera, & volens ædificare ſuis ſumptibus reficere voluerit, liceat ei reficere, & efficiatur paries Communis, & Dominus non poſſit prohibère, ſub pęna xxv. librarum.

VOLUMEN STATUTORUM CIVITATIS VELITRARUM
Ex proprio originali tranſumptum ad laudem omnipotentis Dei, Sanctorum Clementis, Pontiani, & Eleutherii advocatorum, & protectorum ejuſdem Civitatis feliciter explicit.

F I N I S.

Digitized by Google

LIBER
CAPITULORUM
GABELLÆ
COMMUNIS
INCLYTÆ CIVITATIS
VELITRARUM

ÆDITIO SECUNDA.

VELITRIS MDCCLII.

Typis Friderici, & Cæſaris de Sartorijs ante Platèam S. Martini.

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

Digitized by Google

INCIPIUNT
CAPITULA GABELLÆ
COMMUNIS CIVITATIS VELITERNÆ.

§. *Quicumque conduxerit aliquas Mercantìas debeat notificare.* Cap. 1.

QUicumque Civis, Incola, vel habitator Civitatis Velitrarum, ſeu Forenſis conduxerit, ſeu condùci fecerit in Civitàtem Veliternam, vel ejus territorium, & diſtrictum Mercimonias, Animalia quæcumque, & res quaſcumque, quocumque nomine nuncupentur, quæ ſecundùm formam præſentium Capitulorum ad ſolutionem Gabellæ teneantur ad vendendum, & ex cauſa vendendi, ſeu permutandi, teneatur notificare Gabellariis Communis Civitatis Velitrarum per totum illum, & ſequentem diem, quo conduxerit, ſeu condùci fecerit, & antequàm sballet, ſeu repònat res, & bona in ejus domo, ſeu apothèca, ſeu vendat nominàtim dictas res, ad pęnam, & ſub pęna xl. ſolidorum de facto auferendam per dictos Gabellarios, & nihilominùs teneatur ad ſolutionem Gabellæ.

§ *Quicumque vendiderit, teneatur venditionem notificare Gabellariis*. Cap. 2.

QUicumque Civis, ſeu habitator Civitatis Velitrarum vendiderit in Civitate Veliterna, vel ejus territorio, & diſtrictu alteri Civi, ſeu habitatori quaſcumque Mercantìas, ſeu res, & bona, quocumque nomine nuncupentur, quæ ad ſolutionem Gabellæ teneantur, debeant infra duos dies dictam venditionem notificare Gabellariis, ad pœnam xl. ſolidorum de facto auferendorum per dictos Gabellarios.

§. *De extractione Grani, Ordei, Fabàrum, Farìnæ, Lupinorum, Farri, & Tabularum*, Cap. 3.

QUicumque extraxerit de Civitate Velitrarum, & ejus territorio, & diſtrictu Granum, Ordeum, Fabas, Farìnam, Lupìnos, Farrum, Tabulas, caſu quo licèret extrahere, ante extractionem debeat notificare dictis Gabellariis, & recipere apodiſſam ab eis, & ſolvere Gabellariis ſolidos quatuor pro qualibet ſalma Grani, pro qualibet ſalma Ordei ſolidos tres, pro qualibet ſalma Fabarum ſolidos duos, pro qualibet ſalma Farìnæ ſolidos quatuor, pro qualibet ſalma Lupinòrum bolenenum unum, pro qualibet ſalma Farri ſolidos tres, pro qualibet ſalma Tabularum ſolidos tres, ad pœnam xl. ſolidorum ipſo facto auferendam per dictos Gabellarios; illi verò, qui irent, ſeu mitterent ad macinandum, ſeu ſementandum, tàm in territorio, quàm extra aliquod genus bladi, ad aliquam ſolutionem Gabellæ non teneantur.

§. *Quicumque extraxerit quæcumque Animalia ad paſculandum, ſive ad inglandandum, & vendiderit, teneatur ſolvere Gabellam.* Cap. 4.

QVicumque Civis, vel Incola, ſeu Habitator extraxerit de Civitate Veliterna, ejuſque territorio, & diſtrictu, ſeu extrahi fecerit Porcos, Pecudes, Caſtràtos, & quæcumque Animalia, tàm magna, quàm parva ad paſculandum, ſive ad inglandandum, vel ad alia loca, & eam vendendi, ſeu alias, & vendiderit quocumque tempore, teneatur ſolvere Gabellam Gabellariis, qui tempore venditionis habebunt Gabellam Communis Civitatis Velitrarum, ſecundùm formam præſentium Capitulorum videlicet ad rationem trium quatrenorum pro qualibet libra; ſi verò non venderet, ſed dicta Animalia reduceret in ipſam Civitatem, ſeu ejus territorium, ad aliquam ſolutionem non teneatur, et ipſam venditionem ſignificare debeat Gabellariis infra triduum poſt ejus reditum, ad pœnam x. librarum, & nihilominùs Gabellam ſolvere teneatur.

§. *Quicumque forenſis duceret quæcumque Animalia, & non venderet, & vellet redìre, non teneatur ſolvere Gabellam.* Cap. 5.

QVicumque forenſis duceret beſtiam Mulìnam, Caballinam, Aſinìnam, Bovìnam, vel Bubalìnam domitam, vel indomitam, vel quaſcumque beſtias tàm magnas, quàm parvas, animo vendendi in Civitate Veliterna, ſeu ejus territorio, & diſtrictu, & non vendiderit, & nollet transìre ulteriùs cum dictis beſtiis, ſed vellet redìre ad ejus domum, eo caſu non teneatur ſolvere Gabellam, & ſi reperiretur in fraudem, teneatur ad pœnam x. libr. & ad ſolutionem Gabellæ, & ipſi Gabellarii poſſint deferre juramentum ducenti, ſeu ducentibus dictas beſtias.

§. *Quòd liceat emere, vendere, & extrahere tempore nundinarum.* Cap. 6.

OMnibus, & ſingulis tàm Civibus, quàm Forenſibus venientibus Velitras tempore nundinarum ad nundinas in Civitate Veliterna fiendas videlicet per decem dies de menſe Novembris incipiendo per unum diem ante feſtum Beati Clementis ab ortu ſolis ipſius diei, & finiendos, ut ſequitur, & per decem alios dies de menſe Maii, videlicet incipiendo per unum diem ante feſtum Sancti Eleutherii ab ortu ſolis ipſius diei, et ut ſequitur finiendo, liceat emere, et vendere in loco deputato, & extrahere de Civitate Veliterna, et ejus territorio, & diſtrictu quaſcumque res, Mercantias, Mercimonias, et Animalia quæcumque, quocumque nomine nuncupentur, ſine aliqua ſolutione Gabellæ, ſed liberè, et ſecurè, hoc addito, quòd undecimo die dictarum nundinarum liceat omnibus extrahere dicta bona ſine ſolutione Gabellæ, ſed non vendere, nec emere: & hoc Capitulum non habeat locum in ementibus vinum, ſeu acètum, et deinde extrahentibus, ſed teneantur ad ſolutionem Gabellæ, ſecundùm formam Capitulorum.

De

§. *De Nundinis fiendis in locis deputatis.* Cap. 7.

NVndinæ, ſive Feriæ, tempore in præcedenti Capitulo contento, fiendæ, non poſſint fieri, nec aliqua bona, res, Mercantiæ, Mercimoniæ, Animalia quæcumque, quocumque nomine nuncupentur, retinèri, vendi, ſive emi, ſine ſolutione Gabellæ, niſi tantùm, & dumtaxat in locis infra deſcriptis, & nominatis, videlicet à capite Plateæ plani, ipſa Platèa, & omnibus apothècis incluſis, pròut declaratur, Platèa ipſa ex forma Statutorum de materia loquentium deſcendendo per vias publicas, quibus itur ex uno latere ad Eccleſiam Sancti Clementis, ex alio verò ad Platèam Sancti Jacobi, & inde per directum per viam uſque ad portam Epiſcopi, & à dicta Platèa uſque ad puteum pozarice, dicta Platèa Sancti Jacobi, dictis viis, & omnibus Domibus incluſis, ac etiam incluſà Canonicà ipſius Eccleſiæ Sancti Clementis. Item volumus, quòd in Feſto Aſſumptionis Beatæ Virginis de menſe Auguſti, & in ejus vigilia ſint et eſſe debeant, & fiant nundinæ in Platèa Superiori, & in duabus viis publicis, quibus itur ad Platèam Cardinalis, et in ipſa Platèa Cardinalis, et à dicta Platèa Superiori uſque ad Portam ultimam Civitatis per viam publicam, ipſis Platèis, viis, et omnibus Domibus incluſis; Animalia verò quæ tempore nundinarum prædictarum confluęrent, liberè abſque onere alicujus Gabellæ retineri poſſint in prato vicino extra dictam Portam Superiorem, et in prato Sanctæ Mariæ de Horto, et in dicto die vigiliæ, et Aſſumptionis liceat omnibus in dictis locis, et nundinis emere, et vendere, et in die ſequenti poſt dictum Feſtum extrahere tantùm ſine aliqua ſolutione Gabellæ; in aliis verò locis Civitatis Veliternæ, et ejus territorio, et diſtrictu, vendens, emens, extrahens teneatur ſolvere Gabellam ſecundùm formam præſentium Capitulorum, et vigòre aliquarum nundinarum non ſit exemptus à ſolutione Gabellæ, et ab aliis contentis in præſentibus Capitulis. Et ſi caſus eſſet, quòd venirent, et confluerent tot, et tantæ res, Mercantiæ, Mercimoniæ, Animalia quæcumque, quarum, et quorum prædicta loca non eſſent capacia, quòd Domini Priores Civitatis Velitrarum eo caſu poſſint extendere, et deputare loca dictarum nundinarum pro eorum arbitrio voluntatis.

§. *Quòd Tenùtæ Communis Civitatis Velitrarum ſint, & eſſe debeant de territorio, & diſtrictu Communis Veliterni.* Cap. 8.

OMnes Tenùtæ Communis, videlicet Lariani, Fagiòlæ, et Sylvæ communis ſint, et eſſe intelligantur de territorio Velitrarum, et ejus diſtrictu in omnibus, et quibuſcumque caſibus occurrentibus tam præſentium Capitulorum Gabellæ, quàm aliàs ex forma aliorum Statutorum.

§. *De Civibus, & Forenſibus vendentibus.* Cap. 9.

OMnes, et ſinguli Cives, incolæ, vel habitatores Civitatis Velitrarum, qui onera publica Civitatis ſuſtineant, vendentes, ſeu permutantes quaſcumque eorum res proprias Mobiles, ſeu immobiles, vel Semoventes cujuſcumque generis, vel emptas, non tamen pro Mercantia, et induſtria

ex

ex cauſa revendendi, ad ſolutionem alicujus Gabellæ non teneantur; de rebus verò per eos emptis pro Mercantia ex cauſa revendendi, et induſtriæ, teneantur, et debeant ſolvere Gabellam ad rationem quinque quatrenorum pro quolibet Ducato, ſalvis tamen, et firmis remanentibus Capitulis fortè ſpecialiter loquentibus; et ſi eſſet dubium inter partes utrùm fuerint emptæ ex cauſa revendendi pro Mercantia, et induſtria, ſtetur declarationi DD. Priorum, et Judicis Communis. Volumus tamen, quòd ementes Muſtum etiam pro Mercantia, et Induſtria, ex cauſa poſtea revendendi Vinum, ad ſolutionem aliquam non teneantur, et quòd præſens Capitulum non habeat locum in Arteſanis quibuſcumque, qui teneantur ſolvere Gabellam ſecundùm formam aliorum Capitulorum, de rebus quocumque nomine nuncupatis ad eorum Artem pertinentibus. In aliis verò rebus propriis ad eorum Artem non pertinentibus ſint exempti, pròut alii Cives. Mutuantes verò ſeu commodantes inter ſeſe aliquas res, ſeu cambiantes aliquod genus bladi, ad ſolutionem Gabellæ minimè teneantur. Foreuſes autem conducentes aliquid ad vendendum, ſeu permutandum, ſeu ementes, vel permutantes, et poſteà revendentes, ſeu permutantes in Civitate Veliterna, ſeu ejus territorio, et diſtrictu, teneantur ſolvere denarios ſex pro qualibet libra de eo, quòd vendiderint, ſeu permutaverint, et poſſint ſtare per tres dies continuos in dicta Civitate, ſeu ejus territorio, incipiendo à die, quo venerint; et ſi dictis tribus diebus, durantibus diſceſſerint de eo, quod non vendiderint, et extraxerint, teneantur ſolvere Gabellam prò tranſitu; tranſactis verò dictis tribus diebus teneantur ſolvere Gabellam prò extractione de omni eo, quòd extraxerint, ſecundùm formam Capitulorum de extractione loquentium. De Alliis verò, Cæpis, Caſtaneis, Malis, Pyris, Caulibus, Viſciolis, Ceraſis, Vrceolis, Pignatis, Scutellis, omnibus vaſibus de vitro aquatetiis, et Leguminibus vendendis per eoſdem Foreuſes in Civitate Veliterna, ad aliquam ſolutionem Gabellæ non teneantur.

§. Quòd quicumque conduxerit ad vendendum in Civitate Veliterna Granum, Farinam, Ordeum, Fabas, poſſit vendere ſine ſolutione Gabellæ. Cap. 10.

Quicumque Civis, vel Foreuſis cujuſcumque gradus, ſeu conditionis exiſtat, ad vendendum aliunde conduxerit in Civitatem Veliternam Granum, Farinam, Ordeum, Fabas, liberè, et ſecurè vendere poſſit ſine aliqua ſolutione Gabellæ. Si verò voluerit dictas res extrahere ab ipſa Civitate, teneatur ſolvere Gabellam, ſecundùm formam alterius ſuperioris Capituli, ſub rubrica de extractione Grani, Ordei, Fabàrum, Farinæ, Lupinorum, Farri, et Tabularum. Cap. 3.

§. Quòd quicumque extraxerit quaſcumque res teneatur ſolvere. Cap. 11.

Quicumque Civis, vel Foreuſis cujuſcumque ſexus, gradus, vel conditionis exiſtat, extraxerit, ſeu extrahi fecerit de Civitate Veliterna, vel ejus territorio, et diſtrictu quaſcumque res, Animalia, et Mercimonias

qua-

quoſcumque, quocumque nomine nuncupentur, teneatur, et debeat ante extractionem rei, vel rerum, Animalis, vel Animalium fieri facere apodiſſam per Gabellarium Communis, & ſolvere pro Gabella dictis Gabellariis ſolidum unum pro qualibet libra, & libra ſit duorum carlenorum, exceptis rebus, de quibus aliter diſponeretur per alia Capitula, & in dicta apodiſſa particulariter ſcribantur res extrahendæ; & qui contrafecerit in prædictis, perdat rem, ſeu res, Animal, ſeu Animalia, Mercantias, & Mercimonias, & quicquid extraxerit de dicta Civitate, ejuſque territorio, & diſtrictu; & nihilominùs talis contrafaciens ſolvat prò pœna libras denariorum decem, & quilibet poſſit reducere, ſeu redùci facere dictas res, Animalia, & Mercantias, ſicut præmittitur, extractas, ſeu contrafacientem in præmiſſis, ſeu aliquo præmiſſorum, & habeat tertiam partem rei, seu rerum, Animalis, ſeu Animalium, & Mercantiæ redùctæ per eum, & tertiam partem dictæ pœnæ, & quilibet etiam poſſit accuſare contrafacientem, & ei cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat tertiam partem pœnæ, & rerum, animalium, ſeu Mercantiæ reductæ.

§. *Portararii non permittant aliquem exìre ſine Apodiſſa*. *Cap.* 12.

OMnes, & ſinguli portararii Civitatis Veliterrarum, & ipſorum quilibet non permittat aliquem Civem, vel Forenſem, cujuſcumque gradus, vel conditionis exiſtat, exìre per portas Civitatis cum rebus, animalibus, & Mercantiis quibuſcumque, de quibus ſolvi debet Gabella, ſine apodiſſa Gabellariorum ſcripta eorum manu, ſeu alterius ex eis, & ſignatà Stampa Communis, ad penam xl. ſolidorum, & teneantur dicti portararii ultra dictam penam ad ſolutionem Gabellæ rerum extractarum ſine apodiſſa.

§. *De ſolutione extractionis Vini*, *Muſti*, *Acèti*, *Aquàti*, *& Muſti cocti*. *Cap.* 13.

QUicumque Civis Veliternus, ſeu habitator, Romanus, vel Forenſis cujuſcumque ſexus, gradus, vel conditionis exiſtat, extraxerit, vel extrahi fecerit de Civitate Veliterna, vel ejus territorio, & diſtrictu Vinum, Muſtum, Acètum, Aquàtum, ſeu Muſtum coctum, teneatur, & debeat ſolvere Gabellariis bolenenos ſeptem prò qualibet caballata, & ſi minùs, prò rata, ante extractionem; aliàs perdat, id quod extraxerit, & quilibet poſſit reducere, & habeat tertiam partem.

§. *Vendens Forenſi teneatur notificare*. *Cap* 14.

QVicumque Civis, vel habitator Veliternus cujuſcumque ſexus, vel conditionis exiſtat, vendiderit, ſeu vendet alicui, ſeu aliquibus Forenſibus Vinum, Muſtum, Animal, ſeu Animalia, Mercantias, ſeu Mercimonias, & quaſcumque res, quocumque nomine cenſeantur, exiſtentes tamen extra Civitatem ipſam, & in ipſo territorio, & diſtrictu, de quibus Gabella ſolvi debet, teneatur dictus venditor notificare dicto Forenſi ementi, qualiter tenètur prò extractione ad ſolutionem Gabellæ, & notificare etiam ipſis Gabella-

bellariis venditionem factam per eum dicto Forenſi, ante extractionem fiendam per Forenſem prædictum de ipſo territorio, et diſtrictu per tantùm tempus, & ſpatium, ante quòd Gabellarius poſſit commodè providère de ſolutione fienda per dictum Forenſem; aliàs ſi in præmiſſis deliquerit, teneatur, & debeat de ſuo proprio ſolvere Gabellam, ad quam tenetur dictus Forenſis prò extractione prædicta; & talis delinquens teneatur ad pœnam xl. ſolidorum vice qualibet, quà contrafecerit, & quilibet poſſit accuſare, et habeat quartem pęnæ, & ei cum juramento credatur, ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte; & quod diximus de Forenſe emente, & extrahente, idem dicimus de Forenſe vendente Civi res exiſtentes extra Civitatem, ut ſupra, quòd Civis teneatur notificare, ut ſuprà. Et præſens Capitulum volumus, quod vendicet ſibi locum in emente à Forenſe, ſeu vendente Forenſi res quaſcumque exiſtentes in Civitate, quæ occultè, et ſub mantello extrahi poſſint.

§. *De ſolutione Panni lini texti Velitris. Cap* 15.

QUicumque Forenſis cujuſcumque ſexus, vel conditionis exiſtat apportaverit, ſeu conduxerit, vel condùci fecerit Velitras filàtum Lini, vel Canapis, quod texètur à Textoribus Veliternis, poſtquàm erit textum dictum filàtum, et converſum in Pannum, poſſit de Velitris, et ejus territorio, et diſtrictu extrahere, ſeu extrahi facere cum apodiſſa Gabellariorum, ſolvendo primò Gabellam, videlicet medium quatrènum per brachium de quantitate, ſeu textura dicti Panni; et ſi dictum filàtum fuit apportatum per Forenſem, ſic vel nè, ſtetur ſacramento Textòris, et contrafaciens in prædictis pœnam xl. ſolidorum incurrat, et ſi ſine apodiſſa extraxerit, et ſibi reductum fuerit, perdat dictum Pannum, et quilibet poſſit accuſàre, et redùcere, et ei cum juramento credatur, ſi fuerit Homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, et habeat tertiam partem pœnæ, et dicti Panni reducti.

§. *De ſolutione Gabellæ prò tranſitu. Cap.* 16.

QUicumque Civis, vel habitator Civitatis Velitrarum, vel Forenſis cujuſcumque gradus, vel conditionis exiſtat, conduceret, mitteret, vel apportàret in Civitatem Velitrarum, vel ejus territorium, et diſtrictum, animo, et intentione tranſeundi, vel per eam illud, et illum tranſierit cum quibuſcumque rebus, Mercimoniis, ſeu Mercantiis, quocumque nomine, ſeu vocabulo nuncupentur, teneatur, et debeat, antequàm de viis ordinariis deducentibus ad Civitatem, ſi in ipſam venire noluerit, cum dictis rebus, et bonis exierit, Gabellariis notificare. Si verò in ipſam Civitatem res, et bona prædicta conduxerit, antequàm de Civitate exeat, et poſſit, et debeat ipſas res extrahere, et cum eis tranſire cum apodiſſa Gabellariorum Communis, et illis ſolvere teneatur prò Gabella tranſitus, ſive paſſagii hoc modo, videlicet pro qualibet ſalma Panni fini, ſive de Camerino, Norcino, et hiis ſimilium, carlenos quatuor, et ſi minùs, pro rata. Item pro qualibet ſalma aliorum Pannorum deterioris conditionis ſolvat tranſiens carlenos duos,

et ſi

Digitized by Google

et ſi minùs, pro rata. Item pro quolibet petio Panni Lini, vel Canapis ſolvat bolenènos quinque, & petium intelligatur viginti brachiorum, & ſi minùs, pro rata. Item pro quolibet centenario Ferri, ſeu Acciàri ſolvat ſolidos tres, & ſi minùs, pro rata. Item prò qualibet ſalma Olei ſolvat ſolidos quinque, & ſi minùs, pro rata; & ſalma intelligatur ſex cognorum. Item pro quolibet trunco Porcorum ſolidos quinquaginta; & truncus intelligatur centum Porcorum, et ſi minùs, pro rata. Item prò qualibet flocca Capràrum, vel pecudum ſolvat ſolidos viginti quinque, & ſi minùs, pro rata. Item pro qualibet flocca Caſtratorum ſolidos triginta, & ſi minùs, pro rata, & flocca intelligatur centum Caſtratòrum, Pecudum, & Caprarum. Item prò qualibet beſtia groſſa cujuſcumque generis ſolidos duos; pro qualibet ſalma Grani, ſeu Farinæ quatrenos ſex. Prò qualibet ſalma Ordei, Fabàrum, ſeu Farris bolenèoum unum, & ſi minùs, pro rata. Item pro qualibet ſalma Lini, Canapis, ſeu Caſei ſolidos quinque; pro qualibet ſalma Ovorum, Pullorum, ſeu Avium bolenènos quinque; pro omnibus, & ſingulis aliis rebus, Mercimoniis, ſeu Mercantiis hìc non expreſſis teneàtur, & debeat ſolvere prò tranſitu prædicto ad rationem quinque quatrenòrum pro quolibet Ducato, ſalvis tamen Capitulis ſpecialiter loquentibus. Volumus etiam, quòd ſi dicti tranſeuntes ſteterint cum rebus, & bonis prædictis ultra tres dies computatos à die, quo venerint in Civitatem Veliternam, vel ejus territorium, & diſtrictum, & poſteà extraxerint, ſeu extrahere voluèrunt, teneàntur, & debeant ſolvere Gabellam pro extractione ſecundum formam Capituli de illa loquentis, & non pro tranſitu, ſed illud quod pro dicto tranſitu fortè ſoluiſſent, eis integraliter reſtituatur; & contrafaciens in præmiſſis, ſeu aliquo præmiſſorum, ſit in pœna qualibet vice pro quolibet contrafaciente xl. ſolidorum, & perditionis rei, ſeu rerum; et quilibet poſſit accusàre, & reducere, et ſibi cum juramento credatur, ſi eſt Homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat tertiam partem pœnæ, & rei, ſeu rerum reductarum.

§. *De tranſitu, & extractione Veſtimentorum, & Librorum. Cap.17.*

NUllus Civis, incola, vel habitator Civitatis Veliternæ, ſeu Forenſis cujuſcumque gradus, vel conditionis exiſtat, extrahens de Civitate Veliterna, vel ejus territorio, & diſtrictu, ſeu tranſiens, vel conducens, per eamdem Civitatem, vel territorium ipſum quæcumque veſtimenta cujuſcumque generis tàm Panni, quàm de Drappo, ſeu Lino, Caligas, Calceamenta, vel hiis ſimilia, tàm nova, quàm vetera, dummodò ſint ſuta, vel ſaltem inciſa, vel alia quæcumque ad proprium ſuæ perſonæ uſùm deſtinata, etiam quòd illa ſive in totùm, ſive in partem fecerit venalia, tamen non vendiderit, ad ſolutionem alicujus Gabellæ minimè teneatur, nec pro extractione, ſi extraxerit, nec pro tranſitu, ſi tranſierit; & idem obſervetur in ſtudentibus extrahentibus, vel tranſeuntibus modo prædicto cum eorum Libris novis, vel veteribus propriis, aut commodatis eis neceſſariis, & de prædictis, & quoli-

quolibet prædictorum volumus, quòd ſtetur juramento dictorum tranſeuntium, vel extrahentium. §. *De Piſciaròlis. Cap.* 18.

QVicumque Civis, incola habitator, ſeu forenſis adduxerit aliunde aliquam ſalmam, vel aliquas ſalmas Piſcium quorumcumque tàm recentium, quàm ſalitòrum, & tranſierit per territorium, ſeu Civitatem Veliternam, & ipſos Piſces non vendiderit in ipſa Civitate, teneatur, et debeat notificare ipſis Gabellariis, et recipere ab eis apodiſſam de dictis Piſcibus, ac ſolvere, et pacàre ſolidos ſex pro qualibet ſalma; ſi verò dictos Piſces vendet, ſeu vendere voluerit in Civitate Veliterna, teneàtur ſimiliter notificare dictis Gabellariis, et eis ſolvere, et pacàre ſimiliter ſolidos ſex pro qualibet ſalma; ſi verò aliquis emeret aliquam ſalmam Piſcium à Piſciaròlis, ſeu aliis illos adducentibus in Civitatem Veliternam, et illos extrahere voluerit à dicta Civitate, et portàre ad alia loca, ſeu illos in dicta Civitate revendiderit, ſimiliter ſolvere teneàtur, et debeat Gabellam modo prædicto, et qui contrafecerit, ſeu ſolvere recuſàverit, ut ſupra pœnam xl. ſolidorum incurrat ſine dominicalia, vice qualibet, et nihilominùs perdat Piſces, quos portaverit, et quilibet poſſit accuſàre, et reducere, et habeat tertiam partem pœnæ, et Piſcium reductorum; et portantes dictos Piſces teneantur relinquere, et vendere, ſeu vendi facere in ipſa Civitate tertiam partem dictorum Piſcium, et pro qualibet ſalma dare pro Menſa dictorum DD. Priorum libram unam cum dimidia; Graſcerii verò, et Gabellarii nullos Piſces habère, nec recipere poſſint, et ſi receperint pœnam vigintiquinque librarum incurrant ipſi Communitati applicandam.

§. *Gabellarii poſſint examinari facere cum juramento quoſcumque. Cap.* 19.

GAbellarii ipſi, et quilibet ex eis toties quoties eis viſum fuerit, et placèbit, poſſint, et valeant interrogari, et examinàri facere per Judicem Communitatis cum juramento quaſcumque perſonas cujuſcumque gradus, vel conditionis exiſtant, de his, quæ in præſentibus Capitulis continentur; et ſi emèrunt, vel vendidèrunt, vel extraxèrunt, aut ſciunt aliquos emiſſe, vendidiſſe, vel extraxiſſe, prò ut voluerint, et de valoribus, et quantitatibus rerum venditarum extractarum, vel emptàrum pro utilitate dictæ Gabellæ; qui interrogandi, et examinandi ſuper hujuſmodi per dictos Gabellarios, debeant juràre in manibus ipſius Domini Judicis, et ſi recuſaverint juramentum, et veritatem dicere ſuper jam dictis, pœnam xl. ſolidorum ipſo facto incurrant contrafacientes, toties quoties contrafecerint, et vice qualibet, et nihilominùs cogantur ad jurandum; et an prænominati fuerint inobedientes, et contrafecerint ſic, vel ne, ſtetur, et credàtur dicto, et declarationi Domini Judicis.

§. *De rebus, & bonis quibuſcumque non extrahendis aliunde, quàm per portas. Cap.* 20.

NVlla perſona dictæ Civitatis, vel aliunde cujuſcumque gradus, ſexus, vel conditionis exiſtat, audeat extrahere, ſeu extrahat de Civitate Veli-

Veliterna aliquas Mercantias, Mercimonias, Animalia quæcumque, et quaſcumque aliquas res, & bona, quocumque vocabulo nominentur, de quibus tenetur ſolvere Gabellam, vel ipſam Gabellam ſolverit cum effectu, aliunde, quàm per portas Civitatis; & quicumque contrafecerit, pœnam decem libr. incurrat, & nihilominùs perdat, quod extraxerit, & quilibet poſſit accuſare, & ſibi cum juramento credatur, ſi eſt Homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & contrafacientes reducere in Civitatem ipſam, & habeat tertiam partem pœnæ, & rei, ſeu rerum reductarum.

§. *Apodiſſa non valeat niſi per illum diem, quo facta fuerit.* Cap. 21.

NUlla perſona Civitatis Velitrarum, vel Forenſis cujuſcumque gradus, ſexus, vel conditionis exiſtat, recipiens apodiſſam à Gabellariis Communis pro extrahendo Mercantias, Animalia, Mercimonias, & quaſcumque res, vel pro tranſitu, non poſſit, nec debeat illà apodiſsà uti, niſi pro illo die quo facta fuerit, & ſic ſit ei valitura, aliàs ſi ampliùs uſus fuerit, pœnam xl. ſolidorum incurrat vice qualibet, & habeatur, ac ſi iviſſet, & extraxiſſet ſine apodiſſa, & quilibet poſſit eum reducere, & accuſare, & ejus accuſæ credatur, ſi eſt Homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat tertiam partem pœnæ, & rei reductæ.

§. *Hoſpitatores teneantur notificare Hoſpitibus, qualiter tenentur ſolvere Gabellam, & ſimiliter Gabellariis.* Cap. 22.

QVando contigeret aliquem Forenſem venire in Civitatem Veliternam, & hoſpitatus fuerit in aliquo Hoſpitio, & talis Forenſis voluerit vendere, ſeu extrahere de Civitate aliquas Mercantias, Beſtias, Mercimonias, & res quaſcumque, quòd Hoſpitator ſentiens ipſum velle vendere in dicta Civitate, vel de ea extrahere aliquid, de quo ſolvere debèret Gabellam, debeat, & teneatur ei dicere, & notificare, quomodo tenètur ad ſolutionem Gabellæ ipſe Forenſis, ne de ignorantia poſſit ſe excuſare, & nihilominùs teneàtur notificare Gabellariis Communitatis ante receſſum dicti Forenſis, ad pœnam xl. ſolidorum vice qualibet, quà non dixerit, ſeu notificaverit dicto Forenſi, & Gabellariis, & quilibet poſſit accuſare, & habeat quartam partem pœnæ, & ſi verteretur in dubium, utrùm notificaverit, ſic vel ne, ſtetur juramento dicti Hoſpitatoris.

§. *De ſolutione Hoſpitatòrum.* Cap 23.

OMnes, & ſinguli Hoſpitatores, & exercentes Hoſpitia in Civitate Veliterna ad ſolutionem Gabellæ teneantur modo infraſcripto, videlicet omnes illi, qui hoſpitabuntur tàm pedeſtres, quàm equeſtres, ſolvere debeant carlenos tres quolibet menſe; illi verò, qui hoſpitabuntur tàntùm pedeſtres, ſolvere teneantur quolibet menſe Julium unum; illi verò, qui tantùm dabunt ad comedendum, & bibendum, & ad hoc conduxerint aliquam Domum, ita quod appareat, & conſiderari poſſit, quòd ad induſtriam, ſeu Mercantiam hoc faciunt, ſolvere teneantur quolibet menſe carlenum unum.

Cives verò, qui in eorum Domibus propriis vendent ad minùtum eorum Vinum proprium tantùm, etiam, quòd aliquid ad comedendum dederint, ad ſolutionem alicujus Gabellæ minimè teneantur. Sed ſi emerint Vinum ab aliis, & illud revendiderint in eorum Domibus propriis, ſolvere debeant quolibet menſe carlenum unum.

§. *De ſolutione Merciariorum*. *Cap.* 24.

OMnes, & ſinguli Merciarii, & facientes Merciariam in Civitate Veliтrarum, & vendentes quaſcumque res, Mercimonias, ſeu Mercantias cujuſcumque generis, teneantur, & debeant ſolvere Gabellariis Communis quinque quatrenos prò quolibet Ducato de omni eo, quòd vendunt, ſeu vendi contigerit per eos, exceptis Capitulis ſpecialiter loquentibus, & antequàm ſballent, ſeu reponant res, & bona in eorum apothecis, ſeu Domibus, ſeu vendant, notificare teneantur juxta formam primi Capituli.

§. *De ſolutione Pizicarolorum*. *Cap.* 25.

PIzicaroli teneantur, & debeant ſolvere, & pacàre pro rebus, quas vendunt, Gabellariis, modo infraſcripto, videlicet pro qualibet onciata Provaturarum quatrenos novem, pro quolibet cado, ſeu Barili Sardàrum, ſeu Allicum ſolidos ſex, pro quolibet Barili Tonnìnæ ſolidos ſeptem; de omnibus verò, & quibuſcumque aliis rebus, quas vendiderint, teneantur, & debeant ſolvere Gabellam ad rationem quinque quatrenorum pro quolibet Ducato, & antequàm reponant res, & bona in eorum apothècis, ſeu Domibus, ſeu vendant, notificare teneantur juxta formam primi Capituli.

§. *De ſolutione Molendinariorum*. *Cap.* 26.

OMnes, & ſinguli Molendinarii, & exercentes artem Molæ teneantur, & debeant ſolvere pro vecturis eorum, Gabellariis Communis menſe quolibet bolenenos quinque.

§. *De ſolutione Fornariorum*. *Cap.* 27.

QVæcumque perſona cujuſcumque gradus, ſexus, ſeu conditionis exiſtat, habens Furnum in Civitate Veliterna, in quo coquatur Panis, teneatur, & debeat ſolvere Gabellariis menſe quolibet pro Gabella ſolidos quinque.

§. *De ſolutione Hortulanorum*. *Cap.* 28.

OMnes, et ſinguli Hortulani, et alii, qui ſoliti ſunt habère, et laboràre Hortos pro vendendo Lactucas, Caules, Pepònes, allia, Cępas, Scacciofolas, Olera, et alia hujuſmodi ad Officium Hortulanorum ſpectantia, ſeu ipſorum quodlibet, teneantur, et debeant ſolvere Gabellariis pro Gabella ſolidos tres, prò quolibet menſe.

§. *De ſolutione habentium Montanum*. *Cap.* 29.

QVælibet perſona cujuſcumque gradus, ſexus, vel conditionis exiſtat, habens Montànum in Civitate Veliterna pro macinando Olivas, teneatur, et debeat ſolvere Gabellariis Communis quolibet anno, quo macinaverit, florènum medium. *De*

Digitized by Google

§. *De ſolutione Sutòrum, ſeu Sartòrum.* *Cap.* 30.

QVilibet Sutor Pannòrum, ſeu Sartor faciens, ſeu retinens apothècam in Civitate Velitrarum teneatur, et debeat ſolvere Gabellariis Communis ſolidos duos, pro quolibet menſe.

§. *De ſolutione Ferrariorum.* *Cap.* 31.

QVilibet Faber, ſeu Ferrarius exèrcens Artem Ferrariæ in Civitate Veliterna, habens Incùdem, teneatur, et debeat ſolvere pro Gabella, Gabellariis Communis menſe quolibet ſolidos tres.

§. *De ſolutione habentium Centimmolum.* *Cap.* 32.

QVęcumque perſona cujuſcumque gradus, vel conditionis exiſtat, habens Centimmolum in Civitate Veliterna, teneàtur, et debeat ſolvere Gabellariis Communis pro Gabella menſe quolibet, quo Centimmolum macinaverit, ſolidos quinque.

§. *De ſolutione Calſulariorum.* *Cap.* 33.

QVilibet Cerdo, ſeu Calſolarius exercens Artem Calſolariæ in Civitate Veliterna, teneatur, et debeat ſolvere, et pacàre Gabellariis Communis pro Gabella menſe quolibet ſolidos duos pro eorum apothècis.

§. *De Calſolariis, Vaccinariis, & Macellariis.* *Cap* 34.

OMnes, et ſinguli Calſolarii, Vaccinarii, et Macellarii, ſeu alii cujuſcumque gradus, et conditionis exiſtant, qui vendiderint Coria piloſa, Coria concia, vel inconcia, teneantur, et debeant ſolvere, et pacàre Gabellariis Communis Civitatis Velitrarum denarios quatuor per libram rei, ſeu rerum venditarum, et venditio intelligatur facta incontinenti, quòd emptor, et venditor ſunt concordes, et de pretio convenèrunt; non obſtànte quòd non ſit ſolùta pecunia, et tradita res; et contrafaciens in prædictis teneatur ad pęnam xl. ſolidorum, et quilibet poſſit contrafacientem accuſare, et ſibi cum juramento credatur, ſi eſt Homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, et habeat tertiam partem pœnæ.

§. *De Aromatariis.* *Cap.* 35.

OMnes, et ſinguli Aromatarii exercentes Artem Speciariæ in Civitate Veliterna, teneantur, et debeant pro qualibet apothèca ſolvere, et pacàre Gabellariis Communis ſolidos quindecim menſe quolibet.

§. *De Mortulariis.* *Cap.* 36.

OMnes, et ſinguli tàm Cives, quàm Forenſes cujuſcumque ſexus, gradus, vel conditionis exiſtant, mittentes Mortulam in Civitatem Veliternam, teneantur, et debeant ſolvere, et pacàre Gabellariis Communis pro Gabella ſolidos duos, pro qualibet ſalma.

§. *De vendentibus Carnes ſalvaticas.* *Cap.* 37.

OMnes, et ſinguli tàm Cives, quàm Forenſes, vendentes in Civitate Veliterna Carnes Caprìnas, Cervìnas, et alias quaſcumque Carnes ſalvaticas, ſolvant Gabellariis Communis prò Gabella quatrènos quinque pro quo

pro quolibet Ducato, de eo, quòd extraxerint, et de denariis exinde factis credatur juramento Macellarii.

§. *De Macellariis*. *Cap*. 38.

QVilibet Macellarius, ſive macellans Beſtias Velitris teneatur, et debeat ad pœnam xl. ſolidorum vice qualibet, quà contrafecerit, ſolvere Gabellariis Communis pro Gabella Beſtiarum macellatarum modo infraſcripto, et qualibet ſeptimana ſemel ad minùs, videlicet die Jovis de ſero teneatur ponere calculum cum Gabellariis prædictis, videlicèt pro beſtia Bubalina ſolidos ſex, pro beſtia Vaccina ſolidos quinque, pro qualibet Vitella ſolidos quatuor, pro quolibet Caſtrato ſolidos duos, pro qualibet Pecude bolenenum unum, pro quolibet Porco ſolidos tres, pro qualibet Capra ſolidum unum, pro quolibet Hædo, ſeu Agno quatrènos duos. Volumus etiam, quòd ſi dicti Macellarii conciaverint, ſeu conciàri fecerint Coria dictarum Beſtiarum, de quibus per priùs ſolverint Gabellam unà cum Carnibus, teneantur, et debeant ſolvere Gabellam de dictis Coriis ad rationem unius quatrèni per libram pro venditione, ſi vendiderint, et quatrènos tres per libram pro extractione, ſi extraxerint, ſeu extrahi fecerint.

§. *De Artificibus*, *qui reliquerint Artem*. *Cap*. 39.

QVicumque Artifex, ſeu Opifex reliquerit Artem ſuam, quam exercèbat, et pro qua, et illius vigòre ad ſolutionem Gabellæ tenebatur ſecundùm formam præſentium Capitulorum, in totum, et ampliùs non exercèret, non teneàtur ſolvere Gabellam aliquam; ſi verò non reliquerit in totum, ſed aliquibus menſibus cujuslibet anni ſe in dicta Arte, ſeu dictam Artem exercuerit, tunc pro dictis tantùm menſibus, quibus exercuerit, teneatur ad ſolutionem Gabellæ; et idem volumus obſervari in illis, qui de novo inceperint exercère aliquam Artem, et idem fiat in furnis, Centimmolis, Molis, et Hortis: declarantes etiam, quòd ſi uno die dumtaxat cujuslibet menſis Artes prædictas exercuerint, ad ſolutionem pro toto menſe teneantur omninò, ſine exceptione aliqua.

§. *De vendentibus Pannum cujuſcumque generis*. *Cap*. 40.

QVicumque Civis, vel Forenſis cujuſcumque gradus, ſtatus, vel conditiònis exiſtat, vendiderit in Civitate Veliterna, vel ejus territorio, et diſtrictu Pannos finos de Florentia, de Senis, de Venetiis, de Flandria, et hiis ſimiles, vel aliquam petiam cujuſcumque generis Drappi, ſolvat Gabellariis Communis pro qualibet petia carlenos decem, et quælibet petia Pannorum prædictorum intelligatur, et eſſe debeat quindecim cannàrum ad menſùram Romànam, et quælibet petia Drappi decem cannarum. Item prò qualibet petia Panni Romàni, Aquilàni, Reatìni, Nursìni, Camerìni, et aliorum ſimilium de colòre, et pro qualibet petia Ciammellotti, et Sajæ, et hiis ſimilium ſolvat ſolidos quinquaginta, et petia Panni intelligatur decem, et ſeptem cannarum, et petia Ciammelotti, et Sajæ intelliga-

ligatur quindecim cannarum, et ſi minùs, pro rata, ad rationem prædictam. Item pro qualibet petia aliorum Pannorum de Biſejo, & non de colòre ſolvat ſolidos vigintiquinque, exceptis Pannectis, pro quibus ſolvat pro petia ſolidos decem, & petia cujuslibet dictorum Pannorum intelligatur quadraginta brachiorum, & ſi minùs petia, pro rata. Item pro quolibet pezzotto Guarnelli de Cremòna, Coſtæ Malſæ, & hiis ſimilium ſolvat ſolidos decem. Item pro quolibet pezzotto Guarnelli Romàni ſolvat ſolidos tres. Item pro qualibet petia Panni Lini, ſeu canapis ſolidos quinque, & petia Pannorum Lini, & Canapis intelligatur ſexdecim brachiorum.

§. *Gabellarii poſſint mittere Bannum, quòd debitores veniant ad ſolvendum Gabellam.* *Cap.* 41.

GAbellarii poſſint, & valeant, quando eis videbitur, & neceſſarium fuerit, præconizari, & bannìri facere per Civitatem Veliternam per Præconem Communis, quod quælibet perſona, quæ debet ſolvere Gabellam, veniat ad ſolvendum infra terminum in Banno præfigendum per dictos Gabellarios, & de quibuſcumque rebus, & bonis, Animalibus, & Mercantiis, & pro quibuſcumque cauſis neceſſariis, & in favòrem, et augmentum dictæ Gabellæ.

§. *Quòd Officiales debeant favère Gabellariis.* *Cap.* 42.

POteſtas, Judex, et Priores dicti Communis, qui nunc ſunt, et per tempora erunt, teneantur, et debeant ſub vinculo juramenti, et ad pœnam x. librarum pro quolibet contrafaciente, vice qualibet, tempòre eorum ſyndicationis auferendam ad omnem requiſitionem Gabellariorum, eis dare, et præſtare auxilium, conſilium, et favòrem, familiam, et Mandatarios pro executione, et exactione dictæ Gabellæ, et pœnarum à contrafaciente, et impediente, vel defraudante ipſam Gabellam in totum, vel in partem, toties quoties fuerit neceſſarium, et opportunum, arbitrio, et judicio dictorum Gabellariorum, quòuſque dicta Gabella integraliter fuerit diſcuſſa, et exacta, et ſolvi tantùm debeat bolenènus unus pro quolibet pignore, ſeu executione, et non ultra.

§. *Gabellarii poſſint deputàre Cuſtòdes cum conſenſu DD. Priorum.* *Cap.* 43.

GAbellarii ipſi poſſint, et valeant eligere, creàre, et deputàre cum conſenſu DD. Priorum Cuſtodes in Civitate Veliterna, et ejus territorio, et diſtrictu, qui Cuſtodes habeant poteſtatem, et auctoritatem inquirendi, denuntiandi, et accuſandi omnes, et ſingulos inobedientes, et defraudantes Gabellam, et eos reducendi, et eorum, et cujuslibet eorum accuſationi credatur, ſi ſunt homines bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, et habeant tertiam partem de omnibus, et ſingulis accuſis, et denunciationibus per eos fiendis, pœnis, et rebus reductis, ſalvis tamen ſemper dictis accuſatis denunciatis, ſeu reductis omnibus, et ſingulis eorum defenſionibus.

De

Digitized by Google

§. *De mittentibus quaſcumque Beſtias causà Macellandi in Civitatem Veliternam, ſeu territorium. Cap. 44.*

OMnes, et ſinguli Macellarii, ſeu alii, ſeu Cives, vel incolæ, ſeu forenſes cujuſcumque gradus, ſeu conditionis exiſtant, immittentes beſtias in Civitatem Veliternam, ſeu ejus territorium, & diſtrictum causà macellandi cujuſcumque generis, teneantur, et debeant illomet die, vel ſequenti, quo dictas beſtias immittunt, notificare, et repræſentare Gabellariis Communis, ad pœnam decem librarum pro quolibet contrafaciente, et vice qualibet, et dicti Gabellarii teneantur, et debeant dictas beſtias mercare ſigno, et ſigillo ipſorum Gabellariorum.

§. *Gabellarii non debeant nec exigere, nec reducere contra formam Capitulorum. Cap. 45.*

OMnes Gabellarii, qui in præſentiarum ſunt, et per tempora erunt, non andeant, neque præſumant exigere aliquam Gabellam, ſive aliquam pecuniarum quantitatem ultra, et præter formam, et quantitatem contentam in præſentibus Capitulis à nemine, ad pęnam, et ſub pęna x. lib. exigenda à quolibet contrafaciente vice qualibet, quæ pœna poſſit, et debeat exigi per Poteſtatem, et Judicem dictæ Civitatis toties quoties commiſſa fuerit, ſummariè, et de facto, nullo juris ordine ſervato, ſed ſola facti veritate inſpecta, omni alia ſolemnitate prætermiſſa; cujus quidem pœnæ medietas ſit Communis, et alia medietas ſit reclamantis, ubi reclamator extaret, aliàs tota ſit Communis, et ſimiliter non audeant, neque debeant dicti Gabellarii aliquem Civem, vel Forenſem reducere, ſeu reduci facere, qui de jure, et ſecundùm formam præſentium Capitulorum non tenerentur ſolvere Gabellam, ad pœnam prędictam, ut ſupra exigendam, et applicandam, et quilibet de populo poſſit ſe de prædictis reclamare; et quando aliquis ſe non reclamaret, teneatur Procurator Communis de prædictis, ſi commiſſa fuerint, reclamationem facere, et executionem dictæ pœnæ petere, ad pœnam centum ſol. ac etiam dicti Gabellarii ultra dictam pęnam, teneantur exacto, ſeu reducto, et Communi prædicto reficere omnia damna, expenſas, et intereſſe, quæ, et quas exactus, reductus, vel Commune prædictum paſſi eſſent, de quibus ſtetur, et ſtari debeat ſoli verbo, ac aſſertioni damnum, et expenſas paſſi, cum juramento tantùm; et nihilominùs in prædictis, et quolibet prædictorum Curia ipſa poſſit per inquiſitionem procedere, et tunc tota pœna ſit ipſius Communis.

§. *De extrahentibus Panem coctum. Cap. 46.*

EXtrahentes de Civitate Veliterna, ſi ſint Cives, vel incolæ publica onera ſubſtinentes pro uſu proprio, aut Familiæ, ſeu Paſtorum ſuorum Panem coctum, etiam quòd extra territorium portarent, ſeu extraherent, ad aliquam ſolutionem Gabellæ non teneantur. Si verò ex cauſa Mercantilæ extraherent de dicta Civitate, vel ejus territorio, tunc teneantur ſolvere Gabellam; perinde ac ſi extraxiſſet Granum, videlicet ad rationem trium bolenenorum

pro

pro quolibet rubro Grani facto ad pœnam. Foreuſes verò, qui retinuerint eorum Familiam, aut Paſtores in tenimento Velitrarum, poſſint dictum Panem pro eorum uſu liberè, ſine aliqua ſolutione extrahere de Civitate, & in ipſum territorium, portare. Si verò extra Civitatem ex cauſa Mercantiæ, ſeu extra territorium, tàm ex cauſa Mercantiæ, quàm pro uſu proprio Familiæ, aut Paſtorum ſuorum extrahere voluerint, ad ſolutionem dictæ Gabellæ trium bolenenorum pro quolibet rubro Grani facto ad Panem, modo prædicto teneantur, et utrùm fuerit ex cauſa Mercantiæ, ſic vel ne, ſtetur declarationi DD. Priorum unà cum Judice Communis; & ſi quis de prædictis dixerit ſe extrahere ad uſum proprium, aut Familiæ, aut Paſtorum, aut non, extra territorium, & repertus fuerit in fraudem, et teneri ad ſolutionem Gabellæ, teneatur ad illam ſolvendum, & incidat in pœnam 40. ſolidorum.

§. *De extractione Ovorum, Pullorum, ſeu Avium.* *Cap.* 47.

QUicumque extraxerit de Civitate Veliterna, & ejus territorio aliquam ſalmam Ovorum, Pullorum, ſeu Avium, teneatur, & debeat ſolvere, et pacare ipſis Gabellariis pro qualibet ſalma ſolidos triginta.

§. *De Forenſibus recipientibus ſoccitam à Civibus, ſeu incolis.* *Cap.* 48.

QUilibet Forenſis recipiens in ſoccitam ab aliquo cive, ſeu incola Velitrarum quæcumque Animalia, et illa extraxerit de Civitate Veliterna, ejuſque territorio, et diſtrictu, teneatur, & debeat ſolvere Gabellariis ſolidu unum pro qualibet libra valoris Animalium prædictorum in ſoccitam receptorum, ſeu traditorum pro medietate, & pro alia medietate teneatur, et debeat ſolvere Civis, vel incola dans dictam ſoccitam ad dictam rationem, ſi partem ſuam non reduxerit in Civitatem Velitrarum, ſeu ejus territorium finità ſoccità, ſeu tempore diviſionis; ſi verò ex aliquo caſu fortuito dividere, ſeu reducere non potuerit, ut puta per mortem animalium, prædam, ſeu hiis ſimilia, ad ad ſolutionem non teneatur; & ſi contingeret, quod dictus Forenſis, ſive quod dicta ſoccita eſſet retenta in campo Velitrarum, et finità, ſeu aliàs non finità, extraheret partem ſuam dumtaxat dictorum animalium, et pars Civis, vel incolæ non extraheretur, tunc Forenſis ſolus ſolvere teneatur. Et quòad Forenſem attendatur tempus extractionis, quòad Civem, ſeu incolam attendatur tempus finitæ ſoccitæ, ſeu diviſionis, ut ſuprà.

§. *De venditione, & extractione à* 20. *ſolidis, & infra.* *Cap.* 49.

QUicumque Civis, incola, ſeu Forenſis vendiderit, cognaverit, ſeu permutaverit in Civitate Veliterna, ſeu ejus territorio, vel ab inde extraxerit quaſcumque res cujuſcumque generis valoris à xx. ſolidis incluſivè, & infra dumtaxat, ſeu cum illis tranſiret, ad ſolutionem alicujus Gabellæ non teneatur, nec pro venditione, nec pro tranſitu, nec pro extractione, & hoc intelligatur ſemel tantùm in die pro qualibet perſona.

§. *Gabella vendatur, & vendita intelligatur ad omne reſicum emptorum.* *Cap.* 50.

OMnis, & quicumque caſus belli, mortalitatis, ſeu peſtis, & quicumque alius ſolitus, & inſolitus, cogitatus, & incogitatus, qui ſuccedet, ſeu ſuccedere

C poſſet

poſſet, cedat damno, & periculo emptorum, ſeu Gabellariorum, & demum vendita ſit, & eſſe intelligatur ad portas clauſas, & omni prorſus converſatione prohibita, & vetata: poſſint etiam ipſi DD. Priores unà cum Conſilio minori prohibere, & vetare omnes, et quaſcumque Civitates, Terras, Oppida, & Loca, ne Homines illorum converſentur, ſeu veniant, & intrent in Civitatem Veliternam, & ſimili modo Homines Veliternos, ne converſentur, & eant ad alia loca, poſſint etiam vendere, ſeu locare Macella, ſeu quaſcumque alias Artes, & illarum exercitium pro eorum libito voluntatis, ac facere omnes, et quoſcumque Contractus, Locationes, venditiones, & prohibitiones quomodocumque, & qualitercumque, & tamen Gabellarii, ſeu emptores Gabellæ non poſſint, nec valeant prædictorum occaſione aliquod defalcum, ſeu remiſſionem petere, & ſi peterent, non audiantur, etiam quòd eſſent læſi in parva, magna, ſeu maxima quantitate, ſed ex nunc ſit acceptatum, & acceptatum eſſe intelligatur præſens Capitulum ſpecialiter, et expreſſe, et ex certa ſcientia etiam ſub vinculo Juramenti per eos præſtandi in emptionem etiam ſub renuntiatione l. ii. C. de reſcind. vend. et ſub qualibet alia Juris, et facti renunciatione ad hæc neceſſaria pariter, et requiſita. Et nihilominùs ſi dicti Gabellarii, ſeu eorum alter contravenerit, incidat in pœnam 25. Scutorum de facto ſine Proceſſu, & Sententia exigendorum, & ipſi Communi applicandorum, nec poſſint dicti Gabellarii obtinere aliquas literas, commiſſiones, ſupplicationes, & reſcripta à Superioribus ſuper prædictis contra dictam Communitatem, Priores, Syndicum, ſeu Camerarium, quibus ex nunc per dictum juramentum, ut ſuprà in emptione præſtandum, renunciatum ſit, & eſſe intelligatur, et impetratæ non valeant ipſo jure etiam cum quacumque clauſula derogatoria, et nihilominùs incidant in dictam pœnam exigendam, et applicandam, ut ſuprà.

§. *De extrahentibus Poma, vel Fructus.* *Cap.* 51.

QUicumque Civis, incola, vel Forenſis extraxerit de Civitate Veliterna, et ejus territorio, & diſtrictu Nuces, Avellanas, Agreſtam, Uvas, et quoſcumque Fructus, ſeu Poma quæcumque, teneatur, & debeat ſolvere, & pacàre Gabellariis Communis ſolidos duos pro qualibet ſalma, et tantumdem pro qualibet ſalma Olerum, exceptis tamen Peponibus, et Scacciofolis, pro quibus extrahentes teneantur, et debeant ſolvere, et pacàre pro qualibet ſalma bolenenos quinque.

§. *De euntibus ad Nuptias, vel ad Baptiſmum.* *Cap.* 52.

OMnes, et ſinguli Cives, vel incolæ Civitatis Veliterarum euntes ad nuptias, ſeu Baptiſmum extra Civitatem non teneantur ad ſolutionem alicujus Gabellæ de eo, quod extraxerint pro dictis cauſis tantùm, et dumtaxat.

§. *De damnificatis culpà Gabellariorum.* *Cap.* 53.

SI contingeret propter malam adminiſtrationem, ſeu exactionem fiendam prætextu, et contra formam præſentium Capitulorum per ipſos Gabellarios, ſeu alterum ex eis, ſeu aliàs culpà, et facto ipſorum, ipſam Communitatem, ſeu aliquem Civem, incolam, ſeu Forenſem damnificari in aliquo, dicti Gabellarii teneantur, et debeant emendare, et reficere damnum paſſo omnia damna, expenſas, et intereſſe incurrenda, et patienda, ac incurrendas, et patiendas.

§. *De Gabellariis facientibus rixam.* *Cap.* 54.

SI Gabellarii ipſi,ſeu ipſorum alter devenirent ad aliquam quæſtionem, diſcordiam,ſeu controverſiam,ſeu aliquam rixam facerent cum aliquo Cive, ſeu incola, vel Forenſe vigòre Officii Gabellæ,omne damnum, et intereſſe,ſeu expenſas per ipſos Gabellarios patiendum,ſeu fiendas cedat damno, et præjudicio dictorum Gabellariorum,ſeu alterius ex eis, et nullum jus, actionem, ſeu recurſum poſſint, ſeu valeant habere contra dictam Communitatem,quæ in nihilo teneatur; debeant tamen Domini Priores præſtare Gabellariis omne juſtum, et honeſtum auxilium, et favorem cum literis Communis tantùm.

§. *Quòd Barones Romani non teneantur ad Gabellam.* *Cap.* 55.

PRo bono pacis,et concordia conſervanda inter Barones Romanos,et Commune Velitrarũ,Volumus, et Ordinamus, quòd Barones prædicti ſint,et eſſe debeant liberi, et exempti ab omni ſolutione Gabellæ tàm pro tranſitu, quàm pro extractione de omnibus, cum quibus tranſirent, vel extraherent, ſeu tranſiri,& extrahi fecerint pro uſu proprio ipſorum, et eorum Domorum tantùm. Et Cives, ſeu habitatores vendentes dictis Baronibus ad ſolutionem alicujus Gabellæ minimè teneantur.

§. *De ſolutione pro Baliſciis.* *Cap.* 56.

QVælibet perſona cujuſcumque gradus,ſtatus, vel conditionis exiſtat tranſiens per Civitatem Velitrarum, ſeu ejus territorium, & diſtrictum cum aliqua Baliſcia,ſeu Baliſciis, habeat in ejus Velle, & Poteſtate,an voluerit ſolvere, & pacàre Julium unum pro qualibet Baliſcia, & aliquid non oſtendere, an voluerit omnia exiſtentia in dicta Baliſcia oſtendere, & ſolvere, & pacàre Gabellam pro tranſitu,& ſi dictus tranſiens elegerit Velle ſolvere Julium prædictum pro qualibet Baliſcia,Gabellarii illum recipere teneantur, & non debeant aliquid aliud quærere,nec petere. Si verò elegerit velle oſtendere res, & bona exiſtentia in dicta Baliſcia,illas,& illa videre teneantur,& recipere Gabellam pro tranſitu de dictis rebus ſecundùm formam præſentium Capitulorum, & non aliud,ad pœnam x. librarum applicandam Communi,& quilibet poſſit accuſare dictos Gabellarios, & ſibi cum juramento credatur,ſi eſt homo bonæ famæ, aliàs cum uno teſte, & habeat quartam partem pœnæ.

§. *De differentiis, & litibus Gabellæ finiendis per Dominos Priores, & Judicem* *Cap.* 57.

DOmini Priores poſſint,& debeant omnes,et ſingulas differentias, lites, et quæſtiones quaſcumque,quæ fortè contingerent inter Gabellarios,et Cives, incolas, ſeu Forenſes tranſeuntes cum bonis,et rebus Gabellæ ſubjectis,vel ipſas res, et bona à Civitate extrahentes, vel aliàs ratione dictæ Gabellæ videre,cognoſcere,et terminare de facto unà cum Judice Communis prædicti,videlicet eorum arbitrio, voluntate, et diſcretione, et prò ut eis meliùs videbitur, et placebit pro bono publico dicti Communis, nec poſſint dicti Gabellarii ab eorum arbitrio,declaratione, et voluntate appellare, ſi gravarentur in parva, magna, ſeu maxima quantitate, nec ipſos Dominos Priores, et Judicem poſſint

convenire de prædictis; quinimò ipſos Officiales impunè ad determinationem, et deciſionem dictarum differentiarum eorum arbitrio, et voluntate poſſe, et debere procedere, Statuimus, et Ordinamus ad tollendum querelas, quæ præteritis temporibus contra Commune in Romana Curia factæ, et expoſitæ fuerunt, undè dictum Commune, et illius ſpeciales perſonæ ſępius in maximo diſcrimine poſitæ fuerunt. Et ſi dicti Gabellarii contra hoc Capitulum agerent, ſeu procederent, pœnam xxv. librarum incurrant applicandam ipſi Communi, pro quolibet, et vice qualibet, et quod extorſerint, reſtituere teneantur, et omnes damnum, quod Communitas, ſeu ſpecialis perſona pateretur, eiſdem reſarcire.

§. *De executione fienda per Gabellarios.* Cap. 58.

IPſi Gabellarii habeant auctoritatem, et poteſtatem pignorandi, et pignorari, ſeu capi perſonaliter faciendi omnes, et ſingulos eorum debitores, et debentes ſolvere Gabellam ſecundùm formam præſentium Capitulorum; debeant priùs tamen facere liſtam omnium pignorandorum, ſeu capiendorum, quæ debeat ſignari ſigillo Domini Judicis, et ſubſcribi manu Cancellarii Communis, qui Judex nihil debeat habere pro dicto ſigillo, ſed Cancellarius debeat habere pro ſua ſubſcriptione bolenenos duos pro qualibet liſta; et ſine dicto ordine, et forma non poſſint dicti Gabellarii aliquem pignorari, ſeu capi facere, ad pęnam xl. ſolidorum pro quolibet, et pro qualibet vice, quà contrafecerint, applicandam dicto Communi pro medietate, et pro alia parti ſe reclamanti.

§. *De venditione Pignorum.* Cap. 59.

GAbellarii prædicti non poſſint, nec debeant aliquod Pignus vendere, niſi parte citata, et cum declaratione, et licentia Domini Judicis, quæ in actis redacta fuerit, et ſit ad pęnam xl. ſolidorum applicandam Communi pro medietate, et pro alia ſe reclamanti.

§. *De extractione Ferramentorum, ſeu Calceamentorum.* Cap. 60.

QVicumque Civis, vel Forenſis vendiderit, vel extraxerit de Civitate Veliterna, ſeu ejus territorio aliqua ferramenta vetera cujuſcumque generis, ſive ſint recalzata, ſeu reſarcita, ſive non; et calceamenta vetera reſolata non teneatur ad ſolutionem alicujus gabellæ; et ſi gabellarii ab illis aliquid exegerint, ſeu ipſorum alter, teneantur, ſeu teneatur ad pœnam contentam in alio Capitulo ſub rubrica Gabellarii= Non debeant exigere gabellam præter quantitatem Capitulorum, nec debeant reducere aliquos. cap. 45.

§. *Gabellarii debeant facere reſidentiam in Plateis, ſeu Portis Civitatis.* Cap. 61.

GAbellarii prædicti teneantur, et debeant ſingulis diebus, durante eorum tempore Officii Gabellę, ſtare, morari, et reſidentiam facere continuò in plateis, ſeu portis Civitatis, ad exigendum Gabellam, aliàs ſi in dictis locis à tranſeuntibus non reperirentur, liceat dictis tranſeuntibus, factà diligentià coram duobus probis viris de reperiendo ipſos Gabellarios in dictis locis, & ipſis non repertis diſcedere, & tranſire cum eorum rebus, et bonis ſine aliqua ſolutione, et an fecerint dictam diligentiam, nec ne, ſtetur dicto dictorum duorum proborum virorum cum juramento. Volumus tamen, quòd redeuntibus poſtea dictis

ctis

Digitized by Google

ctis tranſeuntibus ad Civitatem Velitrarum, liceat ipſis Gabellariis exigere ab eis omne id, et quicquid debebant habere pro ſolutione Gabellæ tantùm, ſed pro pœna nihil recipere poſſint.

§. *Quòd tam Principales emptores, quàm ſocii aſſumpti, & fidejuſſores poſſint cogi ad ſolutionem Gabellæ.* 62.

TAm principalis emptor, ſeu emptores Gabellæ, quàm ejus ſocii aſſumpti, et eorum fidejuſſores, ut principales, et inſolidum poſſint per Dominos Priores, vel Camerarium Communis cogi, et compelli ad ſolvendum ipſi Communi pretium Gabellæ oblatum, et pro quo deliberata fuerit, et modo, et forma, et pro illo tempore, ſeu temporibus pròut promiſſum, et conventum fuerit, et pro prædictis, et quolibet prædictorum dictum Commune habeat executionem paratam, et dicti Domini Priores, vel Camerarius Communis poſſint contra eos fieri facere executionem realem, et perſonalem ad omnem eorum libitum, et voluntatem, et toties quoties, et prò ut, et ſicut eis videbitur, et placebit, donec, et quòuſque fuerit dicto Communi integraliter, et cum effectu ſatisfactum de omni eo, quòd debet habere.

§. *Communitas ſit exempta ab omni ſolutione Gabellæ.* Cap. 63.

COmmunitas Velitrarum poſſit extrahere, vendere, permutare, et tranſire cum omnibus, et quibuſcumque rebus, bonis, ſeu mercimoniis tàm propriis, quàm emptis pro mercantia, et non teneatur ad aliquam ſolutionem Gabellæ, nec pro tranſitu, nec pro extractione, nec pro venditione, ſeu permutatione, nec ex quacumque alia cauſa, et occaſione; ſi verò dicta Communitas alteri venderet, ſeu locaret, emptoreſque, ſeu locatores extraherent, venderent, permutarent, ſeu tranſirent, tales habentes cauſam à dicta Communitate non ſint immunes à ſolutione Gabellæ, ſed illam ſolvere teneantur ſi, et pròut cavetur ex forma præſentium Capitulorum de hac materia loquentiũ.

§. *DD. Priores poſſint ſingulis annis vendere, ſeu locare Gabellam.* Cap. 64.

DOmini Priores poſſint, et valeant ſingulis annis, debito tempore, vendere, ſeu locare Gabellam Communis ad cartutias more ſolito, pro uno anno dumtàxat, ſine deliberatione Conſilii majoris, ſeu minoris, et illam plùs offerenti, ſeu offerentibus deliberare, præcedentibus ad minùs tribus bannimentis tribus diverſis vicibus, et diebus feſtivis factis; et talis venditio, ſeu locatio habeat effectum, ac ſi per totum populum in Conſilio generali deliberatum eſſet; et ita ſervetur, niſi aliud per Conſilium majus determinatum eſſet, ſeu determinaretur in futurum re integra.

§. *De pœnis, quibus debeant applicari.* Cap. 65.

OMnes, et ſingulæ pęnæ in præſentibus Capitulis contentæ ſint, et eſſe debeant Gabellariorum, et emptorum Gabellæ, exceptis illis pęnis, quæ ſpecialiter in ipſis Capitulis applicantur à Communi prædicto accuſatoribus, ſeu parti, in quibus dicti Gabellarii nihil habeant facere, nec poſſint ſe intromittere.

EXPLICIT VOLUMEN CAPITULORUM GABELLÆ.

TA-

BIBLIOTECA N. ROMA VITTORIO EMANUELE
29261

INDEX
IN CAPITULA GABELLÆ.

A Acetum. cap. 13. pag. 7.
Animalia quæcumque conducta ad paſcuandum, & vendita. cap. 4. pag. 4.
Animalia quæcumque non vendita. cap. 5. pag. 4.
Animalia Forenſium. cap. 5. pag. 4.
Apodiſſa non valeat niſi per illum diem, quo facta fuerit. cap. 21. pag. 11.
Apodiſſam habeant exeuntes cum Mercantiis, & animalibus. cap. 12. pag. 7.
Applicatio pænarum. cap. 65. pag. 21.
Aquatum. cap. 13. pag. 7.
Aromatarii. cap. 35. pag. 13.
Artifices, qui reliquerint artem. cap. 29. pag. 14.
Avium extractio. cap. 47. pag. 17.

B Baliſciæ. cap. 56. pag. 19.
Bannum à Gabellariis mittendum. cap. 41. pag. 15.
Barones Romani non teneantur ad Gabellam. cap. 55. pag. 19.
Baptiſmus, ſeu Nuptiæ extra Civitatem. cap. 52. pag. 18.
Beſtiæ quæcumque cauſa macellandi. cap. 44. pag. 16.
Bona quæcumque non extrahenda aliunde, quàm per Portam. cap. 20. pag. 10.

C Calceamentorum extractio. cap. 60. pag. 20.
Calſularij. cap. 34. pag. 13.
Calſulariorum ſolutio. cap. 33. pag. 13.
Carnes Salvaticas vendentes. cap. 37. pag. 13.
Centimmolum, ſeu Molendinum. cap. 32. pag. 13.
Cives, & Forenſes vendentes. cap. 9. pag. 5.
Civium ſoccita cum Forenſibus. cap. 48. pag. 17.
Communitas exempta ab omni ſolutione Gabellæ. cap. 63. pag. 21.
Communis Civitatis Velitrarum Tenutæ. cap. 8. pag. 5.
Conducens ad vendendum Granum, Farinam &c. cap. 10. pag. 6.
Culpa Gabellariorum damnificati. cap. 53. pag. 18.
Cuſtodes deputare poſſunt Gabellarij. cap. 43. pag. 15.

D Damnificati culpa Gabellariorum. cap. 53. pag. 18.
Differentiæ, & Lites Gabellæ fiendæ per DD. Priores, & Judicem. cap. 57. pag. 19.

E Emere, & extrahere licet tempore Nundinarum. cap. 6. pag. 4.
Emptores principales, & Socii poſſunt cogi ad ſolutionem Gabellæ. cap. 62. pag. 21.
Examinari facere cum juramento poſſunt Gabellarij. cap. 19. pag. 10.
Exire ſine apodiſſa Portararij non permittant. cap. 12. pag. 7.
Extractio Animalium. cap. 4. pag. 4.
Extractio à XX. ſolidis, & infra. cap. 49. pag. 17.
Extractio fienda per Gabellarios. cap. 58. pag. 20.
Extractio ferramentorum, & Calceamentorum. cap. 60. pag. 20.
Extractio Grani, Hordei, Fabarum &c. cap. 3. pag. 3.
Extractio Ovorum, Pullorum, ſeu Auium. cap. 47. pag. 17.
Extractio Panis cocti. cap. 46. pag. 16.
Extrahentes Poma, vel fructus. cap. 51. pag. 18.
Extractio quarumcumque rerum. cap. 11. pag. 6.
Extractio rerum non fiat aliunde, niſi per Portas. cap. 20. pag. 10.
Extractionis Vini, Muſti, Aceti &c. ſolutio. cap. 13. pag. 7.
Extractio Veſtimentorum, & Librorum. cap. 17. pag. 9.

F Fabarum, Farinæ, Farri &c. extractio. cap. 3. pag. 3.
Fabas conducens poteſt vendere. cap. 10. pag. 6.

Farinam conducens ad vendendum. cap. 10. pag. 6.
Ferrariorum ſolutio. cap. 31. pag. 13.
Ferramentorum extractio. cap, 60. pag. 20.
Fidejuſſores poſſunt cogi ad ſolutionem Gabellæ. cap. 62. pag. 21.
Forenſes recipientes Soccitam à Civibus, ſeu Incolis. cap. 48. pag. 17.
Forenſi Vendens tenetur notificare. cap. 14. pag. 7.
Forenſes, & Cives vendentes. cap. 9. pag. 5.
Forenſium animalia. cap. 5. pag. 4.
Fructus extrahentes. cap. 51. pag. 18.
Furnariorum ſolutio. cap. 37. pag. 12.

G

Gabellarij poſſint examinari facere cum juramento quoſcumque. cap. 19. pag. 10.
Gabellarij poſſunt mittere Bannū, quod Debitores veniant ad ſolvendū cap. 41. pag. 15.
Gabellarij poſſunt deputare cuſtodes cum conſenſu DD. Priorum. cap. 43. pag. 15.
Gabellæ lites finiendæ per DD. Priores, & Judicem. cap. 57. pag. 19.
Gabellam non ſolvunt Barònes Romani. cap. 55. pag. 19.
Gabellæ ſolutioni non ſubjacet Communitas. cap. 63. pag. 21.
Gabellam ſolvere Hoſpitatores teneantur notificare Hoſpitibus. cap. 22. pag. 11.
Gabellam locare, ſeù vendere ſingulis annis poſſint DD. Priores. cap. 64. pag. 21.
Gabellam ſòlvere tenetur, qui vendiderit animalia. cap. 4. pag. 4.
Gabellam non tenetur ſolvere, qui non vendiderit animalia. cap. 5. pag. 4.
Gabellam non ſolvant vendentes Granum, Farinam &c. cap. 10. pag. 6.
Gabellæ ſolutio pro tranſitu. cap. 16. pag. 8.
Gabellæ ſolutioni ſubjaceant principales Emptores, Socii aſſumpti, & Fidejuſſores. cap. 62. pag. 21.
Gabellariorum executio. cap. 58. pag. 20.
Gabellariorum culpa damnificati. cap. 53. pag. 18.
Gabellariis notificare venditionem teneatur venditor. cap. 2. pag. 3.
Gabellariis debent favere Officiales. cap. 42. pag. 15.
Gabellarii non debent exigere, nec reducere contra formā Capitulorū. cap. 45. pag. 16.
Gabella vendatur, & vendita intelligatur ad omne reficuum emptorum. cap. 50. pag. 17.
Gabellarij facientes rixam. cap. 54. pag. 19.
Gabellarij debeant facere reſidentiam in Plateis, ſeu Portis Civitatis. cap. 61. pag. 20.
Grani extractio. cap. 3. pag. 3.

H

Hoſpitatores teneantur notificare Hoſpitibus, quòd teneantur ſolvere Gabellam, & ſimiliter Gabellariis. cap. 22. pag. 11.
Hoſpitatorum ſolutio. cap. 23. pag. 11.
Hortulanorum ſolutio. cap. 28. pag. 12.
Hordei extractio. cap. 3. pag. 3.
Hordeum conducens ad vendendum non ſoluat Gabellam, cap. 10. pag. 6.

I

Incolarum Soccita cum Forenſibus. cap. 48. pag. 17.
Iudex, & DD. Priores finiant Lites, & differentias Gabellæ. cap. 57. pag. 19.

L

Lini texti Velitris ſolutio. cap. 15. pag. 8.
Librorum extractio. cap. 17. pag. 9.
Lites Gabellæ finiendæ per DD. Priores, & Judicem. cap. 57. pag. 19.
Lupinorum extractio. cap. 3. pag. 3.

M

Macellarij. cap. 38. pag. 14.
Macellarij. cap. 34. pag. 13.
Mercantias conducens debeat notificare. cap. 1. pag. 3.
Merciariorum ſolutio. cap. 24. pag. 12.
Molendinariorum ſolutio. cap. 26. pag. 12.
Montanum habentium ſolutio. cap. 29. pag. 12.
Mortularij. cap. 34. pag. 13.
Muſti, & Muſti cocti ſolutio. cap. 13. pag. 7.

N

Nundinæ fiendæ in locis deputatis. cap. 7. pag. 5.
Nundinarum tempore licet emere, vendere, & extrahere. cap. 6. pag. 4.

Nup-

Nuptiæ extra Civitatem cap. 52. pag. 18.
O Officiales debent favere Gabellariis. cap. 42. pag. 15.
Ovorum extractio. cap. 47. pag. 17.
P Panem coctum extrahentes. cap. 46. pag. 16.
Pannum cujuſcumque generis vendentes. cap. 40 pag. 14.
Panni Lini texti Velitris ſolutio. cap. 15. pag. 8.
Pœnæ, quibus debeant applicari. cap. 65. pag. 21.
Pizicarolorum ſolutio. cad. 25. pag. 12.
Piſciaroli. cap. 18. pag. 10.
Pignorum venditio. cap. 59. pag. 20.
Portararij non permittant aliquem exire ſine apodiſſa. cap. 12. pag. 7.
Poma extrahentes. cap. 51. pag. 18.
Porta, & Platea Civitatis ſit locus reſidentiæ Gabellariorum. cap. 61. pag. 20.
Per Portas, & non aliunde extrahantur Res, & Bona. cap. 20. pag. 10.
Priores poſſint ſingulis annis vendere, ſeu locare Gabellam. cap. 64. pag. 21.
Priores, & Judex finiant differentias, & lites gabellæ. cap. 57. pag. 19.
Priorum conſenſu Gabellarij poſſint deputare Cuſtodes. cap. 43. pag. 15.
Pullos extrahentes. cap. 47. pag. 17.
R Res, & Bona quæcumque non extrahantur aliunde, quàm per Portas. cap. 20. pag. 10.
Res quaſcumque extrahens tenetur ſolvere. cap. 11. pag. 6.
Rixæ inter Gabellarios. cap. 54. pag. 19.
Reſidentia Gabellariorum in Plateis, ſeu Portis Civitatis. cap. 61. pag. 20.
S Solutio extractionis Vini, Muſti, Muſticotti, Aceti, Aquati. cap. 13. pag. 7.
Solutio Panni Lini texti Velitris. cap. 15. pag. 8.
Solutio Gabellæ pro tranſitu. cap. 16. pag. 8.
Solutio Hoſpitatorum. cap. 23. pag. 11.
Solutio puo Baliſeiis. cap. 56. pag. 19.
Solutio Calſulariorum. cap. 33. pag. 13.
Solutio pro Centimmulo. cap. 32. pag. 13.
Solutio Furnariorum. cap. 27. pag. 12.
Solutio Ferrariorum. cap. 31. pag. 13.
Solutio Hortulanorum. cap. 28. pag. 12.
Solutio Merciarorum. cap. 24. pag. 12.
Solutiò Molendinariorum. cap. 26. pag. 12.
Solutio Montani. cap. 29. pag. 12.
Solutio Pizicarolorum. cap. 25. pag. 12.
Solutio Sutòrum, ſeu Sartorum. cap. 30. pag. 13.
Soccita Foreſtium cum Civibus. cap. 48. pag. 17.
T Tabularum extractio. cap. 3. pag. 3.
Tenutæ Communis Vellitrarum ſint, & eſſe debeant de Territorio, & diſtrictu Communis Veli...ni. cap. 8. pag. 5.
Tranſitus, & extractio Veſtimentorum, & Librorum. cap. 17. pag. 9.
V Vaccinarij. cap. 34. pag. 13.
Vendens carnes ſalvaticas. cap. 37. pag. 13.
Vendens Foreſti teneatur notificare. cap. 14. pag. 7.
Vendens Pannum cujuſcumque generis. cap. 40. pag. 14.
Venditio, & extractio a XX. ſolidis, & infra. cap. 49. pag. 17.
Venditio Pignorum. cap. 59. pag. 20.
Veſtimentorum extractio. cap. 17. pag. 9.
Venditor teneatur notificare venditionem Gabellariis. cap. 2. pag. 3.
Vini extractionis ſolutio. cap. 13. pag. 7.

VOLUMEN GABELLÆ CIVITATIS VELITRARUM,
Ex proprio Originali tranſumptum ad laudem Omnipotentis Dei, Sanctorum Clementis, Pontiani, & Eleutherii Advocatorum, & Protectorum ejuſdem Civitatis, feliciter explicit.

F I N I S.

MAG 606

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google